Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

Tid: 2024-06-19 kl:13:00

Plats: Regionens hus, sal A

1	Upprop och val av protokollsjusterare	
2	Fastställande av dagordning	
3	Anmälan av delegationsbeslut ANA 2024	2024/106
4	Övriga anmälningsärenden ANA 2024	2024/107
5	Kurser och konferenser	
6	Frågor	

Information

7	Funktionella samband	
8	Aktuell information	
9	Genomgång av projekthantering och projektportföljen Regional utveckling	
10	Intern kontroll - Månadsrapport 2024 Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet	2024/22

Beslutsärenden för regionfullmäktige

11	Budget 2025 med flerårsplan för 2026–2027 med bilagor Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet	2024/14

Beslutsärenden för nämnden

12	Extra utlysning av kulturstöd 2024	2024/1951
13	Remiss - Ett effektivt straffrättsligt skydd för statliga stöd till företag, SOU 2024:24	2024/1631
14	Projekt - Skogens kraft 2.0	2024/1841

Övrigt

15	Övriga frågor	

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

Tid: 2024-06-19 kl:13:00

Kallade	För kännedom
Ordinarie ledamöter:	*Ersättare:*
Kerstin Hammar (M) ordf.	Johnny Wismén (S)
Thomas Lindén (M) 1:a vice ordf.	Tina Gardestrand (S)
Per Eriksson (C) 2:a vice ordf.	Linda Vestman (S)
Aneth Amundson (S)	David Hashemi (S)
Carina Stende (S)	Markus Kauppinen (S)
Fredrik Johansson (S)	Anders Gustafsson (M)
Vlada Dimoski (S)	Sam Kharazmi (M)
Irada Söderberg (S)	Kamran Sairafi (M)
Ann-Katrin Löfstedt (M)	Helen Skogelin Torvaldsson (VD)
Madalina Ebbesson (VD)	Jan-Ove Lipponen (SD)
Olle Moln Teike (SD)	Anders Wennblad (SD)
Ulf Svensson (SD)	Jan Eric Victor (KD)
Per Danielsson (KD)	Håkan Johansson (KD)
Hans Jarstig (KD)	Raymond Pettersson (C)
Mari Hultin (L)	Lenja Sharif (L)
Adjungerad: Lena Danås (V)	
Övriga:	*Regionråd:*
Jane Ydman, regiondirektör	Rachel De Basso (S)
Karin Hermansson, regional utvecklingsdirektör	Thomas Gustafsson (S)
	Tommie Ekered (M)
Anna Olsson, kanslichef	Kerstin Hammar (M)
Anna-Gun Grännö, ekonomichef	Martin Nedergaard-Hansen (VD)
Ante Jankovic, chef innovation och attraktivitet	Håkan Karlsson Nyborg (SD)
	Maria Frisk (KD)
Magnus Jonsson, kulturutvecklingschef	Per Eriksson (C)
Camilla Wetterö, skolchef	Jimmy Ekström (L)
Linda Byman, nämndsekreterare	Mikael Ekvall (V)
Personalrepresentanter: Vakant	

Rapport - Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitets 2024-06-19
Övriga anmälningsärenden

Handling	Dnr + rubrik/innehåll
Inkomna handlingar	
– Regeringsbeslut	
– Beslut från Sveriges kommuner och regioner (SKR)	
– Skrivelser från invånare	
– Skrivelser från organisationer	
– Övrigt	• RJL 2024/2027 Årsredovisning och koncernredovisning 2023 Stiftelsen Braheskolan • RJL 2024/394 Skolinspektionens rapport 2024:6 Undervisningens kvalitet i gymnasieskolans yrkesämnen • Rapport skolinspektionen - Huvudmannens redovisning av förbättringsåtgärder Stora Segerstads Naturbrukscentrum
Upprättade handlingar	
– Protokoll och beslut	• Protokoll Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet 2024-05-29 • Protokoll Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet – presidium 2024-06-05 • RJL 2024/1800 Beslut regionstyrelsen - Revidering av styrande dokument
– Svar på skrivelser	
– Övrigt	

Dokument

Utskriftsdatum: 2024-05-31 **Utskriven av:** Nina Granström

Diarieenhet: Region Jönköpings län **Sekretess:** Visas ej

Beskrivning av sökning:

Remisser maj 2024

Id	I/U/K	Beskrivning	Ansvarig
Datum		Avsändare/Mottagare	Avdelning
Ärendenummer		Ärendemening	Dokumenttyp
2024.6834	I	Samråd detaljplan för Herden 16 m fl Bodafors	Carl-Johan Sjöberg
2024-05-02		Nässjö kommun Samhällsplaneringskontoret	Länstrafiken
RJL 2024/1770		Remiss - Samråd detaljplan för Herden 16 m fl Bodafors Svar senast 2024-05-31	REMISS
2024.6852	I	Samråd för detaljplan för Borgen 1 och 2, Nässjö kommun	Matilda Kruse
2024-05-02		Nässjö kommun Samhällsplaneringskontoret	Länstrafiken
RJL 2024/1775		Remiss - Samråd för detaljplan för Borgen 1 och 2, Nässjö kommun Svar senast 2024-05-31	REMISS
2024.6907	I	Detaljplan för Pärlugglan 6 m fl, Forserum tätort, Nässjö kommun	Matilda Kruse
2024-05-02		Nässjö kommun Samhällsplaneringskontoret	Länstrafiken
RJL 2024/1782		Remiss - Detaljplan för Pärlugglan 6 m fl, Forserum tätort, Nässjö kommun Svar senast 2024-05-24	REMISS
2024.6915	I	Samråd för E4 trafikplats Ljungarum, genomgående körfält	Nathalie Bijelic Eriksson
2024-05-02		Trafikverket	RLK o Verksamhetsnära funktion
RJL 2023/1105		Remiss - Samråd för E4 trafikplats Ljungarum, genomgående körfält Svar senast 2024-06-02	REMISS
2024.7009	I	Åtgärdsprogram Grön handlingsplan 2025–2029	Maria Cannerborg
2024-05-06		Länsstyrelsen i Jönköpings län	RLK o Verksamhetsnära funktion
RJL 2024/1819		Remiss - Åtgärdsprogram Grön handlingsplan 2025–2029 Svar senast 2024-09-30	1819 2024
2024.7413	I	Förslag till ändrade havsplaner för Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet Granskningsversion	Karin Hermansson
2024-05-16		Havs- och Vattenmyndigheten	RLK o Verksamhetsnära funktion
RJL 2024/1949		Remiss - Granskning av Förslag till ändrade havsplaner för Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet Svar senast 2024-08-30 anstånd till 2024-09-17	REMISS
2024.7693	I	Remiss: Förslag att införa vattkoppsvaccination i det nationella vaccinationsprogrammet för barn	Anette Peterson

2024-05-23		Folkhälsomyndigheten	RLK o Verksamhetsnära funktion
RJL 2024/2009		Remiss - Förslag att införa vattkoppsvaccination i det nationella vaccinationsprogrammet för barn Svar senast 2024-06-24	REMISS
2024.7695	I	Förslag till ändring i föreskrifter om medicinska exponeringar, SSMFS2018:5	Anette Peterson
2024-05-23		Strålsäkerhetsmyndigheten	RLK o Verksamhetsnära funktion
RJL 2024/2010		Remiss - Förslag till ändring i föreskrifter om medicinska exponeringar, SSMFS2018:5 Svar senast 2024-06-20	REMISS
2024.7709	I	Detaljplan för idrottsanläggning på del av Rosenlund 2:1 och Åminne 2, Jönköpings kommun	John Wilhelmsson
2024-05-23		Jönköpings kommun Stadsbyggnadskontoret	Länstrafiken
RJL 2024/2012		Remiss - Detaljplan för idrottsanläggning på del av Rosenlund 2:1 och Åminne 2, Jönköpings kommun Svar senast 2024-06-27	REMISS
2024.7900	I	Detaljplan för del av Öxnehaga 2:1 med flera, Öxnehaga centrum i Öxnehaga	Nathalie Bijelic Eriksson
2024-05-28		Jönköpings kommun Stadsbyggnadskontoret	RLK o Verksamhetsnära funktion
RJL 2024/2068		Remiss - Detaljplan för del av Öxnehaga 2:1 med flera, Öxnehaga centrum i Öxnehaga Svar senast 2024-09-02	REMISS
2024.8102	I	Regionalt trafikförsörjningsprogram för Östergötland 2040	Nathalie Bijelic Eriksson
2024-05-31		Region Östergötland	RLK o Verksamhetsnära funktion
RJL 2024/2120		Remiss - Regionalt trafikförsörjningsprogram för Östergötland 2040 2120 Svar senast 2024-10-15	REMISS
2024.8116	I	Översiktsplan för Mullsjö kommun 2035 inkl bilagor	Nathalie Bijelic Eriksson
2024-05-31		Mullsjö kommun	RLK o Verksamhetsnära funktion
RJL 2024/2119		Remiss - Översiktsplan för Mullsjö kommun 2035 Svar senast 2024-09-30	REMISS

§ 84

Kurser och konferenser

Beslut

Presidiet beslutar om deltagande i följande kurser och konferenser:

- OFI - Offentligägdas Folkhögskolors Intresseorganisation
  Webbinarium om folkbildningsutredningen, fredagen den 14 juni.
  Presidiet beslutar att Aneth Amundson (S) ges möjlighet att delta.

Beslutet skickas till

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

Subject: VB: Tips på viktigt webbinarium 14 juni: Samtal om folkbildningsutredningen

14 juni: Samtal om folkbildningsutredningen

Den 13 juni presenteras utredningen Styrning och uppföljning av folkbildningen. Vad är rapportens viktigaste slutsatser? Hur påverkar förslagen Folkbildningsrådet? Vad innebär det för folkbildningen? Den 14 maj livesänds ett samtal mellan utredare Christer Nylander, Folkbildningsrådets nya generalsekreterare Anna-Karin Lindblom och Mats Bernerstedt, expert i utredningen.

När? Fredagen 14 juni klockan 8.00
För vem? Alla som är intresserade.
Var? Digitalt. **Länk till Folkbildningsrådets youtubekanal.**

Lägg till händelsen i din kalender.

Vänliga hälsningar,

Annica Wallenborg Flynn
Verksamhetschef

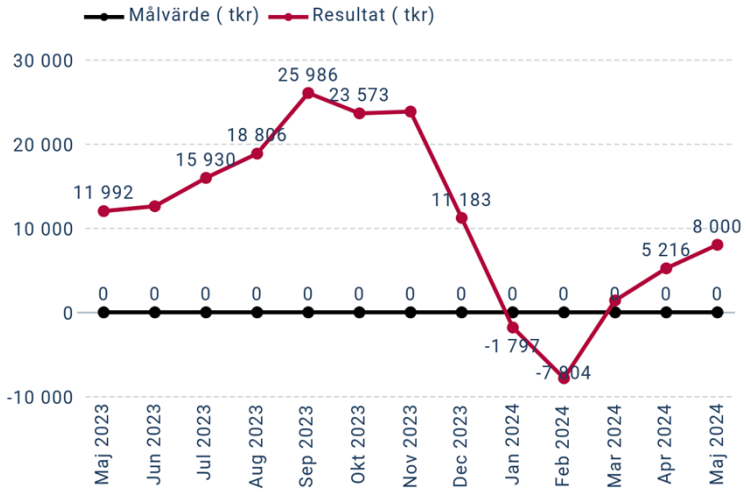
Offentligägda folkhögskolors intresseorganisation OFI
En del av Sveriges folkhögskolor
073-660 77 37

www.sverigesfolkhogskolor.se/ofi
Post: Box 112 15, 100 61 Stockholm
Besök: Magnus Ladulåsgatan 63A

Månadsrapport maj 2024
Nämnden för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet (ANA)

0 0 1 0 av 1 Mätetal

Mätetal	Resultat	Diagram
Ekonomi i balans	8 000 tkr	

A. Verksamhetsområdet Utbildning och kultur (+ 4,6 mnkr)

Verksamhetsområdet har en positiv budgetavvikelse med ca 4,6 miljoner kronor efter maj månad. Folkhögskolornas budgetavvikelse är negativ och uppgår till -1,3 miljoner kronor och detta beror bland annat på hur budgeten är periodiserad jämfört med verkligt utfall samt en större engångskostnad i början av året på Sörängens folkhögskola och lägre etableringsersättning för Värnamo folkhögskola. Prognosen för skolorna ser positiv ut.

Verksamheten vid SMOT uppvisar en positiv budgetavvikelse med 1,6 miljoner kronor, vilket till största delen beror på lägre kostnader för kulturtjänster både vad det gäller produktioner och musiker. Kulturutveckling och övrigt visar en positiv budgetavvikelse motsvarande ca 3,3 miljoner kronor. Detta beror bland annat på högre statsbidrag och lägre personalkostnader än budgeterat. Dessutom är ännu inte allt utfördelat av budgettillskottet för kulturplanens genomförande. En tillfällig utlysning avseende kulturbidrag är planerad under hösten 2024 och arbete pågår med att fördela återstående del till budget 2025 pågår Efter maj månad finns även en positiv budgetavvikelse med 1 miljoner kronor för bland annat bidrag med anledning av att periodiserad budget inte överensstämmer med utfall för perioden.

Naturbruksskolorna är inte anslagsfinansierade och respektive skolas resultat balanseras vid årets slut som möter tidigare års upparbetade resultat.

B. Regionövergripande ANA (+ 3,4 mnkr)

Den positiva budgetavvikelsen med 3,4 miljoner kronor förklaras genom att regionala utvecklingsmedel inte är nyttjade i nivå med budget. Nämndens egna kostnader visar en liten negativ avvikelse med anledning av högre kostnader i samband med internat.

§ 79

Intern kontroll - Månadsrapport 2024 Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

Diarienummer: RJL 2024/22

Ekonomichef Anna-Gun Grännö informerar att månadsrapport per maj 2024 kommer att presenteras på nämndsammanträdet.

---

§ 80

Budget 2025 med flerårsplan för 2026–2027 med bilagor Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

Diarienummer: RJL 2024/14

Beslut

Presidiet föreslår nämnden

- Överlämna förslag till Budget och verksamhetsplan 2025 med flerårsplan 2026-2027 inklusive bilagor till regionstyrelsen.

Sammanfattning

Nämnden för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet redovisar i föreliggande skrivelse sitt förslag till Budget och verksamhetsplan 2025 med flerårsplan 2026-2027 inklusive bilagor. Förslaget överlämnas till regionstyrelsen.

Förslag till beslut

Kerstin Hammar (M) och Thomas Lindén (M) yrkar bifall till Samverkan Region Jönköpings läns förslag till budget och verksamhetsplan 2025 med flerårsplan 2026-2027.

Per Eriksson (C) anmäler att Centerpartiet inte deltar i beslutet och återkommer på nämndsammanträdet.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterat 2024-06-05
- Förslag till Budget och verksamhetsplan 2025 med flerårsplan 2026-2027 för nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet.
- Bilaga till budget – avgifter för internat, kost och logi 2025 skolorna
- Bilaga till budget – Principer vid prissättning vid Kulturhuset Spira 2025

Beslutet skickas till

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

Budget 2025 med flerårsplan för 2026–2027 Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

Förslag till beslut

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

- överlämnar förslag till Budget och verksamhetsplan 2025 med flerårsplan 2026-2027 till regionstyrelsen inklusive bilagor.

Sammanfattning

Nämnden för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet redovisar i föreliggande skrivelse sitt förslag till Budget och verksamhetsplan 2025 med flerårsplan 2026-2027 inklusive bilagor. Förslaget överlämnas till regionstyrelsen.

Information i ärendet

Budgetförslaget utgår från regionstyrelsens direktiv för styrelsen och nämndernas arbete med Budget och verksamhetsplan 2024 med flerårsplan för 2025-2026. Nämnden ska senast 19 juni 2024 överlämna ett förslag till regionstyrelsen.

En av punkterna i det beslutade direktivet är att nämnderna i sitt budgetarbete ska utgå från lagd ram för 2024. Nämnden har utgått från direktivet, det vill säga inga tillkommande utökningar i budget med verksamhetsplan 2025 med flerårsplan 2026-2027.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterat 2024-06-05
- Förslag till Budget och verksamhetsplan 2025 med flerårsplan 2026-2027 för nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet.
- Bilaga till budget - avgifter för internat, kost och logi 2025 skolorna
- Bilaga till budget – Principer vid prissättning vid Kulturhuset Spira 2025

Beslut skickas till

Regionstyrelsen

NÄMND FÖR ARBETSMARKNAD, NÄRINGSLIV OCH ATTRAKTIVTET

Kerstin Hammar
Ordförande i nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

Karin Hermansson
Regional utvecklingsdirektör

Regionstyrelsen

Förslag till budget och verksamhetsplan 2025 med flerårsplan för 2026-2027

Samverkan för Region Jönköpings län; Socialdemokraterna, Moderaterna och Vårddemokraterna, överlämnar sitt förslag till budget och verksamhetsplan 2025 med flerårsplan 2026-2027 avseende Nämnden för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet.

Budgetförslaget för 2025 med flerårsplan 2026-2027 innebär följande satsningar utöver redan beslutade i budget 2024 med flerårsplan 2025-2026:

- Uppdrag med målet att alla elever inom folkhögskolan ska slutföra påbörjade kurser.
- Att följa andelen avbrott från naturbruksprogrammet.
- Att följa antalet tomma platser vid antagning på naturbruksskolorna.
- Uppdrag gällande tydlig och tidsatt uppföljning av de projekt som erhållit bidrag under denna mandatperiod och som kommer att erhålla bidrag inom Regional Utveckling. Målet är att utveckla uppföljningen och synliggöra effekterna av finansiering till insatser kopplade till den regionala utvecklingsstrategin.
- Uppdrag kring att utveckla kommunikationsinsatserna kopplat till bidrag och finansiering för att tillgängliggöra det regionala utvecklingskapitalet. Målet är att tydliggöra och kommunicera vilka medel som finns att söka och kriterier för dessa.

Kerstin Hammar
Ordförande nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet
För Samverkan Region Jönköpings län

Regional utveckling

Målet med det regionala utvecklingsarbetet är att Jönköpings län ska bli Sveriges mest hållbara, attraktiva och tillgängliga län där invånarna trivs, utvecklas och mår bra.

(nedan bild ska justeras inför tryck av budget)

POLITISK SAMMANFATTNING

Hela länet ska leva! Gemensamt skapas en hållbar framtid i staden och på landsbygden genom att tydliggöra platsens betydelse. För att kunna nå denna utveckling behöver kommunerna och även civilsamhället inkluderas på ett tydligare sätt.

Jönköpings län står inför utmaningar och möjligheter inom en arbetsmarknad som kräver en aktiv, strategisk och samordnad insats. Region Jönköpings län har uppgiften i det regionala utvecklingsuppdraget att kartlägga kompetensförsörjningsbehovet och gemensamt med kommunerna och andra aktörer stödja länets behov av kompetens. Genom att noggrant kartlägga och analysera behovet blir det lättare att förutse vilka kompetenser som kommer efterfrågas på arbetsmarknaden i länet. Naturbruksskolor och folkhögskolor bidrar på olika sätt till kompetensförsörjning och utveckling av gröna näringar i länet.

Med den smarta specialiseringsstrategin läggs fokus på de regionala styrkeområden inom näringslivet där länet har särskilda fördelar som skogsnäring och träförädling, E-handel och logistik, med mera. Utvecklingen av besöksnäringen är en drivkraft för ekonomisk tillväxt och vidare är livsmedelsförädlingen en viktig sektor och båda dessa behöver nå ut i hela länet.

Kultur har en avgörande roll i att skapa attraktiva och levande miljöer. Särskild uppmärksamhet ska ägnas åt kultur för barnen, eftersom det är genom att erbjuda barn och unga möjligheter till kreativt och konstnärligt uttryck som en framtid formas. Genom att investera i kultur och stödja kulturella verksamheter skapas attraktiva mötesplatser och kulturella evenemang som berikar både invånare och besökare.

En tillgänglig kollektivtrafik bidrar till en bättre miljö och erbjuder en stor del av invånarna möjlighet att resa mellan studier, arbete och boende. För vissa är det en absolut förutsättning för att kunna ta sig till fotbollsträningen eller sin vårdcentral. Besöksnäringen behöver också kollektivtrafik för att lyckas locka turister till och låta våra invånare besöka vårt fina län.

För att bibehålla vårt fina läns natur har vi en klimat- och energistrategi samt nationella miljömål för att kunna minska klimatpåverkan och öka den biologiska mångfalden. Genom att sprida kunskap om vår koldioxidbudget till länets alla organisationer och företag vill vi uppmuntra till att kunna bidra till den positiva utveckling av klimatet vi behöver se för att nå dessa mål.

Infrastrukturens betydelse för länet är ofta avgörande för vår tillväxt. Utvecklingen av vägar, järnvägar och luftfart tillsammans med bredbandsutbyggnad, ökad energiförsörjning är därför en förutsättning för att kunna vara ett län där företagsamhet och tillväxt står högt upp på agendan. En förutsättning och styrka är att vi tillsammans med våra tretton kommuner i länet har en nära dialog kring hur vi vill utveckla länet tillsammans.

Region Jönköpings län har uppdraget att leda och hålla samman arbetet med det regionala utvecklingsuppdraget i länet. För att nå framgång i det regionala utvecklingsuppdraget sker nära samverkan med länets kommuner och andra aktörer i länet men också samverkan interregionalt, nationellt och internationellt.

För att säkerställa framsteg och resultat behövs regelbunden uppföljning och rapportering av arbetet inom de prioriterade områdena. Regelbunden uppföljning och rapportering ger en tydligare bild av hur väl arbetet fungerar och ger möjlighet att göra rätt insatser. Dessutom bidrar det till transparens och ansvarstagande gentemot medborgarna. Systematisk och strukturerad uppföljning och rapportering säkerställer att arbetet blir så effektivt som möjligt och ger stöd i länets utveckling.

Det regionala utvecklingsuppdraget

Samtliga regioner i Sverige har ett regionalt utvecklingsansvar. Uppdraget är lagstadgat och innebär att regionerna ska utarbeta en strategi för länets utveckling och samordna insatser för att genomföra strategin. Det handlar om att, tillsammans med aktörer i länet, arbeta för en hållbar regional utveckling utifrån länets specifika förutsättningar. Det regionala utvecklingsuppdraget finns reglerat i förordning och lag. I korthet innebär uppdraget att regionerna ska:

- arbeta fram och fastställa en strategi för utvecklingen i länet
- samordna insatser för att genomföra denna strategi
- besluta om hur medel för regionalt utvecklingsarbete ska användas
- följa upp, utvärdera och redovisa resultaten av arbetet till regeringen
- utföra uppgifter inom ramen för EU:s strukturfondsprogram
- upprätta och fastställa länsplaner för transportinfrastruktur.

Uppdragen kan ses som kärnan i det regionala utvecklingsansvaret och det som staten ålägger regionerna att utföra. I egenskap av direktvalt självstyrande organ har regionerna möjlighet att ta egna initiativ utifrån regionala utmaningar och behov. I Region Jönköpings län är det regionala utvecklingsuppdraget organiserat i en avdelning under den regionala utvecklingsdirektören. I avdelningen ingår även Europa Direkt, Företagsjouren, Biblioteksutveckling och Energikontor Norra Småland. I Regional utveckling ingår, förutom avdelningen, verksamheterna Smålands Musik och Teater (SMOT), Sörängens folkhögskola, Värnamo folkhögskola, Tenhults naturbruksgymnasium och Stora Segerstads naturbrukscentrum. Oberoende av om uppdragen kommer från staten eller om regionen tar egna initiativ är det regionala utvecklingsansvaret kopplat till att samverka och att arbeta tillsammans med kommuner och andra aktörer för att uppnå en hållbar regional utveckling.

Den regionala utvecklingsstrategin

Den regionala utvecklingsstrategin visar vägen till ett hållbart län. Den regionala utvecklingsstrategin är den regionala visionen kring hur länet ska utvecklas. I strategin konkretiseras internationella och nationella strategier samt styrdokument i ett regionalt perspektiv. Strategin utgör grund för beslut gällande utvecklingsinsatser i länet.

Ansvaret för genomförandet av den regionala utvecklingsstrategin delas av många olika aktörer. Region Jönköpings län har uppdraget att leda och hålla samman arbetet i länet. Det sker i nära samverkan med t.ex. kommuner, näringsliv, civilsamhälle, akademi och övriga utbildningsaktörer, Länsstyrelsen och statens övriga verksamheter i länet. Region Jönköpings län ansvarar också för analys, utvärdering och redovisning. För att nå framgång i det regionala utvecklingsuppdraget sker samverkan också interregionalt, nationellt och internationellt. Exempel på detta är samverkan inom södra Sverige med Regionsamverkan Sydsverige (RSS) och samverkan inom Småland Blekinge Halland South Sweden (SBHSS) med gemensamt kontor i Bryssel.

Utgångspunkten för den regionala utvecklingsstrategin är Agenda 2030 med de 17 globala målen för hållbar utveckling. Målen är integrerade i strategin och ska vara vägledande för en utveckling i riktning åt ökad ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet.

Den regionala utvecklingsstrategin omfattar sex strategier:

- Hållbar region
- Attraktiv region
- Tillgänglig region
- Smart region
- Kompetent region
- Global region

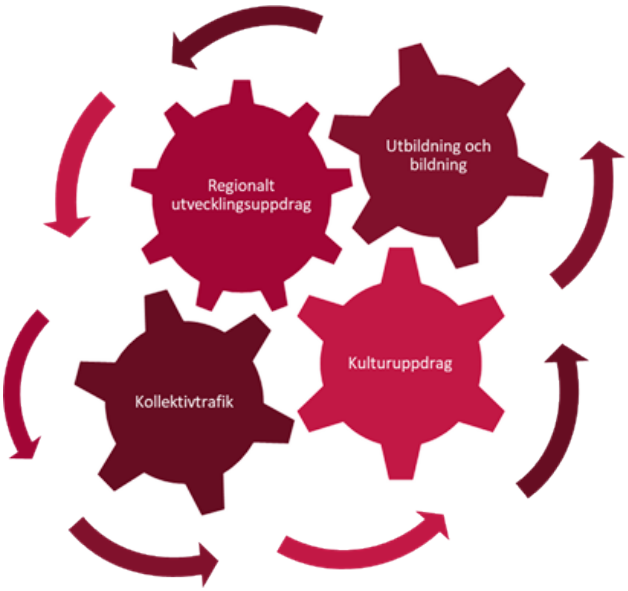
Strategierna förhåller sig till prioriteringarna i den nationella strategin för hållbar regional utveckling. Fyra strategier är vertikala, medan två, Hållbar region och Global region är horisontella. Det innebär att samtliga insatser förhåller sig till och har möjlighet att hämta kraft i dessa.

Figur 39 Sex strategier
(*bilden behöver ersättas med en ny innan tryck)*

Verksamheter spelar en viktig roll i arbetet med att förverkliga den regionala utvecklingsstrategin. Skolorna ska lära ut demokratiska principer, kulturverksamheten ska skapa förutsättningar för det demokratiska samtalet och det regionala utvecklingsarbetet ska skapa förutsättningar för att länets invånare – både nuvarande och framtida – ska kunna forma sina egna liv utifrån sina önskningar och drömmar. En attraktiv och hållbar kollektivtrafik är en förutsättning för att invånarna ska kunna resa mellan boende, arbete, studier och fritidsaktiviteter.

Figur 40 Regional utveckling inom Region Jönköpings län

Figuren visar Regional utveckling inom Region Jönköpings län. Utbildning och bildning innefattar skolorna Tenhults naturbruksgymnasium, Stora Segerstads naturbrukscentrum, Sörängens folkhögskola och Värnamo folkhögskola. Kulturuppdraget innefattar sektionen för kulturutveckling samt Smålands Musik och Teater. Kollektivtrafikens primära uppdrag är att kunna erbjuda bra möjligheter till pendling mellan hem och arbete eller utbildning samt fritids- och kulturaktiviteter.

Det regionala utvecklingskapitalet

De medel som finns till förfogande för det lagstadgade regionala utvecklingsarbetet kommer, förutom från regional nivå, även från statlig och europeisk nivå. Enligt förordning om regionalt tillväxtarbete har Region Jönköpings län rätt att besluta om användningen av vissa statliga medel för regionalt tillväxtarbete så kallade 1.1-medel. Dessa regleras årligen genom regeringsbeslut av villkor för budgetåret inom utgiftsområde 19 regional utveckling. I beslutet framgår bemyndiganderam och anslag. Bemyndiganderamen fastställer den totala möjliga volymen av pågående utvecklingsprojekt och anslagsramen fastställer volymen medel som är möjlig att betala ut under året. Regeringsbeslut för år 2025 förväntas i december 2024. Förutom dessa medel, som tilldelas regional nivå för självständiga beslut utifrån den regionala utvecklingsstrategin, finns möjlighet att söka statliga medel genom utlysningar hos framförallt Tillväxtverket. Riktade utlysningar där enbart regionalt utvecklingsansvariga aktörer kan söka genomförs genom erbjudanden utifrån de förväntningar nationell nivå har på den regionala nivån.

En stor del av det regionala utvecklingskapitalet kommer från EU:s strukturfonder i form av Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF) och Europeiska socialfonden (ESF). I strukturfondssammanhang tillhör Jönköpings län tillsammans med Kalmar län, Kronobergs län och Gotlands län regionen Småland och Öarna (NUTS 2-nivå i EU:s regionindelning). Medel från ERUF och ESF tillfaller regional nivå utifrån geografisk tilldelning med regionala utvecklingsstrategier och EU-mål som utgångspunkter. För innevarande programperiod 2021–2027 har Småland och Öarna tilldelats 60,6 miljoner euro i ERUF och 40,3 miljoner euro i ESF. Initiativ inom strukturfonderna, ett samlat arbete i länet med tydliga prioriteringar, samt samverkan med andra regioner öppnar också upp möjligheten för att söka andra så kallade “konkurrensutsatta medel” från EU.

Arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

Arbetsmarknad och kompetensförsörjning

För att kunna hantera näringslivets och välfärdens utmaningar är förmågan att attrahera, rekrytera samt behålla och utveckla kompetenser helt avgörande. Som regionalt utvecklingsansvarig aktör har Region Jönköpings län ett särskilt ansvar för att stärka den regionala kompetensförsörjningen genom att arbeta för en väl fungerande arbetsmarknad, kompetensutveckling och en varaktigt ökad sysselsättning. I lagen om det regionala utvecklingsansvaret tydliggörs att länets kompetensbehov kontinuerligt ska analyseras och bedömas. Prognoser om arbetsmarknadens kompetensbehov på kort och lång sikt ska därför regelbundet publiceras och utgöra underlag för kompetensförsörjningsinsatser.

Den fastställda Plan för regional kompetensförsörjning 2024-2028 ska ligga till grund för det regionala kompetensförsörjningsarbetet. Planen syftar till att stärka den regionala infrastrukturen för kompetensförsörjning och livslångt lärande med avsikt att säkerställa kompetens som möter arbetsmarknadens behov. Den utgör en grund och riktning för insatser som ska stärka det regionala kompetensförsörjningsarbetet. Planen betonar vikten av ett ökat samarbete i länet för att säkerställa en väl fungerande kompetensförsörjning. Region Jönköpings län ska i egenskap av regionalt utvecklingsansvarig aktör initiera och samordna samverkan med berörda parter för en kompetensförsörjning som matchar efterfrågan och utbud. Dialogen säkerställs genom relevanta samverkansarenor exempelvis Kompetensrådet.

För att lyckas med en välfungerande matchning måste effektiva regionala strukturer för validering etableras. Det handlar om att tydliggöra de olika branschvisa valideringsmodeller som redan finns på plats, samt säkerställa hur dessa etablerade valideringsmodeller kan leda till konkreta kompetensutvecklingsinsatser. Även valideringsmöjligheter som är kopplade till vuxen-, yrkeshögskole- och högskoleutbildning ska möjliggöras i större utsträckning. Det livslånga lärandet spelar en mycket viktig roll för att matchningen på arbetsmarknaden ska fungera optimalt. Det behövs studiemotiverande insatser, valideringsmöjligheter och utbildningsinsatser på bred front. Aktörer såsom kommunal vuxenutbildning, yrkeshögskolor, högskolor och folkbildningsorganisationer utgör viktiga utförare inom det livslånga lärandet.

Utbildning

Region Jönköpings län är huvudman för och driver Tenhults naturbruksgymnasium och Stora Segerstad naturbrukscentrum, med drygt 150 medarbetare. Skolornas lokaler, maskinerna och de cirka 2000 djuren ägs av Region Jönköpings län. Naturbruksprogrammet är ett yrkesprogram där undervisningen sker både i klassrum och genom praktiskt arbete på skolan samt genom minst 15 veckors arbetsplatsförlagt lärande inom de gröna näringarna.

Tenhults naturbruksgymnasium har gymnasieutbildningar inom häst, djurvård, lantbruk och trädgård. Skolan har ekologisk profil. Stora Segerstads naturbrukscentrum har gymnasieutbildningar inom lantbruk, skog, maskinmekanik och hund. Båda skolorna har anpassad gymnasieskola och utbildningar för vuxna. Många av eleverna bor på skolornas elevhem under terminerna.

För gymnasieutbildningen finns ett samverkansavtal med länets 13 kommuner som bland annat reglerar finansieringen. Eleversättningar erhålls även för elever från övriga delar av landet. Utöver det tillkommer försäljning av det som produceras på skolorna, vissa statsbidrag och övriga intäkter. Vuxen- och uppdragsutbildningar finansieras däremot inte genom samverkansavtalet, utan genom fakturering av utbildningsplatser. Skolorna ska utvecklas i samråd med länets kommuner och branschens aktörer. Detta sker genom utvecklingsrådet för naturbruk, där både Region Jönköpings län och länets kommuner har representanter, samt i lokala programråd där företrädare för de gröna näringarna deltar.

Naturbruksskolorna är viktiga för Region Jönköpings läns ansvar för den regionala kompetensförsörjningen och för de gröna näringarnas utveckling. Naturbruksskolorna ska vara goda förebilder, sprida kunskap och arbetssätt som bidrar till att nå de globala målen och Sveriges miljömål. Skolorna ska vara ledande inom sina områden och det ska ske ett kontinuerligt utvecklingsarbete i syfte att bidra till de gröna näringarnas utveckling.

Ambitionen är att utveckla skolorna till reella kompetenscentrum för de gröna näringarna i samarbete med akademi, forskningsinstitutioner och näringsliv..

Bildning

Region Jönköpings län är huvudman för och driver två folkhögskolor; Sörängens folkhögskola (Nässjö) och Värnamo folkhögskola. Nämnden för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet (ANA) utgör dessa skolors styrelse.

Folkhögskolan skiljer sig från andra skolformer genom den långa bildningstraditionen och att den enskilda skolan har stor frihet att utforma sina kurser utifrån skolans speciella inriktning och profil. Den har också möjlighet att göra anpassningar efter förkunskaper, intressen och behov hos deltagarna. Basen för folkhögskolornas utbildningsinriktning är den allmänna kurs som främst är avsedd för dem som saknar grundskole- eller gymnasieutbildning. Folkhögskolan är en utbildningsform som främst riktar sig till vuxna och spelar en stor roll för utbildning av personer med kort eller ofullständig utbildningsbakgrund. Stort fokus läggs vid att möta varje individs unika erfarenheter, behov och förutsättningar. Pedagogiken betonar aktivt deltagande, samtal och gemensamt lärande i grupp.

Sörängens folkhögskola har en kulturprofil och erbjuder allmän kurs för deltagare som behöver komplettera allmänna ämnen på gymnasienivå, samt kurser inom skrivande, animation, keramik, fotografi och bilderbok. Värnamo folkhögskola har en hälsoprofil och erbjuder allmän kurs samt baskurs anpassad för personer med funktionsvariation. Dessutom finns yrkesutbildningar som socialpedagog, fritidsledare och textilakademin. Folkhögskolorna har en viktig roll när det gäller att ge människor en ny och annan chans till vidare studier. Region Jönköpings läns två folkhögskolor är tillsammans med länets sju rörelsedrivna folkhögskolor en viktig resurs för länets kompetensförsörjning. Dessutom utgör folkhögskolorna en arena som möjliggör för deltagarna att inkluderas i det sociala och politiska livet.

Studieförbunden ska, liksom folkhögskolorna, ge alla en möjlighet, att tillsammans med andra, öka sin kunskap för personlig utveckling och delaktighet i samhället. Detta innebär att folkbildningens uppdrag och målgrupp är bredare än vuxenutbildningens. Det som är gemensamt är att stärka demokratin genom att erbjuda inkluderande gemenskap, stödja människors handlingskraft, bidra till ett rikare kulturliv och lyhört möta utbildnings- och bildningsbehov i samhället.

Näringsliv

En internationellt konkurrenskraftig tillverkningsindustri har i generationer utgjort basen i länets näringsliv och bidragit till tillväxt och trygga arbetstillfällen. En stark tillverkningsindustri är av fortsatt stor betydelse men för att kunna möta kommande utmaningar krävs en breddning av näringslivsstrukturen. Jönköpings län är i stort behov av fler högteknologiska tillverkningsföretag och fler kunskapsintensiva tjänsteföretag. Företagsamheten behöver bli mer diversifierad och präglad av mångfald. Nyföretagandet måste stärkas och normen kring vem som är och kan bli företagare behöver vidgas. Fler ska kunna bidra till ett företagsamt län och hela potentialen till omställning och innovationskraft ska tas tillvara.

Det är i denna anda som Region Jönköpings län har tagit fram en strategi för smart specialisering (S3) som ska bidra till ett växande och innovativt näringsliv. Smart specialisering är en komponent i EU:s tioåriga strategi för tillväxt och sysselsättning. Det innebär att regionerna skapar en strategi för att bli globalt konkurrenskraftiga inom områden där det finns fördelar gentemot andra regioner. Den smarta specialiseringsstrategin lägger fokus på de regionala styrkeområden där länet har särskilda fördelar. Prioriterade styrkeområden är:

- Smart industri/kunskapsintensiva tillverkningsföretag
- E-handel och logistik
- Skogsnäring och träförädling
- Besöksnäring
- Livsmedel och livsmedelsförädling

Utöver dessa fem områden pekar strategin för smart specialisering ut tjänstedesign som en gemensam faktor och möjlighet för utveckling och innovation. Strategin kommer att ha stor betydelse för satsningar under kommande år. Genom interregional samverkan ökar länets potential att nå framgång i arbetet med smart specialisering. Inom Småland och Öarna pågår ett gemensamt arbete för att skapa en plattform för smart specialisering. Samverkan kring smart specialisering är även initierad inom ramen för Småland Blekinge Halland South Sweden med gemensamt kontor i Bryssel.

Flera olika insatser behövs för att stärka näringslivets hållbara tillväxt och ökade konkurrenskraft. En angelägen uppgift är att utveckla samverkan mellan akademi och länets företag. Jönköping University utgör en plattform och viktig motor för ökad kompetens samt forsknings- och innovationskapacitet. Framväxande kluster och innovationsmiljöer bidrar till en långsiktigt hållbar tillväxt av näringslivet i hela länet. Ett angeläget uppdrag är att, genom att utgå från befintliga plattformar, skapa beredskap och förutsättningar inför kommande programperiod inom EU.

Hos Region Jönköpings läns företagsjour kan företag som hamnar i svårigheter få stöd och hjälp att leva vidare och utvecklas. Här finns rådgivare som stöttar små och medelstora företag inom alla branscher. Länets företagsfrämjande system har en viktig roll vad gäller att främja nyföretagande och stötta företag i deras affärsutveckling och innovationsprocess. Genom samverkan, kunskapshöjande insatser och riktade projektsatsningar bidrar Region Jönköpings län till näringslivets omställning och stärkta konkurrenskraft.

Attraktivitet och livsmiljö

Besöksnäringen utgör en viktig del av länets näringsliv. Den stärker länets attraktivitet och bidrar till att människor vill besöka, starta företag och bosätta sig i länet. Den är också en näring som ger sysselsättning åt grupper som kan ha svårt att etablera sig inom andra branscher. Besöksnäringen är mycket mer än traditionell turism och skapar förutsättningar för lokal och regional utveckling, investeringar, service, bevarande och utveckling av unika natur- och kulturmiljöer. Region Jönköpings län avser att stötta projekt inom platsutveckling för att stärka såväl specifika orters attraktionskraft som länets övergripande varumärke.

Region Jönköpings län och Smålands Turism har, i nära samverkan med länets kommuner och aktörer från besöksnäringen, tagit fram en besöksnäringsstrategi för 2023-2030. I denna har fyra tematiska områden identifierats som centrala när det gäller produkt- och platsutveckling syftande till att skapa fler besöksanledningar som natur, måltid, kultur och evenemang.

Förmågan att attrahera, behålla och utveckla kompetenser, företag och kapital är avgörande för att utveckla en attraktiv och konkurrenskraftig region. En region som ser möjligheter i förändringar och värdesätter samverkan. Ytterst är det människor som bidrar med kompetens, driver företag, gör investeringar och som därigenom utvecklar våra samhällen. Dessa människor som genom sina insatser bidrar till lokal utveckling attraheras av en öppen, inkluderande, jämställd och barnvänlig livsmiljö. Man önskar ingå i ett sammanhang som gör det möjligt att kombinera jobb med ett bra boende och samtidigt ha tillgång till ett varierat kulturutbud, fritidsaktiviteter, naturupplevelser, utbildningsmöjligheter samt kommersiell och samhällelig service.

Civilsamhällets aktörer är en viktig resurs för länets utveckling. Genom dialog och samverkan skapas ett bra utgångsläge för att planera långsiktigt, genomföra förändringar och möta utmaningar. I den regionala utvecklingsstrategin (RUS) lyfts en samverkansmodell med civilsamhället fram som en prioriterad delstrategi. Detta har bl.a. inneburit ett årligt forum med länets studieförbund vilket också ger en tätare kontakt med de enskilda förbunden.

Att jämlikt kunna utnyttja digitaliseringens möjligheter i hela Jönköpings län är viktigt för länets invånare och dess företag. Utveckling av digital infrastruktur och digitala tjänster är ett utpekat område i Region Jönköpings läns digitaliseringsstrategi. De möjligheter som kommer med den digitala utvecklingen kan med rätt hantering överbrygga geografiska avstånd och tjäna människor, verksamheter och organisationer runt om i länet. På så sätt skapas förutsättningar att kunna

leva, bo och arbeta i hela Jönköpings län i livets olika skeden.

Jönköpings läns landsbygdsmiljöer har resurser som är viktiga för utveckling och försörjning av hela länet. Landsbygdsutveckling handlar om flera olika sakområden som kopplar till regional utveckling. Det kan vara såväl fiberutbyggnad, infrastruktur och kollektivtrafik som utveckling av gröna näringar och platsutveckling med bäring på besöksnäringen. En viktig del för likvärdiga möjligheter handlar om tillgänglighet till kommersiell service. Region Jönköpings län regionala serviceprogram syftar till att säkerställa landsbygdens tillgänglighet till kommersiell service fram till 2030. Genom öronmärkta statliga 1:1-medel hanterar och fördelar regionen sådant stöd.

Kultur

Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling. Ett rikt kulturliv och en levande kulturmiljö medverkar till ett områdes attraktivitet, stärker besöksnäringen och skapar arbetstillfällen. Kultur är därmed en betydelsefull faktor för tillväxt och utveckling i länet och har en given plats i arbetet med att göra länet mera attraktivt för både besökande och boende.

Region Jönköpings län utvecklar kulturen i enlighet med den regionala kulturplanen och biblioteksplanen för Jönköpings län. Det sker inom områdena arkiv, film, teater, musik, litteratur, dans, hemslöjd, bild och form, samtida cirkus, kulturarv och kulturmiljö, spelkultur, samt stöd för folkbibliotekens samarbeten och utveckling. Region Jönköpings län är huvudman för Smålands Musik och Teater. Tillsammans med Jönköpings kommun och Hembygdsförbundet är Region Jönköpings län stiftare av Jönköpings läns museum och tillsammans med Värnamo kommun och Region Kronoberg stiftare av Smålands konstarkiv. Dessutom stödjer Region Jönköpings län verksamhet som främjar bildning, kulturell mångfald och konstnärligt skapande genom stöd till föreningar och organisationer samt genom ekonomiskt stöd till kulturaktiviteter.

Alla barn har rätt till kultur och ska ha likvärdiga möjligheter att utveckla sina intressen och talanger. Barn och unga har kunskaper, erfarenheter och perspektiv som inte vuxna har och ska därför ses och behandlas med respekt och som en resurs. Med stöd i FN:s barnkonvention ska barns och ungas skapande uppmuntras inom samtliga kulturformer. Barn och unga ska ges möjlighet att möta professionella kulturskapare som återspeglar hela befolkningen, samt själva prova på olika kreativa uttryck.

Kulturlivet i Jönköpings län ska vara tillgängligt för alla att delta i, bidra till och ta del av, oavsett bostadsort och socioekonomiska villkor. Att uttrycka sig genom musik, dans och konst kan vara en genväg till mänskliga möten. Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling ska genomlysa länets kulturliv. Kulturen och dess olika uttryck ska ges förutsättningar som skapar hållbara system i samhället och samhällsplaneringen. Konst och kultur spelar en viktig roll inom vård och omsorg och bidrar som hälsofrämjare till såväl bättre folkhälsa som samhällsekonomi.

För att öka det kulturella utbytet i länet och över kulturgränser ska interkommunala och interregionala, internationella och interkulturella samarbeten stimuleras. Samarbeten och utbyten främjar utveckling och hållbar långsiktig tillväxt.

Region Jönköpings län samverkar med länets kommuner i olika forum och med ett gemensamt fokus på utveckling som utgår från kommunernas olika styrkor och utmaningar. Region Jönköpings län ansvarar för uppföljning av kulturlivets arbete med de kulturpolitiska målen och de särskilda uppdragen. Region Jönköpings län har i uppdrag att bjuda in till dialoger.

Regional kulturplan och kultursamverkansmodellen

Den regionala kulturplanen är ett styrdokument för det kulturpolitiska området på regional nivå och omfattar hela det regionala kulturansvaret, inklusive fördelning av statliga och regionala bidrag till regional kultur. Kulturplanen är ett verktyg för dialogen med staten avseende fördelning av statliga medel, samt en beskrivning om hur Region Jönköpings län vill att kulturområdet ska utvecklas.

Region Jönköpings län ingår i samverkansmodellen för statens stöd till regional kulturverksamhet, den så kallade kultursamverkansmodellen. Målet med modellen är att öka utrymmet för regionala prioriteringar och variationer. Detta innebär att Region Jönköpings län ansvarar för fördelningen av statsbidraget till regional kulturverksamhet. Samtliga verksamheter inom kultursamverkansmodellen har uppföljningsbara uppdragsbeskrivningar.

Regionala kulturverksamheter som helt eller delvis finansieras med statliga medel via kultursamverkansmodellen:

- Sektionen för kulturutveckling, Region Jönköpings län
- Smålands Musik och Teater, Region Jönköpings län
- Arkiv Jönköpings län
- Jönköpings läns museum
- Riksteatern Jönköpings län
- Vandalorum, museum för konst och design
- Sharemusic and performing arts

Sektionen för kulturutveckling och Smålands Musik och Teater styrs av de regionala styrdokument som finns, exempelvis budget med verksamhetsplan. Dessutom ska dessa verksamheter långsiktigt planera och agera enligt de nationella och regionala kulturpolitiska målen, kulturplanens prioriteringar samt den regionala utvecklingsstrategin. Bland annat så innebär det att exempelvis Smålands Musik och Teater ska erbjuda ett varierat utbud av musik, teater och dans för barn, ungdomar och vuxna samt bidra till ett bra liv i en attraktiv region genom att i första hand med egna ensembler producera professionell scenkonst.

Biblioteksutveckling

Biblioteksutveckling arbetar på strategisk nivå för att länets invånare ska erbjudas en relevant och jämlik biblioteksverksamhet av hög kvalitet. Utgångspunkten för verksamheten är folkbibliotekens behov och lokala förutsättningar samt Bibliotekslagen, Regional kulturplan 2023-2025 Jönköpings län som verkar tillsammans med Regional utvecklingsstrategi 2020-2035 för att nå gemensamma målsättningar och andra styrdokument.

Medborgare och kund

Skapa värde med kunden och intressenter
En organisations långsiktiga framgång beror på dess förmåga att skapa värde tillsammans med de som den finns till för. Kundernas och intressenternas uttalade och underförstådda behov, krav, önskemål och förväntningar är vägledande för organisationens beslut och handlande.

Kunder är de vår verksamhet ytterst finns till för, ”Esther med närstående”, invånare, deltagare, elever, patienter, besökare, resenärer, brukare etc.

Interna kunder: Kunder inom vår egen organisation

Intressenter: Samarbetspartners, företag, kommuner, andra regioner, privata vårdgivare, leverantörer etc.

Strategiska mål: Bästa plats att växa upp, leva, verka och åldras på

Framgångsfaktorer: Nöjda kunder och intressenter

Mätetal	Målvärde	Resultat 2022	Resultat 2023	Periodicitet
Sökande per utbildningsplats (folkhögskolan)	1,5	2,1	2,1	År

Mätetal	Målvärde	Resultat 2022	Resultat 2023	Periodicitet
Andel antagna i förhållande till antal elever som slutar årskurs 9 i länet (Naturbruksskolorna)	3 %	3,7 %	3,1 %	År
Antal tomma platser vid antagning (Naturbruksskolorna)	0			

Framgångsfaktorer: Vitalt och tillgängligt kulturliv

Uppdrag	Beskrivning
SMOT ska producera scenkonst, främja barn och ungas möte med scenkonst och bedriva utvecklingsarbete och fördjupning.	I kultursamverkansmodellen framgår att SMOT ska producera scenkonst som är tillgänglig för invånarna i Jönköpings län och som spelas i Kulturhuset Spira, åker på turné och spelas för barn och unga i skolan. SMOT ska vidare främja barn och ungas möte med scenkonsten och bedriva utvecklingsarbete och fördjupning inom verksamhetens alla avdelningar.

Mätetal	Målvärde	Resultat 2022	Resultat 2023	Periodicitet
Publik Smålands Musik och Teater	85 000	83 722	81 828	Tertial
Publik vid föreställningar för barn och ungdom	35 000	23 252	19 708	Tertial
Publik i länet (exklusive Kulturhuset Spira)	30 000	11 491	13 940	Tertial

Smålands Musik och Teater

Verksamhetsstatistik	2022	2023
Publik Smålands Musik och Teater	**83 722**	**81 828**
varav Kulturhuset Spira	71 138	67 139
varav Jönköpings kommun, exklusive Kulturhuset Spira	2 347	3 100
varav övriga kommuner i länet	9 144	10 840
varav turné utanför länet	1 093	749
Varav publik vid föreställningar för barn och ungdom Smålands Musik och Teater	**23 252**	**19 708**
varav Kulturhuset Spira	18 935	16 054
varav Jönköpings kommun, exklusive Kulturhuset Spira	1 355	676
varav övriga kommuner i länet	2 671	2 650
varav turné utanför länet	291	328

Framgångsfaktorer: Utbildningsinnehåll anpassat till elevens behov

Uppdrag	Beskrivning
Andel elever som når gymnasieexamen från naturbruksprogrammet ska öka.	Kraven för att nå en gymnasieexamen är: Minst 2250 godkända gymnasiepoäng och •Godkända betyg i kurserna Svenska 1 eller Svenska som andraspråk 1. •Godkänt betyg i Engelska 5. •Godkänt betyg i Matematik 1. •Godkänt Gymnasiearbete 100 p. •Minst 400 poäng godkända i de programgemensamma ämnena.
Deltagarna inom folkhögskolan ska slutföra sina kurser.	Målet är att deltagarna ska slutföra påbörjade kurser.

Mätetal	Målvärde	Resultat 2022	Resultat 2023	Periodicitet
Andel elever som når en gymnasieexamen inom 3 år.	100 %	63 %	58 %	År
Andel elever som nått målen för gymnasieexamen.	100 %	71 %	67 %	År
Andel elever som slutför utbildning på allmän linje på våra två folkhögskolor	100 %			

Naturbruksskolorna

Verksamhetsstatistik	2022	2023
Andel som har fått jobb efter avslutad gymnasieutbildning	Nytt	Nytt
Andel avbrott från naturbruksprogrammet		

Process och produktion

Utveckla värdeskapande processer
Organisationens verksamhet ses som processer som skapar värde med kunden och intressenter. Processorientering stimulerar förebyggande arbete, att grundorsaker till problem identifieras och att faktabaserade beslut tas. Processerna är utformade för att skapa förutsägbara resultat. Samtidigt finns förmågan att snabbt ställa om med hänsyn till förändrade behov från kunden och intressenter.

Strategiska mål: Enklare vardag för invånare och medarbetare

Framgångsfaktorer: Utveckling av arbetssätt och digitala tjänster

Uppdrag	Beskrivning
Bidra till ökad kapacitet i den digitala omställningen bland små och medelstora företag.	Det finns ett stort behov hos små och medelstora företag att öka sin förmåga att bidra till och dra nytta av digital omställning. I Kompetensbarometern som visar arbetsgivares kompetensbehov lyfter samtliga branscher en av avsaknad av kompetens inom digitalisering och AI.

Framgångsfaktorer: Samverkan med andra aktörer

Uppdrag	Beskrivning
Utveckla arbetet med att initiera och främja samtal om yttrandefrihet, mångfald, demokrati och mänskliga rättigheter samt väcka uppmärksamhet för frågorna.	Skapa och genomföra forum där samtal förs kring yttrandefrihet, mångfald, demokrati och mänskliga rättigheter.
Stärka och utveckla samt tydliggöra formerna för samverkan med civilsamhället.	En produktiv dialog och samverkan ger länets civilsamhällesaktörer ett bra utgångsläge att planera långsiktigt, genomföra förändringar och möta utmaningar vilket är en viktig förutsättning för länets utveckling. För att nå fram till en samverkansmodell med civilsamhället, vilket lyfts som en prioriterad delstrategi i den regionala utvecklingsstrategin, sker kontinuerlig dialog med civilsamhällets aktörer.

Strategiska mål: Långsiktigt hållbar och innovativ tillväxtregion

Framgångsfaktorer: Innovationsstödjande arbete

Uppdrag	Beskrivning
Etablera effektiva strukturer för validering för att öka möjligheten att tillvarata alla länsinvånares potential och kompetens.	De valideringsmodeller som finns på plats, t.ex. branschvis tydliggörs och kopplas samman med valideringsmöjligheter och kompetensutveckling inom t.ex. vuxenutbildning, folkbildning, yrkeshögskolor och högskoleutbildningar. Matchning på arbetsmarknaden förbättras och livslångt lärande möjliggörs. På sikt utjämnas utbildningsklyftor och utbildningsnivån i hela länet ökar.
Årligen tillhandahålla bedömningar av länets kompetensbehov inom offentlig och privat sektor på kort och lång sikt som underlag för kompetensförsörjningsinsatser. Utifrån detta tas framtidsspaning fram en gång per mandatperiod.	Kompetensbehoven tydliggörs i Kompetensbarometern där översikt länsvis, delregionalt och kommunalt möjliggörs. Underlaget kan användas av arbetsgivare och kan utgöra underlag gällande dimensionering och genomförande av utbildningar. Det ökar förutsättningarna för lärosätens möjligheter att stärka det regionala kompetensförsörjningsarbetet och bidrar till att utbildningar på olika nivåer som är anpassade efter arbetsmarknadens behov erbjuds.
Skapa förutsättningar för ökad omställningsförmåga och försörjningsförmåga.	Förmågan till omställning i näringslivet, vilken är avgörande för en stark konkurrenskraft, kan öka genom olika företagsfrämjande insatser, inte minst genom forskning och utveckling samt interaktion mellan näringsliv och akademi. Länets omställningskapacitet kan öka genom ett mer diversifierat näringsliv med fler högteknologiska tillverkningsföretag och fler kunskapsintensiva tjänsteföretag. Omställningsförmågan kan fungera som ett led i stärkt beredskap utifrån omvärldshändelser vars påverkan på länet blir alltmer oförutsägbara.
Skapa förutsättningar i länet för att attrahera företagsetableringar och finansiella investeringar samt verka för att företag stannar kvar i länet.	För området krävs samverkan över kommunala och regionala gränser. Ett samordnat och enat län som samverkar i en större geografi ökar förutsättningarna för att dra nytta av och bidra i arbetet med den nationella strategin för utrikeshandel, investeringar och global konkurrenskraft. I arbetet är medlemskapet i Business Sweden centralt liksom det kontinuerliga arbetet med det företagsfrämjande systemet samt samverkan mellan länets kommuner.
Arbeta med de styrkeområden som fastställs i den smarta	För respektive styrkeområde och mellan styrkeområden krävs samordning, företagsfrämjande insatser, interaktion med forskning

Uppdrag	Beskrivning
specialiseringsstrategin och att inom dessa skapa förutsättningar för specialisering inom respektive område och utifrån det bygga kapacitet för europeisk samverkan.	och ett kompetensförsörjningsperspektiv. Detta ökar förmågan att från styrkeområden utveckla specialisering. En större geografi med ett totalt sett starkare näringsliv har konstaterats som en framgång. Med denna utgångspunkt bedrivs arbetet genom interregional samverkan i Småland och Öarna. För att bidra till och dra nytta av den europeiska arenan används Småland Blekinge Halland South Sweden med kontor i Bryssel.
Skapa förutsättningar för att utveckla naturbruksskolorna till kompetenscentrum för de gröna näringarna.	För detta behöver tillämpad forskning, försöksverksamheter, öppna testbäddar och kompetensutveckling utvecklas på skolorna i samarbete med akademi, forskningsinstitutioner och näringsliv. Resurser behövs för investeringar, projektledning och kompetensutveckling. Stark konkurrenskraft och innovation inom gröna näringar stärker länets förmåga att möta omvärldshändelser som hastigt kan förändra behovet av alltmer egenproducerade livsmedel.
Tillsammans med länets kommuner arbeta med en hållbar och inkluderande platsutveckling utifrån länets specifika förutsättningar.	Genom fokus på platsutveckling skapas attraktivitet för boende, besökare, företag och investeringar. Platsutvecklingsbegreppet öppnar upp för att t.ex. kulturutveckling, näringslivsutveckling, landsbygdsutveckling, och besöksnäringsutveckling gemensamt stärker och utvecklar länet. Genom platsutveckling finns möjligheter att stärka demokrati och att möta samhällsutmaningar på ett inkluderande sätt.
Arbeta med landsbygdsutveckling för att ta tillvara hela länets utvecklingskraft och sysselsättningsmöjligheter och för att skapa likvärdiga möjligheter för länets invånare.	Centralt för en stark landsbygdsutveckling är samverkan och att initiera utvecklingsinsatser utifrån platsens förutsättningar och utmaningar. Ett konkret verktyg är möjligheten att ge stöd åt kommersiell service vilket är både ett näringslivsfrämjande stöd och ett stöd som möjliggör tillgång till service för länets invånare.
Stärka alla barn och ungas möjlighet att ta del av och skapa kultur i Jönköpings län oberoende av socioekonomiska och geografiska förutsättningar.	Kultur till och för barn och unga är prioriterat. Alla barn har, enligt lag, en demokratisk rätt till kultur och ska ha likvärdiga möjligheter att utvecklas. Utifrån ett tillgänglighetsperspektiv är det viktigt att det finns en mångfald av kultur för en mångfald av barn och unga. Kulturrätten är en ny satsning som ska jobba med dessa frågor.
Stärka den kulturella infrastrukturen.	Region Jönköpings län ska bidra till att utveckla fler kulturella mötesplatser, främja kulturskapares villkor, främja arrangörskap och publikutveckling i hela länet samt utveckla kommunernas kapacitet att ta emot professionell kultur som kan spridas utanför den egna kommunen.
Arbeta för en jämnare könsfördelning inom utbildning och på arbetsmarknaden i linje med mål i länets jämställdhetsstrategi.	I länets jämställdhetsstrategi beskrivs att arbete behöver ske för att uppmuntra icke-traditionella karriärsval och motverka en könssegregerad arbetsmarknad. Vidare beskrivs att jämställdhetsperspektivet behöver stärkas i arbetet med utbildning, kompetensförsörjning och arbetsvillkor i länet.
Tydlig, tidsatt uppföljning av de projekt som erhållit bidrag under denna mandatperiod och som kommer att erhålla bidrag inom RU	Utveckla uppföljningen och synliggöra effekterna av finansiering till insatser kopplade till den regionala utvecklingsstrategin.
Utveckla kommunikationsinsatserna kopplat till bidrag och finansiering för att tillgängliggöra det regionala utvecklingskapitalet.	Tydliggöra och kommunicera vilka medel som finns att söka och kriterier för dessa.

Lärande och förnyelse

Förbättrar verksamheten och skapa innovationer
Framgångsrik hållbar verksamhet över tid kräver såväl ständiga förbättringar som innovation av produkter, tjänster och processer. Förutsättningen för detta är en kultur som stimulerar till kontinuerligt lärande, kreativitet och nya idéer. Genom jämförelser med ledande organisationer få ledare och medarbetare kunskap om vad som kan uppnås och vägen dig. Ett systematiskt och uthålligt förbättringsarbete leder till nöjdare kunder, nöjdare medarbetare, bättre samhälle och miljö samt ökad effektivitet.

Strategiska mål: Bäst på att förbättra och förnya

Framgångsfaktorer: Professionell kunskap

Uppdrag	Beskrivning
Upprätthålla den pedagogiska kompetensen.	Målet är att samtliga tillsvidareanställda lärare inom gymnasiegemensamma ämnen ska ha lärarlegitimation.

Mätetal	Målvärde	Resultat 2022	Resultat 2023	Periodicitet
Andel behöriga lärare	100 %	Resultat saknas	94 %	År

Ekonomi

Leder för hållbarhet
Med engagerade ledare som utgår från kund- och intressentbehov förstärks en kultur som skapar förutsättning för hållbar utveckling. Ledare ser verksamheten, dess produkter, tjänster och processer som delar i en större helhet och verkar aktivt för att förbättra samhälle, miljö och ekonomi. Ledare tar till vara och utvecklar medarbetarnas och organisationens samlade kompetens och mångfald.

Strategiska mål: God och hållbar hushållning

Framgångsfaktorer: Kostnadseffektiv verksamhet

Mätetal	Målvärde	Resultat 2022	Resultat 2023	Periodicitet
Ekonomi i balans	0 tkr	19 223 tkr	11 183 tkr	Månad
Prognos	Inte överstiga budget			Tertial

Region Jönköpings län

2024-03-08

Regional utveckling

Bilaga till budget 2025

Principer för prissättning vid Kulturhuset Spira 2025

Biljettpriser

Prisdifferentiering sker utifrån följande principer:

- Alla produktioner ska erbjuda ett tillgängligt prisspann
- Prisspannet ska vara konsekvent i förhållande till produktionstyp och lokal
- Flera priszoner i teatersalongen och konsertsalongen ska erbjudas
- Ett begränsat antal föreställningar erbjuds till försäljning i samband med biljettsläpp och fler biljetter släpps baserat på efterfrågan
- Rabatterade priser kan ges till prioriterade målgrupper
- Presidiet för nämnden för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet kan för enskilda tillfällen fatta beslut om priser som ligger utanför det fastställda prisintervallet

Uthyrning av lokaler

Grundläggande principer:

- Flexibel prissättning utifrån rådande förhållanden så att en hög nyttjandegrad av lokalerna uppnås
- Marknadsmässig prissättning vid varje givet tillfälle så att inte snedvriden konkurrens uppstår
- Möjlighet till rabatterade priser för att möjliggöra tillgänglighet för lokala/regionala organisationer samt det fria kulturlivet

Regional utveckling
Regional utveckling
Box 1024
551 11 Jönköping

Telefon: 010-241 00 00
E-post: regional.utveckling@rjl.se
Hemsida: rjl.se

Organisationsuppgifter
Bankgiro: 5216-2849
Orgnr: 232100-0057

Priser 2025 för uthyrning

Priser heldag i Kulturhuset Spira **En scentekniker ingår (säkerhet), övrigt tillkommer**	**Ordinarie pris, kronor**	**Rabatterat pris med 60% till fria kulturlivet*, kronor**
Konsertsalen	**44 000**	**17 600**
Teatern	**35 300**	**14 120**
Kammaren	**20 400**	**8 160**
Café-scenen inkl caféfoaljén	**12 600**	**5 040**
Enbart caféfoaljén	**3 000**	**1 200**
Balkongerna	**4 000**	**1 600**
Hela foaljén	**15 000**	**6 000**

* Aktörer som inte har en anställning i en kulturinstitution eller anlitas av en sådan.

Region Jönköpings län

2024-03-08

Regional utveckling

Bilaga till budget 2025

Avgifter för internat, kost och logi, vid Region Jönköpings läns skolor

Skolorna som drivs av Region Jönköpings län erbjuder internatboende för elever som bor långt från skolan och som har svårt att pendla fram och tillbaka varje dag.

Skola	Avgift	Avgift avser	Pris läsår 23/24 (4 veckor)	Pris läsår 24/25
Sörängens folkhögskola	kost	kost*	3 200 kr	3 300 kr
Sörängens folkhögskola	logi	boende utan dusch och toalett på rummet	2 130 kr	2 200 kr
Sörängens folkhögskola	logi	boende med dusch och toalett på rummet	3 080 kr	3 180 kr
Värnamo folkhögskola	kost	kost*	2 200 kr	2 300 kr
Värnamo folkhögskola	logi	Bokullen/Engsbo	3 000 kr	3 200 kr
Tenhults naturbruksgymnasium	kost	kost**	2 000 kr	2 200 kr
Tenhults naturbruksgymnasium	logi	enkelrum	2 290 kr	2 500 kr
Stora Segerstad Naturbrukscentrum	kost	kost **	2 460 kr	2 580 kr
Stora Segerstad Naturbrukscentrum	logi	normal standard, dubbelrum	1 650 kr	1 710 kr
Stora Segerstad Naturbrukscentrum	logi	normal standard, enkelrum	2 440 kr	2 500 kr
Stora Segerstad Naturbrukscentrum	logi	hög standard, dubbelrum	2 470 kr	2 560 kr
Stora Segerstad Naturbrukscentrum	logi	hög standard, enkelrum	3 130 kr	3 240 kr
Stora Segerstad Naturbrukscentrum	logi - vuxenelever	dubbelrum	2 920 kr	3 020 kr
Stora Segerstad Naturbrukscentrum	logi - vuxenelever	enkelrum	3 340 kr	3 460 kr

*Skillnad mellan folkhögskolornas kost är att kvällsmåltid ingår i priset på Sörängen.
**Skillnad mellan naturbruksgymnasierna är att förmiddagsfika ingår i priset på Stora Segerstad.

§ 55

Budget 2025 med flerårsplan för 2026–2027 Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

Diarienummer: RJL 2024/14

Samverkan Region Jönköpings län, Socialdemokraterna, Moderaterna och Vårddemokraterna kommer vid nämndsammanträdet den 29 maj att överlämna ett gemensamt förslag till budget 2025 med flerårsplan 2026-2027 för nämnden arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet.

Beslutet skickas till

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

Region Jönköpings län

Centerpartiet

Budget och verksamhetsplan 2025 med flerårsplan 2026-2027

GRÖNT GRUNDAT MÄNSKLIGT

Region Jönköpings län
Region Jönköpings län, Box 1024, 551 11 Jönköping
© Region Jönköpings län, www.rjl.se

Innehållsförteckning

Så skapar vi en ljusare framtid för invånarna i Jönköpings län **4**
Grundläggande värderingar **5**
För ett bra liv i en attraktiv region **7**
Planeringsförutsättningar **16**
Gemensamt för Region Jönköpings län **37**
Medborgare och kund 48
Process och produktion 50
Lärande och förnyelse 51
Medarbetare 52
Ekonomi 53
Regional utveckling **55**
Arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet 58
Trafik, infrastruktur och miljö 69
Folkhälsa och sjukvård **76**
Medborgare och kund 92
Process och produktion 95
Lärande och förnyelse 99
Ekonomi 99
Finansiella rapporter **101**
Regionfullmäktiges direktiv till styrelse och nämnder avseende budget 2025 ..... **103**
Bilagor **111**

Så skapar vi en ljusare framtid för invånarna i Jönköpings län

När vi blickar framåt ser vi många möjligheter för Region Jönköpings att skapa en ljusare framtid för länets invånare. Genom att på allvar anamma den gröna omställningen, ta itu med bristen på arbetskraft och främja jämställdhet kan vi skapa ett samhälle med ekonomisk tillväxt och där demokrati och frihet råder.

Den gröna omställningen är inte bara en nödvändighet för att nå Parisavtalets 1,5-graders mål; det är en chans att bygga ett mer motståndskraftigt samhälle. Genom att investera i förnybara energikällor, främja hållbara metoder och klimatvänliga initiativ minskar vi vårt koldioxidavtryck och skapar ekonomisk tillväxt i näringslivet. Alla underlag till politiska beslut ska därför vara avstämda gentemot de tre hållbarhetsmålen.

En av de största utmaningarna som Jönköpings län står inför är bristen på arbetskraft. Det saknas handlingsplaner för att lösa läkarbristen inom primärvården. Mindre vårdcentraler på landsbygden är särskilt utsatta och Centerpartiet saknar en långsiktig planering för att kunna garantera en nära vård i hela länet.
Regeringens politik med väsentligt höjt lönegolv slår hårt mot det offentliga, de gröna näringarna och det övriga näringslivet. Detta tillsammans med den demografiska utvecklingen gör att Region Jönköpings län behöver tänka kreativt och implementera innovativa lösningar. Med utbildningar som förser arbetsmarknaden med efterfrågad kompetens, med mentorstjänster inom vården och fortsatt arbete med att vara en attraktiv arbetsgivare, kan vi både behålla och också locka de bästa och smartaste hjärnorna till vårt län.

Vikten av att fler håller sig friska längre kommer att öka i takt med att antalet personer i arbetsför ålder minskar och antalet äldre ökar. Statusen på våra invånares hälsa påverkar trycket på vården. I varje kommun finns ett hälsocenter som i större utsträckning kan utföra moment som inte kräver ett legitimationsyrke. På så sätt sparar vi både mänskligt lidande och vårdens resurser.

Vårdpersonalens tid är en ändlig resurs. Antalet anställda inom vården ökar samtidigt som produktiviteten minskar. Denna utveckling riskerar att utarma regionens ekonomi. Det är av stor vikt att vårdpersonalen får frihet att planera sitt arbete utan detaljstyrning.

Ökad jämställdhet är en katalysator för ekonomiska och sociala framsteg. Genom att säkerställa lika möjligheter för alla frigörs människors fulla potential, detta gäller inte minst våra egna medarbetare. För att bryta trenden med lågt företagande, särskilt när det gäller kvinnor, behöver fokus vara på de unga. Skolämnet Ung Företagsamhet bör därför erbjudas alla gymnasieungdomar i Jönköpings län.

Centerpartiet anammar Regionens utmaningar med optimism och beslutsamhet vilket avspeglar sig i budget 2025. Med grön, grundad och mänsklig politik skapar vi en ljusare framtid för invånarna i Jönköpings län. En framtid där hållbara metoder är normen, utan hinder för sysselsättning och där alla människor värderas lika.

Grundläggande värderingar

Kundorientering

En organisations långsiktiga framgång beror på dess förmåga att skapa värde för dem som den finns till för – kunderna. De externa och interna kundernas uttalade och underförstådda behov, krav, önskemål och förväntningar ska vara vägledande för organisationen, dess medarbetare och verksamhet.

Engagerat ledarskap

För att skapa en kultur som sätter kunden i främsta rummet krävs ett personligt, aktivt och synligt engagemang från varje ledare. Ledarskapets viktigaste uppgifter är att ange riktningen för verksamheten, ta till vara potentialen i individers olikheter och erfarenheter, skapa förutsättningar för medarbetarna samt att i dialog med dem definiera och följa upp målen.

Allas delaktighet

En förutsättning för en framgångsrik organisation är att varje medarbetare känner sig ha förtroende att utföra och utveckla sina arbetsuppgifter. Var och en måste därför se sin roll i helheten, ha klara mål, de medel som krävs samt kunskap om de resultat som ska uppnås.

Kompetensutveckling

Den samlade kompetensen är avgörande för organisationens framgång och konkurrenskraft. Därför måste kompetensutvecklingen ses både ur ett organisatoriskt och ett individuellt perspektiv, för att därmed utveckla och tillföra kompetens på ett sätt som stärker såväl individen som organisationen i sin helhet.

Långsiktighet

Organisationens verksamhet måste värderas med tanke på utveckling och konkurrenskraft över tiden. Ett uthålligt förbättringsarbete leder till ökande produktivitet och effektivitet, bättre miljö, nöjdare kunder och varaktig lönsamhet på lång sikt.

Samhällsansvar

Varje organisation har ett samhällsansvar utöver lagar och förordningar. Organisationen och dess medarbetare måste se sina processer, varor och tjänster som delar i en större helhet och aktivt medverka till förbättringar i både samhälle och miljö.

Processorientering

Organisationens verksamhet ska ses som processer som skapar värde för kunderna. Processorientering stimulerar till att analysera och förbättra arbetsflöden och arbetsorganisation, och lägger grunden för kundorienterad verksamhetsutveckling.

Förebyggande åtgärder

Det är lönsamt att förebygga fel och ta bort risker i processer, varor och tjänster. Framsynthet, förutseende och planering är nyckelord i förbättringsarbetet där även kunder och leverantörer ska engageras.

Ständiga förbättringar

Konkurrenskraft kräver ständiga förbättringar och förnyelse av alla verksamhetens delar. Förutsättningen för detta är ett metodiskt förbättringsarbete som genomsyrar organisationen och en kultur som stimulerar till ständigt lärande, kreativitet och nya idéer.

Lära av andra

För att kunna vidareutvecklas måste organisationen och dess medarbetare på alla områden skaffa sig ny kunskap om vad som är möjligt att uppnå och hur detta kan uppnås. Detta kräver jämförelser med dem som är bäst på en viss process, oavsett vilken bransch eller sektor de tillhör.

Snabbare reaktioner

I alla verksamheter är kortare svarstider, kortare ledtider och snabbare reaktioner på kundernas behov av avgörande betydelse. Det gäller såväl för utveckling, produktion och leverans av varor och tjänster, som för administrativa processer.

Faktabaserade beslut

Beslut måste bygga på dokumenterade och tillförlitliga fakta. Varje medarbetare måste inom sitt arbetsområde få möjlighet att mäta och analysera fakta av betydelse för att uppfylla sina mål och för att tillfredsställa sina kunder.

Samverkan

Samverkan genomsyrar varje framgångsrik organisation. Det är väsentligt att genom samverkan på flera plan och i olika avseenden ta till vara kompetenser och erfarenheter hos såväl medarbetare som hos kunder, leverantörer, partners, ägare och huvudmän.

För ett bra liv i en attraktiv region

Budget med flerårsplan beskriver hur vi förverkligar visionen *För ett bra liv i en attraktiv region*. Vår verksamhetsidé är att tillgodose invånarnas behov av hälso- och sjukvård, folkhälsa, kultur, utbildning och kollektivtrafik samt invånarnas och näringslivets behov av god infrastruktur och kompetensförsörjning.

Region Jönköpings län arbetar med frågor som är avgörande för människors liv och hälsa, men också med frågor som rör länets tillväxt och utveckling. Sambanden mellan dessa områden är starka.

Region Jönköpings län ska arbeta för att bidra till Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling för att på ett långsiktigt hållbart sätt nå vår vision *För ett bra liv i en attraktiv region*.

Figur 1 Agenda 2030

Världens länder har åtagit sig att fram till år 2030 leda världen mot en hållbar och rättvis framtid. Agenda 2030 innehåller 17 globala mål och 169 delmål som ska leda till att avskaffa extrem fattigdom, minska ojämlikhet och orättvisor i världen, främja fred och rättvisa, samt skydda planetens naturresurser och lösa klimatkrisen.

Dokumentet *Regional utvecklingsstrategi (RUS) 2020–2035* är en utgångspunkt för arbetet. Samarbete och samverkan är nyckelbegreppen i strategin. Den beskriver bland annat att man ska samordna utvecklingsinsatser inom områden som transportinfrastruktur, näringsliv, arbetsmarknad och utbildning. Region Jönköpings län stödjer aktivt projekt och organisationer som bidrar till en hållbar tillväxt i länet.

Tillsammans möter vi framtidens behov av hälso- och sjukvård 2020–2030 är ett strategiskt dokument som visar vägen för utveckling av länets hälso- och sjukvård. Där beskrivs bland annat att bästa möjliga hälsa och en jämlik vård ska åstadkommas med kvalitet som strategi, grundläggande värderingar och gemensamt utvecklingsarbete tillsammans med invånare, patienter, medarbetare, kommuner och civilsamhälle.

Inom Region Jönköpings län arbetar vi för en verksamhet som fungerar väl och som är socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbar. Invånarnas behov är utgångspunkten för att ständigt förbättra och förnya. Att förverkliga visionen kräver även insatser inom områden som ligger utanför vår egen verksamhet. Därför är samverkan med länets kommuner, statliga myndigheter, andra organisationer och civilsamhället mycket viktig.

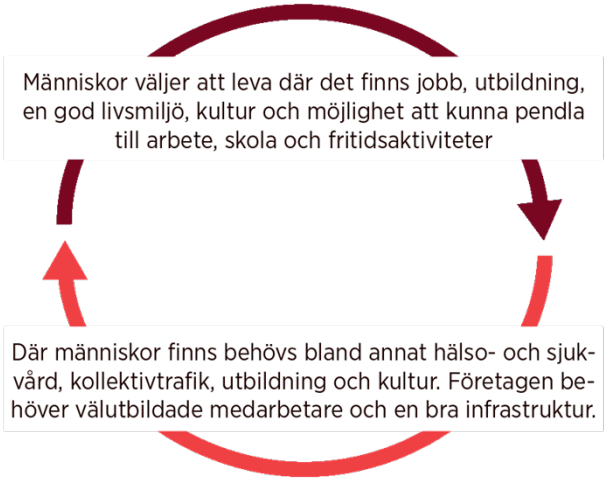
Allt vårt arbete ska leda till att Jönköpings län år 2035 är Sveriges mest hållbara, attraktiva och tillgängliga län där alla människor trivs, utvecklas och mår bra. Flera områden behöver utvecklas för att nå dit. Några av de viktigaste är kompetensförsörjning, jämställdhet, integration, mångfald, jämlikhet, energiförsörjning och digitalisering. För att lyckas måste många aktörer samverka i frågor som är viktiga för länet. Samverkan fortsätter att utvecklas inom sjukvårdsregionen som omfattar Östergötland och Kalmar. I de regionala utvecklingsfrågorna sker samverkan i Regionsamverkan

Sydsverige, där även regionerna Skåne, Halland, Blekinge, Kronoberg samt Kalmar ingår.

Det globala perspektivet är också viktigt i utvecklingsarbetet. Det handlar både om att bidra till utveckling i andra delar av världen och att sätta länets utveckling i ett globalt perspektiv.

Hälsofrämjande insatser ska genomsyra hälso- och sjukvården och vara en självklar del i all vård och behandling. Flera faktorer styr behovet och efterfrågan inom hälso- och sjukvård.

Figur 2 Allt hänger ihop (*nedanstående bild omarbetats till tryckt version)*

Genom samverkan med olika aktörer i länet och en väl fungerande verksamhet blir Region Jönköpings län attraktiv som organisation och utvecklas vidare. En djup förankring i befolkningen skapas genom att verksamheten leds av folkvalda politiker. Inom hela Region Jönköpings län arbetar vi för en väl fungerande verksamhet, som ständigt förbättras och förnyas med utgångspunkt i invånarnas behov och delaktighet.

Övergripande ledningssystem

Utgångspunkten för att styra verksamheten är att förverkliga visionen genom god hushållning, vilket innebär att vi använder resurser på ett sätt som främjar social, miljömässig och ekonomisk hållbarhet. Verksamheten bedrivs ändamålsenligt och kostnadseffektivt och med en finansiering som garanterar verksamheten långsiktigt. Genom att hushålla med offentliga medel skapar vi värde för länets invånare.

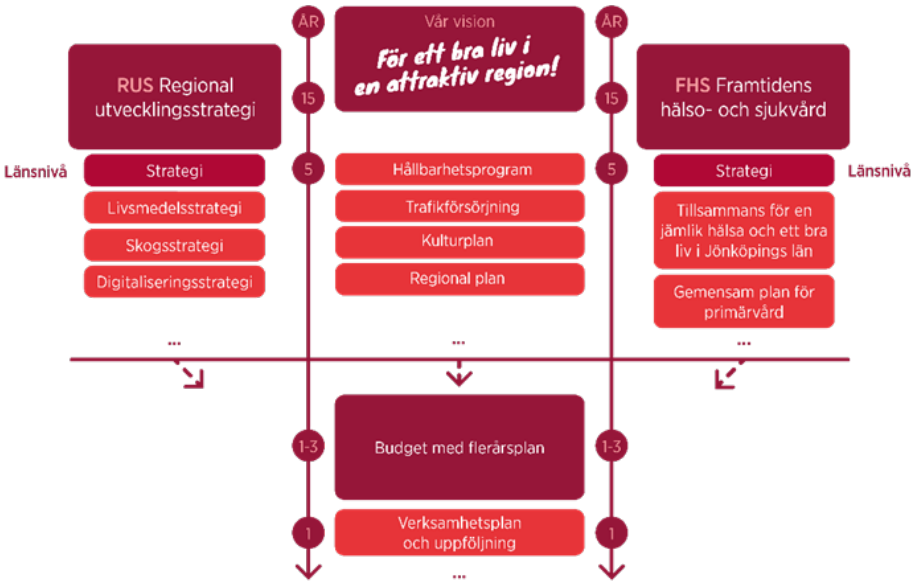
Vårt viktigaste styrdokument är budget med verksamhetsplan och flerårsplan. Här beskrivs våra strategiska mål, framgångsfaktorer, uppdrag och mätetal för de närmaste åren. De strategiska målen har en tidshorisont på tio år. Framgångsfaktorerna visar de viktigaste områdena som behöver prioriteras för att vi ska nå de strategiska målen, de har en tidshorisont om tre år. Uppdragen beskriver vad vi behöver uppnå inom respektive område och har en tidshorisont om 1–3 år. Verksamheterna anger sedan aktiviteter kopplade till uppdragen i sina verksamhetsplaner. Arbetet för att uppnå de strategiska målen leds och följs upp genom regelbunden dialog och återkoppling mellan verksamhet, förvaltning och politik. Mätetal och intern kontroll stödjer detta arbete. Våra strategiska mål för de närmsta åren är:

- Bästa platsen att växa upp, leva, verka och åldras
- Enklare vardag för invånare och medarbetare
- Bästa möjliga kvalitet
- Bäst på att förbättra och förnya
- Långsiktigt hållbar och innovativ tillväxtregion
- Sveriges bästa offentliga arbetsgivare med Sveriges bästa arbetsplatser
- God och hållbar hushållning.

De strategiska målen tas fram med stöd av våra grundläggande värderingar och ledningsstrategier och utgår från vår vision och våra mer långsiktiga styrdokument, planer och program. De strategiska

styrdokumenten *Regional utvecklingsstrategi (RUS) 2020–2035* och *Tillsammans möter vi framtidens behov av hälso- och sjukvård 2020–2030* har båda långa tidsperspektiv. De beskriver den politiska ambitionen för Region Jönköpings län till år 2035 respektive 2030. Andra politiskt antagna planer och program har kortare tidsperspektiv, upp till fem år. Nedan visas hur styrdokumenten förhåller sig till och samspelar med varandra.

Figur 3 Hur styrdokument och planer som antagits av regionfullmäktige förhåller sig till och samspelar med varandra *(bilden kommer eventuellt omarbetas till tryckt version)*

Kvalitet som strategi

Så leder och utvecklar vi Region Jönköpings län

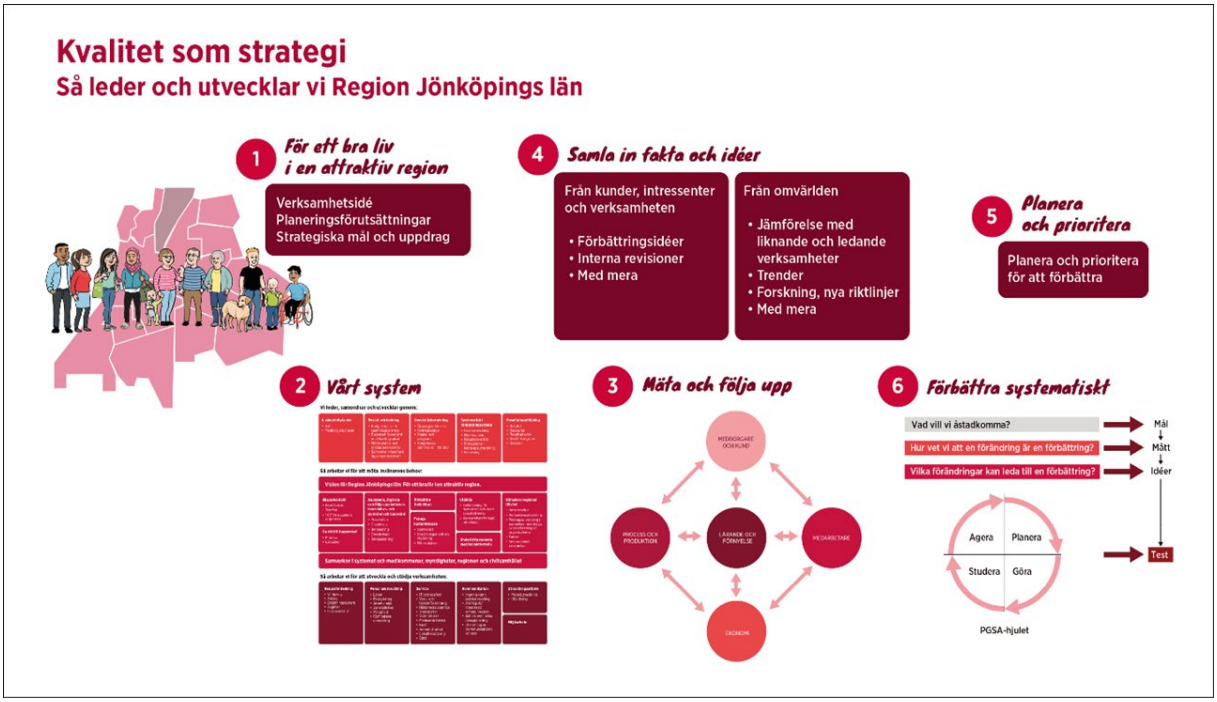
”Kvalitet på en tjänst är dess förmåga att tillfredsställa, och helst överträffa, kundernas behov och förväntning”

Vårt övergripande ledningssystem, kvalitet som strategi, beskriver hur vi leder, utvärderar och förbättrar verksamheten. Det innebär att den stora resursen för utveckling uppstår genom att förbättra och effektivisera nuvarande verksamhet, samt genom fasa ut mindre värdeskapande arbetssätt och aktiviteter. På så sätt frigörs arbetstid och andra resurser som kan satsas på nya områden och åtaganden. En förutsättning för en långsiktigt hållbar verksamhet är att vi ständigt förbättrar våra arbetssätt och processer så att de är socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbara. Målet med kvalitet som strategi är att leverera tjänster som motsvarar kundernas behov och förväntningar och samtidigt skapa en arbetsplats där människor trivs och är stolta över sitt arbete.

Ett väl fungerande ledningssystem innebär effektiv ledning, styrning och utvärdering. Det innebär också att lokala förbättringsarbeten stimuleras och att erfarenheter tas till vara i hela organisationen. För att utveckla det övergripande ledningssystemet har vi under många år arbetat med SIQ Managementmodell.

Nedan illustreras hur vårt övergripande ledningssystem fungerar och stödjer vårt arbete med kvalitet som strategi.

Figur 4 Kvalitet som strategi

1. Vi utgår från varför och för vem vi finns till: vår vision och vårt uppdrag

Vi utgår från vår vision *För ett bra liv i en attraktiv region.* Visionen förverkligas genom vårt engagemang i att tillgodose invånarnas behov av hälso- och sjukvård, folkhälsa, kultur, utbildning och kollektivtrafik samt invånarnas och näringslivets behov av god infrastruktur och kompetensförsörjning. Vi behöver ständigt arbeta med frågan ”varför och för vem finns vi till?”.

Figur 5 Varför och för vem vi finns till: vår vision och vårt uppdrag

För att leda, arbeta i och utveckla verksamheten använder vi tre enkla regler:
1. Vad är bäst för Esther
2. Vi tar ansvar för vårt steg, ger feedback till steget före och underlättar för steget efter
3. Vi gör tillsammans, det är vårt gemensamma resultat som räknas.

Utifrån visionen och de politiskt beslutade långsiktiga styrdokumenten, med stöd av våra

grundläggande värderingar och ledningsstrategier, formuleras strategiska mål, framgångsfaktorer, uppdrag och mätetal. Dessa är grunden för verksamhetsplaner och handlingsplaner för förbättring och utveckling inom våra olika verksamhetsområden.

De 13 grundläggande värderingarna har vi haft som bas sedan 1990-talet. Dessa har genom SIQ (Swedish Institute for Quality) konkretiserats till fem framgångsfaktorer som kännetecknar ledande organisationer. Region Jönköpings län har antagit dessa som ledningsstrategier och de harmoniserar med de fem perspektiven i balanced scorecard (BSC) som vi använder för planering, uppföljning och återkoppling av resultat ur olika perspektiv (figur 8, sidan X).

Figur 6 Vision, grundläggande värderingar och strategier för framgång

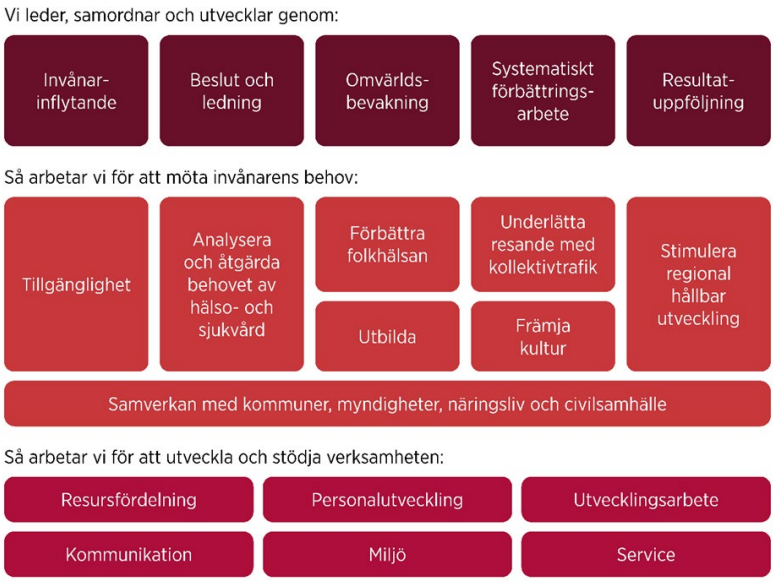
2. Vi agerar utifrån att allt hänger ihop

För att uppnå vision och verksamhetsidé ser vi oss och agerar som ett sammanhängande system (figur 7, sidan X) av processer och arbetssätt som är ömsesidigt beroende av andra delar i samhället. Processerna delas upp i:

- **Huvudprocesser** som är avsedda att direkt möta invånarnas behov av till exempel folkhälsa, sjukvård, kollektivtrafik och kultur
- **Ledningsprocesser** som beskriver hur vi leder samordnar och utvecklar verksamheten
- **Stödprocesser** som beskriver hur vi stödjer huvudprocesserna, till exempel resursfördelning, personalutveckling, fastighetsförvaltning, IT och kommunikation

Många av Region Jönköpings läns processer upprepas på flera håll i organisationen och på olika nivåer. För bästa möjliga resultat krävs att dessa processer är snarlika i sin utformning och leder till likartade resultat. En förbättring som genomförts på ett ställe i organisationen har inte nått sin fulla potential förrän den också genomförts på andra ställen i organisationen där samma arbete utförs. Först då kan vi förenkla och förbättra för såväl externa som interna kunder som processen är till för. En process spänner många gånger över flera organisatoriska gränser och för att nå likartade länsövergripande processer behöver vi samverka på alla nivåer.

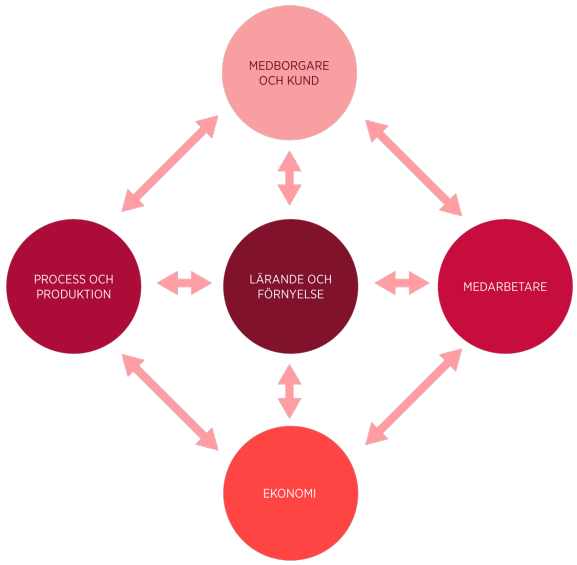
Figur 7 Region Jönköpings län som system

3. Vi följer resultat ur olika perspektiv

I Region Jönköpings län följer vi kontinuerligt processernas och verksamheternas resultat i balanced scorecard (BSC) utifrån fem perspektiv: Medborgare/kund, ekonomi, process/produktion, medarbetare samt lärande och förnyelse (figur 8, sidan x). Dessa perspektiv inkluderar social, miljömässig och ekonomisk hållbarhet. BSC är ett hjälpmedel för både planering, uppföljning och återkoppling. Inom respektive perspektiv anges strategiska mål, framgångsfaktorer, uppdrag, mätetal och målvärden. Verksamheterna anger sedan aktiviteter kopplade till uppdragen i sina verksamhetsplaner. Resultat på alla nivåer följs kontinuerligt via månadsuppföljning, delårsrapporter och årsredovisning.

Figur 8 Balanced scorecard

4. Vi inhämtar information

Olika metoder används för att ta reda på invånarnas och andra intressenters nuvarande och framtida behov, krav önskemål och förväntningar, samt deras synpunkter, förbättringsförslag och klagomål på våra tjänster. Vi tar också reda på relevanta omvärldsfaktorer för att förutse framtida behov, krav, önskemål och förväntningar och efterfrågar förbättringsidéer från medarbetare och andra aktörer. Vi jämför vi oss med liknande och ledande organisationer och både följer och bedriver forskning inom relevanta områden.

Figur 9 Samla in fakta och idéer

5. Vi analyserar, prioriterar och planerar

Utifrån resultaten i balanced scorecard och insamlingen av information, fakta och jämförelsen med liknande och ledande verksamheter, analyserar vi vad vi ska fortsätta att göra och vad som behöver förbättras. I arbetet ingår att rangordna och prioritera bland invånarnas och intressenternas behov, krav, önskemål och förväntningar (figur 10, sidan X). Vi strävar efter att skapa så stor effekt som möjligt med de resurser vi har att tillgå. Genom att fasa ut det som inte skapar lika mycket värde frigör vi tid och resurser till att satsa på nya prioriterade områden, allt för att ständigt komma närmare vår vision. Prioriterade strategiska mål, uppdrag, mätetal och målvärden formuleras i budget med verksamhetsplan och flerårsplan. Aktiviteter kopplade till uppdragen och andra områden som verksamheterna identifierat som viktiga planeras och formuleras i verksamhetsplaner och vid behov i andra handlingsplaner.

Figur 10 Planera och prioritera

6. Vi förbättrar systematiskt

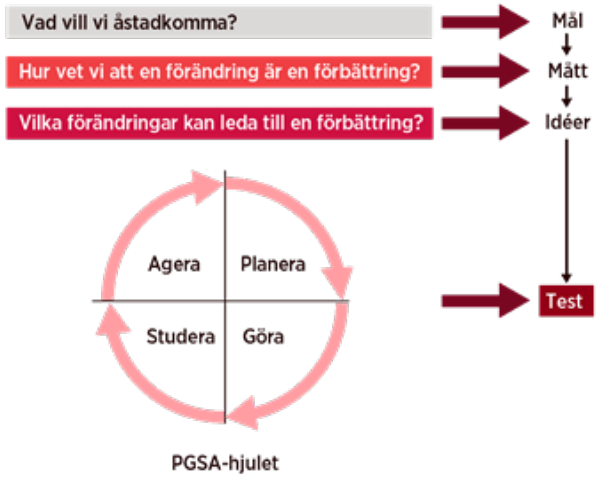
Verksamheten genomför förbättringar och inför nya arbetssätt. Det är viktigt att en process är känd av medarbetarna och har ett visualiserat mål. Det ska finnas möjlighet att göra processen allt bättre med hjälp av ständiga förbättringar.

Vi testar och prioriterar förbättringsidéer enligt principerna i Förbättringsmodellen och PGSA (Planera, Göra, Studera, Agera): Vad vill vi åstadkomma? Hur vet vi att en förändring är en förbättring? Vilka förändringar kan leda till en förbättring? Förbättringsidéerna testas om möjligt i liten skala innan de sprids.

Modeller för länsövergripande processförbättring och spridning är en nödvändighet för att vi ska kunna hålla jämna steg med omvärlden vad gäller kundnöjdhet, kvalitet och resursförbrukning.

Invånares kompetens och synpunkter är viktiga delar i förbättringsarbetet. I arbetet ingår därför att involvera och samverka med våra invånare för att utveckla processer och tjänster. Med alla medarbetare engagerade i förbättringsarbeten kommer vi allt närmare målet. Vi utgår från att alla medarbetare har två jobb, att göra sitt dagliga arbete och att förbättra det. Därför behöver alla ha både professionell kunskap och förbättringskunskap. Det innebär att ständigt utveckla sin kunskap inom sin profession och samtidigt har kunskap om hur man åstadkommer långsiktiga förbättringar genom systemtänkande, förstå variation, kunskap hur man lär sig och förändringspsykologi (figur 12, sidan x).

Figur 11 Förbättringsmodellen med PGSA-hjulet

Figur 12 Vi har alla två jobb

Tillitsbaserad styrning

Region Jönköpings läns målstyrning utvecklas löpande. Att leda och styra en komplex organisation förutsätter att ledning och medarbetare vet vad uppgiften är och åt vilket håll de ska gå. Det förutsätter en gemensam verklighetsbild och förståelse för de mål som beslutas. Medarbetare ska involveras, vara delaktiga och ges möjlighet att ta större ansvar. I Region Jönköpings län pågår en process för ökad tillitsbaserad styrning och ledning. Ett väl fungerande samverkansklimat är en viktig förutsättning för delaktighet och involvering.

Grundläggande i chef- och ledarskap är att för bästa möjliga verksamhet utifrån invånarnas behov

skapa förutsättningar för lärande, utveckling och delaktighet. Därför engageras alla medarbetare i lärande och systematiskt förbättringsarbete inom sina verksamhetsnära arbetslag/mikrosystem och i att förnya sina arbetsprocesser och sin egen kompetens. Förnyelse och innovationer uppmärksammas särskilt.

Vi utövar alla ledarskap i olika sammanhang, både i rollen som medarbetare och i rollen som chef. Ledarskap uppstår i relationen mellan människor och utvecklas i vårt samspel med varandra. Ledare blir vi genom vårt sätt att agera, kommunicera och påverka andra.

Våra fem ledningsstrategier (figur 13 , sidan X) är grunden för ett framgångsrikt ledarskap i vår organisation. Det innebär att vi som ledare:

- skapar värde med kunder och intressenter
- leder för hållbarhet
- involverar motiverade medarbetare
- utvecklar värdeskapande processer
- förbättrar verksamheten och skapar innovationer.

På detta sätt utvecklas ett lärandesystem som ständigt strävar efter att nå visionen För ett bra liv i en attraktiv region.

Figur 13 Fem ledningsstrategier för framgång

Planeringsförutsättningar

Planeringsförutsättningar belyser länets utgångspunkter: vad som kan komma att hända i omvärlden och vilka konsekvenser det kan få för verksamheten. Omvärldsbevakning är ett viktigt moment i planeringsarbetet för att ha kunskap om vilka förutsättningar, möjligheter och utmaningar som präglar samhällsutvecklingen.

Händelser i omvärlden, regionalt eller lokalt, påverkar vår möjlighet att utveckla verksamheten i önskad riktning. Genom att analysera och presentera fakta skapar vi kunskap och förutsättningar för samsyn och nya perspektiv på organisationens utmaningar. I planeringsförutsättningarna för Region Jönköpings innebär också att förhålla sig till och följa lagar och riktlinjer.

Läget i länet

Länsbarometern presenterar statistik om befolkningen i Jönköpings län utifrån 130 regionala statistikområden (RegSO) och 13 kommuner. Områdesindelningen är anpassad för statistisk uppföljning för socioekonomisk segregation. För hälsostatistik som inte finns tillgänglig på RegSO-nivå presenteras resultatet för hela kommunen. Statistiken kan jämföras med Jönköpings län som helhet, en kommun eller annat RegSO-område. Länk: http://www.rjl.se/Tillvaxt-och-utveckling/lansbarometern/

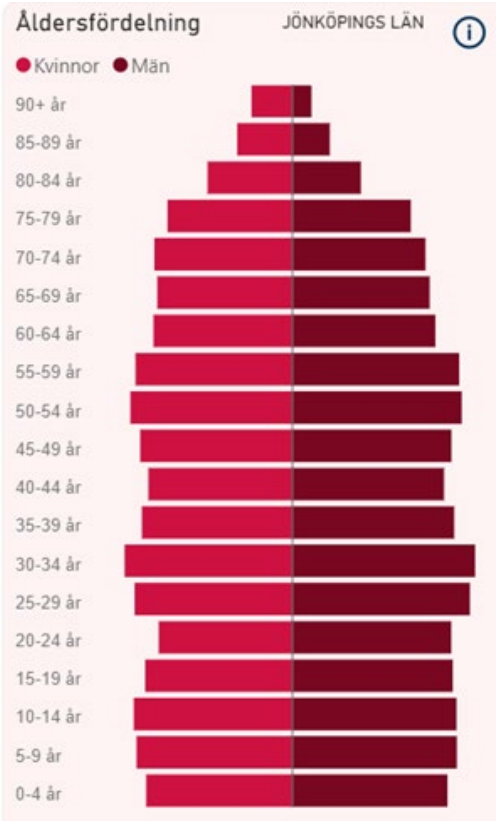
Befolkning

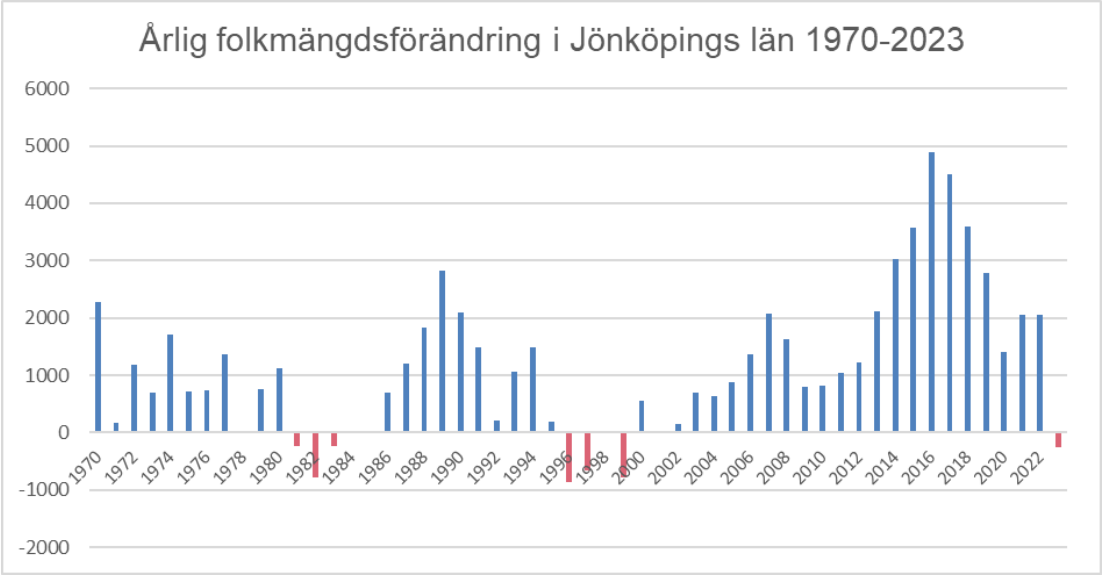
Region Jönköpings län sammanfaller geografiskt med länsindelningen och omfattar 13 kommuner. Sedan 2014 har vårt län, liksom övriga Sverige, haft en stor folkmängdsökning på grund av flyktinginvandring. Under perioden 2014 till 2023 ökade länets befolkning med 27 621 personer. Utöver stor inflyttning från utlandet har länet även haft positivt födelsenetto, det vill säga fler födda än döda.

Den senaste 5-årsperioden har länets befolkning ökat med 8 031 personer, vilket är en mer måttlig utveckling. Uppdelat i geografiska kommungrupper har den nordvästra länsdelen ökat med 8 327 personer, den östra länsdelen ökat med 73 personer, och den södra länsdelen (GGVV) minskat med 369 personer.

- 31 december 2023 hade länet 368 856 invånare, vilket är en minskning med 257 invånare jämfört med 2022. Endast 4 av 13 kommuner ökade sin folkmängd.
- Nedgången beror på negativt flyttnetto och sjunkande födelsetal.
- Länets befolkning består av 49,2 procent kvinnor och 50,8 procent män.
- Andelen 65 år och äldre är 21,4 procent (riket 20,6 procent).
- Andelen 80 år och äldre är 6,3 procent (riket 5,8 procent).
- Den förväntade medellivslängden är högre i länet än i riket som helhet. För kvinnorna (84,9 år) är medellivslängden 0,3 år längre och för männen (81,4 år) 0,4 år längre.

Figur 14 och 15 Senaste befolkningspyramiden (2022) och befolkningsutveckling 1970-2023

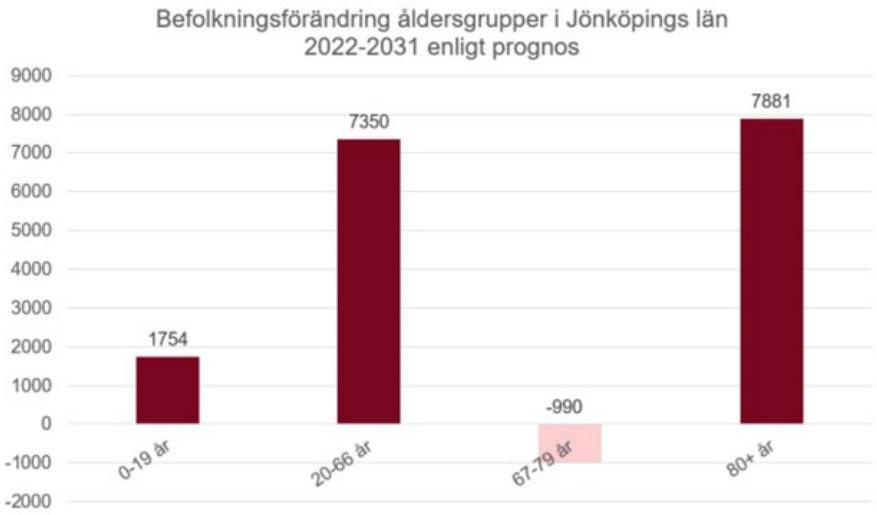
Prognos över befolkningsutvecklingen

En ny befolkningsprognos kommer att tas fram under våren 2024. Sett ur normala svängningar i ett längre tidsperspektiv kommer förmodligen utvecklingen att vara svagare de kommande åren.

Bedömningen för perioden 2022-2031 var följande:

- Folkmängden ökar med cirka 16 000
- Antalet barn/ungdomar i åldrarna 0–19 år ökar med 1 754
- Antalet invånare i förvärvsarbetande åldrar (20–66 år) ökar med 7 350
- Antalet yngre pensionärer (67–79 år) minskar med 990 och antalet äldre pensionärer (80 år och äldre) ökar med 7 881
- Sammantaget ökar försörjningskvoten under perioden från 0,76 till 0,77.

Figur 16 Befolkningsförändring utifrån åldersgrupper

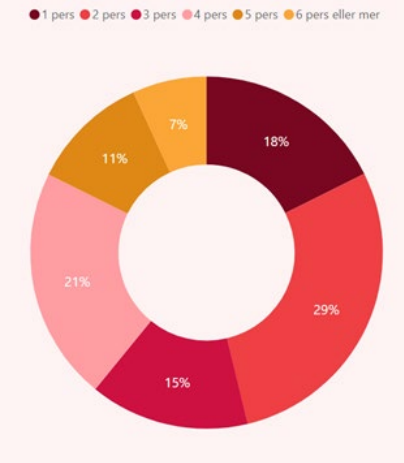

(Källa: Länets egen befolkningsprognos, Jönköpings kommun våren 2022)

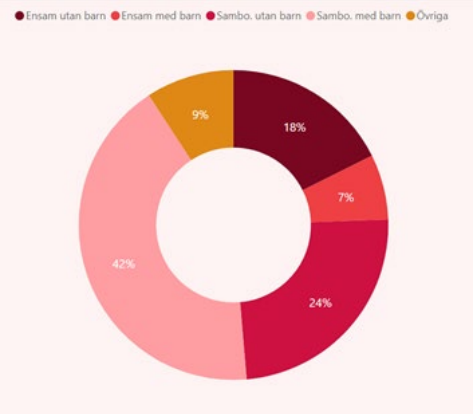
Hushåll

Storleken på länets hushåll varierar från en person till sex personer eller mer (figur 17, sidan x). Vanligast är hushåll med två personer, som utgör 29 procent av alla hushåll. Den hushållstyp som är vanligast i länet är ”Sambo, med barn” som utgör 42 procent av alla hushåll (figur 18, sidan x).

Figur 17 Hushållsstorlek 2022

Figur 18 Hushållstyp 2022

Utbildning

Jönköpings län har en lågutbildad arbetskraft jämfört med övriga landet. 38 procent av länets befolkning 25-64 år har en eftergymnasial utbildning. Motsvarande siffra för riket är 46,2 procent. 23 procent av länets befolkning 25-64 år har en längre eftergymnasial utbildning (3 år eller mer). Motsvarande siffra för riket är 30,3 procent.

Det finns mycket som tyder på att den befintliga arbetskraftens kompetensnivå inte matchar näringslivets behov. Det finns många kvarvarande (ej tillsatta) platser i länet enligt Arbetsförmedlingen som inte passar de som är arbetslösa (Figur 20, sidan x).

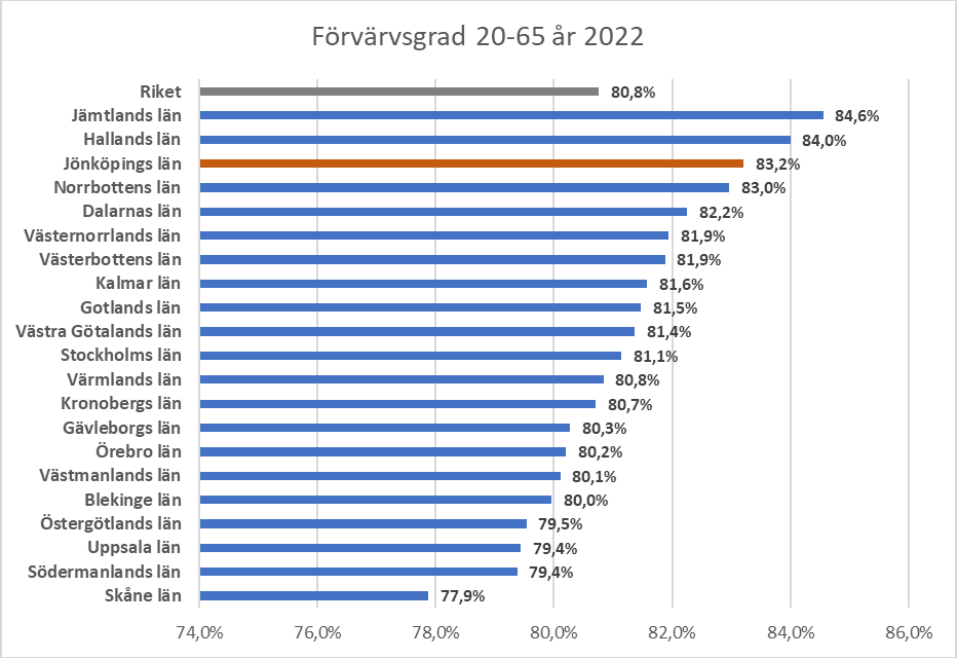
En högre utbildningsnivå är en avgörande fråga för att trygga en fortsatt god ekonomisk tillväxt. Det är också betydelsefullt för att behålla en låg arbetslöshet, god hälsa och bra livsvillkor. Tillgång till utbildad arbetskraft är en nyckelfaktor för både näringsliv och offentlig sektor.

84 procent av eleverna i skolår 9 var behöriga till gymnasiets yrkesprogram 2021. 76 procent av alla avgångselever från gymnasieskolan 2021 var behöriga till högskolestudier. Historiskt har länets kompetensförsörjning skett genom utbildning och upplärning på arbetsplatserna, framför allt inom tillverkningsindustrin. Dagens högteknologiska och globala samhälle ställer dock högre krav på eftergymnasial kompetens. Förutom ordinarie högskole- och universitetsutbildningar i närområdet finns det också 3 784 yrkeshögskoleplatser (YH) i länet med slutår 2024-2029.

Sysselsättning

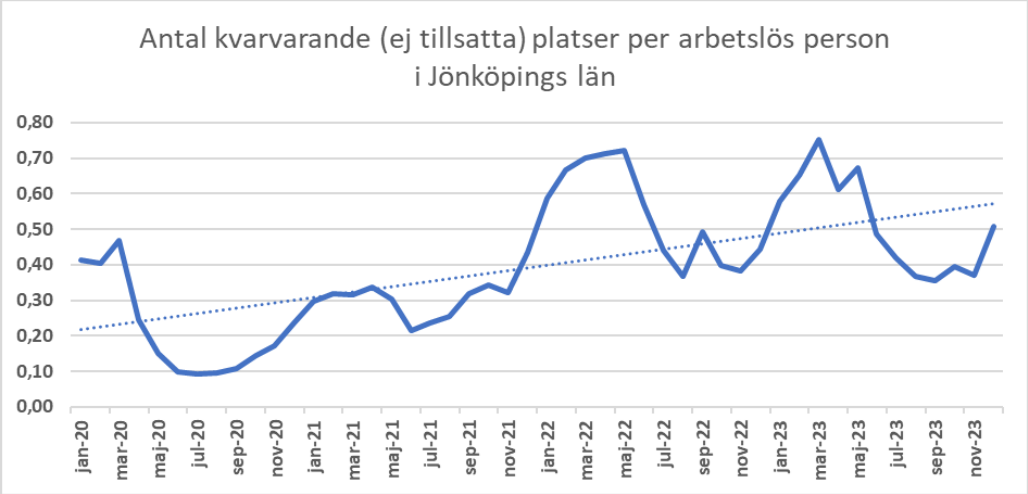
83,2 procent av länsinvånarna i åldersgruppen 20–65 år förvärvsarbetar, vilket är högre än riket som helhet (80,8 procent). En hög sysselsättningsgrad är viktig för den offentliga ekonomin.

Figur 19 Förvärvsgrad 20-65 år 2022

Av den registerbaserade arbetskraften 16–64 år i länet var 5,3 procent öppet arbetslösa eller i program med aktivitetsstöd 2023 (riket 6,4 procent). För ungdomar 18-24 år var motsvarande siffra 7 procent (riket 7,7 procent). Antalet varsel ökade under 2023 vilket i sin tur har ökat arbetslösheten något.

Figur 20 Antal kvarvarande lediga platser per arbetslös person

Levnadsvanor

I Länsbarometern presenteras Jönköping läns befolknings levnadsvanor utifrån fysisk aktivitet, mat alkohol och tobak. En uppdelning på kvinnor och män visar att männen som grupp är mer stillasittande, har sämre matvanor, större intag av alkohol samt använder mer tobak.

När statistiken jämförs utifrån utbildningsnivå framgår att personer med lägre utbildningsnivå (högst gymnasieutbildning) uppvisar högre andel otillräcklig fysisk aktivitet, sämre matvanor, högre intag av alkohol och tobak jämfört med de med eftergymnasial utbildning.

Nedan visas bilder på fysisk aktivitet, kategoriserad utifrån kön och utbildningsnivå (figur 21 och 22).

Figur 21 Fysisk aktivitet, per kön

Figur 22 Fysisk aktivitet, per utbildningsnivå

Hälsa

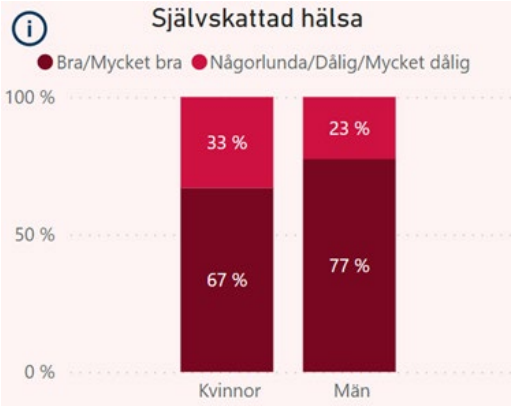
Region Jönköpings län arbetar aktivt för länsinvånarnas hälsa och livskvalitet, både genom att främja hälsa och genom att förebygga sjukdom och skador. Folkhälsoarbetet bygger på samverkan med olika samhällsaktörer, som länets kommuner, myndigheter, organisationer, näringsliv och civilsamhälle. Verksamheterna inom såväl hälso- och sjukvård som regional utveckling är viktiga i folkhälsoarbetet. Möjligheter till arbete och utbildning samt tillgängliga fritids- och kulturaktiviteter betyder mycket för invånarnas hälsa.

För att kunna planera och prioritera verksamheten i Region Jönköpings län och i länets kommuner behövs kunskap om hälsoläget. Invånarna i Jönköpings län mår generellt bra jämfört med riket. Medellivslängden för både män och kvinnor ligger sedan 20 år tillbaka något högre än i riket som helhet.

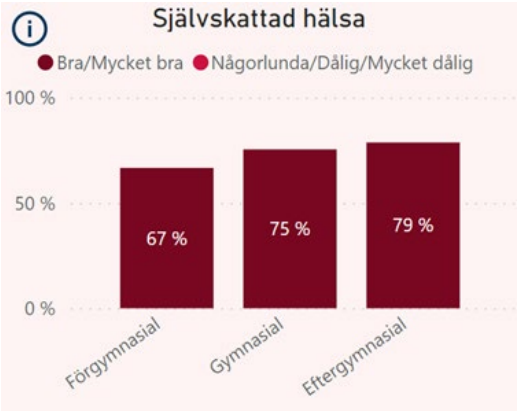
Det nationella folkhälsomålet är ”att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation”. Ohälsotalet är något högre i Jönköpings län jämfört med riket, både för kvinnor och män. Ohälsotalet har minskat de senaste åren, både i länet och riket. Ohälsotalet varierar också kraftigt mellan kommunerna i länet. Kvinnor är mer sjukskrivna än män, där sjukskrivningen är mer omfattande i högre åldrar än yngre åldrar.

På frågan "Hur bedömer du ditt allmänna hälsotillstånd?" svarar 72 procent bra eller mycket bra. Nedan visas svaren fördelat på kvinnor och män respektive utbildningsnivå. Svaret bra/mycket bra är vanligare bland män än bland kvinnor. Dessa svar är också vanligare bland personer med eftergymnasial än med lägre utbildning (figur 23 och 24).

Figur 23 Självskattad hälsa, per kön

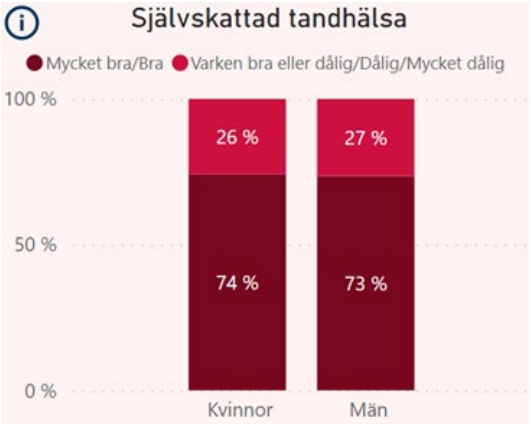
Figur 24 Självskattad hälsa, utbildningsnivå

Munhälsa

På frågan hur tycker du din tandhälsa är svarar 74 procent av länets befolkning att den är mycket bra/bra. Svaren från kvinnor och män ligger ungefär på samma nivå 74 procent respektive 73 procent.

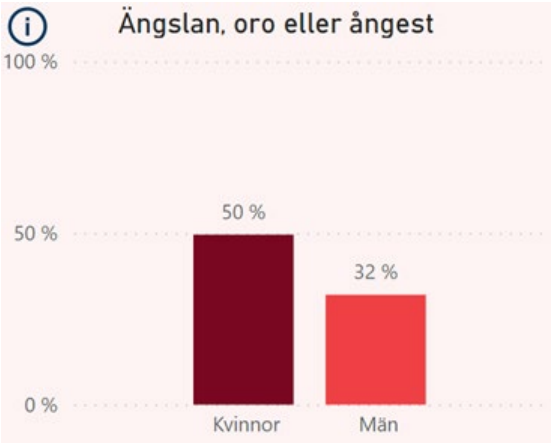
Figur 25 Självskattad tandhälsa, per kön

Psykisk ohälsa

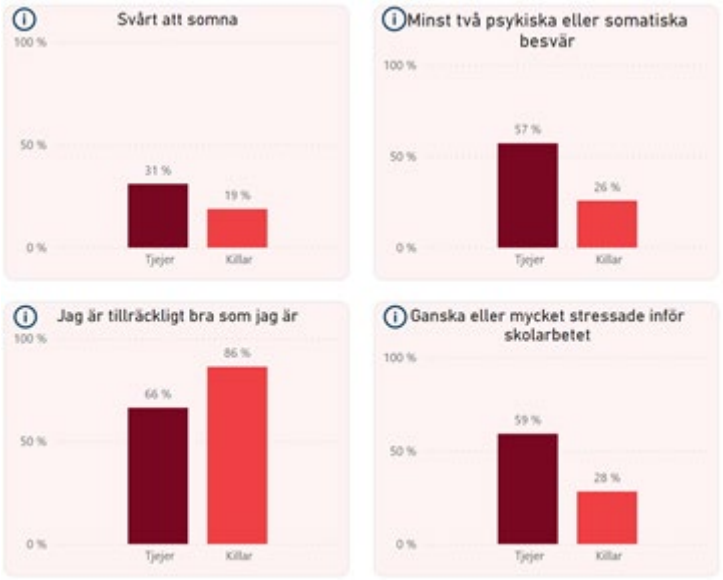
41 procent av länets invånare uppger att de har besvär av ängslan, oro eller ångest. Nedan visas svaren fördelat på kvinnor och män (figur 26, sidan x).

Figur 26 Ängslan, oro eller ångest, per kön

Utifrån självrapporterad data via "Folkhälsoenkäten ung" redovisas nedan hur ungdomarna ser på sin hälsa (figur 27, sidan X).

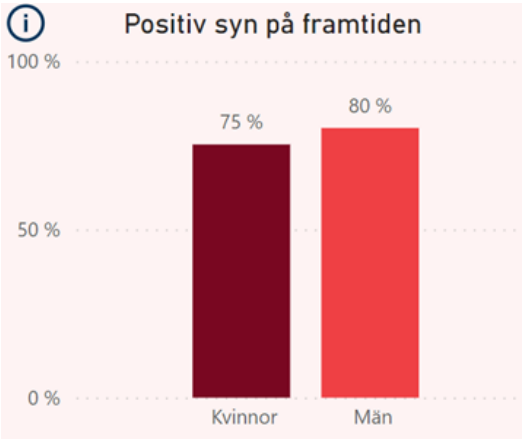
Figur 27 Resultat från "Folkhälsoenkäten ung", per kön

Trygghet

78 procent av länets invånare har en positiv syn på framtiden. För kvinnor är andelen 75 procent, och för män 80 procent (figur 28).

Figur 28 Positiv syn på framtiden, per kön

Jämlikhet och jämställdhet

Jämlikhet innebär att alla människor har lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter. I Jönköpings län uppmuntras och värdesätts mångfald, men fler insatser behövs för att stärka mångfaldsarbetet. Omotiverade skillnader ska utjämnas. I länets utveckling ska jämställdhet och likabehandling vara en självklarhet. Allas potential ska tas tillvara för att stärka attraktionskraften, tillväxtpotentialen och sysselsättningen i hela länet.

Region Jönköpings län ska vara en socialt hållbar organisation, med människors lika värde i centrum. Alla invånare ska erbjudas likvärdig vård och medborgarservice, utifrån sina rättigheter. Jämlikhet är ett tillstånd där alla människor har samma status, åtnjuter samma respekt och är lika mycket värda.

Att utgå från mänskliga rättigheter är både mål och medel för en jämlik verksamhet. I uppdraget att respektera, skydda, uppfylla och främja mänskliga rättigheter arbetar vi utifrån FN:s principer om

icke-diskriminering och jämlikhet, deltagande och inkludering samt transparens och ansvar. Även FN:s globala hållbarhetsmål i Agenda 2030 ska implementeras i vårt arbete.

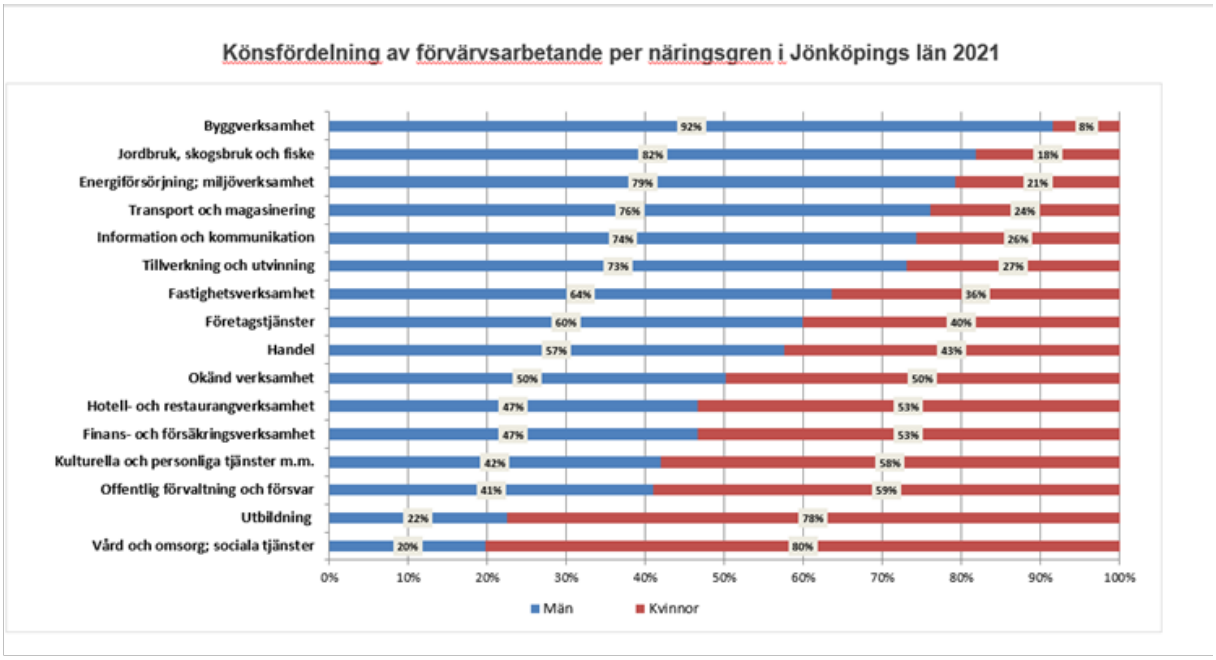
Att följa diskrimineringslagen är en viktig utgångspunkt för att uppnå jämlik verksamhet. Den omfattar sju diskrimineringsgrunder, som riskerar att leda till missgynnande eller kränkning, och sex diskrimineringsformer. Diskriminering är förbjudet inom arbetslivet, utbildningsområdet och olika samhällsområden, till exempel hälso- och sjukvård. Diskrimineringslagen innehåller även ytterligare en bestämmelse om förbud mot diskriminering när offentligt anställda möter allmänheten.

Målet för Sveriges jämställdhetspolitik är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Fler kvinnor ska ha förutsättningar att starta och driva företag. Fler kvinnor behöver också finnas i styrelser och ha möjlighet att bidra till innovation

Det finns också sex jämställdhetspolitiska delmål: en jämn fördelning av makt och inflytande, ekonomisk jämställdhet, jämställd utbildning, jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet, jämställd hälsa samt att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Region Jönköpings län har även antagit Council of European Municipalities and Regions deklaration om jämställdhet mellan män och kvinnor (CEMR).

Region Jönköpings län arbetar även utifrån FN:s barnkonvention, som är svensk lag sedan 2020. Det övergripande målet för vårt barnrättsarbete är att barns och ungas mänskliga rättigheter ska beaktas. De ska bemötas med respekt, ges möjlighet till utveckling och trygghet samt delaktighet och inflytande. Förutsättningen är att kunskapen om barnets rättigheter hålls levande och utvecklas inom alla delar i vår verksamhet.

Figur 29 Könsfördelning av förvärvsarbetande per näringsgren i Jönköpings län
(bilden behöver göras om till tryck)

Del av ett europeiskt sammanhang

Den regionala utvecklingen har ett direkt samband med europeisk nivå. Enligt förordningen om regionalt tillväxtarbete ska det regionala utvecklingsarbetet bedrivas i syfte att uppfylla regionala mål och mål för EU:s sammanhållningspolitik. Den regionala utvecklingsstrategin är en förutsättning och ligger till grund för att utforma och ta del av EU:s strukturfonder.

Som en del av EU har länet möjlighet att bidra till och dra nytta av europeiskt samarbete. På EU-nivå finns mål och strategier kring den dubbla omställningen (twin transition) med EU:s gröna giv och EU:s digitala agenda. Dessa genomsyrar EU-program, initiativ och lagförslag som, när de verkställs, har påverkan på regional nivå.

Omvärldsbevakning och proaktivt påverkansarbete på EU-arenan ökar möjligheten att bidra till och på sikt dra nytta av utvecklingen. Region Jönköpings län samarbetar med andra regioner genom sitt ägande i Småland Blekinge Halland South Sweden med gemensamt kontor i Bryssel. Vidare är Region Jönköpings län sedan 2010 värdorganisation för Europa Direkt, EU-kommissionens informationsnätverk. Detta värdskap ökar potentialen för att stärka kopplingen mellan regional och europeisk nivå på ett både övergripande och operativt sätt.

Det regionala utvecklingskapitalet

Medel för det regionala utvecklingsarbetet kommer från regional nivå, men finns också till förfogande på nationell och europeisk nivå. Enligt förordningen om regionalt tillväxtarbete har Region Jönköpings län rätt att besluta om användningen av vissa statliga medel för regionalt tillväxtarbete, så kallade 1.1-medel. Dessa regleras årligen genom regeringsbeslut av villkor för budgetåret inom utgiftsområde 19 regional utveckling. I beslutet framgår bemyndiganderam och anslag. Bemyndiganderamen fastställer den totala möjliga volymen av pågående utvecklingsprojekt och anslagsramen fastställer volymen medel som är möjlig att betala ut under året. Regeringsbeslut för år 2024 förväntas i december 2023. Förutom dessa medel, som tilldelas regional nivå för självständiga beslut utifrån den regionala utvecklingsstrategin, finns möjlighet att söka statliga medel genom utlysningar, framför allt hos Tillväxtverket. Riktade utlysningar där enbart regionalt utvecklingsansvariga aktörer kan söka genomförs genom erbjudanden utifrån de förväntningar nationell nivå har på den regionala nivån.

En stor del av det regionala utvecklingskapitalet kommer från EU:s strukturfonder i form av Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF) och Europeiska socialfonden (ESF). I strukturfondssammanhang tillhör Jönköpings län tillsammans med Kalmar län, Kronobergs län och Gotlands län regionen Småland och Öarna (NUTS 2-nivå i EU:s regionindelning). Medel från ERUF och ESF tillfaller regional nivå utifrån geografisk tilldelning med regionala utvecklingsstrategier och EU-mål som utgångspunkter. För innevarande programperiod 2021–2027 har Småland och Öarna tilldelats 60,6 miljoner euro i ERUF och 40,3 miljoner euro i ESF. Initiativ inom strukturfonderna, ett samlat arbete i länet med tydliga prioriteringar samt samverkan med andra regioner öppnar också upp möjligheten för att söka andra så kallade "konkurrensutsatta medel" från EU.

Land och stad

Både i den smarta staden och på den smarta landsbygden skapar innovationer, digitalisering och miljö- och klimatteknik möjligheter att möta samhällets utmaningar på ett effektivt och hållbart sätt. Städerna behöver vara goda livsmiljöer för människor att leva i utan att för den skull slösa på jordens resurser. Hållbar utveckling är med andra ord en viktig utgångspunkt för både land och stad. Den pågående urbaniseringen innebär en växande miljöbelastning. Urbaniseringen och den demografiska utvecklingen kan skapa motsättningar mellan befolkningsgrupper och utmaningar kring frågor som hälsa och omsorg. Samtidigt finns det i städerna stora möjligheter att ta sig an utmaningarna på ett effektivt sätt – till exempel genom effektiva infrastrukturlösningar och genom att använda den byggda miljön på ett smart sätt och låta den delas av många. Länet har stora möjligheter att gå före i en hållbar stadsutveckling, och det blir då viktigt att ta vara på innovationskraften och på de tekniska verktyg som idag finns tillgängliga.

Landsbygdens värden är av avgörande betydelse, inte minst för dagens och framtidens livsmedelsförsörjning som behöver bli mer robust. Landsbygden har också stora möjligheter när det gäller förutsättningar för framtidens energiproduktion. De gröna näringarna är viktiga, bland annat för samhällets omställning till en biobaserad och klimatanpassad ekonomi. Landsbygden rymmer stora naturresurser och kulturvärden som erbjuder miljöer för attraktiva permanent- och deltidsboenden, friluftsliv och rekreation. Landsbygdens sociala och ekonomiska utveckling bygger i högre grad än tätortens på ett samspel mellan privata, offentliga och ideella insatser. Insatser behöver göras för att utöka möjligheten till gröna jobb. Insatser behöver också göras för att ta till vara, tillgängliggöra och utveckla värdefulla natur- och kulturmiljöer.

Näringsliv

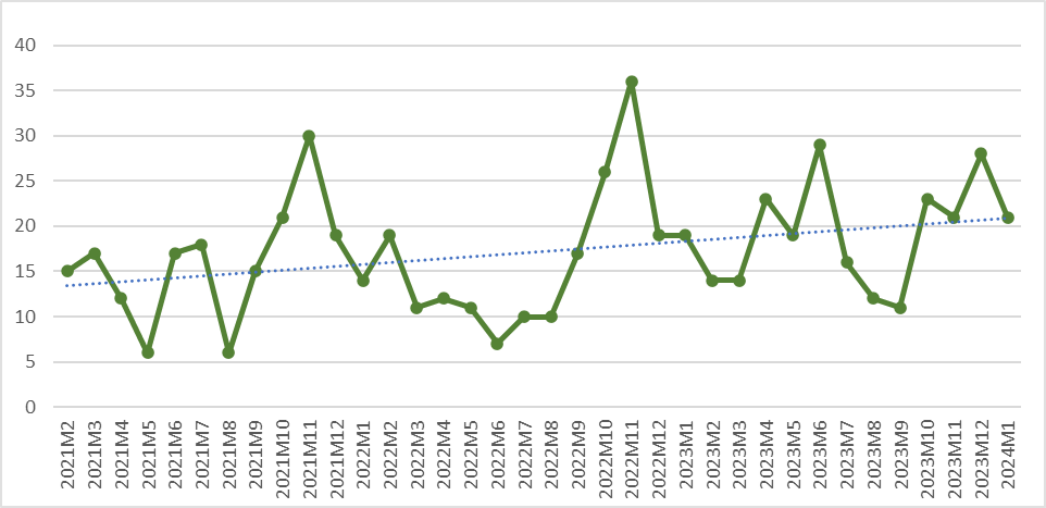
Arbetsmarknaden har de senaste åren präglats av stora omvälvande händelser. Från pandemin och dess

effekter till följderna av pågående krig och oro i vår omvärld. Den ekonomiska utvecklingen med inflation och höjda räntor har dämpat efterfrågan. Trots detta är arbetsmarknaden stark i Jönköpings län. Antalet konkurser ligger fortfarande på något ökande men ändå normala nivåer (figur 30).

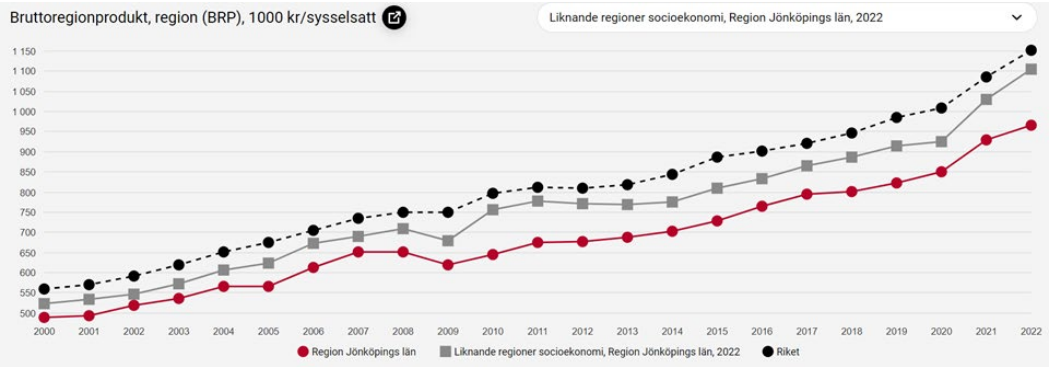
Konjunkturinstitutets barometerindikator för näringsliv och hushåll ligger för närvarande på låga nivåer men har börjat röra sig svagt uppåt igen. Trots god tillväxt är länets bidrag till Sveriges BNP per sysselsatt lägre än riket i stort. Länets näringsliv har relativt sett lågt kunskaps- och teknologiinnehåll i produkter och tjänster, en låg digital transformationstakt och en lägre grad av hållbarhetsdriven näringslivsutveckling. Länet ligger också lågt när det gäller jämställd regional tillväxt. Löneskillnaden mellan män och kvinnor minskade tre år i rad, men 2021 ökade gapet igen. Ändå är andelen kvinnor med längre eftergymnasial utbildning nästan dubbelt så stor som motsvarande andel för män. Dessa faktorer är samtidigt identifierade som avgörande för länets långsiktiga konkurrenskraft och fortsatta välfärd (figur 31).

Integration är en förutsättning för att Jönköpings län ska kunna nå den tillväxt och utveckling som förutsätts i den regionala utvecklingsstrategin, men också en förutsättning för ett mer jämlikt och socialt inkluderande samhälle. En stor del av den sysselsättningsökning som skett sedan pandemin har bestått av utlandsfödda. Även om etableringstiden på arbetsmarknaden tar ett antal år är denna arbetskraftsreserv oerhört viktig.

Figur 30 Antalet konkurser per månad i Jönköpings län

Figur 31 BRP per sysselsatt

Samhällets kompetensutmaning

Arbetsmarknadens kompetensbehov är en angelägen utmaning och avgörande för länets långsiktiga hållbara utveckling. Bristen på lämplig arbetskraft utgör det främsta tillväxthindret i länet. Både näringslivets företag och offentlig sektor har problem med jobbmatchningen eftersom det är svårt att rekrytera arbetskraft och medarbetare med rätt kompetens. Olika analyser och undersökningar visar på denna problematik. För att kunna hantera näringslivets och välfärdens utmaningar är förmågan att

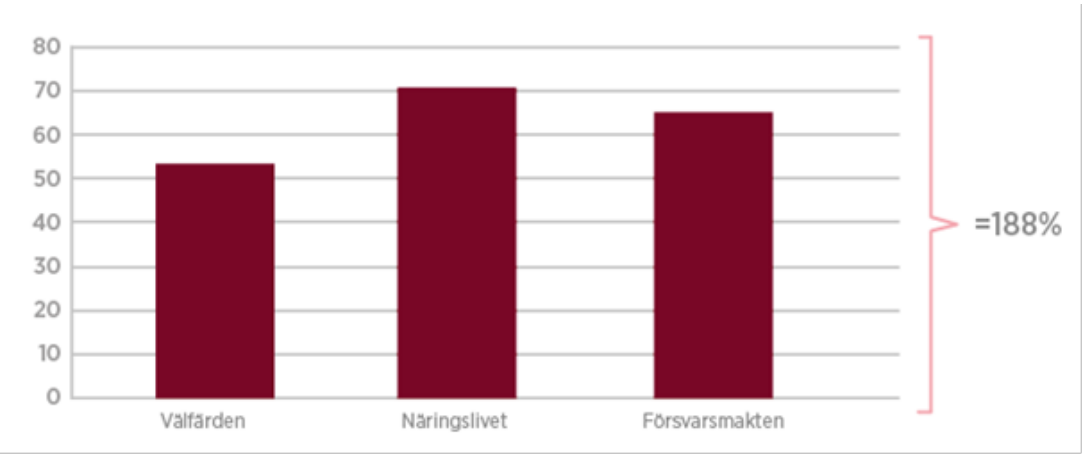
attrahera och rekrytera samt behålla och utveckla kompetenser helt avgörande. För att Jönköpings län ska fortsatta växa och utvecklas krävs arbetskraft och medarbetare med efterfrågad kompetens. Att behålla invånare i länet och få arbetskraft från andra delar av Sverige att flytta hit är en avgörande faktor framöver. En attraktiv livsmiljö och goda möjligheter till arbete, studier och pålitliga kommunikationer är helt avgörande för länets fortsatta utveckling.

Att matcha arbetsmarknadens behov med tillgång till rätt kompetens är en av länets största utmaningar. Länets arbetsgivare behöver kompetens på olika nivåer. För att kunna vara anställningsbar på arbetsmarknaden krävs idag i princip att man minst har en godkänd gymnasieexamen. Många gånger krävs det också någon form av eftergymnasiala studier för att kunna möta arbetsmarknadens behov av spetskompetens. Därför är det av största vikt att de som står utanför arbetsmarknaden och saknar en gymnasieutbildning ges möjligheter och förutsättningar att uppnå en godkänd gymnasieexamen. För de som står ännu längre från arbetsmarknaden krävs det ofta studiemotiverande insatser samt vägledning till olika utbildningsmöjligheter via folkhögskolor och kommunal vuxenutbildning. Genom väl fungerande valideringsmöjligheter kan vägen till ett jobb förkortas betydligt. Dessutom behöver undervisningen i svenska språket utvecklas – språket är oftast en nyckel till att utrikesfödda kommer in på arbetsmarknaden. De lokala överenskommelser som har slutits mellan Arbetsförmedlingen och länets kommuner är ytterligare bra initiativ att öka kompetensförsörjningen och minska arbetslösheten i länet.

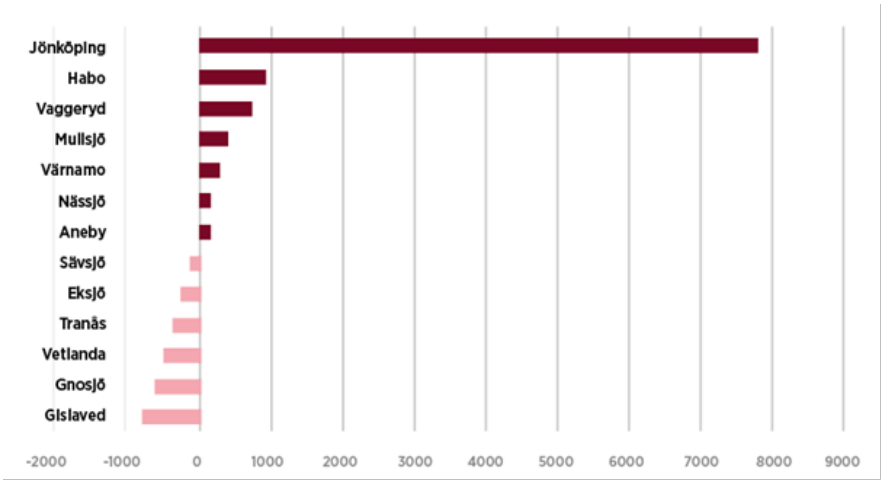
En del av samhällets kompetensutmaning är även utvecklingen av antal personer i arbetsför ålder. Idag arbetar 25 procent av de sysselsatta inom välfärden. Om allt är lika som idag, leder befolkningens utveckling till att behovet av anställda i välfärden (inklusive privata utförare) ökar med 91 000 personer under perioden 2021–2031. Det innebär att 54 procent av de tillkommande sysselsatta fram till 2031 skulle behöva välja att arbeta i välfärden. Dessutom spänner kompetensutmaningen över fler branscher och sektorer. Sysselsättningen i näringslivet beräknas öka med cirka 70 procent av den tillkommande arbetskraftsökningen enligt Svenskt Näringsliv. Den statliga satsningen på ett utbyggt försvar kräver enligt Försvarsmakten 108 000 fler anställda fram till 2030, vilket motsvarar cirka 64 procent av den ökade arbetskraften.

Om dessa branschers behov slås ihop med välfärdens behov blir det 188 procent, vilket innebär att 88 procent av arbetskraft saknas. Summa summarum betyder detta att en stor del av dagens arbetsmarknad behöver effektiviseras framöver. Digitalisering är en väg men det löser bara en del av behoven. Utländsk arbetskraft är en möjlighet men språkkunskaper kan vara en försvårande omständighet. Det nya nationella lönegolvet för utländsk arbetskraft är ett hinder för näringslivet, offentlig sektor och de gröna näringarna att behålla och rekrytera medarbetare vilket riskerar att försämra företagens tillväxt och försvaga välfärden Höjd pensionsålder underlättar också men frågan är om människor vill arbeta längre om det inte är väldigt lönsamt.

Figur 32 Behov andel, av tillkommande sysselsatta

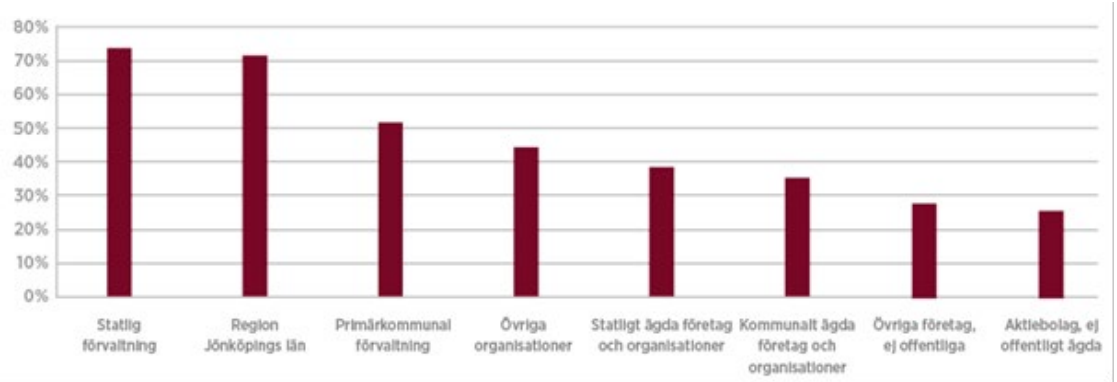

Figur 33 Antalet personer i arbetsför ålder i Jönköpings län

Det ser olika ut i länets 13 kommuner över utvecklingen av antal personer i arbetsför ålder. Det innebär att det är olika förutsättningar att lyckas rekrytera och behålla personal mellan olika verksamheter och geografiska områden.

Figur 34 Andel förvärvsarbetande med eftergymnasial utbildning i Jönköpings län

Infrastruktur

Transport

Transportinfrastrukturen i Jönköpings län är starkt präglad av länets läge och det faktum att flera nationella stråk passerar genom länet.

På vägsidan gäller detta inte minst E4 och Rv40, som årligen hanterar stora trafikvolymer, men även Rv26 är klassad som nationell stamväg och har stor betydelse för både långväga och regionala resor och transporter. Trafikmängden på länets vägar ökar för varje år. Detta innebär att slitaget på vägarna också ökar och därmed behovet av drift och underhåll. Historiskt har kostnaden för drift och underhåll ökat snabbare än tillgängliga medel vilket inneburit att standarden har blivit sämre över tid. Att åtgärda denna underhållsskuld är en prioriterad fråga som dock tar tid att komma till rätta med.

De främsta behoven för utveckling av vägnätet i länet är kopplade till att förbättra tillgänglighet och trafiksäkerhet på de större vägarna, att skapa tryggare trafikmiljöer längs statliga vägar inne i länets mindre tätorter samt att bibehålla funktion på länets enskilda vägnät.

Jönköpings län korsas också av flera tungt trafikerade järnvägssträckningar. Det säkerhetspolitiska läget sätter Jönköpings län i ett nytt läge när det gäller trafiksystem. Länet är en logistisk knutpunkt som behöver ha hållbara förbindelser såväl nord-syd som öst-väst. Södra stambanan, Jönköpingsbanan och Kust-till-kustbanan är elektrifierade och viktiga för person- och godstrafik ur såväl ett internationellt som nationellt perspektiv. HNJ-banan, Vaggerydsbanan, Bockabanan och Vetlandabanan är oelektrifierade och har lägre standard. Banorna har betydelse för det regionala resandet och godstrafikens koppling till hamnar på både väst- och ostkusten som exempelvis Halmstad och Oskarshamn. Det behövs en löpande dialog med närliggande län om fortsatt utveckling av

järnvägsförbindelser.

De långväga järnvägsstråken har svåra kapacitetsproblem, medan låg standard snarare är utmaningen för de lågtrafikerade banorna inom länet. Detta försämrar möjligheten att erbjuda attraktiv trafikering längs järnvägarna. Länets viktigaste stråk och noder för godstransporter på järnväg är Södra stambanan med kombiterminalerna Gamlarp (Nässjö) och Stockaryd (Sävsjö) samt Vaggerydsbanan med kombiterminalerna i Båramo (Skillingaryd), Torsvik och Ljungarum (Jönköping). Länets omlastningscentraler ger goda förutsättningar för intermodala transporter. På samma sätt som för vägsidan är bristande underhåll av järnvägen en stor utmaning, på flera av länets banor är underhållet mycket eftersatt. Behovet av åtgärder för att möjliggöra en robust trafikering som exempelvis trädsäkring är akut. För att kunna bedriva en modern och effektiv trafik är det nödvändigt att alla järnvägar i länet på sikt blir elektrifierade.

Trafik och hållbarhet

För både personresor och godstransporter är vägsystemet helt dominerande och att nå fastlagda klimatmål är en utmaning. Förutom att främja en överflyttning till elektrifierade järnvägstransporter och kollektivtrafikresande samt gång- och cykel för de kortaste resorna är en snabb elektrifiering av vägtransportsystemet den absolut viktigaste åtgärden. Att elektrifiera vägtransportsystemet för både tunga lastbilar och personbilar kräver stora investeringar både i nya fordon och laddstationer i hela landet. Tills en elektrifiering av vägtransportsystemet är genomförd kommer användandet av biodrivmedel vara den åtgärd som har störst potential att minska vägtransportsystemets beroende av fossila drivmedel.

Digitalisering och fiber

Den digitala utvecklingen är en stark drivkraft för regional utveckling. Behoven av digitala lösningar hos företag och offentlig sektor ökar och i takt med det ökar även invånarnas digitala behov. Digitaliseringen har god fart framåt i länet och utmaningarna finns framförallt i att det kan vara svårt att fullt ut realisera nyttorna av de digitala lösningarna. Den något långsamma utbyggnaden av fiber bromsar också möjligheterna till digitalisering hos både invånare och företag. Särskilt på landsbygden kvarstår fortfarande stora utmaningar för att nå både företag och hushåll med pålitligt fiber.

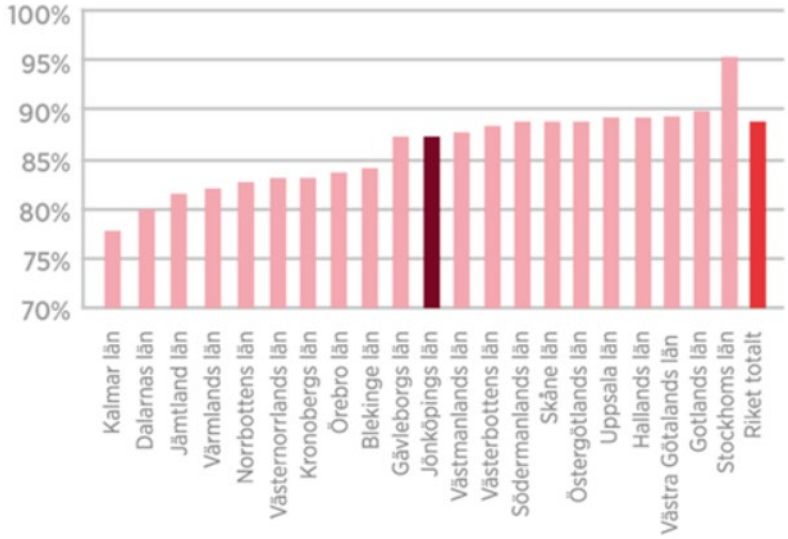
Det finns även ett påtagligt riskperspektiv kopplat till digitaliseringen. Skulle el, mobiltelefoni och/eller internetuppkoppling slås ut som en konsekvens av klimathändelser, terroristhandlingar eller av en fientlig makt skulle både samhället och varje enskild individ påverkas på många sätt. Digitaliseringen behöver därför å ena sidan drivas framåt för att stärka konkurrenskraft, lösa välfärdsutmaningar, bidra till ett socialt sammanhållet samhälle samt att hela länet ska utvecklas. Samtidigt behöver å andra sidan länet utvecklas och byggas medvetet, med resiliens och redundans.

Digitaliseringen är en mycket viktig faktor för att vi ska klara omställningen till det hållbara samhället. Digital innovation kommer att bli en viktig del av svaret på hur vi kan lösa t.ex. klimatutmaningen. Artificiell intelligens och robotar kommer att underlätta och ta över uppgifter som idag sköts av människor. Det kan lösa utmaningarna med arbetskraftsbrist och är en förutsättning för att de arbeten som bara kan skötas av människor kan bemannas i framtiden och för att lösa välfärdsutmaningarna. Införandet av AI i välfärden ska ske säkert och reglerat för att inte riskera invånarnas säkerhet.

Digitaliseringen bidrar också till möjligheten att bo och leva på landsbygden utan att välja bort attraktiva arbeten eller kulturella och sociala upplevelser.

I ett allt mer digitaliserat samhälle är tillgången till digitala tjänster och bredband en fråga om demokrati och delaktighet. Var i länet invånarna bor ska inte avgöra hur god tillgängligheten till bredband är. Den digitala delaktigheten behöver också öka så att vi minskar risken för att grupper och individer lämnas utanför det digitala samhället. Företag och privatpersoner ska kunna verka och bo både på landsbygden och i staden eller stadsnära områden. En attraktiv boendemiljö måste erbjuda digital delaktighet och det ska alla invånare ha möjlighet till i Jönköpings län.

Figur 35 Tillgång till fast bredband om minst 100 Mbit/s (faktisk hastighet)
(eventuellt finns det ett nytt diagram)

Tillgång till bredband är också en förutsättning för att samhället ska klara välfärdstjänsterna över tid och servicen till invånarna – inte minst på landsbygden. Då fler och fler viktiga samhällstjänster och funktioner erbjuds digitalt måste den digitala infrastrukturen vara robust och säker. Teknik används idag under dygnets alla timmar, överallt och nya tjänster tillkommer hela tiden.

Energiförsörjning

Energikrisen under 2022 och den gröna omställningen har flyttat energifrågan högt upp på agendan i Sverige, men också i vårt län. Rysslands invasion av Ukraina ger fortfarande följdverkningar på den europeiska energimarknaden. Samtidigt har olika utmaningar i det nationella systemet blivit påtagliga. Flera regionala och nationella initiativ har tagits för att säkerställa ett ändamålsenligt energisystem med tillräcklig effekt. Resultatet av detta kommer att ses under budgetperioden.

De verktyg som finns i det regionala utvecklingsuppdraget behöver möta de behov som länet står inför på både kort och medellång sikt. För att klara den gröna industriomställningen och elektrifieringen behöver tillgången på fossilfri energi öka. För att nå visionen om att bli ett klimatsmart plusenergi län krävs att produktionen från förnybara energikällor är större än den energimängd vi använder. Detta skapar plattformen för att vårt län också ska kunna bidra till det globala 1,5-gradersmålet.

Idag är takten i klimatomställningen för låg för att målen ska kunna nås och därför är det av stor vikt att lösa energiutmaningen för att få upp farten i klimatomställningen.

Region Jönköpings län har i sin klimat- och energistrategi förbundit sig att stödja åtgärder för att:

- öka produktionen av el, värme och kyla från förnybara energikällor
- främja den förnybara energiproduktionen.

Länets förutsättningar för förnybar energiprodukt är goda. Det finns goda möjligheter till en fortsatt utbyggnad av vindkraft, som på kort tid kan öka tillgången på billig energi. Det finns också goda förutsättningar för en fortsatt utbyggnad av produktion av solenergi.

Omställningen av energiproduktionen från fossilberoende till förnybar energiproduktion ställer stora krav på infrastrukturen för kraftöverföring. Det är nu en central utmaning för samhället att utveckla kraftnäten för att hantera omställningen och att samtidigt möta förändringar inom såväl näringsliv- som befolkningsstrukturer som andra samhällsutmaningar såsom elektrifiering av fordonsflottan och den tunga trafiken, näringslivets gröna omställning samt prognoser om ett generellt ökat effektbehov i samhället. Det är viktigt att förmedla en rättvisande bild av regionens framtida utmaningar och att samtidigt arbeta regionalt för att rusta energisystemet inför dessa utmaningar.

Klimatutmaning och länets koldioxidbudget

De antropogena, av människor orsakade, utsläppen av koldioxid och andra växthusgaser ökar i hög takt och förstärker växthuseffekten. Denna förstärkning av växthuseffekten innebär att solljuset obehindrat strålar in och värmer upp jorden medan värmestrålningen från jordytan i ökande grad studsar tillbaka mot jorden istället för att reflekteras ut i rymden.

Enligt IPCC:s beräkningar föreligger en närmast linjär relation mellan de kumulativa utsläppen av koldioxid och en beräknad temperaturökning fram till 2100. Medeltemperaturen har de senaste hundra åren ökat med 0,8-1 grad Celsius. Det har lett till stora konsekvenser genom extrema vädersvängningar såsom torka, översvämningar och stormar. Det i sin tur leder till störda ekosystem med till exempel utdöende av olika arter. Klimatförändringar utgör en direkt och indirekt påverkan för både länet och Region Jönköpings län. Det behövs insatser för att bidra till ett motståndskraftigt samhälle och näringsliv som kan stå emot klimatförändringarna. Klimatförändringarna leder till en ökad belastning även för verksamheter i Region Jönköpings län och kräver att vi anpassar oss för att effektivt möta utmaningar de medför. Det handlar till exempel om rutiner och beredskap som hjälper oss att hantera extremväder såsom värmebölja, torka eller stora mängder regn.

Genom Parisavtalet finns ett globalt politiskt mål att begränsa uppvärmningen till max 2 grader Celsius och helst under 1,5 grader. För att bidra till Parisavtalet och nå målet krävs utsläppsminskningar på cirka 55 procent till år 2030 (jämfört 1990 års nivåer) och att det inte finns några nettoutsläpp alls av växthusgaser år 2045.

En koldioxidbudget gör tydligt att takten för att nå målen är och har varit för låg både globalt och regionalt. Budgeten förtydligar också att det behöver finnas en plan för hur den återstående utsläppsmängden fördelas år för år och vilka åtgärder som krävs. Växthusgasutsläppen i Jönköpings län minskar stadigt men takten är för långsam för att nå klimatmålen. För att vi i vårt län ska bidra till Parisavtalet behöver vi minska våra utsläpp med närmare 14 procent per år enligt den koldioxidbudget som tagits fram för länet (figur 36, sidan x).

I Jönköpings län är det framförallt fossila bränslen från inrikes transporter som står för de största utsläppen. Därefter följer de utsläpp vi orsakar genom utrikes sjöfart tillsammans med tillverkningsindustri. Insatser behövs för att främja elektrifieringen av transportsektorn, öka det hållbara resandet och den gröna omställningen i näringslivet. Det behövs också insatser för att bidra till ett motståndskraftigt samhälle och näringsliv som kan stå emot klimatförändringarna.

Länk: http://www.climatevisualizer.com

Figur 36 Jönköpings läns koldioxidbudget

I Region Jönköpings län är det drift av fastigheter och kollektivtrafik som står för största delen av klimatpåverkan från våra direkt påverkbara utsläpp. När det gäller den totala klimatpåverkan är det främst användning av material och kapitalplaceringar som står för den största delen av

växthusgasutsläppen. Region Jönköpings län har minskat sina direkta utsläpp med i genomsnitt 6 % per år under perioden 2019-2023. Det innebär en stor utmaning att öka reduktionstakten i linje med länets koldioxidbudget.

Finansiella förutsättningar

Finansiellt mål
Region Jönköpings län har en stark och stabil ekonomisk grund som skapats genom ett långsiktigt ansvarstagande. Kostnadsutvecklingen inom framförallt hälso- och sjukvården och kollektivtrafiken kommer att ställa krav på finansiering och kostnadskontroll för en ekonomi i balans. Nya satsningar och reformer samt investeringar i verksamheten ska därför ske med långsiktig stabilitet i fokus. Varje generation bör bära kostnaderna för den service som den beslutar om och själv konsumerar. För att säkerställa en hälso- och sjukvård med god tillgänglighet och hög kvalitet krävs en fortsatt tydlig prioritering av välfärdens verksamheter. Det övergripande finansiella målet för god hushållning är att vi över tid ska finansiera investeringarna med egna medel.

Utgångspunkten är att Region Jönköpings läns verksamheter inte kostar mer än vad som kan finansieras genom skatteintäkter och statsbidrag. Region Jönköpings läns ekonomiska resultat ska vara på en nivå där såväl konjunktursvängningar, oförutsedda händelser (t.ex. pandemier eller andra särskilda händelser) och framtida åtaganden kan klaras. Det handlar om att klara pensionsåtaganden gentemot personalen, investering och finansiering i all verksamhet som Region Jönköpings län ansvarar för.

Det övergripande finansiella målet innebär följande:

- Skatteintäkter och statsbidrag/kommunal utjämning ska räcka till verksamhetens nettokostnader och investeringsutgifter
- Soliditeten inklusive ansvarsförbindelser för pensionsförpliktelser ska inte understiga 20 %
- Det övergripande finansiella målet om egenfinansiering följs i rullande 10 års period med 5 år bakåt, innevarande år och 4 år framåt.

Verksamhetens resultat ska vara i balans. Resultatet över tid ska utgöra 2 % av skatteintäkter och statsbidrag/kommunal utjämning.

Redovisningsprincip - övergång till redovisning enligt blandmodellen

Region Jönköpings län har under många år redovisat pensionerna enligt så kallad fullfondering. Detta har inte följt Kommunallagens krav på att redovisa pensioner enligt blandmodellen. Det har genomförts en utredning om en god kommunal hushållning (SOU 2021:75). Regeringen bedömde i propositionen till riksdagen att det saknas skäl att ändra bestämmelserna om redovisning av de kommunala pensionsförpliktelserna samt att de kommunala pensionsförpliktelserna även fortsättningsvis bör redovisas enligt blandmodellen. Riksdagen beslut utifrån propositionen den 25 oktober 2023. Utifrån detta beslut redovisas pensionerna från år 2025 enligt blandmodellen.

Pensionsskuld
Den 31 december 2023 uppgick Region Jönköpings läns pensionsåtagande till 11 miljarder kronor. Pensionsåtagandet regleras i huvudsak genom tre avtal: PA-KL, KAP-KL och AKAP-KR. Avkastningen på de samlade finansiella tillgångarna på 10,5 miljarder kronor (marknadsvärde 2023-12-31) beräknas över tid täcka kostnaden för att värdesäkra pensionsåtagandet. Skulden påverkas av justeringar av diskonteringsräntan och prisbasbelopp (inflation).

Den totala kostnaden för pensioner beräknas i budget för 2025 med flerårsplan 2026–2026 till X XXX miljoner kronor för 2025, X XXX miljoner kronor för 2026 och XXX miljoner kronor för 2027. 2025 års pensionskostnader påverkar verksamhetens nettokostnad med X XXX miljoner kronor och de finansiella pensionskostnaderna med X XXX miljoner kronor.

Jämfört med budget 2024 med flerårsplan 2025–2026 innebär 2025 års prognostiserade pensionskostnader en minskning med XXX miljoner kronor, vilket påverkar verksamhetens nettokostnad med X miljoner kronor och de finansiella pensionskostnaderna med XXX miljoner kronor.

Finansiella förutsättningar
Region Jönköpings läns finansiella förutsättningar för att tillgodose medborgarnas behov beror i huvudsak på:

- befolkningsutvecklingen i länet relaterad till ökningen i riket
- samhällsekonomins utveckling och dess påverkan på skatteunderlag
- statens transfereringar
- avgiftsnivåer
- skattesats.

Sveriges Kommuner och Regioners (SKR) bedömning av samhällsekonomin 2023-04-27 *(kommer uppdateras efter skatteunderlagsprognosen i april)*

SKR:s skatteunderlagsprognos bygger på antaganden om hur samhällsekonomin utvecklas de närmaste åren.

Världsekonomin och Sverige kommer under 2023 och även 2024 fortsatt präglas av en hög inflation. Inflationen ser utan att nått toppen och passerat ett flertal länder inklusive Sverige men beräknas inte nå centralbankens inflationsmål förrän i slutet av 2023 eller långt in i 2024.

Sveriges KPI inflation beräknas att bli högre än i ett flertal andra OECD-länder. Hushållen i Sverige har förhållandevis höga bostadslån med hög andel kort räntebindning vilket ger en större ränteeffekt jämför med andra länder. Försvagningen av den svenska kronan bidrar också till en ökad inflation.

BNP minskar under 2023 med 1 procent, främst beroende på att hushållens konsumtion och investeringar minskar. Att hushållens konsumtion minskar är mycket ovanligt, detta har endast inträffat en gång efter 90-talskrisen. Det är tydligt att hushållen drabbats hårt av de snabba prisökningarna. Även offentlig konsumtion utvecklas svagt och landar på nolltillväxt 2023.

Att efterfrågan minskar innebär att många företag behöver anpassa sina kostnader. Samtidigt måste en avvägning göras mellan att anpassa sig till lågkonjunkturen på kort sikt och utmaningen i framtida kompetensbehov. Arbetslösheten bedöms tillfälligt öka till 9 procent 2024 innan den faller tillbaka igen.

Skatteunderlaget liksom ekonomin fortsätter att bromsas in under 2023 och 2024 men håller ändå en ökningsnivå i linje med historisk utveckling. Under 2025–2026 ökar skatteunderlaget till följd av fler arbetade timmar.

Trots att det nominella skatteunderlaget ökar i nivå med historiskt genomsnitt kommer köpkraften urholkas kraftigt. Det reala skatteunderlaget ökar under åren 2023–2026 med 1,1 procent i genomsnitt, där 2023 är ett mycket svagt år med 2,5 procents minskning. Enligt SKR:s prognoser är det först år 2025 det reala skatteunderlaget kommer upp i 2022 års nivå.

Generella statsbidrag och utjämning

Statens bidrag till regionsektorn består främst av kommunalekonomisk utjämning och bidrag för läkemedelsförmånen. Syftet med det kommunala utjämningssystemet är att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar för alla regioner för att kunna tillhandahålla likvärdig välfärd och service, oberoende av länsinvånarnas inkomster, geografi, demografi eller socioekonomiska förhållanden. Systemet för kommunalekonomisk utjämning omfattar:

- inkomstutjämning som utjämnar för strukturella skillnader i skatteinkomster (staten garanterar skattekraft på 115 procent)
- kostnadsutjämning som utjämnar för strukturella behovs- och kostnadsskillnader, till följd av till exempel skillnader i demografi, geografi eller socioekonomiska förhållanden.

En regleringspost kan vara positiv eller negativ – det beror på storleken på anslaget och summan av övriga bidrag och avgifter i utjämningssystemet. Regleringsposten fördelas mellan kommunerna respektive regionerna med ett enhetligt belopp per invånare.

Tabell 1 Generella statsbidrag och utjämningsbidrag
(*ska komplettera med senare)*

Statsbidrag för läkemedel

Genom överenskommelser mellan SKR och staten ersatts regionerna med ett särskilt statsbidrag för kostnaden för läkemedelsförmånerna.

En ny behovsmodell för läkemedel infördes 2021. Variablerna i behovsmodellen är desamma som i den reviderade behovsmodellen för hälso- och sjukvården i kostnadsutjämningssystemet. Behovsmodellen för läkemedel syftar till att fördela statsbidraget till regionerna efter bedömt behov och inte efter faktisk förbrukning. Som en del i behovsmodellen ingår också att, genom en solidarisk finansiering mellan regionerna, ta hänsyn till en mycket ojämn fördelning av patienter mellan regionerna med en viss sjukdom som kräver kostsam läkemedelsbehandling. Behovsmodellen baseras på förbrukningen av läkemedel i olika åldrar, men hänsyn tas också till att behovet skiljer sig åt med hänsyn till socioekonomiska förhållanden som utbildningsnivå, inkomst och hushållstyp. *Region Jönköpings läns bidrag för läkemedel beräknas för 2025 uppgå till X XXX miljoner kronor.*

Riktade statsbidrag

Hälso- och sjukvården

Utöver generella statsbidrag förekommer ett flertal riktade statsbidrag. De riktade statsbidragen inom hälso- och sjukvård är i de flesta fall knutna till en nationell överenskommelse som tecknas mellan staten och SKR. Dessa överenskommelser fokuserar på identifierade områden som är viktiga för utvecklingen av den samlade hälso- och sjukvården i Sverige. Samarbetet mellan SKR och regeringen sker inom områden som båda parter har identifierat som särskilt viktiga för den fortsatta utvecklingen av hälsa, vård och omsorg i kommuner och regioner. Varje överenskommelse beslutas separat av regeringen, oftast i december för det kommande året. I överenskommelserna, som kan vara ett- eller fleråriga, regleras insatser regionerna behöver utföra för att erhålla statsbidragen, samt hur insatserna ska återredovisas. *Bedömningen av förväntade intäkter för riktade statsbidrag år 2025 är XXX miljoner kronor för Region Jönköpings län.*

Statsbidragen budgeteras centralt och finansierar permanenta förstärkningar i verksamheten för långsiktighet och för att utveckla verksamheten utifrån intentionerna i överenskommelserna.

Regional utveckling

Inom den kommunalekonomiska utjämningen ingår sedan 2022 en post för att regionerna inom ramen för sitt tillväxtarbete ska fastställa mål och prioriteringar för det regionala kompetensförsörjningsarbetet. I uppgiften ska det även ingå att tillhandahålla bedömningar av länets kompetensbehov inom offentlig och privat sektor på kort och lång sikt.

Region Jönköpings län erhåller även statsbidrag för förvaltningskostnader för uppgifter om regionalt utvecklingsansvar. Detta statsbidrag fördelas inom ramen för Regeringens beslut av anslag för regionala utvecklingsåtgärder. Den stora delen av detta hanteras genom Tillväxtverket, se avsnittet ”Det regionala utvecklingskapitalet”.

Statsbidrag ansöks och erhålls också till kultur inom ramen för kultursamverkansmodellen och genom särskilda beslut samt till utbildningsområdet för de delar som är statsbidragsberättigade för respektive skolform.

Regionskatten

Region Jönköpings läns utdebitering 2024 är 11,76 kronor. Om hänsyn tas till regionernas olika kostnadsansvar för hemsjukvård, kollektivtrafik, färdtjänst med mera (den så kallade justerade skattesatsen), var 2023 för Region Jönköpings län 11,41 kronor, vilket är lägre än genomsnittet för riket.

En viktig förutsättning för fortsatt god samhällsekonomisk tillväxt är att skatten hålls på en långsiktigt hållbar nivå.

Tabell 2 Genomförda skatteförändringar sedan 2011

År	Förändring	Kronor	Skattesats
2019	Höjd utdebitering	0,50	11,76
2015	"Skatteväxling" region med mera	0,05	11,26
2014	Skatteväxling av färdtjänst	0,15	11,21
	Höjd utdebitering	0,40	
2013	Skatteväxling av hemsjukvård	0,34	10,66
2012	Skatteväxling av trafik	0,33	11,00
2011			10,67

Finansiella intäkter/kostnader
(preliminära siffror uppdateras efter pensionsprognos per april 2024)

Årsavkastningen för de finansiella tillgångarna åren 2025–2027 beräknas uppgå till cirka 4,75 procent, vilket motsvarar cirka 450 miljoner kronor per år. Pensionsskulden vid 2023 års utgång beräknas uppgå till 11,0 miljarder kronor och beräknas öka till 12,3 miljarder kronor 2027. Kostnaden för värdesäkring av pensionsskulden var 2022 257 miljoner kronor, 2023 941 miljoner kronor. och beräknas för 2024 till 1 117 miljoner kronor, 2025 487 miljoner kronor, 2026 298 miljoner kronor och för år 2027 330 miljoner kronor. Variationen av värdesäkringens kostnadsnivå mellan åren beror på inflationen.

Finansiell bedömning 2025–2027

För en långsiktig och finansiellt hållbar utveckling är Region Jönköpings läns finansiella målsättning att över tid uppnå ett finansiellt resultat som ger förutsättning för egenfinansiering av investeringar. Föreliggande resultatbedömning och bedömning kring möjlighet av egenfinansiering av investeringar baseras på följande förutsättningar:

- *Verksamhetens nettokostnad för 2025–2027 är en uppräkning av 2024 års budget utifrån av SKR bedömda pris- och löneförändring.*
- *Skatteintäkter och kommunal utjämning/statsbidrag utifrån SKR:s bedömning april 2024.*
- *Oförändrad skattesats 2025 (11,76).*
- *Utgiftsramar för 2025–2027 har utökats, vilket redovisas i tabell X, sidan XX.*

Resultat
I kommunallagen anges att kommuner och regioner ska upprätta en budget så att intäkterna överstiger kostnaderna.

Region Jönköpings län budgeterar ett resultat 2025 XXX miljoner kronor.

Region Jönköpings län har en stark finansiell ställning med en soliditet inklusive pensionsåtagande per 2024-04-30 på XX %. Detta har uppnåtts genom hushållning av resurser, för att klara framtida åtaganden och konjunktursvängningar. *Det övergripande ekonomiska målet för god hushållning, att Region Jönköpings län över tid ska finansiera investeringar med egna medel, uppnås för perioden 2015–2025 med en marginal på X XXX miljoner kronor.*

Investeringar
Behov av investeringar i lokaler, utrustning och IT uppkommer av olika skäl. Huvuddelen av Region Jönköpings läns investeringar i utrustning avser återinvesteringar för att upprätthålla befintlig kapacitet i verksamheten. Med den tekniska utveckling som sker medför ofta återinvestering i utrustning även nya funktionaliteter. Det kan innebära krav på ombyggnation eller annan anpassning av lokaler för att kunna installera den nya utrustningen. Andra skäl till investeringsbehov är

arbetsmiljökrav eller förändrade arbetssätt.

Vid prioritering av vilka investeringar som ska genomföras inom hälso- och sjukvården ska alltid prövning göras om åtgärden stödjer förflyttningen till nära vård. Detta gäller såväl lokaler som utrustning och IT. Hur investeringen påverkar kommande driftkostnader är en viktig aspekt i prioriteringen och tydliggörs inför beslut.

Erfarenheten visar att utfallet av investeringarna sällan når upp till målen i budget och flerårsplan. Bedömningen är att det är realistiskt att fastighetsinvesteringarna uppgår till xx procent av den beräknade investeringskalkylen för perioden 2023–2025. (För 2025 finns många redan beslutade fastighetsinvesteringar så rimlig nivå är 90-95 %), Egenfinansiering av investeringar under perioden 2015–2025 redovisas i tabell x sidan xx.

Målet om egenfinansiering nås inom egenfinansieringsperioden 2015–2025. Inom ramen för egenfinansiering ingår även medfinansiering av järnvägsförbindelsen Y:et, beslutat i fullmäktige 2017. När genomförandeavtal tecknas kommer överenskommet belopp belasta resultatet.

Tabell 3 Egenfinansiering av investeringar, budget 2024 med flerårsplan 2025-2026 samt scenario för 2027
(ska kompletteras med tabell)

Tabell 4 Förändring jämfört med budget 2024, totalt
(ska kompletteras med tabell)

Gemensamt för Region Jönköpings län

Region Jönköpings län verkar inom områden som är avgörande för människors liv och hälsa, men också inom områden som ger länet förutsättningar för en hållbar tillväxt och utveckling. Sambanden mellan dessa områden är starka. Stöd- och servicefunktionernas övergripande uppdrag är att stödja verksamheterna utifrån deras behov och bidra till utveckling och kostnadseffektiv verksamhet. I nära dialog med verksamheterna ska stödfunktionerna ständigt utvecklas och arbeta med ständiga förbättringar i syfte att bidra till en alltmer hållbar verksamhet.

Strategiska mål och framgångsfaktorer

I balanced scorecard har strategiska mål och framgångsfaktorer för vårt arbete formulerats. De strategiska målen beskriver vilket tillstånd vi vill uppnå med vårt arbete på en längre tidshorisont. Framgångsfaktorerna beskriver de viktigaste områdena vi behöver arbeta inom för att uppfylla de strategiska målen de närmsta åren. Tabellen nedan beskriver vilka strategiska mål och framgångsfaktorer som finns formulerade i budget 2025 med flerårsplan och hur de hänger samman, därefter följer en beskrivning av de sju strategiska målen.

Strategiskt mål	Framgångsfaktor
Bästa plats att växa upp, leva, verka och åldras på	Nöjda kunder och intressenter
	God tillgänglighet
	God och jämlik hälsa
	Vitalt och tillgängligt kulturliv
	Ett demokratiskt och jämställt samhälle
	Utbildningsinnehåll anpassat till elevens behov
Enklare vardag för invånare och medarbetare	Utveckling av arbetssätt och digitala tjänster
	Samverkan med andra aktörer
Bästa möjliga kvalitet	Hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande
	Säker verksamhet
	Ändamålsenliga, resurseffektiva och hållbara processer
	Utveckla förmågan att dra nytta av de resurser som EU erbjuder
Långsiktigt hållbar och innovativ tillväxtregion	Innovationsstödjande arbete
	Tillgänglig säker och hållbar infrastruktur
Bäst på att förbättra och förnya	Förbättringskunskap
	Professionell kunskap
	Forskning
Sveriges bästa offentliga arbetsgivare med Sveriges bästa arbetsplatser	Rätt kompetens och bemanning
	En god arbetsmiljö och hälsa
	Främja kreativitet och delaktighet
God och hållbar hushållning	Kostnadseffektiv verksamhet

Gemensamma inriktningar

Kopplat till de sju strategiska målen finns ett antal gemensamma inriktningar oavsett nämnd eller verksamhet inom Region Jönköpings län som följer nedan.

Bästa plats att växa upp, leva, verka och åldras på

Region Jönköpings län ska bidra till att Jönköpings län är bästa platsen att växa upp, leva, verka och åldras på. För att nå ditt behöver vi nöjda kunder och intressenter och skolorna behöver ha ett utbildningsinnehåll som är anpassat till elevernas behov. Vi behöver arbeta för en god tillgänglighet till våra sjukhus och vårdcentraler, men även för ett vitalt och tillgängligt kulturliv.

Region Jönköpings län arbetar för en god och jämlik hälsa och ett demokratiskt och jämställt samhälle. Ett arbete som i stor utsträckning sker i samarbete med kommunerna i länet.

Tillsammans i ett större system

Region Jönköpings län och länets 13 kommuner har alla för sin egen organisation och verksamhet formulerat visioner som speglar ambitionen att bidra till ett bra liv. För de cirka 370 000 invånarna i Jönköpings län är det i vardagen oviktigt vilken huvudman som har ansvar för en viss välfärdstjänst, det viktiga är att det fungerar. Därför gör vi det bäst tillsammans – *Tillsammans för ett bra liv för alla*. I arbetet är även Länsstyrelsen, Jönköping University och kommunernas samverkansplattform Kommunal utveckling viktiga, tillsammans utgör vi 17 delar i ett större system för våra invånare och utöver oss finns ytterligare samverkanspartners.

På flera nivåer och i olika strukturer pågår samverkan för att göra det bästa för invånaren. Men för att det ska få effekt för invånaren behöver vi se oss som ett större system och då är inte minst högsta ledningens insikt och engagemang viktigt. Sedan hösten 2021 har detta utvecklats på högsta tjänstemannanivå genom ett gemensamt utvecklingsprogram där tillit till varandra, att arbeta gränsöverskridande och samordna resurser, skapa gemensamma strukturer för lärande, kvalitet som strategi och de tre enkla reglerna är exempel på delar som fördjupats.

Under 2024 och 2025 utvecklas lärande- och samverkansstrukturerna i de delar det behövs för att på bästa sätt stödja det gemensamma arbetet för invånarna på alla nivåer, från politisk nivå och genom alla ledningsnivåer i verksamheten.

Jämlik verksamhet

Mänskliga rättigheter är både mål och medel för en bra och jämlik verksamhet. I vårt dagliga arbete utgår vi från de sex rättighetsprinciperna – icke-diskriminering och jämlikhet, deltagande och inkludering samt transparens och ansvar – för att säkra det rättighetsbaserade arbetet.

För att kunna bedriva en jämlik verksamhet utan diskriminering behöver vi vara medvetna om hur normer påverkar oss och vilka normer som kan riskera att leda till ett begränsande och diskriminerande förhållningssätt. Ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv behöver finnas med i beslutsfattande, på alla nivåer och i alla steg av olika processer. Att jobba jämställt innebär inte att alla ska behandlas exakt lika. Det finns till exempel stora skillnader i mående mellan låg- och högutbildade och unga kvinnor mår sämre än unga män. Kvinnor har lägre självkänsla, är mer stressade, känner betydligt mer oro och ångest, dubbelt så många har minst två psykiska eller fysiska besvär och kvinnor har inte lika positiv syn på framtiden. För att uppnå verklig jämställdhet behöver de olika gruppernas mående observeras och specifika insatser sättas in.

I vårt arbete med hbtqi-personers rättigheter ingår att ingen ska uppleva sig kränkt eller missförstådd i mötet med vården eller regionens andra verksamheter på grund av sin sexuella läggning eller könsidentitet/könsuttryck. Vidare ska alla känna sig välkomna att arbeta inom vår organisation, oavsett sexuell läggning eller könsidentitet/könsuttryck.

Vi har antagit mål och riktlinjer för arbetet med nationella minoriteters rättigheter, i enlighet med lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk.

Tillgänglighet är ett prioriterat utvecklingsområde för vårt arbete med jämlik verksamhet. I arbetet utgår vi från diskrimineringslagen och från FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Kunskap om barn och ungas rättigheter ska hållas levande och utvecklas inom alla delar av organisationen. Genom ett årligt barnbokslut ges alla verksamheter möjlighet att på ett övergripande sätt redovisa barnrättsarbetet inom den egna verksamheten. Syftet är att säkerställa barnperspektivet inom organisationen.

Vi ska aktivt stötta jämställdhets- och demokratiarbetet inom ideell sektor/civilsamhälle, samtidigt som vi tydligt ska följa upp ekonomiskt stöd till verksamheter. De företag och institutioner som utövar sin verksamhet på uppdrag av oss ska också arbeta för jämställdhet och jämlikhet på sin arbetsplats.

Enklare vardag för invånare och medarbetare

För Region Jönköpings län är ett viktigt strategiska mål att arbeta ör att förenkla vardagen både för invånare och medarbetare. För att lyckas med detta behöver vi utveckla våra arbetssätt och digitala

tjänster. Även detta behöver ske i samverkan med andra aktörer.

Verksamhetsutveckling med digitaliseringens möjligheter

Med kvalitet som strategi leder vi utveckling av processer för att nå verksamhetens mål, nöjda kunder samt säkerställer en god arbetsmiljö för våra medarbetare. Vi är lyhörda för invånarens behov i dag och i framtiden och är en aktör som driver hållbar och resurseffektiv samhällsutveckling. Dagens snabba utveckling av digitala lösningar och nya teknologier skapar också möjligheter att utveckla interna arbetssätt och kundprocesser på ett sätt som tidigare inte var möjligt. Grunden för arbetet är därmed inte i sig digitalisering utan att skapa mervärde för invånare och medarbetare. Men digitaliseringen kommer förbättra och förenkla samverkan och kontakter med våra patienter, resenärer, besökare och samverkansparter. Vi vill att det ska vara lätt, enklare och mer intuitivt att kommunicera, interagera, konsumera och påverka vårt tjänsteerbjudande.

Region Jönköpings län som del av det digitala samhället handlar också om att använda resurser optimalt. Vi vill frigöra manuella resurser med hjälp av automation och digitalisering så att vi kan använda vår arbetskraft till det mänskliga mötet för de situationer och dem som behöver det. För att nå full effekt av ett förändrat arbetssätt krävs att mindre värdeskapande arbetssätt fasas ut. För att fullt ut kunna bli en datadriven kvalitetssäkrad verksamhet med största nytta för våra invånare kommer det fordras att vi fortsätter utveckla våra processer och grundstrukturer på ett sätt där verksamheter kan agera tillsammans på ett bättre sätt. Fortsatt arbete med Rätt Använd Kompetens (RAK) pågår parallellt med den digitala omställningen som sker inom all verksamhet. Vissa av dagens uppgifter kommer att försvinna och nya roller kommer att skapas.

Flertalet av Region Jönköpings läns kundprocesser spänner över olika verksamhetsområden och ibland även över huvudmannagränser. För att möjliggöra nya innovativa digitala lösningar blir det allt viktigare att lagra vår verksamhetsdata så att den blir funktionellt sammankopplad och tillgänglig där och då den behöver användas. För att våra digitala tjänster ska bli kompletta, innehållsrika och enkla att använda för våra invånare kommer det att krävas allt tydligare sammanhållna planer för den verksamhetsomställning som spänner över verksamheter. Region Jönköpings läns kunder ska känna tillit till och bidra i användningen av våra digitala tjänster, forum och plattformar. Medarbetarna ska vara trygga och kompetenta i de digitala verktygen. För att digitalisering ska vara ett självklart alternativt för förbättring av arbetssätt kommer den digitala kompetensen behöva utvecklas kontinuerligt och alla våra medarbetare kommer att behöva använda digitala verktyg dagligen. Vi kommer även behöva fördjupa digitala kunskaper hos stödpersoner och handledare och dessutom behövs fler personer med spetskompetens. Investeringar för underhåll och fortsätt utveckling av digital teknik måste fortsätta för att hänga med i samhällets digitala utveckling.

Data kommer att spela en allt viktigare roll i vår verksamhet. Mikrosystemen behöver enkla effektiva utdatalösningar för att fatta dagliga beslut och data kommer att bli en självklar förutsättning för ledning, styrning och scenarioplanering. Att bli en kvalitetssäkrad och datadriven verksamhet innebär nya möjligheter på alla nivåer. Även delning av data med våra partners kommer att bli en allt viktigare möjlighet i takt med att lagutrymmen ger större möjligheter.

Utvecklingen av digitala tjänster och infrastruktur är även ett utpekat område i Region Jönköpings läns regionala utvecklingsstrategi (RUS) och regionfullmäktige har antagit en digitaliseringsstrategi och en bredbandsstrategi. Den utvecklingen i alla länets delar är en förutsättning för att invånare ska kunna nyttja Region Jönköpings läns erbjudande genom digitala verktyg.

Kommunikation som verktyg för måluppfyllelse

Med kommunikation som strategiskt verktyg arbetar vi tillsammans med invånaren i fokus för att förverkliga Region Jönköpings läns mål och visionen om ett bra liv i en attraktiv region. God kommunikation bygger på vår förmåga att ta reda på och förstå vad länsinvånare, medarbetare, samarbetspartners och andra intressenter behöver och vill veta. Kommunikationen ska vara målgruppsanpassad och tillgänglig och alltid utgå från varje enskild målgrupps behov och förutsättningar.

Kommunikationen ska skapa förutsättningar för delaktighet, transparens och trovärdighet mellan chefer och medarbetare och i mötet med kunder och intressenter. Den ska bidra till att öka invånarnas

kunskap om Region Jönköpings län och våra erbjudanden och ge möjlighet till insyn och delaktighet. Kommunikationen ska vara en möjliggörare i att engagera medarbetarna i organisationens och arbetsplatsens uppdrag, strategier och mål samt stödja utveckling och ständiga förbättringar. Kommunikationen bidrar till att stärka organisationskulturen och att forma varumärket Region Jönköpings län.

Ett tydligt kommunikationssystem ska skapa förutsägbarhet och trygghet kring olika kommunikationsinsatsers och kanalers syfte, innehåll och användning.

Region Jönköpings län ska arbeta för att vara en kommunikativ organisation både inom organisationen och utanför. Kommunikationen ska bidra till en tydlig riktning för verksamheten och till kommunikativa ledare som har kunskap om sitt kommunikationsansvar och förmågan att omsätta det i handling. Chefer och ledare är den viktigaste kanalen i kommunikationen med medarbetarna, och medarbetarna är de bästa ambassadörerna i dialogen med invånare, samarbetsparters och kollegor.

En väl fungerande kommunikation är avgörande för att Region Jönköping län ska arbeta i enlighet med uppdrag och ska tillämpas som verktyg och stöd för att nå uppsatta mål på både kort och lång sikt.

Bästa möjliga kvalitet

Region Jönköpings län ska även arbeta för bästa möjliga kvalitet inom all verksamhet. För att nå detta krävs att vi arbetar hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande, och att vi ska ha en säker verksamhet i alla delar. Vi behöver även ha ändamålsenliga, resurseffektiva och hållbara processer, samt utveckla förmågan att dra nytta av de resurser som EU erbjuder.

En global region

En global region är ett av sex strategiområden i den regionala utvecklingsstrategin. Liksom strategiområdet En hållbar region är området horisontellt, vilket innebär att samtliga insatser i den regionala utvecklingsstrategin måste förhålla sig till och har möjlighet att hämta kraft i dessa två.

Länets strategiska läge, den internationellt profilerade högskolan och den ökande globaliseringen skapar förutsättningar för länet att bli en långsiktig hållbar och innovativ tillväxtregion. En förutsättning för länets långsiktigt hållbara utveckling är att länets företag erövrar och blir en del av de globala värdekedjorna. Därför behöver insatser kontinuerligt göras för att stödja företagens internationalisering- och exportambitioner. Globaliseringen ger även möjlighet till kunskaps-och kompetensinfluenser samt ökar möjligheten för internationella företags direktinvesteringar och nyetableringar i länet.

Den regionala nivån och dess utveckling har ett direkt samband med europeisk nivå. Enligt förordningen om regionalt tillväxtarbete ska det regionala utvecklingsarbetet bedrivas i syfte att uppfylla regionala mål och mål för EU:s sammanhållningspolitik. Som en del av EU har länet möjlighet att bidra till och dra nytta av europeiskt samarbete. På EU-nivå finns mål och strategier kring den dubbla omställningen (twin transition) med EU:s gröna giv och EU:s digitala agenda. Detta genomsyrar EU-program, initiativ och lagförslag, som, när de verkställs, har påverkan på regional nivå. Omvärldsbevakning och proaktivt påverkansarbete på EU-arenan ökar möjligheten att bidra till och på sikt dra nytta av utvecklingen. 2035 är Jönköpings län ett internationellt konkurrenskraftigt län.

Globaliseringen påverkar hur kultur, livsåskådningar och värderingar formas. Genom att aktivt delta i globaliseringen och den internationella konkurrensen kan länet skapa nya relationer med andra människor, med andra platser och med andra länder. Genom samverkan kan länet också påverka andra i en mer hållbar och fredlig inriktning utifrån perspektiven i de globala målen. Inriktningen är att Region Jönköpings läns ska bidra till hållbarhet med utgångspunkt i den regionala utvecklingsstrategin och med koppling till EU:s mål och strategier samt till Agenda 2030.

När beroendet av omvärlden ökar och en del av de politiska besluten fattas på europeisk nivå blir det internationella arbetet en förutsättning för att skapa en långsiktig regional utveckling. Detta är bakgrunden till Region Jönköpings läns internationella policy. Den internationella policyn slår fast att vårt internationella arbete ska främja den regionala utvecklingen och främja våra olika verksamheteter. Genom våra kunskaper och nätverk är vi en resurs för länet vad gäller EU-finansiering och

projektstöd.

Ett internationellt fokus är nödvändigt och ökar potentialen för utveckling inom samtliga områden i den regionala utvecklingsstrategin. Det internationella arbetet ska genomföras som ett eget område inom utvecklingsstrategin, men också integreras tvärsektoriellt inom andra områden. Inriktningen är att det regionala utvecklingsarbetet ska ha ett tydligt EU-perspektiv för att skapa ytterligare utvecklingspotential i samtliga områden i den regionala utvecklingsstrategin.

Inriktningen är att påverkan på EU-arenan ska ske utifrån omvärldsbevakning med utgångspunkt i den regionala utvecklingsstrategin och dess koppling till EU:s långsiktiga mål och strategier.

Säker verksamhet

En trovärdig totalförsvarsförmåga, som inkluderar en sammanhållen planering, ledning, beredskap samt nödvändiga resurser för att ytterst kunna hantera krig, förbättrar även möjligheterna att förebygga och hantera fredstida kriser samt konflikter i omvärlden. Region Jönköpings läns arbete inom området civilt försvar och krisberedskap inriktas genom lagar, förordningar och föreskrifter samt överenskommelser. Parallellt med detta förstärks även arbetet med allmän säkerhet i regionen.

I samarbete med regionala aktörer och näringslivet behöver en robust beredskap säkerställas. Ett viktigt område för att skapa en robust beredskap och förmåga att bedriva samhällsviktig verksamhet, även under störda förhållanden, är Region Jönköpings läns lokaler som behöver vara anpassade för de krav som ställs. I skriften den robusta sjukhusbyggnaden beskrivs målsättningar för ett sjukhus robusthet. Målen för livsmedelsstrategin behöver kopplas ihop med totalförsvarets behov. I det arbetet är det viktigt att belysa frågan om kriskost. Kriskosten inom offentliga kök ska kunna lagras minst 90 dagar utan kyla och vara livsmedel från Sverige, helst närproducerade.

I takt med digitaliseringen blir IT-tjänster allt mer kritiska för att Region Jönköpings läns verksamheter ska fungera. Samtidigt medför digitaliseringen ofrånkomligen risker och hot, och utgör en komplex säkerhetsutmaning. Ett väl fungerande Informationssäkerhetsarbete och IT-säkerhetsarbete är därför en förutsättning för att upprätthålla en IT-miljö med hög funktionalitet, tillgänglighet, kapacitet och stabilitet.

Hållbar upphandling

Upphandling är en strategiskt viktig fråga för Region Jönköpings län. En bra process för upphandling av varor och tjänster har stor betydelse för verksamhetens effektivitet. Region Jönköpings län är i många fall en stor kund och kan genom upphandlingar påverka utbudet på marknaden i en hållbar riktning. Sociala hållbarhetskrav och mer långtgående miljökrav ställs i prioriterade upphandlingar. Region Jönköpings län ställer sig positiv till samverkan med länets kommuner när det gäller gemensamma upphandlingar där det kan skapa klokt resursutnyttjande och bättre service till länsinvånarna.

Region Jönköpings län ska uppnå målet med svenskproducerat kött, mejeriprodukter och ägg, helst närproducerade livsmedel, inte minst för att stärka vår självförsörjningsförmåga i länet. Länets två naturbruksgymnasier ska vara en naturlig part när det gäller att förse Region Jönköpings län med närproducerade livsmedel.

De kommande åren kommer kraven höjas och ett bredare perspektiv kommer att tas kring socialt ansvarstagande för att ge fler människor möjlighet att delta och bidra i samhället/alternativt för att ge personer långt ifrån arbetsmarknaden en väg in i arbete.

Vid upphandlingar ges förutsättningar för innovationer och innovationsvänliga lösningar. Region Jönköpings län ska möjliggöra för små och medelstora aktörer, inte minst på landsbygden, samt den idéburna sektorn att konkurrera om Region Jönköpings län avtal när det är relevant.

Cirkulära materialflöden och resurseffektivitet

Region Jönköpings län ska möjliggöra en hållbar tillväxt och resurseffektivitet utifrån ett helhetsperspektiv samt bidra till cirkulär ekonomi där returflöden skapas och material tas tillvara. Andelen cirkulära materialflöden ska öka, avfallsmängden ska minska och återvinningen ska öka. Användning av förbrukningsartiklar är prioriterade ur ett klimatperspektiv och riktlinjer finns för att så

långt som möjligt använda flergångsmaterial och i övrigt använda rätt förbrukningsmaterial vid rätt tillfälle. Vid nybyggnation ska återbrukat byggmaterial användas i den mån det är möjligt.

Hållbara resor och transporter

Klimatpåverkan från Region Jönköpings läns transporter, inklusive godstransporter, ska minska och transportsystemet ska vara resurseffektivt. Den negativa trenden med ett ökat antal tjänsteresor med flyg ska brytas under kommande verksamhetsår. Klimatpåverkan från privata resor till vårdinrättningar och medarbetares resor till och från arbetet står för en betydande del av vår totala klimatpåverkan. Lejonparten av arbetspendlingen inom länet är kortare än 15 minuter. Därför är det centralt att Regionen satsar på att knyta ihop länet med regionala cykelvägar och stimulerar medarbetare att väljer mer hållbara resealternativ. Privata resor till vårdinrättningar ska minska genom digitala och samordnade vårdmöten och stimulerande av hållbara resealternativ. Region Jönköpings län har antagit Fossilfritt Sveriges transportutmaning med målet att köpta och utförda transporter ska vara fossilfria år 2030.

Region Jönköpings län har åtagit sig att göra sin del för att bidra till att nå 1,5-gradersmålet i Parisavtalet. När Sveriges regering missar klimatmålen behöver Regionen kavla upp ärmarna. För att hålla Parisavtalets 1,5-gradersmål behöver klimatarbetet påskyndas. Arbetet med ett nytt hållbarhetsprogram för regionen behöver intensifieras och målen skärpas. För att komma till ett netto noll av koldioxidutsläpp behöver underlag till politiska beslut kompletteras med en konsekvensbedömning utifrån de tre hållbarhetsperspektiven.

Enligt hållbarhetsprogrammet ska bussar i allmän kollektivtrafik drivas med 100 procent förnybara drivmedel, dieseltåg drivas med den andel förnybara drivmedel som är godkänt, dock minst 20 procent förnybara drivmedel, eltåg drivas med 100 procent förnybar el och fordon inom serviceresor drivas med minst 40 procent förnybara drivmedel, till år 2025. Omställning till förnybara drivmedel innebär ökade kostnader. Även förändring av skattesatser på exempelvis biogas har inneburit ökade kostnader vilket tagits höjd för i budget för 2024. Biogasöverenskommelsen med länets kommuner behöver löpande följas upp och säkerställas att den efterlevs.

Långsiktigt hållbar och innovativ tillväxtregion

Region Jönköpings län har även som strategiskt mål att vara en långsiktigt hållbar och innovativ tillväxtregion. Det betyder att vi behöver arbeta innovationsstödjande och ha en tillgänglig, säker och hållbar infrastruktur.

Hållbar utveckling

En hållbar utveckling tillgodoser alla människors behov och rättigheter idag utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina. För att utvecklingen ska vara hållbar måste vi uppnå hållbarhet inom alla de tre dimensionerna – miljömässig, social och ekonomisk hållbarhet – och säkerställa att de tre dimensionerna hela tiden samverkar.

Ett miljömässigt hållbart samhälle innebär att ta ansvar för hur vi använder planetens resurser. Vi kan bidra genom att använda våra resurser klokt, minimera utsläpp till luft och vatten, bevara biologisk mångfald och arbeta för en hållbar konsumtion, produktion och samhällsplanering.

Ett *socialt hållbart samhälle* är ett jämställt och jämlikt samhälle där människor lever ett bra liv med god hälsa, utan orättvisa skillnader – helt enkelt ett samhälle där människors lika värde står i centrum. Det kräver att människor känner tillit och förtroende till varandra och är delaktiga i samhällsutvecklingen.

Ekonomisk hållbarhet innebär att förvalta och utveckla mänskliga och materiella resurser på ett långsiktigt hållbart sätt. Vi arbetar för en varaktig, inkluderande och hållbar ekonomisk utveckling där varje generation bär kostnaderna för den service som den generationen beslutar om och själv konsumerar.

Region Jönköpings län har höga ambitioner för att bidra till en hållbar utveckling. Som medlem i Klimatrådet står Region Jönköpings län bakom Klimat- och energistrategi för Jönköpings län som togs fram tillsammans med Länsstyrelsen 2019. Region Jönköpings län bidrar i det regionala utvecklingsuppdraget till att målen i klimat- och energistrategin och de nationella miljökvalitetsmålen

nås, samt verkar för skydd av ändliga resurser såsom åkermark och grundvatten.

Bäst på att förbättra och förnya

Region Jönköpings län arbetar för att nå det strategiska målet att vara bäst på att förbättra och förnya. Det kräver att vi arbetar både med förbättringskunskap, professionell kunskap och forskning.

Innovation, forskning och utveckling

Forskning, utveckling och innovation ingår i sjukvårdens uppdrag. I takt med de förändringar som sker i omvärlden ska Region Jönköpings län stärka och förnya verksamheten för attraktivitet och tillväxt för att nå bättre folkhälsa och bättre vård. Utgångspunkten är att arbeta med det som skapar värde för invånarna inom hälso- och sjukvård och regional utveckling.

En integrerad klinisk forskning är en nödvändig förutsättning för en kunskapsbaserad, jämlik och högkvalitativ hälso- och sjukvård. Region Jönköpings län stärker den kliniska forskningen genom att stödja regionens forskande medarbetare och forskningsinfrastruktur såsom universitetssjukvårdsenheter, Jönköping Academy och biobanken. Effektivare och rättssäkrare forskningsprocesser för uttag av hälsodata och vävnadsprover ger bättre tillgång till prov och data och skapar förutsättningar för bättre forskningskvalitet. Regionen stödjer ansökningar för ett nytt forskningsområde och en ny tandläkarutbildning vid Jönköpings University.

Behovet av utveckling, innovation, effektiviseringar och medarbetarnas möjligheter att bidra till förnyelse av service och teknologi är stort. Stärkt innovationskraft och förmåga till innovation är viktigt för regionens verksamheter. Att ge medarbetare förutsättningar stärker långsiktigt regionen som arbetsgivare och leder till att vi kan öka takten i förnyelsearbetet. För att stödja detta har regionen inrättat en innovationsplattform. Innovation är nya lösningar som svarar mot behov och efterfrågan i vardagen och omvärlden. Värdet för våra invånare uppstår då insikter och idéer omsätts i praktiken och nyttiggörs. Det värde som skapas kan anta många former – ekonomiska, sociala eller miljömässiga.

Genom en strukturerad innovationsprocess och stödresurser kopplade till arbetet ges därför medarbetare i regionen möjlighet att föreslå och själv utveckla innovationer. Innovationsplattformen har etablerad samverkan med partners som t ex kommuner, myndigheter, näringsliv och universitet för att säkra nyttiggörandet och för att stärka innovationskraft och förmåga i hälso- och sjukvården. Modeller och metoder för arbetet är under utvecklande liksom framtagandet av nödvändiga utbildningssatsningar.

Sveriges bästa offentliga arbetsgivare med Sveriges bästa arbetsplatser

För att Region Jönköpings län ska utvecklas till att vara Sveriges bästa offentliga arbetsgivare med Sveriges bästa arbetsplats behövs rätt kompetens och bemanning. Det behövs en god arbetsmiljö och hälsa bland våra medarbetare, samt att våra medarbetare kan vara delaktiga och kreativa i utvecklingen av verksamheten och arbetsplatsen.

För att våra verksamheter ska kunna utföra sina uppdrag behöver vi ständigt attrahera och rekrytera nya medarbetare. En välfungerande rekryteringsprocess och ett bra bemötande av alla arbetssökande är en viktig del i strategin för att bygga arbetsgivarvarumärket. Motiverade medarbetare som känner sig uppskattade och respekterade är en förutsättning för en framgångsrik organisation. Såväl ledare som medarbetare är engagerade i att utveckla en god arbetsmiljö. Alla ser sin roll i helheten och har ett tydligt mandat att bidra till verksamhetens utveckling.

Sveriges befolkning fortsätter att växa och det finns en stor utmaning i att antalet unga och äldre totalt sett ökar snabbare än den arbetsföra befolkningen. Den demografiska utvecklingen i Region Jönköpings län stämmer väl överens med utvecklingen nationellt vilket innebär att det inte kommer finnas utrymme att öka personalstyrkan i förhållande till de krav som den totala befolkningstillväxten betingar. Det kommer därför krävas fler och andra insatser än bara rekrytering för att fortsatt kunna ha en god kompetensförsörjning av verksamheten. Införandet av mentorstjänster för att behålla och ta tillvara seniora medarbetares kunskap och erfarenheter är ett exempel. Detta för att säkra bästa möjliga verksamhet i hela Region Jönköpings län.

Verksamheten utförs dels i egen regi, dels av privata aktörer. Region Jönköpings läns planering och

åtgärder har betydelse för hela verksamheten, medan detta avsnitt handlar om medarbetare anställda i Region Jönköpings län.

Vid utgången av 2023 hade Region Jönköpings län 11 579 anställda. Av dem var 10 973 tillsvidareanställda och 606 visstidsanställda. Utöver dessa avlönades motsvarande 311 årsarbetare med timlön under 2023 (tabell 5, sidan X).

Region Jönköpings län mäter även antal anställda uttryckt i faktiska årsarbetare, som visar hur många årsarbetare som varit i tjänst i genomsnitt under året. Hänsyn tas i den beräkningen till både tjänstgöringsgrad och frånvaro. Förändring av faktiska årsarbetare kan bero både på fler anställda årsarbetare men också på förändringar i frånvaron (fler eller färre i tjänst). I genomsnitt har antalet faktiska årsarbetare ökat med 251 för hela Region Jönköpings län under 2023 jämfört med 2022. Fördelning och utveckling inom Region Jönköpings läns personalgrupper mätt i faktiska årsarbetare framgår av tabell 6, sidan X.

Även om antalet medarbetare i Region Jönköpings län totalt sett har ökat finns utmaningar och det är svårt att rekrytera inom vissa verksamheter och områden. Då förutsättningarna att lyckas rekrytera och behålla personal kan skilja mellan olika verksamheter och geografiska områden kan riktade satsningar i områden med bemanningsutmaningar krävas.

Sjukfrånvaron förändras vanligen på ett regelbundet sätt över tid (figur 37, sidan X). Under åren 2020-2022 var sjukfrånvaron något förhöjd beroende på pandemin och folkhälsomyndighetens rekommendationer att stanna hemma vid minsta symptom. Region Jönköpings läns sjukfrånvaro ligger på en nivå som riksgenomsnittet jämfört med andra regioner. Detta är en försämring jämfört med för cirka 10 år sedan då sjukfrånvaron var bland de lägsta jämfört med landets regioner.

Under 2023 var personalomsättningen 8,3 procent; 898 medarbetare slutade sin anställning varav 215 gick i pension. Under samma period tillsvidareanställdes 1 160 medarbetare (figur 38, sidan X).

Tabell 5 Anställda inom Region Jönköpings län

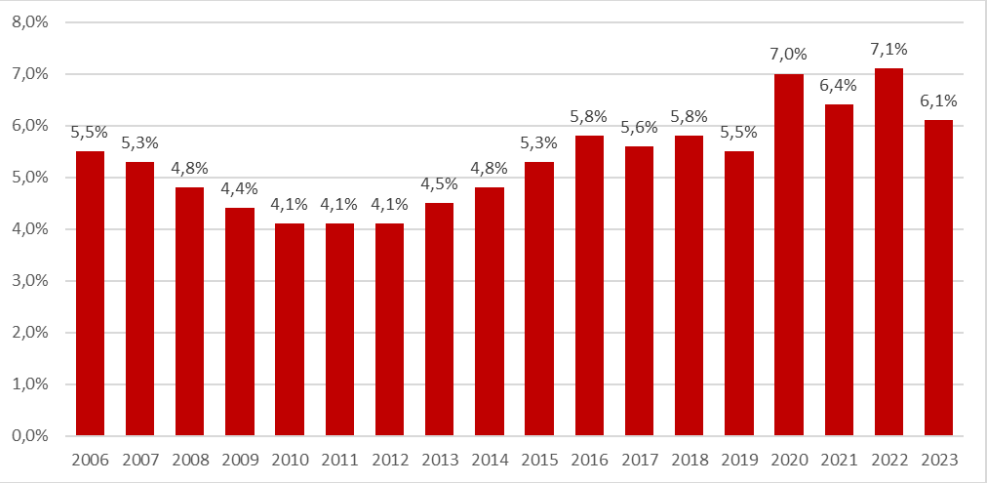
Anställningsform	Kön	Heltid	Deltid	Totalt	Andel heltidsanställda
Antal anställda tillsvidare	Kvinnor	7 558	1 244	8 802	86 %
	Män	2 056	115	2 171	95 %
Antal anställda visstid	Kvinnor	350	86	436	80 %
	Män	141	29	170	83 %
Totalt antal anställda		**10 105**	**1 474**	**11 579**	**87 %**

Tabell 6 Yrkesgrupper inom Region Jönköpings län

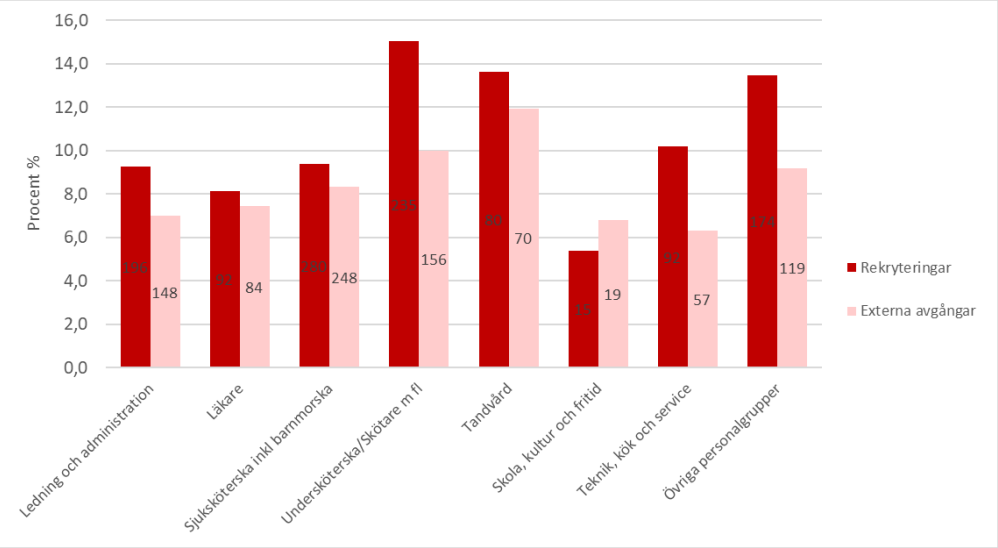
Yrkesgrupp	Faktiska årsarbetare 2021	Faktiska årsarbetare 2022	Faktiska årsarbetare 2023
Ledning och administration	1 882	1 914	1 982
Läkare	1 129	1 144	1 162
Sjuksköterskor (inklusive barnmorskor)	2 390	2 360	2 393
Undersköterska/Skötare med flera	1 373	1 362	1 400
Tandvård	487	475	491
Skola, kultur och fritid	269	266	259

Yrkesgrupp	Faktiska årsarbetare 2021	Faktiska årsarbetare 2022	Faktiska årsarbetare 2023
Teknik, kök och service	836	834	862
Övriga personalgrupper	1 044	1 044	1 098
Summa	**9 410**	**9 397**	**9 648**

Figur 37 Den totala sjukfrånvarotiden, ackumulerad under året, som andel (%) av den tillgängliga ordinarie arbetstiden

Figur 38 Personalomsättning och antal externa avgångar/rekryteringar inom Region Jönköpings län 2023 *(antalet avgångar/rekryteringar står angivet i staplarna)*

Involvera motiverade medarbetare

En förutsättning för en framgångsrik organisation är motiverade medarbetare som känner sig uppskattade och respekterade. Ledare och medarbetare är engagerade i att utveckla en god arbetsmiljö. Alla ser sin roll i helheten och har ett tydligt mandat att bidra till verksamhetens utveckling.

Vårt mål är att vara Sveriges bästa offentliga arbetsgivare och tillsammans skapar vi Sveriges bästa arbetsplats för att kunna erbjuda och bedriva en verksamhet med högsta kvalitet. För att långsiktigt kunna säkerställa kompetensförsörjning och vara en attraktiv arbetsgivare är en god arbetsmiljö och möjlighet till kompetensutveckling avgörande. Det gäller både för rekrytering och för att behålla viktig kompetens. Alla medarbetare ska ha ett hållbart arbetsliv och möjlighet att påverka sin arbetsmiljö.

Medarbetarna är vår främsta och viktigaste resurs oavsett var de arbetar i organisationen.

Region Jönköpings län ska vara en god förebild för andra arbetsgivare och lyhörd gentemot medarbetarna. I arbetet med ständiga förbättringar och klok resursanvändning krävs en öppenhet för nya arbetssätt och delaktiga medarbetare med möjlighet till inflytande. Kompetensförsörjning och en aktiv personalpolitik är och kommer fortsatt vara en av de strategiskt viktigaste frågorna för utvecklingen av Region Jönköpings län.

Rätt kompetens och bemanning

Samhällets kompetensutmaning är en av de viktigaste frågorna för kommuner och regioner i Sverige. För att räcka till för invånarnas behov, både nu och i framtiden, behöver vi arbeta med långsiktiga åtgärder och samarbeta – både inom hela organisationen och med andra aktörer, till exempel länets kommuner.

Kompetensplanering är Region Jönköpings läns gemensamma arbetssätt för hur vi säkerställer att de resurser vi har idag möter verksamhetens behov. Med stöd av processen för kompetensplanering analyserar alla chefer sitt behov på kort och lång sikt och genomför åtgärder för att säkra sitt kompetensbehov. Det innebär att hitta andra lösningar på kompetensutmaningar genom förändrade arbetssätt, behålla och utveckla befintlig personal men också att identifiera framtida rekryteringsbehov.

Genom att tillämpa ett tillitsbaserat ledarskap utan detaljstyrning får medarbetare frihet att planera och prioritera sitt arbete för invånarnas bästa. En ändamålsenlig fördelning av arbetsuppgifter, ansvar och roller utifrån personalens kompetens och där de gör mest nytta är en förutsättning för kvalitet och resurseffektivitet.

Region Jönköpings län behöver ständigt attrahera och rekrytera nya medarbetare för att våra verksamheter ska kunna utföra sina uppdrag. Under ett år söker cirka 30 000 kandidater jobb i Region Jönköpings län och cirka 1 000 nya medarbetare tillsvidareanställs varje år. En välfungerande rekryteringsprocess och ett bra bemötande av alla arbetssökande är en viktig del i strategin för att trygga kompetensförsörjningen och skapa ett starkt arbetsgivarvarumärke. För att klara kompetensutmaningen inom vården behöver regionen se över konsekvenserna av subspecialiseringen av vårdpersonal. Regionen behöver också ta ett större ansvar som arbetsgivare att medarbetarnas tid läggs på rätt saker. Den negativa trenden med fler medarbetare och lägre produktivitet behöver brytas.

Region Jönköpings län driver en lönepolitik inriktad mot konkurrenskraftiga löner som kan hävda sig på marknaden. Lönebildningen ska stimulera till ökat engagemang och utveckling av verksamhetens produktivitet och kvalitet. Våra kollektivavtal och riktlinjer för lönebildning i Region Jönköpings län ger förutsättningarna för arbetet.

Region Jönköpings län fortsätter arbetet med att minska kostnaderna för hyrbemanning och ska under mandatperioden arbeta för att minska kostnaderna av hyrbemanning till 1 procent av lönekostnaderna. I verksamheternas kompetensplaner ska framgå vilka åtgärder som genomförs för att säkra kompetensförsörjningen och minska beroendet av hyrbemanning.

Kompetensutveckling hela arbetslivet

Kännetecknande för oss som attraktiv arbetsgivare är utbudet av intressanta, utmanande och meningsfulla arbetsuppgifter, och utvecklande yrken som skapar värde för invånarna i länet. En förutsättning för en framgångsrik organisation är att varje medarbetare känner sig ha förtroende att utföra och utveckla sina arbetsuppgifter. Var och en behöver därför se sin roll i helheten, ha klara mål, de medel som krävs samt kunskap om hur resultat ska uppnås. För Region Jönköping län som arbetsgivare är det viktigt att medarbetarna känner att de har intressanta och viktiga arbetsuppgifter oavsett var i organisationen de arbetar.

Att alla medarbetare ges möjlighet till relevant och kontinuerlig kompetensutveckling är centralt för att ständigt förbättra och på bästa sätt bedriva verksamhet för de vi är till för. Genom att utveckla och tydliggöra utvecklingsmöjligheter för olika yrken ges medarbetare en möjlighet att utveckla både sig själva och verksamheten.

Verksamhetens behov, regelbundna medarbetarsamtal och individuella kompetensutvecklingsplaner

ligger till grund för att utveckla och tillföra kompetens på ett sätt som stärker såväl individen som verksamheten i sin helhet. Fortbildning ska vara obligatorisk för all vårdpersonal. Chefen ska, tillsammans med sina medarbetare, på ett individuellt och metodiskt sätt arbeta med kompetensutveckling utifrån verksamhetens nuvarande och framtida behov samt den enskildes och yrkesgruppernas olika förutsättningar.

En god arbetsmiljö och hälsa

Medarbetarskapet bygger på ett välfungerande samarbete mellan kollegor, medarbetare och chefer i det dagliga arbetet. Det är allas gemensamma ansvar att bidra till god arbetsmiljö och god kommunikation.

De åtta friskfaktorerna är Region Jönköping läns gemensamma arbetssätt för hur vi systematiskt skapar bästa arbetsplatsen. Friskfaktorerna sammanfattar de förutsättningar som forskning visar behöver finnas på en arbetsplats för att medarbetarna ska må bra, utvecklas, prestera bra och trivas.

I det systematiska arbetsmiljöarbetet görs riskbedömningar, åtgärder, handlingsplaner och uppföljningar regelbundet för att främja en god hållbar arbetsmiljö och förebygga ohälsa och olycksfall.

Långsiktigt hållbara arbetsvillkor är en viktig förutsättning för att fortsatt vara en attraktiv arbetsgivare. Som arbetsgivare strävar Region Jönköpings län efter att ha en god relation med fackförbunden och en god samverkan centralt och lokalt.

Region Jönköpings län ska arbeta för att uppnå en god grundbemanning inom hälso- och sjukvården och skapa förutsättningar för att samtliga anställda ska ha ett hållbart arbetsliv och med särskilt fokus på att all personal ska kunna arbeta heltid. Att alla medarbetare erbjuds att arbeta heltid bidrar till att lösa de kommande demografiska utmaningarna samt gör det både attraktivt att arbeta i vår organisation och bidrar till ökad jämställdhet. Samtidigt är det viktigt att medarbetarna ges inflytande över den egna arbetssituationen och har en möjlighet att påverka sitt dagliga arbete och sina arbetstider utifrån verksamhetens behov. Att ge medarbetare förutsättningar att förlänga arbetslivet bidrar till att möta kompetensutmaningen genom att viktig kompetens behålls samtidigt som behovet av nyrekryteringar kan minskas.

Region Jönköpings län står för en inkluderande arbetsmiljö med lika rättigheter och möjligheter för alla medarbetare. Vi möter varandra med respekt och står för människors lika värde. Våra olika bakgrunder och erfarenheter skapar en positiv utveckling av verksamheten. Tillsammans främjar vi lika rättigheter och möjligheter och vår arbetsmiljö är fri från diskriminering, trakasserier, sexuella trakasserier eller könsrelaterat våld.

Arbetet med aktiva åtgärder och det interna sociala hållbarhetsarbetet för lika rättigheter och möjligheter ingår som en del i det ordinarie systematiska arbetsmiljöarbetet, där varje arbetsplats arbetar mot målet att skapa arbetsplatser som är tillgängliga för alla. För att värna om lika rättigheter har vi en öppenhet i rekryteringssammanhang för att inkludera personer med svårighet att komma in på arbetsmarknaden.

Främjar kreativitet och delaktighet

Genom ledare som är tillgängliga, tydliggör mål, inspirerar och visar vägen skapas en kultur som främjar jämlikhet, kreativitet, innovation och ständiga förbättringar. Ett framgångsrikt chefskap vilar på Region Jönköpings läns ledningsstrategier och är en nyckel till att skapa en attraktiv arbetsplats. Med fokus på invånarnas behov verkar chefen för verksamhetens resultat och utveckling, medarbetares kompetensutveckling, arbetstillfredsställelse och leder det systematiska förbättringsarbetet.

Chefer behöver få rätt förutsättningar för att kunna utöva ett närvarande, tillitsfullt och engagerat ledarskap och nå verksamhetens uppsatta mål. Samlad forskning visar tydligt att arbetsgruppens storlek påverkar både de anställdas arbetsmiljö och kvalitén på verksamheten. Genom ett rimligt antal medarbetare per chef, en gemensam bild av vad som förväntas av chefer och hur stödet kring chefen ska se ut skapas förutsättningar för ett nära och tillitsfullt ledarskap. Regiongemensamma program och utbildningar kring chefs- och ledarskap är en viktig förutsättning för att kunna leda det systematiska

förbättringsarbetet.

Medarbetares delaktighet och engagemang är grunden för att utveckla verksamhetens arbetssätt och dess kvalitet. Genom att tillämpa ett tillitsbaserat ledarskap, utan detaljstyrning, får medarbetare frihet att planera och prioritera sitt arbete. Genom en gemensam värdegrund skapas en kultur som utvecklar medarbetarengagemang och främjar kreativitet och delaktighet i hela verksamheten. Att vara medarbetare och ledare i Region Jönköpings län ger förutsättningarna för varje arbetsplats lokala kulturarbete.

God och hållbar hushållning

Inom Region Jönköpings län är en god och hållbar hushållning ett viktigt strategiska mål och för att nå detta arbetar alla för en kostnadseffektiv verksamhet.

Utgångspunkten för styrningen är kommunallagens krav på god hushållning, både ur ett verksamhetsperspektiv (ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet) och ur ett finansiellt perspektiv (långsiktig och uthållig finansiering). God ekonomisk hushållning är en förutsättning för att även i framtiden ge invånarna i Region Jönköpings län en god hälso- och sjukvård och regional utveckling.

Verksamhetsmål inom hälso- och sjukvård och regional utveckling ska uppnås med lägsta möjliga resursinsats. För en bra styrprocess krävs att olika verksamhetsnivåers mål, resurstilldelning och resultat är tydliga, i såväl planering som genomförande och uppföljning. En ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet uppnås genom god måluppfyllelse där tjänsten producerats med en hög produktivitet. Kvalitet är Region Jönköpings läns strategi inom alla områden. Genom att prioritera, förbättra och effektivisera nuvarande verksamhet frigörs resurser och medel till utveckling för nya områden och åtaganden.

Medborgare och kund

Skapa värde med kunden och intressenter
En organisations långsiktiga framgång beror på dess förmåga att skapa värde tillsammans med de som den finns till för. Kundernas och intressenternas uttalade och underförstådda behov, krav, önskemål och förväntningar är vägledande för organisationens beslut och handlande.

Kunder är de vår verksamhet ytterst finns till för, ”Esther med närstående”, invånare, deltagare, elever, patienter, besökare, resenärer, brukare etc.

Interna kunder: Kunder inom vår egen organisation

Intressenter: Samarbetspartners, företag, kommuner, andra regioner, privata vårdgivare, leverantörer etc.

Strategiska mål: Bästa plats att växa upp, leva, verka och åldras på

Framgångsfaktorer: God och jämlik hälsa

Uppdrag	Beskrivning
Årligen samla in, analysera gapen utifrån den reviderade CEMR-deklarationen och sätta in åtgärder där det behövs.	Den europeiska deklarationen för jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå (CEMR-deklarationen) är ett verktyg för kommuner och regioner att integrera jämställdhetsperspektivet i all verksamhet. Deklarationen som antogs 2006, uppdaterades i december 2022 framför allt med nio nya artiklar inom sakområden som tidigare täcktes otillräckligt eller inte alls.

Uppdrag	Beskrivning
Öka kunskap och medvetenhet om diskriminering.	Region Jönköpings läns välfärdstjänster ska vara tillgängliga för alla, ingen diskriminering ska förekomma.
Erbjuda utbildning om rättigheter och möjligheter till inflytande.	Utveckla arbetet med de fem nationella minoriteternas rättigheter, inklusive uppdraget som finskt förvaltningsområde
Tillgängliggöra praktikmöjlighet/erbjuda arbetstillfällen med låg tröskel.	Ge länsinvånare som står långt ifrån arbete idag möjlighet att bidra med sin kompetens. Detta kan vara en del av arbetet med rätt använd kompetens (RAK).

Process och produktion

Utveckla värdeskapande processer
Organisationens verksamhet ses som processer som skapar värde med kunden och intressenter. Processorientering stimulerar förebyggande arbete, att grundorsaker till problem identifieras och att faktabaserade beslut tas. Processerna är utformade för att skapa förutsägbara resultat. Samtidigt finns förmågan att snabbt ställa om med hänsyn till förändrade behov från kunden och intressenter.

Strategiska mål: Enklare vardag för invånare och medarbetare

Framgångsfaktorer: Utveckling av arbetssätt och digitala tjänster

Uppdrag	Beskrivning
Erbjuda digitala tjänster som en del av verksamheternas ordinarie utbud.	Erbjuda digitala tjänster som gör att invånarna kan nå och använda våra tjänster på liknande sätt som andra tjänster i samhället.

Strategiska mål: Bästa möjliga kvalitet

Framgångsfaktorer: Säker verksamhet

Uppdrag	Beskrivning
Med utgångspunkt i den nationella planeringen och överenskommelser med myndigheter öka tempot i planeringsarbetet.	De mest prioriterade områdena är kompetenshöjning gällande totalförsvar och säkerhetsskydd samt grundläggande förberedelser i frågor av betydelse för totalförsvaret och Sveriges säkerhet. Arbetet med att skapa en krigsorganisation fortgår. Region Jönköpings län ansvarar för att planera och hantera alltifrån dagliga störningar, till större olyckor, fredstida kriser och ytterst krig. Under perioden 2021-2025 är det viktigt att förmågan i det civila försvaret utvecklas. Det försämrade säkerhetspolitiska läget gör att planeringstakten för det civila försvaret behöver öka.

Framgångsfaktorer: Ändamålsenliga, resurseffektiva och hållbara processer

Uppdrag	Beskrivning
Minska vår klimatpåverkan från direkt påverkbara utsläpp.	Bidra till att länet klarar sin koldioxidbudget. Den direkt påverkbara klimatpåverkan från till exempel kollektivtrafik, el och värme till fastigheter, jordbruk, medicinska gaser, tjänsteresor med egna fordon, arbetspendling, privata resor till vårdinrättningar samt godstransporter ska minska med minst 25 procent mellan 2019 och 2025.
Utveckla cirkulära materialflöden och minska mängden avfall.	Andelen cirkulära materialflöden ska öka, avfallsmängden ska minska och återvinningen ska öka. Detta bland annat genom att använda återbrukat material vid nybyggnationer, öka materialåtervinningen av vårt avfall, minska användningen av engångsprodukter samt minimera matsvinn.
Utveckla ett hållbart byggande med sund inom- och utomhusmiljö.	Utveckla byggprocessen så att klimatpåverkan beaktas i tidiga skeden. Trä som råvara och andra klimatsmarta konstruktioner ska användas vid nybyggnationer. Nybyggnation ska minst motsvara kriterierna för miljöbyggnad silver. Utvärdera möjligheten till synligt vatten inom våra fastigheter vid byggnationer och markprojekt, gröna tak i våra ny- och ombyggnationsprojekt samt främja bevattning med dagvatten.

Uppdrag	Beskrivning
	Nybyggnationer ska förses med solceller och möjligheter till batterilagring.
Utveckla miljökrav och sociala krav inklusive uppföljning i upphandlingar.	För miljökrav ska livscykelperspektivet guida oss i val av produkter. Krav på förnybara drivmedel ska ställas vid upphandling av hyrbilar och transporttjänster med målsättningen om minst 80 % förnybara drivmedel senast 2025. Region Jönköpings län har även antagit Fossilfritt Sveriges transportutmaning med målet att både köpta och utförda transporter ska vara fossilfria år 2030. Region Jönköpings län ska nå målet med svenskproducerat kött, mejeriprodukter och ägg. Inom den sociala dimensionen ställer Region Jönköpings län krav på kollektivavtalsliknande villkor i upphandlingar inom riskbranscher. En god arbetsmiljö och goda arbetsvillkor ska även omfatta personal i upphandlad verksamhet. Region Jönköpings län ställer sig positiv till samverkan med länets kommuner när det gäller gemensamma upphandlingar där det kan skapa klokt resursutnyttjande och bättre service till länsinvånarna.
Servera måltider som främjar hälsosamma matvanor med minskad klimatpåverkan.	Uppmärksamma invånare om betydelsen av hälsosamma matvanor, för att förebygga vanliga folksjukdomar, samt belysa hur hälsosamma matvanor stämmer överens med hållbara matvanor ur ett miljöperspektiv.

Mätetal	Målvärde	Resultat 2022	Resultat 2023	Periodicitet
Köpt energi (kWh/m2)	145 kWh/m2	145 kWh/m2	142 kWh/m2	Tertial
Andel förnybart drivmedel - dieseldrivna tåg	20 %	19 %	20 %	År
Klimatpåverkan från direkt påverkbara utsläpp	-25 %	-17 %	-22 %	År
Klimatpåverkan från prioriterade förbrukningsartiklar (ton koldioxidekvivalenter)	-15 %	-17 %	-21 %	År
Andel ekologiska livsmedel	65 %	58 %	59 %	Tertial
Koldioxidutsläpp från tjänsteresor, inklusive egna godstransporter per årsarbetare	0,121 ton koldioxid /årsarbetare	0,108 ton koldioxid /årsarbetare	0,108 ton koldioxid /årsarbetare	År
Andel svenskproducerat kött, mejeriprodukter och ägg	95 %	88 %	84 %	Tertial

Framgångsfaktorer: Utveckla förmågan att dra nytta av de resurser som EU erbjuder

Uppdrag	Beskrivning
Integrera EU-frågor i ordinarie planerings-, lednings- och uppföljningsarbete.	Region Jönköpings län ska se EU-frågor och EU-finansiering som en integrerad del (den fjärde nivån) i Region Jönköping läns arbete.

Lärande och förnyelse

Förbättrar verksamheten och skapa innovationer
Framgångsrik hållbar verksamhet över tid kräver såväl ständiga förbättringar som innovation av produkter, tjänster och processer. Förutsättningen för detta är en kultur som stimulerar till kontinuerligt lärande, kreativitet och nya idéer. Genom jämförelser med ledande organisationer få

ledare och medarbetare kunskap om vad som kan uppnås och vägen dig. Ett systematiskt och uthålligt förbättringsarbete leder till nöjdare kunder, nöjdare medarbetare, bättre samhälle och miljö samt ökad effektivitet.

Strategiska mål: Bäst på att förbättra och förnya

Framgångsfaktorer: Professionell kunskap

Uppdrag	Beskrivning
Utveckla verksamhets- och ledarutvecklingsprogram till att inkludera deltagare från kommunerna i länet.	Erbjuda kompetensutveckling för Region Jönköpings län och kommuner i samverkan, praktisk träning och teoretisk bas.
Region Jönköpings län ska kunna bidra med lärarresurser i Jönköping Universitys tandläkarutbildning.	Säkerställ relevant nivå på ST-utbildning av tandläkare. Stimulera forskning för såväl allmäntandläkare som specialisttandläkare.

Medarbetare

Involvera motiverade medarbetare
En förutsättning för en framgångsrik organisation är motiverade medarbetare som känner sig uppskattade och respekterade. Ledare och medarbetare är engagerade i att utveckla en god arbetsmiljö. Alla ser sin roll i helheten och har ett tydligt mandat att bidra till verksamhetens utveckling

Strategiska mål: Sveriges bästa offentliga arbetsgivare med Sveriges bästa arbetsplatser

Framgångsfaktorer: Rätt kompetens och bemanning

Uppdrag	Beskrivning
Strategisk kompetensplanering.	Kompetensplanering är Region Jönköpings läns gemensamma arbetssätt för att ta reda på om de resurser som finns möter invånarnas behov idag och i framtiden. Med utgångspunkt i analysen arbetar chefer och verksamheter på olika nivåer i organisationen med aktiviteter och åtgärder för att möta kompetensbehovet på lång och kort sikt.
Kompetensutveckling hela arbetslivet.	Att alla medarbetare ges möjlighet till relevant och kontinuerlig kompetensutveckling är centralt för att förbättra och på bästa sätt bedriva verksamhet för de vi är till för. Chefen ska, tillsammans med sina medarbetare, på ett individuellt och metodiskt sätt arbeta med kompetensutveckling utifrån de behov som framkommer i verksamhetens kompetensplan, samt utifrån den enskildes och yrkesgruppernas olika förutsättningar.

Mätetal	Målvärde	Resultat 2022	Resultat 2023	Periodicitet
Årsarbetare		9 398	9 650	Månad
Kostnad för bemanningsföretag (hyrkostnad som andel av egna personalkostnader)	2 %	4,2 %	5 %	Månad
Personalomsättning (andel externa avgångar exkl pension) under de senaste 12 månaderna	5 %	7,4 %	6,4 %	Tertial

Framgångsfaktorer: En god arbetsmiljö och hälsa

Uppdrag	Beskrivning
Ett systematiskt arbetsmiljöarbete med utgångspunkt i friskfaktorerna.	De åtta friskfaktorerna är Region Jönköping läns gemensamma arbetssätt för hur vi systematiskt skapar bästa arbetsplatsen. Friskfaktorerna sammanfattar de förutsättningar som forskning visar behöver finnas på en arbetsplats för att medarbetarna ska må bra, utvecklas, prestera bra och trivas.

Mätetal	Målvärde	Resultat 2022	Resultat 2023	Periodicitet
Andel heltidsanställda	91 %	87 %	88 %	Tertial
Personalhälsa - Sjukfrånvaro %	5,5 %	7,1 %	6,1 %	Tertial

Framgångsfaktorer: Främjar kreativitet och delaktighet

Uppdrag	Beskrivning
Arbeta vidare med chefers förutsättningar för ett hållbart chef- och ledarskap.	Region Jönköpings län behöver chefer med rätt förutsättningar att kunna leda och styra verksamhet och medarbetare på ett ändamålsenligt sätt. Det uppnås bland annat genom ett rimligt antal medarbetare per chef, att man har rätt form av administrativt stöd samt att alla delar av organisationen försöker jobba bort icke värdeskapande arbetsuppgifter. På så vis skapas förutsättningar för ett nära och tillitsfullt ledarskap som främjar välmående hos chef och medarbetare genom aktivt förutsättningsskapande arbete med bland annat jämlikhet, kreativitet, innovation och ständiga förbättringar.

Mätetal	Målvärde	Resultat 2022	Resultat 2023	Periodicitet
Arbetstillfredsställelse (HME)	78 %	Ingen uppföljning	79 %	År
Andel chefer med 10-35 medarbetare	80 %	Ingen uppföljning	61 %	Tertial

Ekonomi

Leder för hållbarhet
Med engagerade ledare som utgår från kund- och intressentbehov förstärks en kultur som skapar förutsättning för hållbar utveckling. Ledare ser verksamheten, dess produkter, tjänster och processer som delar i en större helhet och verkar aktivt för att förbättra samhälle, miljö och ekonomi. Ledare tar till vara och utvecklar medarbetarnas och organisationens samlade kompetens och mångfald.

Strategiska mål: God och hållbar hushållning

Framgångsfaktorer: Kostnadseffektiv verksamhet

Uppdrag	Beskrivning
Utveckla en mer hållbar kapitalförvaltning jämfört med jämförbara index.	Vår kapitalförvaltning ska vara socialt hållbar och bidra till minskat fossilberoende. Den relativa klimatbelastningen från vår kapitalförvaltning ska minska jämfört med 2019. En lämplig långsiktig uppföljningsmetod behöver väljas.

Uppdrag	Beskrivning
Genomgång av våra vårdlokaler utanför sjukhusområdena.	I steg ett genomförs en kartläggning och förslag till åtgärder.

Mätetal	Målvärde	Resultat 2022	Resultat 2023	Periodicitet
Klimatpåverkan kapitalförvaltning, ton CO2e/mnkr av portföljens innehavs totala omsättning	7,2	5ton CO2-ekv/mnkr	5,6ton CO2-ekv/mnkr	År
Ekonomi i balans Region Jönköpings län totalt	0 mnkr	-567 mnkr	329 mnkr	Månad
Prognos	Inte överstiga budget			Tertial

Regional utveckling

Målet med det regionala utvecklingsarbetet är att Jönköpings län ska bli Sveriges mest hållbara, attraktiva och tillgängliga län där invånarna trivs, utvecklas och mår bra.

(nedan bild ska justeras inför tryck av budget)

Det regionala utvecklingsuppdraget

Samtliga regioner i Sverige har ett regionalt utvecklingsansvar. Uppdraget är lagstadgat och innebär att regionerna ska utarbeta en strategi för länets utveckling och samordna insatser för att genomföra strategin. Det handlar om att, tillsammans med aktörer i länet, arbeta för en hållbar regional utveckling utifrån länets specifika förutsättningar. Det regionala utvecklingsuppdraget finns reglerat i förordning och lag. I korthet innebär uppdraget att regionerna ska:

- arbeta fram och fastställa en strategi för utvecklingen i länet
- samordna insatser för att genomföra denna strategi
- besluta om hur medel för regionalt utvecklingsarbete ska användas
- följa upp, utvärdera och redovisa resultaten av arbetet till regeringen
- utföra uppgifter inom ramen för EU:s strukturfondsprogram
- upprätta och fastställa länsplaner för transportinfrastruktur.

Uppdragen kan ses som kärnan i det regionala utvecklingsansvaret och det som staten ålägger regionerna att utföra. I egenskap av direktvalt självstyrande organ har regionerna möjlighet att ta egna initiativ utifrån regionala utmaningar och behov. I Region Jönköpings län är det regionala utvecklingsuppdraget organiserat i en avdelning under den regionala utvecklingsdirektören. I avdelningen ingår även Europa Direkt, Företagsjouren, Biblioteksutveckling och Energikontor Norra Småland. I Regional utveckling ingår, förutom avdelningen, verksamheterna Smålands Musik och Teater (SMOT), Sörängens folkhögskola, Värnamo folkhögskola, Tenhults naturbruksgymnasium och Stora Segerstads naturbrukscentrum. Oberoende av om uppdragen kommer från staten eller om regionen tar egna initiativ är det regionala utvecklingsansvaret kopplat till att samverka och att arbeta tillsammans med kommuner och andra aktörer för att uppnå en hållbar regional utveckling.

Den regionala utvecklingsstrategin

Den regionala utvecklingsstrategin visar vägen till ett hållbart län. Den regionala utvecklingsstrategin är den regionala visionen kring hur länet ska utvecklas. I strategin konkretiseras internationella och nationella strategier samt styrdokument i ett regionalt perspektiv. Strategin utgör grund för beslut gällande utvecklingsinsatser i länet.

Ansvaret för genomförandet av den regionala utvecklingsstrategin delas av många olika aktörer.

Region Jönköpings län har uppdraget att leda och hålla samman arbetet i länet. Det sker i nära samverkan med t.ex. kommuner, näringsliv, civilsamhälle, akademi och övriga utbildningsaktörer, Länsstyrelsen och statens övriga verksamheter i länet. Region Jönköpings län ansvarar också för analys, utvärdering och redovisning. För att nå framgång i det regionala utvecklingsuppdraget sker samverkan också interregionalt, nationellt och internationellt. Exempel på detta är samverkan inom södra Sverige med Regionsamverkan Sydsverige (RSS) och samverkan inom Småland Blekinge Halland South Sweden (SBHSS) med gemensamt kontor i Bryssel.

Utgångspunkten för den regionala utvecklingsstrategin är Agenda 2030 med de 17 globala målen för hållbar utveckling. Målen är integrerade i strategin och ska vara vägledande för en utveckling i riktning åt ökad ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet.

Den regionala utvecklingsstrategin omfattar sex strategier:

- Hållbar region
- Attraktiv region
- Tillgänglig region
- Smart region
- Kompetent region
- Global region

Strategierna förhåller sig till prioriteringarna i den nationella strategin för hållbar regional utveckling. Fyra strategier är vertikala, medan två, Hållbar region och Global region är horisontella. Det innebär att samtliga insatser förhåller sig till och har möjlighet att hämta kraft i dessa.

Figur 39 Sex strategier
(*bilden behöver ersättas med en ny innan tryck)*

Verksamheter spelar en viktig roll i arbetet med att förverkliga den regionala utvecklingsstrategin. Skolorna ska lära ut demokratiska principer, kulturverksamheten ska skapa förutsättningar för det demokratiska samtalet och det regionala utvecklingsarbetet ska skapa förutsättningar för att länets invånare – både nuvarande och framtida – ska kunna forma sina egna liv utifrån sina önskningar och drömmar. En attraktiv och hållbar kollektivtrafik är en förutsättning för att invånarna ska kunna resa mellan boende, arbete, studier och fritidsaktiviteter.

Figur 40 Regional utveckling inom Region Jönköpings län

Figuren visar Regional utveckling inom Region Jönköpings län. Utbildning och bildning innefattar skolorna Tenhults naturbruksgymnasium, Stora Segerstads naturbrukscentrum, Sörängens folkhögskola och Värnamo folkhögskola. Kulturuppdraget innefattar sektionen för kulturutveckling samt Smålands Musik och Teater. Kollektivtrafikens primära uppdrag är att kunna erbjuda bra möjligheter till pendling mellan hem och arbete eller utbildning samt fritids- och kulturaktiviteter.

Det regionala utvecklingskapitalet

De medel som finns till förfogande för det lagstadgade regionala utvecklingsarbetet kommer, förutom från regional nivå, även från statlig och europeisk nivå. Enligt förordning om regionalt tillväxtarbete har Region Jönköpings län rätt att besluta om användningen av vissa statliga medel för regionalt tillväxtarbete så kallade 1.1-medel. Dessa regleras årligen genom regeringsbeslut av villkor för budgetåret inom utgiftsområde 19 regional utveckling. I beslutet framgår bemyndiganderam och anslag. Bemyndiganderamen fastställer den totala möjliga volymen av pågående utvecklingsprojekt och anslagsramen fastställer volymen medel som är möjlig att betala ut under året. Regeringsbeslut för år 2025 förväntas i december 2024. Förutom dessa medel, som tilldelas regional nivå för självständiga beslut utifrån den regionala utvecklingsstrategin, finns möjlighet att söka statliga medel genom utlysningar hos framförallt Tillväxtverket. Riktade utlysningar där enbart regionalt utvecklingsansvariga aktörer kan söka genomförs genom erbjudanden utifrån de förväntningar nationell nivå har på den regionala nivån.

En stor del av det regionala utvecklingskapitalet kommer från EU:s strukturfonder i form av Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF) och Europeiska socialfonden (ESF). I strukturfondssammanhang tillhör Jönköpings län tillsammans med Kalmar län, Kronobergs län och Gotlands län regionen Småland och Öarna (NUTS 2-nivå i EU:s regionindelning). Medel från ERUF och ESF tillfaller regional nivå utifrån geografisk tilldelning med regionala utvecklingsstrategier och EU-mål som utgångspunkter. För innevarande programperiod 2021–2027 har Småland och Öarna tilldelats 60,6 miljoner euro i ERUF och 40,3 miljoner euro i ESF. Initiativ inom strukturfonderna, ett samlat arbete i länet med tydliga prioriteringar, samt samverkan med andra regioner öppnar också upp möjligheten för att söka andra så kallade “konkurrensutsatta medel” från EU.

Arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

Arbetsmarknad och kompetensförsörjning

För att kunna hantera näringslivets och välfärdens utmaningar är förmågan att attrahera och rekrytera samt behålla och utveckla kompetenser helt avgörande. Som regionalt utvecklingsansvarig aktör har Region Jönköpings län ett särskilt ansvar för att stärka den regionala kompetensförsörjningen genom att arbeta för en väl fungerande arbetsmarknad, kompetensutveckling och en varaktigt ökad sysselsättning. I lagen om det regionala utvecklingsansvaret tydliggörs att länets kompetensbehov kontinuerligt ska analyseras och bedömas. Prognoser om arbetsmarknadens kompetensbehov på kort och lång sikt ska därför regelbundet publiceras och utgöra underlag för kompetensförsörjningsinsatser.

Den fastställda Plan för regional kompetensförsörjning 2024-2028 ska ligga till grund för det regionala kompetensförsörjningsarbetet. Planen syftar till att stärka den regionala infrastrukturen för kompetensförsörjning och livslångt lärande med avsikt att säkerställa kompetens som möter arbetsmarknadens behov. Den utgör en grund och riktning för insatser som ska stärka det regionala kompetensförsörjningsarbetet. Planen betonar vikten av ett ökat samarbete i länet för att säkerställa en väl fungerande kompetensförsörjning. Region Jönköpings län ska i egenskap av regionalt utvecklingsansvarig aktör initiera och samordna samverkan med berörda parter för en kompetensförsörjning som matchar efterfrågan och utbud. Dialogen säkerställs genom befintliga samverkansarenor exempelvis Kompetensrådet. För att lyckas med en välfungerande matchning måste effektiva regionala strukturer för validering etableras. Det handlar om att tydliggöra de olika branschvisa valideringsmodeller som redan finns på plats, samt säkerställa hur dessa etablerade valideringsmodeller kan leda till konkreta kompetensutvecklingsinsatser. Även valideringsmöjligheter som är kopplade till vuxen-, yrkeshögskole- och högskoleutbildning ska möjliggöras i större utsträckning. Det livslånga lärandet spelar en mycket viktig roll för att matchningen på arbetsmarknaden ska fungera optimalt. Det behövs studiemotiverande insatser, valideringsmöjligheter och utbildningsinsatser på bred front. Aktörer såsom kommunal vuxenutbildning, yrkeshögskolor, högskolor och folkbildningsorganisationer kan utgöra viktiga utförare inom det livslånga lärandet.

Utbildning

Region Jönköpings län är huvudman för och driver Tenhults naturbruksgymnasium och Stora Segerstad naturbrukscentrum, med drygt 150 medarbetare. Skolornas lokaler, maskinerna och de cirka 2000 djuren ägs av Region Jönköpings län. Naturbruksprogrammet är ett yrkesprogram där undervisningen sker både i klassrum och genom praktiskt arbete på skolan samt genom minst 15 veckors arbetsplatsförlagt lärande inom de gröna näringarna.

Tenhults naturbruksgymnasium har gymnasieutbildningar inom häst, djurvård, lantbruk och trädgård. Skolan har ekologisk profil. Stora Segerstads naturbrukscentrum har gymnasieutbildningar inom lantbruk, skog, maskinmekanik och hund. Båda skolorna har anpassad gymnasieskola och utbildningar för vuxna. Många av eleverna bor vid skolornas elevhem under terminerna.

För gymnasieutbildningen finns ett samverkansavtal med länets 13 kommuner som bland annat reglerar finansieringen. Eleversättningar erhålls även för elever från övriga delar av landet. Utöver det tillkommer försäljning av det som produceras på skolorna, vissa statsbidrag och övriga intäkter. Vuxen- och uppdragsutbildningar finansieras däremot inte genom samverkansavtalet, utan genom fakturering av utbildningsplatser. Skolorna ska utvecklas i samråd med länets kommuner och branschens aktörer. Detta sker genom utvecklingsrådet för naturbruk, där både Region Jönköpings län och länets kommuner har representanter, samt i lokala programråd där företrädare för de gröna näringarna deltar.

Naturbruksskolorna är viktiga för Region Jönköpings läns kompentens gällande de gröna näringarna, samhällets robusthet och försörjningsgrad av livsmedel. Naturbruksskolorna ska vara goda förebilder, sprida kunskap och arbetssätt som bidrar till att nå de globala målen och Sveriges miljömål. Naturbruksskolornas lokaler ska vara moderna och dimensionerade efter lagkrav som finns och undervisning som bedrivs. Skolorna ska vara ledande inom sina områden och det ska ske ett kontinuerligt utvecklingsarbete i syfte att bidra till de gröna näringarnas utveckling. För att skapa förutsättningar för att utveckla skolorna till reella kompetenscentrum för de gröna näringarna behöver

tillämpad forskning, försöksverksamheter och öppna testbäddar utvecklas på skolorna i samarbete med akademi, forskningsinstitutioner och näringsliv. Uppgiften att vara gröna kompetenscentra finansieras idag endast genom försäljning av tjänster. Inga regionala medel tillkommer.

Genom länets naturbruksskolor finns goda förutsättningar för att arbeta med återtag av livsmedel. Under 2022 genomfördes en förstudie angående återtag av livsmedel inom Region Jönköpings läns livsmedelsförsörjning. Nästa steg utifrån förstudiens resultat är att ytterligare undersöka förutsättningar och att Region Jönköpings län i ett pilotprojekt fokuserar på sjukhusens måltidsservice till patienter och restauranger.

Bildning

Den fria folkbildningen i Jönköpings län har en stark tradition. Folkhögskolor och studieförbund i vårt län har ett brett utbud som stärker civilsamhället och demokratin. Region Jönköpings län är huvudman för och driver två folkhögskolor. Folkhögskolan skiljer sig från andra skolformer genom den långa bildningstraditionen och att den enskilda skolan har stor frihet att utforma sina kurser utifrån skolans speciella inriktning och profil. Den har också möjlighet att göra anpassningar efter förkunskaper, intressen och behov hos deltagare. Basen för folkhögskolornas utbildningsinriktning är den allmänna kurs som främst är avsedd för dem som saknar grundskole- eller gymnasieutbildning. Folkhögskolorna spelar en stor roll för utbildning av personer med kort utbildningsbakgrund, deltagare med utländsk bakgrund och personer med funktionsvariationer.

Folkhögskolan är en utbildningsform som främst riktar sig till vuxna. Folkhögskolorna har en viktig roll när det gäller att ge människor en annan chans till vidare studier och arbete samt att möta människors unika behov och förutsättningar. Region Jönköpings läns två folkhögskolor är tillsammans med sju rörelsedrivna folkhögskolor en viktig resurs för länets kompetensförsörjning. Folkhögskolorna utgör en arena som möjliggör för alla människor att inkluderas i det sociala och politiska livet. Det statliga anslaget till folkhögskolor och studieförbund har kraftigt minskat samtidigt som behovet av utbildning, arbetskraft och kompetens ökar. Det finns en uppenbar risk att dessa verksamheter, som bland annat vänder sig till målgrupper med svag röst i samhället, får stå tillbaka till förmån för mer lönsamma verksamheter. Därför ska Region Jönköpings län bidra till en positiv utveckling av länets folkhögskolor och studieförbund.

Varje folkhögskola bestämmer själv över sin profil, sina kurser och sitt sätt att arbeta. Nämnden för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet är skolornas styrelse. Folkhögskolorna är anslagsfinansierade men erhåller också statsbidrag för deltagarveckor samt mobilitetsersättning från deltagarnas hemregioner.

Sörängens folkhögskola har allmän kurs för kursdeltagare som behöver komplettera allmänna ämnen på gymnasienivå samt kurser inom skrivande, animation (3 år), keramik, foto och bilderbok. Skolan har en kulturprofil. Värnamo folkhögskola har allmän kurs samt baskurs anpassad för personer med funktionsvariationer, yrkeskurserna socialpedagog, fritidsledare och textilakademin. Skolan har en hälsoprofil.

Studieförbunden ska, liksom folkhögskolorna, ge alla möjlighet att tillsammans med andra öka sin kunskap och bildning för personlig utveckling och delaktighet i samhället. Det innebär att folkbildningens målgrupp är bredare än målgruppen för vuxenutbildningen. Verksamheten ska utvecklas vidare för att ytterligare bidra till demokratin, att stödja människors handlingskraft, fylla utbildnings- och bildningsbehov i samhället och ge alla tillgång till ett rikt kulturliv. Studieförbunden och folkhögskolorna kan snabbt anpassa sig till skiftande behov i samhället och hos individer och grupper med olika utmaningar.

Näringsliv

Näringslivet i Jönköpings län ska kännetecknas av en grön omställning, hållbar tillväxt och en stark konkurrenskraft. Det förutsätter en ökad innovationskapacitet samt en utvecklad omställningsförmåga. Den gröna omställningen ska i högre grad löna sig för de företag som väljer att fasa ut fossilt. Regionens smarta specialiseringsstrategi (S3) ska bidra till ett växande och innovativt näringsliv. Smart specialisering är en komponent i EU:s tioårsstrategi för tillväxt och sysselsättning. Det innebär att regionerna skapar en strategi för att bli globalt konkurrenskraftiga inom områden där det finns fördelar gentemot andra regioner. Den smarta specialiseringsstrategin lägger fokus på de regionala styrkeområden där länet har särskilda fördelar. Prioriterade styrkeområden:

- Smart industri/kunskapsintensiva tillverkningsföretag
- E-handel och logistik
- Skogsnäring och träförädling
- Besöksnäring
- Livsmedel och livsmedelsförädling

Utöver dessa fem prioriterade styrkeområden pekar den smarta specialiseringsstrategin ut tjänstedesign som en gemensam faktor och möjlighet för utveckling och innovation. Strategin kommer att ha stor betydelse för satsningar under de kommande åren. För att öka länets potential att nå framgång i arbetet med smart specialisering sker interregional samverkan som på sikt möjliggör internationell samverkan. Inom Småland och Öarna pågår ett gemensamt arbete för att skapa en plattform för smart specialisering. Samverkan kring smart specialisering är även initierad inom ramen för Småland Blekinge Halland South Sweden med gemensamt kontor i Bryssel.

Flera olika insatser behövs för att påskynda den gröna omställningen, stärka näringslivets hållbara tillväxt och ökade konkurrenskraft. En särskilt viktig insats är att utveckla samverkan mellan akademin och länets företag. Jönköping University är en viktig motor för ökad kompetens samt forsknings- och innovationskapacitet. Framväxande kluster och innovationsmiljöer kan bidra till en långsiktigt hållbar näringslivstillväxt i hela länet. Akademins och forskningsinstitutens roll för forskning, innovation och kompetensförsörjning är i allra högsta grad betydelsefull för länets samlade vitalitet och kreativitet, för såväl näringslivets som offentlig sektors utveckling och förnyelse.

En stark tillverkningsindustri är av fortsatt stor betydelse för länet men en breddning av näringslivsstrukturen är en viktig faktor för länets fortsatta utveckling. Nya näringar och affärsmöjligheter behöver stödjas och stimuleras för att kunna växa. Länet är i stort behov av fler högteknologiska tillverkningsföretag och kunskapsintensiva tjänsteföretag. Nyföretagandet i länet är lågt. När det gäller kvinnors företagande ligger Jönköpings län i botten bland Sveriges regioner. Företagsamheten behöver bli mer diversifierad och präglas av mångfald. Normen kring vem som är och kan bli företagare behöver vidgas. För starta en positiv utveckling ska fokus ligga på de unga. Alla elever i gymnasiet ska få möjlighet att läsa skolämnet Ung Företagsamhet. Detta är en viktig åtgärd för att stimulera fler att bli entreprenörer efter studenten. Studier visar att särskilt unga kvinnor som har läst UF i större utsträckning startar företag och/eller tar plats i bolagsstyrelser efter avslutade gymnasiestudier.

Näringslivets utveckling stöttas exempelvis genom samverkan, kunskapshöjande insatser och riktade projektsatsningar. Hos Region Jönköpings läns företagsjour kan företag som hamnar i svårigheter få stöd och hjälp att leva vidare och utvecklas. Här finns rådgivare som stöttar små och medelstora företag inom alla branscher. Att driva företag inom de gröna näringarna skiljer sig på flera vis jämfört med ett tillverknings- eller tjänsteföretag. Därför behöver kunskapen inom detta område öka både hos företagsjouren och inom hälso- och sjukvården. Länets företagsfrämjande system har en viktig roll att bidra till näringslivets omställning och stärkta konkurrenskraft på lång sikt genom t.ex. projektsatsningar. Det är viktigt att ALMI Företagspartner behåller sin regionala förankring för att kunna möta företag på plats och se länets behov och utmaningar.

Attraktivitet och livsmiljö

Förmågan att attrahera, behålla och utveckla arbetskraft, kompetenser, företag och kapital är avgörande för att utveckla en attraktiv och konkurrenskraftig region – en region som ser möjligheter i förändringar och värdesätter samverkan. Det är människor som bidrar med kompetens, som driver företag, som investerar i kapital och som utvecklar samhällen. De attraheras av en öppen, inkluderande, jämställd och barnvänlig livsmiljö som ger möjligheter att kombinera ett bra boende med bland annat ett rikt kulturliv, god utbildning, arbete, service, god hälsa, omsorg och fritid.

Besöksnäringen är en viktig del av länets näringsliv. Den stärker länets attraktivitet och bidrar till att människor vill besöka, starta företag och bosätta sig i länet. Den är också en näring som sysselsätter många av länets unga och utrikes födda. I jämförelse med många andra branscher har besöksnäringen en mer jämställd struktur. I ett större perspektiv bidrar besöksnäringen till lokal och regional utveckling, investeringar, service, bevarande och utveckling av natur- och kulturmiljöer samtidigt som den förstärker platsers attraktionskraft. Regional samverkan mot gemensamma mål lägger grunden för en positiv utveckling och en hållbar besöksnäring i länet framöver. För att skapa kapacitet för besöksnäringen behövs flernivåsamverkan.

Tillvaratagandet av digitaliserings möjligheter är viktigt för att driva samhällsutveckling och för att skapa attraktivitet i platser och näringsliv. Det är viktigt att länets invånare har förmåga att på ett jämlikt sätt använda digitaliseringens möjligheter. Utvecklingen av digitala tjänster och infrastruktur är ett utpekat område i Region Jönköpings läns digitaliseringsstrategi. De möjligheter och utmaningar som kommer med den digitala utvecklingen måste hanteras på rätt sätt för att tjäna människan, verksamheter och organisationer i hela länet. Alla i Jönköpings län ska ha möjlighet att använda sig av digitala samhällstjänster för att kunna leva, bo och arbeta i hela länet i livets olika skeden.

Civilsamhällets aktörer är en viktig resurs för länets utveckling. Civilsamhällets aktörer och enskilda individer ska ha inflytande i olika samhällsfrågor. Ett län som ur alla perspektiv samverkar och är tillgängligt för alla bidrar till inkludering, sammanhållning, attraktivitet, näringslivsutveckling, tillväxt och bra livsmiljöer. En produktiv dialog och samverkan ger länets civilsamhällesaktörer ett bra utgångsläge att planera långsiktigt, genomföra förändringar och möta utmaningar. För att nå fram till en samverkansmodell med civilsamhället, vilket lyfts som en prioriterad delstrategi den regionala utvecklingsstrategin, sker kontinuerlig dialog med civilsamhällets aktörer. Detta har bland annat lett till en ökad samverkan med länets studieförbund i form av ett årligt forum för erfarenhetsutbyte vilket också ger en tätare kontakt med de enskilda förbunden. Som ett led i att utveckla samverkan finns också ett idéburet offentligt partnerskap kopplat till området attraktivitet i den regionala utvecklingsstrategin. Ett idéburet offentligt partnerskap (IOP) är en överenskommelse om samverkan mellan offentlig och idéburen sektor i syfte att uppnå ett visst allmännyttigt samhälleligt mål.

Jönköpings läns landsbygder har viktiga resurser. Landsbygdsutveckling handlar om flera olika sakfrågor som kopplar till regional utveckling. Det kan vara såväl fiberfrågor, infrastruktur och kollektivtrafik som utveckling av gröna näringar samt platsutveckling kopplat till besöksnäringen. I linje med den nationella strategin för hållbar regional utveckling är det viktigt att det finns likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd i hela landet. En viktig del för likvärdiga möjligheter handlar om tillgänglighet till kommersiell service. Region Jönköpings län regionala serviceprogram syftar till att säkerställa tillgängligheten till kommersiell service i länet fram till 2030. Ansvaret för stöd till kommersiell service på landsbygden har under senare år flyttats från länsstyrelserna till regionerna. Idag finns fyra stöd och till detta används statliga 1:1-medel, som till största delen är öronmärkta för detta.

Kultur

Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet som ska ha en regional spridning. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling. Ett rikt kulturliv och en levande kulturmiljö medverkar till ett områdes attraktivitet, stärker besöksnäringen och skapar arbetstillfällen. Kultur är därmed en betydelsefull faktor för tillväxt och utveckling i länet. Kulturen bidrar till att skapa livsmiljöer och verksamheter som upplevs som meningsfulla och stimulerande av dem som lever och verkar i dem. Dessutom är kulturupplevelser viktiga för individens välbefinnande genom dess

hälsofrämjande och rehabiliterande kraft. Genom att gemensamt värna om kulturens egenvärde, det konstnärliga uttryckets frihet och främja kulturskapares villkor blir kulturen en utvecklingsfaktor.

Region Jönköpings län utvecklar kulturen i enlighet med den regionala kulturplanen och biblioteksplanen för Jönköpings län. Det sker inom områdena arkiv, film, teater, musik, litteratur, dans, hemslöjd, bild och form, samtida cirkus, kulturarv och kulturmiljö, spelkultur, samt stöd för folkbibliotekens samarbeten och utveckling. Region Jönköpings län är huvudman för Smålands Musik och Teater. Tillsammans med Jönköpings kommun och Hembygdsförbundet är Region Jönköpings län stiftare av Jönköpings läns museum och tillsammans med Värnamo kommun och Region Kronoberg stiftare av Smålands konstarkiv. Dessutom stödjer Region Jönköpings län verksamhet som främjar bildning, kulturell mångfald och konstnärligt skapande genom stöd till föreningar och organisationer samt genom ekonomiskt stöd till kulturaktiviteter.

Kulturpolitiska prioriteringar

- Kulturlivets infrastruktur:
  Den kulturella infrastrukturen ska vara dynamisk och ha ett dubbelt fokus. Å ena sidan ska människorna som lever och verkar i Jönköpings län ges möjlighet att ta del av och växa med den livskraft som konsten och kulturen erbjuder. Å andra sidan ska den kulturella infrastrukturen möjliggöra för länets yrkesverksamma kulturskapare att utöva sin konst och därigenom skapa tillgång till denna livskraft.
- Barn och unga:
  Alla barn har rätt till kultur och ska ha likvärdiga möjligheter att utveckla sina intressen och talanger. Barn och unga har kunskaper, erfarenheter och perspektiv som inte vuxna har och ska därför ses och behandlas med respekt och som en resurs. Med stöd i FN:s barnkonvention ska barns och ungas skapande uppmuntras inom samtliga kulturformer. Barn och unga ska ges möjlighet att möta professionella kulturskapare som återspeglar hela befolkningen, samt själva prova på olika kreativa uttryck både på fritiden och i förskola, grundskola och gymnasium, till högre konstnärlig utbildning och yrkesliv.
- Tillgänglighet:
  Kulturlivet i Jönköpings län ska vara tillgängligt för alla att delta i, bidra till och ta del av, oavsett bostadsort och socioekonomiska villkor. Att uttrycka sig genom musik, dans och konst kan vara en genväg till mänskliga möten. När vi delar med oss av det som berör oss på djupet skapas gemenskap och förståelse. Tillgängligheten till kultur ska i Jönköpings län inte heller hindras av kön, könsöverskridande identitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder eller politisk övertygelse.
- Hållbarhet och hälsa:
  Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling ska genomlysa länets kulturliv. Kulturen och dess olika uttryck ska ges förutsättningar som skapar hållbara system i samhället och samhällsplaneringen. Konst och kultur spelar en viktig roll inom vård och omsorg och bidrar som hälsofrämjare till såväl bättre folkhälsa som samhällsekonomi.
- Samarbeten – interkommunalt, interregionalt, internationellt och interkulturellt:
  För att öka det kulturella utbytet i länet och över kulturgränser ska interkommunala och interregionala, internationella och interkulturella samarbeten stimuleras. Samarbeten och utbyten främjar utveckling och hållbar långsiktig tillväxt.
- Samverkan och dialog:
  Region Jönköpings län samverkar med länets kommuner i olika forum och med ett gemensamt fokus på utveckling som utgår från kommunernas olika styrkor och utmaningar. Kontinuerliga dialoger mellan Region Jönköpings län och kulturlivet syftar till uppföljning av arbetet med de kulturpolitiska målen och de särskilda uppdragen, fördjupad förståelse för varandras förutsättningar och utmaningar, och att gemensamt utforska möjligheter till nya initiativ inom ramen för de kulturpolitiska prioriteringarna. Region Jönköpings län har i uppdrag att bjuda in till dialoger, men initiativ kan också komma från andra aktörer.

Regional kulturplan och kultursamverkansmodellen

Den regionala kulturplanen är ett styrdokument för det kulturpolitiska området på regional nivå och

omfattar hela det regionala kulturansvaret, inklusive fördelning av statliga och regionala bidrag till regional kultur. Kulturplanen är ett verktyg för dialogen med staten avseende fördelning av statliga medel, samt en beskrivning om hur Region Jönköpings län vill att kulturområdet ska utvecklas.

Region Jönköpings län ingår i samverkansmodellen för statens stöd till regional kulturverksamhet, den så kallade kultursamverkansmodellen. Målet med modellen är att öka utrymmet för regionala prioriteringar och variationer. Detta innebär att Region Jönköpings län ansvarar för fördelningen av statsbidraget till regional kulturverksamhet. Samtliga verksamheter inom kultursamverkansmodellen har uppföljningsbara uppdragsbeskrivningar.

Regionala kulturverksamheter som helt eller delvis finansieras med statliga medel via kultursamverkansmodellen:

- Sektionen för kulturutveckling, Region Jönköpings län
- Smålands Musik och Teater, Region Jönköpings län
- Arkiv Jönköpings län
- Jönköpings läns museum
- Riksteatern Jönköpings län
- Vandalorum, museum för konst och design
- Sharemusic and performing arts

Sektionen för kulturutveckling, Smålands Musik och Teater och Jönköpings läns museum styrs av de regionala styrdokument som finns, exempelvis budget med verksamhetsplan. Dessutom ska dessa verksamheter långsiktigt planera och agera enligt de nationella och regionala kulturpolitiska målen, kulturplanens prioriteringar samt den regionala utvecklingsstrategin. Bland annat så innebär det att exempelvis Smålands Musik och Teater ska erbjuda ett varierat utbud av musik, teater och dans för barn, ungdomar och vuxna samt bidra till ett bra liv i en attraktiv region genom att i första hand med egna ensembler producera professionell scenkonst.

Medborgare och kund

Skapa värde med kunden och intressenter
En organisations långsiktiga framgång beror på dess förmåga att skapa värde tillsammans med de som den finns till för. Kundernas och intressenternas uttalade och underförstådda behov, krav, önskemål och förväntningar är vägledande för organisationens beslut och handlande.

Kunder är de vår verksamhet ytterst finns till för, ”Esther med närstående”, invånare, deltagare, elever, patienter, besökare, resenärer, brukare etc.

Interna kunder: Kunder inom vår egen organisation

Intressenter: Samarbetspartners, företag, kommuner, andra regioner, privata vårdgivare, leverantörer etc.

Strategiska mål: Bästa plats att växa upp, leva, verka och åldras på

Framgångsfaktorer: Nöjda kunder och intressenter

Mätetal	Målvärde	Resultat 2022	Resultat 2023	Periodicitet
Sökande per utbildningsplats (folkhögskolan)	1,5	2,1	2,1	År
Andel antagna i förhållande till antal elever som slutar årskurs 9 i länet (Naturbruksskolorna)	4 %	3,7 %	3,1 %	År

Framgångsfaktorer: Vitalt och tillgängligt kulturliv

Uppdrag	Beskrivning
SMOT ska producera scenkonst, främja barn och ungas möte med scenkonst och bedriva utvecklingsarbete och fördjupning.	I kultursamverkansmodellen framgår att SMOT ska producera scenkonst som är tillgänglig för invånarna i Jönköpings län och som spelas i Kulturhuset Spira, åker på turné och spelas för barn och unga i skolan. SMOT ska vidare främja barn och ungas möte med scenkonsten och bedriva utvecklingsarbete och fördjupning inom verksamhetens alla avdelningar.

Mätetal	Målvärde	Resultat 2022	Resultat 2023	Periodicitet
Publik Smålands Musik och Teater	85 000	83 722	81 828	Tertial
Publik vid föreställningar för barn och ungdom	35 000	23 252	19 708	Tertial
Publik i länet (exklusive Kulturhuset Spira)	30 000	11 491	13 940	Tertial

Smålands Musik och Teater

Verksamhetsstatistik	2022	2023
Publik Smålands Musik och Teater	**83 722**	**81 828**
varav Kulturhuset Spira	71 138	67 139
varav Jönköpings kommun, exklusive Kulturhuset Spira	2 347	3 100
varav övriga kommuner i länet	9 144	10 840
varav turné utanför länet	1 093	749
Varav publik vid föreställningar för barn och ungdom Smålands Musik och Teater	**23 252**	**19 708**
varav Kulturhuset Spira	18 935	16 054
varav Jönköpings kommun, exklusive Kulturhuset Spira	1 355	676
varav övriga kommuner i länet	2 671	2 650
varav turné utanför länet	291	328

Framgångsfaktorer: Utbildningsinnehåll anpassat till elevens behov

Uppdrag	Beskrivning
Andel elever som når gymnasieexamen från naturbruksprogrammet ska öka.	Kraven för att nå en gymnasieexamen är: Minst 2250 godkända gymnasiepoäng och •Godkända betyg i kurserna Svenska 1 eller Svenska som andraspråk 1. •Godkänt betyg i Engelska 5. •Godkänt betyg i Matematik 1. •Godkänt Gymnasiearbete 100 p. •Minst 400 poäng godkända i de programgemensamma ämnena.

Uppdrag	Beskrivning
Deltagarna inom folkhögskolan ska slutföra sina kurser.	Målet är att deltagarna ska slutföra påbörjade kurser.

Mätetal	Målvärde	Resultat 2022	Resultat 2023	Periodicitet
Andel elever som når en gymnasieexamen inom 3 år.	100 %	63 %	58 %	År
Andel elever som nått målen för gymnasieexamen.	100 %	71 %	67 %	År

Naturbruksskolorna

Verksamhetsstatistik	2022	2023
Andel som har fått jobb efter avslutad gymnasieutbildning	Nytt	Nytt

Process och produktion

Utveckla värdeskapande processer
Organisationens verksamhet ses som processer som skapar värde med kunden och intressenter. Processorientering stimulerar förebyggande arbete, att grundorsaker till problem identifieras och att faktabaserade beslut tas. Processerna är utformade för att skapa förutsägbara resultat. Samtidigt finns förmågan att snabbt ställa om med hänsyn till förändrade behov från kunden och intressenter.

Strategiska mål: Enklare vardag för invånare och medarbetare

Framgångsfaktorer: Utveckling av arbetssätt och digitala tjänster

Uppdrag	Beskrivning
Bidra till ökad kapacitet i den digitala omställningen bland små och medelstora företag.	Det finns ett stort behov hos små och medelstora företag att öka sin förmåga att bidra till och dra nytta av digital omställning. I Kompetensbarometern som visar arbetsgivares kompetensbehov lyfter samtliga branscher en av avsaknad av kompetens inom digitalisering och AI.

Framgångsfaktorer: Samverkan med andra aktörer

Uppdrag	Beskrivning
Utveckla arbetet med att initiera och främja samtal om yttrandefrihet, mångfald, demokrati och mänskliga rättigheter samt väcka uppmärksamhet för frågorna.	Skapa och genomföra forum där samtal förs kring yttrandefrihet, mångfald, demokrati och mänskliga rättigheter.
Stärka och utveckla samt tydliggöra formerna för samverkan med civilsamhället.	En produktiv dialog och samverkan ger länets civilsamhällesaktörer ett bra utgångsläge att planera långsiktigt, genomföra förändringar och möta utmaningar vilket är en viktig förutsättning för länets utveckling. För att nå fram till en samverkansmodell med civilsamhället, vilket lyfts som en prioriterad delstrategi i den regionala utvecklingsstrategin, sker kontinuerlig dialog med civilsamhällets aktörer.

Strategiska mål: Långsiktigt hållbar och innovativ tillväxtregion

Framgångsfaktorer: Innovationsstödjande arbete

Uppdrag	Beskrivning
Etablera effektiva strukturer för validering för att öka möjligheten att tillvarata alla länsinvånares potential och kompetens.	De valideringsmodeller som finns på plats, t.ex. branschvis tydliggörs och kopplas samman med valideringsmöjligheter och kompetensutveckling inom t.ex. vuxenutbildning, folkbildning, yrkeshögskolor och högskoleutbildningar. Matchning på arbetsmarknaden förbättras och livslångt lärande möjliggörs. På sikt utjämnas utbildningsklyftor och utbildningsnivån i hela länet ökar.
Årligen tillhandahålla bedömningar av länets kompetensbehov inom offentlig och privat sektor på kort och lång sikt som underlag för kompetensförsörjningsinsatser. Utifrån detta tas framtidsspaning fram en gång per mandatperiod.	Kompetensbehoven tydliggörs i Kompetensbarometern där översikt länsvis, delregionalt och kommunalt möjliggörs. Underlaget kan användas av arbetsgivare och kan utgöra underlag gällande dimensionering och genomförande av utbildningar. Det ökar förutsättningarna för lärosätens möjligheter att stärka det regionala kompetensförsörjningsarbetet och bidrar till att utbildningar på olika nivåer som är anpassade efter arbetsmarknadens behov erbjuds.
Att skapa förutsättningar för ökad omställningsförmåga och försörjningsförmåga.	Förmågan till omställning i näringslivet, vilken är avgörande för en stark konkurrenskraft, kan öka genom olika företagsfrämjande insatser, inte minst genom forskning och utveckling samt interaktion mellan näringsliv och akademi. Länets omställningskapacitet kan öka genom ett mer diversifierat näringsliv med fler högteknologiska tillverkningsföretag och fler kunskapsintensiva tjänsteföretag. Omställningsförmågan kan fungera som ett led i stärkt beredskap utifrån omvärldshändelser vars påverkan på länet blir alltmer oförutsägbara.
Att skapa förutsättningar i länet för att attrahera företagsetableringar och finansiella investeringar samt verka för att företag stannar kvar i länet.	För området krävs samverkan över kommunala och regionala gränser. Ett samordnat och enat län som samverkar i en större geografi ökar förutsättningarna för att dra nytta av och bidra i arbetet med den nationella strategin för utrikeshandel, investeringar och global konkurrenskraft. I arbetet är medlemskapet i Business Sweden centralt liksom det kontinuerliga arbetet med det företagsfrämjande systemet samt samverkan mellan länets kommuner.
Att utveckla och stärka de styrkeområden som fastställs i den smarta specialiseringsstrategin och att inom dessa skapa förutsättningar för specialisering inom respektive område och utifrån det bygga kapacitet för europeisk samverkan.	För respektive styrkeområde och mellan styrkeområden krävs samordning, företagsfrämjande insatser, interaktion med forskning och ett kompetensförsörjningsperspektiv. Detta ökar förmågan att från styrkeområden utveckla specialisering. En större geografi med ett totalt sett starkare näringsliv har konstaterats som en framgång. Med denna utgångspunkt bedrivs arbetet genom interregional samverkan i Småland och Öarna. För att bidra till och dra nytta av den europeiska arenan används Småland Blekinge Halland South Sweden med kontor i Bryssel.
Bidra till de gröna näringarnas utveckling genom att skapa förutsättningar för att utveckla naturbruksskolorna till kompetenscentrum för de gröna näringarna.	För detta behöver tillämpad forskning, försöksverksamheter, öppna testbäddar och kompetensutveckling utvecklas på skolorna i samarbete med akademi, forskningsinstitutioner och näringsliv. Resurser behövs för investeringar, projektledning och kompetensutveckling. Stark konkurrenskraft och innovation inom gröna näringar stärker länets förmåga att möta omvärldshändelser som hastig kan förändra behovet av alltmer egenproducerade livsmedel.

Uppdrag	Beskrivning
Att främja en hållbar och inkluderande platsutveckling utifrån länets specifika förutsättningar.	Genom fokus på platsutveckling skapas attraktivitet för boende, besökare, företag och investeringar. Platsutvecklingsbegreppet öppnar upp för att t.ex. kulturutveckling, näringslivsutveckling, landsbygdsutveckling, och besöksnäringsutveckling gemensamt stärker och utvecklar länet. Genom platsutveckling finns möjligheter att stärka demokrati och att möta samhällsutmaningar på ett inkluderande sätt.
Utveckla arbetet med landsbygdsutveckling för att ta tillvara hela länets utvecklingskraft och sysselsättningsmöjligheter och för att skapa likvärdiga möjligheter för länets invånare.	Centralt för en stark landsbygdsutveckling är samverkan och att initiera insatser utifrån platsens förutsättningar och utmaningar. Ett konkret verktyg är möjligheten att investera i kommersiell service vilket är både ett näringslivsfrämjande stöd och ett stöd som möjliggör tillgång till service för länets invånare.
Stärka alla barn och ungas möjlighet att ta del av och skapa kultur i Jönköpings län oberoende av socioekonomiska och geografiska förutsättningar.	Kultur till och för barn och unga är prioriterat. Alla barn har, enligt lag, en demokratisk rätt till kultur och ska ha likvärdiga möjligheter att utvecklas. Utifrån ett tillgänglighetsperspektiv är det viktigt att det finns en mångfald av kultur för en mångfald av barn och unga. Kulturrätten är en ny satsning som ska jobba med dessa frågor.
Stärka den kulturella infrastrukturen.	Region Jönköpings län ska bidra till att utveckla fler kulturella mötesplatser, främja kulturskapares villkor, främja arrangörskap och publikutveckling i hela länet samt utveckla kommunernas kapacitet att ta emot professionell kultur som kan spridas utanför den egna kommunen.
Aktivt bidra till en jämnare könsfördelning inom utbildning och på arbetsmarknaden i linje med mål i länets jämställdhetsstrategi.	I länets jämställdhetsstrategi framtagen av länsstyrelsen beskrivs att arbete behöver ske för att uppmuntra icke-traditionella karriärsval och motverka en könssegregerad arbetsmarknad. Vidare beskrivs att jämställdhetsperspektivet behöver stärkas i arbetet med utbildning, kompetensförsörjning och arbetsvillkor i länet. Alla gymnasieelever i länet ska erbjudas att läsa skolämnet Ung Företagsamhet.

Lärande och förnyelse

Förbättrar verksamheten och skapa innovationer
Framgångsrik hållbar verksamhet över tid kräver såväl ständiga förbättringar som innovation av produkter, tjänster och processer. Förutsättningen för detta är en kultur som stimulerar till kontinuerligt lärande, kreativitet och nya idéer. Genom jämförelser med ledande organisationer få ledare och medarbetare kunskap om vad som kan uppnås och vägen dig. Ett systematiskt och uthålligt förbättringsarbete leder till nöjdare kunder, nöjdare medarbetare, bättre samhälle och miljö samt ökad effektivitet.

Strategiska mål: Bäst på att förbättra och förnya

Framgångsfaktorer: Professionell kunskap

Uppdrag	Beskrivning
Tillvarata den pedagogiska kompetensen.	Målet är att samtliga tillsvidareanställda lärare inom gymnasiegemensamma ämnen ska ha lärarlegitimation.

Mätetal	Målvärde	Resultat 2022	Resultat 2023	Periodicitet
Andel behöriga lärare	100 %	Resultat saknas	94 %	År

Ekonomi

Leder för hållbarhet
Med engagerade ledare som utgår från kund- och intressentbehov förstärks en kultur som skapar förutsättning för hållbar utveckling. Ledare ser verksamheten, dess produkter, tjänster och processer som delar i en större helhet och verkar aktivt för att förbättra samhälle, miljö och ekonomi. Ledare tar till vara och utvecklar medarbetarnas och organisationens samlade kompetens och mångfald.

Strategiska mål: God och hållbar hushållning

Framgångsfaktorer: Kostnadseffektiv verksamhet

Mätetal	Målvärde	Resultat 2022	Resultat 2023	Periodicitet
Ekonomi i balans	0 tkr	19 223 tkr	11 183 tkr	Månad
Prognos	Inte överstiga budget			Tertial

Trafik, infrastruktur och miljö

Trafik/kollektivtrafik

Kollektivtrafikmyndighet

Region Jönköpings läns uppgifter som kollektivtrafikmyndighet regleras i Kollektivtrafiklagen (SFS 2010:1065). Lagen innebär bland annat att kollektivtrafikföretag fritt och inom alla geografiska marknadssegment får etablera kommersiell trafik. En kollektivtrafikmyndighet ska ta fram ett regionalt trafikförsörjningsprogram som beskriver den trafik som kan bli föremål för offentlig finansiering.

Trafikförsörjningsprogram

Det regionala trafikförsörjningsprogrammet ska beskriva mål och inriktning för all regional kollektivtrafik, det vill säga kollektivtrafik inom länet samt den kollektivtrafik över länsgräns som till störst del består av vardagsresande. Detta eftersom dagens regioner inte alltid slutar vid länsgränsen utan kan bestå av större arbetsmarknadsregioner där människor dagligen pendlar över länsgränser.

Det regionala trafikförsörjningsprogrammet för länet omfattar tiden fram till 2035. Programmet bygger på de samråd med kommuner, kollektivtrafikföretag och organisationer som har genomförts i länet samt även på de samråd som har ägt rum med angränsande läns regionala kollektivtrafikmyndigheter, myndigheter, organisationer, kollektivtrafikföretag och näringsliv. Det regionala trafikförsörjningsprogrammets långsiktiga målsättningar är utgångspunkt för de årliga målen i budget.

Länstrafiken

Länstrafiken är ett verksamhetsområde inom Region Jönköpings län och har därför samma vision som Region Jönköpings län: *För ett bra liv i en attraktiv region*

Visionen innebär att länet ska ha en bra miljö, goda möjligheter till arbete, utbildning och utveckling, bra kommunikationer och ett rikt kulturliv. Det gör länet attraktivt och ger förutsättningar för god hälsa och ett bra liv. Det får i sin tur människor att söka sig till länet och att stanna kvar.

För Länstrafiken innebär visionen att kollektivtrafiken ska bidra till ett hållbart samhälle som fungerar. Kollektivtrafiken ska vara det naturliga resvalet i Jönköpings län.

Detta är Länstrafikens verksamhetsidé:

Med omtanke om våra kunder erbjuder vi prisvärda, enkla och trygga resor.

Omtanke handlar om människor:

- Omtanke genom att vi bryr oss om varandra och genom att vi visar hänsyn och omsorg
- Omtanke genom att bedriva kollektivtrafik med god kvalitet som tillgodoser människors resebehov
- Omtanke om levnadsförutsättningarna nu och i framtiden
- Hänsyn till miljön och framtidens levnadsvillkor och om solidariteten med framtida generationer.

Länstrafikens verksamhet ska upplevas som ett modernt, bra, hållbart och tryggt alternativ till bilen. Vi ska tillsammans ge kunderna bra reseupplevelser, leverera hög kvalitet, vara kundfokuserade, göra det som vi har sagt att vi ska göra, leva upp till det som vi lovar och ständigt förbättra oss själva och verksamheten.

Uppdrag

Länstrafikens uppdrag är att inom Jönköpings län och angränsande områden bedriva och utveckla kollektivtrafik. Uppdraget utgår från Region Jönköpings läns vision ”för ett bra liv i en attraktiv region”, och ett bra liv förutsätter bland annat goda möjligheter att resa i det dagliga livet. Det innebär att vi med ett så bra trafikutbud som möjligt ska erbjuda människor i Jönköpings län en prisvärd, enkel och trygg resa till sitt arbete, sina studier, service och fritidsaktiviteter. Tillsammans bidrar vi till en

förstorad arbetsmarknadsregion, minskade konsumtionsbaserade klimatutsläpp, ett hållbart samhälle och en bättre vardag inom de ekonomiska ramar som Länstrafiken har.

I ett mer specifikt och strikt perspektiv är det huvudsakliga uppdraget att erbjuda bästa möjliga kollektivtrafik som möjliggör pendling till skola och arbete. För serviceresor är uppdraget också att möjliggöra vardagen för de som inte kan resa på något annat sätt.

Regionens kollektivtrafik utgörs av allmän kollektivtrafik med tågtrafik, regionbussar och stadstrafik. Serviceresor består av färdtjänst, sjukresor och närtrafik, där närtrafiken utgör ett komplement till den allmänna kollektivtrafiken. All trafik som körs för Länstrafikens räkning utförs av upphandlade trafikföretag.

Regionens invånare väljer i många fall att pendla till arbete och studier på annan ort inom eller utanför länets gränser. Lejonparten av arbetspendlingen inom länet är kortare än 15 minuter. Därför är en viktig åtgärd att Regionen fortsätter satsa på att knyta ihop länet med regionala cykelvägar för att minska utsläppen från transportsektorn. Kollektivtrafiken i Jönköpings län ska därför kunna erbjuda länets invånare goda kommunikationer till och från orter inom regionen, men också till angränsande regioner. För att trafikutbudet i den allmänna kollektivtrafiken och inom serviceresor ska vara långsiktigt stabilt, förutsägbart och pålitligt behöver den anropsstyrda trafiken utvecklas med linjelagd anropsstyrd trafik och en samordning ske mellan skolskjutsar och kollektivtrafiken. En av grunderna är att kunderna i första hand ska resa tillsammans snarare än enskilt.

Känslan av trygghet är grundläggande för att man överhuvudtaget ska välja kollektivtrafiken. Tryggheten ska finnas på väg till och från hållplatserna, vid hållplatserna och ombord på fordonen. En trygg kollektivtrafik innebär bland annat att kunna erbjuda en kollektivtrafik som är anpassad till olika resenärsgruppers behov, att den upplevs som enkel att förstå och att resenären kan lita på att komma fram på ett säkert sätt och i tid.

En bra kollektivtrafik ska medverka till att:

- underlätta resande till arbete, studier, offentlig och privat service samt fritidsaktiviteter
- invånarna kan arbeta inom ett större geografiskt område med hjälp av bra pendlingsmöjligheter
- ge näringslivet ett större område för sin rekrytering av arbetskraft genom att arbetsmarknadsregionerna förstärks och förstoras
- bidra till ett mer klimatsmart och hållbart samhälle
- bidra till att människor med funktionsnedsättningar får en god tillgänglighet i samhället
- med prisvärda reseerbjudanden ge alla i samhället möjlighet att resa.

Kollektivtrafiken ska utvecklas utifrån tre perspektiv:

- resenärens perspektiv
- trafikeringens perspektiv
- samhällets perspektiv.

Kollektivtrafiken är ett strategiskt verktyg för att utveckla länet enligt de visioner och ambitioner som fastslagits. Kollektivtrafiken är också ett verktyg för att skapa hållbar utveckling i hela länet och ett rundare län.

Den allmänna kollektivtrafiken

Den allmänna kollektivtrafik som bedrivs av Länstrafiken ska tillgodose invånarnas behov av transporter. All trafik är upphandlad och utförs av trafikföretag som Länstrafiken har avtal med.. Region Jönköpings läns regionfullmäktige beslutar – oftast en gång per år – om den allmänna kollektivtrafikens biljettpriser och åldersgränser.

Den långväga kollektivtrafiken utgörs av längre resor, till exempel resor som görs i tjänsten och på fritiden, och ska främst genomföras på kommersiella grunder. Denna typ av kollektivtrafik utförs oftast av andra aktörer än Länstrafiken eller i kombination med Länstrafiken.

Buss och tåg har olika för- och nackdelar i förhållande till varandra. Tågets främsta fördelar är hög

passagerarkapacitet, snabba resor och att resenärerna upplever tågresor som mer bekväma. Här bör Region Jönköpings län se över möjligheterna för utbyggnad av stationslägen på mindre orter. Tåget har en högre kilometerkostnad, vilket medför behov av en högre beläggning. Bussen är i motsats till tåget flexiblare, billigare och kan komma närmare resmålet. Bussen har normalt sett en lägre medelhastighet och passagerarkapacitet samt konkurrerar om utrymmet med övrig vägtrafik.

Renodlad skolskjuts för elever till och med högstadiet upphandlas av kommunerna och bedrivs inte av Länstrafiken. En samordning mellan skolskjutsarna och den allmänna kollektivtrafiken bör ses över för att öka underlaget för lokala entreprenörer och ett utökat turutbud.

Inom Krösatågen har det de senaste åren varit problem med tillgängligheten framförallt på dieselfordon på grund av att fordonsflottan är äldre och i stort behov av underhåll. Därför har det under 2024 planerats för att ersätta en andel av tågavgångarna med bussar för att förutsägbarheten för resenärerna ska öka och för att säkerställa att tågen verkligen kan gå på de kvarstående sträckorna. Detta väntas fortgå under 2025 och tills dess att nya fordon har levererats.

Enligt fastställt regionalt trafikförsörjningsprogram 2021–2035 för Jönköpings län bedöms den årliga driftkostnadsökningen för kollektivtrafiken vara i snitt 35 miljoner kronor per år fram till och med 2035.

I den årliga driftkostnadsökningen finns sedan tidigare beslutade satsningar som anskaffning av nya Krösatåg och hyra för ny tågdepå samt utveckling av trafiken. Från 2025 och framåt kommer därför de medel som tillförs enligt fastställt regionalt trafikförsörjningsprogram oavkortat att gå till dessa satsningar till dess de är helt genomförda.

Utöver detta finns det en avsiktsförklaring med Jönköpings kommun med intentionen att införa en femte stombusslinje, men bland annat som en effekt av ändrade resvanor på grund av pandemin, föreslås den skjutas på till förmån för att finansiera utökning av turer i högtrafik inom regionbusstrafiken och stadstrafiken i Jönköping.

Förväntade kostnadsökningar 2025 och framåt innebär att en genomsnittlig uppräkning av biljettpriserna görs enligt index.

Efter en översyn av biljettsortiment m.m. i ett uppdrag i budget 2023 och som redovisades för nämnden i december 2023, finns ett flertal förslag som föreslås träda i kraft vid årsskiftet 2024/2025:

- Ta bort flexbiljett 10/60 från biljettsortimentet
- Införa en 90-dagars biljett
- Ta bort möjligheten att själv fylla på kundkassan
- Införa försäljningsstopp ombord på bussar och tåg för flex- och periodbiljetter samt kundkassa
- Införa en avgift för det fysiska resekortet.

Serviceresor

I serviceresor ingår färdtjänst, sjukresor och närtrafik, det vill säga resor som möjliggör människors vardag i lägen när de oftast inte kan resa på något annat sätt. Färdtjänst och sjukresor styrs av rättighetslagar och verksamheten bedrivs alltså inte på kommersiella grunder, men egenavgifter för sjukresor upp till högkostnadsskyddet tas ut av kunderna.

För att kunna beställa en serviceresa krävs alltid ett tillstånd. Den enskilda personen får alltså inte själv avgöra om en serviceresa är det rätta sättet att resa.

Serviceresorna utförs av upphandlade trafikföretag i form av bussbolag och taxibolag. Vissa av fordonen är specialanpassade för serviceresor. Andra fordon körs även i kommersiell taxitrafik.

Region Jönköpings läns regionfullmäktige beslutar – oftast en gång per år – om egenavgifter för serviceresor. För 2025 föreslås en höjning av egenavgiften för sjukresor till 145 kr.

Infrastruktur

Länets geografiskt strategiska läge har genom historien skapat förutsättningar för möten och handel och infrastrukturen har utvecklats runt denna knutpunkt. Genom fysisk och digital infrastruktur skapar läget förutsättningar för att vara en långsiktigt hållbar, attraktiv och innovativ tillväxtregion. En god

tillgänglighet är en förutsättning för alla länsinvånares potential ska komma till sin rätt.

För att skapa förutsättningar för att nå målen i den regionala utvecklingsstrategin krävs en utveckling av infrastrukturen i länet. Det säkerhetspolitiska läget sätter Jönköpings län i ett nytt läge när det gäller trafiksystem. Länet är en logistisk knutpunkt som behöver ha hållbara förbindelser såväl nord-syd som öst-väst. För att klara målen behöver det ske en förflyttning av transporter från väg till järnväg. Även de befintliga vägarna behöver underhållas och utvecklas för att bibehålla hög säkerhet och underlätta alla former av miljövänliga transporter på väg. En välutvecklad infrastruktur skapar förutsättningar för ett väl fungerande transportsystem. Det ska vara enkelt att arbetspendla, resa, transportera gods och turista. Övergångar mellan olika transportslag ska förenklas och stimuleras. För att möjliggöra hållbar mobilitet över längre sträckor i hela länet behöver samarbetet utvecklas för att få till stånd ett system med bytespunkter där pendlare kan byta mellan kollektivtrafik och andra transportmedel. Region Jönköpings län bör kontinuerligt ~~s~~amla ledningarna för länets kombiterminaler kring en gemensam syn på utveckling ur ett regionalt perspektiv.

På vilket sätt den regionala tågtrafiken ska utvecklas avgörs både av våra ambitioner samt av banornas tekniska standard och planerna på upprustning och utveckling. Underhållsbehovet på järnvägslinjerna i Jönköpings län är stort, Södra stambanan behöver hålla hög kvalitet och de regionala tågbanorna behöver rustas upp. Det är prioriterat att i samverkan med Trafikverket driva frågan om ett järnvägsnät med hög kvalitet. Järnvägslinjen mellan Nässjö och Vetlanda behöver rustas upp och elektrifieras. Åtgärdsvalsstudien för sträckan Värnamo – Halmstad måste slutföras. De regionala banorna behöver underhållas bättre och säkras från nedfallande träd.

Jönköping Airport

Flygplatsen Jönköping Airport ska vara en resurs för regionens invånare och företag och ska fortsätta att utvecklas ekonomiskt och hållbart och som en del av en sammanhängande infrastruktur för gods- och persontransporter och av beredskapsskäl. Jönköpings flygplats ska bli ledande i Sverige gällande elflygplan för inrikes resor.

Nya stambanor

Järnvägens betydelse för en hållbar tillväxt och utveckling är avgörande för Sverige som helhet och för Jönköpings län. För att kunna öka kapaciteten med järnväg för såväl person- som godstransporter behöver Sverige och Jönköpings län bygga nya stambanor. Det är en av de viktigaste samhällsbyggnadsfrågorna för Sverige i modern tid. Nya stambanor ska byggas i ett sammanhållet system och kommer att bygga ihop stad och landsbygd. Det kommer generera fler arbetstillfällen, nya bostäder och bättre förutsättningar för omställningen till ett hållbart samhälle.

Fiber

Med vägledning av de nationella bredbandsmålen och kvarvarande utmaningar i länet ska Region Jönköpings län skapa förutsättningar för tillgänglig fiber till alla invånare i hela länet. Samverkan med kommunerna och nätägarna är av stor betydelse. Vi ska vara pådrivande i att identifiera olika former av lösningar för att öka takten i länets bredbandsutbyggnad för att ge förutsättningar för en ökad digitalisering.

Funktionella samband

Analyser kring länets demografiska strukturer, arbetsmarknader och transportrelationer utgör en viktig grund för relevanta och konkreta besluts- och planeringsunderlag, både på lokal och regional nivå. Ett rumsligt perspektiv på länets utveckling gör att våra strategier kan sättas i ett större sammanhang, vilket i sin tur ger förutsättningar för bättre samsyn och tydlighet kring långsiktiga prioriteringar och mål.

Miljö

Miljö och hållbarhet

Det regionala utvecklingsarbetet ska genomsyras av ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet. För att hålla Parisavtalets 1,5-gradersmål behöver klimatarbetet – på alla politiska nivåer- skärpas. Arbetet med ett nytt hållbarhetsprogram för regionen behöver intensifieras och målen skärpas. För att komma

till ett netto noll av koldioxidutsläpp och minskade andra utsläpp behöver underlagen till politiska beslut kompletteras med en konsekvensbedömning utifrån de tre hållbarhetsperspektiven.

Detta avgörande arbete måste ske i samklang med målen om god tillväxt i företagen och ökat invånarantal i våra kommuner.

Med vägledning utifrån länets klimat- och energistrategi och de nationella miljömålen ska insatser premieras som bidrar till att minska klimatpåverkan och öka den biologiska mångfalden.

Koldioxidbudget

Länets koldioxidbudget ska vara vägledande för val av insatser för att minska koldioxidutsläppen i länet. Budgeten visar att utsläppen i Jönköpings län har minskat med två procent i genomsnitt per år sedan 2010. Det är dock långt under den minskning på 13 procent per år som krävs för att nå de globala målen om att hålla temperaturökningen under två grader. Länets största utmaningar finns inom transportsektorn där persontransporter står för den största delen följt av tunga transporter med lastbil.

Hållbart resande

En utvecklad och tillgänglig kollektivtrafik bidrar till minskade koldioxidutsläpp och ett mer jämlikt samhälle där alla invånare, oavsett ekonomisk förmåga har möjlighet att resa mellan studier, arbete och boende. Detta är en förutsättning för att invånare ska kunna ta del av kultur- och fritidsaktiviteter, service och omsorg. Även för besöksnäringen är ett välfungerande transportsystem av yttersta vikt för att lyckas locka turister till alla delar av länet. Lejonparten av arbetspendlingen inom länet är kortare än 15 minuter. Därför är det centralt att Regionen Fortsätter satsa på att knyta ihop länet med regionala cykelvägar för att minska utsläppen från transportsektorn. Regionen ska även arbeta med att skapa sommarcykelvägar, som är ett effektivt sätt att få fler mil cykelväg.

Medborgare och kund

Skapa värde med kunden och intressenter
En organisations långsiktiga framgång beror på dess förmåga att skapa värde tillsammans med de som den finns till för. Kundernas och intressenternas uttalade och underförstådda behov, krav, önskemål och förväntningar är vägledande för organisationens beslut och handlande.

Kunder är de vår verksamhet ytterst finns till för, ”Esther med närstående”, invånare, deltagare, elever, patienter, besökare, resenärer, brukare etc.

Interna kunder: Kunder inom vår egen organisation

Intressenter: Samarbetspartners, företag, kommuner, andra regioner, privata vårdgivare, leverantörer etc.

Strategiska mål: Bästa plats att växa upp, leva, verka och åldras på

Framgångsfaktorer: Nöjda kunder och intressenter

Mätetal	Målvärde	Resultat 2022	Resultat 2023	Periodicitet
Andel nöjda NKI - allmän trafik - alla länsbor	55 %	47 %	46 %	Tertial
Andel nöjda NKI - allmän trafik - resenärer	65 %	59 %	57 %	Tertial
Andel nöjda NKI - serviceresor	85 %	82 %	80 %	Tertial

Process och produktion

Utveckla värdeskapande processer
Organisationens verksamhet ses som processer som skapar värde med kunden och intressenter. Processorientering stimulerar förebyggande arbete, att grundorsaker till problem identifieras och att faktabaserade beslut tas. Processerna är utformade för att skapa förutsägbara resultat. Samtidigt finns förmågan att snabbt ställa om med hänsyn till förändrade behov från kunden och intressenter.

Strategiska mål: Bästa möjliga kvalitet

Framgångsfaktorer: Ändamålsenliga, resurseffektiva och hållbara processer

Uppdrag	Beskrivning
Det regionala utvecklingsarbetet ska genomsyras av ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet. För att hålla Parisavtalets 1,5-gradersmål behöver klimatarbetet skärpas.	Underlagen till alla politiska beslut ska kompletteras med en konsekvensbedömning utifrån de tre hållbarhetsperspektiven.
Etablera en samverkansarena i syfte att samla relevanta aktörer för att säkerställa ett samordnat och hållbart arbete avseende den framtida elförsörjningen i regionen.	Region Jönköpings län ska vara sammankallande och drivande för ett aktivt regionalt arbete för hållbar energiförsörjning i länet. Arbetet bör i första hand ta sin utgångspunkt i att skapa förutsättningar för den gröna omställningen i länets industri, dess expansion samt skapa attraktionskraft för nya företagsetableringar.
Analysera och föreslå lösningar inom området kollektiv hållbar mobilitet.	Genomföra analys och föreslå lösningar för kollektiv hållbar mobilitet för att möjliggöra effektiva, hälsosamma och klimatneutrala resor som är tillgängliga för många av våra invånare. Uppdraget ska genomföras i samverkan med kommunerna och med berörda funktioner inom Region Jönköpings län.
Göra separata avsiktsförklaringar med alla länets kommuner om kollektivtrafiken.	Avsiktsförklaringarna ska klargöra vilket ansvar varje part har för att på bästa sätt verka för att göra kollektivtrafiken mer tillgänglig. Det kan gälla linjedragningar, turtäthet, hållplatser och möjlighet till att växla mellan olika fordon vid knutpunkter för smidiga och hållbara resor.

Mätetal	Målvärde	Resultat 2022	Resultat 2023	Periodicitet
Antal resor	24 500 000	16 743 000	22 084 912	Månad

Strategiska mål: Långsiktigt hållbar och innovativ tillväxtregion

Framgångsfaktorer: Tillgänglig säker och hållbar infrastruktur

Uppdrag	Beskrivning
Aktivt driva påverkansarbete för nya stambanor och viktiga vägsträckor i länet.	Region Jönköpings län ska fortsätta driva på för att staten ska bygga nya stambanor enligt Sverigeförhandlingen. Arbete ska också ske för att verka för statlig upprustning av viktiga vägsträckor i länet.
Bredda plattformen funktionella samband med fler samhällsbyggnadsperspektiv.	Den befintliga plattformen omfattar idag transporter och transportinfrastruktur. För att kunna identifiera fler samband inom Jönköpings läns geografi behöver ytterligare perspektiv läggas till.

Uppdrag	Beskrivning
Se över den regionala bredbandsstrategin i syfte att öka tillgången till infrastruktur i form av bredband och mobila nät.	Genomföra en översyn och vid behov revidera den regionala bredbandsstrategin. Arbetet ska ske i samverkan med länets kommuner.

Ekonomi

Leder för hållbarhet
Med engagerade ledare som utgår från kund- och intressentbehov förstärks en kultur som skapar förutsättning för hållbar utveckling. Ledare ser verksamheten, dess produkter, tjänster och processer som delar i en större helhet och verkar aktivt för att förbättra samhälle, miljö och ekonomi. Ledare tar till vara och utvecklar medarbetarnas och organisationens samlade kompetens och mångfald.

Strategiska mål: God och hållbar hushållning

Framgångsfaktorer: Kostnadseffektiv verksamhet

Mätetal	Målvärde	Resultat 2022	Resultat 2023	Periodicitet
Ekonomi i balans	0 tkr	-131 817 tkr	-12 515 tkr	Månad
Prognos	Inte överstiga budget			Tertial

Folkhälsa och sjukvård

Målet med hälso- och sjukvården inklusive tandvården i Region Jönköpings län är bästa möjliga hälsa hos länets invånare och en bättre och jämlik vård. Jag får den vård jag behöver, när jag behöver den och på det sätt jag behöver.

Tillsammans för bästa möjliga hälsa och jämlik vård

När hälso- och sjukvården i Region Jönköpings län planeras och genomförs utgår vi från vad som är bäst för Esther och hennes närstående och vänner. Ett särskilt fokus ligger på att stödja Esther att kunna leva ett bra liv så oberoende som möjligt efter var och ens förmåga. Personcentrering och samskapande är därför viktigt. Esther ska alltid veta vart hon ska vända sig och primärvården ska vara den naturliga kontaktpunkten. Att fortsatt förstärka primärvården är därför en viktig del av att bygga ut den nära vården. Region Jönköpings län planerar att under året fortsätta att utveckla arbetet med bästa platsen att växa upp, leva och åldras, och strävar efter *"Jag får den vård jag behöver, när jag behöver den och på det sätt jag behöver."*

Region Jönköpings län har tre välfungerande akutsjukhus. En utmaning för akutsjukhusen är att få vårdplatserna att räcka till för de patienter som har behov av sjukhusvård. Bemanning och

kompetensförsörjning är en fortsatt stor utmaning under de kommande åren. Därför ska den akuta vården ses över, inklusive in- och utflödet samt behov av ambulanstransport.

Tillgänglighet till sjukvården i länet är bland den bästa i landet. Det finns ändå områden som behöver förbättras. Det finns ökade behov inom en del grupper, ett sådant exempel gäller barns och ungas hälsa, där allt fler barn behöver stöd för att klara sin skolgång eller sin vardag på grund av neuropsykiatrisk funktionsnedsättning.

Hälso- och sjukvårdens budget för 2025 motsvarar cirka 12 miljarder kronor. Region Jönköpings län arbetar med kvalitet som strategi, vilket innebär att den stora resursen för utveckling uppstår genom att förbättra och effektivisera nuvarande verksamhet, samt fasa ut mindre värdeskapande arbetssätt och aktiviteter. Då nya arbetssätt och rutiner införs är det viktigt att värdera nyttan i förhållande till kostnaden och att ta hänsyn till eventuella undanträngningseffekter. På detta sätt frigörs arbetstid och andra resurser som kan satsas på nya områden och åtaganden. Detta arbete är särskilt viktigt när vi är i en lågkonjunktur, för att kunna fortsätta utveckla vården och skapa attraktiva arbetsförhållanden.

Tillsammans möter vi framtidens behov av hälso- och sjukvård

Under 2020 togs en plan fram för hur vi tillsammans möter framtidens behov av hälso- och sjukvård. Planen avser sjukvårdsutveckling under en tioårsperiod, fram till 2030. Planen utgör grunden för budget och verksamhetsplan.

I planen beskrivs sex övergripande strategier:

1. Förstärka invånarens egna resurser och bidra till ett samhälle som stödjer hälsosamma val i vardagen
2. Öka tryggheten genom jämlik, säker och personcentrerad vård
3. Enklare vardag för patienter och medarbetare med stöd av anpassat tjänsteutbud och ökad digitalisering
4. Primärvården är basen, specialiserad och högspecialiserad diagnostik och sjukhusvård finnas tillgänglig när den behövs
5. Utveckling av framtidens arbetsplats med fokus på medarbetarskap och kompetensutveckling
6. Leda och utveckla för att förstärka goda relationer som bidrar till sömlös samverkan där värde skapas tillsammans.

Utvecklingsarbetet ska ske genom att verksamheterna får stor frihet och mandat att driva och utveckla sin verksamhet utifrån planen för framtidens hälso- och sjukvård. Syftet är att transformera arbetssätt för att ställa om till nära vård, skapa god arbetsmiljö och utveckla digitala verktyg.

I planen, *Tillsammans möter vi framtidens hälso- och sjukvård*, lyfts behovet av att förstärka invånarnas egna resurser, att bidra till ett samhälle som stödjer hälsosamma val i vardagen, samt att öka tryggheten genom jämlik, säker och personcentrerad vård. Att skapa en vård som är jämlik, personcentrerad och tillgänglig är en av vårdens viktigaste utmaningar. Införandet av nya angreppssätt syftar till att fortsätta stärka patientens ställning och göra det möjligt för människor att ta eget ansvar för sin hälsa. Det ska ske genom att involvera patienter och närstående i utvecklingen av hälso- och sjukvården samt erbjuda vård med god kvalitet och bästa möjliga tillgänglighet, valmöjligheter och stöd för egenvård. Alla invånare har rätt till god och jämlik vård utifrån behov oavsett var i länet man bor. Avståndet till vården är en viktig tillgänglighetsfaktor.

Nära vård är en viktig del i arbetet med att möta behoven för framtidens hälso- och sjukvård. Huvuddelen av invånarnas behov av öppen hälso- och sjukvård tillgodoses i den nära vården. Detta inbegriper verksamheter i hela samhället; främst inom Region Jönköpings läns egen verksamhet, men även kommunerna och civilsamhället. Även det förebyggande arbetet ska stödjas. En mer personcentrerad vård som skapar förutsättningar och tar till vara patienters och närståendes förmåga är en mycket viktig del.

Figur 41 Sex övergripande strategier

Den nära vården

Den nära vården:

- är en personcentrerad vård och omsorg som utgår från patienten/brukarens och närståendes behov och förmåga att hantera sin sjukdom
- skapas tillsammans mellan patient och vårdgivare
- arbetar preventivt och proaktivt och möter problemen uppströms, det vill säga att arbeta förebyggande för att lösa grundproblemet
- är det stöd kommuner, regioner och civilsamhälle kan ge för att möjliggöra en personcentrerad vård
- är en kultur av tillit och samverkan, där var och en tar ansvar för sitt arbete och underlättar för steget före och efter för att skapa en sammanhållen vårdkedja
- har vårdcentralen som bas, och specialiserad sjukhusvård tillgänglig när den behövs
- använder e-hälsans alla möjligheter att möta patientens behov
- innebär att delar av den vård som idag ges i slutenvård kan ges i annan form nära patienten.

Folkhälsa

Folkhälsan i Jönköpings län förbättras, men det finns fortfarande betydande skillnader i hälsa mellan olika grupper i samhället. Målet är att sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation och att alla ska kunna leva ett aktivt och självständigt liv. Region Jönköpings län arbetar för länsinvånarnas hälsa och livskvalitet genom att främja hälsa och förebygga sjukdom och skador. Folkhälsoarbetet bygger på samverkan med olika samhällsaktörer, bland annat länets kommuner, myndigheter, organisationer, näringsliv och civilsamhälle.

I folkhälsoarbetet är både hälso- och sjukvården och verksamheterna inom regional utveckling viktiga. Möjligheter till arbete och utbildning samt tillgängliga fritids- och kulturaktiviteter betyder mycket för befolkningens hälsa. Region Jönköpings län har ett stort ansvar att leda utvecklingen av samarbete och samverkan. Som prioriteringsgrund för kommunsamverkan används underlag som beskriver variationen i befolkningens hälsa på kommunnivå. Spridningen av Hälsocenter i länets kommuner underlättar samspelet mellan den nära vården och samhällets möjligheter att ge stöd. För att fler ska hålla sig friska längre och för att avlasta vårdcentralerna med uppgifter som inte kräver medicinsk kompetens, ska det undersökas hur länets hälsocentra kan utökas och förstärkas. Kommunerna har ett stort ansvar för att förebygga sjukdom och förbättra folkhälsan. Ett fungerande samarbete med Regionen är nödvändigt för att hålla invånare friska.

Förebyggande insatser genomsyrar hälso- och sjukvården och är en självklar del i all vård och behandling. Verksamheterna ska lägga stor vikt vid att främja patienternas hälsa och livskvalitet genom att stödja arbetet med hälsosamma levnadsvanor samt förebygga och behandla sjukdom.

I arbetet för jämlik hälsa ska vården erbjudas och fördelas på lika villkor till alla. För att kunna erbjuda detta till invånare med utländsk bakgrund behöver hälso- och sjukvården en ökad kulturell förståelse

för hur målgruppens behov kan skilja sig och behöver bemötas. Samtidigt behöver en stor del av invånarna med utländsk bakgrund riktade insatser med anpassad kommunikation kring hälso- och samhällsrelaterade frågor, såsom exempelvis levnadsvanor, tandvård, föräldraskapsstöd, våld i nära relationer, hur socialtjänsten arbetar. I samverkan med länets kommuner och andra aktörer vill vi stärka och främja en positiv utveckling för migranternas liv och hälsa samt underlätta integration. Att arbeta för en jämlik hälsa innebär att vården även ska tillgängliggörs på lika villkor för målgrupper inom funktionshinderområdet som exempelvis personer med en intellektuell funktionsnedsättning.

Region Jönköpings län beviljar årligen stöd till länsövergripande organisationer för att stödja och stimulera verksamheter som syftar till att främja en jämlik hälsa och bidra till att minska hälsoklyftor i regionen. Bidragen är en viktig stimulans till civilsamhället för att stödja invånarna att hantera sin hälsa. Bidraget kan ges som organisationsstöd och/eller verksamhetsstöd men också som stöd till olika projekt. Nykterhetsfrämjande organisationer, idrottsrörelsen och organisationer inom funktionsrättsområdet är exempel på stödmottagare. Inom funktionsrättsområdet ska stödet bistå föreningar att genom olika mötesplatser sprida information, upplysa och delge kunskap om funktionsnedsättningar samt stödja organisationer till att verka för en förbättrad hälsa.

Bästa platsen

Bästa platsen att leva på är ett lärande nätverk som utvecklats genom stärkt samverkan mellan kommunerna, Region Jönköpings län och civilsamhället. Det är ett hälsofrämjande och förebyggande folkhälsoarbete för att stärka barn och ungas hälsa, samt äldres hälsa. Både generella och riktade insatser krävs för att utjämna de påverkbara skillnader som finns relaterat till hälsa, uppväxtvillkor och socioekonomi. Den psykiska ohälsan, som ökar, har behov av samma insatser. Målet är att förbättra barn och ungas hälsa med två procentenheter per år.

Det övergripande målet för barnrättsarbetet är att barns och ungas mänskliga rättigheter ska beaktas. De ska bemötas med respekt, ges möjlighet till utveckling och trygghet samt delaktighet och inflytande. Ett länsövergripande barnskyddsteam bedriver utbildning och verkar för att en generell kunskapsnivå inom samtliga hälso- och sjukvårdsinstanser upprätthålls kring barn som far illa. Teamet bistår konsultativt vid medicinska utredningar och vid anmälningar till de sociala och polisiära myndigheterna. Dessutom bedriver teamet även uppföljning och kvalitetssäkring samt formulerar rutiner för handläggning. De ska också utveckla kunskap om hedersrelaterad problematik.

Barnahus är en samverkan mellan polis, åklagare, socialtjänst, barnmedicin, rättsmedicin och BUP (barn- och ungdomspsykiatri) vid misstanke om misshandel eller sexuella övergrepp mot barn och ungdomar. Barnahus har två övergripande mål; dels att förstärka barns rättigheter och ge barnen bättre stöd, dels att höja kvaliteten på genomförda utredningar så att domstolarna på bättre grunder kan fälla eller fria misstänkta gärningsmän.

Bästa platsen att åldras på inspireras av Världshälsoorganisationens (WHO:s) arbete med ett äldrevänligt samhälle och hälsosamt åldrande inom områdena hälsa, hälso- och sjukvård, omsorg och rehabilitering, socialt sammanhang, livsmiljö. Tillsammans med länets kommuner skapas och stöds utveckling och förbättringar utifrån lokala behov, möjligheter och utmaningar. Region Jönköpings län vill bidra till att skapa ett mer äldrevänligt län genom samverkan, lärande, erfarenhetsutbyte, inspiration, mål och resultat. Inom äldreområdet beaktas också faktorer som levnadsvanor, delaktighet och känsla av sammanhang samt egenkraft och samskapande. Parametrar som uppmärksammas bland äldre är vikten av att arbeta fallförebyggande samt att främja fysisk aktivitet och minskat alkoholintag.

Målet för arbetet med trygg och säker vård och omsorg är att de äldre invånarna i Jönköpings län ska kunna säga “Jag får den vård jag behöver, när jag behöver den och på det sätt jag behöver den”. Arbetssätten för äldre personer med behov av insatser hemma eller på särskilda boenden behöver kontinuerligt utvecklas. Samverkan, kontinuitet och proaktiva arbetssätt ger trygghet och kvalitet för individ och närstående, patientsäkerhet, trygga medarbetare och effektivt använda resurser. För målgruppen krävs hög grad av personcentrering. Vikten av koordinering, en tydlig plan i samverkan och fast läkarkontakt och vårdkontakter kan inte nog betonas. Proaktiva insatser bör prioriteras för att förhindra försämring och de negativa konsekvenser som uppkommer om sköra och mest sjuka äldre förflyttas.

Tillsammans med kommunerna fortsätter utvecklingen av vård och stöd i hemmet med primärvården som bas, liksom samordnad vårdplanering vid in- och utskrivning från sjukhus. De gemensamma processerna för samverkan i utskrivningsprocess utvecklas, liksom tillgången till informationsöverföring och resultatuppföljning. Ledtiderna vid utskrivning från den slutna vården ska hållas så korta som möjligt när vistelse på sjukhus är nödvändig.

I linje med Nära vård intensifieras arbetet för att mer proaktivt öka den specialiserade vårdens insatser utanför sjukhuset i samverkan med primärvården. Syftet är att kunna ge personer vård i hemmet både i ordinärt och särskilt boende, samt på korttidsboende.

God hälso- och sjukvård

Tillsammans med Region Östergötland och Region Kalmar län har löften tagits fram till patienterna. Som patient i Sydöstra sjukvårdsområdet ska du:

- erbjudas vård som är lätt tillgänglig för kontakt, bedömning och besök
- erbjudas diagnostik och behandling samt uppföljning enligt bästa kunskap i varje möte
- vara delaktig och välinformerad genom hela vårdkedjan
- få tillgång till jämlik vård
- erbjudas bästa möjliga hälsofrämjande insatser och välfungerande screeningprogram
- få tillgång till patientsäker vård
- erbjudas kostnadseffektiv vård.

Bemötandet inom hälso- och sjukvården har stor betydelse för hur patienten upplever sin vård. Varje mänskligt möte ger uttryck för värderingar och olika människosyn. Arbetsplatser och verksamheter ska präglas av ett bra bemötande som bygger på ett humanistiskt och normmedvetet synsätt, respekt och allas lika värde.

Grundläggande för en god hälso- och sjukvård är ett etiskt förhållningssätt. Den etiska värdegrund som uttrycks i bland annat lagstiftning, i riksdagens prioriteringsbeslut, professionernas etiska riktlinjer samt i det synsätt som företräds av WHO och FN, utgör en etisk plattform för hälso- och sjukvården. Här inryms också det viktiga arbetet med jämlik vård och hälsa, jämställdhet och mänskliga rättigheter. Arbetsplatser och verksamheter ska präglas av ett bra bemötande som bygger på ett humanistiskt och normmedvetet synsätt, respekt och allas lika värde.

Etikrådet har uppdraget att övergripande initiera, stödja och stimulera etikarbetet. Detta innebär bland annat att höja den etiska kompetensen hos medarbetare och förtroendevalda, främja samtal och etisk reflektion i planering, beslut och daglig verksamhet samt att ge vägledning och stöd kring etik och förhållningssätt. Etikrådet erbjuder rådgivning både i frågor som rör enskilda patientärenden men också i mer övergripande etiska frågeställningar.

Ett uppdrag för etikrådet är att stödja det verksamhetsnära etikarbetet genom att utbilda och vägleda lokala etikombud. Etikarbetet är ett arbetsledaransvar och etikombuden utgör en viktig resurs i detta arbete. I etikrådets uppdrag ingår också att stödja arbetet med jämlik vård och hälsa, jämställdhet och mänskliga rättigheter. Etikrådet har ett samordningsansvar för den andliga vården och för utvecklingsarbetet kring existentiell hälsa.

Att arbeta personcentrerat utifrån en helhetssyn på hälsa innebär att man samtidigt beaktar både fysiska, psykiska, sociala och andliga eller existentiella behov. Olika aspekter av hälsa är nära samverkande och en bearbetning av de existentiella frågorna kan vara en förutsättning för en hälsofrämjande process i sin helhet. All vårdpersonal bör kunna ge grundläggande existentiellt stöd. Satsningar på existentiell hälsa utvecklas också allt mer inom det breda folkhälsoarbetet.

E-hälsa

Region Jönköpings län arbetar för att skapa förutsättningar för en enklare vardag för patienter och medarbetare med stöd av digitaliseringens möjligheter. Detta görs i syfte att underlätta för människor att uppnå en god jämlik hälsa och välfärd, utveckla och stärka egna resurser, samt för en ökad självständighet i samhällslivet. E-hälsa är ett expanderande område med stora kvalitetsvinster för den enskilda patienten och nyttor för verksamheten, där utvecklingen av digitala verktyg ska utgå ifrån patientsäkerhet, verksamhetens och invånarens behov. Invånaren ska få en sammanhållen överblick, få

kontakt med rätt vårdnivå direkt, få hjälp med sina hälsofrågor dygnet runt och kunna kommunicera digitalt med alla vård- och omsorgsverksamheter.

Utvecklingen av e-hälsa fortsätter enligt den plan för framtidens hälso- och sjukvård som är framtagen under 2020, och digitala tjänster ska finnas som en del av verksamheternas ordinarie utbud. Genom nationell, sjukvårdsregional och lokal samverkan kring standardiserat arbetssätt kan vården effektiviseras och en ökad kvalitet och patientsäkerhet uppnås. Utgångspunkt är rätt information på rätt plats i rätt tid, med stöd av digitala verktyg för bland annat vårdplanering, kunskapsstöd, vårdprocessutveckling. För att nå detta krävs kontinuerlig utveckling och förbättring av vårdens processer och arbetssätt, men även utveckling av vårt journalsystem för att ännu bättra möta vårdens behov.

Vårdcentralerna är invånarnas huvudingång till vården och där det är möjligt ska invånaren få stöd digitalt men också fysiskt när det behövs. Den nationella målbilden för 1177 som sträcker sig till 2030 utgår från individens unika behov och situation och har fokus på omställningen till nära vård. Genom 1177.se ska invånaren nå alla verksamheter, deras digitala tjänster och nödvändig information om sig själv. 1177 ska bidra till bättre hälsa hos invånarna, bättre tillgänglighet till hälsa, vård, omsorg och tandvård samt effektivare användning av verksamhetens resurser.

Primärvård

När en invånare behöver hälso- och sjukvård ska vårdcentralen vara förstahandsvalet. Vårdcentralernas uppdrag förutsätter multiprofessionell samverkan i team och består av planerad och oplanerad vård i form av rådgivning, utredning, diagnostik, behandling, omvårdnad, rehabilitering, habilitering och uppföljning.

Vårdcentralens uppgift är att:

- bedöma och behandla sjukdomstillstånd hos de som vänder sig till vårdcentralen.
- arbeta aktivt med hälsa och erbjuda förebyggande hälsovård och hälsosamtal
- lära känna och vid behov hålla aktiv kontakt med invånarna som valt vårdcentralen i syfte att stärka invånarnas förmåga att i högre utsträckning själva kunna påverka och hantera sin hälsa
- vara vårdsamordnare utifrån invånarnas vårdbehov, vårdsamordnaren samverkar med sjukhus, kommun, patient och närstående genom att arbeta enligt överenskommelser, avtal och rutiner i samverkan för att säkerställa god och effektiv vård
- aktivt medverka till en väl sammanhållen vårdkedja när invånarna har behov av annan kompetens än den vårdcentralen kan erbjuda.
- ha ett särskilt fokus på psykisk ohälsa
- erbjuda dokumenterad överenskommelse
- erbjuda vårdsamordnare, rehabkoordinering för sjukskrivna invånare med syftet att återgå till arbete eller närma sig arbetsmarknaden, fast vårdkontakt, fast läkarkontakt och särskilda kontaktvägar till patienter som har stora vårdbehov. För dessa grupper kan hembesök med fördel kombineras med digitala kontakter.
- arbeta aktivt med att erbjuda läkarkontinuitet för invånaren
- erbjuda olika digitala tjänster utifrån behov och möjligheter, för att underlätta för invånarnas kontakt med vårdcentralerna.

Vårdcentralerna ska anpassa och vid behov utöka sina öppettider utifrån patienternas behov. Regelboken för Vårdval inom primärvården i Region Jönköpings län ger särskild ersättning för detta. Ett flexibelt öppethållande kan förbättra tillgängligheten för patienterna, men förutsätter god bemanning på vårdcentralen. Utökning av digitala tjänster sker bland annat genom att de digitala besöken ses som ett naturligt alternativ till fysiska besök.

Utvecklingen går mot att allt fler sjukvårdsinsatser görs i hemmet och allt svårare sjuka får möjlighet att vårdas hemma. För att möta behoven bör vårdcentralerna samverka med den kommunala sjukvården för att stärka det tvärprofessionella teamarbetet. Även ett utökat samarbete med den specialiserade sjukhusvården kommer att behövas. I den fortsatta utvecklingen av primärvården ska ett tydligt fokus ligga vid just äldrevård.

Primärvården är en central del i genomförandet av nära vård. Därför ska satsningarna riktade mot primärvården öka så att 30 procent av folkhälsa- och sjukvårdsnämndens budget vigs åt primärvården senast 2030. Ökningen ska i första hand säkra arbetsmiljön i primärvården genom att säkra läkarbemanningen. Att som patient ha enkel och snabb tillgång till sin vårdcentral och läkare är grunden för en välfungerande primärvård.

Patienter med stora vårdbehov, exempelvis multisjuka och äldre samt invånare med sammansatta vårdbehov, kroniska sjukdomar och funktionsnedsättningar, ska erbjudas fast läkarkontakt. En handlingsplan för att nå bemanningsmålet på max 1 100 listade patienter per distriktsläkare i hela länet ska tas fram, så att det kan uppfyllas senast 2030. I detta arbete finns det goda exempel att använda sig av. Exempelvis Borgholms vårdcentral.

Genom vårdcentralernas uppdrag för akuta patienter, gemensamma arbetssätt och förbättrad tillgänglighet styrs patientströmmarna dagtid och kvällstid från akutmottagningarna till rätt vårdinstans. Dagtid bedrivs närakut på vårdcentralen och på jourtid är den koncentrerad till minst tre platser. Vårdcentralernas arbete är avgörande för att stärka patienternas möjlighet att leva ett bra liv i sin hemmiljö med så litet behov av sjukhusvård som möjligt.

I förfrågningsunderlaget Primärvård inom vårdval i Jönköpings län beskrivs Region Jönköpings läns mål, vårdcentralernas uppdrag och ersättningsvillkor. Förfrågningsunderlaget fastställs av regionfullmäktige och revideras årligen som en bilaga till budget och verksamhetsplan.

Med början under 2024 genomförs under tre år ett projektarbete med en samordnare för omställningen av nära vård. Uppgiften är att säkra att kompetens och ekonomi följer med i omställningen.

Barnhälsovård, barn- och ungdomshälsan, familjecentraler och ungdomsmottagningar

Barnhälsovården i Jönköpings län arbetar enligt det nationella barnhälsovårdsprogrammet. Syftet är att bidra till mer jämlik barnhälsovård över hela landet. Programmet betonar jämlik hälsovård med generella insatser till alla familjer samt riktade insatser till familjer med behov av extra stöd.

Barn- och ungdomshälsan arbetar med den primära nivån för barn och unga 6–17 år med lindriga till medelsvåra besvär av psykisk ohälsa. Barn- och ungdomshälsan ska vara ”en väg in” för vårdnadshavare och ungdomar som behöver råd, stöd och behandling. En utbyggnad sker successivt för att möte ett växande behov.

Familjecentralen är en lättillgänglig mötesplats för familjer. Basen är den allmänna kvinno- och barnhälsovården i samverkan med öppna förskolan samt en förebyggande individ- och familjeomsorg (socialtjänst). Familjecentralen kan stötta nyblivna föräldrar med information och praktisk hjälp samt uppmuntra och stimulera ett jämställt och aktivt föräldraskap. Uppdraget utvecklas genom att arbeta uppsökande med riktade insatser till familjer med behov av extra stöd och till socioekonomiskt svaga grupper.

Ungdomsmottagningen erbjuder insatser som rör sexuell, fysisk, psykisk och social hälsa utifrån en helhetssyn på ungdomar och deras problem. Arbetet omfattar uppsökande, förebyggande och behandlande insatser och verksamheten ska vara närvarande och tillgänglig i länets alla kommuner. Länets ungdomsmottagningar drivs och samfinansieras tillsammans med kommunerna. Personalen ska ha bred yrkeskunskap som svarar mot de problem som ungdomarna väntas söka för och ungdomarna ska fritt kunna välja ungdomsmottagning. Digitala tjänster fortsätter att spridas, såsom ungdomsmottagning on-line och andra e-tjänster.

Specialiserad somatisk vård, psykiatri, rehabilitering och diagnostik

Den specialiserade vården är uppdelad i tre verksamhetsområden; medicinsk vård, kirurgisk vård samt psykiatri, rehabilitering och diagnostik. Organisationen ger förutsättning för jämlik vård där vi på bästa sätt kan möta invånarnas behov av specialiserad somatisk och psykiatrisk vård.

Utgångspunkter för den specialiserade vården:

- Primärvården är basen för länets hälso- och sjukvård
- Sjukhusvården fördelas med bredd- och spetskompetens på tre akutsjukhus
- Särskild hänsyn ska tas till fungerande vårdkedjor

- Säkerställa resurser i form av personal, kompetens, utrustning och lokaler
- Bemanna upp verksamheter som har kompetensbrist
- Främja god samverkan i hela systemet
- Antal vårdplatser ska utgå från vårdbehov
- Vara en lärande organisation.

Region Jönköpings län har idag tre välfungerande akutsjukhus där majoriteten av invånarna behandlas vid sitt närmaste sjukhus. Operation, undersökning och behandling ska kunna erbjudas nära patienten, så länge det kan göras med högsta kvalitet och med god ekonomisk hänsyn. Verksamheten ska balanseras, och det kan finnas ett behov av att viss befintlig verksamhet behöver omfördelas till att vara centraliserade till något av länsdelssjukhusen. Uppstart av ny verksamhet kan ske i Värnamo, Eksjö och Jönköping. Under 2022 fattades beslutet att "Utveckla och stärka länets tre akutsjukhus", ett dokument som tydliggör en definition av akutsjukhus i Region Jönköping län och indikerar vad som behövs för att säkerställa detta framöver.

En viktig förutsättning för välfungerande akutsjukhus är välfungerande kliniker och länskliniker på alla tre sjukhus. Ett flertal verksamheter är organiserade som länskliniker och länsklinikernas uppdrag är att säkra fast bemanning, kompetensutveckling, ansvar för akutsjukhusen och den nära vården i alla länsdelar. Verksamheterna som är centraliserad inom Region Jönköpings län ska nå länets invånare jämlikt.

En lokal sjukhusledning finns på respektive sjukhus för att identifiera och hantera sjukhusgemensamma frågor. En utvärdering av de lokala ledningarna ska utföras under mandatperioden för att säkerställa att målen med införandet har uppnåtts.

Behovet av barn- och ungdomspsykiatrins verksamhet har ökat markant under flera år. Antalet barn som behöver bättre stöd för att klara sin skolgång eller sin vardag på grund av neuropsykiatrisk funktionsnedsättning ökar. Det är angeläget med snabbt omhändertagande och korta väntetider till utredning och behandling så att stödinsatser kan erbjudas, vilka kan bli avgörande för framtida personlig utveckling och välmående.

Inom vuxenpsykiatrin ökar antalet patienter som flyttas över från barn- och ungdomspsykiatrin då de passerat 18-årsgränsen i väntan på utredning eller behandling. En flerårig utvecklingssatsning pågår inom området psykisk hälsa. Arbetet omfattar såväl främjande av psykisk hälsa, förebyggande och tidiga insatser som behandling, stöd och rehabilitering för personer med svår psykisk sjukdom och funktionsnedsättning.

En flerårig satsning sker också på förbättrad förlossningsvård och stärkta insatser för kvinnors hälsa, i syfte att uppnå en mer jämställd vård och jämlik hälsa.

Delar av ögonsjukvården bedrivs i vårdval. I förfrågningsunderlaget Ögonsjukvård inom vårdval i Jönköpings län beskrivs våra mål, uppdrag och ersättningsvillkor. Förfrågningsunderlaget fastställs av regionfullmäktige och revideras årligen som en bilaga till budget och flerårsplan. Något ytterligare vårdval planeras inte att införas under mandatperioden.

Antalet människor som lever med cancer ökar med 5 procent årligen. Ökningen beror på att en allt större del av befolkningen är äldre samt att bättre behandlingsmetoder och läkemedel ökar överlevnaden i cancer. De flesta cancerpatienter behandlas enligt standardiserade vårdförlopp, men det behövs mer insatser för att nå förloppens ledtider. Utvecklingen sker i nära samarbete mellan olika verksamhetsområden och den nära vården. Det finns även nationella vårdprogram för uppföljning av barncancer, en beskrivning av den vård som ska erbjudas barncanceröverlevarna.

Ett långsiktigt mål i planen för framtidens hälso- och sjukvård är att primärvården är basen, specialiserad och högspecialiserad diagnostik och sjukhusvård finns tillgänglig när den behövs. Att förflytta sjukhusens specialistvård närmare patienten och primärvården är ett led i förflyttningen mot nära vård. Ett arbete pågår för att skapa möjligheter för de som arbetar i primärvården att tala och överlägga direkt med sjukhusens specialister utan att behöva skicka remiss. Primärvården och sjukhusvården fortsätter även att förbättra samverkan och samarbetet med kommunernas hälso- och

sjukvård. Detta ger möjlighet att på ett snabbare och mer involverande sätt ge patienten en mer sammanhållen vård med kortare ledtider.

Region Jönköpings län arbetar utifrån konceptet att patienterna ska få den vård de behöver, när de behöver den och på det sätt de behöver vården. Detta innebär ett snabbt omhändertagande på akutmottagningen och att det finns en ledig vårdplats när det behövs. Under mandatperioden ska antalet vårdplatser öka och inom vården ska grundbemanningen öka främst inom dygnet runt verksamhet och på vårdcentraler i glesbygd. Det ska vara rätt bemanning på rätt plats. Det behöver bli enklare för vårdgivare att etablera vårdcentraler på landsbygden, genom ett förenklat regelverk.

Inom ambulanssjukvården pågår ett aktivt arbete med att öka tillgängligheten och inställelsetiden för prio 1-larm. På orter där inställelsetiden för ambulanser är lång har vi så kallade IVPA-larm (= I Väntan På Ambulans) i samverkan med kommunal räddningstjänst. Det innebär att räddningstjänsten på aktuell ort får larm via 112 och kan bistå i väntan på ambulans, till exempel med att utföra defibrillering vid hjärtstopp.

Ambulanssjukvården har under en längre tid sett ett ökat behov av transporter med kompetens och utrustning på en vårdnivå mellan en akutambulans och en sjukresa med Serviceresor. En utredning är genomförd med förslag på ett alternativt transportsätt för sekundärtransporter. I enlighet med utredningsförslaget implementeras hösten 2024 en dubbelbemannad transportambulans på Höglandet som kan ta flera patienter. Fordonet ska förslagsvis gå på en fast linje mellan Höglandssjukhuset, Länssjukhuset Ryhov och Linköpings universitetssjukhus måndag till fredag. Utvärdering av effekten av transportambulansen görs under 2025. Funktionen med inre befäl på SOS Alarm har permanentats under 2024.

Rehabiliteringen är ett viktigt område inom den nära vården, där arbete för att säkerställa jämlika förutsättningar behöver ske. En viktig del i den personcentrerade vården är att ta till vara individens resurser och erbjuda professionell kompetens för att stödja och utveckla dessa. Rehabiliteringsverksamheterna omfattar många olika professioner och kompetenser som erbjuder mångskiftande insatser och aktiviteter. Inom området finns en bred rehabiliteringsresurs med fokus på funktionsnedsättningar orsakade av sjukdomar, störningar och skador samt behandling mot smärta. Samarbete mellan specialistsjukvården, vårdcentralerna och kommunerna är nödvändig för att trygga och säkra övergångarna och skapa en bra rehabiliteringsprocess för den enskilde. Det är viktigt att vid behov stödja kommunernas rehabiliteringspersonal och följa upp hela processen. I ett flertal vårdförlopp och riktlinjer lyfts rehabiliteringsinsatser fram som nödvändiga och verksamheter förväntas erbjuda dem. Digitala verktyg för rehabiliteringsprocessen ska fortsätta utvecklas.

Mäns våld är ett akut samhällsproblem som måste få ett slut. Bemötande, behandling och rehabilitering i hela länet för personer som har utsatts för våld i nära relation och som är våldsutövare ska fortsätta, bland annat genom att säkerställa att adekvat utbildningsprogram med fokus på våld i nära relation inklusive hedersrelaterat våld finns tillgängligt för medarbetare.

Habiliteringen ska ge stöd och behandling till barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättningar. Genom bra habilitering underlättas tillvaron för dessa personer, vilket skapar förutsättningar för större delaktighet i samhällslivet.

Inom sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen ansvarar hälso- och sjukvården för den medicinska bedömningen, behandlingen och rehabiliteringen. Ett samarbete har utvecklats kring sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen med Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, arbetsgivare och socialtjänst. Rehabkoordinatorer finns på alla vårdcentraler, men också inom specialiserad vård på de enheter där sjukskrivning är vanligt förekommande. Syftet är att stödja personer som är sjukskrivna i återgången till arbetslivet.

Länets tre samordningsförbund bedriver finansiell samordning och ger stöd till gemensamma insatser och annan samverkan mellan oss, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och länets kommuner. Målet är att personer i yrkesverksam ålder, med behov av samordnade rehabiliteringsinsatser från flera parter, ska nå eller förbättra sin förmåga att arbeta eller studera, det vill säga möjlighet till egen försörjning. Samordningsförbunden stödjer även aktiviteter som syftar till att få samarbetet mellan parterna att fungera mer effektivt.

Tandvård

Ansvaret för tandvård regleras i tandvårdslagen. Region Jönköpings län har ett övergripande ansvar att planera all tandvård, oavsett vem som är huvudman eller som utför den.

Folktandvården ska svara för:

- regelbunden och fullständig tandvård för barn och ungdomar, till och med det år de fyller 19 år
- specialisttandvård för vuxna
- övrig tandvård för vuxna i den omfattning som bedöms lämpligt

Det ska finnas tillräckliga resurser för patienter med särskilda behov av tandvårdsinsatser och patientgrupper med behov av särskilt stöd ska erbjudas tandvård.

Allmäntandvård bedrivs på en öppen marknad med etableringsfrihet med tandvårds- och läkemedelsförmånsverkets (TLV) referenspris som utgångspris. Allmäntandvård för vuxna finansieras av patientavgifter och ersättning från den statliga tandvårdsförsäkringen. Barntandvården finansieras av barntandvårdspeng. Folktandvården är en stor producent av tandvård.

Inom allmäntandvården kan både vuxna, barn från tre års ålder och ungdomar fritt välja både Folktandvård och privattandvårdsmottagning. Vård och behandling ska så långt som möjligt utformas och genomföras i samråd med patienten.

Tandvårdens mål är bra munhälsa på lika villkor för länets befolkning. Sambandet mellan tandhälsa och allmän hälsa är tydlig. Därför är det hälsofrämjande och förebyggande arbetet viktigt för alla patientgrupper. Allt fler äldre har egna tänder kvar högt upp i åren, vilket ställer stora krav på samverkan mellan omsorg, vård och tandvård. För att möta det ökade behovet måste nya arbetssätt och samarbete utvecklas så att rätt kompetens används inom olika områden.

Folktandvården har under många år tillsammans med andra aktörer genomfört ett framgångsrikt systematiskt och aktivt folkhälsoarbete, med målet att förbättra barn och ungdomars hälsa. Region Jönköpings län ligger i topp nationellt vad gäller kariesfrihet hos 19-åringar: 48 procent har varken fyllningar eller kariesskador. Arbetet för god tandhälsa fortsätter och ambitionsnivåerna ska vara höga. Den förebyggande tandvården behöver utvecklas för en bra munhälsa på lika villkor, både riktat till yngre och äldre.

För att patienter ska känna förtroende för tandvården och bli nöjda, krävs bra bemötande och bra omhändertagande. Alla patienter ska informeras om behandlingsalternativ, kostnad, tidsåtgång med mera.

Avgörande för att nå god tillgänglighet är att rekrytera och behålla personalen. De kliniker som finns i glesbygd behöver extra stöd för att kunna fortsätta sin verksamhet att erbjuda en jämlik tandvård.

Tandvård för personer med särskilda behov

Region Jönköpings län har ansvar att erbjuda tandvård till vuxna patienter med särskilda behov av tandvårdsinsatser och patientgrupper med behov av särskilt stöd. Det är personer i särskilda och egna boenden samt personer som omfattas av lagen om stöd och service till funktionshindrade. Med giltigt intyg erbjuds dessa patientgrupper kostnadsfri munhälsobedömning (uppsökande verksamhet) och nödvändig tandvård (N-tandvård). Tandvård ges även till andra patientgrupper som ett led i en sjukdomsbehandling (S-tandvård). Det kan till exempel vara infektionssanering inför vissa kirurgiska ingrepp. Vi ansvarar också för vissa diagnosbaserade grupper, patienter som till följd av en funktionsnedsättning har stora svårigheter att sköta sin munhygien (F-tandvård).

Hos många av dessa patienter finns möjlighet att förbättra munhälsan betydligt, vilket är viktigt för välbefinnandet och hälsan. Arbete pågår med att förbättra samarbetet mellan tandvården, sjukvården och länets kommuner.

För nödvändig tandvård och tandvård som ett led i sjukdomsbehandling samt tandvård till vissa grupper med långvariga sjukdomar eller funktionshinder betalar patienten öppenvårdsavgift. Denna tandvård finansieras av Region Jönköpings län inom ramen för hälso- och sjukvårdens

högkostnadsskydd. Det är viktigt att alla de personer som har ”Intyg om nödvändig tandvård” får sitt tandvårdsbehov bedömt och, vid behov, sådan tandvård utförd. Målet är att öka antalet personer med god munhälsa och antalet som får nödvändig tandvård utförd.

Specialisttandvård

Länsinvånarnas behov av specialisttandvård tillgodoses huvudsakligen genom Folktandvårdens odontologiska institution. Tillgången till specialiserad tandvård är avgörande för en god hälsa och livskvalitet, då befolkningen lever längre och behåller sina egna tänder långt upp i åldern, med ökat vårdbehov som följd. Konsultation och kompetensstödjande arbete gentemot allmäntandvården är en viktig del i specialisttandvårdens uppdrag, för att öka allmäntandvårdens möjligheter till ett bredare omhändertagande och att erbjuda vård på rätt vårdnivå.

Kunskapsstyrning – Vår framgång räknas i liv och jämlik hälsa

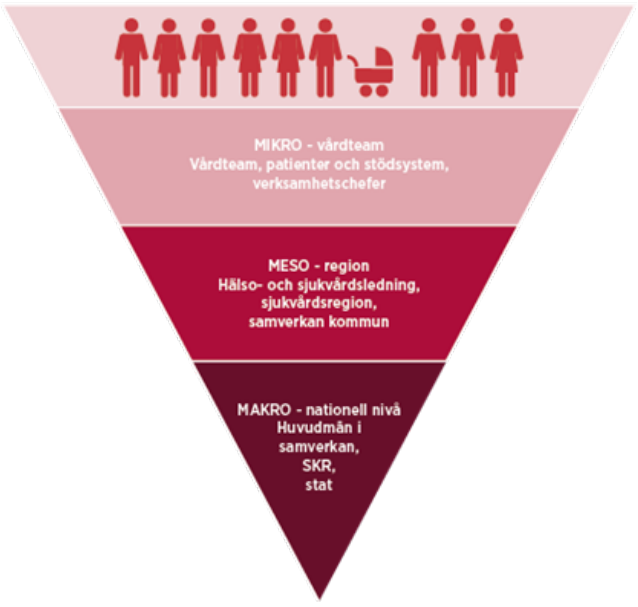
Utgångspunkten för kunskapsstyrning i hälso- och sjukvården är att bästa möjliga kunskap ska finnas tillgänglig vid varje möte mellan vårdpersonal och patient i syfte att erbjuda jämlik vård. Det ska vara lätt att göra rätt och det ska finnas förutsättningar för lärande. Värdet skapas i mötet mellan vårdpersonal och patient och vi ser kunskapsstyrningen är effektiv och ändamålsenlig.

Sedan 2018 samverkar Sveriges regioner i Nationellt system för kunskapsstyrning – hälso- och sjukvård utifrån visionen ”Vår framgång räknas i liv och jämlik hälsa – tillsammans gör vi varandra framgångsrika”. Systemet omfattar samverkan kring kunskapsstöd, stöd för uppföljning och analys och stöd för utveckling och ledarskap. Det organiserar även samverkan med statliga myndigheter, kommuner, patient- och professionsföreningar.

Medarbetare från vår organisation bidrar med kompetens till nationell och sjukvårdsregional nivå i systemet. Vi anpassar vår lokala kunskapsstyrning utifrån arbetet i programområden och samverkansgrupper. Sydöstra sjukvårdsregionen har värdskap för fyra av totalt 26 nationella programområden. Uppdraget i denna roll är att identifiera utvecklingsbehov och prioritera nationella insatser för att minska variation.

Genom samverkan i länsgemensamma programområden fokuserar vi på tillämpning av gemensam kunskap, processutveckling tillsammans med patienterna, resultatuppföljning, arbetsfördelning och effektivitet i användningen av befintliga resurser.

Figur 42 Nationellt system för kunskapsstyrning fördelas uppdrag och ansvar mellan makro-, meso- och mikronivå

Region Jönköpings län inför och använder personcentrerade och sammanhållna vårdförlopp för att systematiskt säkerställa bästa möjliga resultat med så liten variation som möjligt. Vårdförloppen täcker en eller flera delar av en vårdkedja. De beskriver flöde, åtgärder, patientens medverkan samt mål och indikatorer för uppföljning. Vid införandet av vårdförlopp ska ett horisontellt synsätt användas, dels för att minska risken för undanträngningseffekter dels för att få en uppfattning om införandet av vårdförloppet är möjligt utifrån de resurser som finns. Prioriteringscentrum pekar tydligt på att regionerna måste använda horisontella prioriteringar för att klara av kompetensutmaningen. Sydöstra sjukvårdsregionen bör ta ansvar för att organisera arbetet.

Sydöstra sjukvårdsregionen är ledande i utvecklingen av metoder för praktisk användning av nationella kvalitetsregister, och Registercentrum sydost har särskild kompetens inom patientmedverkan, patientrapporterade mått och förbättringskunskap.

Smittskydd, vårdhygien och Strama

Smittskydd har en myndighetsroll som bland annat innebär att särskilt övervaka de sjukdomar som regleras av smittskyddslagen, att stödja vården i smittskyddsåtgärder och smittspårning samt att hantera utbrott. Det epidemiologiska läget i länet övervakas och det pågår arbete för att begränsa spridningen av smittsamma sjukdomar.

Vaccin är en viktig del i det förebyggande arbetet mot infektionssjukdomar. Region Jönköpings län har höga ambitioner när det gäller vaccinering, framförallt de vaccin som rekommenderas av Folkhälsomyndigheten mot influensa, covid-19 och pneumokocker.

Ett kontinuerligt arbete sker för att förebygga vårdrelaterade infektioner på sjukhus, inom primärvården och inom kommunal vård och omsorg. Med hjälp av hygienombud på varje avdelning mäts följsamheten till basala hygienrutiner och stort fokus läggs på utbildning av medarbetare i olika verksamheter. Konceptet Antibiotikasmart vårdcentral och Antibiotikasmart klinik är ett effektivt arbetssätt där vårdhygien och Strama stödjer vårdverksamheterna i att ta ett samlat grepp om vårdrelaterade infektioner och antibiotikaanvändning. En fråga som tar allt mer av vårdhygiens tid i anspråk är infektionsrisker relaterade till nybyggnation eller renoveringsarbeten i vårdlokaler.

Patientsäkerhet

Region Jönköpings län har som mål att vara bland de ledande i Sverige och världen när det gäller patientsäkerhetsarbete. Den hälso- och sjukvård som utförs ska vara god och säker – överallt och alltid. Hög patientsäkerhet kräver långsiktigt och uthålligt arbete och är beroende av allas ansvar och engagemang. Det krävs ett kontinuerligt utvecklingsarbete med fokus på att uppnå säkerhet genom att optimera processer i vården samt på strategier för riskhantering. Det övergripande målet är att skapa förutsättningar för säkra arbetssätt för att ingen patient ska behöva drabbas av vårdskada.

Figur 43 Områden inom den nationella handlingsplanen för ökad patientsäkerhet

Vår organisation och vårt arbetssätt inom patientsäkerhet samordnas med det arbete som görs i

nationellt, sjukvårdsregionalt och regionalt perspektiv i den nationella kunskapsstyrningen av hälso- och sjukvården. En lokal samverkansgrupp tydliggör ledning och styrning av det proaktiva arbetet med patientsäkerhet. Ett viktigt utvecklingsområde är arbete med patientsäkerhet i anslutning till utvecklingen av den nära vården.

Viktiga framgångsfaktorer är att hälso- och sjukvården är personcentrerad, kunskapsbaserad, resultatorienterad samt organiserad för att skapa förutsättningar för en säker vård. Vi har följande strategiska angreppssätt för arbetet med patientsäkerhet:

- Utveckla och använda bästa rutiner och riktlinjer enligt evidens och beprövad erfarenhet
- Arbeta med ständiga förbättringar av processer och system för att stödja säkra arbetssätt
- Utveckla och använda arbetssätt för riskhantering
- Utveckla och använda arbetssätt för kontroll, anpassning och reaktion i den dynamiska vården för att skapa ett resilient system
- Begränsning av vårdskadans skadeverkningar om den ändå inträffar (för patient, närstående och vårdpersonal)

Fortsatt satsning på patientsäkerhetsutbildning av medarbetare och ledare på alla nivåer, samt utveckling och forskning i nationella och internationella nätverk möjliggör utveckling. Metodikum, Region Jönköpings läns centrum för klinisk träning och medicinsk simulering, har en central betydelse för kompetensutveckling och teamträning. Patienters och brukares erfarenheter och kunnande tas tillvara för att utveckla nya arbetssätt.

Särskilt viktiga områden i arbetet med patientsäkerhet är ledningens engagemang, patientsäkerhetskultur, arbetssätt och vårdmiljöer som minskar risken för vårdrelaterade infektioner och spridning av multiresistenta bakterier, Strama-arbetet för adekvat antibiotikaanvändning, förebygga skador av högriskläkemedel och olämplig polyfarmaci, vårdpreventionsarbetet för att minska risk för fallskada, trycksår, undernäring och ohälsa i munnen, samt åtgärder för att minska risker i vårdens övergångar.

Läkemedel

Region Jönköpings län arbetar på såväl lokal, regional och nationell nivå för att nå en rationell, säker och kostnadseffektiv läkemedelsbehandling och -användning. Målet är att ha behandlingsresultat i toppklass, men med en läkemedelskostnad som ligger i nivå med riket.

Nya läkemedel ger möjlighet till bättre behandling, men behöver vägas mot ökade läkemedelskostnader och en trygg läkemedelsförsörjning generellt. En patientsäker och kunskapsbaserad läkemedelsanvändning är centralt. Omställningen till nära vård innebär samskapande med invånare och fokus ligger på att arbeta mer personcentrerat, sammanhållet och proaktivt kring läkemedelsområdet.

Hjälpmedelsverksamhet

Området omfattar övergripande hjälpmedelsfrågor, verksamhet vid hjälpmedelscentral, audionommottagning och syncentral samt ortopedtekniska hjälpmedel. Hjälpmedelscentralen ansvarar för hjälpmedelsförsörjning till både Region Jönköpings läns verksamheter och till länets kommuner. Det är viktigt att den sammanhållna hjälpmedelsverksamheten fungerar på bästa möjliga sätt, för att kunna möta länsinvånarnas behov av hjälpmedel. Regelverket Hjälpmedel i Jönköpings län är gemensamt och målet är att länsinvånarna ska få samma möjlighet till hjälpmedel oavsett bostadsort och vem som är huvudman i det enskilda fallet.

Samverkan med kommunerna

Samverkan med länets kommuner sker utifrån det gemensamma ledningssystemet för samverkan. Tre strategigrupper inom områdena barn och ungdomar, psykiatri och missbruk samt äldre ansvarar för att omvärldsbevaka, identifiera utvecklingsområden och utifrån årliga handlingsplaner genomföra aktiviteter i samverkan, där de gemensamma resurserna tas till vara på bästa sätt.

När allt mer vård ska ges nära hemmet finns behov av resurseffektiva arbetssätt.

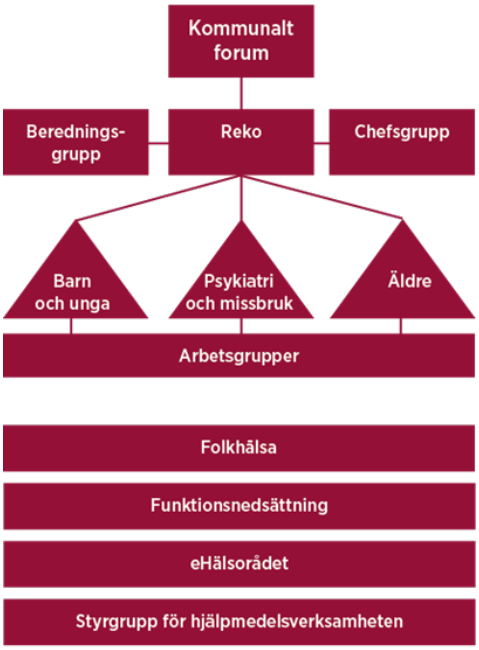
Befolkningsstrukturen med allt fler äldre invånare, teknisk och digital utveckling kräver nya samverkansstrukturer. Vi arbetar i samverkan utifrån länsinvånarnas perspektiv genom att utgå från frågan Vad är bäst för ”Esther”?

Det gemensamma arbetet utgår från värdegrunden:

- Vi utgår från patientens/brukarens behov
- Vi samarbetar aktivt över organisations- och huvudmannagränser
- Vi bemöter varandra med respekt och visar tillit vi lär av varandra och tar tillvara varandras kompetens

Utöver de tre strategigrupperna finns grupper inom folkhälsa, funktionsnedsättning, e-hälsa, samt en styrgrupp för hjälpmedelsverksamheten.

Figur 44 Kommunalt forum är ett nätverk med politiker från Region Jönköpings län och länets kommuner för samråd och inriktningsbeslut i frågor inom folkhälsa och sjukvård och regional utveckling

Arbetet som sker i samverkan med kommunerna är omfattande. Exempel inom strategigruppen Barn och unga är familjecentraler, barn- och ungdomshälsan, barnahus och ungdomsmottagningar inklusive ungdomsmottagning online. Strategigrupp Äldre leder arbetet kring Trygg och säker vård och omsorg samt palliativ vård i nära samarbete med vårdcentraler, kommuner och sjukhus samt i dialog med patienter och närstående. Detta är ett tydligt exempel på hur alla parter arbetar för att patienten ska få den bästa vården. Strategigrupp Psykiatri och missbruk leder samarbetet inom beroendevård med tillnyktringsenhet, beroendemottagning, sprutbytesmottagning och arbete kring våld i nära relationer.

Samverkan och vård i Sydöstra sjukvårdsregionen

Samverkan inom Sydöstra sjukvårdsregionen (Region Jönköpings län, Region Kalmar län och Region Östergötland) regleras i Samverkansnämndens reglemente, regionsamverkansavtalet och årliga överenskommelser med övergripande mål att:

- tillgodose invånarnas behov av hälso- och sjukvård
- främja och bidra till invånarnas hälsa
- främja och bidra till utveckling av hälso- och sjukvården i sjukvårdsregionen
- solidariskt hjälpa varandra

Samverkansnämnden beslutar om vilken sjukvård som ska samordnas inom sjukvårdsregionen.

Nämnden hanterar också samverkansfrågor inom exempelvis kompetensförsörjning, digitalisering, regional utveckling och dialog med statliga myndigheter. Regionsjukvårdsledningen bereder Samverkansnämndens ärenden och verkställer nämndens beslut genom direktiv till sjukvårdsregionala verksamheter och respektive region. Regionsjukvårdsledningen följer upp kvalitet, produktion och ekonomi.

De tre regionerna utökar det gemensamma arbetet inom sex strategiska områden:

- Ledning och styrning
- Patientens egenkraft och samskapande
- Kunskapsstyrning
- Långsiktig och hållbar arbetsfördelning
- Effektiva processer
- Attrahera och utveckla kompetenser

Exempel på gemensamt arbete är operationsplanering, införande av patientöverenskommelser, ledarutveckling, upphandling och digital utveckling. Det finns även ambition att samarbeta kring universitetssjukvård och nationellt högspecialiserad vård. I det ökade gemensamma arbetet ingår systematisk uppföljning och att samnyttja resurser med spetskompetens.

En stor del av den sjukvårdsregionala samverkan sker i regionala programområden. Programområdena konkretiserar sjukvårdsregionens patientlöften och verkar för en mer kunskapsbaserad, jämlik och resurseffektiv vård i hela sjukvårdsregionen. Programområdena stöds av fyra kunskapsråd med företrädare för regionernas sjukvårdsledningar och samverkansgrupper för exempelvis uppföljning och analys, digital utveckling, läkemedel och patientsäkerhet. I Sydöstra sjukvårdsregionen prioriteras patientnära forskning. Sjukvårdsregionens avtalsmodell förenklar arbetsfördelning och vård över länsgränserna.

Kris- och katastrofmedicinsk beredskap samt civilt försvar för hälso- och sjukvården

Hälso- och sjukvården är en samhällsviktig funktion med en central roll i det civila försvaret. Det är viktigt att upprätthålla funktionaliteten inom hälso- och sjukvården i krig. Om sjukvården inte fungerar får det konsekvenser för människors liv och hälsa.

I Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om katastrofmedicinsk beredskap (SOSFS 2013:22) beskrivs vilka förmågor och obligatoriska funktioner som ska finnas i Region Jönköpings län. I hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) framgår det att regionerna ska planera sin hälso- och sjukvård så att en katastrofmedicinsk beredskap upprätthålls. För att ha en god förmåga vid kris- och katastrofmedicinska händelser krävs planläggning, utbildning och övningar. Risker och sårbarheter analyseras fortlöpande och är grunden för planeringsarbetet.

För hälso- och sjukvårdens beredskap och civilt försvar förväntas planeringstakten öka. Arbete pågår med uppgifter inom krigsorganisation och dess bemanning (hela sjukvårdsystemet ska beaktas i arbetet), samverkan och ledning, planeringssamverkan, utbildning och övning av hälso- och sjukvårdens och dess stödfunktioners förmåga vid fredstida kriser, höjd beredskap och krig, omhändertagande av många skadade, det vill säja stärka förmågan att hantera masskadeutfall, försörjningsberedskap samt motståndskraft som innefattar robusthetshöjande åtgärder inom områdena cybersäkerhet och kontinuitetshantering. Den civila hälso- och sjukvården bör vid krig ha kapacitet att utföra vård som inte kan anstå samt i de offentliga köken inneha kriskost, det vill säga mat som kan lagras minst 90 dagar utan kyla. Arbetet med att stärka det civila försvaret för hälso- och sjukvården kommer att behöva intensifieras.

Lärande och förnyelse

I planen för framtidens hälso- och sjukvård är en av strategierna att leda och utveckla för att förstärka goda relationer som bidrar till sömlös samverkan där värde skapas tillsammans, men även att utveckla framtidens arbetsplats med fokus på medarbetarskap och kompetensutveckling.

För att garantera en god hälsa behövs samverkan med patient, närstående och brukarorganisationer liksom samverkan och helhetssyn mellan vårdgivare. Region Jönköpings län är en av två internationella knutpunkter för forskning och utveckling av detta arbete under benämningen co-

production. Utvecklings- och kvalitetsarbetet med öppenhet, helhetssyn och samverkan, tydliga mål och tidplaner samt uppföljning är en nyckel till fortsatt utveckling.

Arbetet med värdeutveckling sker genom att öka kvalitet och minska kostnader, vilket förutsätter nya arbetssätt. Lärande och förnyelse är en självklar del i chefers och medarbetares vardag, liksom att se möjligheter, pröva nya vägar och att vara lyhörd för idéer och förslag. Förbättringsarbetet är långsiktigt och präglas av ett förebyggande syn- och arbetssätt, som omfattar ständiga förbättringar, faktabaserade beslut och samverkan.

Inom hälso- och sjukvård görs översyn av olika specialistområden för att skapa en jämlik vård. Utgångspunkten för arbetet är folkhälsa och partnerskap med patienten. Kapacitet och produktionsstyrning (KPS) är ett arbetssätt som utgår från våra invånares behov av vård och hjälper verksamheter att anpassa sina arbetssätt och processer för att leverera vård på ett tillgängligt, jämlikt, effektivt och hållbart sätt. Kostnad per patient (KPP) är ett exempel på ett uppföljnings- och analysverktyg för att styra resurser mot jämlikhet och kostnadseffektivitet. Utveckling av nya arbetssätt, fokus på innovation, hälsa och egenvård liksom Rätt använd kompetens (RAK) och digitalisering är även viktiga delar i planerna.

Forskning och utveckling

Forskning och utveckling (FoU) för hälso- och sjukvård är en central del i en kunskapsorganisation. Därför stimulerar och finansierar vi sedan länge klinisk forskning och skapar stödresurser till kunskapsbaserad vård, till exempel biblioteksverksamhet. En effekt av det är att organisationen har många aktiva forskare och en mycket god vetenskaplig aktivitet, vilket bidrar till sjukvårdens kvalitet och attraktionskraft.

Den decentraliserade läkarutbildningen och universitetssjukvården i Sydöstra sjukvårdsregionen har de senaste åren utvecklats allt mer och är av stor betydelse för den kliniska forskningen och den kliniska utvecklingen även i vår organisation.

För att stödja genomförande av klinisk forskning finns en klinisk prövningsenhet och en sjukvårdsregional stödstruktur för klinisk forskning, Forum Sydost.

Forskningsrådet i sydöstra sjukvårdsregionen, FORSS, ger projektmedel till länet för forskning och utveckling. Vi stödjer i likhet med övriga sjukvårdshuvudmän i Sverige nationellt sökbara forskningsmedel till klinisk behandlingsforskning.

Jönköping University och Region Jönköpings län har en gemensam infrastruktur, Jönköping Academy, som idag är en etablerad nationell och internationell arena för samproduktion och spridning av kunskap som bidrar till bättre hälsa och välfärd. Genom forskning om förbättring, samskapande, patientsäkerhet och förändringsledarskap samt genom nyttiggörande av vunnen kunskap ska Jönköping Academy förnya och förbättra hälso- och sjukvård och välfärd till gagn för befolkningen.

Odontologiska Institutionen bedriver teoretisk och klinisk ST-utbildning inom samtliga nio odontologiska specialiteter, såväl för egen kompetensförsörjning som utbildning av specialister för nationellt behov. Det omfattande inflödet av patientbesök och komplexa remisser tillgodoser väl bredd och svårighetsgrad för den kliniska delen ST-utbildningen.

Odontologiska Institutionens bedriver även epidemiologisk och kliniknära forskning av hög kvalitet och med god spridning. Att fortsatt behålla välmeriterade medarbetare, god bemanning samt ett etablerat samarbete med andra akademiska institutioner, är nödvändigt för att garantera den vetenskapliga kompetens som förutsätts för specialistutbildning och forskning av hög kvalitet.

Då den nationella finansieringen av ST-utbildningen har förändrats, är det nödvändigt att Region Jönköpings län säkerställer fortsatt finansiering på kort och lång sikt. Detta för att attraktivitet och utbildningsförmåga över tid ska kunna garanteras och den kliniska specialistkompetensen bibehållas på nuvarande nivå. En långsiktigt säkerställd ST-utbildning är också av vikt för att möta behovet av akademisk kompetens, liksom forsknings- och handledarkompetens till en planerad tandläkarutbildning i samverkan med Jönköping University.

Ekonomi

Tillgängliga resurser ska användas på bästa sätt för att nå målen. Det innebär att vården utformas och ges i samverkan mellan vårdens aktörer, baserat på hälsotillståndets svårighetsgrad och åtgärdernas kostnadseffektivitet. Balans mellan verksamhetens uppdrag, personalkostnader och ekonomiska ramar måste upprätthållas för att behålla en långsiktig och stabil utveckling.

Det krävs lättillgänglig och rättvisande information om såväl prestationer som resultat. Då kan kostnader ställas i relation till utförda prestationer och nådda resultat. Inom den specialiserade vården har Kostnad per patient (KPP) införts som ett viktigt stöd för en kostnadseffektiv verksamhet och det pågår införande inom primärvården.

För att bedöma kostnadseffektivitet är det också viktigt att vi jämför oss med övriga regioner. Inriktningsmålet är att ligga i nedre kvartilen avseende strukturjusterad hälso- och sjukvårdskostnad per invånare, samtidigt som vi levererar behandlingsresultat i toppklass.

De riktade statsbidragen inom hälso- och sjukvård är i de flesta fall knutna till en nationell överenskommelse mellan staten och Sveriges kommuner och regioner (SKR). Dessa överenskommelser fokuserar på identifierade områden som är viktiga för utvecklingen av den samlade hälso- och sjukvården i Sverige. Samarbetet mellan SKR och regeringen sker inom områden som båda parter har identifierat som särskilt viktiga för den fortsatta utvecklingen av hälsa, vård och omsorg i kommuner och regioner. Varje överenskommelse beslutas separat av regeringen, oftast i december för det kommande året. I överenskommelserna, som kan vara ett- eller fleråriga, regleras insatser regionerna behöver utföra för att erhålla statsbidragen samt hur insatserna ska återredovisas.

Patientavgifter

Hälso- och sjukvårdens avgifter och egenavgifter och bidrag inom hjälpmedelsområdet redovisas i intranätet, på Region Jönköpings läns webbplats rjl.se/1177.se samt i särskild bilaga till budgeten.

Tandvårdstaxan

Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket (TLV) beslutar sedan 2008 om referenspriser för de tandvårdsåtgärder som ingår i det statliga tandvårdsstödet. Region Jönköpings län avviker från referensprislistan med cirka 7 procent 2024. Jämfört med riket i övrigt har Region Jönköpings län en låg avgift i tandvårdstaxan.

Följande principer avser både allmäntandvård och specialisttandvård och sätter ramen för hur de olika åtgärderna inom folktandvården prissätts.

- Taxan ska i största möjliga utsträckning följa referensprislistan
- Den totala intäkten (åtgärd*volym*pris) får avvika cirka 7 procent från referensprislistans totala intäkt. Detta gäller under förutsättning att referensprislistan inte höjas mer än normalt inför 2025
- Frisktandvården ska vara självfinansierad
- Barntandvårdspengen ökar med index.

Medborgare och kund

Skapa värde med kunden och intressenter
En organisations långsiktiga framgång beror på dess förmåga att skapa värde tillsammans med de som den finns till för. Kundernas och intressenternas uttalade och underförstådda behov, krav, önskemål och förväntningar är vägledande för organisationens beslut och handlande.

Kunder är de vår verksamhet ytterst finns till för, ”Esther med närstående”, invånare, deltagare, elever, patienter, besökare, resenärer, brukare etc.

Interna kunder: Kunder inom vår egen organisation

Intressenter: Samarbetspartners, företag, kommuner, andra regioner, privata vårdgivare, leverantörer etc.

Strategiska mål: Bästa plats att växa upp, leva, verka och åldras på

Framgångsfaktorer: Nöjda kunder och intressenter

Uppdrag	Beskrivning
Införa gemensam dokumenterad överenskommelse mellan patient och vårdgivare.	Patient och vården vet vem som gör vad och en dokumenterad överenskommelse ska erbjudas inom hela hälso- och sjukvården. I överenskommelsen ingår en sammanhållen planering, fast vårdkontakt och fast läkarkontakt samt bokade tider i samråd.
Öka patientens kunskap om sin sjukdom.	Region Jönköpings ska ha välinformerade och trygga patienter i hela länet. Exempel på åtgärder är införandet av patientens kunskapsstöd, samt att skapa mötesplatser och nätverk för personer med kroniska sjukdomar och deras närstående.
Ett treårigt projekt med en samordnare för omställningen till nära vård startas under 2024.	Under tre år genomförs ett projektarbete med en samordnare för omställningen av nära vård. Uppgiften är att säkra att kompetens och ekonomi följer med i omställningen.

Mätetal	Målvärde	Resultat 2022	Resultat 2023	Periodicitet
Patienttillfredsställelse - andel nöjda patienter	90 %	81 %	88 %	År
Jag har tillgång till den hälso- och sjukvård jag behöver - Instämmer helt/delvis.	90 %	89 %	92 %	År
Andel i befolkningen som har stort/mycket stort förtroende för hälso- och sjukvården i sin helhet i sin region	75 %	77 %	79 %	År

Framgångsfaktorer: God tillgänglighet

Uppdrag	Beskrivning
Patienter med stora vårdbehov, exempelvis multisjuka och äldre samt invånare med sammansatta vårdbehov, kroniska sjukdomar och funktionsnedsättningar, ska erbjudas fast läkarkontakt.	Ta fram en handlingsplan för att uppnå bemanningsmålet på 1 100 patienter per distriktsläkare senast 2030.
Förbättra tillgängligheten till sjukvårdsrådgivning.	1177 via webb eller telefon ska vara individens kontakt med vården. 1177 direkt är en ny e-tjänst för automatiserad symtombedömning, hänvisning och chatt. Detta tillsammans med utveckling av 1177 på telefon ska ge en bättre tillgänglighet.
Förbättra tillgängligheten till vården och tandvården utifrån systemmätetal och mål för verksamheterna.	Tillgängligheten ska förbättras inom alla områden.
Erbjuda fast vårdkontakt och enkla kontaktvägar in till vårdcentralerna.	Det ska vara enkelt att komma i kontakt med sin fasta vårdkontakt, samt vägen in till vårdcentralerna för patienter med stort vårdbehov. Region Jönköpings län ska arbeta aktivt med att uppnå bemanningsmålet inom primärvården med det långsiktiga målet 1100 listade patienter.

Uppdrag	Beskrivning
Förbättra tillgängligheten och omhändertagandet av barn och ungdomars psykiska hälsa.	God tillgänglighet till den primära nivån och specialistnivå för utredning och behandling när det behövs.
Under mandatperioden ska Region Jönköpings län säkra akutvårdkedjan för att patienter ska få ett snabbare och säkrare omhändertagande i hela länet.	Det innebär en översyn över tillgängligheten och samarbetet inom 1177, ambulans, akutmottagningar, vårdavdelningar/mottagningar, närakuter och vårdcentraler, samt samarbete med kommunerna. De äldre är en särskilt viktig målgrupp.
Tillse att det finns vårdplatser efter behov på de tre akutsjukhusen.	Detta innebär att det finns en ledig vårdplats när det behövs. Under mandatperioden ska antalet vårdplatser öka.

Mätetal	Målvärde	Resultat 2022	Resultat 2023	Periodicitet
Medicinsk bedömning i primärvården inom tre dagar.	90 %	82 %	85 %	Månad
Faktisk väntetid till första besök inom 60 dagar i specialiserad vård nationell rapportering.	80 %	68 %	69 %	Månad
Genomförda återbesök inom medicinskt måldatum	90 %	77 %	78 %	Månad
Faktisk väntetid till operation/åtgärd inom 60 dagar, specialiserad vård	80 %	69 %	73 %	Månad
Tid till ambulans - andel prio 1 larm inom 20 minuter	80 %	68 %	71 %	Månad
Täckningsgrad för den uppsökande verksamheten (munhälsobedömningar)	90 %	85%	91%	Tertial
Andel berättigade till nödvändig tandvård som fått den utförd	80 %	53 %	60 %	Tertial
Allmäntandvård: Andel revisionspatienter i tid till undersökning och behandling	90 %	78 %	72 %	Månad
Tillgänglighet specialisttandvård inom 60 dagar efter remiss	80 %	40 %	59 %	Månad

Framgångsfaktorer: God och jämlik hälsa

Uppdrag	Beskrivning
Förbättra folkhälsan hos länets invånare.	Fortsätta att arbeta med ”Bästa platsen” för att förbättra folkhälsan hos länets invånare. Tillsammans med länets kommuner och civilsamhället arbeta med att skapa förbättringar utifrån lokala behov och gemensamma möjligheter och utmaningar. Undersöka hur länets hälsocentras uppdrag kan utökas och förstärkas.
Arbeta för en mer jämlik hälsa hos utrikesfödda invånare.	Arbeta för en mer jämlik hälsa hos utrikesfödda invånare genom bland annat insatser från hälsokommunikatörer och med spridning och utveckling av konceptet Hälsoguider till fler kommuner. Öka den kulturella förståelsen inom hälso- sjukvården om hur

Uppdrag	Beskrivning
	målgruppens behov kan skilja sig i bemötande i förhållande till andra.
Förbättra barn och ungas hälsa.	Arbetet för barn och ungas hälsa behöver fortsätta att utvecklas. För att förbättra barn och ungas hälsa prioriteras exempelvis områden som att fullföljda studier, psykisk hälsa och fysisk aktivitet. Exempel på aktiviteter är spridning av elevhälsocentraler efter utvärdering. Inför ett obesitasteam är ett annat exempel. Ungdomsmottagningen ska arbeta tillsammans med elevhälsan och elevhälsocentraler för att arbeta mer förebyggande.
Förebyggande insatser som stöd till nyblivna föräldrar.	Familjecentralerna genomför utvecklingsarbete kring föräldraskapsstöd för länets familjecentraler, och arbetar uppsökande med riktade insatser till familjer med behov av extra stöd.
Främja äldres hälsa.	Arbeta riktat mot äldre för att främja äldres hälsa, identifiera och erbjuda behandling för att motverka psykisk ohälsa, suicid och ofrivillig ensamhet. Fokus även på levnadsvanor, framförallt stillasittande och äldres alkoholvanor. Nya samverkansformer etableras och utvecklas med fokus på ett äldrevänligt län och ett äldrevänligt hälso- och sjukvårdssystem.
Arbeta målinriktat med att skapa trygg och säker vård och omsorg.	Arbeta aktivt med att sprida gemensamt framtagna arbetssätt för att arbeta proaktivt i den Nära vården. Utveckla och förbättra samarbetet med länets 13 kommuner och stärka den lokala samverkan mellan vårdcentralerna och den kommunala hälso- och sjukvården. Fortsatt utveckling av läkarstöd till de särskilda boendena och den kommunala hemsjukvården.
Förbättra tandvården för patienter med särskilda behov.	Hos många patienter med särskilda behov finns möjlighet att förbättra munhälsan betydligt, vilket är viktigt för välbefinnandet och hälsan. Det krävs ett förbättrat samarbete mellan tandvården, sjukvården och länets kommuner

Mätetal	Målvärde	Resultat 2022	Resultat 2023	Periodicitet
Andel kariesfria 19-åringar	45 %	47 %	48 %	År

Process och produktion

Utveckla värdeskapande processer
Organisationens verksamhet ses som processer som skapar värde med kunden och intressenter. Processorientering stimulerar förebyggande arbete, att grundorsaker till problem identifieras och att faktabaserade beslut tas. Processerna är utformade för att skapa förutsägbara resultat. Samtidigt finns förmågan att snabbt ställa om med hänsyn till förändrade behov från kunden och intressenter.

Strategiska mål: Enklare vardag för invånare och medarbetare

Framgångsfaktorer: Utveckling av arbetssätt och digitala tjänster

Uppdrag	Beskrivning
Öka användningen av digitala tjänster och system för vård, hälsa och prevention.	Implementering av e-hälsa ska ske på ett för verksamheten kostnadseffektivt sätt som leder till kvalitetsförbättringar inom vården och för patienten. Införa struktur och lösningar för ordinerad egenmonitorering är ett exempel på lösning.

Uppdrag	Beskrivning
1177.se utvecklas till att bli en viktig digital ingång till vården och samlingsplats för nödvändig information om hälsa, vård och tandvård.	Vårdcentralerna är invånarnas huvudingång till vården och där det är möjligt ska invånaren få stöd digitalt men också fysiskt när det behövs. Genom att logga in på 1177.se ska invånaren nå alla verksamheter, deras digitala tjänster och nödvändig information om sig själv.
Förbättra dialogen mellan sjukhusens specialistvård och primärvården genom sömlös vård och övergångar.	Ett arbete pågår för att skapa möjligheter för att ha dialog mellan de som arbetar i primärvården och sjukhusens specialister utan att behöva skicka remiss. Systemet utvecklas att även förbättra samverkan och samarbetet med kommunernas hälso- och sjukvård.

Strategiska mål: Bästa möjliga kvalitet

Framgångsfaktorer: Hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande

Uppdrag	Beskrivning
Stödja invånare att främja hälsosamma levnadsvanor med minskad klimatpåverkan.	Stöd till vården i det systematiska arbetet med att uppmärksamma, åtgärda och följa upp personer som har behov av stöd till levnadsvaneförändring. Region Jönköpings län och länets kommuner satsar gemensamt på att utveckla Hälsocenter tillsammans med invånare, civilsamhälle och föreningsliv. Målgruppen är invånare, främst vuxna, som på grund av sin livsstil eller en eller flera levnadsvanor har risk för framtida ohälsa. Även uppmärksamma invånare om betydelsen av hur hälsosamma matvanor stämmer överens med hållbara matvanor ur ett miljöperspektiv.
Stödja kommunernas rehabiliteringspersonal med specialistkompetens och följa upp hela rehabiliteringsprocessen.	Samarbete med specialistsjukvården, vårdcentralerna och kommunerna är nödvändig för trygga och säkra övergångar och en bra rehabiliteringsprocess för den enskilde. Det är viktigt att Region Jönköpings län vid behov stödjer kommunernas rehabiliteringspersonal och följer upp hela rehabiliteringsprocessen.
Samordna arbetet kring suicidprevention i länet.	En nyligen framtagen Regional handlingsplan ligger till grund för Region Jönköpings läns suicidpreventionsarbete. Arbetet sker i samarbete med länets kommuner.
Arbeta för en hög vaccinationstäckning bland äldre.	Vaccinationer är en viktig del i det förebyggande arbetet mot infektionssjukdomar. Vaccination mot influensa och covid-19 erbjuds inför vintersäsongen. Pneumokockvaccination är nu ett nationellt program och erbjuds året runt.
Stödja arbetet med att vaccinera mot TBE.	Antalet fall av TBE ökar och smittan breder ut sig över större delar av länet. Effektiva vaccin finns för både barn och vuxna. Sedan 2024 erbjuds kostnadsfri vaccination mot TBE för barn mellan 3-18 år.

Framgångsfaktorer: Säker verksamhet

Uppdrag	Beskrivning
Stärka hälso- och sjukvårdens och dess stödfunktioners förmåga vid fredstida kriser, höjd beredskap och krig.	Utbildning och övning inom området katastrofmedicinsk beredskap och civilt försvar för hälso- och sjukvårdspersonal samt dess stödfunktioner behöver öka. Personalens uthållighet och kunskapsutveckling vid en längre kris har visat sig vara en utmaning. Införa kriskost i de offentliga köken.

Uppdrag	Beskrivning
Under planperioden anpassas Region Jönköpings läns patientsäkerhetsarbete till Socialstyrelsens nationella handlingsplan för ökad patientsäkerhet, Agera för säker vård.	I handlingsplanen beskrivs: • Mål – god och säker vård, överallt, alltid • Grundläggande förutsättningar för patientsäkerhet – engagerad ledning och tydlig styrning, god säkerhetskultur, adekvat kompetens och bemanning, och patienten som medskapare • Fem fokusområden
Arbeta med rätt antibiotikaförskrivning och att minska vårdrelaterade infektioner.	Strama (samverkan mot antibiotikaresistens) arbetar för en rationell antibiotikaanvändning. Antibiotikaförbrukningen i öppen och sluten vård följs upp och återkopplas till verksamheterna. Bland annat görs årliga besök till varje vårdcentral där diagnoskopplad förskrivning redovisas på förskrivarnivå. Genom konceptet ”Antibiotikasmart” stöttas enheterna att själva arbeta med vårdrelaterade infektioner och antibiotikaanvändning.
Agera för en säker läkemedelsanvändning.	Region Jönköpings län arbetar med att minska negativa händelser orsakade av läkemedel. Arbetet sker genom att minska olämplig polyfarmaci, förebygga fel i vårdövergångar och minimera skador orsakade av högriskläkemedel.

Mätetal	Målvärde	Resultat 2022	Resultat 2023	Periodicitet
Vårdprevention	90 %	84 %	Resultat saknas	Tertial

Framgångsfaktorer: Ändamålsenliga, resurseffektiva och hållbara processer

Uppdrag	Beskrivning
Fortsätta implementering och utveckling av och kunskapsstyrning med syfte att erbjuda god och jämlik vård.	Underlätta för medarbetare och chefer att använda bästa möjliga kunskap. Minska variation med hjälp av resultatjämförelser och gemensamma kunskapsstöd. Öka patientmedverkan i utvecklingen av hälso- och sjukvården. Effektivisera samverkan mellan vårdnivåer och öka samverkan med kommunerna. Ett prioriterat område är omhändertagande av patienter med kroniska sjukdomar.
Utökning av intensivvården i länet.	En utökning är genomförd med en intensivvårdsplats på Ryhov. Personalförstärkning på Höglandssjukhuset och Värnamo sjukhus genomförs under en treårsperiod.
Utifrån utredningen av intermediärvårdplatser under 2024 besluta om fortsättning.	En utredning av eventuellt behov av intermediärvårdplatser genomförs under 2024. En nationell definition av intermediärvårdplatser är klar och utgör grund för utredningen.
Fortsatt utveckling av cancervården.	Arbeta för att uppnå målen för standardiserade vårdförlopp. Öka deltagandet i screeningprogram, organiserad prostatacancertestning samt stärka rehabiliteringskedjan.
Erbjuda avancerad läkemedelsbehandling nära patienten.	En effektiv vård utvecklas inom länet så att behandling kan ges så nära patienten som möjligt med bibehållen hög patientsäkerhet.
Utforma den palliativa vården så att alla länsinvånare har jämlik tillgång till palliativ vård dygnet runt.	Den palliativa vården bedrivs utifrån det nationella vårdprogrammet i samspel mellan kommunal vård och omsorg, vårdcentraler och specialiserad vård i Jönköpings län. Specialiserad sjukvård i hemmet (SSIH) samverkar med länets kommuner och primärvård i utvecklingen av den palliativa vården.
För att uppnå en mer jämställd vård och jämlik hälsa genomförs en flerårig satsning för förbättrad förlossningsvård och stärkta insatser för kvinnors hälsa.	Fortsätta utveckla en sammanhållen, jämlik och personcentrerad vårdkedja baserat på kvinnors olika behov från graviditet till förlossning och eftervård. Under 2024 tillförs ytterligare resurser för att stärka eftervården efter förlossning.

Uppdrag	Beskrivning
	Personer som utsatts för sexuellt våld och könsstympning ska få tillgång till en god vård baserad på bästa möjliga kunskap
Arbeta med särskilda utvecklingsområden för patienter med psykisk sjukdom.	Exempel på utvecklingsområden är : - bättre somatisk hälsa hos personer med psykisk sjukdom. - utveckla utredning, stöd och behandling för personer som har eller som riskerar utveckla posttraumatiskt stressyndrom (PTSD). - införa vård och insatsprogram för psykiatrisk sjukdom
Tillhandahålla en rationell och hållbar läkemedelsförsörjning.	Region Jönköpings län arbetar kontinuerligt med lokaler, logistiklösningar, lagernivåer och information för att säkerställa en robust läkemedelsförsörjning. Arbete pågår ständigt kring tillgänglighet av läkemedel, t. ex restnoterade läkemedel. Region Jönköpings län arbetar även för att uppnå en klok läkemedelsanvändning ur miljösynpunkt.
Arbeta för en kostnadseffektiv och jämlik läkemedelsbehandling.	Region Jönköpings län arbetar med upphandling av läkemedel och ordnat införande utifrån nationella, regionala och lokala avtal. Arbetet sker också för att nå en jämlik läkemedelsanvändning.
Skapa förutsättningar för patientdelaktighet i läkemedelsbehandling.	Region Jönköpings län arbetar för ökad patientdelaktighet i läkemedelsbehandlingen, i den mån patienten önskar, kan och vill. Arbetet innebär att region Jönköpings län samskapar vård med invånare och fokus ligger på att arbeta mer personcentrerat, sammanhållet och proaktivt till exempel genom omställningen till Nära vård.
Följa alla delar i överenskommelsen ”Riktlinjer för länskliniker”.	Handlingsplanen för att stärka länsklinikerna följs årligen.
En lokal sjukhusledning finns på respektive sjukhus för att identifiera och hantera sjukhusgemensamma frågor.	En utvärdering av de lokala ledningarna ska utföras under mandatperioden för att säkerställa att målen med införandet har uppnåtts.
Arbetsuppgifter som idag till stor del sköts av sjukvårdsutbildad personal ska där det är möjligt, på ett kostnadseffektivt sätt, flyttas över till servicepersonal.	Bra och välfungerande vårdnära servicetjänster är viktiga delar för att verksamheterna ska fungera. Arbetsuppgifter som idag till stor del sköts av sjukvårdsutbildad personal ska där det är möjligt, på ett kostnadseffektivt sätt flyttas över till servicepersonal och därmed ge förutsättningar för en effektiv, tillgänglig och säker vård där den samlade kompetensen används på bästa möjliga sätt. Exempel på detta är patientnära städning, måltidshantering, förråds- och textilhantering samt patienttransporter. Vårdnära service är en viktig del i arbetet för rätt använd kompetens.
Åstadkomma bästa möjliga resultat till lägsta kostnad varje gång.	Utifrån konceptet Kloka kliniska val, arbeta med att minska över- under- och feldiagnostik och behandling. Minska lågvärdesvård, och främja patientcentrerad vård (involvera patienterna i beslut av diagnostik och behandling), ökad grad av evidensbaserad praxis. En informationskampanj, likt den kring antibiotikaanvändningen, för att upplysa invånarna om Kloka kliniska val skulle vara av stort värde.

Mätetal	Målvärde	Resultat 2022	Resultat 2023	Periodicitet
Indikatorer i öppna jämförelser	60 %	66 %	48 %	År
Standardiserade vårdförlopp - andel inom max ledtid	80 %	34 %	33 %	Månad
Standardiserade vårdförlopp - andel utredda patienter i SVF	70 %	102 %	97 %	Månad

Lärande och förnyelse

Förbättrar verksamheten och skapa innovationer
Framgångsrik hållbar verksamhet över tid kräver såväl ständiga förbättringar som innovation av produkter, tjänster och processer. Förutsättningen för detta är en kultur som stimulerar till kontinuerligt lärande, kreativitet och nya idéer. Genom jämförelser med ledande organisationer få ledare och medarbetare kunskap om vad som kan uppnås och vägen dig. Ett systematiskt och uthålligt förbättringsarbete leder till nöjdare kunder, nöjdare medarbetare, bättre samhälle och miljö samt ökad effektivitet.

Strategiska mål: Bäst på att förbättra och förnya

Framgångsfaktorer: Förbättringskunskap

Uppdrag	Beskrivning
Kortare ledtider från kontakt till utförd vårdåtgärd.	Kapacitet och produktionsstyrning (KPS) är en arbetsmetod för att utifrån patientperspektiv på ett resurseffektivt sätt anpassa verksamheters planering och arbetssätt, för att uppnå en sammanhållen vård över verksamhetsgränser.
Ta ett större ansvar för prioriteringar.	Vid införandet av vårdförlopp ska ett horisontellt synsätt användas. Prioriteringscentrum pekar tydligt på att regionerna måste använda horisontella prioriteringar för att klara av kompetensutmaningen. Sydöstra sjukvårdsregionens bör ta ansvar för att organisera arbetet.

Framgångsfaktorer: Professionell kunskap

Uppdrag	Beskrivning
Arbeta aktivt med kompetensutveckling, samt erbjuda utbildnings- och forskningsmöjligheter.	Forskning och utveckling (FoU) för hälso- och sjukvård är en central del i en kunskapsorganisation och Region Jönköping län har därför sedan lång tid stimulerat och finansierat klinisk forskning.

Framgångsfaktorer: Forskning

Uppdrag	Beskrivning
Identifiera, kartlägga, samordna och stödja strategiska forskningsområden och kunskapsunderlag i arbetet med nära vård.	En viktig och prioriterad uppgift för Jönköping Academy och Region Jönköpings läns egen FoU-enhet Futurum de kommande åren är att identifiera, kartlägga, samordna och stödja strategiska forskningsområden och kunskapsunderlag i arbetet med omställningen till nära vård. Stödja professur på Jönköping Academy.

Mätetal	Målvärde	Resultat 2022	Resultat 2023	Periodicitet
Antal forskarutbildade medarbetare	>125 st.	153	156	År
Antal publikationer	>150 st.	175	161	År

Ekonomi

Leder för hållbarhet
Med engagerade ledare som utgår från kund- och intressentbehov förstärks en kultur som skapar förutsättning för hållbar utveckling. Ledare ser verksamheten, dess produkter, tjänster och processer

som delar i en större helhet och verkar aktivt för att förbättra samhälle, miljö och ekonomi. Ledare tar till vara och utvecklar medarbetarnas och organisationens samlade kompetens och mångfald.

Strategiska mål: God och hållbar hushållning

Framgångsfaktorer: Kostnadseffektiv verksamhet

Uppdrag	Beskrivning
Följa omställningen och förstärkningen av den nära vården.	Primärvårdens budget utöver index ska öka. Senast 2030 ska 30 procent av folkhälsa- och sjukvårdsnämndens budget vigas åt primärvården.
Se över att resurserna har en jämlik fördelning utifrån länsinvånarnas behov av vård.	Budgeten kan justeras utifrån förändrade behov och införandet av nya arbetssätt.

Mätetal	Målvärde	Resultat 2022	Resultat 2023	Periodicitet
Ekonomi i balans	0 tkr	1 349 tkr	-321 726 tkr	Månad
Prognos	Inte överstiga budget			Tertial

Finansiella rapporter

Finansiella rapporter uppdateras senare.

Det övergripande finansiella målet för god hushållning är att Region Jönköpings län över tid ska finansiera investeringarna med egna medel. Utgångspunkten är att Region Jönköpings läns verksamheter inte kostar mer än vad som kan finansieras genom skatteintäkter och statsbidrag.

RESULTATBUDGET

Resultatbudgeten omfattar verksamhetsförändringar som redovisats i tidigare avsnitt. Pris- och löneförändringar liksom förändringar i skatteintäkter och kommunal utjämning för åren 2025–2027 är baserade på Sveriges Kommuner och Regioners bedömningar per april 2024.

Tabell 7 Resultaträkning

miljoner kronor	Utfall 2023	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Verksamhetens nettokostnad	-14 334	-15 009	-15 317	-15 785	-16 332
Skatteintäkter	10 692	10 891	11 350	11 774	12 215
Kommunal utjämning o statsbidrag	3 511	3 613	3 878	4 024	4 159
Verksamhetens resultat (före finansnetto)	**-131**	**-505**	**-89**	**13**	**42**
Finansnetto	193	-161	153	292	236
Resultat	**62**	**-666**	**64**	**305**	**278**

FINANSIERINGSBUDGET (Egenfinansiering av investeringar)

Det finansiella målet som sträcker sig över perioden 2015–2025.

Tabell 8 Egenfinansiering av investeringar, budget 2025 med flerårsplan 2026-2027 samt scenario för 2028

Tabell 9 Kassaflöde

miljoner kronor	Utfall 2023	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Den löpande verksamheten					
Årets resultat	62	-666	64	305	278
Avskrivningar	510	545	572	588	604
Avsättningar (netto)	1 023	1 120	393	111	167
Rörelsekapitalförändring och pensionsplacerings förändring	-901	0	-388	-402	-422
Kassaflöde från löpande verksamhet	**694**	**999**	**641**	**602**	**627**
Investeringsverksamhet	-1 194	-997	-1 263	-1 064	-925
Förändring långfristiga fordringar och skulder	-3	-3	-3	-3	0
Förändring likvida medel – kassaflöde rörelseplaceringar	**-503**	**-1**	**-625**	**-465**	**-298**

Tabell 10 Balansbudget

miljoner kronor	Utfall 2023	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Tillgångar					

Anläggningstillgångar	6 850	7 302	7 993	8 469	8 790
Omsättningstillgångar	12 102	12 101	11 865	11 803	11 928
– varav finansiella omsättningstillgångar	10 485	10 484	10 248	10 186	10 311
Summa	**18 952**	**19 403**	**19 858**	**20 272**	**20 718**
Eget kapital, avsättningar och skulder					
Eget kapital	9 249	8 583	8 648	8 954	9 233
Avsättningar (pensioner mm)	6 607	7 727	8 120	8 231	8 398
Skulder	3 096	3 093	3 090	3 087	3 087
Summa	**18 952**	**19 403**	**19 858**	**20 272**	**20 718**

Tabell 11 Finansiella nyckeltal

procent	Utfall 2023	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Resultat i förhållande till skatt och statsbidrag	0,4%	-4,6%	0,4%	1,9%	1,7%
Nettokostnadsförändring	12,4%	4,7%	2,1%	3,1%	3,5%
Skatteintäkter och statsbidrag/ utjämning -förändring	5,2%	2,1%	5,0%	3,7%	3,6%
Soliditet	48,8%	44,2%	43,5%	44,2%	44,6%

miljoner kronor	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Budget 2024	Budget 2025	Summa 2015-2025	Plan 2026	Plan 2027
Verksamhetens resultat (före finansnetto)	235	213	313	251	846	1 204	752	1 033	175	-171	248	5 099		
Resultat (sista raden)													305	278
Avskrivningar	369	385	398	374	361	406	452	503	510	545	572	4 875	588	604
Egna medel	**604**	**598**	**711**	**625**	**1 207**	**1 610**	**1 204**	**1 536**	**685**	**374**	**820**	**9 974**	**893**	**882**
Investeringar detaljer	-338	-613	-837	-819	-1 186	-974	-572	-533	-1 189	-851	-1 113	-9 025	-944	-826
Egenfinansiering	**266**	**-15**	**-126**	**-194**	**22**	**636**	**632**	**1 003**	**-504**	**-477**	**-293**	**949**	**-51**	**56**

Regionfullmäktiges direktiv till styrelse och nämnder avseende budget 2025

GRUNDLÄGGANDE PRINCIPER

Beräkning av verksamhetens nettokostnad

Utgiftsramarna per nämnd och verksamhetsområde utgår från beslutad budget för 2024 med hänsyn tagen till beslutade förändringar under året samt de utökningsramar som påverkar.

Regionfullmäktige fördelar budgeten på nivåerna regionstyrelse och nämnder samt utgiftsramar per verksamhetsområde. Utgiftsramarna är uppräknade med index för kostnadsökningar avseende löner och priser (LPIK Löne- och prisförändringar för regioner) vilket fastställs av Sveriges Kommuner och Regioner (SKR). Utgiftsförändringar i budgeten för 2025 finns specificerade i tabell 4 sidan.

Generella och riktade statsbidrag

Huvudprincipen för generella och riktade statsbidrag är att de är en del av finansieringen för Region Jönköpings län.

miljoner kronor	Utfall 2023	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Inkomstutjämning	2 160	2 250	2 355	2 461	2 556
Kostnadsutjämning	-42	-62	-53	-52	-53
Regleringsavgift/bidrag	158	137	135	80	21
Läkemedelsbidrag	1 232	1 288	1 441	1 535	1 635
Summa	**3 508**	**3 613**	**3 878**	**4 024**	**4 159**

Regionstyrelsen och nämndernas ansvar

Regionstyrelsen ska leda och samordna förvaltningen av Region Jönköpings läns angelägenheter och ha uppsikt över nämndernas och de regionägda bolagens verksamhet. Regionstyrelsen och nämnderna har att fatta beslut inom ramen för Budget med verksamhetsplan 2025.

Regionstyrelse och nämnder har befogenhet att inom nämndens totala budgetram under året göra förändringar mellan verksamhetsområden i de fall det är en del i att uppnå fullmäktiges beslutade Budget med verksamhetsplan 2025. Utöver det har regionstyrelse och nämnder befogenhet att inom ram under året göra förändringar till följd av oförutsedda händelser eller annan händelse, som till sin karaktär eller av tidsskäl inte kan avvakta beslut i regionfullmäktige.

Regionstyrelsens anslag för oförutsedda utgifter med mera uppgår till ***30 miljoner kronor***. Detta är avsatt för större oförutsedda händelser som kräver att Region Jönköpings län tar ansvar och kan behöva göra något utöver det som tidigare beslutats.

Regionstyrelsen har att pröva frågan om medel ska anvisas för ökade lokalkostnader i anslagsfinansierad verksamhet till följd av större fastighetsinvestering. Samma gäller vid ökade kapitalkostnader i anslagsfinansierad verksamhet till följd av större inventarieinvestering. Finansiering sker med utrymme för ökade avskrivningskostnader.

Partistöd och partianslag

Partianslag

I syfte att ge de partier som är företrädda i regionfullmäktige förutsättningar för partigruppsarbete så anvisar regionfullmäktige en årlig budget.

Det totala partianslaget beslutas i budget och fördelas vidare till respektive parti. Beräkningen fastslås i RJL 2021/857, Arvodesregler för förtroendevalda inom Region Jönköpings län.

- 2% av totala budgetbeloppet fördelas proportionerligt till de partier som representerade i

fullmäktige
- Resterande del fördelas utifrån antal mandat.

Respektive partigrupp äger rätt att fritt disponera anvisade medel för ändamål som är värdeskapande för det politiska uppdraget inom Region Jönköpings län. Detta kan som exempel avse

- gruppmöten för beredning av ärenden inför beslut och framtagande av planer/strategier
- kompetensutveckling (föreläsningar, deltagande i konferenser)
- arvodering av enskild ledamot för särskilda uppdrag.

Ersättning till förtroendevalda för partigruppsarbete bör inte överstiga de nivåer som anges i beslutade arvodesregler. Respektive partigrupp kan besluta om lägre nivåer om ekonomin eller andra förutsättningar motiverar en sådan avvikelse.

Reglering av över- och underskott:

- Årliga avvikelser som uppstår mellan anvisad budget och faktisk kostnad balanseras till påföljande år
- Efter sista året i varje mandatperiod ska eventuellt underskott regleras.

Det är respektive partigrupp som beslutar hur underskott ska regleras. Exempel på reglering är att nya regiongruppen under kommande mandatperiod förbrukar motsvarande lägre belopp eller att reglering helt eller delvis sker genom avdrag på partistöd. Om reglering ska ske genom avdrag på partistöd förutsätts överenskommelse med länsorganisationen.

Vid överskott får viss del överföras till ny mandatperiod. I RJL 2018/3172 beslutades:

- Godkänna att 10 000 kr per mandat för 2018 med ett maximalt belopp om 200 000 kr per parti förs över till mandatperioden 2019-2022 samt att
- Samma regelverk för överföring av partianslag ska gälla även efter valet 2022.

Partistöd

För att stärka den kommunala demokratin får kommuner och regioner ge ett ekonomiskt bidrag och annat stöd till politiska partier. Partistöd får ges till de politiska partier som är representerade i fullmäktige och som är en juridisk person. Ett parti är representerat om den fått mandat i fullmäktige.

Regionfullmäktige anvisar årligen en ram för partistöd, se beslut från landstingsstyrelsen LJ 2014/1422

- Varje parti som är representerat i fullmäktige erhåller ett grundstöd på 25 000 kr
- Resterande del av ramen delas med 81 (antal ledamöter).

Partistöd får ges också till ett parti som har upphört att vara representerat i fullmäktige, dock endast under ett år efter det att representationen upphörde. Kommunallag 2 kap 29§. Lag (2019:835).

För Region Jönköpings län del tillämpas dessa regler i enlighet med kommunallagen. Praktiskt tillvägagångssätt är att det parti som lämnar fullmäktige får en fallskärm och får sitt senaste partistöd uppräknat med nästa års fastställd uppräkningsfaktor. Den totala ramen för övriga partiet minskas med detta belopp där de proportionerligt bidrar till en fallskärm under år 1.

Regionen ska enligt kommunallagen kontrollera att partistödet som utbetalats används för att stärka den regionala demokratin. Syftet med lagen är att visa hur partiernas stöd används mer transparent. Detta ska ske i form av en årlig redovisning tillsammans med en granskningsrapport. Granskningen görs av den redovisande organisationens utsedda kontrollant, exempelvis revisor eller utsedd representant av partiet.

Regionala stöd för kultur, demokrati och hälsa

De regionala stöden grundar sig på Region Jönköpings läns vision För ett bra liv i en attraktiv region. Vilket innebär ett län med bra miljö, goda möjligheter till arbete, utbildning och utveckling, bra kommunikationer och ett rikt kulturliv. Regionalt stöd utgår också från regionens grundläggande värderingar och alla människors lika värde.

Stöden ska bidra till att

1. stärka och utveckla demokratin i hela länet
2. ge invånare i hela länet möjlighet att påverka sin livssituation
3. höja bildnings- och utbildningsnivån för invånare i hela länet
4. ge bättre livskvalitet för länets invånare
5. stärka kulturlivets infrastruktur.

Stöd ges till verksamheter som arbetar för att bidra till demokrati, social inkludering och en meningsfull fritid för länets invånare. Verksamheter som får stöd från Region Jönköpings län ska vara demokratiskt uppbyggda och bör ha hälsofrämjande, inkluderande, ideologiska, opinionsbildande, demokratiska och/eller sociala funktioner.

Stöd ges till:

- organisationer inom folkhälsoområdet (folkhälsa, funktionshinder och projekt)
- ungdomsorganisationer, pensionärsorganisationer, studiedistrikt
- kulturområdet i olika former.

Uppföljning/ internkontroll

Månadsrapport och delårsrapport är en del av internkontroll. Regionstyrelse och nämnder ska genom månadsrapporter från förvaltningen löpande följa verksamhet och ekonomi**.** Efter april ska regionstyrelsen till regionfullmäktige återrapportera en månadsrapport som innehåller en ekonomisk helårsprognos. Efter augusti ska regionstyrelsen till regionfullmäktige återrapportera en delårsrapport med sammanfattning av hur verksamheten utvecklas mot de mål som anges i budgeten samt ekonomisk helårsprognos. För helåret ska regionstyrelsen lämna årsredovisning till regionfullmäktige.

I delårsrapporten efter augusti och i årsredovisningen ska återrapporteringen spegla regionfullmäktiges fördelning per nämnd, i årsredovisningen även per verksamhetsområden.

Regionstyrelsen ska genom sin uppsiktsplikt följa övriga nämnders verksamhet och ekonomi. Nämnd med låg måluppfyllelse avseende systemmätetal, oavsett perspektiv inom balanced scorecard, ska i samband med månadsrapport per april, delårsrapport per augusti samt i samband med verksamhetsberättelsen per december i protokollet till ärendet beskriva vilka åtgärder nämnden vidtagit eller avser att vidta i syfte att nå förbättrad måluppfyllelse. Med låg måluppfyllelse avses i första hand systemmätetal som inte har full måluppfyllelse. Protokollet delges regionstyrelsen inför dess behandling av månadsrapport per april, delårsrapport per augusti. samt årsredovisning. Nämndens ordförande redogör även muntligen vid styrelsens sammanträde för åtgärderna.

Regionstyrelsen ska enligt kommunallagen utöva uppsikt över de regionägda bolagen på samma sätt som styrelsen har tillsyn över den verksamhet som bedrivs inom den egna organisationen. Uppsiktsplikten innebär att regionstyrelsen ska hålla sig informerad om bolagens verksamhet och hur bolagens förhåller sig till gällande styrdokument och lagstiftning. Regionstyrelsen ska även för varje bolag i årliga beslut, bedöma om den verksamhet som bolaget bedrivit under året varit förenlig med det kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna.

Tabell 12 Budget 2025 per nämnd och verksamhetsområde i miljoner kronor

	Budget 2024-04 mnkr enligt blandmodell	Budget 2025 mnkr enligt blandmodell
Nämnden för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet (ANA)		
Centralt budgeterade anslag	-22	-23
Utbildning och kultur	-294	-304
	-316	**-326**
Nämnden för trafik, infrastruktur och miljö (TIM)		
Centralt budgeterade anslag	-28	-12
Jönköpings länstrafik	-1 252	-1 334
	-1 281	**-1 346**
Nämnden för folkhälsa och sjukvård (FS)		
Centralt budgeterade anslag	-3 644	-3 978
RO20 Privata vårdgivare	-63	-59
Folktandvården	-147	-152
Medicinsk vård	-3 126	-3 207
Kirurgisk vård	-3 288	-3 397
Psykiatri rehab o diagnostik	-1 436	-1 486
Vårdcentralerna Bra Liv	0	0
	-11 704	**-12 279**
Regionstyrelsen (RS)		
Centralt budgeterade anslag	-768	-397
Regionledningskontoret	-597	-611
IT-centrum	-10	-11
Verksamhetsstöd och service	-331	-346
	-1 707	**-1 365**
Parlamentariska nämnden (Politisk verksamhet)	-0,2	-0,2
Patientnämnden (Politisk verksamhet)	-1,4	-1,4
Verksamhetens nettokostnad	**-15 009**	**-15 317**
Skatteintäkter och utjämning	**14 504**	**15 228**
Verksamhetens resultat (före finansnetto)	**-505**	**-89**
Finansnetto	**-161**	**153**

Årets resultat	**-666**	**64**

REGIONSTYRELSEN OCH NÄMNDERNAS ANSVAR – EGNA VERKSAMHETSOMRÅDEN

Budget för egna verksamhetsområden

Regionfullmäktiges beslutade Budget med verksamhetsplan 2025 anger utgiftsramar och verksamhetsmål som ska nås för Region Jönköpings läns samlade åtagande, oavsett vem som utför verksamheten. Regionstyrelsen har ansvar för att samordna arbetet med förvaltningsbudget i vilka verksamhetsuppdrag och budget konkretiseras. För de delar av verksamheten som utförs i egen regi, ska styrelse och nämnder senast november anta styrelse respektive nämndens verksamhetsplan och godkänna budgeterade anslag för styrelsen respektive nämnders ansvarsområden.

Budgetprinciper för verksamhet i egen regi, ersättningsformer

Huvudsakligen ges ett budgeterat anslag till respektive verksamhetsområde. Några verksamhetsområden omfattas helt eller delvis av andra ersättningsformer. Regionstyrelse och nämnder har att tillämpa följande former för fördelning av budget till verksamhetsområden.

Tabell 13 Ersättningsformer

Verksamhetsområde	Anslag	Annan ersättning
Hälso- och sjukvård		
Vårdcentralerna Bra Liv		Primärvård som ingår i vårdval ersätts enligt Primärvård inom vårdval i Jönköpings län.
Psykiatri, rehabilitering och diagnostik	Budgetram för psykiatri Budgetram vid specifika uppdrag (till exempel mammografi).	Intäkter från köpande enheter (diagnostik)
Folktandvården	Budgetram för vissa delar av specialisttandvården: - tandvård som inte kan finansieras genom intäkter från patient och försäkring - forskning och utveckling - utbildning av specialist-tandläkare med flera. Budgetram för vissa delar av allmäntandvården: - utbildningsansvar - läkemedel - tolkkostnader - underskottskliniker	Allmäntandvård och specialisttandvård för vuxna finansieras av patientavgifter enligt fast-ställda taxor och ersättning från den statliga tandvårds-försäkringen. Barntandvårdspeng enligt fastställd nivå. Rörlig ersättning för nyutexaminerade tandläkare och tandhygienister.
Medicinsk vård	Budgetram	
Kirurgisk vård	Budgetram	Basuppdrag inom Specialiserad ögonsjukvård (öppenvård) bedrivs inom vårdval och ersätts enligt regelboken "Ögonsjukvård inom vårdval i Jönköpings län.
Regional utveckling		
Verksamhet inom Regional utveckling, utbildning och kultur	Budgetram	
Länstrafiken	Budgetram	
Övrigt		
Politisk verksamhet	Budgetram	
Interna service-verksamheter: IT-centrum, verksamhets-nära funktion, Verksamhets-stöd och service	Budgetram vid specifika uppdrag.	Intäkter från köpande enheter

Resultatbalansering

För anslagsfinansierad verksamhet avslutas budgetåret utan att årets resultat förs vidare till ett resultatsaldo. Samma princip gäller för de intäktsfinansierade serviceverksamheterna.

För verksamheter i egen regi inom vårdval Jönköpings län förs årets nettoresultat vidare i ett resultatsaldo till kommande år. För Folktandvårdens konkurrensutsatta delar förs årets nettoresultat vidare i ett resultatsaldo till kommande år. Regionstyrelsen fastställer resultatet i samband med behandling av årsredovisning. Om det ackumulerade saldot är negativt ska en åtgärdsplan upprättas

med en plan för återställande inom tre år. Åtgärdsplanen fastställs av respektive nämnd och delges regionstyrelsen.

Naturbruksskolorna är inte anslagsfinansierade utan bedriver verksamhet genom eleversättningar från elevernas hemkommuner samt övriga intäkter. Nettoresultatet i sin helhet förs därför vidare till ett resultatsaldo.

Tandvård

Folktandvårdens prissättning bör inte avvika för mycket från TLV:s (Tandvård- och läkemedelsförmånsverket) referenspriser för att inte påverka högkostnadsskyddets ogynnsamt för den enskilde. Krav på konkurrensneutralitet förutsätter att prissättningen baseras på självkostnad.

I självkostnaden för Folktandvården ska av konkurrensskäl mervärdeskatt ingå, trots att den kommunala sektorn har generell avdragsrätt för mervärdesskatt. Avdragsrätten redovisas därför tekniskt som en intäkt utanför Folktandvården. För 2025 är denna beräknad till xx miljoner kronor.

INVESTERINGAR

Beslut och genomförande

Regionfullmäktige beslutar om en årlig investeringsram och budget utifrån målet om egenfinansiering över en period om 10 år. Den beslutade ramen är fördelad mellan fastigheter och inventarier.

I budget beskrivs en investeringsplan över fem år. Första året är en fastställd investeringsram och budget och år två till fem är en plan.

Regionfullmäktige beslutar om alla enskilda investeringsärenden över 20 miljoner kronor och investeringsärenden som är av principiell karaktär. Regionstyrelsen beslutar investeringsärenden över fem miljoner kronor upp till 20 miljoner kronor. Under året sker återkoppling om planeringsprocessen.

Regionstyrelsen beslutar löpande under året om genomförande av investeringar. Regionstyrelsen har att, utifrån finansiellt mål om egenfinansiering av investeringar, tillse att investeringar som beslutas ryms inom beslutad investeringsram och budget samt beakta hur dessa påverkar kommande års investeringsutrymme i lagd plan. Berörd nämnd ska ges möjlighet att yttra sig innan regionstyrelsen fattar beslut om genomförande av en investering.

Inventarier

Utrymmet för inventarier är fördelat mellan ospecificerade investeringar och specificerade investeringar. Beslut om specificerade investeringar ska fattas av regionstyrelsen. Beslut om ospecificerade investeringar fattas i verksamheten.

Ospecificerad investering:
60 tusen kronor – 5 miljoner kronor

Specificerad investering:
Över 5 miljoner kronor

Regionstyrelsen ska i samband med ett beslut om förvaltningsbudget besluta om hur utrymmet för ospecificerade investeringar fördelas inom förvaltningen.

Fastigheter, ombyggnationer

Årliga insatser som görs för att vidmakthålla befintlig standard betraktas som fastighetsunderhåll. Ombyggnader och utbyten av komponenter eller åtgärder som avsevärt förbättrar tillgångens prestanda betraktas som investering. Begränsade utgifter (lägre än 0,6 miljoner kronor) ska direkt avskrivas.

Uppföljning

Regionstyrelsen ska följa upp investeringar mellan 5 - 10 miljoner kronor genom anmälningsärenden från förvaltningen. För investeringar över tio miljoner kronor ska Regionstyrelsen till regionfullmäktige upprätta en särskild slutredovisning. I slutredovisningen görs en avstämning mot budget samt ekonomiska och kvalitetsmässiga effekter av investeringen.

Tabell 14 Investeringsbudget 2025 och plan 2026-2029

miljoner kronor	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028	Plan 2029
Fastigheter om- och nybyggnation	998	799	660	714	724
Övrigt, ej egen investering	0	0	0	0	100
Inventarier	265	265	265	265	265
TOTAL INVESTERINGSKALKYL	**1 263**	**1 064**	**925**	**979**	**1 089**
- varav pågående/beslutade projekt	1 058	691	400	343	344
- utrymme för nya beslut	55	253	427	636	745
BERÄKNAD UTBETALNING	**1 113**	**944**	**826**	**979**	**1 089**

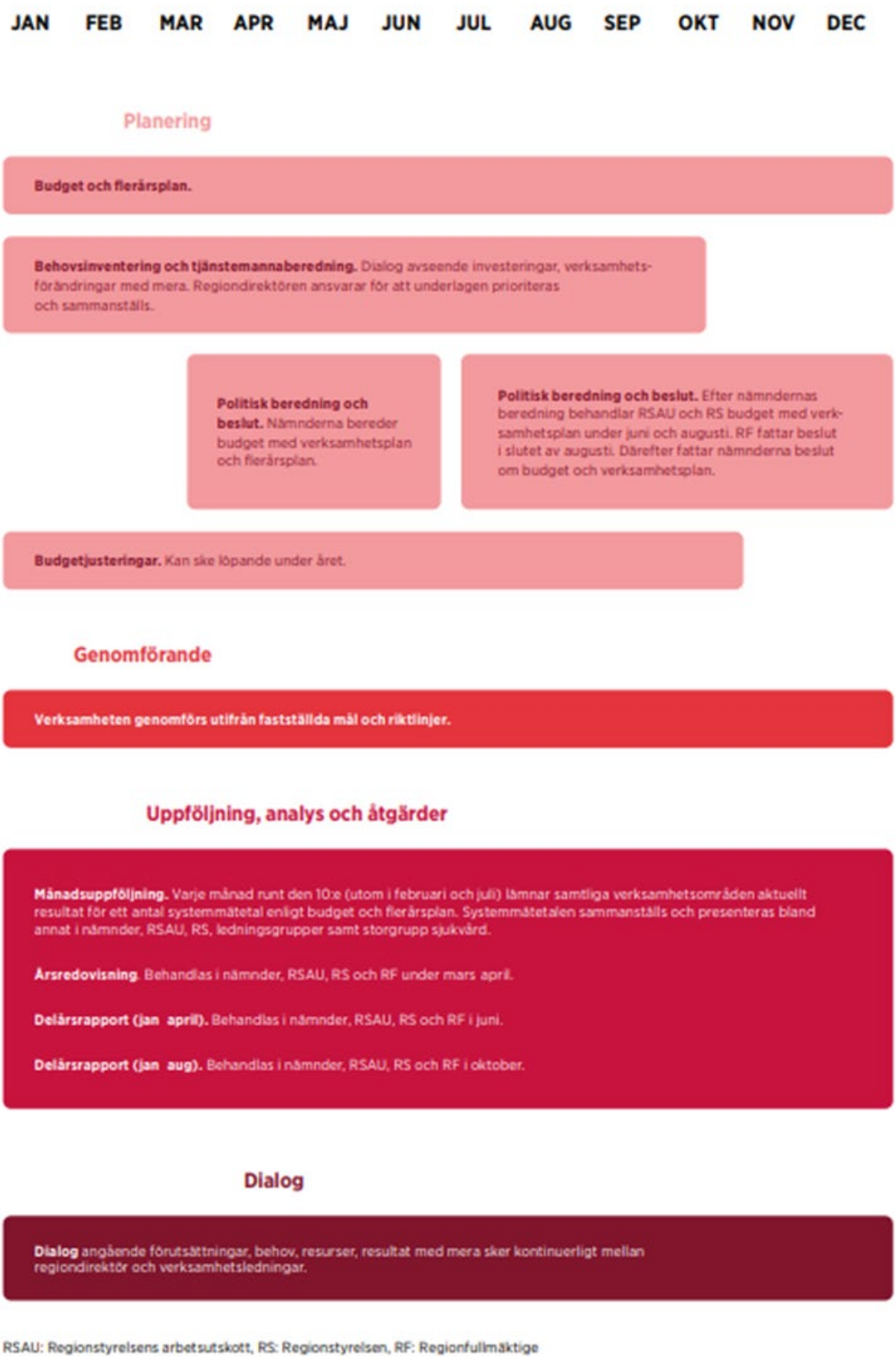
AVGIFTER OCH PRISER

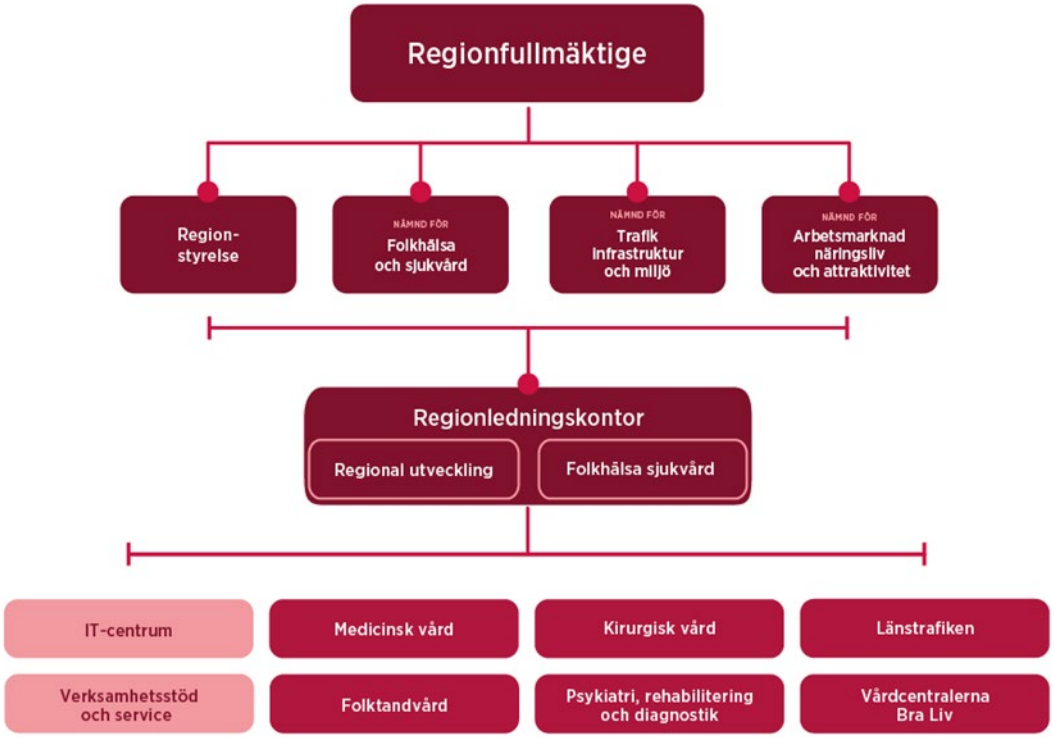
Avgifter och priser för hälso- och sjukvård, tandvård, kultur och kollektivtrafik redovisas i bilagor till Budget med verksamhetsplan 2025. Hälso- och sjukvårdens avgifter redovisas förutom i bilaga, även på Region Jönköping läns webbplatser. Om behov uppstår att under året förändra avgifter ska dessa förändringar beslutas av regionfullmäktige. Beslut om tillfälliga prisförändringar/erbjudanden inom kollektivtrafik och folktandvård kan fattas av respektive nämnd.

Bilagor som beslutats i fullmäktige i anslutning till beslut om budget 2025:

- patientavgifter i hälso- och sjukvården
- tandvårdstaxa folktandvården
- egenavgifter och bidrag hjälpmedel
- regelbok – Primärvård inom vårdval i Jönköpings län
- regelbok – Ögonsjukvård inom vårdval i Jönköpings län
- kollektivtrafikpriser
- regelverk sjukresor, färdtjänst, riksfärdtjänst
- principer för prissättning vid Kulturhuset Spira
- avgifter för internat, kost och logi, vid Region Jönköpings läns skolor

Bilagor

JAN FEB MAR APR MAJ JUN JUL AUG SEP OKT NOV DEC
Planering
Budget och flerårsplan.
Behovsinventering och tjänstemannaberedning. Dialog avseende investeringar, verksamhetsförändringar med mera. Regiondirektören ansvarar för att underlagen prioriteras och sammanställs.
Politisk beredning och beslut. Nämnderna bereder budget med verksamhetsplan och flerårsplan.
Politisk beredning och beslut. Efter nämndernas beredning behandlar RSAU och RS budget med verksamhetsplan under juni och augusti. RF fattar beslut i slutet av augusti. Därefter fattar nämnderna beslut om budget och verksamhetsplan.
Budgetjusteringar. Kan ske löpande under året.
Genomförande
Verksamheten genomförs utifrån fastställda mål och riktlinjer.
Uppföljning, analys och åtgärder
Månadsuppföljning. Varje månad runt den 10:e (utom i februari och juli) lämnar samtliga verksamhetsområden aktuellt resultat för ett antal systemmätetal enligt budget och flerårsplan. Systemmätetalen sammanställs och presenteras bland annat i nämnder, RSAU, RS, ledningsgrupper samt storgrupp sjukvård.
Årsredovisning. Behandlas i nämnder, RSAU, RS och RF under mars april.
Delårsrapport (jan april). Behandlas i nämnder, RSAU, RS och RF i juni.
Delårsrapport (jan aug). Behandlas i nämnder, RSAU, RS och RF i oktober.
Dialog
Dialog angående förutsättningar, behov, resurser, resultat med mera sker kontinuerligt mellan regiondirektör och verksamhetsledningar.
RSAU: Regionstyrelsens arbetsutskott, RS: Regionstyrelsen, RF: Regionfullmäktige

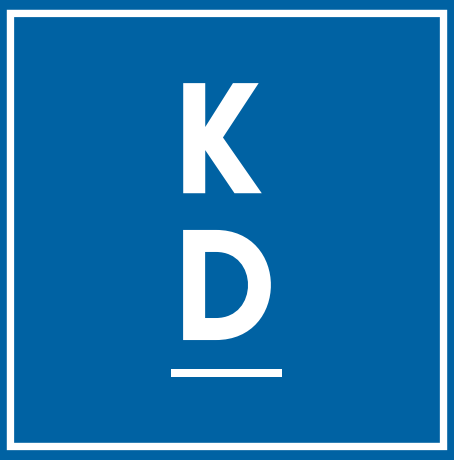

Regionfullmäktige
Region-
styrelse
NÄMND FÖR
Folkhälsa
och sjukvård
NÄMND FÖR
Trafik
infrastruktur
och miljö
NÄMND FÖR
Arbetsmarknad
näringsliv
och attraktivitet
Regionledningskontor
Regional utveckling
Folkhälsa sjukvård
IT-centrum
Medicinsk vård
Kirurgisk vård
Länstrafiken
Verksamhetsstöd
och service
Folktandvård
Psykiatri, rehabilitering
och diagnostik
Vårdcentralerna
Bra Liv

KRISTDEMOKRATERNAS

BUDGET 2025

med verksamhetsplan och flerårsplan 2026-2027

REGION JÖNKÖPINGS LÄN

Politikens förord 3
Fokusområden för Region Jönköpings län 2025 4
Fokusområde: Regional utveckling för ett attraktivt län att besöka, bo och verka i . 5
Fokusområde: Ett hållbart arbetsliv och långsiktig kompetensförsörjning 15
Fokusområde: Ett robust län med innovationer, forskning och utveckling 17
Fokusområde: Tillgänglig, nära och sammanhållen hälso- och sjukvård 21
Budget 2025 med flerårsplan 2026–2027 28
Finansiella förutsättningar 32
Finansiell rapport 37
Regionfullmäktiges direktiv till styrelse och nämnder avseende budget 2024.....39
Bilagor 46
Bilaga 1 -Vision, grundläggande värderingar och uppdrag.....46
Bilaga 2 - Regionövergripande styrning 48
Bilaga 3 – Planeringsförutsättningar 55

Bilagor som beslutats i fullmäktige i anslutning till beslut om budget 2025:

Bilaga 4: Patientavgifter i vården
Bilaga 5: Egenavgifter och bidrag hjälpmedel
Bilaga 6: Regelbok – Primärvård inom vårdval i Jönköpings län
Bilaga 7: Regelbok – Ögonsjukvård inom vårdval i Jönköpings län
Bilaga 8: Biljettsortement och priser 2025
Bilaga 9: Regelverk sjukresor
Bilaga 10. Regelverk färdtjänst
Bilaga 11. Regelverk riksfärdtjänst
Bilaga 12: Principer för prissättning vid Kulturhuset Spira
Bilaga 13: Avgifter för internat, kost och logi, vid Region Jönköpings läns skolor

Politikens förord

Målet är att Jönköpings län 2035 ska vara den bästa platsen att besöka, växa upp, bo, leva, verka, åldras och flytta till för fler. För att nå målet behöver vårt län utvecklas med goda möjligheter och förutsättningar som lockar människor att söka sig till länet och stanna här. Sambandet mellan Region Jönköpings läns ansvar för såväl liv och hälsa, som för tillväxt och utveckling är stark. De går inte att separera. De hör ihop. Region Jönköpings läns uppdraget att hålla samman och driva på det regionala utvecklingsarbetet har aldrig varit viktigare. För att öka attraktiviteten för människor och företag att söka sig till länet. Genom att hela Jönköpings län får en positiv befolkningsutveckling säkerställs ekonomin långsiktigt och därigenom ett gott liv för oss som bor här.

Jorden och samhället finns inte bara till för oss som lever idag. Vi har ett ansvar både att bevara det vi fått av föregående generationer, och att sedan lämna över ett hållbart samhälle till våra barn och barnbarn. Ett gott förvaltarskap handlar både om att ta hand om klimatet, ekonomin, vår kultur, våra institutioner och våra medmänniskor. Det går inte att slå sig till ro med att inte förvärra problemen. Förvaltarskap handlar om att vårda och utveckla.

Den höga inflationen har inneburit utmaningar. Kostnaderna har ökat och pensionsskulden skjutit i höjden. Tack vare att Region Jönköpings län under lång tid haft en stark och stabil ekonomi har vår region inte drabbats lika hårt som flera av de andra regionerna i Sverige. Det ska vi vara både stolta och tacksamma för. En stark och stabil ekonomi är dock inte självklar. Det krävs ett aktivt arbete för att varje krona från skattebetalarna används på ett ansvarsfullt sätt. Vi har ett ansvar både att se till dagens och morgondagens behov, att också förvalta långsiktigt med fokus på kommande generationer.

Kostnadsutvecklingen inom hälso- och sjukvård och kollektivtrafik kräver ökad kostnadskontroll under de kommande åren för att den stabila ekonomiska grunden ska kunna behållas. Sedan början av 2000-talet har Region Jönköpings län ökat kostnadsmassan utöver pris- och löneökningar varje år. Så kan vi inte låta det fortsätta.

Kristdemokraternas budget har tydliga prioriteringar och fokus på de utmaningar och problem som Region Jönköpings län har att hantera. Genom all vår verksamhet ska målet vara att *Jönköpings län ska vara den bästa platsen att växa upp och åldras på*.

Kristdemokraternas regiongrupp
i Region Jönköpings län

I årsredovisningen beskrivs Region Jönköpings läns breda verksamhet och resultat. Olika strategier och program beskriver hur verksamheten bedrivs och samordnas för länets utveckling och för att skapa ett bra liv i en attraktiv region. Budget 2025 med flerårsplan för 2026-2027 lägger fokus på prioriteringar, uppdrag och mätetal för de kommande åren.

Fokusområden för Region Jönköpings län 2025

Fokusområde: Regional utveckling för ett attraktivt län att besöka, bo och verka i

Region Jönköpings läns regionala utvecklingsuppdrag ska skapa förutsättningar för arbete, företagande, utbildning, bra kommunikationer samt ett rikt fritids- och kulturliv som ger alla länsbor förutsättningar för ett bra liv och god hälsa för alla länsbor. Det ska också bidra till att människor vill söka sig till och stanna i länet.

Det regionala utvecklingsansvaret. Regional utveckling berör hela samhället och omfattar en bredd av frågor såsom folkhälsa, utbildning, miljö, kultur, kommunikation, infrastruktur, landsbygds- och stadsutveckling, digitalisering, innovationer, grön omställning med mera. Där människor väljer att leva finns behov av hälso- och sjukvård, kollektivtrafik, utbildning och kultur. För att näringslivet ska kunna bidra med skattemedel behöver företagen kunna hitta rätt medarbetare och utvecklas. Människor behöver gemenskap, tillgång till kultur och en god livsmiljö för att trivas. Sambandet mellan de olika delarna är starkt och allt hänger ihop.

Det är utifrån och med kännedom om lokala och regionala förutsättningar utveckling blir mera gynnsam. I den regionala utvecklingsstrategin (RUS:en) finns visionen, målen och de övergripande strategierna. Visioner, planer och strategier är viktiga men då förändringar sker hela tiden finns också ett behov av handling här och nu utifrån nuläget.

Prognosen för Jönköpings läns befolknings visar en svagare utveckling framåt med negativt flyttnetto och sjunkande födelsetal. Det är dessutom en skev fördelning geografiskt där den nordvästra länsdelen ökat med 8 327 personer, den östra länsdelen ökat med 73 personer, och den södra länsdelen (GGVV) minskat med 369 personer under 2023. Endast 4 av 13 kommuner ökade under samma år sin folkmängd. Dessutom väntas försörjningskvoten de kommande åren öka med en större åldrande befolkning och färre i arbetsförålder.

Utvecklingen utmanar ekonomin och sätter press på välfärden. För att vända utvecklingen behöver Region Jönköpings län ta en mer aktiv roll i arbetet för den regionala utvecklingen.

Näringsliv och arbetsmarknad. En förutsättning för länets långsiktigt hållbara utveckling är länets företag. De bidrar med sysselsättning för invånarna och skattemedel till välfärden. Länets näringsliv har relativt sett lågt kunskaps- och teknologiinnehåll i produkter och tjänster, en låg digital transformationstakt och en lägre grad av hållbarhetsdriven näringslivsutveckling. Flera olika insatser behövs för att stärka näringslivets hållbara tillväxt och ökade konkurrenskraft.

En stark tillverkningsindustri är av fortsatt stor betydelse för länet, men en breddning av näringslivsstrukturen är en viktig faktor för länets fortsatta utveckling. Därför måste nya näringar och affärsmöjligheter stödjas och stimuleras för att kunna växa. Länet är i stort behov av såväl fler högteknologiska tillverkningsföretag som mer kunskapsintensiva tjänsteföretag. Även nyföretagandet behöver stärkas. Företagsamheten behöver bli mer diversifierad och präglad av mångfald. Möjligheten till framgångsrikt företagande på landsbygden behöver stärkas.

En särskilt viktig insats är att utveckla samverkan mellan akademin och länets företag. Jönköping University är en viktig motor för ökad kompetens samt forsknings- och innovationskapacitet. Framväxande kluster och innovationsmiljöer kan bidra till en långsiktigt hållbar näringslivstillväxt i hela länet. Jönköpings län har en stolt tradition av

entreprenörskap. Innovations- och förändringskraften i länet har länge varit synonymt med ett starkt och livskraftigt näringsliv.

För att kunna hantera näringslivets och välfärdens utmaningar är förmågan att attrahera och rekrytera samt behålla och utveckla kompetenser helt avgörande. Bristen på lämplig arbetskraft utgör det främsta tillväxthindret i länet. Både näringsliv och offentlig sektor har problem med jobbmatchningen eftersom det är svårt att rekrytera rätt kompetens. Som regionalt utvecklingsansvarig aktör har Region Jönköpings län ett särskilt ansvar för att stärka den regionala kompetensförsörjningen genom att arbeta för en väl fungerande arbetsmarknad, kompetensutveckling och därigenom bidra till en varaktigt ökad sysselsättning.

Den fastställda Plan för regional kompetensförsörjning 2024-2028 utgör en grund och riktning för insatser som ska stärka det regionala kompetensförsörjningsarbetet. Det finns lokala överenskommelser mellan länets kommuner och Arbetsförmedlingen kring kompetensförsörjning och minskad arbetslöshet. Region Jönköpings län ska sluta en liknande överenskommelse med Arbetsförmedlingen kring den regionala kompetensförsörjningen.

Utländsk arbetskraft är en tillgång möjlighet men språkkunskaper och regelverk ett hinder. Integration är en förutsättning för att Jönköpings län ska nå den tillväxt och utveckling som förutsätts i den regionala utvecklingsstrategin, men också en förutsättning för ett mer jämlikt och socialt inkluderande samhälle. Genom väl fungerande valideringsmöjligheter kan vägen till ett jobb förkortas betydligt.

Attraktivitet och livsmiljö. Jönköpings län ska vara den bästa platsen att besöka, växa upp, bo, leva, verka, åldras på och flytta till. Det ska vara en livsmiljö som ger möjligheter att kombinera ett bra boende med bland annat ett rikt kulturliv, god utbildning, arbete, service, god hälsa, omsorg och fritid. En livsmiljö som människor lockas till attraherar ännu flera. Besöksnäringen är en viktig del av länets näringsliv. Turism och besöksnäring skapar sysselsättning, konsumtion, attraktivitet och tillväxt. Näringen bidrar till lokal och regional utveckling, investeringar, service, bevarande och utveckling av natur- och kulturmiljöer samtidigt som den stärker attraktionskraften. Den är också en näring som sysselsätter många av länets unga och utrikes födda, och som i jämförelse med många andra branscher har en mer jämställd struktur.

För att stärka länets attraktivitet behövs mer samverkan på fler nivåer, såväl mellan länets kommuner och Region Jönköpings län, mellan civil samhället och det offentliga, och mellan vårt län och andra län. Eftersom länets attraktivitet inkluderar hela Region Jönköpings läns alla ansvarsområde behöver ett större fokus läggas på att hela organisationen tydligare ser sambanden och hur de olika delarna hör ihop och därmed gemensamt jobbar för att målen i den regionala utvecklingsstrategin ska uppnås.

Kultur. Kulturen bidrar till folkhälsa, livskvalitet och samhällsgemenskap. Den medverkar till innovationer, främjar livslångt lärande och erbjuder mötesplatser. Den ger oss både mening i nuet, bär våra historiska rötter och föder visioner för framtiden. Att kunna delta i och utöva kultur är en del av de mänskliga rättigheterna, och kulturen ska kännetecknas av mångfald och tillgänglighet för alla.

Att fler barn och unga ska få ta del av kulturen är viktigt. Kultur för och med barn och unga ska prioriteras. Det handlar både om möjligheten att utöva och att ta del av olika former av

kultur. Målet är att Jönköpings län ska vara det ledande barnkulturlänet i Sverige och på sikt ett nationellt center för barnkultur.

Kulturen ska vara tillgänglig. Både när det gäller geografiska avstånd och inkludering. Smålands Musik och Teater, som är Region Jönköpings läns egen verksamhet, har ett viktigt uppdrag i att vara synlig i hela länet och samverka med många olika lokala och regionala aktörer. Detta gäller även de andra regionala kulturverksamheterna som helt eller delvis finansieras genom kultursamverksansmodellen så som Arkiv Jönköpings län, Jönköpings läns museum, Riksteatern Jönköpings län, Vandalorum och Sharemusik and performing art. De digitala språng som tagits de senaste åren öppnar också upp för nya lösningar. Genom strömmade föreställningar, digitala utställningar, hybridkonserter med mera kan kultur spridas och tillgängliggöras för fler. Det är tillsammans som länets kulturaktörer, kommuner, folkbildning, myndigheter, region, civilsamhälle och andra organisationer kan skapa ett levande och inkluderande kulturliv för fler.

Utbildning. Region Jönköpings läns naturbruksskolor, Stora Segerstads naturbrukscentrum och Tenhults naturbruksgymnasium, ska utvecklas i samråd med länets kommuner och branschens aktörer. Naturbruksskolorna är viktiga för Region Jönköpings läns ansvar för regional kompetensförsörjning samt viktiga utbildnings- och kompetenscentra för de gröna näringarna. För att skapa förutsättningar för att utveckla skolorna till reella kompetenscentrum för de gröna näringarna behöver tillämpad forskning, försöksverksamheter och öppna testbäddar utvecklas på skolorna i samarbete med akademi, forskningsinstitutioner och näringsliv. Uppgiften att vara gröna kompetenscentra finansieras idag endast genom försäljning av tjänster. Under 2025 tas en plan fram för hur Region Jönköpings län med hjälp av regionala medel kan stärka skolorna i sin roll som gröna kompetenscentra. Utifrån förstudien om återtag av livsmedel som gjordes under 2022 görs ett pilotprojekt 2025 som fokuserar på hur livsmedel från länets naturbruksskolor kan användas i sjukhusens måltidsservice till patienter och restauranger.

Folkbildningen i form av bibliotek, folkhögskolor och studieförbund är centrala delar av det livslånga lärandet och demokratin. De erbjuder mötesplatser och kan ge personer en andra, och inte sällan annan, chans. Folkhögskolornas frihet att utforma sina kurser och möjligheten att göra anpassningar utifrån deltagares förkunskaper, intressen och behov spelar en viktig roll när det gäller att ge fler tillgång till vidare studier samt att möta människors unika behov och förutsättningar. Studieförbundens och folkhögskolornas del i Region Jönköpings läns ansvar för demokrati, livslångt lärande och kompetensförsörjning ska långsiktigt stärkas genom ett närmare samarbete mellan aktörerna.

Trafik. Kollektivtrafiken ska ge fler människor möjligheten att på rimlig tid och till rimlig kostnad ta sig till olika platser utan att använda bil. Kollektivtrafiken är en del i att länet är en attraktiv plats att bo på. Den ska skapa sammanhängande studie- och arbetsmarknader, ett hållbart och inkluderande samhälle, och ska erbjuda friheten att välja att resa utan biläkande. Att det ska vara enkelt att resa kollektivt slås fast i det regionala trafikförsörjnings-programmet för Jönköpings län. Enkelheten ska omfatta såväl avgifter och betalsystem, som planering av resa och möjligheten att se olika resealternativ. Under 2025 ska en ny biljett- och prismodell tas fram där de olika zonerna görs om till en enda zon för hela länet med längre giltighetstid för biljetterna samt färre biljettprodukter. Syftet är att göra det enklare för resenärerna och billigare för de som reser längre både i tid och avstånd. Som en del i arbetet med att Jönköpings län ska vara bästa plats att växa upp på höjs också åldersgränsen för när barn kan åka kostnadsfritt tillsammans med en vuxen till 10 år.

Ett av kollektivtrafikens syften är att göra det möjligt att resa i hela länet och binda ihop de olika delarna av länet till en helhet och ett rundare län. På så sätt kan arbetsmarknaden förstoras, arbetspendlingen underlättas och fritidsresor mellan olika delar av länet möjliggöras. För att kunna erbjuda kollektivtrafik på landsbygden och där resenärsunderlaget är lägre införs under 2025 kollektivtrafik on-demand som pilotprojekt på några platser i länet. Under planperioden utvecklas projektet till fler platser.
Renodlad skolskjuts för elever till och med högstadiet upphandlas idag av kommunerna och bedrivs inte av Region Jönköpings län genom Länstrafiken. Genom att öppna upp möjligheten för allmänheten att boka plats på skolbussarna kan fler få nytta av bussarna. Speciellt för boende på landsbygden, där utbudet av kollektivtrafik många gånger är begränsat, innebär det fler resmöjligheter. Under 2025 genomför ett pilotprojekt med mixtrafik för skolskjuts öppen för fler tillsammans med några kommuner i länet. Under planperioden utvecklas projektet till fler platser.

Buss och tåg har olika för- och nackdelar i förhållande till varandra. Tågets främsta fördelar är hög passagerarkapacitet, snabba resor och att resenärerna upplever tågresor som mer bekväma. Tåget har en högre kilometerkostnad, vilket medför behov av en högre beläggning. Bussen är i motsats till tåget flexiblare, billigare och kan komma närmare resmålet. Bussen har normalt sett en lägre medelhastighet och passagerarkapacitet samt konkurrerar om utrymmet med övrig vägtrafik. Inom Krösatågen har det de senaste åren varit problem med tillgängligheten framför allt på dieselfordon på grund av att fordonsflottan är äldre och i stort behov av underhåll. Samtidigt är underhållsbehovet på järnvägslinjerna i Jönköpings län stort. För att kunna upprätthålla pålitlig och tillgänglig trafik för resenärerna genomförs under 2025 en förstudie om Bus Rapid Transit-lösningar för trafiken i länet. Bus Rapid Transit är busstrafik med hög turtäthet och stor passagerarkapacitet.

Som ansvarig för kollektivtrafiken i länet krävs det att Region Jönköpings län följer med i utvecklingen och anpassar trafiken till nya möjliga lösningar. Potentialen i ny teknik och den digitala utvecklingen behöver tas tillvara med utgångspunkt i invånarnas behov. Kollektivtrafiken behöver tydligare bli en del av regional utveckling. Det är där utvecklingen ska ske, inte hos Jönköpings länstrafik (JLT) som utförare. Under 2025 initieras ett uppdrag för planperioden kring mobilitetslösningar.

Infrastruktur. En förutsättning för att hela länet ska leva, ekonomin utvecklas och mänskliga kontakter blomstra är ett väl fungerande system av infrastruktur. Ett system bestående av vägar, järnvägar, flyg och digital kommunikation. Idag möjliggör den tekniska utvecklingen oss att arbeta och bo varsomhelst – i teorin. I verkligheten utgör brister i infrastrukturen stora hinder.

För att skapa förutsättningar för att nå målen i den regionala utvecklingsstrategin krävs en utveckling av infrastrukturen i länet. För att klara målen behöver det ske en förflyttning av transporter från väg till järnväg. Även de befintliga vägarna behöver underhållas och utvecklas för att bibehålla hög säkerhet och underlätta alla former av miljövänliga transporter på väg. En välutvecklad infrastruktur skapar förutsättningar för ett väl fungerande transportsystem. Det ska vara enkelt att arbetspendla, resa, transportera gods och turista. Övergångar mellan olika transportslag ska förenklas och stimuleras. För att möjliggöra hållbar mobilitet över längre sträckor i hela länet behöver samarbetet utvecklas för att få till stånd ett system med bytespunkter där pendlare kan byta mellan kollektivtrafik och andra transportmedel. Region Jönköpings län bör i samband med pågående och kommande planarbete lägga särskilt stort fokus på de områden i transportinfrastrukturen som har prioriterats av den regionala politiken.

På vilket sätt den regionala tågtrafiken ska utvecklas avgörs både av Region Jönköpings läns ambitioner samt av banornas tekniska standard och planerna på upprustning och utveckling. Behov av underhåll på järnvägslinjerna i Jönköpings län är stort, Södra stambanan behöver hålla hög kvalitet och de regionala tågbanorna behöver rustas upp. Region Jönköpings läns påverkansarbete gentemot Trafikverket behöver öka.

Den digitala infrastrukturen är inte fullt utbyggd. Utbyggnaden behöver fortsätta för att invånare och företag ska kunna bidra till, och ta del av, utvecklingen. Med vägledning av de nationella bredbandsmålen och kvarvarande utmaningar i länet behövs insatser för att främja fortsatt bredbandsutbyggnad. Samverkan med kommunerna och nätägarna är av stor betydelse. Region Jönköpings län ska vara pådrivande i att identifiera olika former av lösningar för att öka takten i länets bredbandsutbyggnad för att ge förutsättningar för en ökad digitalisering.

Uppdrag 2025 - Regional utveckling för ett attraktivt län att besöka, bo och verka i	**Uppdrag till**
Näringsliv och arbetsmarknad	
Ta fram en regional överenskommelse (RÖK) mellan Region Jönköpings län och arbetsförmedlingen för en långsiktig varaktig försörjning och sysselsättning i länet	ANA
Årligen tillhandahålla bedömning av länets kompetensbehov inom offentlig och privat sektor på kort och lång sikt som underlag för kompetensförsörjningsinsatser	ANA
Etablera effektiva strukturer för validering för att öka möjligheten att tillvarata alla länsinvånares potential och kompetens.	ANA
I samverkan med forskningsinstitutioner utveckla formerna för att tillämpa aktuell forskning, utveckla forskningsinsatser eller testbäddar i arbetet med den regionala utvecklingen.	ANA
Skapa förutsättningar för ökad omställningsförmåga och försörjningsförmåga i näringslivet	ANA
Bidra till att små och medelstora företag ökar sin kapacitet att bidra och dra nytta av den digitala omställningen	ANA
Att skapa förutsättningar i länet för att attrahera företagsetableringar och finansiella investeringar samt verka för att företag stannar kvar i länet.	ANA
Attraktivitet	
Att främja en hållbar och inkluderande platsutveckling utifrån länets specifika förutsättningar.	ANA
Utveckla arbetet med landsbygdsutveckling för att ta tillvara hela länets utvecklingskraft och sysselsättningsmöjligheter och för att skapa likvärdiga möjligheter för länets invånare.	ANA
Kultur	
Stärka barn och ungas möjlighet att ta del av och skapa kultur i Jönköpings län. Arbeta för att Jönköpings län ska vara det ledande barnkulturlänet i Sverige och på sikt ett nationellt center för barnkultur.	ANA

Bidra till att utveckla fler kulturella mötesplatser, främja kulturskapares villkor, främja arrangörskap och publikutveckling i hela länet tillsammans med kommunerna.	ANA
Smålands Musik och Teater (SMOT) ska producera scenkonst, främja barn och ungas möte med scenkonst och bedriva utvecklingsarbete och fördjupning.	ANA
Verka för utvecklad samverkan mellan regional kultur och länets näringsliv.	ANA
Utbildning	
Bidra till de gröna näringarnas utveckling genom att skapa förutsättningar för att utveckla naturbruksskolorna till kompetenscentrum för de gröna näringarna.	ANA
Andel elever som når gymnasieexamen från naturbruksprogrammet ska öka.	ANA
Deltagarna inom folkhögskolan ska slutföra sina kurser.	ANA
Stärka den pedagogiska kompetensen så att samtliga tillsvidareanställda lärare inom gymnasiegemensamma ämnen ska ha lärarlegitimation.	ANA
Trafik	
Ett nytt trafikförsörjningsprogram (TFP) tas fram där kollektivtrafiken tydligare integreras med den reviderade regionala utvecklingsstrategins mål och strategier. Det nya TFP ska utgå från resemönster och behov, och med ett tydligt perspektiv på framtidens mobilitetslösningar och i synnerhet när det gäller landsbygdernas trafikförsörjning.	TIM, ANA, RS
Under 2025 ska en ny biljett- och prismodell tas fram där de olika zonerna görs om till en enda zon för hela länet med längre giltighetstid för biljetterna samt färre biljettprodukter.	TIM
Utveckla samarbetet med kommunerna när det gäller samordning av alla samhällsbetalda resor, såsom kollektivtrafik, skolskjuts, sjukresor och färdtjänst. Under 2025 genomför ett pilotprojekt med mixtrafik för skolskjuts öppen för fler tillsammans med några kommuner i länet. Under planperioden utvecklas projektet till fler platser.	TIM
Gränsen för fria resor för barn höjs till 10 år.	TIM
För att kunna erbjuda kollektivtrafik på landsbygden och där resenärsunderlaget är lägre införs under 2025 kollektivtrafik on-demand som pilotprojekt på några platser i länet. Under planperioden utvecklas projektet till fler platser.	TIM
Starta en bussförbindelse Eksjö-Sävsjö-Värnamo som pilotprojekt 2025-2027.	TIM
Under 2025 görs en förstudie om Bus Rapid Transit-lösningar för trafiken i länet.	TIM
Under planperioden ska lösningar inom kollektiv hållbar mobilitet tas fram.	TIM
Stärka samverkan med kommunerna kring kollektivtrafiken.	TIM

Infrastruktur	
Se över den regionala bredbandsstrategin i syfte att öka tillgången till infrastruktur i form av bredband och mobila nät	ANA, TIM
Aktivt driva påverkansarbete för att öka kapaciteten på järnvägsnätet och trafiksäkerheten på viktiga vägsträckor i länet.	TIM
Bredda plattformen funktionella samband med flera samhällsbyggnadsperspektiv.	TIM

Mätetal

- Publik Smålands Musik och Teater. Målvärde 85 000
- Publik vid föreställningar för barn och unga. Målvärde 35 000
- Publik i länet (exklusive Kulturhuset Spira). Målvärde 30 000
- Sökande per utbildningsplats (folkhögskolan). Målvärde 1,5
- Antal antagna i förhållande till antal elever som slutar årskurs 9 i länet (Naturbruksskolorna). Målvärde 3%
- Andel elever som når en gymnasieexamen inom 3 år. Målvärde 100%
- Andel elever som nått målen för gymnasieexamen. Målvärde 100%
- Andel behöriga lärare. Målvärde 100%
- Andel nöjda NKI – allmän trafik – alla länsbor. Målvärde 60%
- Andel nöjda NKI – allmän trafik – resenärer. Målvärde 70%
- Andel nöjda NKI – serviceresor. Målvärde 85%
- Antal resor. Målvärde 25 000 000

Fokusområde: Hållbart förvaltarskap - ekonomiskt, socialt och miljömässigt

Vi har ett ansvar både att bevara det vi fått av föregående generationer och att sedan lämna över det till våra barn och barnbarn. Ett gott förvaltarskap handlar både om att ta hand om klimatet och miljön, och att ta hand om ekonomin, vår kultur, våra institutioner och våra medmänniskor. Förvaltarskap handlar om att vårda och utveckla. För att utvecklingen ska vara hållbar måste hållbarhet uppnås inom alla tre hållbarhetsdimensioner – ekologisk, social och ekonomisk. Region Jönköpings ska alltid vara beredd att ompröva beslut och se både det som är bra, och våga se det som fungerar mindre bra.

Ekonomi. Region Jönköpings län har en stark och stabil ekonomisk grund som skapats genom ett långsiktigt ansvarstagande. Utifrån kostnadsutvecklingen inom framför allt hälso- och sjukvården och kollektivtrafiken krävs det kostnadskontroll och krav på finansiering för att nå ekonomi i balans och för att investeringar över tid ska kunna finansieras med egna medel. För att säkerställa en hälso- och sjukvård med god tillgänglighet och hög kvalitet krävs en fortsatt tydlig prioritering av välfärdens verksamheter.

Region Jönköpings läns verksamheter ska inte kostar mer än vad som kan finansieras genom skatteintäkter och statsbidrag. Det ekonomiska resultat ska vara på en nivå där såväl konjunktursvängningar, oförutsedda händelser och framtida åtaganden kan klaras. Det handlar om att klara pensionsåtaganden gentemot personalen, investering och finansiering i all verksamhet som Region Jönköpings län ansvarar för.

Balans mellan verksamhetens uppdrag, personalkostnader och ekonomiska ramar måste upprätthållas för att behålla en långsiktig och stabil utveckling. För att bedöma Region Jönköpings läns kostnadseffektivitet är det viktigt med jämförelser med övriga regioner. Inriktningsmål är att ligga i nedre kvartilen avseende strukturjusterad hälso- och sjukvårdskostnad per invånare.

Det krävs återhållsamhet och prioriteringar för att Region Jönköpings läns i detta läge ska kunna fortsätta ha en stark och stabil ekonomi med ett långsiktigt ansvarstagande för kommande generationer.

Social hållbarhet. Alla människor kan bidra till ett samhälles utveckling. Frågan är hur detta kan ske, inte om det ska ske. Genom att se alla människors möjligheter och potential skapas en verklig samhällsgemenskap. Region Jönköpings län ska vara en socialt hållbar organisation, med människors lika värde i centrum. Alla invånare ska erbjudas likvärdig vård och medborgarservice, utifrån sina rättigheter. Jämlikhet är ett tillstånd där alla människor har samma status, åtnjuter samma respekt och är lika mycket värda. Jämlikhet innebär också att alla människor har lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter, vilka omfattar samhället i sin helhet. Den som har störst behov av stöd och hjälp ska få först och mest för att alla ska ges likvärdiga förutsättningar.

De kommande åren kommer kraven höjas och ett bredare perspektiv kommer att tas kring socialt ansvarstagande för att ge fler människor möjlighet att delta och bidra i samhället och för att ge personer långt ifrån arbetsmarknaden en väg in i arbete. Partnerskapet med civilsamhället ska tydliggöras och civilsamhällets olika aktörer ska ges en större möjlighet att bidra till Region Jönköpings läns uppdrag.

Region Jönköpings län har ett tydligt mål om att länet ska vara den bästa platsen att växa upp och åldras på. Ett gott förvaltande respekterar tidigare generationers arbete och kommande generationers arv. I tider med sämre ekonomiska förutsättningar är det extra viktigt att ha fokus på barn och unga, och äldre.

Miljö och klimat. Tillsammans behöver vi kraftsamla i länet för att öka takten i klimatomställningen och miljömålsarbetet. Detta avgörande arbete måste ske i samklang med målen om god tillväxt i företagen och tillsammans med länets kommuner.

Länets koldioxidbudget visar att utsläppen i Jönköpings län har minskat med två procent i genomsnitt per år sedan 2010. Det krävs dock mer för att nå de globala målen. Länets största utmaningar finns inom transportsektorn där persontransporter står för den största delen följt av tunga transporter med lastbil. Insatser behövs för att främja elektrifieringen av transporter och den gröna omställningen i näringslivet.

Upphandling är en strategiskt viktig fråga för Region Jönköpings län. Som stor kund kan Region Jönköpings län genom upphandlingar påverka utbudet på marknaden i en hållbar riktning. Sociala hållbarhetskrav och mer långtgående miljökrav ställs i prioriterade upphandlingar. Genom samverkan med länets kommuner när det gäller gemensamma upphandlingar kan effekterna bli ännu större. Både när det gäller klokt resursutvecklande och bättre service till länsinvånarna. Region Jönköpings län ska också möjliggöra för små och medelstora aktörer, inte minst på landsbygden, samt den idéburna sektorn att konkurrera om Region Jönköpings län avtal när det är relevant. Under planperioden 2025-2027 ska arbetet med strategiska upphandlingar utifrån de tre hållbarhetsdimensioner – ekologisk, social och ekonomisk intensifieras.

Region Jönköpings län ska möjliggöra en hållbar tillväxt och resurseffektivitet utifrån ett helhetsperspektiv samt bidra till cirkulär ekonomi där returflöden skapas och material tas tillvara. Andelen cirkulära materialflöden ska öka, avfallsmängden ska minska och återvinningen ska öka. Användning av förbrukningsartiklar är prioriterade ur ett klimatperspektiv och riktlinjer finns för att så långt som möjligt använda flergångsmaterial och i övrigt använda rätt förbrukningsmaterial vid rätt tillfälle.

Uppdrag 2025 - Hållbart förvaltarskap - ekonomiskt, socialt och miljömässigt	**Uppdrag till**
Ekonomi	
Vidta åtgärder och aktiviteter för att uppnå ekonomisk balans 2025.	RS
Utveckla en mer hållbar kapitalförvaltning jämfört med jämförbara index.	RS
Region Jönköpings län ska göra en genomgång och översyn av samtliga egna vårdlokaler utifrån de behov som länsinvånarna har och som finns i verksamheten samt resultera i en långsiktig investeringsplan för prioritering av renovering eller nybyggnation. Utredningen ska beakta kommunernas lokalbehov.	RS
Initiera EU-frågor i ordinarie planerings-, lednings- och uppföljningsarbete för att i högre utsträckning använda den finansiering som finns via EU-fonder för utvecklingsbehov i länet.	RS, ANA
Social hållbarhet	
Stärka och utveckla samt tydliggöra formerna för samverkan med civilsamhället.	RS, ANA, FS

Arbetet med att utveckla det Idéburna offentliga partnerskapet (IOP) ska fortsätta med syfte att fler IOP:er ska tecknas.	RS
Analysera gapen utifrån den reviderade europeiska deklarationen för jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå (CEMR-deklarationen)	RS
Verksamheter och arbetsplatser ska aktivt främja integration och inkludering utifrån ett mångfaldsperspektiv.	RS
Utveckla arbetet med de fem nationella minoriteternas rättigheter inklusive uppdraget som finskt förvaltningsområde genom att erbjuda utbildning om rättigheter och möjligheterna till inflytande.	RS
Utveckla arbetet med att initiera och främja samtal om yttrandefrihet, mångfald, demokrati och mänskliga rättigheter samt väcka uppmärksamhet för frågorna.	RS, ANA
Tillgängliggöra praktikmöjligheter/erbjuda arbetstillfällen med låg tröskel.	RS
Miljö och klimat	
Utveckla samverkan med länets kommuner och andra regioner när det gäller gemensamma upphandlingar där det kan skapa klokt resursutnyttjande och bättre service till länsinvånarna.	RS
I samverkan kartlägga energiförsörjningsbehoven nu och framgent, identifiera flaskhalsar för effektiv energiförsörjning och föreslå åtgärder.	RS
Minska mängden köpt energi i våra fastigheter	
Främja en hållbar livsmedelsproduktion.	RS, ANA
Främja en ökad självförsörjningsgrad för livsmedel.	RS, ANA
Öka andelen svenskproducerade livsmedel.	ANA
Minska klimatpåverkan från privata resor till vårdinrättningar genom att resa på kallelse till vårdinrättningar.	RS
Minska klimatpåverkan från direkt påverkansbara utsläpp.	RS, TIM
Utveckla cirkulära materialflöden och minska mängden avfall.	RS, TIM
Utveckla ett hållbart byggande med sund inom- och utomhusmiljö.	RS
Utveckla miljökrav och sociala krav inklusive uppföljning i upphandling.	RS

Mätetal

- Ekonomi i balans.
- Prognos. Målvärde inte överstiga budget
- Klimatpåverkan kapitalförvaltning, ton CO2e/mnkr av portföljens innehavs totala omsättning. Målvärde 7,2
- Köpt energi (kWh/m2). Målvärde 145 kWh/m2
- Klimatpåverkan från direkt påverkbara utsläpp. Målvärde -30%
- Klimatpåverkan från prioriterade förbrukningsartiklar (ton koldioxidekvivalenter). Målvärde -25%
- Andel ekologiska livsmedel. Målvärde 65%
- Koldioxidutsläpp från tjänsteresor, inklusive egna godstransporter per årsarbetare. Målvärde 0,121 ton koldioxid/årsarbetare
- Andel svenskproducerat kött, mejeriprodukter och ägg. Målvärde 95%

Fokusområde: Ett hållbart arbetsliv och långsiktig kompetensförsörjning

Region Jönköpings läns över 11 000 medarbetare är och kommer alltid vara den största och viktigaste resursen. Medarbetarna ska ha en arbetsplats där de trivs, känner sig uppskattade och får möjlighet att utvecklas.

Som en följd av samhällsutvecklingen står både välfärden och näringslivet inför betydande utmaningar. Förmågan att attrahera och rekrytera, samt behålla och utveckla kompetenser helt avgörande i kombination med nya arbetssätt.

Ett hållbart arbetsliv. För att Region Jönköpings län ska utvecklas till att vara Sveriges bästa offentliga arbetsgivare med Sveriges bästa arbetsplats behövs en god arbetsmiljö och hälsa bland medarbetarna, samt att de kan vara delaktiga och kreativa i utvecklingen av verksamheten och arbetsplatsen. Medarbetarskapet bygger på ett välfungerande samarbete mellan kollegor, medarbetare och chefer i det dagliga arbetet. Där det är allas gemensamma ansvar att bidra till god arbetsmiljö och god kommunikation.

Även om antalet medarbetare i Region Jönköpings län totalt sett har ökat finns utmaningar och det är svårt att rekrytera inom vissa verksamheter och områden. Då förutsättningarna att lyckas rekrytera och behålla personal kan skilja mellan olika verksamheter och geografiska områden måste det finnas en öppenhet för riktade satsningar i områden med bemanningsutmaningar.

I arbetet med ständiga förbättringar och klok resursanvändning krävs en öppenhet för nya arbetssätt och delaktiga medarbetare med möjlighet till inflytande. Kompetensförsörjning och en aktiv personalpolitik är och kommer fortsatt vara en av de strategiskt viktigaste frågorna för utvecklingen av Region Jönköpings län.
Region Jönköpings län ska arbeta för att uppnå en god grundbemanning inom hälso- och sjukvården och skapa förutsättningar för att samtliga anställda ska ha ett hållbart arbetsliv och med särskilt fokus på att all personal ska kunna arbeta heltid. Ett hållbart arbetsliv där det ska vara möjligt att orka arbeta ett helt yrkesliv, möjligt att kunna kombinera arbetslivet med ett fungerande familjeliv och fritid. Möjligheten ska också finnas för de som vill att jobba längre. På så sätt säkerställs också generationsväxlingar. Sjukfrånvaro innebär både samhällskostnader och en sämre livskvalitet för den enskilda personen. Tidiga insatser och arbetsanpassning utifrån behov och förutsättningar är av yttersta vikt i arbete med att minska sjukfrånvaron.
Region Jönköpings län ska arbeta aktivt med hälsofrämjande, förebyggande och rehabiliterande insatser för en god arbetsmiljö. Arbetet för arbetsmiljöarbetet ska ha sin utgångspunkt i friskfaktorer som bidrar till en god arbetsmiljö. En väl fungerande lönebildning och långsiktigt hållbara arbetsvillkor är en viktig förutsättning för att fortsatt vara en attraktiv arbetsgivare.

Med bemanningskrisen i vården har också beroendet av bemanningsföretag vuxit sig allt starkare. Fördelarna med egen fast personal, som trivs på sitt arbete, är många. Inte minst när det gäller kontinuiteten för både medarbetare och patienter. Beroendet av bemanningsföretag behöver därför minska. Arbetet med att minska kostnaderna för hyrbemanning fortsätter och under mandatperioden ska kostnaderna av hyrbemanning minska till 1 procent av lönekostnaderna. I verksamheternas kompetensplaner ska det framgå vilka åtgärder som genomförs för att säkra kompetensförsörjningen och minska beroendet av hyrbemanning.

Region Jönköpings län ska arbeta för en god kommunikation både inom organisationen och utanför. Chefer och ledare är den viktigaste kanalen i kommunikationen med medarbetarna, som i sin tur är de bästa ambassadörerna i dialogen med invånare, samarbetsparters och kollegor. Chefer behöver få rätt förutsättningar för att kunna utöva ett närvarande, tillitsfullt och engagerat ledarskap och nå verksamhetens uppsatta mål.

Ett genomgripande arbete behöver göras i hela organisationen för att minska onödig administration. Det handlar om att skapa smarta och effektiva processer samt att minska dubbelarbete i vardagen. Det handlar också om att identifiera arbetsuppgifter som kanske kan göras på annat sätt för att på så vis frigöra administrativ tid.

Uppdrag 2025 - Ett hållbart arbetsliv och långsiktig kompetensförsörjning	**Uppdrag till**
Minska beroendet av bemanningsföretag i vården.	RS
Arbetet med att minska sjukfrånvaron ska minska med fokus på tidiga insatser och arbetsanpassning.	RS
Öka arbetet med tillitsbaserad styrning och ledning för att tydliggöra och utvidga mandat och befogenheter hos medarbetare och ledare för ett individuellt beslutsfattande.	RS
Utveckla verksamhets- och ledarutvecklingsprogram till att inkludera deltagare från kommunerna i länet.	RS
En aktiv och strategisk kompetensplanering i organisationens alla områden och på alla nivåer på kort och lång sikt.	RS
Alla medarbetare ska ha en plan och möjlighet till relevant och kontinuerlig kompetensutveckling.	RS
Ett systematiskt arbetsmiljöarbete med utgångspunkt i friskfaktorer	RS
Cheferna ska ha förutsättningar för ett hållbart chef- och ledarskap	RS

Mätetal

- Kostnad för bemanningsföretag (hyrkostnad som andel av egna personalkostnader) ska minska. Målvärde 2%
- Andel heltidsanställda. Målvärde 91%
- Sjukfrånvaro. Målvärde 5,5%
- Arbetstillfredsställelse. Målvärde 85%
- Antalet chefer med 10-25 medarbetare. Målvärde 80%

Fokusområde: Ett robust län med innovationer, forskning och utveckling

Att tänka nytt genom forskning, utveckling och innovationer är nyckeln till framgång. Det stärker både hälso- och sjukvården och den regionala utvecklingen. Utgångspunkten är att arbeta med det som skapar värde för invånarna inom hälso- och sjukvård och regional utveckling. Förändringar i omvärlden kräver att samhällets förmåga att förebygga, motstå och hantera krissituationer stärks. Befolkningsutvecklingen fram till 2035, med kraftigt ökad andel som är 80 år och äldre, ställer krav på förnyade arbetssätt som kan underlättas av digitalisering och ny teknik.

Innovation. Både näringslivsdriven innovation och offentligt driven innovation kommer vara allt viktigare de kommande åren. Förändringstakt är hög och tekniska innovationer driver utvecklingen mot mera automatisering, AI och digitalisering.

Företagen ställs inför nya utmaningar på en internationell arena och utsätts för en allt hårdare konkurrens. Inom hälso- och sjukvård är e-hälsa expanderande område med stora kvalitetsvinster för den enskilda patienten och nyttor för verksamheten.
Det behövs ett ökat fokus på att utvärdera och implementera nya innovativa teknologier för att stärka länets och Region Jönköpings läns attraktivitet och utveckling. För att klara välfärdens uppdrag framöver är detta avgörande.

Stärkt innovationskraft och förmåga till innovation är viktigt för regionens verksamheter. Att ge medarbetare förutsättningar stärker långsiktigt regionen som arbetsgivare och leder till att vi kan öka takten i förnyelsearbetet. För att stödja detta har regionen inrättat en innovationsplattform. Innovation för nya lösningar som svarar mot behov och efterfrågan i vardagen och omvärlden. Värdet uppkommer när idéer omsätts i praktiken och gör nytta – ekonomiska, sociala eller miljömässiga. Samverkan med partners som t ex kommuner, myndigheter, näringsliv och universitet är viktigt i arbetet.

Forskning. Forskning är en betydande del i utvecklingsarbete. Region Jönköpings län bedriver mycket forskning och har många disputerande medarbetare som bidrar till regionens utveckling, kunskap och innovation, samarbeten och samhällsutveckling.

Det är viktigt att lyfta fram det forskningsarbete som bedrivs. Både för att skapa transparens och för att öka intresset. Region Jönköpings län presenterar därför årligen ett forskningsbokslut som ska omfatta forskande kompetens, forskningsproduktion, samhällsnytta och tillgänglig ekonomiska medel.

Kliniska prövningar av läkemedel och medicinteknik generera mer kunskap, ger fler patienter möjlighet att delta i studier och på sikt en bättre sjukvård och hälsa. Fler kliniska prövningar av läkemedel och medicinteknik ska genomföras, framför allt inom samverkan i Sydöstra sjukvårdsregionen. Arbetet för att kunna erbjuda behövligt stöd och strukturer behöver tillta.

Utveckling. Hela Region Jönköpings län ska arbeta för en väl fungerande verksamhet, som ständigt förbättras och förnyas med utgångspunkt i invånarnas behov.
Befolkningsutvecklingen fram till 2035, med kraftigt ökad andel som är 80 år och äldre, ställer högre krav på förnyade arbetssätt som kan underlättas av digitalisering och ny teknik.

Samverkan med länets kommuner är av största vikt inom både hälso- och sjukvård och regional utveckling.

En förutsättning för en långsiktigt hållbar verksamhet är utveckling och förbättring av arbetssätt genom ständiga förbättringar. All utveckling och förändrade arbetssätt ska alltid ses utifrån vilket behov som ska tillgodoses eller vilken utmaning som behöver lösas. Ökad kvalitet och minskade kostnader förutsätter nya arbetssätt. För att nå effekt av ett förändrat arbetssätt krävs samtidigt att ett mindre värdeskapande arbetssätt fasas ut. Syftet med förändringen måste vara tydligt för att säkerställa att förändringen leder till förbättring och att använda skattebetalarnas medel på mest effektiva sätt.

Medarbetare ska uppmuntras att utmana det traditionella och identifiera nya behov och lösningar. Lärande och förnyelse ska vara en självklar del i chefers och medarbetares vardag, liksom att se möjligheter, pröva nya vägar och att vara lyhörd för idéer och förslag. En stor del av utvecklingsarbete är att våga testa nytt och lära av misstag. Att våga pröva nya lösningar kommer per automatik att medföra misstag. De misstagen är nödvändiga och positiva lärdomar på vägen mot lösningarna.

Digitala verktyg och processer är en väg att nyttja resurser optimalt. För att lyckas med verksamhetsutveckling genom digitalisering behövs resurser för digital infrastruktur, initiala kostnader vid införande och resurser för att upprätthålla förvaltning och fortsatt utveckling. I de fall där aktuell lagstiftning begränsar utvecklingen ska Region Jönköpings län vara aktiv för att ny lagstiftning kommer till där det är önskvärt.

För att på bästa sätt ta tillvara de gemensamma resurserna måste samverkan med andra aktörer öka, framför allt samverkan med länets 13 kommuner. Ett hinder för samverkan mellan region och kommun är idag informationsdelning. Rätt information måste vara tillgänglig vid rätt tillfälle för både invånare och vårdgivare. Informationsdelning minskar risken för att beslut fattas på ett undermåligt informationsunderlag. Speciellt viktigt är detta för de personer som har flera vårdkontakter inom både kommun och region. Därför behöver arbetet för en sammanhållen journalföring mellan vårdgivare prioriteras.

Beredskap. Region Jönköpings län har ett omfattande samhällsansvar inför och under fredstida kriser och höjd beredskap. Region Jönköpings län är också skyldig att planera sin hälso- och sjukvård så att katastrofmedicinsk beredskap upprätthålls. Hälso- och sjukvården är en samhällsviktig funktion med en central roll i det civila försvaret. Om sjukvården inte fungerar får det konsekvenser för människors liv och hälsa. Det civila försvaret omfattar även andra samhällsviktiga funktioner så som transporter.

En trovärdig totalförsvarsförmåga, som inkluderar en sammanhållen planering, ledning, beredskap samt nödvändiga resurser för att ytterst kunna hantera krig, förbättrar även möjligheterna att förebygga och hantera fredstida kriser samt konflikter i omvärlden. Region Jönköpings läns arbete inom området civilt försvar och krisberedskap inriktas genom lagar, förordningar och föreskrifter samt överenskommelser. Parallellt med detta förstärks även arbetet med allmän säkerhet i regionen.

I samarbete med regionala aktörer och näringslivet behöver en robust beredskap säkerställas. Ett viktigt område för att skapa en robust beredskap och förmåga att bedriva samhällsviktig verksamhet, även under störda förhållanden, är Region Jönköpings läns lokaler som behöver vara anpassade för de krav som ställs. I skriften den robusta sjukhusbyggnaden beskrivs målsättningar för ett sjukhus robusthet.

I takt med digitaliseringen blir IT-tjänster allt mer kritiska för att Region Jönköpings läns verksamheter ska fungera. Samtidigt medför digitaliseringen ofrånkomligen risker och hot, och utgör en komplex säkerhetsutmaning. Ett väl fungerande Informationssäkerhetsarbete och IT-säkerhetsarbete är därför en förutsättning för att upprätthålla en IT-miljö med hög funktionalitet, tillgänglighet, kapacitet och stabilitet.

Uppdrag 2025 - Innovation, forskning, utveckling och samverkan	**Uppdrag till**
Innovation	
Utveckla innovationsplattformen för att inkludera alla delar av Region Jönköpings läns verksamhet.	RS
Utveckla samverkan mellan akademin och länets företag för att ökad kompetensen samt forsknings- och innovationskapaciteten.	ANA
Utveckla arbete med innovationsvänliga upphandlingar	RS
Forskning	
Fler kliniska prövningar av läkemedel och medicinteknik ska genomföras, framför allt inom samverkan i Sydöstra sjukvårdsregionen.	RS
Identifiera, kartlägg, samordna och stödja strategiska forskningsområden och kunskapsunderlag i arbetet med nära vård.	FS
Utveckling	
Utveckla Region Jönköpings läns IT-lösningar för att underlätta integration mellan nationella och kommunala system och tjänster	RS
Erbjuda digitala tjänster som en del av verksamheternas ordinarie utbud.	RS, FS, ANA, TIM
Intensifiera arbetet med att förenkla och minska antalet administrativa arbetstimmar och ”icke värdeskapande uppgifter” till förmån för patientfokuserat arbete.	RS
Ett pris för bästa förändringsarbete med hjälp av digitaliseringens möjligheter delas ut årligen.	RS
Ett pris för ”Årets misslyckande” delas ut årligen.	RS
Inför struktur och lösningar för ordinerad egenmonitorering.	FS
Beredskap	
Region Jönköpings läns arbete med säkerhet och beredskap ska kontinuerligt utvecklas under planperioden. Med utgångspunkt i den nationella planeringen och överenskommelser med myndigheter behöver tempot öka i planeringsarbetet.	RS
Översyn av lagerhållning och lokaler för att säkra Region Jönköpings läns robusthet och försörjningsberedskap.	RS
Ge utbildning och övning i syfte att stärka sjukvården och dess stödfunktioners förmåga vid fredstida kris, höjd beredskap och krig.	FS
Inrätta funktionen beredskapsläkare	RS

Mätetal
- Antal forskarutbildade medarbetare. Målvärde >125 st
- Antal publikationer. Målvärde >150 st
- Antal kliniska prövningar. Målvärde >56 st

Fokusområde: Tillgänglig, nära och sammanhållen hälso- och sjukvård

”Jag får den vård jag behöver, när jag behöver den och på det sätt jag behöver.” Utgångspunkten i planering och genomförande av hälso- och sjukvården i Region Jönköpings län är vad som är bäst för Esther och hennes närstående och vänner. Jönköpings län ska vara bästa platsen att växa upp, leva och åldras på med primärvården som den naturliga kontaktpunkten.

Folkhälsa. Nyckeln till att fler kan leva ett gott och friskt liv längre är folkhälsa. Det är viktigt för den enskilda personen, men också ur ett samhällsekonomiskt perspektiv att fler kan leva ett hälsosamt liv. Det ska gälla för alla åldrar, oavsett var i länet man bor och både som sjuk och som frisk. Folkhälsoarbetet ska bygga på inkludering oavsett bakgrund, kön eller ålder. Speciellt fokus ska läggas på barn och äldres folkhälsa. Både generella och riktade insatser krävs för att utjämna de påverkbara skillnader som finns relaterat till hälsa, uppväxtvillkor och socioekonomi. Folkhälsoarbetet bygger på samverkan med olika samhällsaktörer, som länets kommuner, myndigheter, organisationer, näringsliv och civilsamhälle. I folkhälsoarbetet är både hälso- och sjukvården och verksamheterna inom regional utveckling viktiga. När en invånare behöver hälso- och sjukvård ska vårdcentralen vara förstahandsvalet. Primärvårdens uppdrag ska förtydligas för att betona det hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbetet.

Det finns ett tydligt samband mellan social gemenskap och hälsa. Ofrivillig ensamhet är inte bara ett själsligt lidande. Det ökar också risken för sjukdomar som stroke, hjärtinfarkter, demens och suicid. Ofrivillig ensamhet är en stor hälsoutmaning för hela samhället. Tillsammans med civilsamhället och kommunerna ska Region Jönköpings län utveckla arbetet för att påverka och förändra utvecklingen i rätt riktning.

Region Jönköpings län beviljar årligen stöd till organisationer för att stödja och stimulera verksamheter som syftar till att främja en jämlik hälsa och bidra till att minska hälsoklyftor i regionen. Bidragen är en viktig stimulans och stöd till civilsamhället för att stödja invånarna att hantera sin hälsa. Bidraget kan ges som organisationsstöd och/eller verksamhetsstöd men också som stöd till olika projekt. För att stärka folkhälsoarbetet framöver görs en utökning av bidragen till folkhälsområdet.

Speciellt fokus ska läggas på barn, unga och äldre i folkhälsoarbetet. För äldre är det viktigt att arbeta fallförebyggande, främja fysisk aktivitet, minskat alkoholintag och motverka den ofrivilliga ensamheten. För barn och unga är det viktigt att öka möjligheterna till aktivitet och gemenskap. Rörelse är en av de viktigaste faktorerna för folkhälsa och ger bättre fysisk och psykisk hälsa både på kort och lång sikt oavsett åldersgrupp. Undersökningar visar att endast två av tio barn når upp till rekommendationen om 60 minuters fysik aktivitet per dag. Detta kan få långtgående konsekvenser för folkhälsan och samhället. Ett gemensamt krafttag kring barns och ungas hälsa behöver tas av samhällets olika aktörer. Ett systematiskt arbete för att ge barnen mer rörelse i skolan, den naturliga mötesplatsen för barn och unga, kan ge goda förutsättningar för hållbar hälsa, välbefinnande och goda skolresultat. Därför initieras under 2025 en rörelsesatsning i skolan tillsammans med kommuner och föreningar i länet.

Spridningen och utvecklingen av Hälsocenter i länets kommuner underlättar samspelet mellan den nära vården och samhällets möjligheter att ge stöd. Hälsocenter är en gemensam satsning med länets kommuner och i nära samverkan med invånare, civilsamhälle och

föreningsliv. Under 2025 genomförs ett pilotprojekt med syfte att flytta hälsosamtalen från vårdcentralerna till Hälsocenter.

Vaccin är en viktig del i det förebyggande arbetet mot infektionssjukdomar. Region Jönköpings län behöver ha ett ständigt pågående arbete med att följa upp vaccinationstäckning och vaccination av olika riskgrupper. Utöver det nationella vaccinprogrammet införs ett samlat vaccinationspaket till länets 70-åringar med vaccin mot influensa, lunginflammation, bältros och påfyllt skydd mot stelkramp, difteri och kikhosta.

Tillgänglighet. Alla invånare har rätt till god och jämlik vård utifrån behov oavsett var i länet man bor. En stor utmaning som hälso- och sjukvården i Region Jönköpings län fortsatt står inför är arbetet med tillgängligheten. Även om Region Jönköpings län har bland den bästa tillgängligheten i landet finns det fortsatt områden där förbättrings behövs. Ett särskilt fokus behöver läggas på att förbättra tillgängligheten till 1177 telefonrådgivning, barn- och ungdomspsykiatrin, behandling och operationer där Region Jönköpings län inte uppfyller vårdgarantin, gråstarrsoperationer samt folktandvården och specialisttandvården.

Arbetet för att öka vårdkapaciteten ska intensifieras med syfte att korta väntetider och öka tillgängligheten. Arbetet ska ske i samverkan med kommunerna, andra vårdgivare och grannregioner, framför allt inom Sydöstra sjukvårdsregionen.

Barn och ungdomspsykiatrin (BUP) har under en längre period haft en kraftig ökning av antalet vårdåtaganden. Det har medfört allvarliga problem med tillgängligheten. För att möta den ökande efterfrågan av neuropsykiatriska utredningar och handläggning av patienter på BUP utökas vårdval primärvård till att omfatta utredning och uppföljning inom neuropsykiatri hos barn och unga.

En utmaning för Region Jönköpings läns tre akutsjukhus är att få vårdplatserna att räcka till för de patienter som har behov av vård på sjukhus. Det akuta flödet ses därför över, inklusive in- och utflödet till akuten med syfte att vård ska ges på rätt vårdnivå. Ett särskilt fokus ska vara på äldre patienter och kroniskt sjuka. I arbetet med vårdplatser är det viktigt att ständigt jobba med beläggningen.

Nära vård. För att möta framtidens utmaningar inom hälso- och sjukvård behöver omställningen till mer fokus på hälsofrämjande insatser och vård närmare patienten i mer öppen än sluten vård intensifieras och börja ge tydliga mätbara resultat. Både verksamheten och patienterna måste kunna se ett tydligt skifte att vård flyttas närmare patienten och att det finns en trygghet i omställningen. Det kräver god samverkan, ansvar över gränserna, tillitsbaserad styrning, samt en sömlös vård med patienten i fokus. Framför allt är samarbetet med kommunerna en nyckel i arbetet. Genom patientkontrakt mellan patient och vårdgivare säkerställs att patienten blir delaktig i dennes egen hälsa och vård, och stöttas att tillvarata och nyttja sina egna resurser. Att flytta vården nära är speciellt viktigt för de äldre och de kroniskt sjuka.

Primärvården är navet i utvecklingen av nära vård. När invånaren har behov av hälso- och sjukvård, ska vårdcentralen vara förstahandsvalet. Det förutsätter en god bemanning på vårdcentralerna med ett tak för hur många listade patienter en enskild läkare kan ha. Resurstillskotten till primärvården fortsätter för att succesivt förstärka den nära vården och öka primärvårdens budget utöver index. I satsningen ingår att säkra läkarbemanningen för att uppnå målet med max 1 100 listade patienter per distriktsläkare.

Under 2025 fortsätter också det treåriga projektarbetet med en samordnare för omställningen av nära vård som började 2024. Uppgiften är att säkra att kompetens och ekonomi följer med i omställningen.

I arbetet med nära vård är samverkan mellan primärvård, specialistvård och den kommunala hälso- och sjukvården viktig för att vården för patienterna ska bli sömlös. System som skapar möjlighet till dialog mellan dem som arbetar i primärvården och sjukhusens specialister ska fortsätta utvecklas för att även omfatta samarbete med kommunernas hälso- och sjukvård. Proaktiva insatser ska prioriteras för att förhindra försämring och de negativa konsekvenser som uppkommer om de sköra och mest sjuka äldre förflyttas. I arbetet ökad samverkan är införandet av gemensam journal med kommunerna prioriterat.

Region Jönköpings län arbetar för att skapa förutsättningar för en enklare vardag för patienter och medarbetare med stöd av digitaliseringens möjligheter. Detta görs i syfte att underlätta för människor att uppnå en god jämlik hälsa och välfärd, utveckla och stärka egna resurser, samt för en ökad självständighet i samhällslivet. E-hälsa är ett expanderande område med stora kvalitetsvinster för den enskilda patienten och nyttor för verksamheten, där utvecklingen av digitala verktyg ska utgå ifrån patientsäkerhet, samt verksamhetens och invånarens behov. Invånaren ska få en sammanhållen överblick, få kontakt med rätt vårdnivå direkt, få hjälp med sina hälsofrågor dygnet runt och kunna kommunicera digitalt med alla vård- och omsorgsverksamheter. Genom 1177.se ska invånaren nå alla verksamheter, deras digitala tjänster och nödvändig information om sig själv. 1177 ska bidra till bättre hälsa hos invånarna, bättre tillgänglighet till hälsa, vård, omsorg och tandvård samt effektivare användning av verksamhetens resurser.

Jämlik vård. Varje människa är en unik och oersättlig individ och har samma absoluta och okränkbara värde oavsett kön, ålder, social position, funktionsvariationer, sexuell identitet, etnisk eller religiös tillhörighet. Bemötandet inom hälso- och sjukvården har stor betydelse för hur patienten upplever sin vård. Varje mänskligt möte ger uttryck för värderingar och olika människosyn. Arbetsplatser och verksamheter ska präglas av ett bra bemötande som bygger på ett humanistiskt och normmedvetet synsätt, respekt och allas lika värde. Att vården är jämlik, personcentrerad och tillgänglig oavsett var man bor är ett av vårdens viktigaste uppdrag.

Familjecentralen är en lättillgänglig mötesplats för familjer. Där får nyblivna föräldrar stöttning med information och praktisk hjälp. Där uppmuntras och stimuleras också ett jämställt och aktivt föräldraskap. Familjecentralernas uppdraget utvecklas till att omfatta barn upp till 12 år, samt att arbeta uppsökande med riktade insatser till familjer med behov av extra stöd och till socioekonomiskt svaga grupper.

En flerårig satsning sker också på förbättrad förlossningsvård och stärkta insatser för kvinnors hälsa, i syfte att uppnå en mer jämställd vård och jämlik hälsa.

För att kunna erbjuda vård på lika villkor till alla behöver hälso- och sjukvården ökad kulturell förståelse för hur invånare med utländsk bakgrunds behov kan skilja sig och behöver bemötas. Samtidigt behöver en stor del av invånarna med utländsk bakgrund riktade insatser med anpassad kommunikation kring hälso- och samhällsrelaterade frågor, såsom exempelvis levnadsvanor, tandvård, föräldraskapsstöd, våld i nära relationer, hur socialtjänsten arbetar etc. I samverkan med länets kommuner och andra aktörer stärks och främjas en positiv utveckling för migranternas liv och hälsa. Integrationen underlättas med hjälp av bland annat hälsokommunikatörerna.

Inom ambulanssjukvården pågår ett aktivt arbete med att öka tillgängligheten och inställelsetiden för prio 1 larm. På orter där inställelsetiden för ambulanser är lång har vi så kallade IVPA-larm (= I Väntan På Ambulans) i samverkan med kommunal räddningstjänst. Det innebär att räddningstjänsten på aktuell ort får larm via 112 och kan bistå i väntan på ambulans, till exempel med att utföra defibrillering vid hjärtstopp. Ambulanssjukvården har under en längre tid sett ett ökat behov av transporter med kompetens och utrustning på en vårdnivå mellan en akutambulans och en sjukresa med Serviceresor. En transportambulans etablerades under hösten 2024 i länet. Utvärdering av effekten av transportambulansen görs under 2025 och följs sedan med åtgärder utifrån utvärderingens resultat inför 2026. Tillgängliga hjärtstartare räddar liv därför placeras hjärtstartare som är tillgängliga dygnet runt utanför Regions Jönköpings läns byggnader.

Antalet människor som lever med cancer ökar med 5 procent årligen. Ökningen beror på att en allt större del av befolkningen är äldre samt att bättre behandlingsmetoder och läkemedel ökar överlevnaden i cancer. De flesta cancerpatienter behandlas enligt standardiserade vårdförlopp, men det behövs mer insatser för att nå förloppens ledtider.

Den hälso- och sjukvård som utförs ska vara god och säker – överallt och alltid. Fortsatt satsning på patientsäkerhetsutbildning av medarbetare och ledare på alla nivåer, samt utveckling och forskning i nationella och internationella nätverk möjliggör utveckling. Metodikum, Region Jönköpings läns centrum för klinisk träning och medicinsk simulering, har en central betydelse för kompetensutveckling och teamträning. Patienters och brukares erfarenheter och kunnande tas tillvara för att utveckla nya arbetssätt.

Bästa möjliga kunskap ska finnas tillgänglig vid varje möte mellan vårdpersonal och patient i syfte att erbjuda jämlik vård. Det ska vara lätt att göra rätt och det ska finnas förutsättningar för lärande. För att systematiskt säkerställa bästa möjliga resultat med så liten variation som möjligt används personcentrerade och sammanhållna vårdförlopp. ”Vad är bäst för Esther?” är och ska vara vägledande i hälso- och sjukvården.

Uppdrag 2024 - Hälso- och sjukvård med hög kvalitet och utvecklingskraft i framkant	**Uppdrag till**
Folkhälsa	
Förbättra folkhälsan hos länets invånare tillsammans med länets kommuner och civilsamhället. Arbeta med att skapa förbättringar utifrån lokala behov och gemensamma möjligheter och utmaningar.	FS
Etablera och utveckla nya samverkansformer med fokus på ett äldrevänligt län och ett äldrevänligt hälso- och sjukvårdssystem för att främja äldres hälsa, identifiera och erbjuda behandling för att motverka psykisk ohälsa, suicid och ofrivillig ensamhet.	FS
Stödja invånare i hälsosamma levnadsvanor genom att fortsätta utveckla Hälsocenter gemensamt med länets kommuner och civilsamhället.	FS
Servera måltider som främjar hälsosamma matvanor och minskar klimatpåverkan.	RS
Uppdraget att erbjuda hälsosamtal flyttas från vårdcentralerna till Hälsocenter. Under 2025 genomförs ett pilotprojekt.	FS

Initiera en rörelsesatsning tillsammans med länets kommuner, idrottsrörelsen och andra aktörer i länet med syfte att förbättra folkhälsan för elever i årskurs F-6	FS
Samordna arbetet kring suicidprevention i länet i samarbete med länets kommuner utifrån den Regional handlingsplanen	FS
Arbeta för en hög vaccinationstäckning, samt följa den epidemiologiska utvecklingen och vid behov erbjuda vaccin inom arbetet för smittskydd.	FS
Utöver det nationella vaccinprogrammet införs ett samlat vaccinationspaket till länets 70-åringar med vaccin mot influensa, lunginflammation, bältros och påfyllt skydd mot stelkramp, difteri och kikhosta.	FS
Tillgänglighet	
Tillse att det finns vårdplatser efter behov på de tre akutsjukhusen och öka vårdkapaciteten.	FS
Förbättra tillgängligheten till 1177 på telefon och köp in tjänster externt när väntetiderna är för långa. Målet är en svarstid på 5 min	FS
Utreda hur 1177 på telefon kan organiseras under primärvården.	FS
Förbättra tillgängligheten till utredning och behandling inom barn- och ungdomspsykiatrin, barn- och ungdomshabilitering i samverkan med andra aktörer	FS
Vårdval primärvård utvecklas till att omfatta utredning och uppföljning av barn och unga inom neuropsykiatri.	FS
Arbeta aktivt med att ta hand om den uppskjutna vården och säkra tillgängligheten till operation inom sydöstra sjukvårdsregionen och tillsammans med andra aktörer	FS
Rekrytera rätt akademisk kompetens till den planerade tandläkarutbildningen.	FS
Arbetsuppgifter som idag till stor del sköts av sjukvårdsutbildad personal ska där det är möjligt, på ett kostnadseffektivt sätt, flyttas över till servicepersonal.	FS
Utifrån utredningen av intermediärvårdplatser som görs under 2024 besluta om fortsättning.	FS
Personalförstärkning på Höglandssjukhuset och Värnamo sjukhus genomförs under en treårsperiod som en del i arbetet med utökning av intensivvården i länet.	FS
Förbättra tandvården för patienter med särskilda behov genom ett förbättrat samarbete mellan tandvården, sjukvården och länets kommuner.	FS
Säkra akutvårdkedjan för att patienter ska få ett snabbare och säkrare omhändertagande i hela länet. Det innebär en översyn över tillgängligheten och samarbetet inom 1177, ambulans, akutmottagningar, vårdavdelningar/mottagningar, närakuter och vårdcentraler, samt samarbete med kommunerna. De äldre är en särskilt viktig målgrupp.	FS

Nära vård	
Ta fram en handlingsplan med tydliga mätbara mål på hur en omfördelning över tid kan ske riktat mot nära vård med målet att primärvårdens kostnader år 2030 ska utgöra 30 procent av hälso- och sjukvårdens kostnader.	FS
Det treårigt projekt med en samordnare för omställningen till nära vård som startades under 2024 fortsätter.	
Utveckla vårdsystemet Cosmic och förbättra vårdens processer och arbetssätt genom att införa gemensam journal med kommunerna.	FS
Ta fram en konsekvensbeskrivning, handlingsplan samt tidplan för att uppnå målet om 1 100 listade patienter per allmänspecialist.	FS
För att öka patienters egen kunskap om sin sjukdom ska fler mötesplatser och nätverk för personer med kroniska sjukdomar och deras närstående utvecklas. Detta ska ske i nära samverkan med patientföreningar och civilsamhället.	FS
Förbättra dialogen mellan sjukhusens specialistvård och primärvården genom sömlös vård och övergångar. Genom att utveckla system som skapar möjlighet till dialog mellan dem som arbetar i primärvården och sjukhusens specialister till att även förbättra samverkan och samarbetet med kommunernas hälso- och sjukvård.	FS
Erbjuda avancerad läkemedelsbehandling nära patienten.	FS
1177.se utvecklas till att bli en viktig digital ingång till vården och samlingsplats för nödvändig information om hälsa, vård och tandvård.	FS
Öka implementering av e-hälsa på ett för verksamheten kostnadseffektivt sätt som leder till kvalitetsförbättringar inom vården och för patienten.	FS
Utveckla och förbättra samarbetet med länets 13 kommuner och stärka den lokala samverkan mellan vårdcentralerna och den kommunala hälso- och sjukvården genom att arbeta målinriktat med att skapa trygg och säker vård och omsorg.	FS
Jämlik vård	
Familjecentralernas arbete kring föräldrastöd och uppsökande insatser till familjer med behov ska utvecklas och arbetet ska omfatta barn upp till 12 år.	FS
För att uppnå en mer jämställd vård och jämlik hälsa genomförs en flerårig satsning för förbättrad förlossningsvård och stärkta insatser för kvinnors hälsa.	FS
Säkra utvecklingen av den palliativa vården och den specialiserade sjukvården i hemmet (SSIH) så att alla länsinvånare har jämlik tillgång till palliativ vård dygnet runt.	FS
Fortsätta utveckla jämlik, säker och kostnadseffektiv läkemedelsanvändning, samt robust läkemedelsförsörjning med delaktiga patienter.	FS

Kortare ledtider från kontakt till utförd vårdåtgärd genom kapacitets- och produktionsstyrning (KPS) som arbetsmetod.	FS
Utifrån konceptet Kloka kliniska val, arbeta med att minska över- under- och feldiagnostik och behandling. Minska lågvärdesvård, främja patientcentrerad vård (involvera patienterna i beslut av diagnostik och behandling), samt öka graden av evidensbaserad praxis.	FS
Arbeta med särskilda utvecklingsområden för patienter med psykisk sjukdom.	FS
Fortsätta implementering och utveckling av kunskapsstyrning med syfte att erbjuda god och jämlik vård. Underlätta för medarbetare och chefer att använda bästa möjliga kunskap, minska variation med hjälp av resultatjämförelser och gemensamma kunskapsstöd, samt öka patientmedverkan i utvecklingen av hälso- och sjukvården.	FS
Arbeta för att uppnå målen för standardiserade vårdförlopp. Öka deltagandet i screeningprogram, organiserad prostatacancertestning samt stärka rehabiliteringskedjan.	FS
Agera för en säker läkemedelsanvändning genom att minska olämplig polyfarmaci, förebygga fel i vårdövergångar och minimera skador orsakade av högriskläkemedel.	FS
Arbeta för en mer jämlik hälsa även hos utrikesfödda invånare.	FS
Hjärtstartare som är tillgängliga dygnet runt placeras utanför Regions Jönköpings läns byggnader.	FS

Mätetal

- Patienttillfredsställelse - andel nöjda patienter. Målvärde 90%
- Jag har tillgång till den hälso- och sjukvård jag behöver -Instämmer helt/delvis. Målvärde 95 %
- Andelen i befolkningen som har stort/mycket stort förtroende för hälso- och sjukvården i sin helhet i sin region. Målvärde 80 %
- Medicinsk bedömning i primärvården inom tre dagar. Målvärde 90 %
- Faktiskt väntetid till första besök inom 60 dagar i specialiserad vård nationell rapportering. Målvärde 80 %
- Genomförda återbesök inom medicinskt måldatum. Målvärde 90 %
- Faktisk väntetid till operation/åtgärd inom 60 dagar, specialiserad vård. Målvärde 80 %
- Tid till ambulans - andel prio 1 larm inom 20 minuter. Målvärde 80 %
- Täckningsgrad för den uppsökande verksamheten (munhälsobedömningar). Målvärde 95 %
- Andel berättigade till nödvändig tandvård som fått den utförd. Målvärde 80 %
- Allmäntandvård: Andel revisionspatienter i tid till undersökning och behandling. Målvärde 90 %
- Tillgänglighet specialisttandvård inom 60 dagar efter remiss. Målvärde 80 %
- Andel kariesfria 19-åringar. Målvärde 50 %
- Vårdprevention. Målvärde 90 %
- Indikatorer i öppna jämförelser. Målvärde 60 %
- Standardiserade vårdförlopp - andel inom max ledtid. Målvärde 80 %
- Standardiserade vårdförlopp - andel utredda patienter i SVF. Målvärde 70 %

Budget 2025 med flerårsplan 2026–2027

Budget 2025 utgår från beslutad budget för 2024 med hänsyn tagen till beslutade förändringar under året. Nedan redovisas förändringarna i budgetförslaget utöver redan beslutade förändringar i budget 2024.

Nämnden för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet – ANA
Inga förändringar

Nämnden för trafik, infrastruktur och miljö – TIM

- För leasing av nya tåg tillförs 1,6 miljoner kronor 2025, 1,7 miljoner kronor 2026 och 26,1 miljoner kronor 2027.
- För pilotprojekt för busslinje mellan Eksjö-Sävsjö-Värnamo tillförs 6 miljoner kronor.
- Lägre banavgifter för planperioden innebär minskade kostnader på 3 miljoner kronor per år.
- Beslutade utökningen av budget 2024 för förnybara dieseltåg dras tillbaka och innebär minskade kostnader på 12 miljoner kronor under planperioden.
- Beslutade utökningen av ny stomlinje i Jönköpings stadstrafik dras tillbaka och innebär minskade kostnader på 22,5 miljoner kronor under planperioden.
- Biljettpris för enkelbiljett och 24-timmarsbiljett är oförändrat 2025. Övriga biljetter räknas upp med 4,7 % i snitt.
- Egenavgiften för sjukresor höjs till 145 kronor.

Pilotprojekt med kollektivtrafik on-demand på landsbygden och pilotprojekt med mixtrafik för skolskjuts öppen för fler finansieras genom omprioriteringar inom ram och genom EU-medel. Höjningen av gränsen för fria resor för barn till 10 år finansieras genom ökat resande.

Nämnden för folkhälsa och sjukvård – FS

- För att stärka folkhälsoarbetet görs en utökning av bidragen till folkhälsoområdet, för detta tillförs 10 miljoner kronor.

Regionstyrelsen – RS

- För tillsättandet av beredskapsläkare tillförs 1 miljon kronor 2025
- För att installera hjärtstartare utanför Region Jönköpings läns byggnader tillförs 1 miljon kronor 2025.
- Beslutade utökningen av budget 2024 för handlingsplan minskade hyrkostnader dras tillbaka och innebär minskade kostnader på 30 miljoner kronor.

Patientavgifter
Hälso- och sjukvårdens avgifter och egenavgifter och bidrag inom hjälpmedelsområdet redovisas i intranätet, på Region Jönköpings läns webbplats rjl.se/1177.se samt i särskild bilaga till budgeten.

Tandvårdstaxan
Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket (TLV) beslutar sedan 2008 om referenspriser för de tandvårdsåtgärder som ingår i det statliga tandvårdsstödet. Region Jönköpings län avviker från referensprislistan med cirka 7 procent 2023. Jämfört med riket i övrigt har Region Jönköping en låg avgift i tandvårdstaxan.
Principerna avser både allmäntandvård och specialisttandvård och sätter ramen för hur de olika åtgärderna inom folktandvården prissätts.

- Taxan ska i största möjliga utsträckning följa referensprislistan
- Den totala intäkten (åtgärd*volym*pris) får avvika cirka 7 procent från referensprislistans totala intäkt. Detta gäller under förutsättning att referensprislistan inte höjas mer än normalt inför 2024
- Frisktandvården ska vara självfinansierad
- Barntandvårdspengen ökar med index

Regionskatten
Region Jönköpings läns utdebitering 2024 är 11,76 kronor. Om hänsyn tas till regionernas olika kostnadsansvar för hemsjukvård, kollektivtrafik, färdtjänst med mera (den så kallade justerade skattesatsen), var 2023 för Region Jönköpings län 11,41 kronor, vilket är lägre än genomsnittet för riket.
En viktig förutsättning för fortsatt god samhällsekonomisk tillväxt är att skatten hålls på en långsiktigt hållbar nivå.

Tabell1: Genomförda skatteförändringar sedan 2011

År	Förändring	Kronor	Skattesats
2019	Höjd utdebitering	0,50	11,76
2015	"Skatteväxling" region med mera	0,05	11,26
2014	Skatteväxling av färdtjänst	0,15	11,21
	Höjd utdebitering	0,40	
2013	Skatteväxling av hemsjukvård	0,34	10,66
2012	Skatteväxling av trafik	0,33	11,00
2011			10,67

Resultat
I kommunallagen anges att kommuner och regioner ska upprätta en budget så att intäkterna överstiger kostnaderna. Region Jönköpings län budgeterar ett positivt resultat 2025 enligt blandmodell på 99 miljoner kronor. Region Jönköpings län har en stark finansiell ställning med en soliditet inklusive pensionsåtagande per 2024-04-30 på 22 %. Detta har uppnåtts genom hushållning av resurser, för att klara framtida åtaganden och konjunktursvängningar.
Det övergripande ekonomiska målet för god hushållning, att Region Jönköpings län över tid ska finansiera investeringar med egna medel, uppnås för perioden 2015–2025 (enligt fullfond) med en marginal på 1 035 miljoner kronor.

Investeringar
Behov av investeringar i lokaler, utrustning och IT uppkommer av olika skäl. Huvuddelen av Region Jönköpings läns investeringar i utrustning avser återinvesteringar för att upprätthålla befintlig kapacitet i verksamheten. Med den tekniska utveckling som sker medför ofta återinvestering i utrustning även nya funktionaliteter. Det kan innebära krav på ombyggnation eller annan anpassning av lokaler för att kunna installera den nya utrustningen. Andra skäl till investeringsbehov är arbetsmiljökrav eller förändrade arbetssätt.

Vid prioritering av vilka investeringar som ska genomföras inom hälso- och sjukvården ska alltid prövning göras om åtgärden stödjer förflyttningen till nära vård. Detta gäller såväl lokaler som utrustning och IT. Hur investeringen påverkar kommande driftkostnader är en viktig aspekt i prioriteringen och tydliggörs inför beslut.

Erfarenheten visar att utfallet av investeringarna sällan når upp till målen i budget och flerårsplan. Bedömningen är att det är realistiskt att fastighetsinvesteringarna uppgår till 80 procent av den beräknade investeringskalkylen. Egenfinansiering av investeringar, budget 2025 med flerårsplan 2026-2027, med scenario för 2028 redovisas i tabell 8 sidan 36.

Målet om egenfinansiering nås inom egenfinansieringsperioden 2015–2025. Inom ramen för egenfinansiering ingår även medfinansiering av järnvägsförbindelsen Y:et, beslutat i fullmäktige 2017. När genomförandeavtal tecknas kommer överenskommet belopp belasta resultatet.

Tabell 2: Förändring jämfört med budget 2024, totalt

Nämnden för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet (ANA)

Summa ANA nämnden	**0**	**0**	**0**

Nämnden för trafik, infrastruktur och miljö (TIM)

Nya fordon, leasing (inkluderar nya samt avyttring)	-30,8	-59,4	-59,4
Hållbar utveckling förnybara drivmedel dieseltåg	-12	-12	-12
Ny stomlinje Jönköpings stadstrafik enligt avsiktsförklaring		-22,5	-22,5
Nya fordon, leasing (inkluderar nya samt avyttring)	-1,6	-3,3	-29,4
Busslinje Eksjö-Sävsjö-Värnamo	-6	-6	-6
Lägre banavgifter (högnivå tas bort)	3	3	3
Hållbar utveckling förnybara drivmedel dieseltåg	12	12	12
Ny stomlinje Jönköpings stadstrafik enligt avsiktsförklaring		22,5	22,5
Summa TIM nämnden	**-35,4**	**-65,7**	**-91,8**

Nämnden för folkhälsa och sjukvård

Primärvård	-40	-80	-80
TBE-vaccin barn	0	7	7
Vårdplatser Rättspsykiatri	-8	-8	-8
Barn och ungdomshälsan/BUP	-10	-10	-10
Vårdplatser	-10	-10	-10
Intensivvården	-10	-10	-10
Ökat bidrag till folkhälsoområdet	-10	-10	-10
Summa FS nämnden	**-88**	**-121**	**-121**

Regionstyrelsen

IT-skuld stödsystem	-10	-10	-10
Beredskapsläkare	-1	-1	-1
Hjärtstartare	-1	-1	-1
Handlingsplan minskade hyrkostnader	30	30	30
Regionstyrelsen oförutsett	10	10	10
Summa Regionstyrelsen	**28**	**28**	**28**

Summa förändringar jämfört med budget 2024	**-95**	**-159**	**-185**

Finansiell bedömning 2025–2027

För en långsiktig och finansiellt hållbar utveckling är Region Jönköpings läns finansiella målsättning att över tid uppnå ett finansiellt resultat som ger förutsättning för egenfinansiering av investeringar. Föreliggande resultatbedömning och bedömning kring möjlighet av egenfinansiering av investeringar baseras på följande förutsättningar:

- Verksamhetens nettokostnad för 2025–2027 är en uppräkning av 2024 års budget utifrån av SKR bedömda pris- och löneförändring.
- Skatteintäkter och kommunal utjämning/statsbidrag utifrån SKR:s bedömning april 2024.
- Oförändrad skattesats 2025 (11,76).

Utgiftsramar för 2025–2027 har utökats, vilket redovisas i tabell 12, sidan 41.

Finansiella förutsättningar

Trots att det de senaste tjugo åren varit en förhållandevis god balans i den demografiska utvecklingen har välfärdssektorn haft stora utmaningar att klara en verksamhet och ekonomi i balans. Region Jönköpings län har sedan början av 2000-talet varje år ökat kostnadsmassan utöver pris- och löneökningar, det vill säga en volymökning. När befolkningsutvecklingen ser ut att bli svagare de kommande åren innebär det ytterligare utmaningar.

För att bedöma Region Jönköpings läns kostnadseffektivitet är det viktigt med jämförelser med övriga regioner. Inriktningsmål är att ligga i nedre kvartilen avseende strukturjusterad hälso- och sjukvårdskostnad per invånare.

Långtidsprognosen visar tydligt att Region Jönköpings län inte kan låta nettokostnadsutvecklingen fortsätta och fortsätta att öka i volym. Det kommer att behövas en omställning i verksamheten som gör att Region Jönköpings län klarar att leverera verksamhet inom hälso- och sjukvård och regional utveckling.

En av inriktningarna för att klara utmaningen är att göra en omställning från specialiserad vård till primärvård och därifrån till att mera stödja invånarna i hälsofrämjande insatser och fortsatt arbete för en bättre hälsa hos invånarna minska behoven av hälso- och sjukvård. Arbetet med den regionala utvecklingen är av stor betydelse för att säkra tillgång till arbetskraft, en god tillväxt i länets skatteunderlag och vända den negativa befolkningsutvecklingen.

Hela välfärdssektorn står inför utmaning och faktorer som kommer att bidra till lösningar är sannolikt verksamhetsutveckling genom digitalisering, ett längre arbetsliv och invandring.

Finansiellt mål
Region Jönköpings län har en stark och stabil ekonomisk grund som skapats genom ett långsiktigt ansvarstagande. Kostnadsutvecklingen inom framför allt hälso- och sjukvården och kollektivtrafiken kommer att ställa krav på finansiering och kostnadskontroll för en ekonomi i balans. Nya satsningar och reformer samt investeringar i verksamheten ska därför ske med långsiktig stabilitet i fokus. Varje generation ska bära kostnaderna för den service som den beslutar om och själv konsumerar. För att säkerställa en hälso- och sjukvård med god tillgänglighet och hög kvalitet krävs en fortsatt tydlig prioritering av välfärdens verksamheter. Det övergripande finansiella målet för god hushållning är att vi över tid ska finansiera investeringarna med egna medel.

Utgångspunkten är att Region Jönköpings läns verksamheter inte kostar mer än vad som kan finansieras genom skatteintäkter och statsbidrag. Region Jönköpings läns ekonomiska resultat ska vara på en nivå där såväl konjunktursvängningar, oförutsedda händelser (t.ex. pandemier eller andra särskilda händelser) och framtida åtaganden kan klaras. Det handlar om att klara pensionsåtaganden gentemot personalen, investering och finansiering i all verksamhet som Region Jönköpings län ansvarar för.

Det övergripande finansiella målet innebär följande:

- Skatteintäkter och statsbidrag/kommunal utjämning ska räcka till verksamhetens nettokostnader och investeringsutgifter
- Soliditeten inklusive ansvarsförbindelser för pensionsförpliktelser ska inte understiga 20 %

- Det övergripande finansiella målet om egenfinansiering följs i rullande 10 års period med 5 år bakåt, innevarande år och 4 år framåt.

Verksamhetens resultat ska vara i balans. Resultatet över tid ska utgöra 2 % av skatteintäkter och statsbidrag/kommunal utjämning.

Redovisningsprincip - övergång till redovisning enligt blandmodellen
Region Jönköpings län har under många år redovisat pensionerna enligt så kallad fullfondering. Detta har inte följt Kommunallagens krav på att redovisa pensioner enligt blandmodellen. Utifrån en utredning om en god kommunal hushållning (SOU 2021:75). fattade riksdagen under hösten 2023 beslut om att det saknas skäl att ändra bestämmelserna om redovisning av de kommunala pensionsförpliktelserna samt att de kommunala pensionsförpliktelserna även fortsättningsvis bör redovisas enligt blandmodellen. Utifrån detta beslut redovisas pensionerna från år 2025 enligt blandmodellen.

Pensionsskuld
Den 31 december 2023 uppgick Region Jönköpings läns pensionsåtagande till 11 miljarder kronor. Pensionsåtagandet regleras i huvudsak genom tre avtal: PA-KL, KAP-KL och AKAP-KR. Avkastningen på de samlade finansiella tillgångarna på 10,5 miljarder kronor (marknadsvärde 2023-12-31) beräknas över tid täcka kostnaden för att värdesäkra pensionsåtagandet. Skulden påverkas av justeringar av diskonteringsräntan och prisbasbelopp (inflation).

Tabell 3: Den totala kostnaden för pensioner **enligt fullfond** beräknas i budget för 2025 med flerårsplan 2026–2026 till:

År	Miljoner kronor
2025	1327
2026	998
2027	111

2025 års pensionskostnader påverkar verksamhetens nettokostnad med 823 miljoner kronor och de finansiella pensionskostnaderna med 504 miljoner kronor.
Jämfört med prognostiserade pensionskostnader 2024 innebär 2025 års budgeterade pensionskostnader en minskning med 1039 miljoner kronor, vilket påverkar verksamhetens nettokostnad med 449 miljoner kronor och de finansiella pensionskostnaderna med 590 miljoner kronor.

Tabell 4: Den totala kostnaden för pensioner **enligt blandmodellen** beräknas i budget för 2025 med flerårsplan 2026–2026 till:

År	Miljoner kronor
2025	1 486
2026	1 231
2027	1 326

2025 års pensionskostnader påverkar verksamhetens nettokostnad med 1160 miljoner kronor och de finansiella pensionskostnaderna med 326 miljoner kronor.

Finansiella förutsättningar
Region Jönköpings läns finansiella förutsättningar för att tillgodose medborgarnas behov beror i huvudsak på:

- befolkningsutvecklingen i länet relaterad till ökningen i riket

- samhällsekonomins utveckling och dess påverkan på skatteunderlag
- statens transfereringar
- avgiftsnivåer
- skattesats.

Sveriges Kommuner och Regioners (SKR) bedömning av samhällsekonomin 2024-04-26
SKR:s skatteunderlagsprognos bygger på antaganden om hur samhällsekonomin utvecklas de närmaste åren.

2024 dämpas inflationen i flertalet av världens ekonomier och stabiliseras nära inflationsmålen, vilket får flera centralbanker att sänka styrräntorna. Det gör att den globala efterfrågan gynnas, men stimulansen blir liten jämfört med föregående års åtstramning. De högre prisnivåerna ligger kvar och det tar tid innan räntesänkningarna ger full effekt, den globala tillväxten tar därför fart först 2025.

BNP-tillväxten i Sverige dämpades mer än i stora delar av omvärlden 2022–2023, mycket beroende på högre räntekänslighet. Den lägre inflationstakten i år gör att bedömningen är att Riksbanken kommer att leverera sina första räntesänkningar till sommaren i år, samt att ytterligare sänkningar väntar 2025. Svensk ekonomi har legat före andra länder i nedgångsfasen och bedömningen är därför en tidigare uppgång, men det kommer ändå att dröja till 2025 innan de lägre räntorna slår igenom och tillväxten tar fart ordentligt.
År 2025 beräknas att BNP ökar med 2,8 procent jämfört med årets svaga tillväxt på 0,6 procent. I år blir löneökningstakten högre än inflationen, något som får hushållens reallöner att öka. Tillsammans med uppdämda konsumtionsbehov, bidrar reallöneutvecklingen till en högre hushållskonsumtion.

Den svaga efterfrågan i ekonomin leder till att antalet sysselsatta, och även antalet arbetade timmar, fortsätter att minska i år. Andelen arbetslösa ökar till 8,5 procent för helåret 2024, en ökning med nästan en procentenhet från 2023. När efterfrågan och BNP ökar under 2025 kommer medelarbetstiden att öka. Därefter ökar även sysselsättningen. År 2026 väntas en hög sysselsättningstillväxt och arbetskraftsdeltagandet 2027 väntas nå samma nivå som 2023.

Minskningen av antalet arbetade timmar dämpar lönesumman rejält i år. Trots ovanligt stora pensionsinkomster, till följd av högt prisbasbelopp (i likhet med 2023) ökar skatteunderlaget 2024 mycket svagt. Åren 2025–2027 beräknas skatteunderlaget växa något snabbare än det historiska genomsnittet, till följd av en stor ökning av antalet arbetade timmar.
I reala termer minskar skatteunderlaget både 2023 och 2024 av en kombination av hög inflation och svag nominell skatteunderlagstillväxt 2024. Prisökningarna beror främst på ökade kostnader för avtalspensioner. Det dröjer till 2025 innan skattunderlaget realt sett överträffar 2022 års nivå. Även om skatteunderlaget i reala termer stärks ytterligare 2026 och 2027.

Generella statsbidrag och utjämning
Statens bidrag till regionsektorn består främst av kommunalekonomisk utjämning och bidrag för läkemedelsförmånen. Syftet med det kommunala utjämningssystemet är att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar för alla regioner för att kunna tillhandahålla likvärdig välfärd och service, oberoende av länsinvånarnas inkomster, geografi, demografi eller socioekonomiska förhållanden. Systemet för kommunalekonomisk utjämning omfattar:

- inkomstutjämning som utjämnar för strukturella skillnader i skatteinkomster (staten garanterar skattekraft på 115 procent)

- kostnadsutjämning som utjämnar för strukturella behovs- och kostnadsskillnader, till följd av till exempel skillnader i demografi, geografi eller socioekonomiska förhållanden.

En regleringspost kan vara positiv eller negativ – det beror på storleken på anslaget och summan av övriga bidrag och avgifter i utjämningssystemet. Regleringsposten fördelas mellan kommunerna respektive regionerna med ett enhetligt belopp per invånare.

Tabell 5: Generella statsbidrag och utjämningsbidrag

miljoner kronor	Utfall 2023	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Inkomstutjämning	2 160	2 250	2 355	2 461	2 556
Kostnadsutjämning	-42	-62	-53	-52	-53
Regleringsavgift/bidrag	158	137	135	80	21
Läkemedelsbidrag	1 232	1 288	1 441	1 535	1 635
Summa	**3 508**	**3 613**	**3 878**	**4 024**	**4 159**

Statsbidrag för läkemedel
Genom överenskommelser mellan SKR och staten ersatts regionerna med ett särskilt statsbidrag för kostnaden för läkemedelsförmånerna.
Variablerna i behovsmodellen för läkemedel är desamma som i den reviderade behovsmodellen för hälso- och sjukvården i kostnadsutjämningssystemet. Behovsmodellen för läkemedel syftar till att fördela statsbidraget till regionerna efter bedömt behov och inte efter faktisk förbrukning. Som en del i behovsmodellen ingår också att, genom en solidarisk finansiering mellan regionerna, ta hänsyn till en mycket ojämn fördelning av patienter mellan regionerna med en viss sjukdom som kräver kostsam läkemedelsbehandling. Behovsmodellen baseras på förbrukningen av läkemedel i olika åldrar, men hänsyn tas också till att behovet skiljer sig åt med hänsyn till socioekonomiska förhållanden som utbildningsnivå, inkomst och hushållstyp. Region Jönköpings läns bidrag för läkemedel beräknas för 2025 uppgå till 1 441 miljoner kronor.

Riktade statsbidrag
Hälso- och sjukvården
Utöver generella statsbidrag förekommer ett flertal riktade statsbidrag. De riktade statsbidragen inom hälso- och sjukvård är i de flesta fall knutna till en nationell överenskommelse som tecknas mellan staten och SKR. Dessa överenskommelser fokuserar på identifierade områden som är viktiga för utvecklingen av den samlade hälso- och sjukvården i Sverige. Samarbetet mellan SKR och regeringen sker inom områden som båda parter har identifierat som särskilt viktiga för den fortsatta utvecklingen av hälsa, vård och omsorg i kommuner och regioner. Varje överenskommelse beslutas separat av regeringen, oftast i december för det kommande året. I överenskommelserna, som kan vara ett- eller fleråriga, regleras insatser regionerna behöver utföra för att erhålla statsbidragen, samt hur insatserna ska återredovisas. Bedömningen av förväntade intäkter för riktade statsbidrag år 2025 är 385 miljoner kronor för Region Jönköpings län.

Statsbidragen budgeteras centralt och finansierar permanenta förstärkningar i verksamheten för långsiktighet och för att utveckla verksamheten utifrån intentionerna i överenskommelserna.

Regional utveckling
Inom den kommunalekonomiska utjämningen ingår sedan 2022 en post för att regionerna inom ramen för sitt tillväxtarbete ska fastställa mål och prioriteringar för det regionala kompetensförsörjningsarbetet. I uppgiften ska det även ingå att tillhandahålla bedömningar av länets kompetensbehov inom offentlig och privat sektor på kort och lång sikt.
Region Jönköpings län erhåller även statsbidrag för förvaltningskostnader för uppgifter om regionalt utvecklingsansvar. Detta statsbidrag fördelas inom ramen för Regeringens beslut av anslag för regionala utvecklingsåtgärder. Den stora delen av detta hanteras genom Tillväxtverket.
Statsbidrag ansöks och erhålls också till kultur inom ramen för kultursamverkansmodellen och genom särskilda beslut samt till utbildningsområdet för de delar som är statsbidragsberättigade för respektive skolform.

Finansiella intäkter/kostnader
Årsavkastningen för de finansiella tillgångarna åren 2025–2027 beräknas uppgå till cirka 5,0 procent, vilket motsvarar cirka 500 miljoner kronor per år. Pensionsskulden vid 2024 års utgång beräknas uppgå till 12,280 miljarder kronor och beräknas öka till 12,350 miljarder kronor 2027.

Tabell 6: Kostnaden för värdesäkring av pensionsskulden (fullfond):

År	Miljoner kronor
2023	941
beräknas för 2024	1 094
beräknas för 2025	504
beräknas för 2026	279
beräknas för 2027	351

Variationen av värdesäkringens kostnadsnivå mellan åren beror på inflationen.

Finansiell rapport

RESULTATBUDGET
Resultatbudgeten omfattar verksamhetsförändringar som redovisats i tidigare avsnitt. Pris- och löneförändringar liksom förändringar i skatteintäkter och kommunal utjämning för åren 2025–2027 är baserade på Sveriges Kommuner och Regioners bedömningar per april 2024.

Tabell 7: Resultaträkning

miljoner kronor	Utfall 2023	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Verksamhetens nettokostnad	-14 334	-15 009	-15 282	-15 729	-16 302
Skatteintäkter	10 692	10 891	11 350	11 774	12 215
Kommunal utjämning o statsbidrag	3 511	3 613	3 878	4 024	4 159
Verksamhetens resultat (före finansnetto)	**-131**	**-505**	**-54**	**69**	**72**
Finansnetto	193	-161	153	292	236
Resultat	**62**	**-666**	**99**	**361**	**308**

FINANSIERINGSBUDGET (Egenfinansiering av investeringar)

Tabell 8: Egenfinansiering av investeringar, budget 2025 med flerårsplan 2026-2027 samt scenario för 2028

miljoner kronor	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Budget 2024	Budget 2025	Summa 2015-2025	Plan 2026	Plan 2027
Verksamhetens resultat (före finansnetto)	235	213	313	251	846	1 204	752	1 033	175	-171	283	5 134		
Resultat (sista raden)													361	308
Avskrivningar	369	385	398	374	361	406	452	503	510	545	572	4 875	588	604
Egna medel	**604**	**598**	**711**	**625**	**1 207**	**1 610**	**1 204**	**1 536**	**685**	**374**	**855**	**10 009**	**949**	**912**
Investeringar detaljer	-338	-613	-837	-819	-1 186	-974	-572	-533	-1 189	-851	-1 063	-8 975	-904	-793
Egenfinansiering	**266**	**-15**	**-126**	**-194**	**22**	**636**	**632**	**1 003**	**-504**	**-477**	**-208**	**1 035**	**45**	**119**

År 2015-2025 redovisas enligt fullfond, från år 2026 enligt blandmodellen

Tabell 9: Kassaflöde

miljoner kronor	Utfall 2023	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Den löpande verksamheten					
Årets resultat	62	-666	99	361	308
Avskrivningar	510	545	572	588	604
Avsättningar (netto)	1 023	1 120	393	111	167
Rörelsekapitalförändring och pensionsplacerings förändring	-901	0	-388	-402	-422
Kassaflöde från löpande verksamhet	**694**	**999**	**676**	**658**	**657**
Investeringsverksamhet	-1 194	-997	-1 263	-1 064	-925
Förändring långfristiga fordringar och skulder	-3	-3	-3	-3	0
Förändring likvida medel – kassaflöde rörelseplaceringar	**-503**	**-1**	**-590**	**-409**	**-268**

Tabell 10: Balansbudget

miljoner kronor	Utfall 2023	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Tillgångar					
Anläggningstillgångar	6 850	7 302	7 993	8 469	8 790
Omsättningstillgångar	12 102	12 101	11 900	11 894	12 049
– varav finansiella omsättningstillgångar	10 485	10 484	10 283	10 277	10 432
Summa	**18 952**	**19 403**	**19 893**	**20 363**	**20 839**
Eget kapital, avsättningar och skulder					
Eget kapital	9 249	8 583	8 683	9 045	9 354
Avsättningar (pensioner mm)	6 607	7 727	8 120	8 231	8 398
Skulder	3 096	3 093	3 090	3 087	3 087
Summa	**18 952**	**19 403**	**19 893**	**20 363**	**20 839**

Tabell 11: Finansiella nyckeltal

procent	Utfall 2023	Budget 2024	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027
Resultat i förhållande till skatt och statsbidrag	0,4%	-4,6%	0,7%	2,3%	1,9%
Nettokostnadsförändring	12,4%	4,7%	1,8%	2,9%	3,6%
Skatteintäkter och statsbidrag/ utjämning -förändring	5,2%	2,1%	5,0%	3,7%	3,6%
Soliditet	48,8%	44,2%	43,6%	44,4%	44,9%

Regionfullmäktiges direktiv till styrelse och nämnder avseende budget 2024

GRUNDLÄGGANDE PRINCIPER
Beräkning av verksamhetens nettokostnad
Utgiftsramarna per nämnd och verksamhetsområde utgår från beslutad budget för 2024 med hänsyn tagen till beslutade förändringar under året samt de utökningsramar som påverkar. Regionfullmäktige fördelar budgeten på nivåerna regionstyrelse och nämnder samt utgiftsramar per verksamhetsområde. Utgiftsramarna är uppräknade med index för kostnadsökningar avseende löner och priser (LPIK Löne- och prisförändringar för regioner) vilket fastställs av Sveriges Kommuner och Regioner (SKR). Utgiftsförändringar i budgeten för 2025 finns specificerade i tabell 4 sidan XX.

Generella och riktade statsbidrag
Huvudprincipen för generella och riktade statsbidrag är att de är en del av finansieringen för Region Jönköpings län.

Regionstyrelsen och nämndernas ansvar
Regionstyrelsen ska leda och samordna förvaltningen av Region Jönköpings läns angelägenheter och ha uppsikt över nämndernas och de regionägda bolagens verksamhet. Regionstyrelsen och nämnderna har att fatta beslut inom ramen för Budget med verksamhetsplan 2025.

Regionstyrelse och nämnder har befogenhet att inom nämndens totala budgetram under året göra förändringar mellan verksamhetsområden i de fall det är en del i att uppnå fullmäktiges beslutade Budget med verksamhetsplan 2025. Utöver det har regionstyrelse och nämnder befogenhet att inom ram under året göra förändringar till följd av oförutsedda händelser eller annan händelse, som till sin karaktär eller av tidsskäl inte kan avvakta beslut i regionfullmäktige.

Regionstyrelsens anslag för oförutsedda utgifter med mera uppgår till 20 miljoner kronor. Detta är avsatt för större oförutsedda händelser som kräver att Region Jönköpings län tar ansvar och kan behöva göra något utöver det som tidigare beslutats.
Regionstyrelsen har att pröva frågan om medel ska anvisas för ökade lokalkostnader i anslagsfinansierad verksamhet till följd av större fastighetsinvestering. Samma gäller vid ökade kapitalkostnader i anslagsfinansierad verksamhet till följd av större inventarieinvestering. Finansiering sker med utrymme för ökade avskrivningskostnader.

Partistöd och partianslag
Partianslag
I syfte att ge de partier som är företrädda i regionfullmäktige förutsättningar för partigruppsarbete så anvisar regionfullmäktige en årlig budget.
Det totala partianslaget beslutas i budget och fördelas vidare till respektive parti. Beräkningen fastslås i RJL 2021/857, Arvodesregler för förtroendevalda inom Region Jönköpings län.

- 2% av totala budgetbeloppet fördelas proportionerligt till de partier som representerade i fullmäktige
- Resterande del fördelas utifrån antal mandat.

Respektive partigrupp äger rätt att fritt disponera anvisade medel för ändamål som är värdeskapande för det politiska uppdraget inom Region Jönköpings län. Detta kan som exempel avse

- gruppmöten för beredning av ärenden inför beslut och framtagande av planer/strategier
- kompetensutveckling (föreläsningar, deltagande i konferenser)
- arvodering av enskild ledamot för särskilda uppdrag.

Ersättning till förtroendevalda för partigruppsarbete bör inte överstiga de nivåer som anges i beslutade arvodesregler. Respektive partigrupp kan besluta om lägre nivåer om ekonomin eller andra förutsättningar motiverar en sådan avvikelse.

Reglering av över- och underskott:

- Årliga avvikelser som uppstår mellan anvisad budget och faktisk kostnad balanseras till påföljande år
- Efter sista året i varje mandatperiod ska eventuellt underskott regleras.

Det är respektive partigrupp som beslutar hur underskott ska regleras. Exempel på reglering är att nya regiongruppen under kommande mandatperiod förbrukar motsvarande lägre belopp eller att reglering helt eller delvis sker genom avdrag på partistöd. Om reglering ska ske genom avdrag på partistöd förutsätts överenskommelse med länsorganisationen.

Vid överskott får viss del överföras till ny mandatperiod. I RJL 2018/3172 beslutades:

- Godkänna att 10 000 kr per mandat för 2018 med ett maximalt belopp om 200 000 kr per parti förs över till mandatperioden 2019-2022 samt att
- Samma regelverk för överföring av partianslag ska gälla även efter valet 2022.

Partistöd

För att stärka den kommunala demokratin får kommuner och regioner ge ett ekonomiskt bidrag och annat stöd till politiska partier. Partistöd får ges till de politiska partier som är representerade i fullmäktige och som är en juridisk person. Ett parti är representerat om den fått mandat i fullmäktige.

Regionfullmäktige anvisar årligen en ram för partistöd, se beslut från landstingsstyrelsen LJ 2014/1422

- Varje parti som är representerat i fullmäktige erhåller ett grundstöd på 25 000 kr
- Resterande del av ramen delas med 81 (antal ledamöter).

Partistöd får ges också till ett parti som har upphört att vara representerat i fullmäktige, dock endast under ett år efter det att representationen upphörde. Kommunallag 2 kap 29§. Lag (2019:835).

För Region Jönköpings län del tillämpas dessa regler i enlighet med kommunallagen. Praktiskt tillvägagångssätt är att det parti som lämnar fullmäktige får en fallskärm och får sitt senaste partistöd uppräknat med nästa års fastställd uppräkningsfaktor. Den totala ramen för övriga partiet minskas med detta belopp där de proportionerligt bidrar till en fallskärm under år 1.

Regionen ska enligt kommunallagen kontrollera att partistödet som utbetalats används för att stärka den regionala demokratin. Syftet med lagen är att visa hur partiernas stöd används mer transparent. Detta ska ske i form av en årlig redovisning tillsammans med en granskningsrapport. Granskningen görs av den redovisande organisationens utsedda kontrollant, exempelvis revisor eller utsedd representant av partiet.

Regionala stöd för kultur, demokrati och hälsa
De regionala stöden grundar sig på Region Jönköpings läns vision För ett bra liv i en attraktiv region. Vilket innebär ett län med bra miljö, goda möjligheter till arbete, utbildning och utveckling, bra kommunikationer och ett rikt kulturliv. Regionalt stöd utgår också från regionens grundläggande värderingar och alla människors lika värde.

Stöden ska bidra till att

1. stärka och utveckla demokratin i hela länet
2. ge invånare i hela länet möjlighet att påverka sin livssituation
3. höja bildnings- och utbildningsnivån för invånare i hela länet
4. ge bättre livskvalitet för länets invånare
5. stärka kulturlivets infrastruktur.
6.

Stöd ges till verksamheter som arbetar för att bidra till demokrati, social inkludering och en meningsfull fritid för länets invånare. Verksamheter som får stöd från Region Jönköpings län ska vara demokratiskt uppbyggda och bör ha hälsofrämjande, inkluderande, ideologiska, opinionsbildande, demokratiska och/eller sociala funktioner.

Stöd ges till:

- organisationer inom folkhälsoområdet (folkhälsa, funktionshinder och projekt)
- ungdomsorganisationer, pensionärsorganisationer, studiedistrikt
- kulturområdet i olika former.

Uppföljning/ internkontroll
Månadsrapport och delårsrapport är en del av internkontroll. Regionstyrelse och nämnder ska genom månadsrapporter från förvaltningen löpande följa verksamhet och ekonomi**.** Efter april ska regionstyrelsen till regionfullmäktige återrapportera en månadsrapport som innehåller en ekonomisk helårsprognos. Efter augusti ska regionstyrelsen till regionfullmäktige återrapportera en delårsrapport med sammanfattning av hur verksamheten utvecklas mot de mål som anges i budgeten samt ekonomisk helårsprognos. För helåret ska regionstyrelsen lämna årsredovisning till regionfullmäktige.

I delårsrapporten efter augusti och i årsredovisningen ska återrapporteringen spegla regionfullmäktiges fördelning per nämnd, i årsredovisningen även per verksamhetsområden.

Regionstyrelsen ska genom sin uppsiktsplikt följa övriga nämnders verksamhet och ekonomi. Nämnd med låg måluppfyllelse avseende systemmätetal, oavsett perspektiv inom balanced scorecard, ska i samband med månadsrapport per april, delårsrapport per augusti samt i samband med verksamhetsberättelsen per december i protokollet till ärendet beskriva vilka åtgärder nämnden vidtagit eller avser att vidta i syfte att nå förbättrad måluppfyllelse. Med låg måluppfyllelse avses i första hand systemmätetal som inte har full måluppfyllelse. Protokollet delges regionstyrelsen inför dess behandling av månadsrapport per april, delårsrapport per augusti. samt årsredovisning. Nämndens ordförande redogör även muntligen vid styrelsens sammanträde för åtgärderna.

Regionstyrelsen ska enligt kommunallagen utöva uppsikt över de regionägda bolagen på samma sätt som styrelsen har tillsyn över den verksamhet som bedrivs inom den egna organisationen. Uppsiktsplikten innebär att regionstyrelsen ska hålla sig informerad om bolagens verksamhet och hur bolagens förhåller sig till gällande styrdokument och lagstiftning. Regionstyrelsen ska även för varje bolag i årliga beslut, bedöma om den

verksamhet som bolaget bedrivit under året varit förenlig med det kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna.

Tabell 12: Budget 2025 per nämnd och verksamhetsområde i miljoner kronor

	Budget 2024-04 mnkr enligt blandmodell	Budget 2025 mnkr enligt blandmodell
Nämnden för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet (ANA)		
Centralt budgeterade anslag	-22	-23
Utbildning och kultur	-294	-304
	-316	**-326**
Nämnden för trafik, infrastruktur och miljö (TIM)		
Centralt budgeterade anslag	-28	-12
Jönköpings länstrafik	-1 252	-1 327
	-1 281	**-1 338**
Nämnden för folkhälsa och sjukvård (FS)		
Centralt budgeterade anslag	-3 644	-3 988
RO20 Privata vårdgivare	-63	-59
Folktandvården	-147	-152
Medicinsk vård	-3 126	-3 207
Kirurgisk vård	-3 288	-3 397
Psykiatri rehab o diagnostik	-1 436	-1 486
Vårdcentralerna Bra Liv	0	0
	-11 704	**-12 289**
Regionstyrelsen (RS)		
Centralt budgeterade anslag	-768	-359
Regionledningskontoret	-597	-611
IT-centrum	-10	-11
Verksamhetsstöd och service	-331	-346
	-1 707	**-1 327**
Parlamentariska nämnden (Politisk verksamhet)	-0,2	-0,2
Patientnämnden (Politisk verksamhet)	-1,4	-1,4
Verksamhetens nettokostnad	**-15 009**	**-15 282**
Skatteintäkter och utjämning	**14 504**	**15 228**
Verksamhetens resultat (före finansnetto)	**-505**	**-54**
Finansnetto	**-161**	**153**
Årets resultat	**-666**	**99**

REGIONSTYRELSEN OCH NÄMNDERNAS ANSVAR – EGNA VERKSAMHETSOMRÅDEN

Budget för egna verksamhetsområden

Regionfullmäktiges beslutade Budget med verksamhetsplan 2025 anger utgiftsramar och verksamhetsmål som ska nås för Region Jönköpings läns samlade åtagande, oavsett vem som utför verksamheten. Regionstyrelsen har ansvar för att samordna arbetet med förvaltningsbudget i vilka verksamhetsuppdrag och budget konkretiseras. För de delar av verksamheten som utförs i egen regi, ska styrelse och nämnder senast november anta styrelse respektive nämndens verksamhetsplan och godkänna budgeterade anslag för styrelsen respektive nämnders ansvarsområden.

Budgetprinciper för verksamhet i egen regi, ersättningsformer

Huvudsakligen ges ett budgeterat anslag till respektive verksamhetsområde. Några verksamhetsområden omfattas helt eller delvis av andra ersättningsformer. Regionstyrelse och nämnder har att tillämpa följande former för fördelning av budget till verksamhetsområden.

Tabell 13: Ersättningsformer

Verksamhetsområde	Anslag	Annan ersättning
Hälso- och sjukvård		
Vårdcentralerna Bra Liv		Primärvård som ingår i vårdval ersätts enligt Primärvård inom vårdval i Jönköpings län.
Psykiatri, rehabilitering och diagnostik	Budgetram för psykiatri Budgetram vid specifika uppdrag (till exempel mammografi).	Intäkter från köpande enheter (diagnostik)
Folktandvården	Budgetram för vissa delar av specialisttandvården: - tandvård som inte kan finansieras genom intäkter från patient och försäkring - forskning och utveckling - utbildning av specialist-tandläkare med flera. Budgetram för vissa delar av allmäntandvården: - utbildningsansvar - läkemedel - tolkkostnader - underskottskliniker	Allmäntandvård och specialisttandvård för vuxna finansieras av patientavgifter enligt fast-ställda taxor och ersättning från den statliga tandvårds-försäkringen. Barntandvårdspeng enligt fastställd nivå. Rörlig ersättning för nyutexaminerade tandläkare och tandhygienister.
Medicinsk vård	Budgetram	
Kirurgisk vård	Budgetram	Basuppdrag inom Specialiserad ögonsjukvård (öppenvård) bedrivs inom vårdval och ersätts enligt regelboken "Ögonsjukvård inom vårdval i Jönköpings län.
Regional utveckling		
Verksamhet inom Regional utveckling, utbildning och kultur	Budgetram	
Länstrafiken	Budgetram	
Övrigt		
Politisk verksamhet	Budgetram	
Interna service-verksamheter: IT-centrum, verksamhets-nära funktion, Verksamhets-stöd och service	Budgetram vid specifika uppdrag.	Intäkter från köpande enheter

RESULTATBALANSERING

För anslagsfinansierad verksamhet avslutas budgetåret utan att årets resultat förs vidare till ett resultatsaldo. Samma princip gäller för de intäktsfinansierade serviceverksamheterna.

För verksamheter i egen regi inom vårdval Jönköpings län förs årets nettoresultat vidare i ett resultatsaldo till kommande år. För Folktandvårdens konkurrensutsatta delar förs årets nettoresultat vidare i ett resultatsaldo till kommande år. Regionstyrelsen fastställer resultatet i samband med behandling av årsredovisning. Om det ackumulerade saldot är negativt ska en åtgärdsplan upprättas med en plan för återställande inom tre år. Åtgärdsplanen fastställs av respektive nämnd och delges regionstyrelsen.

Naturbruksskolorna är inte anslagsfinansierade utan bedriver verksamhet genom eleversättningar från elevernas hemkommuner samt övriga intäkter. Nettoresultatet i sin helhet förs därför vidare till ett resultatsaldo.

Tandvård
Folktandvårdens prissättning bör inte avvika för mycket från TLV:s (Tandvård- och läkemedelsförmånsverket) referenspriser för att inte påverka högkostnadsskyddets ogynnsamt för den enskilde. Krav på konkurrensneutralitet förutsätter att prissättningen baseras på självkostnad.

I självkostnaden för Folktandvården ska av konkurrensskäl mervärdeskatt ingå, trots att den kommunala sektorn har generell avdragsrätt för mervärdesskatt. Avdragsrätten redovisas därför tekniskt som en intäkt utanför Folktandvården. För 2025 är denna beräknad till xx miljoner kronor.

INVESTERINGAR
Beslut och genomförande
Regionfullmäktige beslutar om en årlig investeringsram och budget utifrån målet om egenfinansiering över en period om 10 år. Den beslutade ramen är fördelad mellan fastigheter och inventarier.

I budget beskrivs en investeringsplan över fem år. Första året är en fastställd investeringsram och budget och år två till fem är en plan.

Regionfullmäktige beslutar om alla enskilda investeringsärenden över 20 miljoner kronor och investeringsärenden som är av principiell karaktär. Regionstyrelsen beslutar investeringsärenden över fem miljoner kronor upp till 20 miljoner kronor. Under året sker återkoppling om planeringsprocessen.
Regionstyrelsen beslutar löpande under året om genomförande av investeringar. Regionstyrelsen har att, utifrån finansiellt mål om egenfinansiering av investeringar, tillse att investeringar som beslutas ryms inom beslutad investeringsram och budget samt beakta hur dessa påverkar kommande års investeringsutrymme i lagd plan. Berörd nämnd ska ges möjlighet att yttra sig innan regionstyrelsen fattar beslut om genomförande av en investering.

Inventarier
Utrymmet för inventarier är fördelat mellan ospecificerade investeringar och specificerade investeringar. Beslut om specificerade investeringar ska fattas av regionstyrelsen. Beslut om ospecificerade investeringar fattas i verksamheten.

Ospecificerad investering:
60 tusen kronor – 5 miljoner kronor

Specificerad investering:
Över 5 miljoner kronor

Regionstyrelsen ska i samband med ett beslut om förvaltningsbudget besluta om hur utrymmet för ospecificerade investeringar fördelas inom förvaltningen.

Fastigheter, ombyggnationer
Årliga insatser som görs för att vidmakthålla befintlig standard betraktas som fastighetsunderhåll. Ombyggnader och utbyten av komponenter eller åtgärder som avsevärt förbättrar tillgångens prestanda betraktas som investering. Begränsade utgifter (lägre än 0,6 miljoner kronor) ska direkt avskrivas.

Uppföljning
Regionstyrelsen ska följa upp investeringar mellan 5–10 miljoner kronor genom anmälningsärenden från förvaltningen. För investeringar över tio miljoner kronor ska Regionstyrelsen till regionfullmäktige upprätta en särskild slutredovisning. I slutredovisningen görs en avstämning mot budget samt ekonomiska och kvalitetsmässiga effekter av investeringen.

Tabell 14: Investeringsbudget 2025 och plan 2026-2029

miljoner kronor	Budget 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028	Plan 2029
Fastigheter om- och nybyggnation	998	799	660	714	724
Övrigt, ej egen investering	0	0	0	0	100
Inventarier	265	265	265	265	265
TOTAL INVESTERINGSKALKYL	**1 263**	**1 064**	**925**	**979**	**1 089**
- varav pågående/beslutade projekt	1 058	691	400	343	344
- utrymme för nya beslut	5	214	394	636	745
BERÄKNAD UTBETALNING	**1 063**	**904**	**793**	**979**	**1 089**

AVGIFTER OCH PRISER
Avgifter och priser för hälso- och sjukvård, tandvård, kultur och kollektivtrafik redovisas i bilagor till Budget med verksamhetsplan 2025. Hälso- och sjukvårdens avgifter redovisas förutom i bilaga, även på Region Jönköping läns webbplatser. Om behov uppstår att under året förändra avgifter ska dessa förändringar beslutas av regionfullmäktige. Beslut om tillfälliga prisförändringar/erbjudanden inom kollektivtrafik och folktandvård kan fattas av respektive nämnd.

Bilagor som beslutats i fullmäktige i anslutning till beslut om budget 2025:
- patientavgifter i hälso- och sjukvården
- tandvårdstaxa folktandvården
- egenavgifter och bidrag hjälpmedel
- regelbok – Primärvård inom vårdval i Jönköpings län
- regelbok – Ögonsjukvård inom vårdval i Jönköpings län
- kollektivtrafikpriser
- regelverk sjukresor, färdtjänst, riksfärdtjänst
- principer för prissättning vid Kulturhuset Spira
- avgifter för internat, kost och logi, vid Region Jönköpings läns skolor

Bilagor

Bilaga 1 -Vision, grundläggande värderingar och uppdrag

Region Jönköpings läns vision är *För ett bra liv i en attraktiv region* och basen är de 13 grundläggande värderingarna.

Budget med flerårsplan har inriktningen att förverkliga visionen. Vår verksamhetsidé är att visionen förverkligas genom engagemang i att tillgodose invånarnas behov av hälso- och sjukvård, folkhälsa, kultur, utbildning och kollektivtrafik samt invånarnas och näringslivets behov av god infrastruktur och kompetensförsörjning.

Region Jönköpings län ska erbjuda invånarna en god och jämlik hälso- och sjukvård och tandvård och ska leda det regionala utvecklingsarbetet för en långsiktig och hållbar utveckling i regionen inom områden som samhällsbyggnad, kompetensförsörjning, företagande, besöksnäring, kultur, folkbildning och folkhälsa. Region Jönköpings län arbetar med frågor som är avgörande för människors liv och hälsa och för länets tillväxt och utveckling. Sambanden är starka.

Region Jönköpings län ansvarar för kollektivtrafiken i länet och har i rollen som regional kollektivtrafikmyndighet i uppdrag att utveckla en attraktiv och effektiv kollektivtrafik.

Region Jönköpings läns uppdrag regleras till stora delar av Kommunallagen, Hälso- och sjukvårdslagen, Patientlagen, Lagen om kollektivtrafik samt Lagen om regionalt utvecklingsansvar. Denna lagstiftning är utgångspunkt för regionens grunduppdrag, mål och strategier.

Den regionala utvecklingsstrategin (RUS) 2020–2035 är en viktig utgångspunkt i länet där samarbete och samverkan är nyckelbegrepp. Det handlar bland annat om att samordna utvecklingsinsatser inom områden som transportinfrastruktur, näringsliv, arbetsmarknad och utbildning. Region Jönköpings län stödjer aktivt projekt och organisationer som bidrar till en hållbar tillväxt i länet.

Tillsammans möter vi framtidens behov av hälso- och sjukvård 2020-2030 visar vägen för utvecklingen av hälso- och sjukvården. Det handlar bland annat om att genom kvalitet som strategi, grundläggande värderingar och gemensamt utvecklingsarbete tillsammans med invånare, patienter, medarbetare, kommuner och civilsamhälle åstadkomma bästa möjliga hälsa och en jämlik vård.

Region Jönköpings län arbetar för bättre hälsa och säkrare vård. För att främja folkhälsan krävs insatser inom områden som ligger utanför vår egen verksamhet. De satsningarna görs i samverkan med länets kommuner, statliga myndigheter, organisationer och civilsamhället. Samverkan fortsätter utvecklas i såväl sjukvårdsregionen med Östergötland och Kalmar som i Regionsamverkan Sydsverige med regionerna Skåne, Halland, Blekinge, Kronoberg samt Kalmar där huvudfokus är på de regionala utvecklingsfrågorna. Arbetet med den regionala utvecklingen ska leda till att Jönköpings län år 2035 är Sveriges mest hållbara, attraktiva och tillgängliga län där alla människor trivs, utvecklas och mår bra. För att nå dit har ett antal områden identifierats som behöver utvecklas. Några av de viktigaste är kompetensförsörjning, jämställdhet, integration, mångfald, jämlikhet, energiförsörjning och digitalisering. Det globala perspektivet är viktigt och det handlar både om att bidra till utveckling i andra delar av världen samt att sätta länets utveckling i ett globalt perspektiv. En förutsättning för att lyckas är att alla aktörer i länet samverkar i för länet viktiga frågor.

Hälsofrämjande insatser ska genomsyra hälso- och sjukvården och vara en självklar del i all vård och behandling. Behov av och efterfrågan på hälso- och sjukvård styrs av olika faktorer. Nya diagnostekniker, behandlingsmetoder och läkemedel ger möjlighet att hjälpa fler patienter. Nya grupper kan få behandling och det leder till större behov av resurser, även i de fall kostnaden för själva behandlingen minskar. Allt fler människor blir allt äldre, vilket kan öka kostnaderna för vård och omsorg.

Samtidigt kan digitalisering, förebyggande åtgärder och minskning av vårdskador förbättra hälsan, minska behov av vård och därmed frigöra resurser. Därför finns det starka skäl att arbeta för ett effektivare omhändertagande, med hjälp av nya arbetssätt och metoder i vården. En förutsättning för att lyckas är att vården ges i partnerskap med patienten och närstående.

Genom samverkan med olika aktörer i länet och en väl fungerande verksamhet blir Region Jönköpings län attraktiv som organisation och utvecklas vidare. En djup förankring i befolkningen skapas genom att verksamheten leds av folkvalda politiker. Inom hela Region Jönköpings län arbetar vi för en väl fungerande verksamhet, som ständigt förbättras och förnyas med utgångspunkt i invånarnas behov och delaktighet.

Bilaga 2 - Regionövergripande styrning

Övergripande ledningssystem

Utgångspunkten för att styra verksamheten är att förverkliga visionen genom god hushållning, vilket innebär att vi använder resurser på ett sätt som främjar social, miljömässig och ekonomisk hållbarhet. Verksamheten bedrivs ändamålsenligt och kostnadseffektivt och med en finansiering som garanterar verksamheten långsiktigt. Genom att hushålla med offentliga medel skapar vi värde för länets invånare.

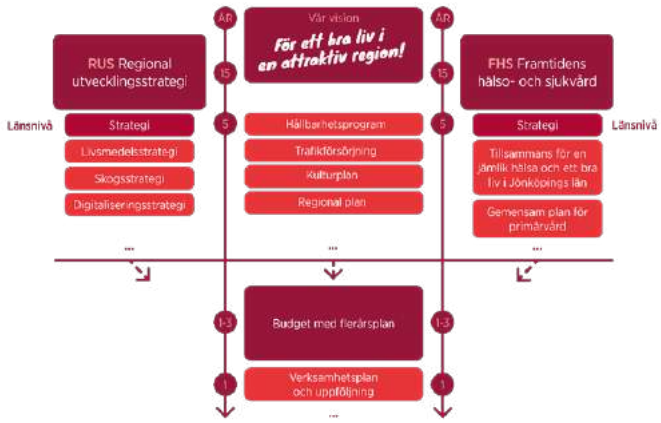
Vårt viktigaste styrdokument är budget med verksamhetsplan och flerårsplan. Här beskrivs våra strategiska mål, framgångsfaktorer, uppdrag och mätetal för de närmaste åren. De strategiska målen har en tidshorisont på tio år. Framgångsfaktorerna visar de viktigaste områdena som behöver prioriteras för att vi ska nå de strategiska målen, de har en tidshorisont om tre år. Uppdragen beskriver vad vi behöver uppnå inom respektive område och har en tidshorisont om 1–3 år. Verksamheterna anger sedan aktiviteter kopplade till uppdragen i sina verksamhetsplaner. Arbetet för att uppnå de strategiska målen leds och följs upp genom regelbunden dialog och återkoppling mellan verksamhet, förvaltning och politik. Mätetal och intern kontroll stödjer detta arbete.

Våra strategiska mål för de närmsta åren är:

- Bästa platsen att växa upp, leva, verka och åldras
- Enklare vardag för invånare och medarbetare
- Bästa möjliga kvalitet
- Bäst på att förbättra och förnya
- Långsiktigt hållbar och innovativ tillväxtregion
- Sveriges bästa offentliga arbetsgivare med Sveriges bästa arbetsplatser
- God och hållbar hushållning.

De strategiska målen tas fram med stöd av våra grundläggande värderingar och ledningsstrategier och utgår från vår vision och våra mer långsiktiga styrdokument, planer och program. De strategiska styrdokumenten *Regional utvecklingsstrategi (RUS) 2020–2035* och *Tillsammans möter vi framtidens behov av hälso- och sjukvård 2020–2030* har båda långa tidsperspektiv. De beskriver den politiska ambitionen för Region Jönköpings län till år 2035 respektive 2030. Andra politiskt antagna planer och program har kortare tidsperspektiv, upp till fem år. Nedan visas hur styrdokumenten förhåller sig till och samspelar med varandra.

Figur 3 Hur styrdokument och planer som antagits av regionfullmäktige förhåller sig till och samspelar med varandra

Med utgångspunkt i dessa styrdokument sker i varje års budgetarbete konkretiseringar och vägval för de närmast kommande ett till tre åren.

Kvalitet som strategi
Så leder och utvecklar vi Region Jönköpings län

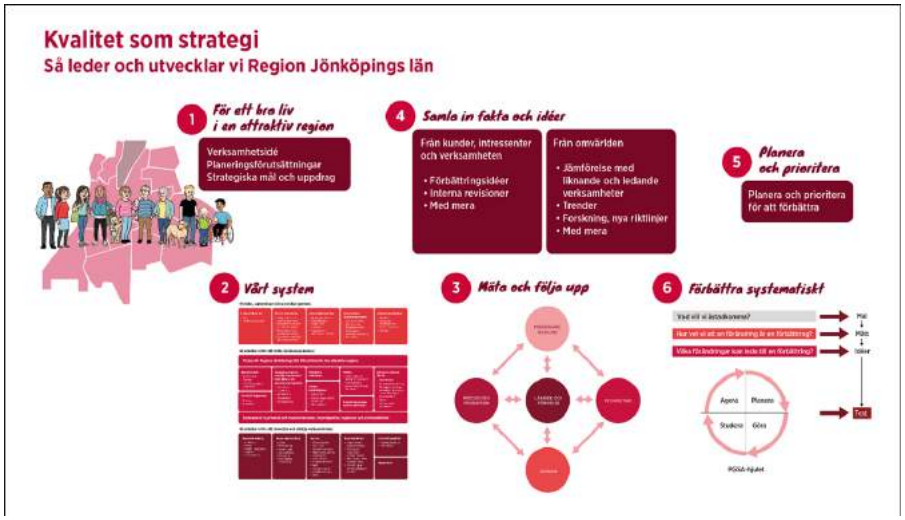
”Kvalitet på en tjänst är dess förmåga att tillfredsställa, och helst överträffa, kundernas behov och förväntning”

Vårt övergripande ledningssystem, kvalitet som strategi, beskriver hur vi leder, utvärderar och förbättrar verksamheten. Det innebär att den stora resursen för utveckling uppstår genom att förbättra och effektivisera nuvarande verksamhet, samt genom fasa ut mindre värdeskapande arbetssätt och aktiviteter. På så sätt frigörs arbetstid och andra resurser som kan satsas på nya områden och åtaganden. En förutsättning för en långsiktigt hållbar verksamhet är att vi ständigt förbättrar våra arbetssätt och processer så att de är socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbara. Målet med kvalitet som strategi är att leverera tjänster som motsvarar kundernas behov och förväntningar och samtidigt skapa en arbetsplats där människor trivs och är stolta över sitt arbete.

Ett väl fungerande ledningssystem innebär effektiv ledning, styrning och utvärdering. Det innebär också att lokala förbättringsarbeten stimuleras och att erfarenheter tas till vara i hela organisationen. För att utveckla det övergripande ledningssystemet har vi under många år arbetat med SIQ Managementmodell.

Nedan illustreras hur vårt övergripande ledningssystem fungerar och stödjer vårt arbete med kvalitet som strategi.

Figur Kvalitet som strategi

1. Vi utgår från varför och för vem vi finns till: vår vision och vårt uppdrag

Vi utgår från vår vision *För ett bra liv i en attraktiv region*. Visionen förverkligas genom vårt engagemang i att tillgodose invånarnas behov av hälso- och sjukvård, folkhälsa, kultur, utbildning och kollektivtrafik samt invånarnas och näringslivets behov av god infrastruktur och kompetensförsörjning. Vi behöver ständigt arbeta med frågan ”varför och för vem finns vi till?”.

Figur Varför och för vem vi finns till: vår vision och vårt uppdrag

För att leda, arbeta i och utveckla verksamheten använder vi tre enkla regler:
1. Vad är bäst för Esther
2. Vi tar ansvar för vårt steg, ger feedback till steget före och underlättar för steget efter
3. Vi gör tillsammans, det är vårt gemensamma resultat som räknas.

Utifrån visionen och de politiskt beslutade långsiktiga styrdokumenten, med stöd av våra grundläggande värderingar och ledningsstrategier, formuleras strategiska mål, framgångsfaktorer, uppdrag och mätetal. Dessa är grunden för verksamhetsplaner och handlingsplaner för förbättring och utveckling inom våra olika verksamhetsområden.

De 13 grundläggande värderingarna har vi haft som bas sedan 1990-talet. Dessa har genom SIQ (Swedish Institute for Quality) konkretiserats till fem framgångsfaktorer som kännetecknar ledande organisationer. Region Jönköpings län har antagit dessa som ledningsstrategier och de harmoniserar med de fem perspektiven i balanced scorecard (BSC) som vi använder för planering, uppföljning och återkoppling av resultat ur olika perspektiv (figur 8, sidan X).

Figur 6 Vision, grundläggande värderingar och strategier för framgång

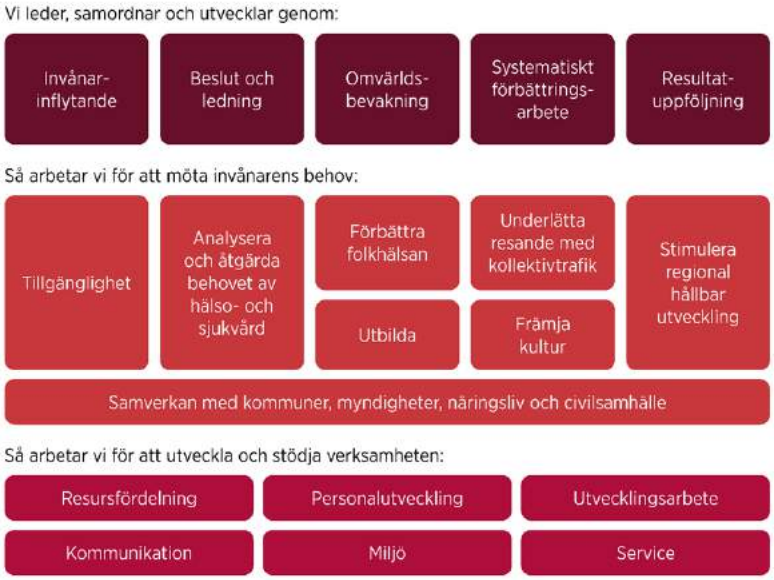
2. Vi agerar utifrån att allt hänger ihop

För att uppnå vision och verksamhetsidé ser vi oss och agerar som ett sammanhängande system (figur 7, sidan X) av processer och arbetssätt som är ömsesidigt beroende av andra delar i samhället. Processerna delas upp i:

- **Huvudprocesser** som är avsedda att direkt möta invånarnas behov av till exempel folkhälsa, sjukvård, kollektivtrafik och kultur

- **Ledningsprocesser** som beskriver hur vi leder samordnar och utvecklar verksamheten
- **Stödprocesser** som beskriver hur vi stödjer huvudprocesserna, till exempel resursfördelning, personalutveckling, fastighetsförvaltning, IT och kommunikation

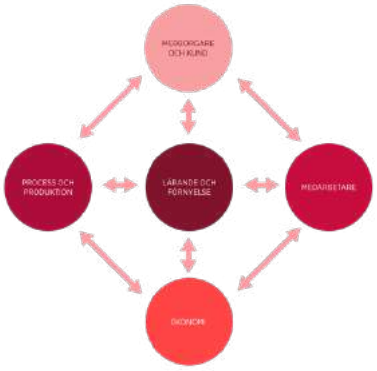
Många av Region Jönköpings läns processer upprepas på flera håll i organisationen och på olika nivåer. För bästa möjliga resultat krävs att dessa processer är snarlika i sin utformning och leder till likartade resultat. En förbättring som genomförts på ett ställe i organisationen har inte nått sin fulla potential förrän den också genomförts på andra ställen i organisationen där samma arbete utförs. Först då kan vi förenkla och förbättra för såväl externa som interna kunder som processen är till för. En process spänner många gånger över flera organisatoriska gränser och för att nå likartade länsövergripande processer behöver vi samverka på alla nivåer.

Figur 7 Region Jönköpings län som system

3. Vi följer resultat ur olika perspektiv

I Region Jönköpings län följer vi kontinuerligt processernas och verksamheternas resultat i balanced scorecard (BSC) utifrån fem perspektiv: Medborgare/kund, ekonomi, process/produktion, medarbetare samt lärande och förnyelse (figur 8, sidan x). Dessa perspektiv inkluderar social, miljömässig och ekonomisk hållbarhet. BSC är ett hjälpmedel för både planering, uppföljning och återkoppling. Inom respektive perspektiv anges strategiska mål, framgångsfaktorer, uppdrag, mätetal och målvärden. Verksamheterna anger sedan aktiviteter kopplade till uppdragen i sina verksamhetsplaner. Resultat på alla nivåer följs kontinuerligt via månadsuppföljning, delårsrapporter och årsredovisning.

Figur 8 Balanced scorecard

4. Vi inhämtar information

Olika metoder används för att ta reda på invånarnas och andra intressenters nuvarande och framtida behov, krav önskemål och förväntningar, samt deras synpunkter, förbättringsförslag och klagomål på våra tjänster. Vi tar också reda på relevanta

omvärldsfaktorer för att förutse framtida behov, krav, önskemål och förväntningar och efterfrågar förbättringsidéer från medarbetare och andra aktörer. Vi jämför vi oss med liknande och ledande organisationer och både följer och bedriver forskning inom relevanta områden.

Figur 9 Samla in fakta och idéer

5. Vi analyserar, prioriterar och planerar

Utifrån resultaten i balanced scorecard och insamlingen av information, fakta och jämförelsen med liknande och ledande verksamheter, analyserar vi vad vi ska fortsätta att göra och vad som behöver förbättras. I arbetet ingår att rangordna och prioritera bland invånarnas och intressenternas behov, krav, önskemål och förväntningar (figur 10, sidan X). Vi strävar efter att skapa så stor effekt som möjligt med de resurser vi har att tillgå. Genom att fasa ut det som inte skapar lika mycket värde frigör vi tid och resurser till att satsa på nya prioriterade områden, allt för att ständigt komma närmare vår vision. Prioriterade strategiska mål, uppdrag, mätetal och målvärden formuleras i budget med verksamhetsplan och flerårsplan. Aktiviteter kopplade till uppdragen och andra områden som verksamheterna identifierat som viktiga planeras och formuleras i verksamhetsplaner och vid behov i andra handlingsplaner.

Figur 10 Planera och prioritera

6. Vi förbättrar systematiskt

Verksamheten genomför förbättringar och inför nya arbetssätt. Det är viktigt att en process är känd av medarbetarna och har ett visualiserat mål. Det ska finnas möjlighet att göra processen allt bättre med hjälp av ständiga förbättringar.

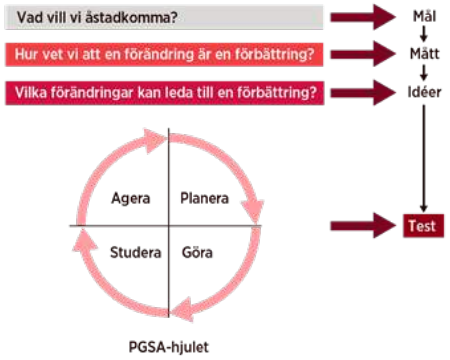
Vi testar och prioriterar förbättringsidéer enligt principerna i Förbättringsmodellen och PGSA (Planera, Göra, Studera, Agera): Vad vill vi åstadkomma? Hur vet vi att en förändring är en förbättring? Vilka förändringar kan leda till en förbättring? Förbättringsidéerna testas om möjligt i liten skala innan de sprids.

Modeller för länsövergripande processförbättring och spridning är en nödvändighet för att vi ska kunna hålla jämna steg med omvärlden vad gäller kundnöjdhet, kvalitet och resursförbrukning.

Invånares kompetens och synpunkter är viktiga delar i förbättringsarbetet. I arbetet ingår därför att involvera och samverka med våra invånare för att utveckla processer och tjänster. Med alla medarbetare engagerade i förbättringsarbeten kommer vi allt närmare målet. Vi

utgår från att alla medarbetare har två jobb, att göra sitt dagliga arbete och att förbättra det. Därför behöver alla ha både professionell kunskap och förbättringskunskap. Det innebär att ständigt utveckla sin kunskap inom sin profession och samtidigt har kunskap om hur man åstadkommer långsiktiga förbättringar genom systemtänkande, förstå variation, kunskap hur man lär sig och förändringspsykologi (figur 12, sidan x).

Figur 11 Förbättringsmodellen med PGSA-hjulet

Figur 12 Vi har alla två jobb

Tillitsbaserad styrning

Region Jönköpings läns målstyrning utvecklas löpande. Att leda och styra en komplex organisation förutsätter att ledning och medarbetare vet vad uppgiften är och åt vilket håll de ska gå. Det förutsätter en gemensam verklighetsbild och förståelse för de mål som beslutas. Medarbetare ska involveras, vara delaktiga och ges möjlighet att ta större ansvar. I Region Jönköpings län pågår en process för ökad tillitsbaserad styrning och ledning. Ett väl fungerande samverkansklimat är en viktig förutsättning för delaktighet och involvering.

Grundläggande i chef- och ledarskap är att för bästa möjliga verksamhet utifrån invånarnas behov skapa förutsättningar för lärande, utveckling och delaktighet. Därför engageras alla medarbetare i lärande och systematiskt förbättringsarbete inom sina verksamhetsnära arbetslag/mikrosystem och i att förnya sina arbetsprocesser och sin egen kompetens. Förnyelse och innovationer uppmärksammas särskilt.

Vi utövar alla ledarskap i olika sammanhang, både i rollen som medarbetare och i rollen som chef. Ledarskap uppstår i relationen mellan människor och utvecklas i vårt samspel med

varandra. Ledare blir vi genom vårt sätt att agera, kommunicera och påverka andra.

Våra fem ledningsstrategier (figur 13 , sidan X) är grunden för ett framgångsrikt ledarskap i vår organisation. Det innebär att vi som ledare:

- skapar värde med kunder och intressenter
- leder för hållbarhet
- involverar motiverade medarbetare
- utvecklar värdeskapande processer
- förbättrar verksamheten och skapar innovationer.

På detta sätt utvecklas ett lärandesystem som ständigt strävar efter att nå visionen För ett bra liv i en attraktiv region.

Figur 13 Fem ledningsstrategier för framgång

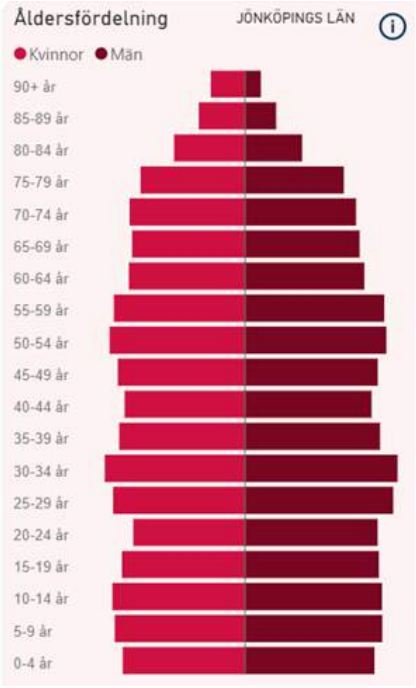

Bilaga 3 – Planeringsförutsättningar

Planeringsförutsättningar belyser länets utgångspunkter: vad som kan komma att hända i omvärlden och vilka konsekvenser det kan få för verksamheten. Omvärldsbevakning är ett viktigt moment i planeringsarbetet för att ha kunskap om vilka förutsättningar, möjligheter och utmaningar som präglar samhällsutvecklingen.
Händelser i omvärlden, regionalt eller lokalt, påverkar vår möjlighet att utveckla verksamheten i önskad riktning. Genom att analysera och presentera fakta skapar vi kunskap och förutsättningar för samsyn och nya perspektiv på organisationens utmaningar. I planeringsförutsättningarna för Region Jönköpings innebär också att förhålla sig till och följa lagar och riktlinjer.

Läget i länet
Länsbarometern presenterar statistik om befolkningen i Jönköpings län utifrån 130 regionala statistikområden (RegSO) och 13 kommuner. Områdesindelningen är anpassad för statistisk uppföljning för socioekonomisk segregation. För hälsostatistik som inte finns tillgänglig på RegSO-nivå presenteras resultatet för hela kommunen. Statistiken kan jämföras med Jönköpings län som helhet, en kommun eller annat RegSO-område. Länk:
http://www.rjl.se/Tillvaxt-och-utveckling/lansbarometern/

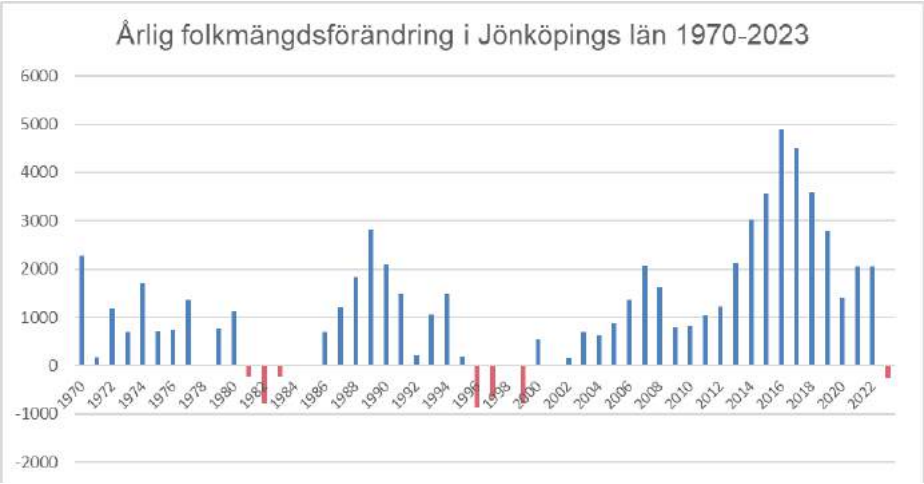
Befolkning
Region Jönköpings län sammanfaller geografiskt med länsindelningen och omfattar 13 kommuner. Sedan 2014 har vårt län, liksom övriga Sverige, haft en stor folkmängdsökning på grund av flyktinginvandring. Under perioden 2014 till 2023 ökade länets befolkning med 27 621 personer. Utöver stor inflyttning från utlandet har länet även haft positivt födelsenetto, det vill säga fler födda än döda.

Den senaste 5-årsperioden har länets befolkning ökat med 8 031 personer, vilket är en mer måttlig utveckling. Uppdelat i geografiska kommungrupper har den nordvästra länsdelen ökat med 8 327 personer, den östra länsdelen ökat med 73 personer, och den södra länsdelen (GGVV) minskat med 369 personer.

31 december 2023 hade länet 368 856 invånare, vilket är en minskning med 257 invånare jämfört med 2022. Endast 4 av 13 kommuner ökade sin folkmängd.

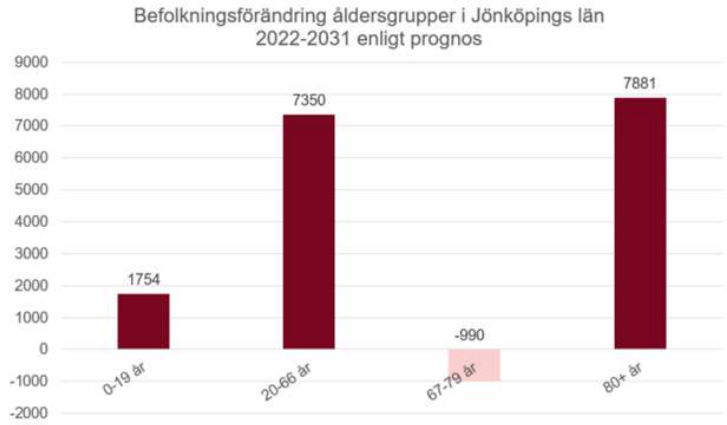
Nedgången beror på negativt flyttnetto och sjunkande födelsetal.
Länets befolkning består av 49,2 procent kvinnor och 50,8 procent män.
Andelen 65 år och äldre är 21,4 procent (riket 20,6 procent).
Andelen 80 år och äldre är 6,3 procent (riket 5,8 procent).
Den förväntade medellivslängden är högre i länet än i riket som helhet. För kvinnorna (84,9 år) är medellivslängden 0,3 år längre och för männen (81,4 år) 0,4 år längre.

Prognos över befolkningsutvecklingen

En ny befolkningsprognos kommer att tas fram under våren 2024. Sett ur normala svängningar i ett längre tidsperspektiv kommer förmodligen utvecklingen att vara svagare de kommande åren.

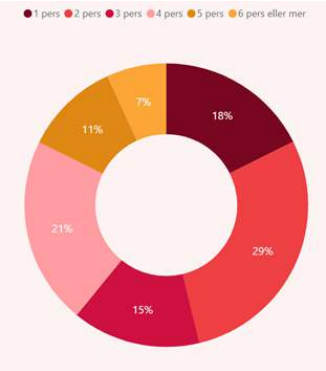
Bedömningen för perioden 2022-2031 var följande:
Folkmängden ökar med cirka 16 000
Antalet barn/ungdomar i åldrarna 0–19 år ökar med 1 754
Antalet invånare i förvärvsarbetande åldrar (20–66 år) ökar med 7 350
Antalet yngre pensionärer (67–79 år) minskar med 990 och antalet äldre pensionärer (80 år och äldre) ökar med 7 881
Sammantaget ökar försörjningskvoten under perioden från 0,76 till 0,77.

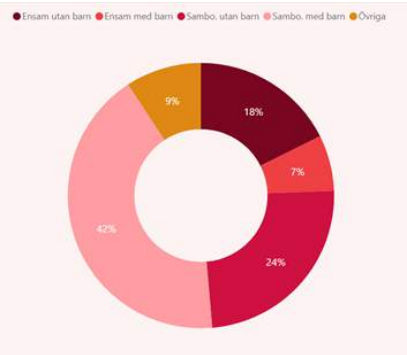

(Källa: Länets egna befolkningsprognos, Jönköping kommun våren 2022)

Hushåll

Storleken på länets hushåll varierar från en person till sex personer eller mer (figur 17, sidan x). Vanligast är hushåll med två personer, som utgör 29 procent av alla hushåll. Den hushållstyp som är vanligast i länet är ”Sambo, med barn” som utgör 42 procent av alla hushåll (figur 18, sidan x).

Utbildning

Jönköpings län har en lågutbildad arbetskraft jämfört med övriga landet. 38 procent av länets befolkning 25-64 år har en eftergymnasial utbildning. Motsvarande siffra för riket är 46,2 procent. 23 procent av länets befolkning 25-64 år har en längre eftergymnasial utbildning (3 år eller mer). Motsvarande siffra för riket är 30,3 procent.

Det finns mycket som tyder på att den befintliga arbetskraftens kompetensnivå inte matchar näringslivets behov. Det finns många kvarvarande (ej tillsatta) platser i länet enligt Arbetsförmedlingen som inte passar de som är arbetslösa (Figur 20, sidan x).

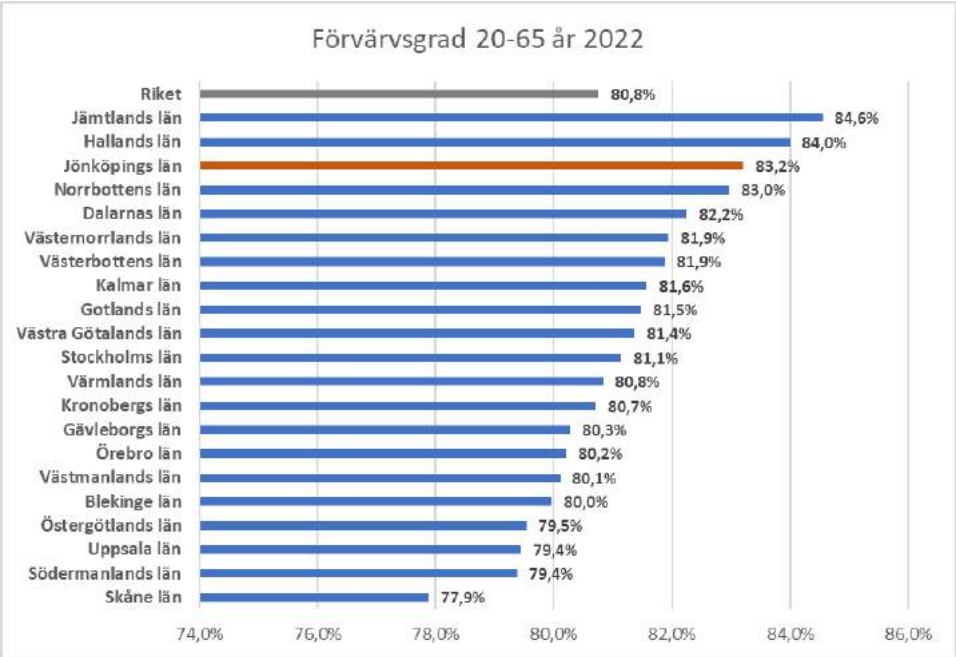
En högre utbildningsnivå är en avgörande fråga för att trygga en fortsatt god ekonomisk tillväxt. Det är också betydelsefullt för att behålla en låg arbetslöshet, god hälsa och bra livsvillkor. Tillgång till utbildad arbetskraft är en nyckelfaktor för både näringsliv och offentlig sektor.

84 procent av eleverna i skolår 9 var behöriga till gymnasiets yrkesprogram 2021. 76 procent av alla avgångselever från gymnasieskolan 2021 var behöriga till högskolestudier. Historiskt har länets kompetensförsörjning skett genom utbildning och upplärning på arbetsplatserna, framför allt inom tillverkningsindustrin. Dagens högteknologiska och globala samhälle ställer dock högre krav på eftergymnasial kompetens. Förutom ordinarie högskole- och universitetsutbildningar i närområdet finns det också 3 784 yrkeshögskoleplatser (YH) i länet med slutår 2024-2029.

Sysselsättning

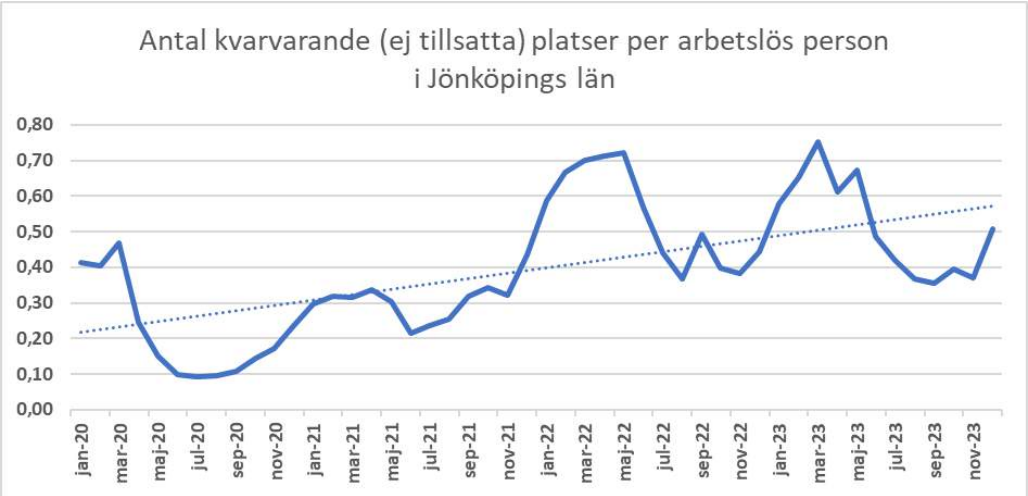
83,2 procent av länsinvånarna i åldersgruppen 20–65 år förvärvsarbetar, vilket är högre än riket som helhet (80,8 procent). En hög sysselsättningsgrad är viktig för den offentliga ekonomin.

Figur Förvärvsgrad 20-65 år 2022

Av den registerbaserade arbetskraften 16–64 år i länet var 5,3 procent öppet arbetslösa eller i program med aktivitetsstöd 2023 (riket 6,4 procent). För ungdomar 18-24 år var motsvarande siffra 7 procent (riket 7,7 procent). Antalet varsel ökade under 2023 vilket i sin tur har ökat arbetslösheten något.

Figur Antal kvarvarande lediga platser per arbetslös person

Levnadsvanor

I Länsbarometern presenteras Jönköping läns befolknings levnadsvanor utifrån fysisk aktivitet, mat alkohol och tobak. En uppdelning på kvinnor och män visar att männen som grupp är mer stillasittande, har sämre matvanor, större intag av alkohol samt använder mer tobak.

När statistiken jämförs utifrån utbildningsnivå framgår att personer med lägre utbildningsnivå (högst gymnasieutbildning) uppvisar högre andel otillräcklig fysisk aktivitet, sämre matvanor, högre intag av alkohol och tobak jämfört med de med eftergymnasial utbildning.

Nedan visas bilder på fysisk aktivitet, kategoriserad utifrån kön och utbildningsnivå (figur 21 och 22).

Figur Fysisk aktivitet, per kön **Figur 22 Fysisk aktivitet, per utbildningsnivå**

Hälsa

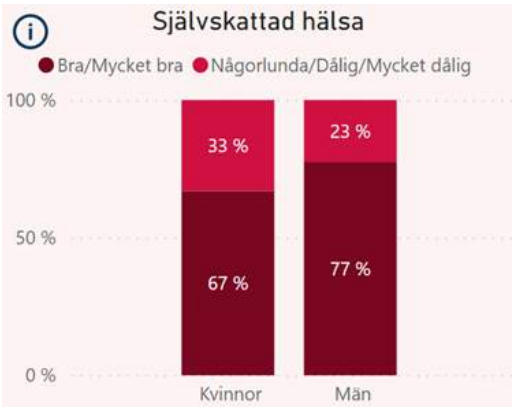
Region Jönköpings län arbetar aktivt för länsinvånarnas hälsa och livskvalitet, både genom att främja hälsa och genom att förebygga sjukdom och skador. Folkhälsoarbetet bygger på samverkan med olika samhällsaktörer, som länets kommuner, myndigheter, organisationer, näringsliv och civilsamhälle. Verksamheterna inom såväl hälso- och sjukvård som regional utveckling är viktiga i folkhälsoarbetet. Möjligheter till arbete och utbildning samt tillgängliga fritids- och kulturaktiviteter betyder mycket för invånarnas hälsa.

För att kunna planera och prioritera verksamheten i Region Jönköpings län och i länets kommuner behövs kunskap om hälsoläget. Invånarna i Jönköpings län mår generellt bra jämfört med riket. Medellivslängden för både män och kvinnor ligger sedan 20 år tillbaka något högre än i riket som helhet.

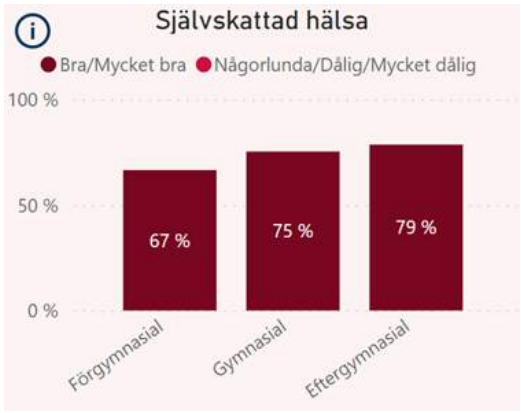
Det nationella folkhälsomålet är ”att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation”. Ohälsotalet är något högre i Jönköpings län jämfört med riket, både för kvinnor och män. Ohälsotalet har minskat de senaste åren, både i länet och riket. Ohälsotalet varierar också kraftigt mellan kommunerna i länet. Kvinnor är mer sjukskrivna än män, där sjukskrivningen är mer omfattande i högre åldrar än yngre åldrar.

På frågan "Hur bedömer du ditt allmänna hälsotillstånd?" svarar 72 procent bra eller mycket bra. Nedan visas svaren fördelat på kvinnor och män respektive utbildningsnivå. Svaret bra/mycket bra är vanligare bland män än bland kvinnor. Dessa svar är också vanligare bland personer med eftergymnasial än med lägre utbildning (figur 23 och 24).

Figur 23 Självskattad hälsa, per kön

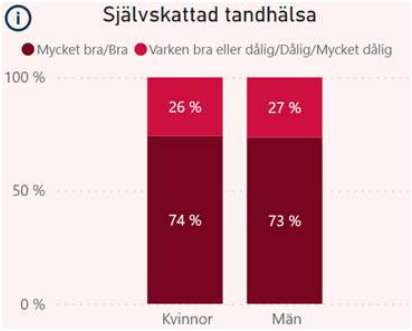

Figur 24 Självskattad hälsa, utbildningsnivå

Munhälsa
På frågan hur tycker du din tandhälsa är svarar 74 procent av länets befolkning att den är mycket bra/bra. Svaren från kvinnor och män ligger ungefär på samma nivå 74 procent respektive 73 procent.

Figur Självskattad tandhälsa, per kön

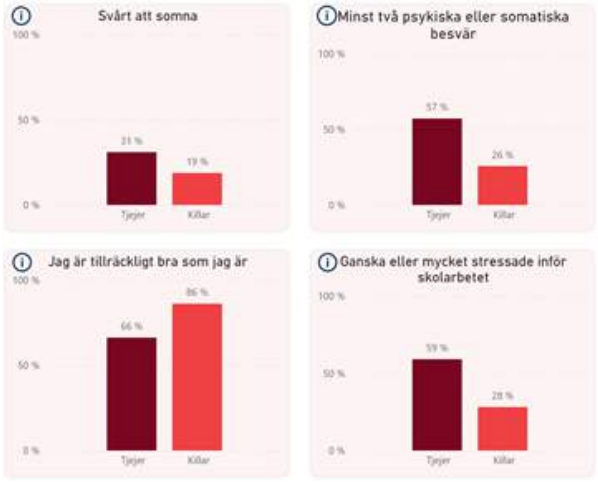
Psykisk ohälsa
41 procent av länets invånare uppger att de har besvär av ängslan, oro eller ångest. Nedan visas svaren fördelat på kvinnor och män (figur 26, sidan x).

Figur Ängslan, oro eller ångest, per kön

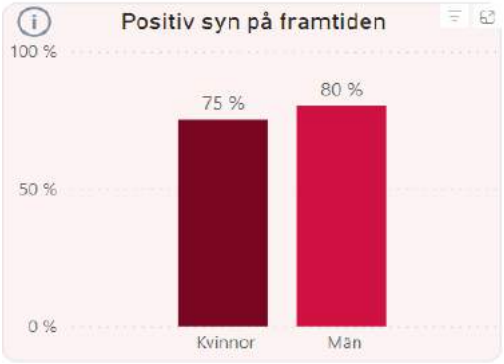
Utifrån självrapporterad data via "Folkhälsoenkäten ung" redovisas nedan hur ungdomarna ser på sin hälsa (figur 27, sidan X).

Figur Resultat från "Folkhälsoenkäten ung", per kön

Trygghet
78 procent av länets invånare har en positiv syn på framtiden. För kvinnor är andelen 75 procent, och för män 80 procent (figur 28).

Figur Positiv syn på framtiden, per kön

Jämlikhet och jämställdhet
Jämlikhet innebär att alla människor har lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter. I Jönköpings län uppmuntras och värdesätts mångfald, men fler insatser behövs för att stärka mångfaldsarbetet. Omotiverade skillnader ska utjämnas. I länets utveckling ska jämställdhet och likabehandling vara en självklarhet. Allas potential ska tas tillvara för att stärka attraktionskraften, tillväxtpotentialen och sysselsättningen i hela länet.

Region Jönköpings län ska vara en socialt hållbar organisation, med människors lika värde i centrum. Alla invånare ska erbjudas likvärdig vård och medborgarservice, utifrån sina rättigheter. Jämlikhet är ett tillstånd där alla människor har samma status, åtnjuter samma respekt och är lika mycket värda.

Att utgå från mänskliga rättigheter är både mål och medel för en jämlik verksamhet. I uppdraget att respektera, skydda, uppfylla och främja mänskliga rättigheter arbetar vi utifrån FN:s principer om icke-diskriminering och jämlikhet, deltagande och inkludering samt transparens och ansvar. Även FN:s globala hållbarhetsmål i Agenda 2030 ska implementeras i vårt arbete.

Att följa diskrimineringslagen är en viktig utgångspunkt för att uppnå jämlik verksamhet. Den omfattar sju diskrimineringsgrunder, som riskerar att leda till missgynnande eller kränkning, och sex diskrimineringsformer. Diskriminering är förbjudet inom arbetslivet, utbildningsområdet och olika samhällsområden, till exempel hälso- och sjukvård. Diskrimineringslagen innehåller även ytterligare en bestämmelse om förbud mot diskriminering när offentligt anställda möter allmänheten.

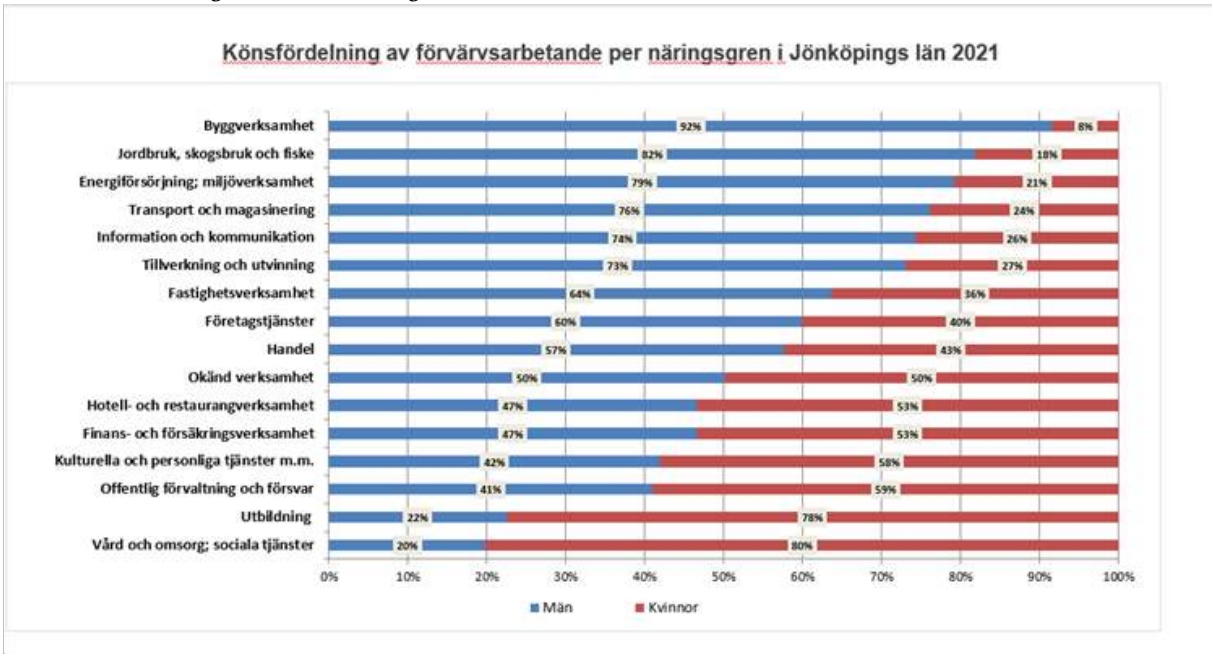
Målet för Sveriges jämställdhetspolitik är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Fler kvinnor ska ha förutsättningar att starta och driva företag. Fler kvinnor behöver också finnas i styrelser och ha möjlighet att bidra till innovation

Det finns också sex jämställdhetspolitiska delmål: en jämn fördelning av makt och inflytande, ekonomisk jämställdhet, jämställd utbildning, jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet, jämställd hälsa samt att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Region

Jönköpings län har även antagit Council of European Municipalities and Regions deklaration om jämställdhet mellan män och kvinnor (CEMR).

Region Jönköpings län arbetar även utifrån FN:s barnkonvention, som är svensk lag sedan 2020. Det övergripande målet för vårt barnrättsarbete är att barns och ungas mänskliga rättigheter ska beaktas. De ska bemötas med respekt, ges möjlighet till utveckling och trygghet samt delaktighet och inflytande. Förutsättningen är att kunskapen om barnets rättigheter hålls levande och utvecklas inom alla delar i vår verksamhet.

Figur Könsfördelning av förvärvsarbetande per näringsgren i Jönköpings län
(bilden behöver göras om till tryck)

Del av ett europeiskt sammanhang

Den regionala utvecklingen har ett direkt samband med europeisk nivå. Enligt förordningen om regionalt tillväxtarbete ska det regionala utvecklingsarbetet bedrivas i syfte att uppfylla regionala mål och mål för EU:s sammanhållningspolitik. Den regionala utvecklingsstrategin är en förutsättning och ligger till grund för att utforma och ta del av EU:s strukturfonder.

Som en del av EU har länet möjlighet att bidra till och dra nytta av europeiskt samarbete. På EU-nivå finns mål och strategier kring den dubbla omställningen (twin transition) med EU:s gröna giv och EU:s digitala agenda. Dessa genomsyrar EU-program, initiativ och lagförslag som, när de verkställs, har påverkan på regional nivå.

Omvärldsbevakning och proaktivt påverkansarbete på EU-arenan ökar möjligheten att bidra till och på sikt dra nytta av utvecklingen. Region Jönköpings län samarbetar med andra regioner genom sitt ägande i Småland Blekinge Halland South Sweden med gemensamt kontor i Bryssel. Vidare är Region Jönköpings län sedan 2010 värdorganisation för Europa Direkt, EU-kommissionens informationsnätverk. Detta värdskap ökar potentialen för att stärka kopplingen mellan regional och europeisk nivå på ett både övergripande och operativt sätt.

Det regionala utvecklingskapitalet
Medel för det regionala utvecklingsarbetet kommer från regional nivå, men finns också till förfogande på nationell och europeisk nivå. Enligt förordningen om regionalt tillväxtarbete har Region Jönköpings län rätt att besluta om användningen av vissa statliga medel för regionalt tillväxtarbete, så kallade 1.1-medel. Dessa regleras årligen genom regeringsbeslut av villkor för budgetåret inom utgiftsområde 19 regional utveckling. I beslutet framgår bemyndiganderam och anslag. Bemyndiganderamen fastställer den totala möjliga volymen av pågående utvecklingsprojekt och anslagsramen fastställer volymen medel som är möjlig att betala ut under året. Regeringsbeslut för år 2024 förväntas i december 2023. Förutom dessa medel, som tilldelas regional nivå för självständiga beslut utifrån den regionala utvecklingsstrategin, finns möjlighet att söka statliga medel genom utlysningar, framför allt hos Tillväxtverket. Riktade utlysningar där enbart regionalt utvecklingsansvariga aktörer kan söka genomförs genom erbjudanden utifrån de förväntningar nationell nivå har på den regionala nivån.

En stor del av det regionala utvecklingskapitalet kommer från EU:s strukturfonder i form av Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF) och Europeiska socialfonden (ESF). I strukturfondssammanhang tillhör Jönköpings län tillsammans med Kalmar län, Kronobergs län och Gotlands län regionen Småland och Öarna (NUTS 2-nivå i EU:s regionindelning). Medel från ERUF och ESF tillfaller regional nivå utifrån geografisk tilldelning med regionala utvecklingsstrategier och EU-mål som utgångspunkter. För innevarande programperiod 2021–2027 har Småland och Öarna tilldelats 60,6 miljoner euro i ERUF och 40,3 miljoner euro i ESF. Initiativ inom strukturfonderna, ett samlat arbete i länet med tydliga prioriteringar samt samverkan med andra regioner öppnar också upp möjligheten för att söka andra så kallade “konkurrensutsatta medel” från EU.

Stad och land
I den smarta staden skapar innovationer, digitalisering och miljö- och klimatteknik möjligheter att möta samhällets utmaningar på ett effektivt och hållbart sätt. Städerna behöver vara goda livsmiljöer för människor att leva i utan att för den skull slösa på jordens resurser. Hållbar utveckling är med andra ord en viktig utgångspunkt för smarta städer. Den pågående urbaniseringen innebär en växande miljöbelastning. Urbaniseringen och den demografiska utvecklingen kan skapa motsättningar mellan befolkningsgrupper och utmaningar kring frågor som hälsa och omsorg. Samtidigt finns det i städerna stora möjligheter att ta sig an utmaningarna på ett effektivt sätt – till exempel genom effektiva infrastrukturlösningar och genom att använda den byggda miljön på ett smart sätt och låta den delas av många. Länet har stora möjligheter att gå före i en hållbar stadsutveckling, och det blir då viktigt att ta vara på innovationskraften och på de tekniska verktyg som idag finns tillgängliga.

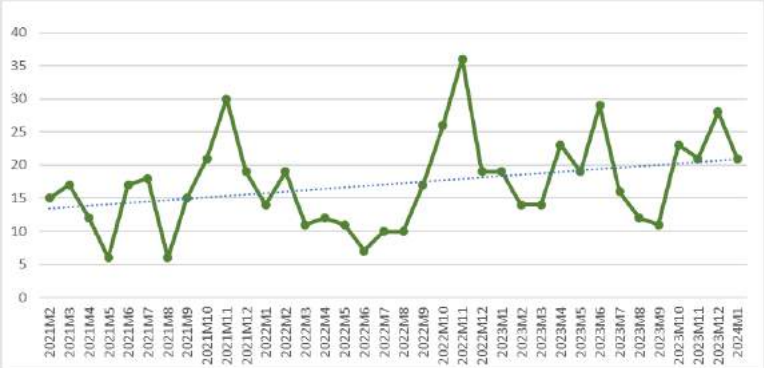
Landsbygden har långsiktigt goda utvecklingsförutsättningar. De gröna näringarna har en avgörande betydelse för samhällets omställning till en biobaserad och klimatanpassad ekonomi. Landsbygden rymmer stora naturresurser och kulturvärden som erbjuder miljöer för attraktiva permanent- och deltidsboenden, friluftsliv och rekreation. Landsbygden är en värdefull tillgång med många utvecklingspotentialer. Landsbygdens sociala och ekonomiska utveckling bygger i högre grad än tätortens på ett samspel mellan privata, offentliga och ideella insatser. Insatser behöver göras för att utöka möjligheten till gröna jobb. Insatser behöver också göras för att ta till vara, tillgängliggöra och utveckla värdefulla natur- och kulturmiljöer.

Näringsliv
Arbetsmarknaden har de senaste åren präglats av stora omvälvande händelser. Från pandemin och dess effekter till följderna av pågående krig och oro i vår omvärld. Den ekonomiska utvecklingen med inflation och höjda räntor har dämpat efterfrågan. Trots detta är arbetsmarknaden stark i Jönköpings län. Antalet konkurser ligger fortfarande på något ökande men ändå normala nivåer (figur 30, sidan X).

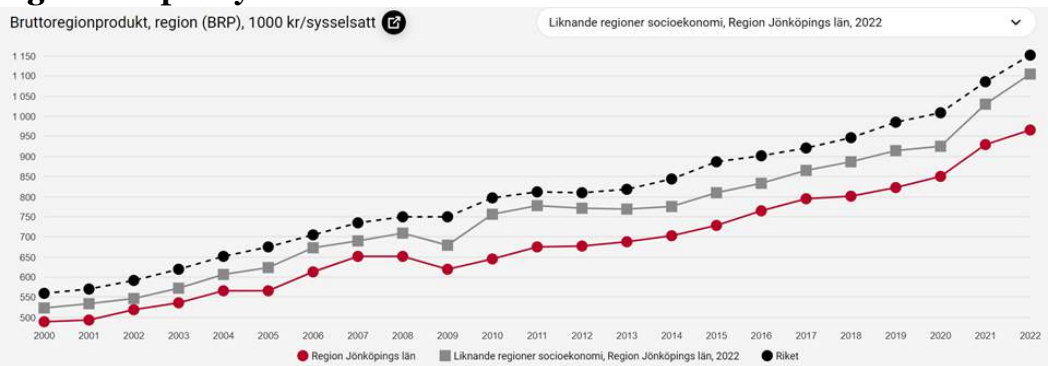
Konjunkturinstitutets barometerindikator för näringsliv och hushåll ligger för närvarande på låga nivåer men har börjat röra sig svagt uppåt igen. Trots god tillväxt är länets bidrag till Sveriges BNP per sysselsatt lägre än riket i stort. Länets näringsliv har relativt sett lågt kunskaps- och teknologiinnehåll i produkter och tjänster, en låg digital transformationstakt och en lägre grad av hållbarhetsdriven näringslivsutveckling. Länet ligger också lågt när det gäller jämställd regional tillväxt. Löneskillnaden mellan män och kvinnor minskade tre år i rad, men 2021 ökade gapet igen. Ändå är andelen kvinnor med längre eftergymnasial utbildning nästan dubbelt så stor som motsvarande andel för män. Dessa faktorer är samtidigt identifierade som avgörande för länets långsiktiga konkurrenskraft och fortsatta välfärd (figur 31, sidan X).

Integration är en förutsättning för att Jönköpings län ska kunna nå den tillväxt och utveckling som förutsätts i den regionala utvecklingsstrategin, men också en förutsättning för ett mer jämlikt och socialt inkluderande samhälle. En stor del av den sysselsättningsökning som skett sedan pandemin har bestått av utlandsfödda. Även om etableringstiden på arbetsmarknaden tar ett antal år är denna arbetskraftsreserv oerhört viktig.

Figur Antalet konkurser per månad i Jönköpings län

Figur BRP per sysselsatt

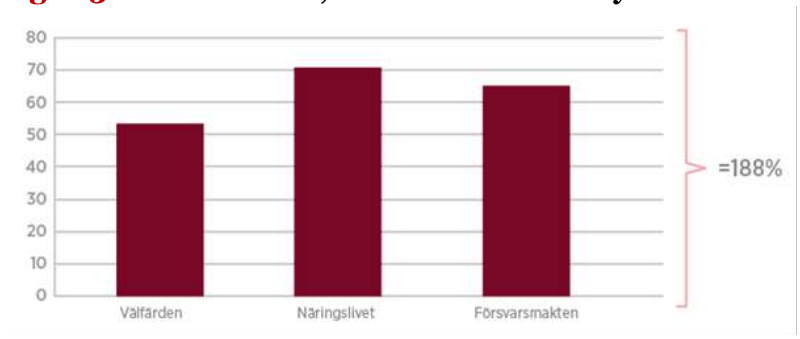
Samhällets kompetensutmaning
Arbetsmarknadens kompetensbehov är en angelägen utmaning och avgörande för länets långsiktiga hållbara utveckling. Bristen på lämplig arbetskraft utgör det främsta tillväxthindret i länet. Både näringslivets företag och offentlig sektor har problem med jobbmatchningen eftersom det är svårt att rekrytera rätt kompetens. Olika analyser och undersökningar visar på denna kompetensproblematik. För att kunna hantera näringslivets och välfärdens utmaningar är förmågan att attrahera och rekrytera samt behålla och utveckla kompetenser helt avgörande. För att Jönköpings län ska fortsatta växa och utvecklas krävs arbetskraft med rätt kompetens. Att få arbetskraft från andra delar av Sverige att flytta hit är en avgörande faktor framöver. En attraktiv livsmiljö är helt avgörande för länets fortsatta utveckling.

Att matcha arbetsmarknadens behov med tillgång till rätt kompetens är en av länets största utmaningar. Länets arbetsgivare behöver kompetens på olika nivåer. För att kunna vara anställningsbar på arbetsmarknaden krävs idag i princip att man minst har en godkänd gymnasieexamen. Många gånger krävs det också någon form av eftergymnasiala studier för att kunna möta arbetsmarknadens behov av spetskompetens. Därför är det av största vikt att de som står utanför arbetsmarknaden och saknar en gymnasieutbildning ges möjligheter och förutsättningar att uppnå en godkänd gymnasieexamen. För de som står ännu längre från arbetsmarknaden krävs det ofta studiemotiverande insatser samt vägledning till olika utbildningsmöjligheter via folkhögskolor och kommunal vuxenutbildning. Genom väl fungerande valideringsmöjligheter kan vägen till ett jobb förkortas betydligt. Dessutom behöver undervisningen i svenska språket utvecklas – språket är oftast en nyckel till att utrikesfödda kommer in på arbetsmarknaden. De lokala överenskommelser som har slutits mellan Arbetsförmedlingen och länets kommuner är ytterligare bra initiativ att öka kompetensförsörjningen och minska arbetslösheten i länet.

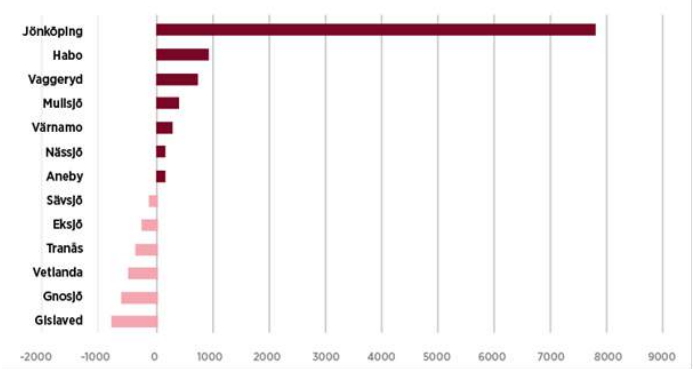
En del av samhällets kompetensutmaning är även utvecklingen av antal personer i arbetsför ålder. Idag arbetar 25 procent av de sysselsatta inom välfärden. Om allt är lika som idag, leder befolkningens utveckling till att behovet av anställda i välfärden (inklusive privata utförare) ökar med 91 000 personer under perioden 2021–2031. Det innebär att 54 procent av de tillkommande sysselsatta fram till 2031 skulle behöva välja att arbeta i välfärden. Dessutom spänner kompetensutmaningen över fler branscher och sektorer. Sysselsättningen i näringslivet beräknas öka med cirka 70 procent av den tillkommande arbetskraftsökningen enligt Svenskt Näringsliv. Den statliga satsningen på ett utbyggt försvar kräver enligt Försvarsmakten 108 000 fler anställda fram till 2030, vilket motsvarar cirka 64 procent av den ökade arbetskraften.

Om dessa branschers behov slås ihop med välfärdens behov blir det 188 procent, vilket innebär att 88 procent av arbetskraft saknas. Summa summarum betyder detta att en stor del av dagens arbetsmarknad behöver effektiviseras framöver. Digitalisering är en väg men det löser bara en del av behoven. Utländsk arbetskraft är en möjlighet men språkkunskaper och regelverk är ett hinder. Höjd pensionsålder underlättar också men frågan är om människor vill arbeta längre om det inte är väldigt lönsamt.

Figur 32 Behov andel, av tillkommande sysselsatta

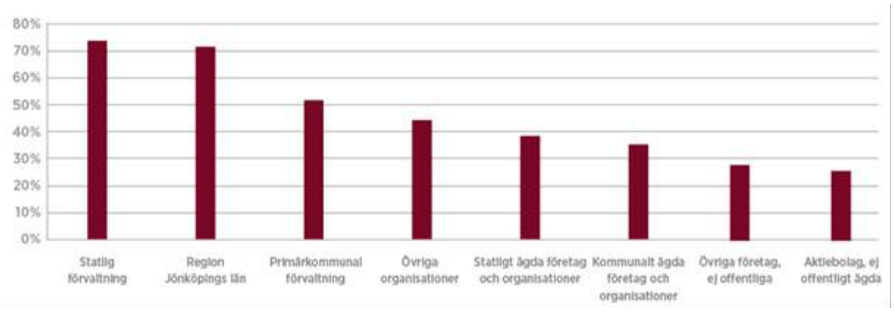

Figur 33 Antalet personer i arbetsför ålder i Jönköpings län

Det ser olika ut i länets 13 kommuner över utvecklingen av antal personer i arbetsför ålder. Det innebär att det är olika förutsättningar att lyckas rekrytera och behålla personal mellan olika verksamheter och geografiska områden.

Figur 34 Andel förvärvsarbetande med eftergymnasial utbildning i Jönköpings län

Infrastruktur

Transport

Transportinfrastrukturen i Jönköpings län är starkt präglad av länets läge och det faktum att flera nationella stråk passerar genom länet.

På vägsidan gäller detta inte minst E4 och Rv40, som årligen hanterar stora trafikvolymer, men även Rv26 är klassad som nationell stamväg och har stor betydelse för både långväga och regionala resor och transporter. Trafikmängden på länets vägar ökar för varje år. Detta innebär att slitaget på vägarna också ökar och därmed behovet av drift och underhåll. Historiskt har kostnaden för drift och underhåll ökat snabbare än tillgängliga medel vilket inneburit att standarden har blivit sämre över tid. Att åtgärda denna underhållsskuld är en prioriterad fråga som dock tar tid att komma till rätta med.

De främsta behoven för utveckling av vägnätet i länet är kopplade till att förbättra tillgänglighet och trafiksäkerhet på de större vägarna, att skapa tryggare trafikmiljöer längs statliga vägar inne i länets mindre tätorter samt att bibehålla funktion på länets enskilda vägnät.

Jönköpings län korsas också av flera tungt trafikerade järnvägssträckningar. Länet har ett omfattande järnvägsnät med stationer i samtliga kommuner. Södra stambanan, Jönköpingsbanan och Kust-till-kustbanan är elektrifierade och viktiga för person- och godstrafik ur såväl ett internationellt som nationellt perspektiv. HNJ-banan, Vaggerydsbanan, Bockabanan och Vetlandabanan är oelektrifierade och har lägre standard. Banorna har betydelse för det regionala resandet och godstrafikens koppling till hamnar på både väst- och ostkusten som exempelvis Halmstad och Oskarshamn.

De långväga järnvägsstråken har svåra kapacitetsproblem, medan låg standard snarare är utmaningen för de lågtrafikerade banorna inom länet. Detta försämrar möjligheten att erbjuda attraktiv trafikering längs järnvägarna. Länets viktigaste stråk och noder för godstransporter på järnväg är Södra stambanan med kombiterminalerna Gamlarp (Nässjö) och Stockaryd (Sävsjö) samt Vaggerydsbanan med kombiterminalerna i Båramo (Skillingaryd), Torsvik och Ljungarum (Jönköping). Länets omlastningscentraler ger goda förutsättningar för intermodala transporter. På samma sätt som för vägsidan är bristande underhåll av järnvägen en stor utmaning, på flera av länets banor är underhållet mycket eftersatt. Behovet av åtgärder för att möjliggöra en robust trafikering som exempelvis trädsäkring är akut. För att kunna bedriva en modern och effektiv trafik är det nödvändigt att alla järnvägar i länet på sikt blir elektrifierade.

Trafik och hållbarhet
För både personresor och godstransporter är vägsystemet helt dominerande och att nå fastlagda klimatmål är en utmaning. Förutom att främja en överflyttning till elektrifierade järnvägstransporter och kollektivtrafikresande samt gång- och cykel för de kortaste resorna är en snabb elektrifiering av vägtransportsystemet den absolut viktigaste åtgärden. Att elektrifiera vägtransportsystemet för både tunga lastbilar och personbilar kräver stora investeringar både i nya fordon och laddstationer i hela landet. Tills en elektrifiering av vägtransportsystemet är genomförd kommer användandet av biodrivmedel vara den åtgärd som har störst potential att minska vägtransportsystemets beroende av fossila drivmedel.

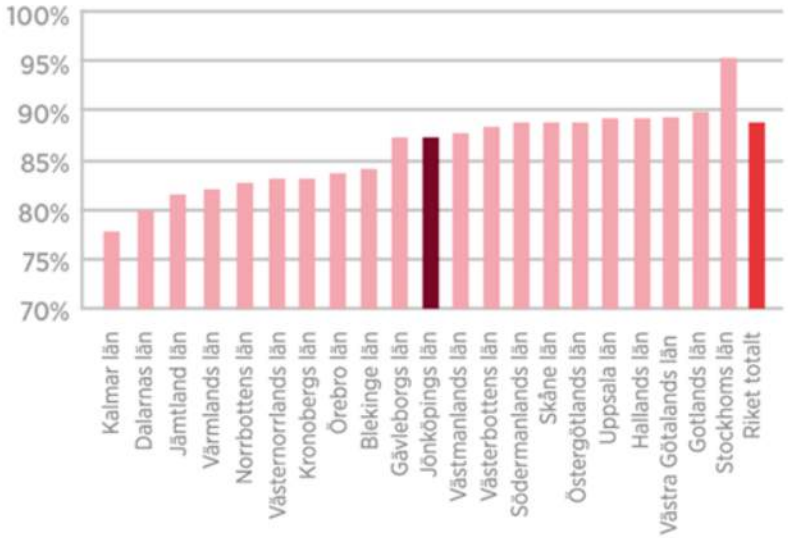
Digitalisering och bredband
Den digitala utvecklingen är en stark drivkraft för regional utveckling. Behoven av digitala lösningar hos företag och offentlig sektor ökar och i takt med det ökar även invånarnas digitala behov. Digitaliseringen har god fart framåt i länet och utmaningarna finns framförallt i att det kan vara svårt att fullt ut realisera nyttorna av de digitala lösningarna. Den något långsamma utbyggnaden av bredband bromsar också möjligheterna till digitalisering hos både invånare och företag. Särskilt på landsbygden kvarstår fortfarande stora utmaningar för att nå både företag och hushåll med bredband.

Det finns även ett påtagligt riskperspektiv kopplat till digitaliseringen. Skulle el, mobiltelefoni och/eller internetuppkoppling slås ut som en konsekvens av klimathändelser, terroristhandlingar eller av en fientlig makt skulle både samhället och varje enskild individ påverkas på många sätt. Digitaliseringen behöver därför å ena sidan drivas framåt för att stärka konkurrenskraft, lösa väldfärdsutmaningar, bidra till ett socialt sammanhållet samhälle samt att hela länet ska utvecklas. Samtidigt behöver å andra sidan länet utvecklas och byggas medvetet, med resiliens och redundans.

Digitaliseringen är en mycket viktig faktor för att vi ska klara omställningen till det hållbara samhället. Digital innovation kommer att bli en viktig del av svaret på hur vi kan lösa t.ex. klimatutmaningen. Artificiell intelligens och robotar kommer att underlätta och ta över uppgifter som idag sköts av människor. Det kan lösa utmaningarna med arbetskraftsbrist och är en förutsättning för att de arbeten som bara kan skötas av människor kan bemannas i framtiden och för att lösa välfärdsutmaningarna. Digitaliseringen bidrar också till möjligheten att bo och leva på landsbygden utan att välja bort attraktiva arbeten eller kulturella och sociala upplevelser.

I ett allt mer digitaliserat samhälle är tillgången till digitala tjänster och bredband en fråga om demokrati och delaktighet. Var i länet invånarna bor ska inte avgöra hur god tillgängligheten till bredband är. Den digitala delaktigheten behöver också öka så att vi minskar risken för att grupper och individer lämnas utanför det digitala samhället. Företag och privatpersoner ska kunna verka och bo både på landsbygden och i staden eller stadsnära områden. En attraktiv boendemiljö måste erbjuda digital delaktighet och det ska alla invånare ha möjlighet till i Jönköpings län.

Figur 35 Tillgång till fast bredband om minst 100 Mbit/s (faktisk hastighet)
(eventuellt finns det ett nytt diagram)

Tillgång till bredband är också en förutsättning för att samhället ska klara välfärdstjänsterna över tid och servicen till invånarna – inte minst på landsbygden. Då fler och fler viktiga samhällstjänster och funktioner erbjuds digitalt måste den digitala infrastrukturen vara robust och säker. Teknik används idag under dygnets alla timmar, överallt och nya tjänster tillkommer hela tiden.

Energiförsörjning
Energikrisen under 2022 och den gröna omställningen har flyttat energifrågan högt upp på agendan i Sverige, men också i vårt län. Rysslands invasion av Ukraina ger fortfarande följdverkningar på den europeiska energimarknaden. Samtidigt har olika utmaningar i det nationella systemet blivit påtagliga. Flera regionala och nationella initiativ har tagits för att säkerställa ett ändamålsenligt energisystem med tillräcklig effekt. Resultatet av detta kommer ses under budgetperioden.

De verktyg som finns i det regionala utvecklingsuppdraget behöver möta de behov som länet står inför på både kort och medellång sikt. För att klara den gröna industriomställningen och elektrifieringen behöver tillgången på fossilfri energi öka. För att nå visionen om att bli ett

klimatsmart plusenergi län krävs att produktionen från förnybara energikällor är större än den energimängd vi använder. Detta skapar plattformen för att vårt län också ska kunna bidra till det globala 1,5-gradersmålet.

Idag är takten i klimatomställningen för låg för att målen ska kunna nås och därför är det av stor vikt att lösa energiutmaningen för att få upp farten i klimatomställningen.

Region Jönköpings län har i sin klimat- och energistrategi förbundit sig att stödja åtgärder för att:

- öka produktionen av el, värme och kyla från förnybara energikällor
- främja den förnybara energiproduktionen.

Länets förutsättningar för förnybar energiprodukt är goda. Det finns goda möjligheter till en fortsatt utbyggnad av vindkraft, som på kort tid kan öka tillgången på billig energi. Det finns också goda förutsättningar för en fortsatt utbyggnad av produktion av solenergi.

Omställningen av energiproduktionen från fossilberoende till förnybar energiproduktion ställer stora krav på infrastrukturen för kraftöverföring. Det är nu en central utmaning för samhället att utveckla kraftnäten för att hantera omställningen och att samtidigt möta förändringar inom såväl näringsliv- som befolkningsstrukturer som andra samhällsutmaningar såsom elektrifiering av fordonsflottan och den tunga trafiken, näringslivets gröna omställning samt prognoser om ett generellt ökat effektbehov i samhället. Det är viktigt att förmedla en rättvisande bild av regionens framtida utmaningar och att samtidigt arbeta regionalt för att rusta energisystemet inför dessa utmaningar.

Klimatutmaning och länets koldioxidbudget
De antropogena, av människor orsakade, utsläppen av koldioxid och andra växthusgaser ökar i hög takt och förstärker växthuseffekten. Denna förstärkning av växthuseffekten innebär att solljuset obehindrat strålar in och värmer upp jorden medan värmestrålningen från jordytan i ökande grad studsar tillbaka mot jorden istället för att reflekteras ut i rymden.

Enligt IPCC:s beräkningar föreligger en närmast linjär relation mellan de kumulativa utsläppen av koldioxid och en beräknad temperaturökning fram till 2100. Medeltemperaturen har de senaste hundra åren ökat med 0,8-1 grad Celsius. Det har lett till stora konsekvenser genom extrema vädersvängningar såsom torka, översvämningar och stormar. Det i sin tur leder till störda ekosystem med till exempel utdöende av olika arter. Klimatförändringar utgör en direkt och indirekt påverkan för både länet och Region Jönköpings län. Det behövs insatser för att bidra till ett motståndskraftigt samhälle och näringsliv som kan stå emot klimatförändringarna. Klimatförändringarna leder till en ökad belastning även för verksamheter i Region Jönköpings län och kräver att vi anpassar oss för att effektivt möta utmaningar de medför. Det handlar till exempel om rutiner och beredskap som hjälper oss att hantera extremväder såsom värmebölja, torka eller stora mängder regn.

Genom Parisavtalet finns ett globalt politiskt mål att begränsa uppvärmningen till max 2 grader Celsius och helst under 1,5 grader. För att bidra till Parisavtalet och nå målet krävs utsläppsminskningar på cirka 55 procent till år 2030 (jämfört 1990 års nivåer) och att det inte finns några nettoutsläpp alls av växthusgaser år 2045.

En koldioxidbudget gör tydligt att takten för att nå målen är och har varit för låg både globalt och regionalt. Budgeten förtydligar också att det behöver finnas en plan för hur den återstående utsläppsmängden fördelas år för år och vilka åtgärder som krävs. Växthusgasutsläppen i Jönköpings län minskar stadigt men takten är för långsam för att nå

klimatmålen. För att vi i vårt län ska bidra till Parisavtalet behöver vi minska våra utsläpp med närmare 14 procent per år enligt den koldioxidbudget som tagits fram för länet (figur 36, sidan x).

I Jönköpings län är det framförallt fossila bränslen från inrikes transporter som står för de största utsläppen. Därefter följer de utsläpp vi orsakar genom utrikes sjöfart tillsammans med tillverkningsindustri. Insatser behövs för att främja elektrifieringen av transportsektorn, öka det hållbara resandet och den gröna omställningen i näringslivet. Det behövs också insatser för att bidra till ett motståndskraftigt samhälle och näringsliv som kan stå emot klimatförändringarna.

Länk: http://www.climatevisualizer.com

Figur 36 Jönköpings läns koldioxidbudget
(Bilden behöver justeras innan tryck)

I Region Jönköpings län är det drift av fastigheter och kollektivtrafik som står för största delen av klimatpåverkan från våra direkt påverkbara utsläpp. När det gäller den totala klimatpåverkan är det främst användning av material och kapitalplaceringar som står för den största delen av växthusgasutsläppen. Region Jönköpings län har minskat sina direkta utsläpp med i genomsnitt 6 % per år under perioden 2019-2023. Det innebär en stor utmaning att öka reduktionstakten i linje med länets koldioxidbudget.

Patientavgifter i vården

Nyhet/bra att veta inför året - 2025

- Covidvaccinering är helt avgiftsfritt för riskgrupper (både vaccin och ”sticket”), övriga betalar stickavgift (250 kr ej högkostnadsgrundande) men vaccinet är kostnadsfritt.
- Patient kan ansöka om ersättning från specialistklinik om dagkirurgi/operation ställs in mindre än 24 timmar innan ingrepp.

Patientavgifter - i korthet

Oavsett *när* man kontaktar vården, *vem* man möter och om besöket görs på sjukhus eller vårdcentral så kostar ett fysiskt besök 250 kr i patientavgift.
Om en kontakt genomförs via distans och den bedöms som en kvalificerad kontakt så kostar dessa besök 100 kr i patientavgift oavsett vårdnivå, vem man möter och via vilken kanal kontakten utförs.
Även mellanliggande provtagning och receptförskrivning (utan samband med annan kontakt) kostar 100 kr i patientavgift.

Ett urval/ex. på vård/besök/kontakt	**Avgift**
• Fysiska vårdkontakter • Allmänläkarvård och sjukvårdande behandling • Specialistsjukvård, primärvård samt närakut och akutmottagning • Hembesök, dagsjukvård, vaccinationer, vård av utomlänspatient • Bokade besök inför/efter KBT via internet • Vård på plats av ambulanspersonal • Avgift för sena återbud eller uteblivet besök – fysiska besök	250: -
• Kvalificerade vårdkontakter på distans • Provtagning mellan besök (s.k mellanliggande provtagn) • Bentäthetsmätning, aortascreening, blodtryck, EKG, Telefon-EKG, Band-EKG • Hälsovård, t ex viktgrupp, hälsokurva • Graviditetstest • Recept via telefon eller via nätet, inklusive ”dosförpackade läkemedel” • Sjukintyg via telefon eller via nätet	100: -

• Avgift för sena återbud eller uteblivet fysiskt besök – barn • Avgift för sena återbud eller uteblivet besök – distanskontakter	
• Första remissbesök, remiss från primär- till specialistvård (även akut) • Första remissbesök, remiss från specialist- till primärvård (även akut) • Frikortsbesök • Barnsjukvård, hembesök palliativ vård, kontrollbesök organdonatorer, konsultbesök, smittskyddspatienter • Avgiftsfri hälsovård samt screening (kvinnohälsovård, barnhälsovård, tobaksavvänjning, mammografi, gynekologisk hälsokontroll) • Recept till barn, sjukintyg till tonåringar • Öppen hälso- och sjukvård för personer 85 år eller äldre.	0: -

Grundläggande bestämmelser för patientavgifter

Grundprincipen för att kunna ta ut patientavgift ska vara att patienten personligen träffar vårdgivaren. Men även vid kvalificerade distanskontakter som motsvarar insatsen vid ett fysiskt besök ska patientavgift tas ut.
För att avgöra vilken patientavgift som är aktuell måste följande frågor besvaras:

- Omfattas personen av lagen om allmän försäkring?
- Är det fråga om öppen vård?
- Sker besöket på grund av sjukdom?
- Gäller det läkarvård eller sjukvårdande behandling?

Om samtliga dessa frågor kan besvaras med JA ska patienten betala patientavgift.
Patientavgift ska betalas med kort eller faktura, detta gäller även avgift för hälsovård. Det gäller även vid akutverksamhet och jourverksamhet.
Vilka som omfattas av lagen om allmän försäkring är alla i Sverige folkbokförda, såväl vuxna som barn, inskrivna hos försäkringskassan.

Avgifter föranledda av ny lagstiftning, beslut i samverkansnämnd eller direktiv från myndighet ska ändras löpande under verksamhetsåret.

Patientavgifter vid remittering

- Vid remissbesök från primär- till specialistvård eller från specialist- till primärvård (även privat specialist) erläggs ingen patientavgift vid första remissbesöket.
- Vid remissbesök inom specialistvården betalas 250 kronor för alla remissbesök. Konsultbesök är däremot avgiftsfria.
- Vid akuta remissbesök för samma sjukdom inom samma dygn tas ingen patientavgift ut.
- Vid remissbesök för röntgen- och laboratorieundersökningar, som sker till följd av läkarbesöket, tas ingen patientavgift ut. För provtagning som sker

utan samband med läkarbesök (så kallad *mellanliggande* provtagning) tas en patientavgift på 100 kronor.
- Vid remittering utomläns betalar patienten den patientavgift som gäller i vårdregionen.

Remiss från privatläkare verksamma enligt lag om läkarvårdsersättning eller vårdavtal med Region Jönköpings län
- För besök inom specialistvården efter remiss från privat allmänläkare betalar patienten ingen patientavgift.
- För besök inom specialistvården efter remiss från privat specialist betalar patienten 250 kronor.
- Patienten betalar ingen patientavgift för laboratorie- och röntgenundersökning efter remiss från privatläkare.

Remiss från skolläkare
Skolläkare har rätt att remittera elev eller studerande till primärvård och specialistsjukvård. Oftast omfattas dessa patienter av regeln för fri barnsjukvård men om så inte är fallet betalar patienten 250 kronor för ett läkarbesök. Skolläkare får remittera för labb och röntgen för sjukvård på regionens bekostnad.

Remiss från helt privata läkare
För undersökning eller behandling av läkare som sker efter remiss från läkare utan avtal med regionen betalas patientavgift. Helt privata läkare betalar själva för labb och röntgen.

Remiss från företagshälsovård
Vid besök efter remiss från företagshälsovård betalar patienten 250 kronor i primärvård och 250 kronor vid specialistmottagning. Företagshälsovården betalar själva för labb och röntgen.

Betalning
Region Jönköpings läns vårdmottagningar och tandvårdskliniker tar inte emot kontanter. Vi ser helst att patienten betalar med kort vid sitt besök. Om de inte betalar med kort får de en faktura med posten som de har 30 dagar på sig att betala. Region Jönköpings län tar inte ut någon extra avgift för fakturan.
Patienter som har ett särskilt behov av att betala kontant kan få hjälp att göra det vid någon av vårdens ekonomiavdelningar:
- Centralreceptionen, Värnamo sjukhus
- Centralreceptionen, Höglandssjukhuset Eksjö
- Centralinformationen, Länssjukhuset Ryhov
- Folktandvårdens kansli, Hermansvägen

Privata vårdcentraler som ingår i vårdval och privata vårdmottagningar som har avtal med Region Jönköpings län kan ha andra regler.

Högkostnadsskydd för öppenvård - eFrikort
Frikort för sjukvård är digitala i Region Jönköpings län. Det räcker med att patienten uppger sitt personnummer så känner *eFrikort* om frikortsgränsen är uppnådd eller om patienten ska betala och i så fall hur mycket.
De flesta regioner är anslutna till *eFrikort.* Ett fåtal regioner kan ha andra lösningar för högkostnadsskydd, men de kommer ändå att vara kopplade till det *nationella högkostnadsskyddet* (*HKS* via Inera). HKS är den samlade nationella

lösningen som gör det möjligt för patienten att logga in via 1177 och se nivån på sitt högkostnadsskyddsbelopp.
Besök gjorda hos vårdgivare inom Region Jönköpings län (via Cosmic, T4 och Paratus) och besök gjorda hos andra regioner (som är anslutna till *eFrikort* eller HKS) kommer att synas på 1177 för patienten.
Har patienten frikort och ska besöka de regioner som inte använder sig av *eFrikort* kan de be om en utskrift som visar att de har frikort/eller hur mycket de har kvar att betala till högkostnadsgränsen för frikort. Detta kan skrivas ut av alla mottagningar och vårdcentraler som har tillgång till *eFrikort*.
Kvittot måste kontrolleras så att samma besök inte räknas mer än en gång (förslagsvis noteras datum och signatur på det uppvisade kvittot)

Några övriga övergångsrekommendationer för registrering av öppenvårdsavgift:

- gäller besöket annan region än Jönköping (**samt** om det avser besök hos privata vårdgivare) så registrerar vårdande region sina besöksavgifter i sin egen lösning av högkostnadsskydd.
- undantag för region Värmland, Örebro, Kalmar (gäller **både** besök i regionen samt deras respektive privata vårdgivare) - dessa besöksavgifter måste registreras i eFrikort av vårdgivare i region Jönköpings län.
- om den privata vårdgivaren (i vår region samt i andra regioner) **inte** är registrerad i den nationella HSAkatalogen behöver kvittot mailas till öppenvårdsredovisningen för registrering.

Allmänt
Högkostnadsskyddet är nationellt och gäller även för patienter från andra regioner. Patienten måste kunna uppvisa tidigare erlagda patientavgifter i de regioner som inte anv sig av eFrikort, eller det N*ationella högkostnadsskyddet,* annars debiteras hel patientavgift.
Även en EU/EES-patient, som är berättigad till vårdförmån, betalar till regionen samma vårdavgifter som personer som är bosatta i Sverige och omfattas därmed också av högkostnadsskyddet i hälso- och sjukvårdslagen. eFrikort kan hantera personer med A-nr och medlemskap EU/EES/Konvention.
För patienter bosatta i länet är högsta belopp för att få frikort för sjukvård 1 400 kronor. Ett frikort berättigar till fri sjukvård hos regionens vårdgivare, vårdgivare med vårdavtal samt hos vårdgivare med ersättning från regionen enligt särskild lag.
De grundläggande reglerna för högkostnadsskyddet finns i 26 § i Hälso- och sjukvårdslagen. Högsta nivå på högkostnadsskyddsbeloppet för öppenvård bestäms av aktuellt prisbasbelopp (uträknat av Statistiska centralbyrån). Region Jönköpings län följer alltid rekommenderad högstanivå.
Grundläggande regler
eFrikort gäller endast öppenvård. Regionens högkostnadsskydd för sjukvård gäller enligt följande regler:
Kvalificerande belopp:
1 400 kronor
Kvalificerande avgifter:

- Patientavgift för sjukvård hos vårdgivare i alla regioner

- Patientavgift för sjukvård hos vårdgivare med ersättning från regioner enligt lag eller avtal
- Receptförnyelse/telefonrecept
- Patientavgift för viss nödvändig tandvård som omfattas av sjukvårdens patientavgifter
- Patientavgift för kvalificerade distanskontakter
- Patientavgift vid vård på plats av ambulanspersonal

Inte kvalificerande avgifter:

- Patientavgift inom företagshälsovården
- Patientavgift hos helt privata vårdgivare
- Patientavgift som betalas av asylsökande
- Patientavgift vid uteblivet besök
- Besök som är hälsovård t ex vaccinationer, hälsokurva
- Slutenvårdsavgift på sjukhus

Frikort gäller:

- Vid besök för sjukvård hos regionens vårdgivare (samt vid besök hos andra regioners vårdgivare)
- Vid besök för sjukvård hos vårdgivare med ersättning från regionen enligt lag eller avtal
- Receptförnyelse/telefonrecept
- Vid besök för viss nödvändig tandvård som omfattas av sjukvårdens patientavgifter
- Vid kvalificerade distanskontakter
- Vid vård på plats av ambulanspersonal

Giltighetstid:
Tolv månader räknat från och med dagen för det första vårdbesöket.
Frikortsbesök
Vid besök med frikort utfärdas ev. sjukvårdskvitto på 0 kronor.
Frikort som anställningsförmån
Patient med anställning där arbetsgivaren betalar sjukvårdskostnaderna, t.ex. statligt anställda, regionsanställda m.fl. har även rätt till registrering i eFrikort.

Patientavgifter och avgiftskoder i Cosmic

Patientavgifterna i Cosmic är kopplade till vårdgivarkategori, vilket medför att de patientavgifter som kan vara aktuella visas upp i kassan. Även åldersintervall är kopplat till samtliga patientavgifter i Cosmic så att urvalet för patientavgifter hänger samman med patientens ålder. Härigenom visas en anpassad patientavgiftslista utifrån patientens ålder och den vårdgivarkategori som är aktuell vid besöksregistrering.

Avgifts-koder	Produktnamn	Avgift	Beskrivning
100	Läkarbesök, primärvård	250:-	Allmänläkarvård, primärvård. Inklusive patient med EU-kort. Vård av utomlänspatient.

			Gäller vid hembesök, tillkommande patienter. Gäller patienter upp till 85 år.
110	Läkarbesök, specialistvård	250:-	Länssjukvård, akutmottagning, jourcentral, allmänläkares mottagning efter kl 21.00, lör-, sön- och helgdag. Gäller även vid hembesök. Inkl patient med EU-kort. Dagsjukvård läkare. Vård av utomlänspatient. Gäller patienter upp till 85 år.
120	Läkarbesök, remiss	0:-	Första remissbesök till specialistläkare gäller både akut och planerat remitterad från primärvården. Inkl patient med EU-kort.
130	Läkarbesök, asylsökande	50:-	Asylsökande
140	Läkarbesök, personer från andra länder	2 702:-*	Vård av personer från andra länder. Patienten betalar hela avgiften.
150	Läkarbesök, utlandssvensk, planerad vård	780:-*	Utlandssvenskar från länder utan konvention (6 x högsta slutenvårdsavg)
160	Läkarbesök, korttidsboende, planerad mottagning	250:-	Gäller endast primärvård. Gäller patienter upp till 85 år.
170	Läkarbesök, korttidsboende, hembesök	250:-	Gäller endast primärvård. Gäller patienter upp till 85 år.
180	Distanskontakt	100:-	Kvalificerad distanskontakt. Gäller alla yrkeskategorier, oavsett kommunikationsmedel.

181	Distanskontakt avgiftsfritt	0:-	Se ovan
182	Distanskontakt läkare, personer från andra länder	500:-*	Se ovan
182	Distanskontakt Psykolog/Kurator, personer från andra länder	425:-*	Se ovan
182	Distanskontakt sjukvårdande behandling, personer från andra länder	275:-*	Se ovan
183	Distanskontakt läkare, asyl	50:-	Se ovan
184	Distanskontakt sjukvårdande behandling, asyl	25:-	Se ovan
200	Sjukvårdande behandling	250:-	Sjukvårdande behandling, gäller även hembesök. Dagsjukvård, annan än läkare. Inklusive patient med EU-kort. Vård av utomlänspatient. Gäller patienter upp till 85 år.
205	Sjukvårdande behandling, remiss	0:-	Första remissbesök till sjukvårdande behandling gäller både akut och planerat remitterad från primärvården. Inklusive patient med EU-kort.
210	Sjukvårdande behandling, asylsökande	25:-	Asylsökande Gäller patienter upp till 85 år.
230	Sjukvårdande behandling, personer från andra länder	986:-*	Vård av personer från andra länder. Patienten betalar hela avgiften (enl fast prislista).
240	Provtagning	100:-	Provtagning mellan läkarbesök. Bentäthetsmätning.

			Gäller patienter upp till 85 år. Gäller endast i primärvården
240	Provtagning, asyl	25:-	
240	Provtagning, personer från andra länder	986:-*	(enligt fast prislista)
250	Sjukvårdande behandling, utlandssvensk, planerad vård,	780:-*	Utlandssvenskar från länder utan konvention (6 x högsta slutenvårdsavg)
OBS!	Frikort fångas genom val i kassan då besök registreras. När patienten har frikort ska aktuell patientavgift väljas i kassan, inte avgiftsfritt besök	0:-	Mottagning läkare, frikort. Dagsjukvård, läkare, frikort. Mottagning annan än läkare, frikort. Dagsjukvård annan än läkare, frikort. Recept, frikort. Sjukintyg, frikort.
300	Läkarbesök, avgiftsfritt	0:-	Fri barnsjukvård. Hembesök av läkare i palliativ vård. Kontrollbesök för organdonatorer. Konsultbesök. Nedsatt avgift. Hembesök, frikort alt. nedsatt avgift. Tillsammans med vara: *IVF läkare*
305	Provtagning, avgiftsfritt	0:-	Gäller endast i primärvården.
306	Provtagning, avgiftsfritt, smittskydd	0:-	Alla enheter, länssjukvård och primärvård
307	Provtagning, remiss från primärvården	0:-	Provtagning
310	Sjukvårdande behandling, avgiftsfritt	0:-	Fri barnsjukvård. Hembesök av annan än läkare i palliativ vård. Konsultbesök. Nedsatt avgift. Hembesök frikort alt. nedsatt avgift.

			Gästdialys. Tillsammans med vara: *IVF sjukvårdande behandling*
320	Läkarbesök, avgiftsfritt, smittskydd	0:-	Smittskydd
330	Sjukvårdande behandling, avgiftsfritt, smittskydd	0:-	Smittskydd
340	Läkarbesök, team, ej första vårdgivaren	0:-	Gäller endast i primärvården
350	Sjukvårdande behandling, team, ej första behandling	0:-	Gäller endast i primärvården.
360	Läkarbesök, korttidsboende, avgiftsfritt	0:-	Gäller endast i primärvården
430	Hälsovård, avgiftsbelagd (varugrupp)	0:-	Denna kod kombineras med avgift bland varor i Cosmic.
440	Varuförsäljning	0:-	Denna kod används vid varuförsäljning utan besök.
450	Hälsokurva, avgiftsbelagd (varugrupp)	0:-	Denna kod används vid varuförsäljning i kombination med varan Hälsovård, avgiftsbelagd, 100 kr
500	Hälsovård, avgiftsfri (varugrupp)	0:-	Mödrahälsovård, barnhälsovård m.m.
600	Återbetalning, väntetid	0:-	Återbetalning, väntetid.
610	Uteblivet besök, ej meddelat återbud	100:-	Avgift vid provtagning, kontroll
610	Uteblivet besök, ej meddelat återbud, barn	100:-	Avgift vid uteblivet besök, läkare, annan personal, barn
610	Uteblivet besök, ej meddelat återbud, barn, tolk	410:-	Avgift vid uteblivet besök, läkare, annan personal, barn, tolk (100 kr pat.avg, 310 kr för utebliven tolkkontakt)
610	Uteblivet besök, ej meddelat återbud	250:-	Avgift vid ej meddelat återbud, läkare, tolk. Avgift vid ej meddelat återbud, annan

			personal. Avgift vid ej meddelat återbud, avgiftsfritt barnbesök eller mödrahälsovård hos läkare. Avgift för ej meddelat återbud, avgiftsfritt barnbesök hos annan än läkare. Gäller även besök inom kvinnohälsovården.
610	Uteblivet besök, sjukvårdande behandling, asylsökande, ej meddelat återbud	25:-	Se ovan
610	Uteblivet besök, sjukvårdande behandling, asylsökande, ej meddelat återbud, tolk	335:-	Se ovan (310 + 25)
610	Uteblivet besök, sjukvårdande behandling, ej meddelat återbud, tolk	560:-	Se ovan (250 + 310)
610	Uteblivet läkarbesök, asylsökande, ej meddelat återbud	50:-	Se ova
610	Uteblivet läkarbesök, asylsökande, ej meddelat återbud, tolk	360:-	Se ovan (50 + 310)
610	Utebliven distanskontakt	100:-	Kvalificerad distanskontakt. Gäller alla åldrar, alla yrkeskategorier, alla slags kommunikationsmedel
610	Utebliven distanskontakt, avgiftsfritt	0:-	Kvalificerad distanskontakt. Gäller alla åldrar, alla yrkeskategorier, alla slags kommunikationsmedel
610	Utebliven distanskontakt, ej meddelat återbud, asylsökande	25:-	Gäller alla åldrar. Kvalificerade distanskontakter. Gäller alla yrkeskategorier men ej läkare, oavsett kommunikationsmedel.

610	Uteblivet distanskontakt läkarbesök, ej meddelat återbud, asylsökande	50:-	Gäller alla åldrar. Kvalificerade distanskontakter. Gäller läkarbesök, oavsett kommunikationsmedel.
610	Utebliven distanskontakt, ej meddelat återbud, asylsökande med tolk	335:-	Gäller alla åldrar. Kvalificerade distanskontakter. Gäller alla yrkeskategorier men ej läkare, oavsett kommunikationsmedel. (25 + 310)
610	Uteblivet läkarbesök distanskontakt, ej meddelat återbud, asylsökande med tolk	360:-	Gäller alla åldrar. Kvalificerade distanskontakter. Gäller läkarbesök, oavsett kommunikationsmedel. (50 + 310)
610	Utebliven distanskontakt, med tolk	410	Gäller alla åldrar. Kvalificerade distanskontakter. Gäller alla yrkeskategorier, oavsett kommunikationsmedel. (100 + 310)
610	Uteblivet läkarbesök/sent återbud, vård av personer från andra länder	2 702:-*	Gäller både specialist- och primärvård
610	Uteblivet sjukvårdande behandling/sent återbud, vård av personer från andra länder	986:-*	Se ovan
611	Sent återbud inom 72 timmar, läkarbesök och sjukvårdande behandling	250:-	
611	Sent återbud inom 72 timmar, läkarbesök och sjukvårdande behandling, remiss PV	250:-	
611	Sent återbud inom 72 timmar, läkarbesök, barn	100:-	
611	Sent återbud inom 72 timmar, läkarbesök, barn, tolk	410:-	(100 + 310)
611	Sent återbud inom 72 timmar, läkarbesök och	560:-	(250 + 310)

	sjukvårdande behandling, inklusive tolk		
611	Sent återbud inom 72 timmar, läkarbesök, asyl	50:-	
611	Sent återbud inom 72 timmar, läkarbesök, tolk, asyl	360:-	(50 + 310)
611	Sent återbud inom 72 timmar, sjukvårdande behandling, asyl	25:-	
611	Sent återbud inom 72 timmar, sjukvårdande behandling, tolk, asyl	335:-	(25 + 310)
611	Sent återbud inom 72 timmar, avgiftsfritt	0:-	
611	Sent återbud Distanskontakt inom 72 timmar	100:-	Kvalificerad distanskontakt. Gäller alla åldrar, alla yrkeskategorier, alla slags kommunikationsmedel
611	Sent återbud Distanskontakt inom 72 timmar, avgiftsfritt	0:-	Kvalificerad distanskontakt. Gäller alla åldrar, alla yrkeskategorier, alla slags kommunikationsmedel
612	Vårdtillfälle, sent återbud inom 72 timmar	250:-	
612	Vårdtillfälle, sent återbud inom 72 timmar, barn	100:-	
613	Avgiftsfritt, när vårdenheten har avbokat inom 72 timmar	0:-	
614	Sent återbud inom 24 timmar, läkarbesök och sjukvårdande behandling PV	250:-	
614	Sent återbud inom 24 timmar, läkarbesök och sjukvårdande behandling PV, barn	100:-	
614	Sent återbud inom 24 timmar, läkarbesök och sjukvårdande behandling PV, barn, tolk	410:-	(100 + 310)

	Sent återbud inom 24 timmar, läkarbesök och sjukvårdande behandling PV, tolk	560:-	(250 + 310)
614	Sent återbud inom 24 timmar, läkarbesök PV, asyl	50:-	
614	Sent återbud inom 24 timmar, läkarbesök PV, tolk, asyl	360:-	(50 + 310)
614	Sent återbud inom 24 timmar, sjukvårdande behandling, PV, asyl	25:-	
614	Sent återbud inom 24 timmar, sjukvårdande behandling, PV, tolk, asyl	335:-	(25 + 310)
614	Sent återbud inom 24 timmar, avgiftsfritt	0:-	
614	Sent återbud Distanskontakt inom 24 timmar	100:-	Kvalificerad distanskontakt. Gäller alla åldrar, alla yrkeskategorier, alla slags kommunikationsmedel
614	Sent återbud Distanskontakt inom 24 timmar, avgiftsfritt	0:-	Kvalificerad distanskontakt. Gäller alla åldrar, alla yrkeskategorier, alla slags kommunikationsmedel
615	Avgiftsfritt när primärvården har avbokat inom 24 timmar	0:-	
616	Uteblivet vårdtillfälle, ej meddelat återbud	250:-	
616	Uteblivet vårdtillfälle, ej meddelat återbud, barn	100:-	
617	Uteblivet besök, avgiftsfritt	0:-	
618	Uteblivet besök/sent återbud inom 24 timmar, hälsovård	100:-	Gäller patienter som lämnar sent återbud, vid hälsovård, t.ex. Hälsokurva.

620	Receptförskrivning	100:-	Recept utfärdat av läkare eller ssk. Telefon-EKG, band-EKG. Remiss utfärdat efter telefonsamtal. Om både recept och sjukintyg utfärdas efter telefonsamtal, tas endast en avgift ut. Recept ApoDos och förnyelse ApoDos. Recept, frikort. Gäller patienter upp till 85 år.
625	Recept, personer från andra länder	986:-*	
630	Recept, avgiftsfritt	0:-	Recept, sjukintyg till tonåring.
640	Sjukintyg	100:-	Sjukintyg utfärdat efter telefonsamtal. Sjukintyg frikort.
650	Receptförskrivning, asyl	25:-	Gäller patienter upp till 85 år.
660	Sjukintyg, avgiftsfritt	0:-	
700	Övrigt	15.641:-*	Omskärelse av pojkar av icke medicinska skäl DRG-baserad avgift enligt följande: DRG N20O, 15.641 kr*.
	Varugrupper		Hjälpmedel, momsfritt (egenavgift ortoser, kompressionsstrumpor, journalkopior etc.). Intyg utan moms, avgiftsfria intyg. Övriga intyg med moms (inklusive körkortsintyg, provtagning).

* Vid fulldebitering enligt prislista: priset justeras i början på året enligt prislista "Nord DRG" som beslutas i december av Regionsjukvårdsnämnden.

Förtydligande om patientavgifter A-Ö

Abort och sterilisering

Abort och sterilisering ska betalas enligt gällande patientavgift för sjukvård.

Amningsmottagning
Besök gällande problem med amning är avgiftsfria.
ApoDos - se "dosförpackade läkemedel"
Arbetsplatsbesök
Om en arbetsgivare begär en insats av regionens personal avseende råd och anpassning i arbetsmiljön debiteras enligt gällande intygstaxa B (exkl moms) per besök. Om intyg måste skrivas ska det momsbeläggas.
Om arbetsplatsbesök initieras av vårdgivare debiteras patientavgift som vid sjukvårdande behandling.
Blodgruppering
Blodgruppering som initieras av privatpersoner väljs som ”vara” i Cosmic 250 kr (inkluderar provtagning).
Dagsjukvård
För dagsjukvård (dagmedicin, dagkirurgi) betalar patienten vanlig patientavgift.
Besök i dagsjukvård redovisas som ett besök oberoende av vilken/vilka kategorier hälso- och sjukvårdspersonal som medverkar i vården av patienten.
Patient med fler än 5 dagsjukvårdsbesök inom 30 dagar erhåller mat (lunch eller middag) utan egen kostnad från första lunch/middag. Detta gäller de enheter som serverar måltider i samband dagsjukvård. Övriga patienter betalar samma avgift som för personalkost. Barn får mat avgiftsfritt.
Enklare måltid, t.ex. dricka och smörgås kan tillhandahållas utan avgift.
Anhöriga hänvisas till matsal alternativt betalar som för personalkost.
Distanskontakter, kvalificerade
En kvalificerad distanskontakt kostar 100 kr i patientavgift. Detta oavsett kanal (telefon, video, app, chatt…) och oavsett yrkeskategori och vårdnivå.
Det är en medicinsk bedömning om en patientavgift ska debiteras, bedömningen grundas på utförd eller planerad insats. En distanskontakt betraktas som kvalificerad om den innehållsmässigt motsvarar de insatser som görs/skulle ha gjorts vid ett fysiskt besök. T ex:

- beslut om behandling eller ytterligare utredning
- att man gör en ändring av pågående behandling
- utvärdering av läkemedel.

För att en distanskontakt ska generera en avgift *bör* patienten vara medveten om patientavgiften via t ex kallelse, muntlig överenskommelse eller dylikt. Men då information om detta har gått ut offentligt via olika slags kanaler från Region Jönköpings län så anses att invånarna har fått information om att vi debiterar patientavgift även för *kvalificerade* distanskontakter.
Precis som vid ett fysiskt besök så ingår även receptförskrivning och provtagning inför/i samband med en kvalificerad distanskontakt. Avgiften för kvalificerad distanskontakt räknas in i högkostnadskyddet. Regelverken för *avgiftsfria remissbesök* respektive *uteblivande/sent återbud* gäller även för kvalificerade distanskontakter
Distanskontakter, inte kvalificerade (avgiftsfria)
De distanskontakter som fortfarande kommer att vara avgiftsfria avser upplysning, rådgivning, hänvisning och information. Till exempel:

- utlämnande av provsvar
- ändra eller boka tid

- telefonrådgivning/information/enkla råd om egenvård
- vanliga enkla brevkontakter
- kontaktgarantin inom primärvården – nationella vårdgarantin

Dosförpackade läkemedel (förr: ApoDos)
Patientavgift för recept tas ut när vårdtagare/patient får *Dosförpackade läkemedel* utfärdat för första gången samt även vid förnyelse/förlängning av recepten i listan (förlängning/förnyelse görs oftast en gång per år). Om nytt läkemedel tas in i receptlistan för *Dosförpackade läkemedel* så betalar patienten patientavgift på samma sätt som för annan receptförskrivning (om receptförskrivning ingår i ett besök så betalar patienten endast besöksavgift, om det avser typ telefonrecept utan besök betalar patienten receptavgift). Vid förändring av dosering utgår ingen ytterligare avgift, om inte ett helt nytt recept skrivs ut.

Drogtest, DNA-test
Intygstaxa B (exklusive moms), tillämpas vid t.ex. drogtest begärt av arbetsgivare, DNA-test vid t.ex. arvstvister. Läkarinsats + provtagningar. Provsvar går till beställaren som även betalar analyskostnaden.

Faderskapsprov
Intygstaxa B (exklusive moms), tillämpas för faderskapsprov. Läkarinsats + provtagningar, laboratoriekostnader. Provsvar till beställare som får skriva utlåtande.

Flera besök/behandlingar samma dygn, samma sjukdom
Om patienten återkommer till vårdgivare inom 24 timmar (ett dygn) *för samma sjukdom* betalas ingen ny patientavgift. Detta gäller *endast för akuta besök*. Det behöver inte vara samma vårdgivare.

Gruppbehandling
Varje patient som behandlas på grund av sjukdom betalar vanlig patientavgift.

Graviditetsdiabetes
Besök som görs på grund av graviditetsdiabetes är avgiftsfria

Hembesök
Vanlig patientavgift tas ut när läkare eller annan vårdgivarkategori (sjukvårdande behandling) besöker patienten i hemmet. Avser det provtagning utgår provtagningstaxa. Hembesök för medicinutdelning är avgiftsfritt.
Om besöket gäller flera patienter i samma hushåll betalar även övriga familjemedlemmar vanlig patientavgift.

Hjälpmedelsförskrivning
Förskrivning av hjälpmedel är en process där behovsbedömning, information, ordination, eventuell anpassning, träning, uppföljning och dokumentation ingår. Vid förskrivning betalar patienten vanlig patientavgift per behandlingstillfälle (sjukvårdande behandling).
Bedömning och uppföljning av bostadsanpassning, som sker i hemmet, är avgiftsfritt. Även intyget är avgiftsfritt.
När utprovning/tillverkning av ortoser är en del i behandling kostar det vanlig patientavgift + kostnad för produkten. För enbart utlämnande av ordinerad ortos uttas ingen besöksavgift (patienten betalar endast för produkten).

Hälsokontroll

Intygstaxa B (exklusive moms), tillämpas för hälsokontroller. Om intyg måste skrivas ska det momsbeläggas (gäller inte asylsökandes inledande hälsokontroll som är fri och betalas av migrationsverket).
En hälsokontroll bör innehålla: allmän anamnesupptagning, basal kroppsundersökning och provtagning, vid behov EKG och en sammanfattande bedömning.

Hälsovård

Vid t.ex. kostrådgivning och hälsokurva utgår en patientavgift för hälsovård/behandlingstillfälle. Mammografiundersökning, gynekologisk cellprovstagning och tobaksavvänjning är dock avgiftsfria (eventuellt recept i samband med tobaksavvänjning debiteras).
Avgift vid hälsovård är inte frikortsgrundande.

Hälsoundersökningar där sjukdom konstateras

Om sjukdom konstateras vid en hälsoundersökning gäller följande:

- om inga åtgärder vidtas p.g.a. den konstaterade sjukdomen betalas endast patientavgift för hälsoundersökningen.
- om den konstaterade sjukdomen leder till nytt besök betalas vanlig patientavgift.
- om den konstaterade sjukdomen vid samma tillfälle föranleder åtgärder som normalt inte ingår i hälsoundersökningen betalas patientavgift både för hälsoundersökningen, om denna är avgiftsbelagd, och för läkarbesöket/sjukvårdande behandlingen.
- om oklarhet råder vid tolkning av undersökningsresultatet och hälsokontrollen därför måste göras om, tas ingen ny avgift ut av patienten.

Högriskskydd för levande donatorer

Det finns ett särskilt högriskskydd för levande donatorer av organ och vävnader. Skyddet omfattar utredningar och operation i samband med donation. Skyddet innebär att donatorn har rätt till ersättning för sina kostnader. Den enskilde får ersättning från den första dagen i en sjukperiod (karensdagen). Informera patienten om att begära läkarintyg, där det framgår att den försäkrade är donator och vilket organ/vävnad som eventuellt ska doneras.
Donatorn har också rätt att i samband med donationsingrepp få full ersättning för förlorad arbetsförtjänst av organmottagande region. Även andra kostnader som är relaterade till donationsingreppet kan ersättas av respektive region.

Hörselskydd och musikproppar

Kunden alternativt företaget betalar den faktiska kostnaden, 350 kronor per person, för avgjutning av hörselgången i syfte att göra hörselskydd och musikproppar.

Kvarskrivna patienter

En kvarskriven patient som är bosatt här i vår region, är av sekretesskäl fortfarande folkbokförd i sin gamla hemregion. Enligt en överenskommelse ska dessa patienter behandlas som om de vore skrivna här, dvs. de har rätt till planerad vård som vi normalt måste ha en betalningsförbindelse för.
Regionen, där patienten fortfarande är formellt folkbokförd, ska ej debiteras vårdkostnaden.

KBT via internet

Patienten betalar ingen patientavgift för tillgång till behandlingspaketet. Patientavgift erläggs för inledande bedömningssamtal samt vid eventuellt avslutningssamtal, precis som vid vanliga bokade besök. Övriga kontakter under vårdprogrammet genererar ingen patentavgift.

Konsultation

Konsultation som initieras av vården i samband med sluten vård/dagsjukvård/dagkirurgi är avgiftsfri för patienten. Planerade (tidsbeställda) besök på annan klinik som görs under tiden patienten är inskriven i sluten vård är däremot avgiftsbelagda.

Körkortsintyg för vissa sjukdomsgrupper

Intyg för vissa sjukdomsgrupper, t.ex. diabetiker, epileptiker, som rutinmässigt vanligtvis årligen begärs av transportstyrelsen för att få behålla körkort ska vara avgiftsfria.

Läkarbesök i samband med oplanerad inläggning

Om patienten läggs in för sluten vård i samband med att han/hon har haft ett öppenvårdsbesök samma dag, debiteras både öppenvårds- och slutenvårdsavgift.

Läkarbesök i äldreboende

När primärvårdsläkare organiserar mottagningsverksamhet på äldreboende ska patienten betala samma avgift som vid besök på vårdcentral. Om primärvårdsläkaren kallas till äldreboendet på annan tid gäller samma patientavgift.

Läkarbesök när patienten är inskriven i sluten vård

Planerade (tidsbeställda) besök som görs under tiden patienten är inskriven i sluten vård är avgiftsbelagda. Konsultbesök är avgiftsfria.

Läkarbesök på grund av sjukdom där samtidigt annan åtgärd vidtas

När en patient vid ett besök samtidigt önskar behandling, undersökning eller åtgärd för annan sjukdom än vad det ursprungliga bokade besöket avser ska det räknas som två separata bokade besök och patientavgift betalas för varje besök.

Läkarbesök och sjukvårdande behandling - flera samma dag

Om flera separata läkarbesök och/eller sjukvårdande behandlingar utförs samma dag betalas patientavgift för varje besök. Patientavgift ska betalas vid varje behandlingstillfälle, även när de av praktiska skäl samordnas samma dag.

Lärcafé

Lärcafé är en pedagogisk modell med målsättning att deltagande patienter och/eller närstående ska få ökad kunskap och lära sig hantera sin livssituation och därmed få bästa möjliga livskvalitet. Deltagande i ett lärcafé bokas inte som ett vanligt vårdbesök, därför är deltagande i lärcaféer avgiftsfritt.

Momsbelagda tjänster

Huvudregeln är att tjänster som görs för att tillhandahålla fakta som grund för tredje persons beslut ska påföras moms. Det gäller t.ex.:

- Rättsintyg
- Intyg till försäkringsbolag
- Intyg om hälsotillstånd
- Körkortsintyg inklusive drogintyg
- Intyg för arbetslivsinriktad rehabilitering
- Medverkan i avstämningsmöte med försäkringskassan

- Intyg för att styrka behov av särskilda hjälpmedel i arbetsliv eller skola, parkeringstillstånd
- Alla typer av intyg för att styrka lämplighet; för att arbeta i utlandet, på natten, på höga höjder, med livsmedel, på sjön, för att flyga, dyka, hoppa fallskärm etc.

Exempel på momsfria tjänster:

- LVM-intyg
- LVU-intyg

Nyförlöst med förlossningsskada

Nyförlöst med förlossningsskada ska betala avgift för vård fr.o.m. vecka 13 efter förlossningen

När patienten lämnar sent återbud/uteblir från besök i primärvården

Återbud till erbjuden besökstid i primärvården ska lämnas senast 24 timmar före besöket.

Uteblivet besök och återbud senare än 24 timmar före besöket debiteras med vad besöket skulle genererat i patientavgift. Detta gäller även patienter som har frikort samt vid besök som normalt är avgiftsfria. Gäller även kvalificerade distanskontakter samt besök inom kvinnohälsovården.

Tidsbeställt avgiftsfritt barnbesök debiteras med 100 kronor för läkarbesök/sjukvårdande behandling, om patienten uteblir eller lämnar sent återbud. Undantag: Gäller ej BHV-besök.

Om en patient uteblir eller om återbud meddelas så sent att språktolk inte kan avbeställas debiteras patienten även för tolkkostnad, 310 kronor. Förutsättning för detta är att patienten informerats om dessa regler i kallelsen.

Eventuella undantag från avgift vid sent återbud/uteblivande besök får tas av respektive klinik eller verksamhetschef.

Ovanstående avgifter är inte högkostnadsgrundande.

När patienten lämnar sent återbud/uteblir från besök i specialistsjukvården

Återbud till erbjuden besökstid i specialistsjukvården ska lämnas senast 3 hela vardagar (72 timmar) före besöket. Detta gäller både öppenvård och inläggning/operation.

Uteblivet besök och återbud senare än tre hela vardagar före besöket debiteras med vad besöket skulle ha genererat i patientavgift. För öppen vård utgår vanlig patientavgift. Samma avgift tas ut om besöket avser en inläggning eller operation. Detta gäller även patienter som har frikort samt vid besök som normalt är avgiftsfria. Det gäller även vid kvalificerade distanskontakter.

Tidsbeställt avgiftsfritt barnbesök debiteras med 100 kronor för läkarbesök/sjukvårdande behandling, om patienten uteblir eller lämnar sent återbud. Undantag: Gäller ej BHV-besök.

Om en patient uteblir eller om återbud meddelas så sent att språktolk inte kan avbeställas debiteras patienten även för tolkkostnad, 310 kronor. Förutsättning för detta är att patienten informerats om dessa regler i kallelsen.

Eventuella undantag från avgift vid sent återbud/uteblivande besök får tas av respektive klinik eller verksamhetschef.

Ovanstående avgifter är inte högkostnadsgrundande

När patienten inte får vård

Om det är sjukvårdens fel att planerad åtgärd inte kan utföras ska patienten inte betala patientavgift. Om det beror på patienten att åtgärden inte kan utföras, betalas patientavgift.
För de som har rätt till sjukresa betalas detta av regionen, inklusive egenavgift (sjuktransportkvitto eller skrivet intyg behövs för att sjukreseersättning ska kunna betalas ut). För mer information om resor och ersättning, ta kontakt med regionens sjukreseenhet.
Om primärvården avbokar planerad vård senare än 24 timmar före besöket så behöver inte patienten betala för nästa planerade vårdbesök som gäller samma sjukdom.
När planerad dagkirurgi eller operation ställs in i specialistsjukvården, mindre än 24 timmar innan operationen skulle ha påbörjats, kan patienten ansöka om ersättning på 1 200 kr (andra kostnader därutöver, t ex förlorad arbetsinkomst eller kostnad för barnpassning, ersätts inte). Ansökan görs hos specifik klinik.

Provtagning - mellanliggande eller inför ett besök

När provtagning görs utan samband med besök - så kallat "mellanliggande provtagning" - ska patienten betala provtagningsavgift.
När provtagning görs inför eller i samband med ett besök eller en kvalificerad distanskontakt, ingår provtagningen i patientavgiften för besöket/kontakten.
Provtagning för alkoholtest ska faktureras polisen (ingår ej i högkostnadsskyddet).
Ex på provtagning: bentäthetsmätning, tfn- eller band-EKG, blodtryck (även -24 tim), blodprov.

Provtagning på familjemedlemmar

Vid vissa sjukdomar är det nödvändigt att samtliga familjemedlemmar lämnar prover, ex svalgodling vid streptococcinfektion. I dessa fall betalas provtagningsavgift för varje prov. Eventuellt recept är avgiftsfritt.

Receptförskrivning

Recept ingår i patientavgiften för både sjukvårdande behandling och läkarbesök samt vid kvalificerade distanskontakter.

Remissbesök hos specialist- och primärvård

Första besöket hos specialistvården blir avgiftsfritt när man har remiss från primärvården och första besöket hos primärvården blir avgiftsfritt när man har remiss från specialistvården (undantag: bassängträning)
Remissbesök som sker mellan specialister genererar patientavgift.
Om man uteblir från sitt första avgiftsfria remissbesök och blir kallad till nytt besök så blir det avgift för nästa besök.
Ovan regelverk gäller även för kvalificerade distanskontakter.

Smittskydd

Det ska inte tas ut några patientavgifter för provtagning, undersökning, vård, behandling och läkemedel avseende smittsamma sjukdomar som lyder under smittskyddslagen. Det är endast de besök *som läkare bedömer minska risken för smittspridning* som är avgiftsfria för patienten. För efterföljande kontrollbesök gäller kostnadsfrihet för åtgärder som avser att följa upp huruvida patienten fortfarande smittar och kan hantera de medicinska och praktiska åtgärder som getts.
Slutenvårdsavgift som tas ut för inneliggande vård ska fortfarande betalas av patienten.

Teambesök
Om det är flera besök som samordnas av hälso- och sjukvårdspersonal för en specifik patient är det ett teambesök och patienten betalar endast en avgift. Om det är flera besök som tidsamordnats på samma dag av hänsyn till patienten så ska besöken generera en patientavgift för varje besök.
Teambesök avser ett planerat öppenvårdsbesök där patienten möter ett vårdteam. Vårdteamet träffar patienten samtidigt eller tidsmässigt efter varandra under samma dag. Teamet kan bestå av hälso- och sjukvårdspersonal från samma såväl som från olika medicinska ansvarsområden där varje personal har ett eget behandlingsansvar. Teamet har ett gemensamt syfte och mål och det görs en gemensam bedömning eller uppföljning av patientens behov. Inga tidsmässiga preciseringar av besökets längd ska tillämpas. Besöket ska dokumenteras i journal.
Patientavgift tas endast ut för den som samordnar teamet. Övriga deltagare i teamet registrerar sina besök som avgiftsfria (se regelverk för kontakt-, diagnos och åtgärdsregistrering i Region Jönköpings län). Teambesök omfattar inte vårdpersonal som assisterar annan vårdpersonal.

Transport av avlidna
Regionen har ett yttersta ansvar för att den som avlider på allmän plats eller i en privatbostad införs till bårhus. Kommunen har motsvarande ansvar för särskilda boenden. Polisen ansvarar vid transport för rättsmedicin. Sjukvårdshuvudmannens ansvar upphör när kroppen utlämnas för bisättning/kistläggning.
Regionen utför eller betalar transport

- till sjukhus för obduktion som initierats av läkare
- vid tillkommande transportkostnader för borttagning av implantat
- vid hemtransport av avlidna utanför regionsområdet vid vård enligt specialistvårdsremiss. Dödsboet betalar egenavgift om 300 kronor. Dödsboet betalar övriga transporter.

Faktureringsadress: Region Jönköpings län, Fakturaenheten, Box 1024, 551 11 Jönköping. Märk fakturan med ansvarsnummer 900008.

Vård på plats av ambulanspersonal
För patient som behandlas på plats av ambulanspersonal tas vanlig patientavgift ut som för besök på akutmottagning/närakut. Om patienten istället förs till vårdcentral eller sjukhus betalar de som tidigare en patientavgift för det vårdtillfället och ingen avgift tillkommer för *vård av ambulans*. Avgiften är högkostnadsgrundande.

Återbetalning vid väntetid
Om väntetiden överstiger 30 minuter vid planerat besök, återbetalas den eventuellt erlagda patientavgiften. Detta gäller inte vid akuta besök eller vid planerade polikliniska ingrepp och mottagning som huvudsakligen har sådan verksamhet. Det åligger patienten att på plats begära återbetalning i samband med besöket.

Patienter i slutenvård

Avgifter i slutenvård
För dag 1-10, inom samma vårdtillfälle, betalar patienten 130 kr per påbörjad vårddag. Därefter utgår en avgift på 110 kr per vårddag.

Med samma vårdtillfälle menas vård på samma klinik. Vid överflyttning till annan klinik eller annat sjukhus påbörjas nytt vårdtillfälle.
Högsta nivå på slutenvårdsavgiften bestäms av aktuellt prisbasbelopp (uträknat av Statistiska Central Byrån) Region Jönköpings län följer alltid rekommenderad högstanivå.

Barn

Barn och ungdomar under 20 år har avgiftsfri slutenvård. Från och med 20-årsdagen gäller vanlig sjukvårdstaxa.

För vilka dagar betalar patienten?

Patienten betalar för samtliga vårddagar utom för permissionsdagar. Patienten betalar för inskrivningsdag, men inte för utskrivningsdag. Detta gäller även om patienten flyttas till annan avdelning, klinik eller annat sjukhus under pågående vårdtid.
Om patienten skrivs in och ut samma dag tas en slutenvårdsavgift ut.

Högkostnadsskydd och sluten vård

Patientavgiften för slutenvård är inte högkostnadsgrundande.

Patientgrupper med avgiftsfrihet

Anhållna och intagna på kriminalvårdsanstalt
Patient som är anhållen, häktad eller intagen på kriminalvårdsanstalt betalar ingen patientavgift för sluten vård. Hemregionen står för patientavgiften till dessa patienter.
Rättspsykiatrisk vård
Kriminalvården står för kostnaderna för rättspsykiatrisk utredning av häktade och intagna på kriminalvårdsanstalt. Dessa patienter betalar ingen patientavgift.
För den som ges rättspsykiatrisk vård som brottspåföljd efter beslut av domstol står hemregionen för vården till dessa patienter. Slutenvårdsavgift tas inte ut för psykiatrisk tvångsvård.
Smittskyddslagen
Det är endast besök *som läkare bedömer minska risken för smittspridning* som är avgiftsfria för patienten. Slutenvårdsavgift som tas ut för inneliggande vård ska fortfarande betalas av patienten.
Asylsökande
Asylsökande med LMA-kort betalar ingen avgift vid sjukhusvård.

Inskrivningsregler

Gränsdragning - öppen eller sluten vård?
Det är alltid behandlande läkare som avgör om patienten ska skrivas in för sluten vård. Från och med den tidpunkt patienten är inskriven är vården att beteckna som sluten vård.
Identitet och rätt folkbokföringsadress
Försäkra dig alltid om att patienten har uppgivit rätt identitet. Tänk på att dokumentera samtliga uppgifter. Det är viktigt att kontrollera att den adress som patienten uppger överensstämmer med folkbokföringsadressen. Detta för att kunna debitera rätt hemregion efter avslutad vårdtid. Det är alltid patientens hemregion som har betalningsansvar för vården. I Riksavtalet definieras

patientens hemmaregion som den region där patienten vid vårdtillfällets inledning var folkbokförd.

Permissionsregler

Betalning vid permissioner
För resdag betalar patienten patientavgift för sluten vård. För permissionsdag betalar patienten ingen patientavgift.
Resdag
Som resdag räknas den dag patienten lämnar avdelningen för att gå på permission. Som resdag räknas också den dag patienten återkommer till avdelningen efter avslutad permission.
Permissionsdag
Som permissionsdag räknas den dag då patienten vistas utanför sjukhuset i minst 12 timmar mellan kl 00.00 och kl 24.00. Detta gäller även de dagar när man reser till och från sjukhuset.
Omfattning av permissionen
Permissionen får omfatta högst tre dagar, detta exklusive resdagar.
Undantag: Avsteg från denna regel får i undantagsfall göras för patienter som vårdas på psykiatriska kliniken och där permissionen ingår som ett led i behandlingen.

Anhörigförmåner

När en patient får specialistvård långt från den egna bostadsorten kan ekonomisk ersättning ges till patient eller anhörig för patienthotell i samband med vård/vistelse hos patienten. Specialistvården ska ha initierats av regionen.
Se utförliga riktlinjer för hotellövernattning vid remittering: Patienthotell regelverk.

Intygsavgifter

Patienten betalar inte patientavgift utan endast intygsavgift när enda syftet med besöket är att få ett intyg.
Intygsavgiften omfattas inte av högkostnadsskyddet.
Moms på intyg
Skattemyndigheten har utgivit riktlinjer som innebär att vissa av hälso- och sjukvårdens tjänster ska påföras moms. Huvudregeln är att tjänster som görs för att tillhandahålla fakta som grund för tredje persons beslut ska påföras moms. Det gäller också de intyg som ligger till grund för tredje persons ställningstagande och som inte primärt är till för att skydda den enskildes hälsa eller är ett led i vård och behandling.
Det gäller t.ex:

- Rättsintyg
- Intyg till försäkringsbolag
- Intyg om hälsotillstånd
- Körkortsintyg inklusive drogintyg
- Intyg för arbetslivsinriktad rehabilitering
- Medverkan i avstämningsmöte med försäkringskassan

- Intyg för att styrka behov av särskilda hjälpmedel i arbetsliv eller skola, parkeringstillstånd
- Alla typer av intyg för att styrka lämplighet; för att arbeta i utlandet, på natten, på höga höjder, med livsmedel, på sjön, för att flyga, dyka, hoppa fallskärm etc.

Exempel på momsfria tjänster:

- LVM-intyg
- LVU-intyg

Avgiftsfria intyg

- Mycket enkla schablonintyg (kryssa i enkel fråga) för exempelvis mönstring eller enkla intyg som bara bekräftar diagnosen (svara: ja/nej) är avgiftsfria.
- Intyg, utredningar och analyser m.m. till Landstingens Ömsesidiga Försäkringsbolag (LÖF) ska tillhandahållas utan kostnad.
- Adoptionsintyg
- Färdtjänstintyg

Detta gäller även för privata vårdgivare med vårdavtal med Region Jönköpings län.

Intygsavgifter* A, B och C

	Intyg	Exkl moms	Inkl moms
A.	Enkelt intyg grundat på patientkontakt eller journaluppgift.	248:-	310:-
B.	Intyg som kräver undersökning och/eller enkla prover t ex AMF-intyg, livsmedelsintyg inkl prover, LVM-intyg	784:-	980:-
C.	Intyg av omfattande karaktär som kräver kvalificerade undersökningar och/eller röntgen, t ex dykarcertifikat, rättsintyg, handskadeintyg, invaliditetsintyg.	1.224:-	1.530:-
	Vid tidskrävande intyg kan timtaxa debiteras med	984:-/tim	1.230:-/tim

*Möjlighet ges till årlig indexering av intygsavgifterna baserad på LPIK (Landstingsprisindex med kvalitetsjusterade löner)

Intygsavgifter enligt författning

Intyg	Avgift
Intyg för rättspsykiatriska undersökningar i brottmål (SOSFS 1996:15). Rättsmedicinalverket beslutar om ersättning	Taxa med moms
Intyg till försäkringskassan är kostnadsfritt för försäkringskassan. Vanlig patientavgift får tas	Patientavgift

ut om särskild undersökning behövs för intygets utfärdande (SFS 1984:908)	
Intyg för föräldrapenning (SFS 1995:584)	0:-

Körkortsintyg

Intyg	Exkl moms	Inkl moms
De rutinmässiga körkortsintyg som begärs av Transportstyrelsen på grund av sjukdom är avgiftsfria. Patienten är känd för vårdpersonalen och det behövs oftast endast journalinformation när intyget skrivs. Om särskild undersökning krävs tas patientavgift ut för besöket. Avgiftsfriheten gäller inte för de obligatoriska 45-årsintygen eller de intyg som krävs av Transportstyrelsen pga missbruk.	0: -	
Intyg för behörighet till C- och D-körkort. Obligatoriskt 45 års intyg för C- och D-körkort	784:-	980:-
Provtagningar och läkarbesök för att återfå/behålla körkort p.g.a. missbruk (gäller även för att få körkortstillstånd) efter beslut av körkortsmyndighet (Transportstyrelsen). Taxan innefattar 4-6 analyskostnader, provtagningstaxa samt intyg och läkarbesök. Taxa för kompletterande provtagningar utöver de 4-6 godkända som krävs: provtagningstaxa 100 Kr gäller (ej frikortsgrundande). Hela intygskostnaden ska vara erlagd innan utlämnande av intyget. ! Om Transportstyrelsen kräver ny provomgång och nytt intyg så tas hel intygstaxa ut på nytt vid varje intygstillfälle.	1.224:-	1.530:-
Läkarintyg i samband med Transportstyrelsens beslut om alkolås, inklusive kostnaden för blodanalyser. Om någon analys visar sig vara positiv och därför måste verifieras av Rättsmedicinskt laboratorium, får den enskilde utöver grundavgiften för intyget, betala provtagningstaxa 100 kr (ej frikortsgrundande).	1.224:-	1.530:-

Hela intygskostnaden ska vara erlagd innan utlämnande av intyget. ! Om Transportstyrelsen kräver ny provomgång och nytt intyg så tas hel intygstaxa ut på nytt vid varje intygstillfälle.		
Övriga körkortsintyg enligt intygstaxa A, B eller C		

Intyg om tandvård till särskilda patientgrupper
Personer med stora behov på grund av långvarig sjukdom eller funktionsnedsättning kan få tandvård till samma patientavgift som inom hälso- och sjukvården. För detta krävs ett särskilt läkarintyg: "Läkarintyg vid långvarig sjukdom eller funktionsnedsättning enligt 3 a § tandvårdsförordningen (1998:1338)" (Socialstyrelsen).
Detta intyg är avgiftsfritt för patienten, de betalar endast patientavgift för besöket.

Avgifter för intyg och möten - sjukskrivningsprocessen

Sjukintyg, läkarintyg vid sjukskrivning, förstadagsintyg som sker via distanskontakt (t ex telefon, video) där avgift tas ut så ingår intyget i distanskontaktsavgiften. Om ingen avgift tas ut för distanskontakten kostar intyget 100 kr. Vid besök tas vanlig patientavgift ut och då ingår intyget i besöksavgiften. Intyg gällande smittbärarpenning samt riskgrupp ang Covid 19 är avgiftsfria med motivering till smittskyddslagen.

Läkarutlåtande och intyg

Läkarutlåtande	**Exkl moms**	**Inkl moms**
Begäran av läkarutlåtande av Försäkringskassan eller av patienten (inkl detaljerat läkarutlåtande, blankett E213*) i syfte att söka aktivitets- eller sjukersättning ingår i vårdens uppdrag och kan inte debiteras Försäkringskassan eller patienten (SFS 2004:888). Vanlig patientavgift tas ut (SFS 1984:908) om särskild undersökning behövs för intygets utfärdande.	-	-
Detaljerat läkarutlåtande (blankett E213) - om en person arbetat i annat EU-medlemsland. **OBS!** Enbart läkare som går under den nationella taxan kan begära ersättning (d.v.s. läkare som bedriver privat verksamhet och inte är knuten till landsting/vårdval). Fakturan skickas till Försäkringskassan (RFFS 1977:27).	4.500:-	5.625:-
Förfrågan (skriftligt) om medicinskt utlåtande från Arbetsförmedlingen eller förfrågan om läkarutlåtande från kommunens socialtjänst är avgiftsbelagda. Arvode tas ut. Faktura skickas till Arbetsförmedling eller kommunens socialtjänst. Om intyget kräver särskild undersökning tas ingen patientavgift ut eftersom besöket räknas in i arvodet.	3 200:-	4.000:-

OBS! Vid fakturering Arbetsförmedlingen ska det ärendenummer anges som står i förfrågningsunderlaget. Personnummer ska inte anges på underlaget.		

Intyg (exkluderat sjukintyg, läkarintyg vid sjukskrivning, förstadagsintyg)

Om frågor från Arbetsförmedling, kommunens socialförvaltning eller försäkringsbolag besvaras i ett intyg eller brev gäller vanlig intygstaxa A-C.

Se ”patientavgifter i vården/ Intygsavgifter”

Avstämningsmöte – när läkare medverkar	**Exkl moms**	**Inkl moms**
När Försäkringskassan kallar till avstämningsmöte enligt FKFS 2010:35 gäller att vårdenheten debiterar Försäkringskassan för läkarmedverkan. Fakturaunderlag behöver inte undertecknas av försäkringsutredaren. Patientavgift tas inte ut. Om ett läkarintyg om sjukskrivning skrivs/förnyas efter mötet kostar intyget för patienten 100 kr. Om tolkbehov finns vid avstämningsmötet ska Försäkringskassan boka och betala för den kostnaden. Det är viktigt att vården uppmärksammar Försäkringskassan om tolkbehov finns.	750: -	938: -

Trepartsmöte med extern aktör - utan Försäkringskassan

Trepartsmöte innebär ett möte med hälso- och sjukvården, patient och extern aktör, exempelvis arbetsgivare, arbetsförmedling eller socialtjänst. Försäkringskassan deltar inte. Syftet är att initiera och planera insatser för att om möjligt förhindra en sjukskrivning eller förkorta sjukskrivningsperioden. Extern aktör kan initiera, dock inte kräva, ett trepartsmöte med vården.

Trepartsmöte kan inte debiteras extern aktör och patientavgift tas inte ut. Om ett läkarintyg om sjukskrivning skrivs/förnyas efter mötet kostar intyget för patienten 100 kr.

Rehabkoordinator

Besök som görs som en del av vård och behandling för att följa upp/planera insatser under sjukskrivningen, exempelvis via kartläggande eller stödjande samtal.

För bokade besök och kvalificerade distanskontakter (t ex telefon, video…) med rehabkoordinator tas sedvanlig patientavgift ut.

Samordnad individuell plan (SIP)

Sedan den 1 januari 2010 finns en lagstadgad skyldighet i HSL (3 f §) och SoL (2 kap. 7 §) som innebär att huvudmännen tillsammans ska upprätta en SIP när den enskilde har behov av stöd med samordning av insatser från båda huvudmännen.

Syftet är att säkerställa samarbetet mellan huvudmännen så att den enskildes behov av hälso- och sjukvård och socialtjänst tillgodoses. Samordnad individuell plan kan initieras av vårdtagare, närstående, sjukvården eller socialtjänsten. SIP kan inte debiteras socialtjänsten. Patientavgift tas inte ut.

Arbetsplatsbesök
Om en arbetsgivare gör en förfrågan om en insats av regionens personal avseende råd och anpassning i arbetsmiljön debiteras arbetsgivaren enligt gällande intygstaxa B (*exklusive* moms). Om intyg måste skrivas ska det momsbeläggas. Debiteringen blir intygstaxa (*inklusive* moms) för besök + intyg.

Det är alltså endast en avgift som debiteras. Man kan inte ta avgift för både ett besök samt ett intyg.

Om arbetsplatsbesök initieras av vårdgivare debiteras vanlig patientavgift som vid sjukvårdande behandling.

PR-team®
Patientavgift tas ut vid varje besök. Vid besök hos flera vårdgivarkategorier samma dag, tas endast en avgift ut.

Se regler för teambesök: *”patientavgifter i vården/förtydligande om patientavgifter”*

Journal- och röntgenkopior

När en patient, myndighet, advokat, försäkringsbolag etc begär journal- eller röntgenkopia gäller att:

- Kopiorna kan lämnas till patienten personligen eller skickas med post (det bör ske med rekommenderad post för att försäkra sig om att utskriften inte kommer till fel person, det finns dock inget lagkrav som stödjer att de måste rekommenderas).
- Se hela regelverket om utlämnande av patientuppgifter i regionens dokumentationshandbok.

Kostnad vid journalkopior ska inte momsbeläggas. Detta räknas som ett led i sjukvård och är undantaget från momslagen.

Nedanstående kostnad gäller även för övriga administrativa handlingar.

Kostnad

- 1-9 kopior/sidor: 0: -
- 10 kopior/sidor: 50: -
- Kopior där utöver (11 eller fler): 2: -/st
- Röntgenfilm på CD-skiva: 300: -

- Kopia av video/DVD: 600: -/st
- Ultraljudsbild: 50: -/st

Exempel:
Om en patient begär att få ut 15 kopior blir kostnaden 50 + 10 = 60: -

När försäkringsbolag, företag etc begär journal- och röntgenkopior kan dessa skickas mot faktura.

Uppgift om att journal finns, lämnas ut i samband med svar till personer som begärt utdrag enligt personuppgiftslagen. Journalutdrag lämnas enbart enligt ovan angivna regler i enlighet med patientjournallagen och sekretesslagen.

Avgiftsfria journalkopior
Patienten har rätt att utan kostnad läsa sin journal (gäller både pappersjournal och datajournal) på mottagningen.

Journalkopior som utlämnas till statliga myndigheter, Försäkringskassan, Landstingens Ömsesidiga Försäkringsbolag (LÖF), Personskaderegleringen (PSR) och kommuner är avgiftsfria oavsett antal.

Journalkopior som behövs i direkt anslutning till vården av en enskild patient hos vårdgivare med vårdavtal eller hos regionsansluten vårdgivare ska tillhandahållas utan kostnad. Gäller även företagshälsovården i länet.

Vaccinationer

Patienten betalar vanlig patientavgift + vaccinpris hos både primärvård och specialistläkare. En patientavgift gäller oavsett antal injektioner. Detta gäller även icke länsbor och asylsökande. För ej folkbokförda utlänningar/turister gäller debitering enligt fasta prislistan: sjukvårdande behandling + vaccinpris.
Vaccinationsavgifter är inte högkostnadsgrundande.
Om distriktssköterskan utför vaccination på patient som själv anskaffat vaccin ska patienten också betala vanlig patientavgift.
Vaccin som erbjuds till asylsökande och övriga nyanlända i samband med hälsoundersökning är avgiftsfria.
Vaccinationer inom barnhälsovårdsprogrammet är kostnadsfria, men i samband med resor eller andra vaccinationer utanför programmet kan extra vaccinationer på barn utföras och då är kostnaden enligt prislista + patientavgift även för barn.
För aktuella vaccinpriser se 1177: https://www.1177.se/jonkopings-lan/sa-fungerar-varden/kostnader-och-ersattningar/patientavgifter-i-jonkopings-lan/

Incidenter med risk för blodsmitta
Vid incidenter där personal stuckit eller skurit sig på material där risk för blodsmitta föreligger, gäller att enheten, där incidenten inträffade, står för kostnaden för eventuell provtagning. Om det av infektionsläkaren bedöms nödvändigt med vaccin eller immunglobulin debiteras detta smittskyddsenheten.

Vaccination mot influensa och pneumokocker

Region Jönköpings län erbjuder kostnadsfri vaccination (ingen vaccinkostnad eller patientavgift) mot influensa och pneumokockinfektioner till alla länsinvånare över 65 år samt riskgrupper (definieras av Folkhälsomyndigheten).
Givna vaccinationer ska registreras i *MittVaccin* och ersättning för vaccinkostnaden utbetalas en gång per år.

Vaccination mot covid-19.

Region Jönköpings län erbjuder kostnadsfri vaccination (ingen vaccinkostnad eller patientavgift) mot covid-19 till alla länsinvånare över 65 år samt riskgrupper (definieras av Folkhälsomyndigheten). Övriga icke riskgrupper betalar stickavgift (ej högkostnadsgrundande) men inget för vaccinet.

Barn och Hepatitvaccin

Barn äldre än 6 år som inte fått Hepatit B på BVC och som ska ut och resa kan erbjudas hepatit B vaccin i kombination med hepatit A som resevaccin.

Barn och TBEvaccin

TBEvaccinering är helt avgiftsfritt (både vaccin och stick) för barn 3-18 år (från 19 årsdagen vanlig taxa).

Barn med särskild risk

Enligt nationella riktlinjer har barn med Downs syndrom rätt till gratis vaccination mot Hepatit B.
I Region Jönköpings län erbjuds alla barn inom Barnhälsovårdsprogrammet kostnadsfri Hepatit B vaccination vid 3,5,12 månader. För alla barn som flyttar hit från andra länder bedöms vaccinationsstatus vid hälsoundersökning och dessa barn vaccineras så att de kommer ikapp det svenska programmet, inklusive Hepatit B, kostnadsfritt.
Barn med svåra hjärtfel och svår lungsjukdom, t ex Cystisk fibros har rätt till gratis vaccination mot pneumokocker.

Kostnadsfri vaccination mot mässling, röda hund, difteri, stelkramp, polio och kikhosta

Se smittskydds rekommendation: Kostnadsfri vaccination mot mässling, röda hund, difteri, stelkramp, polio och kikhosta-Folkhälsa och sjukvård (rjl.se)

Avgiftsfria åtgärder enligt smittskyddslagen (SmL)

Behandling av allmänfarlig sjukdom är avgiftsfri för att förebygga att ingen avbryter behandlingen för tidigt. Det tas inte ut några patientavgifter för provtagning, undersökning, vård, behandling och läkemedel avseende smittsamma sjukdomar som lyder under smittskyddslagen (SmL 2004:168 7 kap 2§). Det är endast de besök **som läkare bedömer minska risken för smittspridning** som är avgiftsfria för patienten. För efterföljande kontrollbesök gäller kostnadsfrihet för åtgärder som avser att följa upp huruvida patienten fortfarande smittar och kan hantera de medicinska och praktiska åtgärder som getts. För behandling av komplikationer betalas vanlig patientavgift. Kostnadsfrihet för läkemedel gäller de mediciner som bedöms ha en biologisk effekt på smittspridningen.
Slutenvårdsavgift som tas ut för inneliggande vård ska fortfarande betalas av patienten.
Detta gäller för personer som är inskriven i svensk försäkringskassa, asylsökande, personer som vistas i Sverige utan nödvändigt tillstånd, EU-medborgare och utländska patienter.

För andra anmälningspliktiga sjukdomar än allmänfarliga betalas vanlig patientavgift.

Förteckning över sjukdomar som omfattas av smittskyddslagen

Allmänfarliga sjukdomar

•Apkoppsvirus
•Campylobacterinfektion
•Difteri
•Ebola
•Enterohemorragisk E.coli (EHEC)
•Fågelinfluensa (H5N1)
•Giardiainfektion
•Gonorré
•Hepatit A, B, C, D, E
•Hivinfektion
•HTLV I eller II
•Klamydiainfektion
•Kolera
•Meticillinresistenta gula stafylokocker (MRSA)
•Mjältbrand
•Paratyfoidfeber
•Pest
•Pneumokocker med nedsatt känslighet för penicillin G
•Polio
•Rabies
•Salmonellainfektion
•Shigellainfektion
•Smittkoppor
•Svår akut respiratorisk sjukdom (sars)
•Syfilis
•Tuberkulos
•Tyfoidfeber
•Virala hemorragiska febrar, exklusive denguefeber och sorkfeber

Avgiftsfria besök och åtgärder

Besök/åtgärd	Kommentar
Adoptionsintyg	Adoptionsföräldrar befrias från kostnad för sig och barnet vad gäller hälsoundersökning och ev lungröntgen.
Amningsmottagning	Besök gällande problem vid amning är avgiftsfria
Anhållna, häktade eller intagna vid kriminalvårdsanstalt	Öppenvårdsbesök (SFS 2010:611)
Antabusbehandling	
Barn och ungdomar	Barn och ungdomar under 20 år har avgiftsfri öppen sjukvård, inkl tobaksavvänjning (från och med 20-årsdagen gäller vanlig patientavgift). Avgiftsfriheten omfattar allt som för andra ingår i högkostnadsskyddet.

	Avgiftsfriheten omfattar även barn och ungdomar från EES-land, konventionsland samt asylsökande. Besök inom barn- och ungdomspsykiatri.
Barnhälsovård	Hälsosamtal inom ramen för barnhälsovård ska vara avgiftsfritt.
Barnmisshandel	Undersökning av barn som leder till anmälan om misshandel Soc tjänstlag, § 71, (SoL 2001:453)
BB hemvård	Besök i BB hemvård och vid tidig hemgång är avgiftsfritt.
Dialysbehandling	
Donatorer, kontrollbesök för organdonatorer	
Dödsbevis	Konstaterande av dödsfall
Färdtjänstintyg	
Förlossningsskada	Nyförlöst med förlossningsskada har rätt till avgiftsfri vård t.o.m vecka 12 efter förlossningen
Graviditetsdiabetes	Besök gällande graviditetsdiabetes är avgiftsfria
Gynekologisk cellprovtagning	Avgiftsfritt från 1 januari 2018
HIV-smittade som fått infektion genom blod eller blodprodukter	(SFS 1993:332)
Klinisk läkemedelsprövning	
Körkortsintyg vid sjukdom	Gäller de rutinmässiga intyg som Transportstyrelsen kräver in vid vissa sjukdomar. Kan avse t ex diabetiker, epileptiker, psykisk sjukdom, stroke (patientavgift tas ut om särskild undersökning krävs) Avser inte de körkortsintyg som Transportstyrelsen kräver in vid missbruk.
Konsultbesök	Besök för att belysa en viss fråga och där vårdansvaret kvarstår hos den remitterande vårdgivaren.
Kvinnohälsovård	Gäller endast besök hos kvinnohälsovården eller specialist-kvinnohälsovården
Lärcaféer	Deltagande i ett lärcafé bokas inte som ett vanligt vårdbesök, därför är deltagande i lärcaféer avgiftsfritt.
Mammografi	Avgiftsfritt från och med 1 juli 2018
Medicinhämtare/-Depotinjektioner	Patienter inom psykiatrin, som får doserade läkemedel.

OPT (organiserad prostatatestning)	Specifik årskull kallas enligt riktlinjer
Palliativ vård	Hemsjukvårdsbesök av läkare eller annan vårdpersonal för patienter i palliativ vård. Med palliativ vård menas vård åt patient med symptomgivande sjukdom med en begränsad förväntad överlevnad, oftast upp till sex månader och där kurativ vård inte längre är möjlig.
Preventivmedels- och abortrådgivning. Insättning av spiral, P-spruta	(SFS 2010:1218) OBS! Patienten betalar själv spiralen eller sprutan.
Psykiatrisk tvångsvård, slutenvård	Ingen slutenvårdsavgift tas ut
Tobaksavvänjning	Själva tobaksavvänjningen är avgiftsfri (ev. recept debiteras som vanliga recept)
Vissa öppenvårdsbesök inom psykiatrin	Verksamhetschef kan i vissa enstaka tidsbegränsade fall (6 mån) medge avgiftsbefrielse när detta krävs för att genomföra en meningsfull behandling.
Vård enligt smittskyddslag (SFS 2004:168)	Det ska inte tas ut några patientavgifter för provtagning, undersökning, vård, behandling och läkemedel avseende smittsamma sjukdomar som lyder under smittskyddslagen. Det är endast de besök **som läkare bedömer minska risken för smittspridning** som är avgiftsfria för patienten. För efterföljande kontrollbesök gäller kostnadsfrihet för åtgärder som avser att följa upp huruvida patienten fortfarande smittar och kan hantera de medicinska och praktiska åtgärder som getts. (ev. slutenvårdsavgift som tas ut för inneliggande vård ska dock fortfarande betalas av patienten)
Vårdintyg för sluten psykiatrisk vård	Vårdintygsbedömning - patienter som behöver läkarbedömning angående vårdbehov enligt lagen om psykiatrisk tvångsvård (LPT).
Öppen sjukvård för regionanställda	Anställda i Region Jönköpings län betalar patientavgift för öppen sjukvård. Patientavgiften omfattas av högkostnadsskyddet. Kvittot insänds till lönekontoret för utbetalning med lön. Detta innebär att förmånen blir skattepliktig. Förmånen omfattar besök för sjukvård (inte hälsokontroll, vaccinationer eller läkemedel).

	Förmånen gäller vid besök på regionens mottagningar samt hos de privata vårdgivare som har vårdavtal med Regionen. För de anställda som är berättigade till förmånen och som bor i annat län, betalar regionen patientavgiften även vid besök på hemregionens vårdinrättningar. Vid t.ex. arbetsskada eller liknande, där försäkringsbolag eller annan utomstående har betalningsansvar, betalar inte regionen patientavgiften.
Öppen sjukvård för personer 85 år och äldre	Vårdavgifter eller andra avgifter (gäller även receptförskrivning) för öppen hälso- och sjukvård som ingår i högkostnadsskyddet tas inte ut för patienter som är 85 år eller äldre.
Övre luftvägsinfektion	Om patienten söker för övre luftvägsinfektion och inte får antibiotika har han vid behov rätt till ett avgiftsfritt återbesök inom fem dagar. Patienten behöver endast uppvisa kvittot från första besöket och upplysa kassapersonalen om orsak till besöket. Vid tveksamhet kan diktat eller journal styrka rätten till avgiftsfrihet.

Patientavgifter för tandvård som ingår i hälso- och sjukvård

Barn och ungdomar har fri tandvård t.o.m. det kalenderår de fyller 19 år (från 1 januari 2025).
Viss tandvård debiteras enligt hälso- och sjukvårdens öppenvårdsregler och omfattas av högkostnadsskyddet för sjukvård. Detta gäller både offentlig och privat tandvård. Vissa patienter som omfattas av dessa regler måste uppvisa speciellt intyg.
Hälso- och sjukvårdens öppenvårdsregler gäller:

- Om behandlingen följer Bedömning tandvårds regelverk.
- Nödvändig tandvård till personer med stort och långvarigt behov av personlig omvårdnad i dagliga livet.
- Nödvändig tandvård till personer som tillhör personkretsen LSS § 1, personkrets 1-3, samt har beslut om pågående LSS-insatser enligt 9 § eller får assistansersättning genom Socialförsäkringsbalken via Försäkringskassan.
- Nödvändig tandvård till personer med långvariga och allvarliga psykiska störningar som medfört funktionshinder.
- Tandvård som krävs som ett led i en sjukdomsbehandling under en begränsad tid.
- Tandvård för personer med stora behov p g a långvarig sjukdom eller funktionsnedsättning.
- Viss oralkirurgisk behandling där sjukhusets resurser krävs

Vårdgivare	Patientavgift
Tandläkare inom allmäntandvård	250:-
Tandläkare inom specialisttandvård	250:-
Annan vårdgivare än tandläkare, ex tandhygienist	250:-

För att ta ut patientavgift måste patienten vara fysiskt närvarande.

Patienter som är 85 år eller äldre betalar ingen patientavgift.

Om patienten har giltigt frikort för sjukvård är besöket avgiftsfritt.

Patientavgift ska inte tas ut vid omgörningar under garantitiden.

Patientavgifter i ögonsjukvård

Åtgärder som utförs av olika yrkeskategorier/har ett ”klart samband”/med självklarhet utförs vid ett och samma tillfälle

Åtgärd	Avgift
a. Ny- eller återbesök hos läkare som föregås av förberedelser i form av synundersökning, tryckmätning OCT eller SLO utfört av usk/ssk/optiker eller efterföljs av exteriörfoto utfört av ssk.	250
b. Kombination av åtgärder i samband med ett akutbesök	250

Avgift tas bara för ett läkarbesök vid samma besökstillfälle även om fler än en läkare är involverad, t ex en som undersöker och en annan som ger injektion.

”Relativt omfattande åtgärder” som utförs självständigt och dokumenteras av usk/ssk, optiker eller ortoptist

Åtgärd	Avgift
a. Synfältsundersökning - ssk/optiker	250
b. FUS inför kataraktoperation - ssk/optiker/usk	250
c. Fluo (röntgen) - ssk	250
d. Diabetesfoto - ssk/optiker	250
e. SLO - usk/ssk/optiker	250
f. Makulabesök - ssk/optiker	250

Som ovan i kombination med läkarbesök

Åtgärd	Avgift
Synfältsundersökning av ssk/optiker + läkarbesök	2*250
Läkarbesök med beslut om kataraktoperation + efterföljande FUS av ssk/optiker	2*250
Fluo (röntgen) av ssk + läkarbesök	2*250
Makulabesök hos ssk/optiker + läkarbedömning + injektion	2*250

Patientavgift tas ut för varje besök, oavsett om åtgärderna utförs samma dag eller olika dagar. Det ska inte registreras som ett teambesök utan som enskilda besök. Det framgår av regelverket (Läkarbesök och sjukvårdande behandling – flera samma dag): *”Om flera separata läkarbesök och/eller sjukvårdande behandling utförs samma dag betalas patientavgift för varje besök. Patientavgift ska betalas*

vid varje behandlingstillfälle, även när de av praktiska skäl samordnas samma dag."

Patientavgifter, debiteringar och regelverk – vård av personer från andra länder

(fullständigt regelverk för rätten till vård för asylsökande och flyktingar finns här: https://folkhalsaochsjukvard.rjl.se/dokument/evo/154b5110-cb34-4e27-9014-313479bedd17)

Asylsökande
Regionen har ansvar för hälso- och sjukvård åt asylsökande.
Samtliga asylsökande har rätt till en hälsoundersökning, tolk, eventuella hjälpmedel samt sjukresor.
Den inledande hälsoundersökningen är avgiftsfri och betalas av Migrationsverket.
Asylsökande barn och ungdomar under 20 år får hälso- och sjukvård utan kostnad på samma sätt som länsbarn. Från och med 20-årsdagen gäller patientavgift som för asylsökande vuxna. Asylsökande barn och ungdomar har upp till att de fyller 18 år rätt till tandvård som länsbarn.
Asylsökande vuxna har från och med 20-årsdagen rätt till akut sjukvård och vård som inte kan anstå, mödrahälsovård, förlossningsvård, preventivmedelsrådgivning, vård vid abort samt vård och åtgärder enligt smittskyddslagen. Asylsökande vuxna har rätt till tandvård som inte kan anstå från 18 årsdagen.
I verksamhet som är avgiftsfri, betalar inte heller asylsökande någon egenavgift.
Vem är asylsökande?
Asylsökande och vissa andra utlänningar har rätt att få ersättning enligt lagen om mottagande av asylsökande (LMA) genom att uppvisa ett tillfälligt LMA-kort. Kortets nummer anges alltid i Cosmic eller på kvitton och annat debiteringsunderlag. Ersättning för vården sker på vanligt sätt till enheterna via registrering i Cosmic eller för privata vårdgivare genom underlag till ekonomiavdelningen på Regionens Hus.
Om patienten inte har LMA-kort kan Migrationsverket kontaktas för besked (0771-235 235).
Patientavgifter för asylsökande inom primärvård
Frikortsförmån gäller inte.

Läkarbesök	50: -
Sjukvårdande behandling	25: -
Telefonrecept	25: -

Patientavgifter för asylsökande inom länssjukvård
Vid första besök med remiss från primärvården:

Läkarbesök	50: -
Akuta remissbesök	0: -
Sjukvårdande behandling	25: -
Telefonrecept	25: -
Tolk*	

*Sjukvården är skyldig att vid behov svara för att tolktjänst tillhandahålls. Kostnaden för detta är sjukvårdens ansvar. Uteblir patienten från tidsbeställt besök utan att meddela detta ska emellertid patienten debiteras en schablonmässig kostnad på 310 kronor per planerat tolktillfälle + patientavgiften.
Vid återbesök efter att ha haft remiss från primärvården eller ansvarig läkare:

Läkarbesök	50: -
Sjukvårdande behandling	25: -

Vid besök utan remiss inom specialistsjukvården, t.ex. akutmottagningen:

Läkarbesök	250: -
Sjukvårdande behandling	250: -

Sjukhusvård
Asylsökande med LMA-kort betalar ingen avgift vid vård på sjukhus (inläggning/sluten vård).
Debiteringsrutiner
Kostnader för vård åt asylsökande debiteras i vissa fall till ekonomiavdelningen på Regionens Hus eller så regleras vårdersättningen direkt via registrering i Cosmic (beroende på vårdgivarens ekonomisystem).
Ersättningens storlek baseras på öppenvårdsprislistan för utomlänsvård. Betald patientavgift räknas bort.

Läkarbesök i primärvård och länssjukvård	2.702 kr* - 50 kr = 2.652 kr
Besök hos annan vårdgivare	986 kr* - 25 kr = 961 kr
Hjälpmedel	Kostnaden för inköp och anpassning för hjälpmedlet debiteras regionen
Hälsoundersökningar	2.175** kronor för rutinhälsoundersökning (inkl tolk) utförda under år 2023 samt 2024.

*Priset justerat i början av året enligt prislista ”Priser och ersättningar för sydöstra sjukvårdsregionen” som beslutas i december av Regionssjukvårdsnämnden.
** Ersättning från migrationsverket regleras varje år
Övriga flyktinggrupper, tillståndslösa m.m
Regionen erbjuder tillståndslösa personer (förr kallade gömda/papperslösa personer) akutvård och annan vård som inte kan anstå. De har även rätt till en avgiftsfri hälsoundersökning där enheterna ersätts via regionen. För tillståndslösa barn gäller samma regler för hälso- och sjukvård som för länsbarn. Patientavgifter för tillståndslösa personer är detsamma som för asylsökande.
Även de flyktingar (kvotflyktingar och anknytningsflyktingar) som redan vid ankomsten till Sverige har fått sitt uppehållstillstånd och sina sista siffror i personnumret har rätt till en avgiftsfri hälsoundersökning. Den ersätts av Migrationsverket på samma sätt som för asylsökande.
För flyktingar som fått uppehållstillstånd, men som ännu ej blivit kommunplacerade, gäller LMA-kortet. Först när man blivit kommunplacerad med ett eget boende gäller samma villkor som för övriga länsbor.
För kommunplacerade flyktingar, kvotflyktingar och flyktingar som fått permanent uppehållstillstånd (har de sista fyra siffrorna i personnumret) gäller samma regler som för länsbor.
Berättigad vård ska ges även om patienten inte har möjlighet att betala vid tidpunkten när de får vård.

EU/EES-länder
EU/EES-länderna är Belgien, Bulgarien, Cypern, Danmark, Estland, Finland (inkl Åland), Frankrike, Grekland, Irland, Island, Italien, Kroatien, Lettland, Liechtenstein, Litauen, Luxemburg, Malta, Nederländerna, Norge, Polen, Portugal, Rumänien, Slovakien, Slovenien, Spanien, Sverige, Schweiz (EES-avtal gäller), Tjeckien, Tyskland, Ungern, Österrike.
För att styrka sin rätt till medicinskt nödvändig vård i Sverige, ska patienter från EU-länderna kunna uppvisa det europeiska sjukförsäkringskortet.
För Storbritannien som nu har genomfört Brexit finns samarbetsavtal med EU. Brittiska medborgare från *Förenade kungariket Storbritannien och Nordirland* (omfattar även Skottland och Wales) har som innan rätt till nödvändig vård precis som de medborgare som tillhör EU. Dessa samarbetsavtal innebär att det i nuläget finns olika varianter av brittiska s.k ”EHIC-kort”. Det gamla EU-kortet gäller fortfarande förutsatt att kortets giltighetstid gäller, men det finns även nya kort som utfärdas av brittiska myndigheter. Ett av korten gäller inom hela EU, ett annat kort gäller endast i specifikt angett land. Exempel på hur dessa kort ser ut och mer information finns i bilagan ”Utländska patienter” (observera att det precis som innan även kan finnas provisoriska intyg utfärdade av brittisk myndighet).
Patienter från **de nordiska länderna** behöver inte visa upp ett EU-kort, men i ansökan till Försäkringskassan måste det finnas med uppgifter på patientens namn och fullständiga adress i hemlandet samt en kopia på ID-handling (ID, körkort, pass eller EU-kort).
Svenskt EU-kort gäller inte i Sverige.
När vi debiterar Försäkringskassan för dessa patienter ska kopia på deras EU-kort bifogas. Det är sidan med "stjärncirkeln" som ska kopieras. Vid osäkerhet, ta kopia på båda sidor. Se länk hur EU-kortet ser ut i andra länder: EU-kort i andra länder .
Blanketterna E110, E111, E119 och E128 accepteras inte av Försäkringskassan.
EUmedborgare utan EU-kort
Om EU-medborgare utan EU-kort söker vård ska lagen om vård till tillståndslösa inte tillämpas då det strider mot likställighetsreglerna för EU-medborgare. De s.k EU-migranterna ingår alltså inte i definitionen "tillståndslösa".
Om en person från annat EU/EESland söker vård och inte har ett EU-kort att visa upp ska de debiteras hela summan för vården via faktura till sin hemadress. De har sedan möjlighet att i efterhand kontakta sin motsvarighet till Försäkringskassa i sitt hemland och ev. få tillbaka sina pengar. Denna rutin ska tillämpas på alla EU-medborgare som saknar EU-kort.
EU-medborgare har endast rätt till akut- och nödvändig vård. Planerad vård är de hänvisade att göra i sitt hemland.
Hälso- och sjukvård till barn från andra länder
Barnkonvention säger att alla barn har samma rättigheter och lika värde, inga får diskrimineras. I artikel 24 står det att alla barn har rätt till hälso- och sjukvård. Däremot så innebär inte det att alla barn ska ha rätt till *avgiftsfri* vård.
Region Jönköpings län har avgiftsfri hälso- och sjukvård för barn, och tandvård är också avgiftsfri för barn. Detta gäller folkbokförda barn och ungdomar under 20 år eller de som kan påvisa rätt till subventionerad vård. Barn under 18 år med rätt

till subvention omfattas nationellt av samma rättigheter som länsbarn och följer barnhälsovårdens, skolhälsovårdens och folktandvårdens basprogram.
Asylsökande eller tillståndslösa barn har rätt till sjukvård på samma sätt som länsbarn kostnadsfritt. Tandvård för asylsökande och tillståndslösa som fyllt 18 år debiteras enligt gällande tandvårdstaxa.
Utländska barn och ungdomar under 20 år, som omfattas av sjukvårdskonvention eller EES-avtalet, betalar ingen patientavgift för nödvändig vård. Från och med 20-årsdagen gäller vanlig patientavgift. Försäkringskassan debiteras (enligt prislista för utomlänsvård). Kopia av EU-kortet bifogas för EES-patienter och ID-handling för konventionspatienter. Om patienten saknar EU-kort eller inte omfattas av sjukvårdskonvention ska vårdkostnad enligt gällande prislista för utomlänsvård betalas.
Gäller det övriga utländska medborgare som inte är folkbokförda, t.ex. turister som inte kan påvisa sin rätt till subventionerad vård i Sverige, så fulldebiteras de vården på samma sätt som vuxna enligt gällande prislista för utomlänsvård.

Målgrupper med rätt till kostnadsfri hälsoundersökning inom regionen

Barn och ungdomar som kommer till Sverige för att stanna permanent eller för en längre tid, har behov av en hälsoundersökning så snart som möjligt efter ankomst.

- Flyktingbarn/asylsökande med eller utan förälder.
- Anknytningsbarn som kommer till förälder som redan finns i Sverige
- Barn som immigrerar till Sverige med en eller två föräldrar
- Adoptivbarn
- Barn och ungdomar från östra och sydöstra Europa

Behovet och omfattningen av hälsoundersökning varierar beroende på vilket land barnet kommer från. Barn från Skandinavien, Centraleuropa, USA, Canada, Australien och Nya Zeeland behöver normalt ingen hälsoundersökning.

Konventionsländer

Konventionsländerna är Algeriet, Australien, Québec och Israel.
Danmark, Norge, Island, Finland och Sverige tillhör den Nordiska konventionen. Patienter från de nordiska länderna behöver inte visa upp ett EU-kort, men i ansökan till Försäkringskassan måste det finnas med uppgifter på patientens namn och fullständiga adress i hemlandet samt en kopia på ID-handling (ID, körkort, pass eller EU-kort).

Patientavgifter för akut sjukvård för utländska medborgare

OBS!! Kopia tas på patientens id-handling/pass om patienten inte kan betala vid vårdtillfället.

Algeriet	Patienten ska kunna styrka sin algeriska identitet med försäkringsintyg eller pass. Betalar 250 kronor för ett akut öppenvårdsbesök i specialistsjukvården och i primärvården. Patienten betalar 130 kronor/vårddygn för akut slutenvård. Resten enligt DRG-poäng faktureras försäkringskassan. Kopia på patientens id-handling medsändes till FK.
Australien	Patienten ska kunna styrka sin nationalitet med pass eller försäkringsintyg. Betalar 250 kronor för ett akut öppenvårdsbesök i

	specialistsjukvården och i primärvården. Patienten betalar 130 kronor/vårddygn för akut slutenvård. Resten enligt DRG-poäng faktureras försäkringskassan. Kopia av patientens id-handling medsändes till FK
Israel	Konventionen gäller endast vid förlossningsvård. Patienten ska kunna uppvisa intyg från behörig institution (försäkringskassa). För akut slutenvård betalar patienten 130 kronor/vårddygn. Resten enligt DRG-poäng faktureras FK.
Québec	Personer från staten Quebec som arbetar eller studerar i Sverige samt medföljande familjemedlemmar till sådana betalar som svenskar för sjukvård (vistelsetid max ett år). Resten enligt regionavtalet (öppen vård) och DRG-poäng (sluten vård) debiteras försäkringskassan. Patienten ska uppvisa dels ett försäkringsintyg från Quebec och dels ett intyg om arbetstillstånd eller om inskrivning vid läroanstalt i Sverige och omfattas av den svenska lagstiftningen om studiestöd.
Belgien, Bulgarien, Estland, Frankrike, Grekland, Italien, Lettland, Kroatien, Lichtenstein, Litauen, Luxemburg, Nederländerna, Polen, Portugal, Rumänien, Schweiz, Spanien, Tyskland, Ungern, Österrike	Förordning (EEG) 883/2004 reglerar rätten till vård i andra EU/EES-länder. De personer som är försäkrade enligt dessa regler ska kunna intyga sin rätt till vård i Sverige till vanliga patientavgifter genom att visa upp det Europeiska sjukförsäkringskortet (EU-kortet), eller provisoriskt intyg om innehav av EU-kort eller annat intyg som ger rätt till vård i Sverige (nödvändig vård). Reglerna gäller vid tillfälligt besök i Sverige, samt när vårdbehovet har uppstått under vistelsen här. Patienten betalar 250 kronor för ett akut öppenvårdsbesök i specialistsjukvården och i primärvården. Resten enligt regionavtalets taxa faktureras försäkringskassan. Kopia av patientens EU-kort medsändes (kopior på kortets fram- och baksida). Saknar patienten EU-kortet, ska hen betala 2.702* kr för ett läkarbesök inom primärvård och specialiserad vård och 986* kr för sjukvårdande behandling. Vid akut slutenvård betalar patienten 130 kronor/vårddygn om hen innehar EU-kortet. Resten enligt DRG-poäng faktureras FK.

Danmark, Finland, Island och Norge	Patienten betalar 250 kronor för ett öppenvårdsbesök i specialistsjukvården och i primärvården. Resten upp till regionavtalet faktureras FK. För akut slutenvård betalar patienten 130 kronor/vårddygn. Resten enligt DRG-poäng faktureras FK. **Krav: uppgifter om patientens namn och fullständiga adress i hemlandet samt en kopia på ID-handling (ID, körkort, pass eller EU-kort) medsändes till FK.**
Förenade kungariket Storbritannien och Nordirland (UK) – omfattar även Skottland och Wales	För att ha rätt till nödvändig vård måste brittiska medborgare kunna uppvisa ett kort (EU-kort eller EHIC-kort) eller provisoriskt intyg utfärdat av brittiska myndigheter. Se bilaga *utländska patienter* för bilder på dessa kort. Patienten betalar 250 kronor för ett akut öppenvårdsbesök i specialistsjukvården och i primärvården. Resten enligt regionavtalets taxa faktureras försäkringskassan. Kopia av patientens EU-kort medsändes (kopior på kortets fram- och baksida). Saknar patienten EU-kortet, ska hen betala 2.702* kr för ett läkarbesök inom primärvård och specialiserad vård och 986* kr för sjukvårdande behandling. Vid akut slutenvård betalar patienten 130 kronor/vårddygn om hen innehar EU-kortet. Resten enligt DRG-poäng faktureras FK.
Övriga länder	Patienter från övriga länder betalar full avgift enligt regionavtalet, 2.702* kr för läkarbesök och 986* kr för sjukvårdande behandling. För akut slutenvård betalar patienten enligt DRG-prislista.

*Priset justerat i början av året enligt prislista ”Priser och ersättningar för sydöstra sjukvårdsregionen” som beslutas i december av Regionssjukvårdsnämnden.

Reservnummer (A- respektive C-nr)

Patienter från andra länder har oftast sex siffror i sitt personnummer. Våra vårdsystem behöver tio siffror för att kunna registrera patienten. Under dagtid erhålls C-nr/reservnummer (då patienten ej kan identifiera sig) hos Kundservice på IT-centrum, telefon 010-241 41 41. På kvällar och helger kontaktas receptionen vid länets akutmottagningar. A-nr (används när personen kan identifieras) kan klinikerna själva erhålla och registrera i Cosmic.

Utlandssvenskar - definition av utlandssvensk

Svensk medborgare utflyttad från Sverige. För planerad vård gäller att den ges i det landsting man flyttade ut från för att den ska gälla som subventionerad vård. För barn födda utomlands av svenska föräldrar eller ena parten är svensk, gäller att barnet har ett svenskt medborgarskap, helt eller dubbelt, för att få

subventionerad vård. Som hemlandsting gäller det som föräldrarna/föräldern flyttade ut från.
Utlandssvenskar skall kunna uppvisa ett giltigt svenskt pass.

Utlandssvenskar som bor i ett EU/EES-land

Patienten betalar samma patientavgift som länsbor för akut sjukvård. De måste styrka sin rätt till akut sjukvård i Sverige genom EU-kortet (i detta fall gäller inte det svenska EU-kortet utan ett EU-kort utfärdat i det land som personen nu är folkbokförd i). Försäkringskassan faktureras sedan resterande kostnad och kopia på EU-kortet bifogas. Om patienten inte har EU-kort måste hen betala full avgift enligt öppenvårdsprislistan för utomlänsvård.
För att få planerad vård i Sverige ska patienten styrka denna rätt med intyg E112 från sitt bosättningsland. Försäkringskassan faktureras sedan resterande kostnad. Om patienten inte har detta intyg måste hen betala fullt pris enligt regionprislistan.

Pensionärer som bor i ett EU/EES-land

Pensionärer med svensk pension som är bosatta i ett annat EU-land och som reser till Sverige har rätt till fullständig vård till vanlig patientavgift. Deras svenska EU-kort gäller inte här i Sverige, de måste uppvisa ett intyg från svenska försäkringskassan: ”*Intyg om rätt till vårdförmåner i Sverige för personer bosatta i ett annat EU/EES-land eller Schweiz*”.

Studerande (utlandssvensk) som bor i ett EU/EES-land

Studenter som är folkbokförda i Sverige får sjukvård på samma villkor som länsbor. Rätten till dessa förmåner kan kvarstå även när studenten inte är folkbokförd i Sverige. Studenter som omfattas av svensk socialförsäkring har även rätt till akut- (nödvändig) och planerad sjukvård i Sverige till samma avgift som länsbor. Förutsättningen är att Försäkringskassan har bedömt att de fortfarande har rätt att omfattas av svensk socialförsäkring. Försäkringskassan utfärdar i dessa fall ett intyg till studenten: ”*Intyg om rätt till vårdförmåner i Sverige för personer som studerar i ett annat EU/EES-land eller Schweiz*”. Detta intyg ska visas upp när de söker sjukvård i Sverige och de betalar då samma avgift som länsbor.
Om studenten omfattas av studielandets socialförsäkring har de endast rätt till akut- (nödvändig) sjukvård i Sverige till samma avgift som länsbor. Då krävs ett EU-kort som är utfärdat i studielandet.
Studerande i nordiska länder måste kunna lämna uppgifter på fullständig adress i hemlandet samt en kopia på ID-handling (ID, körkort, pass eller EU-kort).

Utlandssvenskar bosatta i ett konventionsland

Patienten betalar samma patientavgift som länsbor för akut sjukvård. Resten faktureras Försäkringskassan. Kopia på patientens ID-handling bifogas.
Patienten betalar 6 x slutenvårdsavgiften för ett öppenvårdsbesök när det handlar om planerad vård. Vårdregionen svarar för den resterande kostnaden. Denna rättighet gäller bara i den region patienten var folkbokförd när hen flyttade från Sverige.

Utlandssvenskar bosatta i Kanada, Nya Zeeland, USA, Monaco eller Andorra

Patienten betalar samma patientavgift som länsbor för akut sjukvård.
Vårdregionen svarar för den resterande kostnaden.

För planerad sjukvård betalar patienten hela vårdkostnaden själv. Planerad vård måste sökas i den region där patienten var folkbokförd när hen flyttade från Sverige.

Utlandssvenskar bosatta i övriga länder utan konventioner eller utanför EU/EES

Patienten betalar samma patientavgift som länsbor för akut sjukvård. Vårdregionen svarar för den resterande kostnaden.
För planerad sjukvård betalar patienten 780 kronor/besök (6 x högsta slutenvårdsavgiften på 130 kr). För slutenvård är kostnaden 1 300 kronor/vårddygn (10 x högsta slutenvårdsavgiften på 130 kr).
Denna rättighet gäller bara i den region där patienten var folkbokförd när hen flyttade från Sverige. Vårdregionen svarar för den resterande kostnaden.

Vissa utlandssvenskar i utvecklingsländer

Vissa missionärer, präster och volontärer i utvecklingsländer **kan** ha rätt till öppen vård till samma kostnad som länsbor. De **kan** också ha rätt till sluten vård (akut och planerad) till den högsta slutenvårdsavgiften för länsbor, 130 kronor (vårdregionen svarar för den resterande kostnaden). Förutsättningen är dock att dessa personer fortfarande tillhör Svensk Försäkringskassa, och detta måste kontrolleras med FK. I annat fall går dessa som enligt texten ovan *("Utlandssvenskar bosatta ..... utanför EU/EES*").

Studerande från EU/EES-land

Studerande från EU/EES-land har rätt till nödvändig vård, förebyggande mödra- och barnhälsovård, förlossningsvård samt kontrollundersökningar. Detta under förutsättning att studenten kan uppvisa EU-kortet från behörig institution i sitt hemland.
Under förutsättning att studenten kan styrka sin rätt till vårdförmån genom att uppvisa EU-kortet, betalar personen i fråga samma vårdavgift som bosatta inom regionen. Därefter faktureras försäkringskassan den resterande vårdkostnaden.

Studerande från icke EU/EES-land

Utländsk student (ej EU/EES), som ska studera i Sverige i mer än ett år, måste ha ett uppehållstillstånd. I och med att ett uppehållstillståndet sträcker sig över ett år så har man rätt att bli folkbokförd i Sverige och erhålla de fyra sista siffrorna i personnumret. Regionen har vårdansvaret och man är att jämställa med övriga länsbor. Att bli folkbokförd är dock något personen själv ansöker om hos Skatteverket, det är inget som sker automatiskt.

Arbetande i Sverige från annan EU/EES-stat

Personer som arbetar i Sverige under högst 12 månader, som kommer från andra EU/EES-stater, använder sitt EU-kort. En del av dessa personer kan också ha ett samordningsnr pga skatteinbetalning. Detta **kan** betyda att de eventuellt tillhör svensk försäkringskassa (FK). FK betalar i så fall ersättning till regionen för både nödvändig och planerad vård för denna kategori patienter som inte är bosatta i Sverige. Personen kan ha ett svenskt arbetsgivarintyg som utfärdats av arbetsgivaren men måste även ha intyget ”*Intyg om rätt till vårdförmåner i Sverige för personer bosatta i ett annat EU/EES-land eller Schweiz*”.
Samordningsnummer behöver alltså inte betyda att de har rätt till vård, intyg måste finnas, kontakta FK för kontroll.

Om anställningstiden överskrider 12 månader bör personen ifråga folkbokföra sig i Sverige och har då tillgång till hälso- och sjukvården som övriga bosatta i regionen.

Samordningsnummer

Om en person ska vistas kortare tid i Sverige än ett år får personen ett kortare uppehållstillstånd och eventuellt ett samordningsnummer (ett måste för att personen t ex ska kunna betala skatt). Ett ex på ett samordningsnummer kan vara följande: 19521075-xxxx om personen är född 15:e okt 1952 (talet 60 läggs till på födelsedatum, 60+15, i detta fall 75). Samordningsnummer behöver inte betyda att de har rätt till vård, Försäkringskassan måste kontaktas för att kontrollera om de tillhör svensk försäkringskassa eller inte.

Egenavgifter och bidrag 2025 hjälpmedelsområdet

Område	Egenavgift	Målgrupp	Speciella regler
Hörapparat	0 kr	< 20 år	
Hörapparat/ljudstimulerare	500 kr	> 20 år	
Hörapparat/ljudstimulerare(uppladdningsbar)	1200 kr	> 20 år	

Syn

Område	Bidrag	Målgrupp	Speciella regler
Glasögon kategori I*	Max 800 kr	< 8 år	Bidrag ges per ordinationstillfälle. Barn som behöver glasögon. Särskilda regler finns.
Bidrag till glasögon eller kontaktlinser*	Max 800 kr	8 år < 19 år	Bidrag ges en gång per 12 mån. Särskilda regler finns.
Tandemcykel	Max 5000 kr	Barn och vuxna med svår synnedsättning/ blindhet	Cykeln tillfaller brukaren. Service och reparationer bekostas av brukaren.

* Bidraget dras av på kostnaden för glasögonen. Optikern/glasögonbutiken registrerar bidraget i webSESAM och skickar orginalrecept/kvitto och faktura till:
Region Jönköpings län
Fakturaenheten

Rörelse

Område	Bidrag	Målgrupp	Speciella regler
Bilanpassning	Max 3/4 basbelopp	Personer med speciella behov som ej ingår i FK:s regler för bilstöd	Se särkskilda regler länk
Trehjulig cykel	500 kr (egenavgift)	< 20 år eller t o m 20" hjulstorlek	Avgift per cykel. Cykeln ägs av huvudmannen och skall lämnas tillbaka när den ej längre används. Däck/slang är egenansvarsprodukt och köps från HMC. HMC erbjuder byte till självkostnadspris.
Trehjulig cykel	50% av cykelns inköpspris, inkl tillbehör inkl moms	> 20 år eller > 20" hjulstorlek	Cykeln tillfaller brukaren. Service och reparationer bekostas av brukaren.

Däck och slang till drivhjul på manuell rullstol	Eget ansvar	Person med manuell rullstol	Gäller luftpumpade däck

Träning, vård och behandling

Område	Avgift	Målgrupp	Speciella regler
CPAP	150 kr/mån	Personer med obstruktivt sömnapnésyndrom	*
Kompressionsstrumpa, standard**	170 kr/ uttag	Se särskilda regler	Bidrag ges till max 4 eller 8 par/år beroende på kompresions-grad
Kompressionsstrumpa, måttbeställd	240 kr/ uttag		
Kompressionsutrustning	150 kr/mån	Se särskilda regler	*
UVB-lampa	150 kr/mån		*
TENS	150 kr/mån	Smärtlindring	
	300 kr/tillfälle	Smärtlindring vid förlossning/graviditet	

* Högkostnadsskydd för behandlingshjälpmedel är 1.800 kr per 12-månaders period.

** Enklare strumpor med låg kompression, där medicinsk ordination saknas, kan köpas i handeln och är egenansvar.

Hårersättning

Område	Bidrag/år	Målgrupp	Förskrivning gäller
Hårersättning	max 8 000 kr inkl. moms	Permanent håravfall	5 år
Hårersättning	max 8 000 kr inkl. moms	Tillfälligt håravfall	1 år
Tatuering	max 8 000 kr inkl. moms	Permanent håravfall 2 * max 8000 kr	5 år
Tatuering	-	Tillfälligt håravfall	-

Ortopediska skor

Område	Egenavgift	Målgrupp	Speciella regler

Ortopediska skor, stövlar och kängor	50% av totalpris, max 600 kr	< 20 år	Bidrag lämnas till max 4 par per år
Ortopediska skor	50% av totalpris, max 1000 kr	> 20 år	
Ortopediska kängor och stövlar	50% av totalpris, max 1100 kr	> 20 år	
Skoändringar	150 kr/sko		Bidrag lämnas till max 4 ändringar per år
RA-toffel	50% av totalpris, max 700 kr		Bidrag lämnas till max 4 par per år

Egenavgift för skor är inte högkostnadsgrundande.

Ortoser

Område	Egenavgift	Målgrupp	Speciella regler
Ortos, nack, hals och bål	250 kr per utprovad ortos *	> 20 år	Se särskilda regler
Ortos, övre och nedre	250 kr per utprovad ortos *	> 20 år	Se särskilda regler
Ortos, tumme	100 kr per utprovad ortos *	> 20 år	
Ortos, fingrar	100 kr per utprovad ortos *	> 20 år	
Ortos	0 kr	< 20 år	
Ortos, långvarig behandling Värmehjälpmedel	800kr/par	Alla åldrar	

* Endast en egenavgift vid bilateral behandling och/eller av hygieniska skäl se särskilda regler.

Egenavgift tas ut även för inneliggande patienter om hjälpmedlet tas med vid utskrivning. Avgift för ortoser är inte högkostnadsgrundande.

Livsmedel för medicinska ändamål

Ett uttag ska täcka näring för en månads behov.

Område	Egenavgift/ bidrag (B)	Målgrupp	Speciella regler
Samtliga livsmedel för medicinska ändamål	120 kr/uttag	< 16 år	
Näringstillskott och sondnäring (enteral nutrition)	2600 kr/uttag (1)	> 16 år	Helnutrition = mer än 90% av energibehovet

	1300 kr /uttag (1)	> 16 år	Halvnutrition = 50 - 90% av energibehovet
	520 kr/uttag (1)	> 16 år	Tilläggsnutrition = mindre än 50% av energibehovet
Proteinreducerade livsmedel	300 kr/uttag	16-19 år	
	50% av verklig kostnad	>19 år	
Livsmedel för spannmålsallergi	300 kr/uttag	16-19 år	
	50% av verklig kostnad	>19 år	
Livsmedel vid medfödda metabola sjukdomar	300 kr/uttag	16-19 år	
	Avgift efter behov, hel-, halv- eller tilläggsnutrition (1)	>19 år	
Glutenfria livsmedel	100 kr (B) (2)	2 - 5 år	Diagnos celiaki ska vara verifierad med biopsi eller celiakispecifika antikroppar
	175 kr (B) (2)	6 - 9 år	
	220 kr (B) (2)	10 - 13 år	
	275 kr (B) (2)	14 - 19 år	

(1) Avgiften uppdateras årligen med index KPI.

2) Bidraget baseras på konsumentverkets beräknade merkostnad för glutenfri kost för respektive åldersgrupp.

(3)Dietist med delegation från verksamhetschef barnklinik/barnmottagning

(4) Sjuksköterska med erforderlig kunskap om nutrition

Region Jönköpings län

Primärvård inom vårdval Region Jönköpings län

Regelbok 2025

Region Jönköpings län, Box 1024, 551 11 Jönköping
© Region Jönköpings län, folkhalsaochsjukvard.rjl.se/uppdrag-och-avtal/vardval

Innehåll

1. Vision och övergripande mål 9
1.1 Vision för Region Jönköpings län 9
1.2 Övergripande mål 9
1.3 Vårdval i primärvård 11
Mål och grundläggande principer 11
2. Allmänna villkor 13
2.1 Verksamhetsförutsättningar 13
Verksamhetschef 13
Medicinskt ledningsansvarig läkare 13
Bemanning och kompetens 13
Lokaler 13
Lokalisering 14
2.2 Utgångspunkter 14
Lika rättigheter och möjligheter - antidiskriminering 14
Barnens rättigheter och behov 14
Hållbar utveckling 14
Informationsansvar 14
Kunskapsstyrning 15
Marknadsföring och information till invånare 15
Patientens rättigheter 16
Dokumenterad överenskommelse/Patientkontrakt 16
Samordnad individuell plan (SIP) 16
Fast vårdkontakt 16
Fast läkarkontakt 17
Kontinuitet 17
Klagomål 17
Vårdgaranti 17
Patientsäkerhet 17
Samverkan 18
Vårdgivare, huvudmän och andra aktörer 18
Forum Primärvård Beställare Utförare (Forum-PBU) 19
Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete 19

Patientmedverkan 19
2.3 Listning av invånare 19
Listningsbegränsning 20
När en vårdcentral eller filial upphör 20
2.4 Ansvar och skyldigheter 20
Beredskapsplaner 20
Dödsfall utanför sjukhus 20
Intyg 21
Läkemedel 21
Medicinsk service/diagnostik 21
Medicintekniska produkter 22
Medicinskteknisk utrustning 22
Hjälpmedel och förbrukningsprodukter 22
Patientjournalen 23
Patientskadeförsäkring 23
Patientförsäkring 23
Läkemedelsförsäkring 23
Sjukskrivning 23
Smittskydd 23
Remisser 24
Sjuk- och behandlingsresor 24
Tolk 24
Vårdhygien 24
2.5 Arbetsgivaransvar 24
Meddelarfrihet och meddelarskydd 24
Sociala avgifter och skatt 24
Tystnadsplikt och sekretess 24
2.6 Samarbetsformer 25
2.7 Avtal enligt avtal lagen om valfrihetssystem 25
3. Vårdcentralens uppdrag 26
3.1 Geografiskt områdesansvar 26
3.2 Tillgänglighet 26
Öppettider 26

Telefon och 1177 direkt ... 26
E-tjänster ... 27
Filial ... 27
3.3 Närakut ... 28
Vårdcentralens närakut ... 28
Gemensam närakut ... 28
3.4 Hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbete ... 29
Levnadsvanor ... 29
Hälsosamtal ... 29
Vårdprevention ... 29
3.5 Vårdsamordning ... 29
3.6 Läkaruppdrag i hemmet ... 30
3.7 Läkare i beredskap ... 30
3.8 Läkaruppdrag i palliativ vård ... 30
3.9 Läkarmedverkan i barnhälsovården ... 30
3.10 Provtagning och patientnära analyser ... 31
3.11 Psykisk hälsa ... 31
3.12 Rehabilitering, habilitering och försäkringsmedicin ... 32
Rehabilitering ... 32
Habilitering ... 32
Försäkringsmedicin ... 32
3.13 Vaccinationer ... 32
3.14 Medicinsk fotvård ... 32
3.15 Hälsoundersökning och vård av flyktingar och migranter ... 33
3.16 Utbildning och forskning ... 33
Grundutbildning ... 33
Studenter och elever ... 33
Klinisk undervisningsmottagning (KUM) ... 33
Vidareutbildning ... 33
Allmäntjänstgöring (AT) för läkare ... 33
Bastjänstgöring (BT) för ST läkare inom andra specialiteter ... 34
Specialisttjänstgöring (ST) för läkare ... 34
Fortbildning av läkare med specialistkompetens i allmänmedicin med utbildning från EU- eller EES-land ... 34

Praktisk tjänstgöring för psykologer (PTP) 35
Specialistutbildning för sjuksköterskor 35
Utbildning inom KBT – Kognitiv beteendeterapi 35
Forskning 35
Akademisering av primärvården 36
3.17 Årligt systematiskt förbättringsarbetet 36
3.18 Resurs för utveckling av nära vård – kunskapsstyrning 36
3.19 Deltagande i Fakta - allmänt kliniskt kunskapsstöd 36
4. Informationshantering och IT 36
4.1 Inledning 36
4.2 Informationssäkerhet 37
4.3 Personuppgifter 37
4.4 Verksamhetsdata 38
4.5 IT-system och infrastruktur 38
IT system och utrustning 38
IT-infrastruktur 39
Övrigt 39
4.6 Support och IT-konsulttjänster 39
5. Uppföljning och Rapportering 40
5.1 Avtalsuppföljning 40
5.2 Uppdragsuppföljning 40
Patientenkäter 40
Insyn och rapportering 40
Kvalitetsregister och andra register 41
5.3 Dialog 41
5.4 Fördjupad uppföljning och revision 41
6. Ersättningsvillkor 41
6.1 Budgetram 41
6.2 Ersättningsmodell 42
6.3 Ersättning 2025 43
6.4 Patientrelaterad ersättning 44
Vårdtyngd enligt ACG (Adjusted Clinical Groups) 44
Socioekonomiska faktorer, CNI (Care Need Index) 44
Läkemedel 45

Nära vård mest sjuka – Prediktion för inskrivning inom 60 dagar (Prea60) 45
Vårdsamordning ... 45
Läkarbesök i hemmet ... 46
Läkaruppdrag i särskilda boendeformer och korttidsboenden ... 46
Läkaruppdrag och samverkan med den kommunala hemsjukvården i ordinärt boende ... 46
Läkarmedverkan i barnhälsovården ... 46
Resurs för utveckling av nära vård – kunskapsstyrning ... 47
Sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen ... 47
Tolk ... 47
Hälsosamtal ... 47
Vaccinationer ... 47
Särskilt kostnadskrävande patienter ... 47
Vård av patient som är listad på annan vårdcentral ... 47
Vård av utländska medborgare och utlandssvenskar ... 48
Vård av asylsökande, kvotflyktingar m.m. ... 48
6.5 Kvalitetsersättning ... 48
Eget systematiskt förbättringsarbete ... 48
Deltagande i utvecklings- och kvalitetsarbeten ... 48
Ordförandeskap i Länsgemensamma programområden (LPO) ... 49
Kvalitetsindikatorer kopplad till ersättning ... 50
6.6 Särskild ersättning ... 50
Utbildning ... 50
Utökade öppettider ... 52
Modell för ökad tillgänglighet utanför kommunernas huvudorter ... 52
Samordnare med ansvar för gemensam närakut ... 53
Riktade statsbidrag ... 53
Momskompensation ... 53
6.7 Avdrag/Kostnader ... 53
Patientavgifter ... 53
Läkemedel ... 54
Medicinsk service inom Region Jönköpings län ... 54
Avdrag för besök på annan vårdcentral i Region Jönköpings län ... 54
Avdrag för besök i andra regioner ... 55

Avdrag för besök hos privat vårdgivare på nationella taxan eller vårdavtal på primärvårdsnivå....55
Kostnadsansvar för närakutmottagning....56
Kostnadsansvar för smittskydd....56
Kostnader för IT och telefoni....56
Kostnader för förbrukningsmaterial....56
6.8 Underlag för utbetalning....57
7. Anvisningar för ansökan....57
7.1 Ansökan om godkännande....57

1. Vision och övergripande mål

1.1 Vision för Region Jönköpings län

För ett bra liv i en attraktiv region.

1.2 Övergripande mål

Målet för hälso- och sjukvården i Jönköpings län är bästa möjliga hälsa hos hela befolkningen och god och jämlik vård oavsett var i länet man bor. Länets invånare ska få den vård de behöver, när de behöver den och på det sätt de behöver den. Region Jönköpings län vill uppnå en jämlik hälso- och sjukvård som prioriterar de med störst behov.

Nära vård är en viktig del i arbetet med hur vi tillsammans möter framtidens behov av hälso- och sjukvård. Nära vård är ett nytt sätt att arbeta med hälsa, vård och omsorg. Den nära vården börjar med det som patienten eller brukaren kan ge sig själv och med hjälp av sina nätverk, egenvården, samt det stöd kommuner och regioner kan ge för att möjliggöra detta.

Region Jönköpings län beskriver den nära vården som:

- En personcentrerad vård och omsorg som utgår från patienten/brukarens och närståendes behov och förmåga att hantera sin sjukdom.
- Skapas tillsammans mellan patient och vårdgivare.
- Arbetar preventivt och proaktivt och möter problemen uppströms. Det vill säga att arbeta förebyggande för att lösa grundproblemet.
- Är det stöd kommuner, regioner och civilsamhälle kan ge för att möjliggöra en personcentrerad vård.
- Är en kultur av tillit och samverkan, där var och en tar ansvar för sitt arbete och underlättar för steget före och efter för att skapa en sammanhållen vårdkedja.
- Har vårdcentralen som bas, och specialiserad sjukhusvård tillgänglig när den behövs.
- Använder e-hälsans alla möjligheteter att möta patientens behov.
- Innebär att delar av den vård som idag ges i slutenvård kan ges i annan form nära patienten.

Region Jönköpings läns strategi för nära vård är att ställa om hälso- och sjukvården från slutenvård till öppenvård, från sjukhus till vårdcentral och från vård till hälsofrämjande insatser tillsammans med andra samhällsaktörer och invånarna själva.

För att ”Esther” ska få bästa möjliga vård utifrån sina behov stärks samverkan med kommunerna. För en bättre folkhälsa ska Region Jönköpings län stödja invånaren i att själva kunna ta ansvar för sin vård och hälsa.

Region Jönköpings län är aktiv i utveckling och implementering av välfärdsteknik och e-hälsa. Digitala vårdsbesök ska vara en naturlig del i utvecklingen av vården, och vården blir allt mer digifysisk, det vill säga vården innehåller både digitala och fysiska kontakter. Utökning av digitala tjänster sker genom att de digitala besöken ses som ett naturligt alternativ till fysiska besök.

Förstärkningen i primärvården ska öka läkartätheten, som leder till ökad kontinuitet och förbättrar medarbetarnas arbetsmiljö. Region Jönköpings län antar ett långsiktigt bemanningsmål inom primärvården med ett genomsnitt med 1500 listade invånare per distriktsläkare där nationella riktvärdet för fast läkarkontakt i primärvården är max 1100 listade invånare.

I Jönköpings län är vårdcentralen invånarnas självklara förstahandsval när de har behov av hälso- och sjukvård. Vårdcentralen är den naturliga koordinatorn som samordnar invånarnas behov av hälso- och sjukvård under hela livet. Invånarna känner tilltro och upplever att de är trygga och säkra i sina kontakter med vårdcentralen.

Vården ska bedrivas personcentrerad. I den personcentrerade vården ska andra behov än enbart de fysiska behoven lyftas fram. En viktig framgångsfaktor är den personcentrerade vården som innebär att se och möta hela människan och där individens berättelse är utgångspunkten för partnerskap, gemensam planering och

ömsesidig respekt för varandras kunskap. Även anhöriga och närståendes hälsa och delaktighet ska finnas med och ha en tydligare roll vid varje kontakt med vårdgivare.

För att möta framtidens behov av hälso- och sjukvård innefattar planen sex övergripande strategier:

1. Förstärka invånarens egna resurser och bidra till ett samhälle som stödjer hälsosamma val i vardagen
2. Öka tryggheten genom jämlik, säker och personcentrerad vård
3. Enklare vardag för patienter och medarbetare med stöd av anpassat tjänsteutbud och ökad digitalisering
4. Primärvården är basen, specialiserad och högspecialiserad diagnostik och sjukhusvård finns tillgänglig när den behövs
5. Utveckling av framtidens arbetsplats med fokus på medarbetarskap och kompetensutveckling
6. Leda och utveckla för att förstärka goda relationer som bidrar till sömlös samverkan där värde skapas tillsammans

1.3 Vårdval i primärvård

Utifrån budget och flerårsplan fastställer och reviderar regionfullmäktige årligen mål, uppdrag och ersättningsvillkor för vården som avtalas och drivs inom ramen för Lag om valfrihetssystem (2008:962).

Fokusområden är:

- stödja det hälsofrämjande arbetet, stärka invånarnas förmåga till egenvård och öka användandet av digitala verktyg för att möta välfärdsutmaningen
- att tidigt upptäcka och behandla psykisk ohälsa
- kroniskt sjuka
- samverkan

Mål och grundläggande principer

Vårdvalsmodellen för Region Jönköpings län:

1. Stärker invånarnas inflytande genom att

- invånarna väljer vårdgivare
- ersättningen följer invånaren
- redovisning av kvalitet och resultat är offentliga
- vården ges med kontinuitet och bred kompetens
- vården ges på lika villkor i hela länet
- vården är personcentrerad och utförs i samarbete med patienten
- vårdgivaren upprättar dokumenterad överenskommelse/Patientkontrakt och samordnad individuell vårdplan
- stärka invånarnas förmåga till egenvård

2. Tillvaratar och utvecklar de professionella gruppernas kompetens genom att

- stimulera kreativitet och innovation med invånarens behov i fokus
- systematiskt fördela arbetsuppgifter, ansvar och roller utifrån personalens kompetens som främjar personcentrerad vård, kvalitet och effektivitet
- sörja för att det finns rätt kompetens och kontinuerlig kompetensutveckling
- utgå från teamsamverkan och tillvarata alla medarbetares kompetens
- stimulera mångfald av vårdgivare
- delta aktivt i forskning och utveckling
- handleda och utbilda studenter, AT-, ST-läkare samt PTP psykologer.

3. Styr mot önskvärda resultat genom att

- ge störst ersättning för invånare med störst vårdbehov
- premiera goda kliniska resultat
- premiera hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbete
- vara patientsäker
- ha hög tillgänglighet
- stimulera samverkan och utveckling av nya arbetssätt
- stimulera digitalisering och e-hälsa
- säkerställa kostnadseffektiv vård
- stimulera aktivt deltagande i klinisk forskning

2. Allmänna villkor

Leverantören ska följa gällande konventioner, lagar, förordningar, föreskrifter och Region Jönköpings läns styrande dokument i form av exempelvis policy och riktlinjer, överenskommelser samt nationella och regionala kunskapsstöd.

Leverantören ska följa gällande Regelbok för vårdval primärvård med dess tillhörande Tillägg i form av förtydliganden och riktlinjer

2.1 Verksamhetsförutsättningar

Verksamhetschef

Sökanden ska ha en för uppdraget ansvarig verksamhetschef enligt Hälso- och sjukvårdslag (2017:30, 4 kap. 2§). Verksamhetschefen ska vara väl förtrogen med verksamheten och de lagar, förordningar, riktlinjer, föreskrifter från Socialstyrelsen och de allmänna råd som gäller för hälso- och sjukvården.

Medicinskt ledningsansvarig läkare

Verksamheten ska ha en medicinskt ledningsansvarig läkare. Den medicinskt ledningsansvariga läkaren ska vara specialist i allmänmedicin med minst tre års erfarenhet av klinisk verksamhet inom specialiteten allmänmedicin efter avslutad och av Socialstyrelsen godkänd specialistutbildning. Medicinskt ledningsansvarig läkare ska vara regelbundet kliniskt verksam vid vårdenheten och där emellan vara tillgänglig för vårdenheten vid behov.

Bemanning och kompetens

Leverantören ansvarar för att verksamheten har personal med den formella eller reella kompetensen som behövs för att kunna ge god vård med hög patientsäkerhet utifrån verksamhetens uppdrag enligt hälso- och sjukvårdslagen (HSL 2017:30, 5 kap 2 §). Verksamheten ska ha en bemanning som främjar kontinuiteten i verksamheten.

Verksamheten behöver en tvärprofessionell bemanning där olika professioner kompletterar varandra inom vård, rehabilitering och psykosocialt stöd. Vårdcentralen ska ha minst två läkare med specialistkompetens i allmänmedicin.

Leverantören ansvarar för att chefer och medarbetare får den fortbildning som behövs för att upprätthålla kompetens för att ge god och säker vård.

Lokaler

Leverantören ska ha för verksamheten ändamålsenliga och godkända lokaler i Jönköpings län. Lokalerna ska uppfylla gällande lagkrav och föreskrifter för vårdverksamhet. Lokalerna ska vara fysiskt tillgängliga för alla enligt Boverkets riktlinjer för tillgängliga lokaler. Med lokaler avses vårdcentralens samtliga verksamheter. Vårdcentral som anlitar underleverantör ansvarar att säkerställa att den fysiska tillgängligheten är uppfylld. Som stöd i arbetet hänvisas till checklista för tillgängliga lokaler

Leverantören ska ha de hjälpmedel som krävs för att besökande patienter på ett säkert sätt kan flyttas över från stol/säng till brits vid undersökning, behandling eller träning (personlyft, överflyttningsplattform eller liknande).

Lokalisering

Inom vårdval Region Jönköpings län är det inte tillåtet att öppna vårdcentraler, filialer eller andra former av utlagda mottagningar i andra län för att bedriva fysiska utomlänsbesök.

2.2 Utgångspunkter

Lika rättigheter och möjligheter - antidiskriminering

Leverantören ska följa gällande lagstiftning för främjande av lika rättigheter och möjligheter och motverka diskriminering.

- Diskrimineringslagen (2008:567)
- Förbud mot missgynnande behandling av arbetstagare eller arbetssökande som är, ska vara eller har varit föräldraledig. Omfattar även vård av sjukt barn. Föräldraledighetslagen (1995:584).
- Arbetsmiljölagen (1977:1160)
- Förordningen (2006:260) om antidiskrimineringsvillkor i upphandlingskontrakt

Leverantören ska på begäran redovisa åtgärder, upprättade planer med mera som vidtagits med anledning av ovanstående.

Barnens rättigheter och behov

Leverantören ska följa lagen om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (2018:1197) Hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) avseende ett barns behov av information, råd och stöd som anhöriga samt Region Jönköpings läns riktlinjer.

Hållbar utveckling

Leverantören ska:

- följa Region Jönköpings läns Hållbarhetsprogram 2021-2025.
- årligen rapportera åtgärder som vidtagits under året och hur hållbarhetsmålen kommunicerats i verksamheten.

Informationsansvar

Leverantören och Region Jönköpings län har ett ömsesidigt ansvar att samråda och informera om verksamhetsförändringar som påverkar invånarnas tillgång till vård och service eller samarbetet mellan leverantören och Region Jönköpings län.

Leverantören ska bland annat informera Region Jönköpings län om:

- ändrade ägarförhållanden
- överlåtelse av LOV-avtal till annan vårdenhet/leverantör
- byte av marknadsnamn eller firma för verksamheten
- byte av verksamhetschef
- byte av medicinskt ledningsansvarig läkare
- underleverantörer, konsulter och samverkanspartners
- risk för kapacitetsbrist

Leverantören ska representeras på informationsmöten som Region Jönköpings län kallar till.

Kunskapsstyrning

Kunskapsstyrning är vårdens gemensamma system för att kunna leverera en mer kunskapsbaserad, jämlik och resurseffektiv vård av hög kvalitet. Kunskapsstyrning handlar om att utveckla, sprida och använda bästa möjliga kunskap inom hälso- och sjukvården. Målet är att bästa kunskap ska finnas tillgänglig och användas i varje patientmöte.

Leverantören ska följa Region Jönköpings läns riktlinjer inom kunskapssyrning så som allmänt kliniskt kunskapsstöd- Fakta.

Marknadsföring och information till invånare

Leverantören ska följa marknadsföringslagen (2008:486). All marknadsföring ska vara saklig och korrekt.

Leverantören ska följa Region Jönköpings läns riktlinje Marknadsföring av hälso- och sjukvård och tandvård, övriga riktlinjer inom kommunikationsområdet och riktlinjer för kallelser.

Leverantören ansvarar för eventuella underleverantörers marknadsföring. I all marknadsföring ska tydligt framgå vem som ansvarar för verksamheten eller tjänsten och hur man kontaktar ansvarig.

Leverantören ska tydligt informera om att hela eller delar av verksamheten finansieras och drivs på uppdrag av Region Jönköpings län enligt Lag (2008:962) om valfrihetssystem.

Region Jönköpings läns symbol för vårdval används för att signalera vilka vårdenheter som är godkända och möjliga att välja. Symbolen ska användas på vårdenhetens webbplats och i informationsprodukter där det är relevant. Symbolen får användas i marknadsföring, men i brev och kallelser, på kuvert, visitkort, tidkort och liknande produkter ska symbolen inte användas.

Leverantören förutsätts ha en egen webbplats/webbsida som invånaren kan nå via1177.se. Levernatörens webbplats/webbsida ska ha länkar till 1177.se. Leverantören ska dessutom leverera kontaktuppgifter och administrera vårdcentralens kontaktsida på 1177.se enligt region Jönköpings läns riktlinjer. Leverantörens webbplats ska uppfylla krav på tillgänglighet enligt EU direktiv 2016/2102 och Lagen om tillgänglighet till digital offentlig service (2018:1937).

Om leverantören har verksamhet och utbud utanför LOV så ska informationen vara tydligt separerad. Detta innebär exempelvis behov av separata webbsidor för verksamhet inom LOV och verksamhet utanför LOV.

Leverantörens ska medverka i Region Jönköpings läns informationskampanjer.

Patientens rättigheter

Leverantören ska ha goda kunskaper om och tillämpa patientens rättigheter utifrån patientlagen (2014:821) som syftar till att inom hälso- och sjukvårdsverksamhet stärka och tydliggöra patientens ställning samt till att främja patientens integritet, självbestämmande och delaktighet.

Dokumenterad överenskommelse/Patientkontrakt

Leverantören ska kunna erbjuda patienten en dokumenterad överenskommelse/Patientkontrakt enligt region Jönköpings läns riktlinjer.

Patientkontraktets delar dokumenteras i Cosmic enligt gällande rutin.

Samordnad individuell plan (SIP)

Leverantören ska erbjuda patienter som behöver vård och omsorg från både leverantören och kommunen en samordnad individuell plan (SIP) enligt Region Jönköpings läns riktlinjer.

Fast vårdkontakt

Leverantören ska enligt patientlagen (2014:821) utse en fast vårdkontakt för de patienter som behöver eller begär det, för att tillgodose patientens behov av trygghet, kontinuitet, samordning och säkerhet.
På vårdcentralen är det leverantörens Vårdsamordnare i avsnitt 3.6 som innehar uppdraget att vara den fasta vårdkontakten när individen behöver det.

Fast vårdkontakt registreras enligt gällande rutin.

Fast läkarkontakt

Leverantören ska enligt patientlagen (2014:821) informera patienten om möjligheten att välja och få tillgång till en fast läkarkontakt hos den utförare där patienten är listad. Leverantören ska följa regionens riktlinjer för fast läkarkontakt.

Region Jönköping län målsättning är att varje invånare i länet ska ha en namngiven fast läkarkontakt inom primärvården.

Fast läkarkontakt ska registreras enligt gällande rutin.

Kontinuitet

Kontinuitet gynnar personligt ansvarstagande, är relationsskapande och leder till ökad trygghet.

Kontinuitet i vården kan utgå från en fast läkarkontakt, en fast vårdkontakt eller ett vårdteam med flera olika professioner. Graden av kontinuitet ska anpassas efter patientens behov, förutsättningar och preferenser då till exempel inte alla patienter efterfrågar personkontinuitet och byggande av relation med vårdens medarbetare.

Klagomål

Leverantören ska följa Region Jönköpings läns riktlinjer för hantering av synpunkter och klagomål inom hälso- och sjukvård och tandvård.

Vårdgaranti

Leverantören ska uppfylla den lagstadgade nationella vårdgarantin och Region Jönköpings läns krav på tillgänglighet.

Patientsäkerhet

Leverantören ska följa lagar och föreskrifter om patientsäkerhet, exempelvis:

- Patientsäkerhetslag (2010:659)
- Patientsäkerhetsförordningen (2010:1369)
- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om vårdgivarens systematiska patientsäkerhetsarbete (HSLF-FS 2017:40)
- Inspektionen för vård och omsorgs föreskrifter om anmälan av händelser som har medfört eller hade kunnat medföra en allvarlig vårdskada (HSLF-FS 2017:41)

Leverantören ska samverka med Region Jönköpings läns chefläkarorganisation och delta i riskanalyser och händelseanalyser vid utredning av händelser som berör egen verksamhet och verksamheter där Region Jönköpings län är vårdgivare.

Leverantören ska ha rutiner för registrering och hantering av avvikelser. Leverantören ska anmäla, följa upp och analysera egna avvikelser i Region Jönköpings

läns avvikelsehanteringssystem Synergi. Leverantören ska kunna delta i systemövergripande analyser och uppföljning av avvikelser samt vara behjälplig i spridningen av resultaten.

Leverantören ska i enlighet med Patientsäkerhetslagen anmäla händelser som har medfört eller hade kunnat medföra en allvarlig vårdskada till Inspektionen för vård och omsorg. Leverantören kan få stöd i sin utredning från Region Jönköpings läns chefläkarorganisation. Leverantören ska på begäran skicka en avidentifierad kopia på den kompletta anmälan, eventuell händelseanalys och beslut från Inspektionen för vård och omsorg till vårdval Region Jönköpings län.

Leverantören ska på begäran skicka en kopia på verksamhetstillsyn och andra beslut från Inspektionen för vård och omsorg till vårdval Region Jönköpings län.

Leverantören ska förse patientnämnden med de uppgifter som nämnden behöver för att kunna fullgöra sitt uppdrag. Leverantören ska utan kostnad tillhandahålla de intyg, utredningar och analyser med mera som begärs vid granskning av enskilda ärenden.

Leverantören ska beakta Region Jönköpings läns arbete med patientsäkerhet som det uttrycks i budget och flerårsplan. Leverantörens medarbetare bör ha kännedom om de kunskapsområden som beskrivs i ”Säker vård – alla gånger”, Region Jönköpings läns riktlinjer för aktiviteter i patientsäkerhet.

Leverantören ska upprätta en årlig patientsäkerhetsberättelse enligt patientsäkerhetslagen.

Leverantören ska delta i regionala kvalitetsindikationsmätningar och beakta de utbildningsaktiviteter Region Jönköpings län erbjuder medarbetare i patientsäkerhet.

Samverkan

Vårdgivare, huvudmän och andra aktörer

Leverantören ska samverka med funktioner och verksamheter inom Region Jönköpings län, kommuner och andra myndigheter enligt lagar, föreskrifter, förordningar, överenskommelser och Region Jönköpings läns riktlinjer.

Samverkan kan gälla enskilda patienters vård och rehabilitering men också planering, utveckling, uppföljning av verksamheten och kompetensutveckling.

Samverkan med kommunerna regleras bland annat i dokumentet ”Ledningssystem för samverkan Region Jönköpings län och kommunerna gällande hälsa, vård och omsorg”

Forum Primärvård Beställare Utförare (Forum-PBU)

Forum-PBU har i uppdrag att:

- vara Region Jönköpings läns forum för dialog mellan beställare och utförare inom vårdval primärvård.
- vara ledningsstöd till primärvårdsordföranden i kunskapsstyrningsorganisationen
- vara vårdcentralernas forum för samordnad dialog avseende samverkan med den specialiserade vården i Region Jönköpings län.
- vara vårdcentralernas forum för samordnad dialog avseende samverkan med den kommunala primärvårdsnivån och omsorgen.
- vara beredning till sjukvårdensledningsgrupp och andra regionövergripande funktioner avseende frågor som berör vårdcentralerna.

Forum-PBU består av representanter för leverantörer i privat och offentlig regi samt från Regionledningskontoret Region Jönköpings län som leder och samordnar gruppens arbete.

Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete

Leverantören ska tillämpa Socialstyrelsens föreskrifter om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete (2011:9). Leverantören ska ha ett ändamålsenligt system för internkontroll och på begäran kunna redogöra för detta.

Leverantören ska med stöd av ledningssystemet planera, leda, kontrollera, följa upp, utvärdera och förbättra verksamheten samt skapa förutsättningar för medarbetarna att delta i det systematiska förbättringsarbetet.

Patientmedverkan

Patientmedverkan ska utgöra en naturlig del av verksamhetens systematiska kvalitets- och patientsäkerhetsarbete.

Syftet med patientmedverkan är att förbättra och utveckla verksamheten utifrån ett patientperspektiv och de listade invånarnas behov.

Med patientmedverkan menas en nära involvering i dialog i verksamhetens systematiska kvalitetsarbete. Allmänna enkätutskick och kontakter med intresseorganisationer utgör inte en nära patientmedverkan men kan vara ett bra komplement.

2.3 Listning av invånare

Alla som fyllt 18 år har rätt att välja vårdcentral. För barn och ungdomar under 18 år väljer vårdnadshavaren. Barn och vårdnadshavare kan välja olika vårdcentraler. Vårdvalet innebär att man väljer vårdcentral, inte enskilda medarbetare.

Invånarnas val administreras av Region Jönköpings län. Invånaren väljer vårdcentral via 1177 e-tjänster eller på Region Jönköpings läns blankett för vårdval. Region Jönköpings län registrerar invånarens val. Region Jönköpings län godkänner endast omval genomförda via 1177 e-tjänster och via Region Jönköpings läns pappersblankett med fysisk signering. Ansvaret för invånarens vård övergår till den nya vårdcentralen så snart valet registrerats. Mer detaljerad information om listning av invånare finns i Region Jönköpings läns riktlinjer om listning.

Listningsbegränsning

Leverantören kan ansöka om listningsbegränsning där utföraren visar på en alltför stor belastning och allvarliga brister i patientsäkerhet eller arbetsmiljö. Region Jönköpings län kommer ha en restriktiv hållning till tillfälliga listningsbegränsningar. Region Jönköpings läns riktlinjer för listningsbegränsning är gällande.

När en vårdcentral eller filial upphör

När en vårdcentral eller filial upphör ansvarar Region Jönköpings län för att informera berörda invånare om rätten att välja en ny vårdcentral. Vårdcentralens tidigare geografiska områdesansvar kommer omfördelas till andra närliggande vårdcentraler. Invånare som inte väljer ny vårdcentral eller filial inom angiven tid registreras på den vårdcentral som har det geografiska områdesansvaret där invånaren är folkbokförd. Invånare som är folkbokförd i annat län registreras på en vårdcentral inom det nya geografiska områdesansvaret.

2.4 Ansvar och skyldigheter

Beredskapsplaner

Leverantören ska planera för och vidta åtgärder för att klara uppdraget under fredstida kriser och följa regionens beredskapsplaner.

Leverantören ska tillsammans med Region Jönköpings län planera för och vidtar åtgärder för att klarar uppdraget under höjd beredskap och ytterst krig.

Leverantören ska delta i Region Jönköpings läns arbete med robusthetshöjande åtgärder genom kontinuitetshantering.

Leverantören ska ha en utsedd representant för samverkan med psykiatrins krisstödssamordnare på lokalt sjukhus och kommunens grupp för psykiskt och socialt omhändertagande (POSOM).

Personal som behövs för att driva verksamheten ska vara krigsplacerade på sin arbetsplats. Beredskapschefen ansvarar för krigsplaceringen i samråd med leverantörens verksamhetschef.

Dödsfall utanför sjukhus

Leverantören ska följa Region Jönköpings läns riktlinjer för hantering av dödsfall utanför sjukhuset.

Intyg
Leverantören ansvarar för att utfärda vårdintyg, rättsintyg, dödsbevis, utlåtande till Försäkringskassan och andra patientrelaterade intyg via Region Jönköpings läns IT-stöd.

Läkemedel
Läkemedelsbehandling ska ske på ett rationellt, säkert och kostnadseffektivt sätt och med ett helhetsperspektiv där patientens och samhällets bästa beaktas. Leverantören ska följa Läkemedelskommitténs, Stramas samt de nationella och regionala kunskapsstödens riktlinjer för ordination och hantering av läkemedel.

Leverantören ska följa överenskommelsen mellan Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) och Läkemedelsindustriföreningen om samverkansformer mellan medarbetare i den offentliga hälso- och sjukvården och läkemedelsföretagen och principer för kliniska prövningar. Leverantören ska även följa Region Jönköpings läns riktlinjer ”Regelverk avseende samverkan mellan hälso- och sjukvård och läkemedels-, medicinteknisk-, och laboratorieteknisk industri. Lokal anpassning Region Jönköpings län”.

Leverantören ska följa läkemedelskommitténs riktlinjer om ordination och hantering av läkemedel, vilka bygger på Socialstyrelsens föreskrifter (HSLF-FS 2017:37).

Förskrivning till patient med dosdispenserade läkemedel ska enligt Läkemedelsverkets föreskrifter (HSLF-FS 2019:32) utfärdas i elektroniskt systemstöd avsett för detta.

Medicinsk service/diagnostik
Leverantören har möjligheten nyttja Region Jönköpings läns utbud av medicinsk service. Medicinsk service omfattar klinisk fysiologi, klinisk neurofysiologi, nuklearmedicin, klinisk kemi, klinisk mikrobiologi, klinisk patologi, klinisk immunologi, medicinsk radiologi och transfusionsmedicin.

I de fall leverantören tecknat underleverantörsavtal för medicinsk service ansvarar leverantören för att

- underleverantören är ackrediterad av Swedac eller har motsvarande kvalitetssäkring.
- upprätta och förankra rutiner kring remiss- och svarshantering med berörd underleverantör av medicinsk service.
- relevant verksamhetsdata görs tillgänglig i de IT system som är aktuella enligt Region Jönköpings läns specifikationer.

För vårdcentralens uppdrag gällande provtagning se avsnitt 3.11 Provtagning och patientnära analyser.

Medicintekniska produkter

Medicinskteknisk utrustning

Leverantören har det övergripande medicintekniska ansvaret för sin verksamhet och ansvarar för att i förekommande fall den medicinsktekniska servicen är ackrediterad av Swedac eller motsvarande kvalitetssäkring samt att utrustningen uppfyller vedertagna normer, standarder och krav på tillgänglighet, prestanda och kvalitet enligt gällande lagar och regler.

Leverantören ansvarar för att verksamheten har den medicintekniska utrustning som behövs för uppdraget och att utrustningen uppdateras och kompletteras vid förändringar i uppdraget.

Obligatorisk utrustning är EKG-apparat med tolkningsprogram 12 SL, dermatoskop med möjlighet till bildöverföring, spirometer, defibrillator, bladderscan, blodtrycksmätare för utlåning och alkomätare samt övrig utrustning som behövs för uppdraget.

Hjälpmedel och förbrukningsprodukter

Leverantörens förskrivare ska göra individuella bedömningar och förskrivningar av hjälpmedel.

Inom diabetes, inkontinens samt nutrition ska förskrivaren bedöma, prova ut, förskriva och följa upp hjälpmedel och förbrukningsprodukter enligt förskrivningsprocessen och Region Jönköpings läns riktlinjer, gällande avtal och överenskommelser. Förskrivaren ska informera patient och anhöriga om hjälpmedel och eventuella avgifter.

Vid förskrivning i samverkan ansvarar förskrivande part för uppföljning av förskrivningen om inget annat avtalats vid överrapporteringen. Överrapportering och uppföljning ska ske enligt Region Jönköpings läns riktlinjer, gällande avtal och överenskommelser.

Samtliga nya förskrivare ska ha gått Socialstyrelsens förskrivarutbildning (webbutbildning). Förskrivande sjuksköterskor av inkontinens- och nutritionsprodukter ska ha gått regional utbildning för förskrivare som erbjuds via Hjälpmedelscentralen. Innan nya förskrivare kan påbörja denna utbildning behöver de genomgått Socialstyrelsens förskrivarutbildning enligt ovan. Alla förskrivare bör gå utbildning i systemet Sesam LMN som erbjuds av Hjälpmedelscentralen.

Förskrivaren ska använda Region Jönköpings läns upphandlade sortiment och IT-stöd för beställning och registrering av hjälpmedel.

Leverantören debiteras inte kostnader för hjälpmedel och förbrukningsprodukter.

Patientjournalen

Leverantören ska upprätta och hantera patientjournalen enligt gällande lagar och förordningar. En patientjournal ska innehålla de uppgifter som behövs för en god och säker vård enligt gällande lagar och föreskrifter.

Leverantören ska beakta de lagar och regler som reglerar samtycke mellan vårdgivare och patient vid överföring av personuppgifter till annan vårdgivare.

Region Jönköpings län tecknar särskilt avtal avseende sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation, inklusive den nationella patientöversikten, med leverantören. Leverantören ska följa Region Jönköpings läns riktlinjer och anvisningar för sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation.

Leverantören ska följa Regin Jönköpings läns riktlinjer för hur vårdkontakter kodas och registreras.

Leverantören ska på begäran kunna lämna ut kopior av patientjournal enligt Region Jönköpings läns riktlinjer och tillämplig lagstiftning.

Patientskadeförsäkring

Leverantören ska informera patient om möjligheten att anmäla en vårdskada till Landstingens Ömsesidiga Försäkringsbolag (LÖF) respektive läkemedelsskada till Svenska Läkemedelsförsäkringen AB (SLF).

Leverantören ska tillhandahålla intyg, utredning och analys som behövs för handläggning av anmälda ärenden.

Patientförsäkring

Region Jönköpings län har tecknat en patientförsäkring hos Löf, Landstingens Ömsesidiga Försäkringsbolag. Den patientförsäkringen gäller även om patienten har skadats hos en privat vårdgivare som har vårdavtal med en region.

Patientförsäkringen gäller enligt vad som framgår i patientskadelagen.

Läkemedelsförsäkring

Läkemedelsförsäkring är en försäkring är en försäkring som ägs av läkemedelsföretag, en del regioner och myndigheter. Läkemedelsförsäkringen gäller vid personskador som med övervägande sannolikhet orsakats av läkemedelsbiverkningar som man inte kunnat förutse.

Sjukskrivning

Leverantören ska följa nationella riktlinjer och Region Jönköpings läns riktlinjer för sjukskrivning.

Smittskydd

Leverantören ska utan dröjsmål rapportera anmälningspliktiga sjukdomar via SmiNet, samt utreda sjukdomsfall, smittspåra och vidta övriga åtgärder i enlighet med

smittskyddslagen (SFS 2004:168), och Region Jönköpings läns riktlinjer för smittskydd.

Remisser
Leverantören ska följa Socialstyrelsens föreskrifter om ansvar för remisser för patienter inom hälso- och sjukvården, tandvården m.m. (SOSFS 2004:11), Region Jönköpings läns riktlinjer samt de nationella och regionala kunskapsstöden.

Sjuk- och behandlingsresor
Leverantören ska följa Region Jönköpings läns riktlinjer för sjuk- och behandlingsresor.

Tolk
Leverantören ansvarar för att tillhandhålla tolk till patienter som inte förstår eller kan uttrycka sig på svenska. Leverantören ansvarar för tolkservice åt döva, dövblinda, gravt hörselskadade och talskadade personer.

Vårdhygien
Verksamheten ska bedrivas på ett sådant sätt att Hälso- och sjukvårdslagens krav på god hygienisk standard uppfylls. Detta innebär att lokaler, utrustning, organisation och planering av verksamheten utformas så att risken för vårdrelaterade infektioner och smittspridning blir så liten som möjligt. Leverantören ska följa Socialstyrelsens föreskrifter för basal hygien i vård och omsorg (SOSFS 2015:10).

Leverantören ska följa Region Jönköpings läns vårdhygieniska riktlinjer. Leverantören ska årligen genomföra *Egenkontroll för vårdhygienisk standard*.

2.5 Arbetsgivaransvar
Leverantören ska upprätthålla god arbetsmiljö och följa de lagar, avtal och regler som gäller för arbetsmarknaden.

Meddelarfrihet och meddelarskydd
Personal vid privat drivna vårdcentraler ska omfattas av samma meddelarfrihet och meddelarskydd avseende den medicinska vården som anställda i offentlig verksamhet.

Sociala avgifter och skatt
Leverantören ska fullfölja samtliga skyldigheter avseende inbetalning av sociala avgifter enligt socialförsäkringen såsom arbetsgivaravgift samt inbetala skatt.

Tystnadsplikt och sekretess
Leverantören ska se till att all personal omfattas av sekretesskrav motsvarande de som ställs i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) och patientsäkerhetslagen (2010:659). Detta gäller även icke hälso- och sjukvårdspersonal.

2.6 Samarbetsformer

Leverantören kan samarbeta med andra aktörer för delar av uppdraget undantaget kravet på öppettider om inte särskild överenskommelse (skriftlig) finns med Region Jönköpings län.

När det gäller hälso- och sjukvård måste det tydligt vara reglerat vem som är den juridiska vårdgivaren enligt hälso- och sjukvårdslagen (2017:30). Därför finns det tre godkända samarbetsformer:

- överenskommelse inom samma vårdgivare
- konsultavtal
- underleverantörsavtal

Alla samarbetsformer ska vara skriftliga och kunna redovisas i ansökan om godkännande och vid förfrågan från beställaren.

Leverantören ansvarar för att invånarna får tydlig information om var och när vårdcentralens utbud är tillgängligt och vem som ansvarar för verksamheten. Det är särskilt viktigt att informera om öppettider och vart invånarna ska vända sig i akuta situationer.

Leverantören ansvarar för att all vårddokumentation sker enligt lagar och föreskrifter och Region Jönköpings läns riktlinjer.

Leverantören ska följa Region Jönköpings läns riktlinjer för de olika samarbetsformerna.

Om ett underleverantörs avtal gäller utförande av hälso- och sjukvård inom LOV måste leverantören fått ett godkännande av Region Jönköpings län innan avtalet träder i kraft.

2.7 Avtal enligt avtal lagen om valfrihetssystem

Ytterligare avtalsreglering framgår av det skriftliga avtalet med regionen.

3. Vårdcentralens uppdrag

3.1 Geografiskt områdesansvar

Region Jönköpings län fördelar ansvar för geografiska områden till vårdcentralerna. Fördelningen av områden bygger på kommunernas system med nyckelkodsområde.

Leverantören ansvarar för att medverka inom ett antal samhällsviktiga funktioner i sitt geografiska områdesansvar enligt respektive avsnitt i ”Primärvård inom vårdval i Jönköpings län”. Leverantören ska bistå polis och andra myndigheter enligt med Region Jönköpings läns regionala kunskapsstöd.

I händelse av att nya vårdcentraler etableras reviderar Region Jönköpings län ansvaret för geografiska områden utifrån den nya situationen.

I händelse av att en befintlig vårdcentral etablerar sig i en annan vårdcentrals geografiska närområde kan Region Jönköpings län komma att revidera ansvaret för det geografiska området utifrån den nya situationen.

I händelse av att en vårdcentral upphör se avsnitt 2.3 Listning av invånare När en vårdcentral upphör.

En revidering av områdesansvar påverkar inte invånarnas val.

3.2 Tillgänglighet

Öppettider

Vårdcentralen ska vara öppen under vardagar mellan 08:00-17:00 året om med undantag för nationella helgdagar. Vårdcentralen ska vara öppen för fysiska besök, tidbokning, rådgivning, bedömning och prioritering av vårdbehov. Under öppettiden bedriver vårdcentralen närakut.

Det är tillåtet att stänga en vårdcentral som mest nio timmar i veckan. Öppettiden för en vårdcentral får dock inte understiga 36 timmar i veckan. Om vårdcentralen är stängd hel/del av dag mellan 08:00-17:00 (vardagar), ska invånarna informeras och hänvisas till närliggande vårdcentral eller filial i länet som vårdcentralen samarbetar med. Samarbetsparten ska ha kapacitet att uppfylla vårdcentralens uppdrag inklusive ansvaret för det geografiska området.

Region Jönköpings län uppmuntrar leverantörer att utöka sina öppettider som service till invånarna. Under avtalsperioden kan det bli aktuellt med krav på utökade öppettider.

Telefon och 1177 direkt

Invånaren ska kunna kontakta vårdcentralen via telefon eller 1177 direkt enligt vårdgarantin samt enligt Region Jönköpings läns riktlinjer och krav på öppettider.

Den som kontaktar vårdcentralen mellan 08:00-16:59 ska kunna välja att bli kontaktad samma dag. Efter klockan 17:00 ska den som kontaktat vårdcentralen kunna välja att bli kontaktad av vårdcentralen nästkommande vardag.

Det ska finnas möjlighet att lämna återbud och förnya recept dygnet runt via röstbrevlåda eller 1177 direkt.

E-tjänster

Leverantören ska erbjuda invånarna e-tjänster via 1177.se enligt Region Jönköpings län riktlinjer och basutbud.

Leverantören ska erbjuda invånarna digitala vårdmöten i form att chatt och videosamtal via 1177 direkt enligt nationell målbild för första linjens digitala vård och Region Jönköpings läns riktlinjer.

Leverantören ska vara ansluten till de nationella tjänsterna och tillgängliggöra informationsmängder i 1177 Journalen, Sammanhållen planering och Nationell patientöversikt (NPÖ) enligt nationellt Ramverk för invånarens åtkomst till journalen och Region Jönköpings läns riktlinjer.

Leverantören ska ha tillgång till utbildad personal för att kunna erbjuda stöd- och behandlingsprogram eller motsvarande via 1177.se enligt region Jönköpings läns utbud och riktlinjer.

Leverantören ska kunna genomföra samordnad vårdplanering via video i avtalad plattform enligt Region Jönköpings läns överenskommelse med länets kommuner.

Leverantören ska erbjuda patienter med kronisk sjukdom möjlighet till ordinerad egenmonitorering i avtalad plattform enligt Region Jönköpings läns riktlinjer.

Leverantören ska ha en namngiven resurs för samordning av vårdcentralens uppdrag inom e-hälsoområdet. Den namngivna resursen ska stödja och driva omställning till mer digitala arbetssätt.

Filial

För att tillgodose invånarnas behov av nära vård kan leverantören ansöka om att bedriva en filial. Med filial menas en underavdelning till leverantörens huvudmottagning (vårdcentral) som bedriver verksamhet i annan lokal än där huvudmottagningen finns. En befintlig vårdcentral inom LOV kan inte omvandlas till filial.

En filial ska drivas av samma organisation eller företag som driver huvudmottagningen. Filialen är alltid knuten till huvudmottagningen, och verksamhetschefen för huvudmottagningen är verksamhetschef för filialen också.

Filialer får endast öppnas och bedrivas inom Region Jönköpings läns länsgränser.

Leverantören ska följa Region Jönköpings läns riktlinjer för filial.

Invånare kan välja att lista sig på en filial som är med i Region Jönköpings läns förteckning över valbara enheter.

Verksamheten får starta när Region Jönköpings län verifierat och godkänt filialen.

Vid beslut om nedläggning av en filial ska Region Jönköpings län informeras.

3.3 Närakut

Vårdcentralens närakut

Vårdcentralen bedriver närakut vardagar 08:00-17:00. Invånare som kontaktar vårdcentralen och bedöms vara i behov av akut vård och behandling på primärvårdsnivå ska omhändertas på vårdcentralen samma dag. Endast patienter som söker vård efter 17:00 får hänvisas till gemensam närakut.

Vårdcentralen ska under hela öppettiden kunna erbjuda fysiska besök och utföra patientnära analyser så som P-CRP, P-Glukos, B-Hb, urinsticka, Strep A Test, Graviditetstest U-hCG.

Gemensam närakut

Leverantörerna inom vårdval Region Jönköpings län ansvarar tillsammans för tre gemensamma närakutmottagningar i länet.

- Eksjö (Aneby, Eksjö, Nässjö, Sävsjö, Tranås, Vetlanda)
- Jönköping (Habo, Jönköping, Mullsjö)
- Värnamo (Gislaved, Gnosjö Vaggeryd, Värnamo)

Öppettider:

- vardagar 17:00-22:00 med utringningstid från 16:30
- lördag, söndag samt övrig helgdag 10:00-22:00 med utringningstid från 08:00.

Den gemensamma Närakuten ska vara anslutna till den nationella tjänsten *1177 direkt* enligt Region Jönköpings läns riktlinjer.
Vårdcentralerna i respektive område bemannar den gemensamma mottagningen i proportion till hur många av vårdcentralens invånare som besökt mottagningen.
För jouruppdragsansvar kopplat till filial som geografiskt inte ligger i samma jourområde som huvudmottagningen (vårdcentralen) se avsnitt 3.3 Filial

Respektive vårdcentral ansvarar för att närakutmottagningen bemannas med de kompetenser och antal som behövs samt har verksamhetschefsansvar och det medicinska ledningsansvaret för sina arbetspass.

Region Jönköpings läns samordnare för de tre gemensamma närakutmottagningarna ansvarar bland annat för gemensamma arbetssätt och rutiner, schema, beställning av läkemedel och förbrukningsmaterial samt dialog med vårdcentralernas verksamhetschefer och andra samarbetsparter.

Utöver bemanning av de gemensamma närakutmottagningarna ska leverantören ha läkare i beredskap vardagar 17:00-08:00 och dygnet runt lördag, söndag och helgdag. Bemanning av läkare i beredskap ska vara i proportion till hur många av vårdcentralens invånare som besökt mottagningen. Läkare i beredskap ska kunna tjänstgöra på gemensam närakut vid behov.

3.4 Hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbete

Leverantören ska bedriva både hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbete.

Leverantören ska bidra i det hälsofrämjande arbetet genom samverkan med kommunen och andra aktörer, med utgångspunkt från befolknings- och patientgrupper med störst behov.

Levnadsvanor

Leverantören ska följa de regionala kunskapsstöden**.** Det utgår från Socialstyrelsens nationella riktlinjer för prevention och behandling vid ohälsosamma levnadsvanor samt det Nationella vårdprogrammet för prevention och behandling av ohälsosamma levnadsvanor.

Hälsosamtal

Leverantören ska erbjuda alla invånare ett riktat hälsosamtal genom en personlig inbjudan det år de fyller 40, 50, 60 och 70 år enligt Region Jönköpings läns fastställda rutiner i det regionala kunskapsstödet**.**

Vårdprevention

Leverantören ska följa Region Jönköpings läns riktlinjer för prevention av fallskador, trycksår, undernäring och ohälsa i munnen.

3.5 Vårdsamordning

Leverantören ska ha namngivna medarbetare i funktionen som vårdsamordnare. Vårdsamordnaren innehar funktionen som fast vårdkontakt i primärvården. Funktionen ska ha tid avsatt för uppdraget och vara anträffbar på ett särskilt direktnummer vardagar 08:00-17:00 för patient, närstående och vårdpersonal för exempelvis rådgivning, tidsbokning och samordning av hälso- och sjukvård.

Leverantören ska följa Region Jönköpings läns riktlinjer för vårdsamordnares uppdrag.

3.6 Läkaruppdrag i hemmet

Leverantören ska under vardagar 08:00-17:00 bemanna och avsätta tid för konsultation och läkarbesök i hemmet när invånarens tillstånd kräver det eller då det kan antas förhindra en för invånaren onödig sjukhusvistelse.

Kvällar, helger och nätter ansvarar läkare i beredskap för läkarinsatser i hemmet (se avsnitt 3.8 Läkare i beredskap).

Leverantören ska följa Region Jönköpings läns riktlinjer och samverkansavtal och överenskommelser med kommunerna.

Kommunen tecknar avtal om läkaruppdrag på korttidsplatser och särskilda boende för äldre med valfri vårdcentral. Leverantören har rätt att tacka nej till avtal med kommunen för boenden utanför vårdcentralens geografiska områdesansvar

I de fall patienten valt annan vårdcentral än den som kommunen tecknat avtal med gällande särskilt boende, ska patientens val av vårdgivare respekteras.

Leverantörer med avtal med kommunen där korttidsboende ingår har ansvarar för alla patienter under deras vistelse på korttidsboendet oavsett vilken vårdcentral patienten valt. Patientens vårdkedja säkerställs i samverkan mellan vårdcentralen med ansvar för korttidsboendet och vårdcentralen som patienten valt.

3.7 Läkare i beredskap

Utöver bemanningen av de gemensamma närakutmottagningarna ska leverantören ha läkare i beredskap vardagar 17:00-08:00 och dygnet runt lördag, söndag och helgdag. Bemanning av läkare i beredskap ska vara i proportion till hur många av vårdcentralens invånare som besökt mottagningen.

Läkare ska under sin beredskapstjänstgöring ha tillgång till Cosmic (exempelvis via mobil lösning) för att kunna bedriva en god och säker vård.

Leverantörens läkare i beredskap ska följa region Jönköpings läns riktlinjer för läkare i beredskap.

3.8 Läkaruppdrag i palliativ vård

Leverantören ansvarar för läkaruppdrag och samverkan i palliativ vård enligt Region Jönköpings läns processbeskrivning för palliativ vård, de nationella och regionala kunskapsstöden och ” *Läkaruppdrag och medicinsk samverkan mellan vårdcentraler och kommunal hälso- och sjukvård i ordinärt och särskilt boende”*.

3.9 Läkarmedverkan i barnhälsovården

Leverantören ska genomföra läkarinsatser i barnhälsovården (BHV) enlighet med barnhälsovårdens nationella program enligt Rikshandboken i barnhälsovård för

professionen, Socialstyrelsens Vägledning för barnhälsovården samt Region Jönköpings läns riktlinjer.

Uppdragets omfattning baseras på barn i vårdcentralens geografiska närområde och de socioekonomiska förutsättningarna i området. Uppdragets utförande omfattar barn som hör till aktuell familjecentral oavsett om de hör till vårdcentralens geografiska upptagningsområde eller vald vårdcentral.

3.10 Provtagning och patientnära analyser

Leverantören ska utifrån sina listade invånares behov vardagar kunna utföra rutinmässig provtagning enligt Region Jönköpings läns riktlinjer. Oavsett var invånaren är listad ska leverantören kunna utföra provtagningen på patienter som vårdcentralen själv ordinerat prover på och på remissbegäran.

Vårdcentralens närakut dagtid, vardagar, ska kunna utföra följande patientnära analyser P-CRP, P-Glukos, B-Hb, urinsticka, Strep A Test samt Graviditetstest U-hCG under vårdcentralens hela öppettid. Patientnära analysverksamhet innefattar provtagning, preanalys, analys eller postanalys som utförs av vårdpersonal.

Leverantören ska följa Regelverket för patientnära analysverksamhet från Laboratoriemedicin. Leverantören ska utföra internrevision en gång per år enligt Regelverket för patientnära analysverksamhet.

3.11 Psykisk hälsa

Leverantören ska arbeta med att tidigt upptäcka, behandla och följa upp psykisk ohälsa enligt de nationella och regionala kunskapsstöden**.** Leverantören ska följa aktuella överenskommelser framtagna mellan region och kommun.

Leverantören ska tillsammans med den specialiserade vården och kommunen bidra till förbättrad somatisk hälsa hos personer med psykisk sjukdom.

Som en del i ett effektivt, personcentrerat arbete med psykisk ohälsa ska leverantören:

- ha ett psykosocialt team som motsvarar listade invånares behov. Lämpliga kompetenser i teamet är kurator, psykolog, psykiatrisjuksköterska, fysioterapeut, arbetsterapeut och läkare.
- bedriva vårdsamordning enligt avsnitt 3.6
- erbjuda patienten en dokumenterad överenskommelse/Patientkontrakt enligt avsnitt 2.1

Som en del i att främja vårdcentralens arbete med psykisk ohälsa:

- har leverantören möjlighet att ansöka om särskild ersättning enligt avsnitt 6.6 för PTP psykolog, utbildning i KBT samt utbildning av specialistsjuksköterska med inriktning psykiatrisk vård.

- styr även regionens ersättnings modell utifrån ACG och CNI mot högre ersättning i kapiteringen utifrån större vårdtyngd, där psykiatriska diagnoser ingår men även utifrån sämre socioekonomiska förhållanden och hög ålder som också kan utgöra en risk för psykisk ohälsa.

3.12 Rehabilitering, habilitering och försäkringsmedicin

Rehabilitering

Leverantören ansvarar för rehabiliteringsinsatser i form av bedömning, utredning, behandling, träning och uppföljning enligt nationella riktlinjer, Region Jönköpings läns riktlinjer samt överenskommelser mellan Region Jönköpings län och kommunerna i Jönköpings län.

Vårdcentralen ska erbjuda fysisk tillgång till fysioterapeut och arbetsterapeut och samverka med andra aktörer i rehabiliteringskedjan.

Habilitering

Leverantören ansvarar för att invånare som valt vårdcentralen, får habiliteringsinsatser på primärvårdsnivå enligt det regionala kunskapsstödet.

Leverantören ska samverka med habiliteringscentrum i de fall invånaren har kompletterande insatser från habiliteringscentrum.

Försäkringsmedicin

Leverantören ska följa nationella riktlinjer och Region Jönköpings läns riktlinjer och rutiner för försäkringsmedicin.
Leverantören ansvarar för att det finns kompetens inom försäkringsmedicinska kunskapsområdet och ska utveckla arbetssätt och rutiner för sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen.

Leverantören tillåter att Region Jönköpings län kan ta del av vårdcentralens avidentifierade sjukskrivningsstatistik som erhålls genom Ineras *Intygsstatistik.*

3.13 Vaccinationer

Leverantören ansvarar för vaccinationer enligt Region Jönköpings läns riktlinjer.
Vaccinationer ska dokumenteras enligt Region Jönköpings läns riktlinjer.

3.14 Medicinsk fotvård

Leverantören ska erbjuda medicinsk fotvård enligt det regionala kunskapsstödet. Medicinsk fotvård utgör hälso- och sjukvård enligt Hälso- och sjukvårdslagen (2017:30). Vid anlitande av underleverantör för medicinsk fotvård måste leverantören säkerställa att det finns adekvata remisshanteringsrutiner så att journalinformation som behövs för fortsatt god och säker vård (exempelvis fotografier, status, behandling) överförs till patientens journal.

Leverantörens fotvårdsterapeut ska uppfylla kompetenskraven enligt Region Jönköpings läns riktlinjer.

3.15 Hälsoundersökning och vård av flyktingar och migranter

Leverantören ska inom sitt geografiska områdesansvar erbjuda hälsoundersökning och vård till flyktingar och migranter samt till personer som vistas i Sverige utan tillstånd enligt Lag (2008:344) om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl. samt de nationella och regionala kunskapsstöden.

3.16 Utbildning och forskning

Leverantören ska samverka med Region Jönköpings läns samordningsansvariga för grundutbildning, studierektororganisation och ansvariga för akademisering av primärvården under ledning av Futurum.

Grundutbildning

Studenter och elever

Leverantören ska följa Region Jönköpings läns avtal med universitet, högskolor, gymnasieskolor, yrkesutbildningar och andra utbildningssamordnare om att ta emot och handleda elever och studenter i lärande i arbetslivet (LIA), arbetsplatsbaserat lärande (APL) och verksamhetsförlagd utbildning (VFU) samt fältstudiedagar. Med APL, LIA och VFU menas såväl sammanhängande perioder av deltagande i vårdcentralens arbete, liksom kortare moment i syfte att nå lärandemålen.

Leverantören ansvarar för att kvalitet och inriktning följer målbeskrivningar för respektive utbildning och överenskomna krav på handledarkompetens. Handledarna ska följa gällande handledarinstruktioner och känna till lärandemålen för utbildningen.

Klinisk undervisningsmottagning (KUM)

Region Jönköpings län tecknar tilläggsuppdragsavtal med leverantörer för att bedriva klinisk undervisningsmottagning för studenter i Jönköpings län.

Vidareutbildning

Allmäntjänstgöring (AT) för läkare

Region Jönköpings läns organisation för AT (Futurum) samordnar AT-tjänstgöringen och uppdrar till leverantörer att ansvara för AT-läkares tjänstgöring inom allmänmedicin och följer Region Jönköpings läns riktlinjer (AT-koncept).

AT-läkarna är anställda av Region Jönköpings län under hela tjänstgöringen inom allmänmedicin. Eventuell jour betalas av den organisation där AT-läkaren tjänstgör.

Bastjänstgöring (BT) för ST läkare inom andra specialiteter

Enligt HSLF-FS 2021:8 ska ST inom samtliga specialiteter inledas med BT. Region Jönköpings läns organisation för BT (Futurum) samordnar BT-tjänstgöringen och uppdrar till leverantörer att ansvara för BT i primärvård.

BT ska följa Region Jönköpings läns riktlinjer för BT. Eventuell jour betalas av den organisation där BT/ST-läkaren tjänstgör.

Specialisttjänstgöring (ST) för läkare

Region Jönköpings län kan efter en ansökan uppdra till leverantör att ansvara för hela eller delar av en läkares ST (inklusive BT). Under närmaste åren kommer två förordningar som reglerar ST förekomma parallellt.

- Specialisttjänstgöring enligt förordning SOSFS FS 2015:8 (gamla förordningen)
- Specialisttjänstgöring enligt förordning HSLF-FS 2021:8 (nya förordningen där BT ingår i ST)

ST ska följa Region Jönköpings läns riktlinjer (ST-koncept) och verksamhetslokala riktlinjer för ST i allmänmedicin samt Socialstyrelsens föreskrifter.

Leverantören anställer och har arbetsgivaransvar för ST-läkare. Inför anställning av ST-läkare ska verksamhetschef samråda med ST-studierektor för att få stöd i rekryteringsprocessen.

Enligt särskilt beslut från Futurum kan leverantörens enskilda medarbetare åta sig uppdrag som vetenskaplig handledare till ST läkare i allmänmedicin.

Fortbildning av läkare med specialistkompetens i allmänmedicin med utbildning från EU- eller EES-land

Region Jönköpings län kan efter ansökan från leverantören bevilja ersättning för fortbildning av läkare med bevis om specialistkompetens från EU eller EES-land och som fått automatisk specialistkompetens i allmän medicin i Sverige.

Syftet med ersättningen är att läkaren ska få möjlighet till fördjupad introduktion i allmänmedicin i RJL samt t ex möjlighet för tjänstgöring på andra enheter inom RJL i form av sidotjänstgöring och auskultationer.

Fortbildningen får pågå upp till två år och ska följa *”Fortbildningskoncept av läkare med specialistläkarexamen från EU/EES-land”*. I särskilda fall kan Region Jönköpings län godkänna en längre period.

Leverantören anställer och har arbetsgivaransvar för EU/EES-specialist. Inför anställning av EU/EES-specialist ska verksamhetschef samråda med ST-studierektor för att få stöd i rekryteringsprocessen.

Praktisk tjänstgöring för psykologer (PTP)

Futurum samordnar Region Jönköpings läns PTP-program. Tjänstgöringen sker enligt Regionens riktlinjer (PTP-koncept) och följer Socialstyrelsens föreskrifter om praktisk tjänstgöring för psykologer (SOSFS 2008:34 M).

Region Jönköpings län kan efter en ansökan uppdra till leverantör att ansvara för hela eller delar av utbildningen. Leverantören anställer och har arbetsgivaransvar för PTP-psykologer. Inför anställning av PTP-psykolog kan verksamhetschef samråda med PTP-studierektor för att få stöd i rekryteringsprocessen.

Specialistutbildning för sjuksköterskor

Region Jönköpings län kan efter ansökan från leverantören bevilja ersättning för sjuksköterskor som ansökt och antagits till utbildningstjänst som specialistsjuksköterska med inriktning till distriktssköterska alternativt psykiatrisk vård.

Leverantören anställer och har arbetsgivaransvar för aktuell sjuksköterska. Anställningen ska vara tillsvidare.

Utbildning inom KBT – Kognitiv beteendeterapi

Region Jönköpings län kan efter ansökan från leverantören bevilja ersättning för medarbetare som ansökt och antagits till grundläggande utbildning i kognitiv beteendeterapi, KBT steg 1, 45/60 hp. Utbildningen ska motsvara de krav som ställs av Socialstyrelsen.

Magister eller master utbildning

Region Jönköpings län kan efter ansökan från leverantören bevilja ersättning för medarbetare i kliniskt nära verksamheter som studerar master eller magister utbildning med lön utifrån verksamhetens behov.

Forskning

Leverantören ska medverka i klinisk forskning. Leverantören kan själv ta initiativ till klinisk forskning eller medverka i forskning som föreslås av Akademisk primärvård. Leverantören ska informera Region Jönköpings län/Futurum om forskningsprojekt som bedrivs inom verksamheten.

Leverantören kan även medverka i industrifinansierade kliniska prövningar. Leverantören ska i dessa fall även inhämta godkännande från Region Jönköpings län/Futurum enligt regionens riktlinjer och riktlinjerna för genomförande av forskningen.

Leverantören kan få tillgång till Region Jönköpings läns infrastruktur för forskning som exempelvis handledning, statistikkonsultationer och bibliotekstjänster. Medarbetare hos leverantörer har rätt att söka forskningsmedel från FORSS, Futurum och andra organisationer. Leverantören kan få råd och stöd om lagar, föreskrifter och rutiner vid klinisk forskning inklusive klinisk läkemedelsprövning och annan uppdragsforskning.

Akademisering av primärvården

Primärvården i RJL är etablerad som en universitetssjukvårdsenhet (USVE). Alla leverantörer är en del i detta arbete. De tre delarna grundutbildning (3.18 grundutbildning), utveckling av vården (3.19) samt forskning (3.18 forskning) ingår i en universitetssjukvårdsenhets arbete och arbetet leds av en särskild USVE-organisation. Akademiska vårdcentralen är noder i USVE.

För att bli en akademisk vårdcentral ska man uppfylla Region Jönköpings läns särskilda krav som definieras i Akademisk vårdcentrals-koncept. Akademiska vårdcentraler kommer regelbundet att utvärderas. Futurum i samråd med vårdval Region Jönköpings län utser akademiska vårdcentraler.

3.17 Årligt systematiskt förbättringsarbetet

Utöver leverantörens skyldighet att bedriva systematiskt kvalitetsarbete i enlighet med avsnitt 2.1, ska leverantören årligen genomföra ett eget systematiskt förbättringsarbete med påvisbar patientnytta. Detta ska redovisas vid Region Jönköpings läns konferens Utvecklingskraft.

Region Jönköpings län beslutar årligen inom vilka områden det systematiska förbättringsarbetet ska omfatta.

3.18 Resurs för utveckling av nära vård – kunskapsstyrning

Leverantören ska i funktionen ha en namngiven medarbetare som är kliniskt verksam på vårdcentralen.

Uppdraget innebär att:

- stödja, leda och samordna vårdcentralens utveckling- och förbättringsarbete inom nära vård – kunskapsstyrningen
- Individen ska representera primärvården i regionala förbättringsarbeten inom området.
- Medverka i nätverksträffar och utbildning som erbjuds.

3.19 Deltagande i Fakta - allmänt kliniskt kunskapsstöd

Samtliga leverantörer har i uppdrag att bemanna grupperna inom Fakta – allmänt kliniskt kunskapsstöd i proportion till sin andel ersättning för ACG.

4. Informationshantering och IT

4.1 Inledning

Leverantören ska följa tillämpliga delar av Region Jönköpings läns riktlinjer för IT. Varje vårdenhet ska ha en namngiven kontaktperson för IT, telefoni och katalogtjänsten HSA.

4.2 Informationssäkerhet

Leverantören ska i sitt arbete med informationssäkerhet, förhålla sig till aktuella rättsliga krav i form av lagar, förordningar och myndighetsföreskrifter.

Leverantören ska följa Region Jönköpings läns regelverk för informationssäkerhet.

Leverantören ska utbilda nya användare i informationssäkerhet t.ex. med hjälp av introduktionsutbildning i informationssäkerhet som finns publicerad i Lärande och kompetensportalen (LOK). Leverantören ska också informera ny personal om det personliga ansvaret att följa policy och riktlinjer.

All användning av IT-systemen loggas. Leverantören ska följa upp loggar enligt Region Jönköpings läns riktlinjer.

Leverantörens verksamhet ska ha en för uppdraget avsedd funktionsbrevlåda inom rjl.se för hantering av bl.a. sekretessbelagd information.
Sekretessbelagd information får endast skickas från funktionsbrevlåda till funktionsbrevlåda då;

- Risken att känsliga och sekretessbelagda uppgifter når obehöriga kan medföra stor skada för enskild person.
- Verksamheten måste kunna säkerställa att informationen blir omhändertagen hos motpart.
- Personanknuten e-post aldrig får användas för sekretessbelagd information.

I de fall leverantören använder sig av konsult enligt avsnitt 2.5 Samarbetsformer är leverantören ansvarig för att konsulten är införstådd med och följer Region Jönköpings läns policy och riktlinjer för informationssäkerhet.
Region Jönköpings läns IT-utrustning får endast användas under den tid då leverantören och dess eventuella konsulter har ett pågående uppdrag för Region Jönköpings län. Om leverantören eller konsulter under pågående uppdrag har privat verksamhet samtidigt så får inte Region Jönköpings läns IT-utrustning användas i den privata verksamheten.

Leverantören ska upprätta, säkerställa och upprätthålla manuella reservrutiner för verksamheten som tillämpas vid ett eventuellt avbrott.

4.3 Personuppgifter

Leverantören ska hantera personuppgifter enligt gällande lagstiftning.

Leverantören är personuppgiftsansvarig för de personuppgifter som behandlas inom leverantörens organisation.

4.4 Verksamhetsdata

Leverantören ska på begäran kunna leverera elektroniskt läsbar data för tex uppföljning, fakturaunderlag etc.

I kommunikation med Region Jönköpings län eller andra vårdgivare ska leverantören använda definitioner och termer i IT-systemen som fastställs av Region Jönköpings län.

Leverantören ska i förekommande fall följa de särskilda regler som gäller för hantering av information vid verksamhetsövergång.

De data som delas med Region Jönköpings län i gemensamma system lämnas i vissa fall vidare till tredje part i aggregerad form. Region Jönköpings län ansvarar för att säkerställa att inget röjande sker i samband med den typen av datautlämning.

4.5 IT-system och infrastruktur

IT system och utrustning

Leverantören ska enbart använda utrustning i IT-infrastrukturen som är godkänd av Region Jönköpings län. Datorer och skrivare tillhandahålls av Region Jönköpings län. Eventuellt kan medicinteknisk utrustning eller annan utrustning anslutas efter samråd och godkännande och i dessa fall skall leverantören själv säkerställa att fullgod IT-säkerhet upprätthålls.

Leverantören förbinder sig att använda de obligatoriska IT-system som Region Jönköpings läns. anvisar. I förekommande fall skall leverantören följa Region Jönköpings läns riktlinje för respektive system. Region Jönköpings län tillhandahåller system och utbildning av superanvändare i förhållande till verksamhetens storlek.

Region Jönköpings län ansvarar för underhåll av Regionens system och leverantören ansvarar för dess innehåll. För administrativa dokument ska PDF och Officekompatibla filformat användas.

Leverantören ska använda sig av SITHS och HSA enligt Region Jönköpings läns riktlinjer. Leverantören ansvarar för att användarna inte har tillgång till fler programvaror och system än nödvändigt.

Leverantören ska kontinuerligt tillse att utrustningen är uppkopplad mot rjl:s nätverk för att säkerställa att skyddet mot skadlig kod, virus och spionprogram är aktuellt på verksamhetens utrustning.

Leverantören har rätt att använda egna stödsystem under förutsättningar att det inte krävs någon installation/förändring av eller stör andra delar av IT-miljön. Region Jönköpings län lämnar ingen support för dessa.

System och program som används för andra ändamål än Region Jönköpings läns uppdrag till leverantören ska inte användas i den av Region Jönköpings län tillhandahållna IT-miljön.

System, program och utrustning som tillhandahålls av Region Jönköpings län får bara användas för verksamhet inom vårdval Region Jönköpings län.

IT-infrastruktur

Region Jönköpings län levererar kommunikationslösning mot Region Jönköpings läns nätverk inklusive nätverksutrustning. Leverantören ansvarar för det interna fastighetsnätet för data och telefoni, inklusive förbindelsen mellan avlämningspunkt och verksamhetens lokaler. Fastighetsnätet ska följa Region Jönköpings läns standard för kabelsystem.

Region Jönköpings län kan komma att leverera annan IT-uppkoppling till utlagd mottagning och filial än för leverantörens huvudmottagning.

Övrigt

Region Jönköpings län tillhandahåller inte infrastruktur, IT-system, datorer, skrivare eller liknande till leverantörens underleverantörer.

Vid införande av nya IT-tjänster eller vid större utbyggnader av Region Jönköpings läns befintliga IT-tjänster som kan komma att ingå i utbudet till leverantören upprättas ett nytt avtal.

4.6 Support och IT-konsulttjänster

Leverantören har rätt att använda Region Jönköpings läns supportorganisation i frågor om Region Jönköpings läns IT-infrastruktur och fastställda IT-system. Servicenivåer för respektive IT-tjänst fastställs av systemägare, vilket innebär att olika system har olika inställelsetider gällande support.

Leverantören ska använda IT-beställningssystem och de blanketter som Region Jönköpings län tillhandahåller för beställningar. Leverantören ska göra felanmälningar på utrustning och program till Region Jönköpings läns kundcenter på IT-centrum. Region Jönköpings län har rätt att ha planerade avbrott för systemuppdateringar, nyinstallationer, service och underhåll.

Leverantören kan, efter överenskommelse, köpa IT-konsulttjänster från Region Jönköpings län inom systemområden som är relevanta för Region Jönköpings läns uppdrag till leverantören.

5. Uppföljning och Rapportering

5.1 Avtalsuppföljning

Region Jönköpings län har en kontinuerlig uppföljning av villkoren för godkännande av leverantör och andra avtalsvillkor.

5.2 Uppdragsuppföljning

Region Jönköpings län följer upp den kvalitet i vården som Region Jönköpings län vill förmedla till invånarna utifrån svensk lag. God vård innebär att hälso- och sjukvården ska:

- vara säker
- vara kunskapsbaserad och ändamålsenlig
- vara patientfokuserad
- vara effektiv
- vara jämlik
- ges i rimlig tid

Uppföljning ska tex bidra till en positiv utveckling av befolkningens hälsa och leverantörernas verksamhet.

Region Jönköpings län har en kontinuerlig uppföljning av verksamhetsdata från vårdens IT-stöd som ingår i månadsuppföljning, delårsrapporter och årsredovisning. Nyckeltal och kvalitetsindikatorer kan revideras årligen i samband med regionfullmäktiges beslut om budget.

Verksamhetsdata och resultat är tillgängliga för leverantören via Region Jönköpings läns IT-stöd för analys- och rapportuttag.

Ett urval av vårdcentralernas resultat kan komma att redovisas publikt för att ge invånare insyn i verksamheten och underlag för att välja vårdcentral.

Patientenkäter

Leverantören ska samverka med Region Jönköpings län om patientenkäter och i förekommande fall delta i den nationella patientenkäten. Region Jönköpings län har rätt att ta del av allt grundmaterial från gemensamma patientenkäter.

Insyn och rapportering

Leverantören ska på begäran lämna ut relevant information till Region Jönköpings län, tex uppgifter om bemanning och kompetens.

Information ska kunna lämnas ut för att tillgodose invånarnas önskemål och behov av insyn i hur uppdraget utförs enligt kommunallagen samt för att Region Jönköpings län ska kunna säkerställa sitt uppdrag som huvudman för hälso- och sjukvården inom regionen.

Leverantören är inte skyldig att lämna information om utlämnandet strider mot lag eller annan författning.

Kvalitetsregister och andra register

Leverantören ska rapportera till de kvalitetsregister och andra register som är aktuella för primärvården utifrån kunskapsstyrningen t.ex. PrimärvårdsKvalitet.

5.3 Dialog

Region Jönköpings län kallar leverantören till dialog en gång om året för genomgång av verksamheten utifrån ett urval av inhämtade uppgifter. Inför genomgången ska leverantören gjort en egen analys av sin verksamhet inklusive medicinska resultat.

Förutom den årliga genomgången kan Region Jönköpings län kalla till uppföljningsdialoger inom specifika områden, exempelvis läkemedelsförskrivning.

5.4 Fördjupad uppföljning och revision

Region Jönköpings län har rätt att genomföra fördjupad uppföljning hos enskilda leverantörer eller inom specifika områden. Fördjupad uppföljning sker bland annat genom verksamhetsrevision, kostnadsjämförelser och produktivitetsanalyser.

Region Jönköpings län har rätt att självt eller genom ombud revidera leverantörens verksamhet, exempelvis av medicinsk kvalitet, ekonomiska och juridiska förhållanden. Möjligheten till revision omfattar även underleverantörer som leverantören anlitar för genomförande av uppdraget. Leverantören ska utan kostnad för Region Jönköpings län biträda vid revision bland annat genom att – men inte begränsat till – ställa nödvändig dokumentation till förfogande.

6. Ersättningsvillkor

6.1 Budgetram

Regionfullmäktige fördelar årligen resurser på områdesnivå utifrån behovsbeskrivningar, nationella jämförelser, demografi och socioekonomiska faktorer, medicinsk utveckling och kunskapsstyrning, löne- och prisutveckling samt rationaliseringsbehov.

För löne- och prisutveckling kompenseras leverantörerna med utgångspunkt från Sveriges Kommuner och Regioners prisindex. Ersättning för läkemedel justeras separat efter faktisk och förväntad kostnadsutveckling. Om läkemedelskostnaderna under året totalt visar sig över- eller underskrida fem miljoner kronors skillnad jämfört med den totala läkemedelsbudgeten kan nivåerna för läkemedelsersättningen retroaktivt komma att justeras under pågående år. Förändringar i kost-

nadsansvar mellan Region Jönköpings läns olika verksamheter påverkar budgetramen enligt principen att ett utökat kostnadsansvar motsvaras av en utökad ersättning och vice versa. Ändrade kostnader som faller inom ramen för befolkningens förändrade konsumtion, eller härrör från ändrade arbetssätt hos leverantörerna, medför inte någon förändring i ersättningsramen. Ökat demografibehov täcks inte av utökad budget utan ska i första hand mötas med effektiviserad verksamhet genom förändrade arbetssätt.

Region Jönköpings läns inriktningsmål är att ligga i nedre kvartilen jämfört med övriga län/regioner avseende strukturjusterad hälso- och sjukvårdskostnad per invånare.

Centrala överskott som beror på oväntade utfall kan komma att betalas ut retroaktivt fördelat via ACG och CNI under året. Vissa ersättningar kan vara villkorade av kommande uppdrag från Region Jönköpings län. Om inte uppdrag motsvarande avsatta medel kommer från Region Jönköpings län kan medlen fördelas via ACG och CNI under året.

6.2 Ersättningsmodell

Region Jönköpings läns ersättningsmodell för vårdval primärvård utgår från att pengarna följer patienten. Modellen ska stimulera måluppfyllelse, samverkan och kvalitetsutveckling. Modellen ska vara transparent så att det är tydligt på vilka grunder ersättning ges. Ersättningsnivåerna revideras årligen.

Den samlade ersättning som utbetalas till en leverantör förväntas täcka samtliga kostnader för uppdraget enligt regelboken för Primärvård inom vårdval Region Jönköpings län.

Region Jönköpings län ersätter leverantören för vård av patienter som valt en vårdcentral i Region Jönköpings län, men som är folkbokförda i annat län, på samma sätt som patienter folkbokförda i Jönköpings län, med undantag för läkemedelsersättningar.

Ersättningsmodellen förutsätter att Region Jönköpings län och leverantörerna tar gemensamt ansvar för att upprätthålla modellens intentioner och normer. Leverantören är ansvarig för att ersättningen inte baseras på felaktiga registreringar och uppgifter.

Parterna ska samverka kring modellens tillämpning och utveckling. Den totala ersättningen är högre än den budgetram som regionfullmäktige beslutat i Region Jönköpings läns budget med flerårsplan. Detta beror på att ersättningsmodellen även innehåller andra finansieringskällor.

Vissa specifika ersättningar kan användas under ett eller ett par år för att stimulera införandet av nya arbetssätt. Därefter kan arbetssättet anses infört och vårdenheterna ersätts fortsättningsvis enligt vårdtyngd och socioekonomiska faktorer.

För primärvårdsuppdrag som lämpar sig att centraliseras i Region Jönköpings län av kompetens- och effektivitetsskäl kan tilläggsuppdrag utlysas.

Specifika ersättningar som tas bort eller tillkommer vid årsskiften och regleras med en månads eftersläp hanteras genom att kapiteringen ökar eller minskar beroende på den specifika ersättningens uppbyggnad. På så sätt minimeras effekten av en månads eftersläp över årsskiften.

6.3 Ersättning 2025

Ersättning	**Totalbelopp tkr**
Patientrelaterad ersättning	
Vårdtyngd enligt ACG (Adjusted Clinical Groups)	1 410 368
Socioekonomiska faktorer, CNI (Care Need Index)	253 889
Läkemedel	545 000
Nära vård mest sjuka – Prediktion för inskrivning inom 60 dagar	40 000
Vårdsamordning	24 300
Läkarbesök i hemmet	22 300
Läkaruppdrag i särskilda boendeformer och korttidsboenden	17 900
Läkaruppdrag och samverkan med den kommunala hemsjukvården i ordinärt boende	18 100
Läkarmedverkan i barnhälsovården	13 800
Resurs för utveckling av nära vård kunskapsstyrning	10 400
Sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen	2 000
Tolk	8 300
Hälsosamtal	6 900
Vaccinationer, särskilt kostnadskrävande patienter	1 800
Kvalitetsersättning	
Systematiskt förbättringsarbete	7 700
Deltagande i utvecklings- och kvalitetsarbeten	2 200
Särskild ersättning	
ST-läkare	88 000
Utbildning för SSK, PTP, KBT, KUM	13 000

Centrala utbildningsmedel	4 000
Utökade öppettider	17 400
Besök hos läkare och sjukgymnaster med nationell taxa	5 000
Ökad tillgänglighet utanför kommunernas huvudorter	10 000
Samordnare gemensam närakut	1 500
Summa ersättningar	**2 523 857**
Vårdval primärvård centrala kostnader/intäkter samt patientavgifter	69 500
Budget Vårdval primärvård	**2 454 357**

6.4 Patientrelaterad ersättning

Vårdtyngd enligt ACG (Adjusted Clinical Groups)

ACG är en metod för att kategorisera patienters sjukdomar genom att gruppera diagnoser i öppen vård. ACG-grupperna representerar hälsotillstånd och är definierade utifrån sjukdomsbörda, ålder och kön. ACG-grupperna tilldelas olika vikter beroende på resursåtgång.

Ersättningen grundas på invånarnas registrerade diagnoser i både öppen och sluten vård de senaste 18 månaderna.

Leverantören får ersättning för de invånare som valt vårdcentralen. Leverantören får inte bygga sitt listningsunderlag på utomlänsinvånare. Listade utomlänsinvånare får endast utgöra en mindre andel av listningsunderlaget.

År 2025 är ersättningen för 1,0 relativ ACG-poäng 3 802 kronor.

Socioekonomiska faktorer, CNI (Care Need Index)

CNI är en metod att kategorisera vårdtyngd utifrån socioekonomiska faktorer. Leverantören får ersättning för sin genomsnittliga CNI-poäng per invånare som valt vårdcentralen. Statistiska centralbyrån (SCB) beräknar CNI på vårdcentralsnivå varje månad.

År 2025 är ersättningen för 1,0 CNI-poäng 304 kronor.

Variabler	**CNI-poäng**
Ensamboende äldre än 65 år	6,15
Utlandsfödd	5,72
Arbetslös	5,13

Ensamstående förälder	4,19
Flyttningar senaste året	4,19
Lågutbildad	3,97
Barn yngre än fem år	3,23

Läkemedel

Leverantören får ersättning för basläkemedel för listade invånare som är folkbokförda i Jönköpings län.

15 procent av ersättningen fördelas enligt CNI och 1,0 CNI-poäng är 91 kronor.

85 procent av ersättningen fördelas enligt ålder:

Ålder	Ersättnings-vikt	Ersättning per person, kr
0-41	0,21	290
42-53	0,50	692
54-63	1,00	1 383
64-70	1,59	2 199
71-76	2,18	3 015
77-	3,12	4 315

Nära vård mest sjuka – Prediktion för inskrivning inom 60 dagar (Prea60)

Region Jönköpings län ersätter leverantören för dokumenterade överenskommelser till patienter som har identifierats som riskpatienter för inskrivning inom 60 dagar.

För att erhålla ersättning ska dokumenterade överenskommelser alternativt SIP upprättats i primärvården de senaste 90 dagarna vid månadsmätningen.

Målet är att vårdcentralens andel överenskommelser alternativt SIP upprättade i primärvården till riskpatienter ska vara minst 60 procent för att hel ersättning ska utbetalas. Halv ersättning utbetalas när andelen är minst 50 procent.

En tolftedel av ersättningen utbetalas månadsvis och är proportionell utifrån vårdcentralernas måluppfyllelse relaterat till antal patienter med risk för inskrivning inom 60 dagar.

Vårdsamordning

Region Jönköpings län ersätter leverantören för vårdsamordnarens samordning och deltagande i samordnad individuell plan (SIP) enligt avsnitt 3.6.

- Ersättning för vårdsamordning är 225 kronor per invånare för listade patienter äldre än 74 år.
- Samordning och deltagande i SIP innefattar hela vårdplaneringsprocessen, och inte enbart upprättandet av SIP. Upprättande av SIP ska ske enligt Region Jönköpings läns riktlinjer.
  Ersättningen är 4 000 kronor per patient och vårdplaneringsprocess.

Läkarbesök i hemmet

Region Jönköpings län ersätter leverantören för läkarbesök i hemmet enligt avsnitt 3.7.

Leverantören kan även erhålla ersättning för hembesök på annan plast än folkbokföringsadressen om den enskilda invånaren på grund av komplex livssituation och utanförskap av olika slag inte nås av primärvården.

Fysiska besök av läkare ersätts med 3 000 kronor.

Läkaruppdrag i särskilda boendeformer och korttidsboenden

Region Jönköpings län ersätter leverantören som har avtal om läkarmedverkan på korttidsplatser och särskilda boendeformer för äldre enligt avsnitt 3.7 Korttidsboenden och särskilda boendeformer.

Ersättningen för permanentboendeplats är 4 000 kronor och för korttidsplats 12 000 kronor per år.

För att erhålla den särskilda ersättningen för läkarbesök i hemmet på 3 000 kronor krävs att det föreligger ett akut medicinskt behov som inte kan hanteras på distans (exempelvis telefon eller digitalt) eller under planerad läkarmottagning på boendet. Det vill säga det ska finnas ett akut behov av ett fysiskt läkarbesök som inte kan anstå.

Läkaruppdrag och samverkan med den kommunala hemsjukvården i ordinärt boende

Region Jönköpings län ersätter leverantören med 420 kronor per invånare för listade patienter äldre än 74 år.

Ersättningen avser att garantera invånare inskrivna i hemsjukvården i ordinärt boende motsvarande resurser som boende i särskilt boende.

Läkarmedverkan i barnhälsovården

Region Jönköpings län ersätter leverantören för läkarmedverkan i barnhälsovården.

Behovet av läkartid beräknas dels på ett genomsnitt av antal barn som är födda de tre senaste åren inom vårdcentralens geografiska område viktat med CNI värde beräknat på barnens föräldrar. Ju högre CNI värde desto mer läkartid per barn.

Ersättningen är 1 470 kronor per timme.

Resurs för utveckling av nära vård – kunskapsstyrning

Leverantören får ersättning för utsedd kontaktperson enligt avsnitt 3.18

Ersättningen består av en grundersättning på 75 000 kronor samt 20 kronor per listad invånare och år.

Sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen

Region Jönköpings län ersätter leverantören för sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen enligt avsnitt 3.12.

Ersättning utgår för primärvårdens rehabiliteringsutredning i team (PR-team) eller motsvarande med 4 000 kronor per utredning enligt Region Jönköpings riktlinjer för registrering.

Ersättningen betalas ut kvartalsvis.

Tolk

Leverantören får ersättning för månadsvis redovisade tolkarvoden. Ersättning medges för max tre månader gamla fakturor.

Hälsosamtal

Region Jönköpings län ersätter leverantören för hälsosamtal som genomförs med hjälp av hälsokurvan enligt avsnitt 3.5 med 1 100 kronor.

Vaccinationer

Region Jönköpings län ersätter leverantören för vaccinationer enligt förtydligande.

Särskilt kostnadskrävande patienter

Region Jönköpings län kan besluta om ersättning till leverantörer med ansvar för vård av särskilt kostnadskrävande patienter. Ersättningen ska garantera god vård för ett fåtal patienter med behov av mycket stora volymer eller särskilt dyra sjukvårdsmaterial.

Leverantörer ansöker om ersättningen och Region Jönköpings län beslutar i varje enskilt fall. Ersättningen täcker leverantörens redovisade kostnader för sjukvårdsmaterial utöver 60 000 kronor per år och patient.

Vård av patient som är listad på annan vårdcentral

Ersättning gäller alla invånare folkbokförda i Sverige.

Fysiska besök

Region Jönköpings län ersätter leverantören för fysiska besök av patienter som inte är listade på vårdcentralen.

	Ersättning*
Läkarbesök	650 kr
Sjukvårdande behandling	450 kr

* Ersättning inklusive medicinsk diagnostik. Erlagd patientavgift tillfaller inte leverantören enligt avsnitt 6.7.

Digitala besök

Region Jönköpings län ersätter leverantören för digitala besök av patienter som inte är listade på vårdcentralen.

	Ersättning*
Digital läkarkontakt	250 kr
Digital kontakt hos andra yrkeskategorier	200 kr

* Ersättning inklusive medicinsk diagnostik. Erlagd patientavgift tillfaller inte leverantören enligt avsnitt 6.7.

Vård av utländska medborgare och utlandssvenskar

Leverantören får ersättning för vård av personer bosatta i EU- eller EES-land. Underlag för utbetalning enligt Region Jönköpings läns riktlinjer (exempelvis kopia på giltigt EU-kort) ska skickas in till Region Jönköpings län. Saknas fullständigt underlag betalas inte någon ersättning ut.

För vård av utländska medborgare och utlandssvenskar bosatta i länder utanför EU och EES gäller särskilda regler. I flera fall betalar patienten själv sin vård.

Vård av asylsökande, kvotflyktingar m.m.

Leverantören får ersättning för vård av asylsökande. Särskilda regler gäller, se Region Jönköpings läns riktlinjer. Kvotflyktingar och anknytningsflyktingar har rätt till en kostnadsfri hälsoundersökning inom en tolvmånadersperiod efter ankomst till Sverige.

För att ersättning ska utbetalas ska registrering ske enligt Region Jönköpings läns riktlinjer. I aktuella fall måste uppgifter om LMA-kortets dossiernummer framgå. Saknas detta betalas ingen ersättning ut.

6.5 Kvalitetsersättning

Eget systematiskt förbättringsarbete

Region Jönköpings län betalar ut ersättning i samband med godkända riktmärken (2 stycken). Ersättningen består av en grundersättning på 100 000 kr samt 10 kronor per listad invånare och år.

Deltagande i utvecklings- och kvalitetsarbeten

I grunduppdraget ingår att leverantören ska delta aktivt i förbättrings- och utvecklingsarbeten som kan ske i samverkan internt och externt.

Ersättningen ska inte ses som en heltäckande ersättning för uppdraget utan ett sätt att premiera och främja deltagande.

Ersättning för deltagande Forum Primärvård Beställare Utförare (Forum-PBU)
Utsedd representant ersätts endast för deltagande den faktiska mötestiden enligt modell nedan.

Ersättning för deltagande Regionalt programområde (RPO)
Utsedd representant ersätts endast för deltagande den faktiska mötestiden enligt modell nedan.

Ersättning för deltagande i grupper enligt ”Ledningssystem för samverkan Region Jönköpings län och kommunerna gällande hälsa, vård och omsorg”.
Utsedd ledamot eller representant i länsövergripande arbetsgrupp ersätts endast för deltagande den faktiska mötestiden enligt modell nedan.

Ersättning utbetalas per redovisad timma.

Personalkategori	Pris per timma
Specialistläkare, verksamhetschefer	1 200 kr
Psykolog	740 kr
Sjuksköterska, arbetsterapeut, sjukgymnast	560 kr
Administrativ personal, undersköterska	430 kr

Ersättning kan även utgå för andra större regionala länsövergripande förbättrings-arbeten eller nationella uppdrag. Vilka uppdrag som ersätts fastställs av vårdval Region Jönköpings län. Alla ersättningar förutsätter att leverantören meddelat vårdval Region Jönköpings län om leverantörens deltagande i projekt, grupp eller annat utfört uppdrag.

Ersättning för deltagande i pilot
Region Jönköpings län ersätter leverantören som deltar som pilot i syfte att testa nya arbetssätt som sedan kan spridas i Region Jönköpings län. En särskild ersätt-ning som bestäms i förväg betalas ut från fall till fall. Ersättningen baseras på an-tal listade på vårdcentralen och pilotverksamhetens storlek.

Ordförandeskap i Länsgemensamma programområden (LPO)
Region Jönköpings län ersätter leverantören som bemannar primärvårdens ordfö-randeskap i aktuella LPO grupper. Ersättningen är 10 procent av en heltidslön (regionens genomsnittslön för respektive personalkategori) inklusive kostnader för overhead. Ordförande ska vara en av de ordinarie deltagarna från primärvården i aktuell Fakta grupp.

Kvalitetsindikatorer kopplad till ersättning

Under avtalsperioden kan Region Jönköpings län komma att, med hjälp av Forum Primärvård Beställare Utförare (Forum-PBU) ta fram förslag till kvalitetsindikatorer för nästkommande verksamhetsår utifrån ett patient- och producentperspektiv.

Region Jönköpings län beskriver hur indikatorerna ska mätas, redovisas, följas upp och ersättas. Kvalitetsindikatorerna ska vara klara senast tre månader före nästa verksamhetsår.

6.6 Särskild ersättning

Utbildning

Specialisttjänstgöring allmänmedicin enligt förordning SOSFS 2015:8 (gamla förordningen)

Leverantören kan efter godkänd ansökan få ersättning under den tid läkaren fullgör sin ST-tjänstgöring, vilket normalt innebär fem år.

Region Jönköpings län ersätter som regel max 60 månaders heltidstjänstgöring (eventuell provanställning inräknad) men kan vid särskilda skäl förlänga ersättningen med upp till 12 månader. Exempel på särskilda skäl är läkare med utbildning från annat land där kompetensnivå inte motsvarar en Svensk läkarutbildning med AT utan kommer behöva en längre genomsnittlig utbildning för att kunna bli godkänd som specialist i allmänmedicin.

Vårdcentralen står för alla kostnader som är förenade med ansvaret för en ST-läkare. Vårdcentralen avlönar ST-läkaren under hela specialisttjänstgöringen. Vid tjänstgöring utanför vårdcentralen ska eventuella jourer avlönas av den organisation där ST-läkaren tjänstgör.

Leverantören får ersättning med 61 000 kronor per månad beräknat på heltidstjänstgöring.

Specialisttjänstgöring allmänmedicin enligt förordning HSLF-FS 2021:8 (nya förordningen)

Leverantören kan efter godkänd ansökan få ersättning under den tid läkaren fullgör sin ST tjänstgöring, vilket normalt innebär 5,5 år.

Region Jönköpings län ersätter som regel max 66 månaders heltidstjänstgöring (eventuell tillgodoräknas tjänstgöring på Nässjö utbildningscenter) men kan vid särskilda skäl förlänga ersättningen med upp till 12 månader. Exempel på särskilda skäl är läkare med utbildning från annat land där kompetensnivå inte motsvarar en Svensk läkarutbildning utan kommer behöva en längre genomsnittlig utbildning för att kunna bli godkänd som specialist i allmänmedicin.

Vårdcentralen står för alla kostnader som är förenade med ansvaret för en ST-läkare. Vårdcentralen avlönar ST-läkaren under hela specialisttjänstgöringen. Vid tjänstgöring utanför vårdcentralen ska eventuella jourer avlönas av den organisation där ST-läkaren tjänstgör.

Leverantören får ersättning med 61 000 kronor per månad beräknat på heltidstjänstgöring.

Pre-ST via Nässjö utbildningscenter för specialisttjänstgöring allmänmedicin enligt förordning HSLF-FS 2021:8

Leverantören kan efter ansökan få ersättning retroaktivt för den pre-ST tid läkaren fullgjort via Nässjö utbildningscenter under max 3 månader heltidstjänstgöring.

Leverantören får ersättning med 43 000 kronor per månad beräknat på heltidstjänstgöring.

Vetenskaplig handledning av ST-läkare

Leverantören kan efter godkänd ansökan få ersättning för anställd som åtar sig uppdrag som vetenskaplig handledare till ST-läkare i allmänmedicin enligt särskilt beslut.

Fortbildning av läkare med specialistläkarexamen från EU eller EES land
Leverantören kan efter godkänd ansökan få ersättning för fortbildning av läkare med läkarexamen, från EU eller EES-land, som fått automatisk specialistkompetens i allmän medicin i Sverige i samband med ansökan om svensk legitimation. Ersättningen är densamma som för ST-läkare i ST-utbildning under den tid som kompletterande utbildning sker. Ersättning utgår upp till 2 år, vid särskilda skäl kan ersättningen förlängas med upp till 6 månader.

Specialistutbildning för sjuksköterskor
Leverantören kan efter godkänd ansökan få ersättning med 43 000 kronor per månad för specialistutbildning till distriktssköterska och 48 000 kronor per månad för specialistutbildning till psykiatrisjuksköterska beräknat på heltidsstudier.

PTP-psykolog
Leverantören kan efter godkänd ansökan få ersättning med 43 000 kronor per månad beräknat på heltidstjänstgöring.

För att en vårdcentral ska kunna anställa en PTP-psykolog med central finansiering krävs att vårdcentralen är bemannad med minst en legitimerad psykolog med dokumenterad erfarenhet av tjänstgöring i primärvårdsverksamhet samt att vårdcentralen kan erbjuda PTP-handledning av psykolog med minst tre års erfarenhet av yrket.

KBT-utbildning steg 1
Leverantören kan efter godkänd ansökan och genomförd godkänd termin få ersättning med 50 000 kronor per termin

Magister eller master utbildning
Leverantören kan efter godkänd ansökan och för varje 30 högskolepoäng studenten uppnår få ersättning med 100 000 kr.

Klinisk undervisningsmottagning (KUM)
Leverantören kan efter godkänd ansökan teckna avtal med Region Jönköpings län gällande tilläggsuppdrag för att bedriva klinisk undervisningsmottagning i Jönköpings län. Uppdraget ersätts enligt särskild modell.

Centrala utbildningsmedel
Region Jönköpings län har avsatt fyra miljoner till centrala utbildningsmedel som en del i omställningen av den nära vården till primärvården. Avsatta medel hanteras centralt och är inte ansökningsbara. Avsatta medel är till regionalt arrangerade utbildningar för primärvården för merkostnader som till exempel externa föreläsare och inköpta utbildningar.

Utökade öppettider

Leverantören kan efter godkänd ansökan få ersättning för utökade öppettider utöver 9 timmar per dag 08:00-17:00 vardagar. Under den utökade öppettiden ska vårdenheten:

- ta emot akuta patienter enligt sitt närakutsuppdrag
- ha bokningsbara tider för planerade fysiska läkarbesök
- bedriva telefonrådgivning.

De utökade öppettiderna ska gälla under en längre period och kommuniceras tydligt till invånarna. Region Jönköpings län ska i god tid meddelas utökade öppettider eller förändring av utökade öppettider.

Ersättningen är 3 300 kronor per timme.

Modell för ökad tillgänglighet utanför kommunernas huvudorter

Leverantören kan efter ansökan få ersättning för mottagning utanför kommunernas huvudorter. Ersättning gäller orter från vilkas invånare har mer än 20 minuter till vårdcentralen med bil. Region Jönköpings län bedömer vilka mottagningar som ger rätt till ersättning. Om flera mottagningar finns på samma ort delas ersättningen. Stängning under t ex sommaren medför utebliven ersättning.

För mottagningar som förbättrar tillgängligheten för fler än 100 invånare och har öppet minst en gång per vecka och minst fyra timmar per dag är ersättningen 350 000 kronor per ort och år. Region Jönköpings län ersätter även sjuksköterskemottagning på Visingsö på motsvarande sätt.

För mottagningar som förbättrar tillgängligheten för fler än 100 invånare och har öppet minst tre gånger per vecka och minst fyra timmar per dag är ersättningen 450 000 kronor per ort och år.

För läkarmottagningar som förbättrar tillgängligheten för mellan 1 000 – 3 000 invånare och har öppet minst fyra dagar per vecka och minst åtta timmar per dag är ersättningen 900 000 kronor per ort och år.

För läkarmottagningar som förbättrar tillgängligheten för fler än 3 000 invånare och har öppet minst fyra dagar per vecka och minst åtta timmar per dag är ersättningen 1 300 000 kronor per ort och år.

Samordnare med ansvar för gemensam närakut

Leverantören kan efter godkänd ansökan teckna avtal med Region Jönköpings län gällande tilläggsuppdrag samordnare för gemensam närakut.

Ersättningen är 4 kronor per invånare och år och länsdel.

Riktade statsbidrag

Regeringen använder särskilda statsbidrag för att stimulera utveckling inom viktiga områden i regionernas och kommunernas verksamhet. Villkoren för statsbidragen beslutas vanligen för ett eller två år i taget. Leverantören förväntas delta i relevanta förbättringsområden kopplat till stadsbidrag. Modellerna för ersättning varierar.

Momskompensation

En privat leverantör får momskompensation genom att ersättningen räknas upp med 5 procent på nettoutbetalningen.

Enligt nuvarande momslagstiftning har landstingskommunala leverantörer avdragsrätt för ingående moms. Motsvarande gäller inte privata leverantörer som i stället måste kostnadsföra ingående moms. För att privata och landstingskommunala leverantörer ska kunna konkurrera på lika villkor får de privata leverantörerna därför kompensation för sina merkostnader för moms.

6.7 Avdrag/Kostnader

Patientavgifter

Leverantören är skyldig att ta ut de patientavgifter som fastställts av Region Jönköpings län. Följsamheten till detta är grundläggande för att Region Jönköpings läns patienter ska behandlas lika.

Patientavgifter räknas av mot den ersättning som betalas ut. Patientavgifterna är en delfinansiering av ersättningsmodellen.

Månadsvis sker avstämning mellan budgeterade patientintäkter och faktiskt utfall. Vid större avvikelser kan en justering av ersättning göras i proportion till ACG/CNI.

Vårdcentralen ersätts inte för uteblivna patientintäkter till följd av att patienten låter bli att betala avgift enligt Region Jönköpings läns avgiftsregler. Leverantören får inte heller ersättning för återbetald patientavgift, exempelvis den som en patient som vid planerat besök får vänta mer än 30 minuter har rätt till.

Läkemedel

Leverantören betalar förmånskostnaden för basläkemedel (läkemedel på recept) för listade invånare folkbokförda i Jönköpings län (oavsett förskrivare). För listade invånare som inte är folkbokförda i Jönköpings län betalar personens hemlandsting. Läkemedelskommittén reviderar listan med basläkemedel årligen. Nyregistrerade läkemedel kan tillföras listan under året.

Förmånskostnaden för basläkemedel belastar vårdcentralen. Basläkemedel är alla läkemedel på recept, med följande undantag:

- Läkemedel som uppenbart är sjukhusspecifika.
- Läkemedel (7-ställig ATC-kodsnivå) där riktlinjerna är att Region Jönköpings läns årskostnad för enskilt läkemedel ska överstiga 0,5 miljoner kronor och primärvårdens förskrivning vara mindre än 30 procent. Båda kriterierna ska vara uppfyllda.

NOAK-läkemedel (Dabigatranetexilat, Rivaroxaban, Apixaban och Edoxaban) belastar vårdcentralen med halva förmånskostnaden.

Leverantören har även kostnadsansvar för de rekvisitionsläkemedel som behövs i vårdcentralens verksamhet.

Kostnader för läkemedel (med undantag för syrgas) i akutförråd på särskilda boendeformer inom kommunal hälso- och sjukvård belastar inte vårdcentralen.

Medicinsk service inom Region Jönköpings län

Leverantören har kostnadsansvar för alla typer av medicinsk diagnostik som beställs av vårdcentralen.

Avdrag för besök på annan vårdcentral i Region Jönköpings län

Leverantören får avdrag när listad patient får vård på annan vårdcentral i Region Jönköpings län. Avdragen inkluderar kostnader för medicinsk diagnostik. Avdragen görs i samband med den månatliga utbetalningen av ersättning.

Fysiska besök

	Avdrag*
Läkarbesök	650 kr
Sjukvårdande behandling	450 kr

* Inklusive medicinsk diagnostik, exklusive patientavgift

Digitala besök

	Avdrag*
Digital läkarkontakt	250 kr
Digital kontakt hos andra yrkeskategorier	200 kr

* Inklusive medicinsk diagnostik, exklusive patientavgift

I de fall leverantören har tecknat avtal om att köpa vård från en annan leverantör, där avtalet även reglerar ersättning och denna avviker från prislistan, ska leverantören betala ersättning till den leverantör som har tillhandahållit vården. Avtalsparterna administrerar och ansvarar själva för de ekonomiska mellanhavandena.

Avdrag för besök i andra regioner

Leverantören får avdrag för besök när listad patient får vård på primärvårdsnivå i andra regioner.

Avdrag för besök utanför länet sker i samband med att den besökta regionen fakturerar Region Jönköpings län. Den besökta regionen ska fakturera patientens hemregion senast sex månader efter besöket.

Fysiska besök

	Avdrag*
Läkarbesök	650 kr
Sjukvårdande behandling	450 kr

* Inklusive medicinsk diagnostik, exklusive patientavgift

Digitala besök

	Avdrag*
Digital läkarkontakt	250 kr
Digital kontakt hos andra yrkeskategorier	200 kr

* Inklusive medicinsk diagnostik, exklusive patientavgift

Avdrag för besök hos privat vårdgivare på nationella taxan eller vårdavtal på primärvårdsnivå

Leverantören får avdrag när listad invånare har besökt läkare eller fysioterapeut/sjukgymnast som arbetar enligt nationella taxan, lagen (1993:1651) om läkarvårdsersättning (LOL-lagen) och lagen (1993:1652) om ersättning för fysioterapi (LOF-lagen) eller som har vårdavtal på primärvårdsnivå.

- Avdrag för de 5 första läkarbesöken per person per år
- Avdrag för de 20 första besöken hos fysioterapeut/sjukgymnast per person och år

Besök hos läkare och fysioterapeut/sjukgymnast enligt nationella taxan eller vårdavtal (primärvårdsnivå)	**Avdrag**
Läkarbesök inklusive telefonrådgivning*	650 kr
Sjukgymnastbesök*	450 kr

* Inklusive medicinsk diagnostik, exklusive patientavgift

Kostnadsansvar för närakutmottagning

Leverantören har kostnadsansvar för laboratorieprover och radiologi som ordinerats av leverantörens personal på närakutmottagningen. Leverantören ansvarar för samtliga sina personalkostnader, inklusive resor och logi, när personalen tjänstgör på närakutmottagningen.

Region Jönköpings län ansvarar för lokalhyra, städning, vaktmästeri, telefoni, läkemedelsförråd, förbrukningsmaterial och investeringar av nödvändig utrustning samt sjukresor. Patientavgifter på närakutmottagningen tillfaller och bokförs på Region Jönköpings län.

Kostnadsansvar för smittskydd

Leverantören har kostnadsansvar för provtagning av enskilda personer i samband med smittspårning av exempelvis tarmsjukdomar, STI-sjukdomar eller stick- och skärskador.

Leverantören har kostnadsansvar för provtagning och behandling i samband med utbrott av smittsamma sjukdomar. Vid större utbrott kan samråd ske med Region Jönköpings läns smittskyddsläkare för kostnadsfördelning.

Kostnader för IT och telefoni

För de obligatoriska IT-stöden debiteras ingen kostnad för leverantören.

Leverantören debiteras en månatlig kostnad för IT-infrastruktur och eventuell hyra av IT-utrustning.

Leverantören debiteras en månatlig kostnad för TeleQ som innefattar infrastruktur, licenser, samtalskostnader, eventuell hyra av telefoner. Leverantören får avropa TeleQ enligt Region Jönköpings läns leveransavtal med tjänsteleverantören.

Kostnader för förbrukningsmaterial

Leverantören erbjuds att köpa förbrukningsmaterial från Materialförsörjningen. Leverantören debiteras för dessa kostnader.

6.8 Underlag för utbetalning

Region Jönköpings län hämtar de flesta uppgifter som ligger till grund för utbetalning av ersättning från listningssystemet och Cosmic. Reglering för utbetalning baseras på samtliga vårddata som registrerats vid avstämningstidpunkten. Ersättningsberäkningen är beroende av inrapportering av korrekt indata från vårdcentraler inom Vårdval Primärvård. Leverantören är ansvarig för att leverera efterfrågade indata av god kvalitet. Systemet för inrapportering bygger i stor utsträckning på förtroende för leverantörens integritet och noggrannhet och leverantören ska lojalt fullgöra sina skyldigheter i detta avseende. Det är av yttersta vikt för förtroendet mellan parterna, liksom för kontraktets fortlevnad, att Region Jönköpings län får korrekt indata från vårdcentralen.

I de fall då leverantörerna ska lämna in underlag för ersättning till Region Jönköpings län måste det ske senast den åttonde i varje månad för att komma med i nästa utbetalning.

Utbetalning av ersättning sker den 19:e varje månad. Om den 19:e infaller på en helgdag sker utbetalning på efterföljande vardag.

Ersättning som uteblir på grund av felaktig registrering i Cosmic kompenseras inte i efterhand. Region Jönköpings län korrigerar inte heller tillägg och avdrag för besök på annan vårdenhet som skett på grund av utebliven eller felaktig inrapportering av underleverantörsavtal.

7. Anvisningar för ansökan

7.1 Ansökan om godkännande

Intresserade bjuds in att ansöka om godkännande för att få driva vård inom vårdvalet. Ansökan sker genom att ansökan tillsammans med övriga begärda handlingar lämnas in till Region Jönköpings län. En leverantör kan ansöka om godkännande för flera enheter. En ansökan ska lämnas per enhet.

Det finns inget sista datum för ansökan. Det innebär att ansökan kan lämnas tills det aktuella vårdvalet upphör. Inför en ny avtalsperiod ansöker även sedan tidigare godkända leverantörer.

Ansökan ska ske enligt Region Jönköpings läns anvisningar.

Region Jönköpings län

Specialiserad ögonsjukvård inom vårdval Region Jönköpings län

Regelbok 2025

Förfrågningsunderlag enligt lag om valfrihetssystem

Region Jönköpings län, Box 1024, 551 11 Jönköping
© Region Jönköpings län, folkhalsaochsjukvard.rjl.se/uppdrag-och-avtal/vardval/

Innehåll

1. Vision och övergripande mål 7
1.1 Vision för Region Jönköpings län 7
1.2 Övergripande mål 7
1.3 Vårdval i specialiserad ögonsjukvård..... 9
Mål och grundläggande principer 9
2. Allmänna villkor 11
2.1 Verksamhetsförutsättningar..... 11
Verksamhetschef..... 11
Medicinskt ledningsansvarig läkare..... 11
Bemanning och kompetens..... 11
Lokaler..... 11
Lokalisering 12
2.2 Utgångspunkter 12
Lika rättigheter och möjligheter - antidiskriminering..... 12
Barnets rättigheter och behov 12
Hållbar utveckling..... 12
Informationsansvar 13
Kunskapsstyrning..... 13
Marknadsföring och information till invånare..... 13
Patientens rättigheter..... 14
Dokumenterad överenskommelse..... 14
Samordnad individuell plan (SIP) 14
Fast vårdkontakt..... 15
Kontinuitet 15
Klagomål..... 15
Vårdgaranti 15
Patientsäkerhet..... 15
Samverkan 16
Vårdgivare, huvudmän och andra aktörer..... 16
Forum Specialiserad Ögonsjukvård Beställare Utförare (Forum-SÖBU) 16
Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete..... 17
Patientmedverkan..... 17

2.3 Invånarens val 17
2.4 Ansvar och skyldigheter 17
Kris och katastrofmedicinsk beredskap 17
Handlingsplan för plötsligt omfattande bemanningsbortfall 18
Intyg 18
Läkemedel 18
Medicinsk service/diagnostik 19
Medicintekniska produkter 19
Hjälpmedel och förbrukningsprodukter 20
Förbrukningsmaterial via Materialförsörjningen 20
Patientjournalen 20
Patientskadeförsäkring 20
Patientförsäkring 21
Läkemedelsförsäkring 21
Sjukskrivning 21
Smittskydd 21
Remisser 21
Sjuk- och behandlingsresor 21
Tolk 21
Vårdhygien 21
2.5 Arbetsgivaransvar 22
Meddelarfrihet och meddelarskydd 22
Sociala avgifter och skatt 22
Tystnadsplikt och sekretess 22
2.6 Samarbetsformer 22
Överenskommelse inom samma vårdgivare 23
Konsultavtal 23
Underleverantörsavtal 23
2.7 Avtal enligt lagen om valfrihetssystem 24
3. Specialiserad ögonsjukvårds uppdrag 25
3.1 Ögonmottagning 25
Ögonbottenfotografering av diabetiker 26
Kataraktoperationer 27

Polikliniska operationer - övriga ... 28
Laserbehandling i ögats främre segment ... 29
Provtagning ... 29
3.2 Tillgänglighet ... 29
Öppettider ... 29
Telefon ... 30
E-tjänster ... 30
Filial ... 30
3.3 Hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbete ... 31
3.4 Rehabilitering, habilitering och försäkringsmedicin ... 31
Rehabilitering ... 31
Habilitering ... 32
Försäkringsmedicin ... 32
3.5 Vård av flyktingar och migranter ... 32
3.6 Vårdsamordning ... 32
3.7 Utbildning och forskning ... 32
Grundutbildning ... 32
Studenter och elever ... 32
Vidareutbildning ... 33
Allmäntjänstgöring (AT) för läkare ... 33
Specialisttjänstgöring (ST) läkare ... 33
Specialistutbildning för sjuksköterskor ... 33
Forskning ... 33
3.8 Systematiskt förbättringsarbete ... 34
4. Informationshantering och IT ... 35
4.1 Inledning ... 35
4.2 Informationssäkerhet ... 35
4.3 Personuppgifter ... 36
4.4 Verksamhetsdata ... 36
4.5 IT-system och infrastruktur ... 36
IT system och utrustning ... 36
IT-infrastruktur ... 37
Övrigt ... 37
4.6 Support och IT-konsulttjänster ... 37

5. Uppföljning och Rapportering 39
5.1 Avtalsuppföljning 39
5.2 Uppdragsuppföljning 39
Patientenkäter 40
Insyn och rapportering 40
Kvalitetsregister 40
5.3 Dialog 40
5.4 Fördjupad uppföljning och revision 40
6. Ersättningsvillkor 41
6.1 Budgetram 41
6.2 Ersättningsmodell 41
Kostnadskontroll 41
6.3 Ersättning 42
Allmänt 42
Fördelning av ersättning 42
6.4 Patientrelaterad ersättning 42
Ersättningsvillkor 42
Ersättning per besök och kontakt 42
Kataraktoperationer 43
Polikliniska operationer 43
Laserbehandling i ögats främre segment 43
Vård av patienter från andra regioner 44
Vård av utländska medborgare och utlandssvenskar 44
Vård av asylsökande, kvotflyktingar m.m. 44
6.5 Särskild ersättning 44
Kompensation för utebliven patientavgift 44
Utbildning 45
Vetenskaplig handledning av ST-läkare 45
Specialistutbildning för sjuksköterskor 45
Tolk 45
6.6 Övrigt 45
Ersättning för deltagande i pilot 45
Riktade statsbidrag 45

Momskompensation 45
Medicinsk service inom Region Jönköpings län 45
Kostnader för IT och telefoni 46
Kunskapsstyrning 46
Läkemedel 46
6.7 Underlag för utbetalning 46
7. Anvisningar för ansökan 48
7.1 Ansökan om godkännande 48

1. Vision och övergripande mål

1.1 Vision för Region Jönköpings län

För ett bra liv i en attraktiv region.

1.2 Övergripande mål

Målet för hälso- och sjukvården i Jönköpings län är bästa möjliga hälsa hos hela befolkningen och god och jämlik vård oavsett var i länet man bor. Länets invånare ska få den vård de behöver, när de behöver den och på det sätt de behöver den. Region Jönköpings län vill uppnå en jämlik hälso- och sjukvård som prioriterar de med störst behov.

Nära vård är en viktig del i arbetet med hur vi tillsammans möter framtidens behov av hälso- och sjukvård. Nära vård är ett nytt sätt att arbeta med hälsa, vård och omsorg. Den nära vården börjar med det som patienten eller brukaren kan ge sig själv och med hjälp av sina nätverk, egenvården, samt det stöd kommuner och regioner kan ge för att möjliggöra detta.

Region Jönköpings län beskriver den nära vården som:

- En personcentrerad vård och omsorg som utgår från patienten/brukarens och närståendes behov och förmåga att hantera sin sjukdom.
- Skapas tillsammans mellan patient och vårdgivare.
- Arbetar preventivt och proaktivt och möter problemen uppströms. Det vill säga att arbeta förebyggande för att lösa grundproblemet.
- Är det stöd kommuner, regioner och civilsamhälle kan ge för att möjliggöra en personcentrerad vård.
- Är en kultur av tillit och samverkan, där var och en tar ansvar för sitt arbete och underlättar för steget före och efter för att skapa en sammanhållen vårdkedja.
- Har vårdcentralen som bas, och specialiserad sjukhusvård tillgänglig när den behövs.

- Använder e-hälsans alla möjligheteter att möta patientens behov.
- Innebär att delar av den vård som idag ges i slutenvård kan ges i annan form nära patienten.

Region Jönköpings läns strategi för nära vård är att ställa om hälso- och sjukvården från slutenvård till öppenvård, från sjukhus till vårdcentral och från vård till hälsofrämjande insatser tillsammans med andra samhällsaktörer och invånarna själva.

För att ”Esther” ska få bästa möjliga vård utifrån sina behov stärks samverkan med kommunerna. För en bättre folkhälsa ska Region Jönköpings län stödja invånaren i att själva kunna ta ansvar för sin vård och hälsa.

Region Jönköpings län är aktiv i utveckling och implementering av välfärdsteknik och e-hälsa. Digitala vårdsbesök ska vara en naturlig del i utvecklingen av vården, och vården blir allt mer digifysisk, det vill säga att vården innehåller både digitala och fysiska kontakter. Utökning av digitala tjänster sker genom att de digitala besöken ses som ett naturligt alternativ till fysiska besök.

I Jönköpings län är vårdcentralen invånarnas självklara förstahandsval när de har behov av hälso- och sjukvård. Vårdcentralen är den naturliga koordinatorn som samordnar invånarnas behov av hälso- och sjukvård under hela livet. Invånarna känner tilltro och upplever att de är trygga och säkra i sina kontakter med vårdcentralen.

Vården ska bedrivas personcentrerad. I den personcentrerade vården ska andra behov än enbart de fysiska behoven lyftas fram. En viktig framgångsfaktor är den personcentrerade vården som innebär att se och möta hela människan och där individens berättelse är utgångspunkten för partnerskap, gemensam planering och ömsesidig respekt för varandras kunskap. Även anhöriga och närståendes hälsa

och delaktighet ska finnas med och ha en tydligare roll vid varje kontakt med vårdgivare.

För att möta framtidens behov av hälso- och sjukvård innefattar planen sex övergripande strategier:

1. Förstärka invånarens egna resurser och bidra till ett samhälle som stödjer hälsosamma val i vardagen.
2. Öka tryggheten genom jämlik, säker och personcentrerad vård.
3. Enklare vardag för patienter och medarbetare med stöd av anpassat tjänsteutbud och ökad digitalisering.
4. Primärvården är basen, specialiserad och högspecialiserad diagnostik och sjukhusvård finns tillgänglig när den behövs.
5. Utveckling av framtidens arbetsplats med fokus på medarbetarskap och kompetensutveckling.
6. Leda och utveckla för att förstärka goda relationer som bidrar till sömlös samverkan där värde skapas tillsammans.

1.3 Vårdval i specialiserad ögonsjukvård

Utifrån budget och flerårsplan fastställer och reviderar regionfullmäktige årligen mål, uppdrag och ersättningsvillkor för vården som avtalas och drivs inom ramen för Lag om valfrihetssystem (2008:962).

Mål och grundläggande principer

Vårdvalsmodellen för Region Jönköpings län:

1. Stärker invånarnas inflytande

genom att

- invånarna väljer vårdgivare
- ersättningen följer invånaren
- redovisning av kvalitet och resultat är offentliga
- vården ges med kontinuitet och bred kompetens
- vården ges på lika villkor i hela länet
- vården är personcentrerad och utförs i samarbete med patienten
- vårdgivaren upprättar en dokumenterad överenskommelse (Patientkontrakt) och en samordnad individuell vårdplan
- stärka invånarnas förmåga till egenvård

2. Tillvaratar och utvecklar de professionella gruppernas kompetens

genom att

- stimulera kreativitet och innovation med invånarens behov i fokus
- systematiskt fördela arbetsuppgifter, ansvar och roller utifrån personalens kompetens som främjar personcentrerad vård, kvalitet och effektivitet

- sörja för att det finns rätt kompetens och kontinuerlig kompetensutveckling
- utgå från teamsamverkan och tillvarata alla medarbetares kompetens
- stimulera mångfald av vårdgivare
- delta aktivt i forskning och utveckling
- handleda och utbilda studenter, AT-, ST-läkare

3. Styr mot önskvärda resultat

genom att

- premiera goda kliniska resultat
- premiera hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbete
- vara patientsäker
- ha hög tillgänglighet
- stimulera samverkan och utveckling av nya arbetssätt
- stimulera digitalisering och e-hälsa
- säkerställa kostnadseffektiv vård
- stimulera aktivt deltagande i klinisk forskning

2. Allmänna villkor

Leverantören ska följa gällande konventioner, lagar, förordningar, föreskrifter och Region Jönköpings läns styrande dokument i form av exempelvis policy och riktlinjer, överenskommelser och kliniska kunskapsstöd.

2.1 Verksamhetsförutsättningar

Sökanden ska ha en organisation med kapacitet att hantera och leverera de efterfrågade tjänsterna.

Beställaren kommer att bedöma om sökanden kan uppfylla verksamhetskraven utifrån beskrivningarna i ansökan och eventuella tidigare uppdrag inom området.

Verksamhetschef

Sökanden ska ha en för uppdraget ansvarig verksamhetschef enligt Hälso- och sjukvårdslag (2017:30, 4 kap. 2§). Verksamhetschefen ska vara väl förtrogen med verksamheten och de lagar, förordningar, riktlinjer, föreskrifter från Socialstyrelsen och de allmänna råd som gäller för hälso- och sjukvården.

Medicinskt ledningsansvarig läkare

Verksamheten ska ha en medicinskt ledningsansvarig läkare. Den medicinskt ledningsansvariga läkaren ska vara specialist i oftalmologi med minst tre års erfarenhet av klinisk verksamhet inom specialiteten oftalmologi efter avslutad och av Socialstyrelsen godkänd specialistutbildning. Medicinskt ledningsansvarig läkare ska vara regelbundet kliniskt verksam vid vårdenheten och där emellan vara tillgänglig för vårdenheten vid behov.

Bemanning och kompetens

Leverantören ansvarar för att verksamheten har personal med formell eller reell kompetens som behövs för att kunna ge god vård med hög patientsäkerhet utifrån verksamhetens uppdrag enligt hälso- och sjukvårdslagen (HSL 2017:30, 5 kap 2 §). Verksamheten ska ha en bemanning som främjar kontinuiteten i verksamheten.

Verksamheten behöver en tvärprofessionell bemanning där olika professioner kompletterar varandra. Vårdenheten ska ha minst två läkare, med specialistkompetens inom oftalmologi.

Leverantören ansvarar för att chefer och medarbetare får den fortbildning som behövs för att upprätthålla kompetens för att ge god och säker vård.

Leverantören ska vid förfrågan lämna uppgifter om bemanning och kompetens.

Lokaler

Leverantören ska ha för verksamheten ändamålsenliga och godkända lokaler i Jönköpings län. Lokalerna ska uppfylla gällande lagkrav och föreskrifter för vårdverksamhet. Lokalerna ska vara fysiskt tillgängliga för alla enligt Boverkets riktlinjer för tillgängliga lokaler. Med lokaler avses vårdenhetens samtliga

verksamheter. Vårdenheter som anlitar underleverantör ansvarar att säkerställa att den fysiska tillgängligheten är uppfylld. Som stöd i arbetet hänvisas till checklista för tillgängliga lokaler

Leverantören ska ha de hjälpmedel som krävs för att patienter på ett säkert sätt kan förflyttas vid undersökning, behandling eller träning, exempelvis via personlyft, överflyttningsplattform eller liknande.

Lokalisering

Inom vårdval Region Jönköpings län är det inte tillåtet att öppna någon form av vårdenhet i andra län för att bedriva fysiska utomlänsbesök.

2.2 Utgångspunkter

Leverantören ska följa gällande regelbok för ”*Specialiserad ögonsjukvård inom vårdval Region Jönköpings län Regelbok 2024*” med tillhörande tillägg i form av t.ex. förtydliganden och riktlinjer.

Lika rättigheter och möjligheter - antidiskriminering

Leverantören ska följa gällande lagstiftning för främjande av lika rättigheter och möjligheter och motverka diskriminering.

- Diskrimineringslagen (2008:567).
- Förbud mot missgynnande behandling av arbetstagare eller arbetssökande som är, ska vara eller har varit föräldraledig. Omfattar även vård av sjukt barn. Föräldraledighetslagen (1995:584).
- Arbetsmiljölagen (1977:1160).
- Förordningen (2006:260) om antidiskrimineringsvillkor i upphandlingskontrakt.

Leverantören ska på begäran redovisa åtgärder, upprättade planer med mera som vidtagits med anledning av ovanstående.

Barnets rättigheter och behov

Leverantören ska följa lagen om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (2018:1197) och Hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) avseende ett barns behov av information, råd och stöd som anhörig, samt Region Jönköpings läns riktlinjer.

Hållbar utveckling

Leverantören ska:

- följa Region Jönköpings läns Hållbarhetsprogram 2021-2025
- årligen rapportera åtgärder som vidtagits under året och hur hållbarhetsmålen kommunicerats i verksamheten.

Informationsansvar

Leverantören och Region Jönköpings län har ett ömsesidigt ansvar att samråda och informera om verksamhetsförändringar som påverkar invånarnas tillgång till vård och service eller samarbetet mellan leverantören och Region Jönköpings län.

Leverantören ska bland annat informera Region Jönköpings län om:

- ändrade ägarförhållanden
- överlåtelse av LOV-avtal till annan vårdenhet/leverantör
- byte av marknadsnamn eller firma för verksamheten
- byte av verksamhetschef
- byte av medicinskt ledningsansvarig läkare
- underleverantörer, konsulter och samverkanspartners
- risk för kapacitetsbrist

Leverantören ska representeras på informationsmöten som Region Jönköpings län kallar till.

Kunskapsstyrning

Kunskapsstyrning är vårdens gemensamma system för att kunna leverera en mer kunskapsbaserad, jämlik och resurseffektiv vård av hög kvalitet.
Kunskapsstyrning handlar om att utveckla, sprida och använda bästa möjliga kunskap inom hälso- och sjukvården. Målet är att bästa kunskap ska finnas tillgänglig och användas i varje patientmöte.

Leverantören ansvarar för att chefer och medarbetare har förutsättningar att:

- använda bästa tillgängliga kunskap i varje patientmöte
- följa upp och analysera patientmöten både på individnivå och på gruppnivå
- använda nationella kvalitetsregister för att systematiskt förbättra sin verksamhet
- tillämpa nationella och lokala kunskaps- och beslutstöd som Region Jönköpings län anvisar
- omsätta ny kunskap effektivt och systematiskt
- identifiera och prioritera förbättringsområden tillsammans med patienten
- delta i Fakta – allmänt kliniskt kunskapsstöd och Länsgemensamt programområde (LPO)

Marknadsföring och information till invånare

Leverantören ska följa marknadsföringslagen (2008:486). All marknadsföring ska vara saklig och korrekt.

Leverantören ska följa Region Jönköpings läns riktlinje Marknadsföring av hälso- och sjukvård och tandvård, övriga riktlinjer inom kommunikationsområdet och riktlinjer för kallelser.

Leverantören ansvarar för eventuella underleverantörers marknadsföring. I all marknadsföring ska tydligt framgå vem som ansvarar för verksamheten eller tjänsten och hur man kontaktar ansvarig.

Leverantören ska tydligt informera om att hela eller delar av verksamheten finansieras och drivs på uppdrag av Region Jönköpings län enligt Lag (2008:962) om valfrihetssystem.

Region Jönköpings läns symbol för vårdval används för att signalera vilka vårdenheter som är godkända och möjliga att välja. Symbolen ska användas på vårdenhetens webbplats och i informationsprodukter där det är relevant. Symbolen får användas i marknadsföring, men i brev och kallelser, på kuvert, visitkort, tidkort och liknande produkter ska symbolen inte användas.

Leverantören förutsätts ha en egen webbplats/webbsida som invånaren kan nå via 1177.se. Leverantörens webbplats/webbsida ska ha länkar till 1177.se Leverantören ska dessutom leverera kontaktuppgifter och administrera verksamhetens kontaktsida på 1177.se enligt Region Jönköpings läns riktlinjer. Leverantörens webbplats ska uppfylla krav på tillgänglighet enligt EU direktiv 2016/2102 och Lagen om tillgänglighet till digital offentlig service (2018:1937).

Om leverantören har verksamhet och utbud utanför LOV så ska informationen vara tydligt separerad. Detta innebär exempelvis behov av separata webbsidor för verksamhet inom LOV och verksamhet utanför LOV.

Leverantörens ska medverka i Region Jönköpings läns informationskampanjer.

Patientens rättigheter

Leverantören ska ha goda kunskaper om och tillämpa patientens rättigheter utifrån patientlagen (2014:821) som syftar till att inom hälso- och sjukvårdsverksamhet stärka och tydliggöra patientens ställning samt till att främja patientens integritet, självbestämmande och delaktighet.

Dokumenterad överenskommelse

Leverantören ska kunna erbjuda patienten en dokumenterad överenskommelse (Patientkontrakt) enligt Region Jönköpings läns riktlinjer.

Överenskommelsens olika delar dokumenteras i Cosmic enligt gällande rutin.

Samordnad individuell plan (SIP)

Leverantören ska erbjuda patienter som behöver vård och omsorg från både leverantören och kommunen en samordnad individuell plan (SIP) enligt Region Jönköpings läns riktlinjer.

Fast vårdkontakt

Leverantören ska enligt-Patientlag (2014:821) utse en fast vårdkontakt för de patienter som behöver eller begär det, för att tillgodose patientens behov av trygghet, kontinuitet, samordning och säkerhet.
I Region Jönköpings län är det generellt sett vårdsamordnaren på vårdcentralen som innehar uppdraget att vara den fasta vårdkontakten när individen behöver det. Fast vårdkontakt registreras enligt gällande rutin.

Kontinuitet

Kontinuitet gynnar personligt ansvarstagande, är relationsskapande och leder till ökad trygghet.

Kontinuitet i vården kan utgå från en fast läkarkontakt, en fast vårdkontakt eller ett vårdteam med flera olika professioner. Graden av kontinuitet ska anpassas efter patientens behov, förutsättningar och preferenser då till exempel inte alla patienter efterfrågar personkontinuitet och byggande av relation med vårdens medarbetare.

Klagomål

Leverantören ska följa Region Jönköpings läns riktlinjer för hantering av synpunkter och klagomål inom hälso- och sjukvård och tandvård.

Vårdgaranti

Leverantören ska uppfylla den lagstadgade nationella vårdgarantin och Region Jönköpings läns krav på tillgänglighet.

Patientsäkerhet

Leverantören ska följa lagar och föreskrifter om patientsäkerhet, exempelvis:

- Patientsäkerhetslag (2010:659)
- Patientsäkerhetsförordningen (2010:1369)
- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om vårdgivarens systematiska patientsäkerhetsarbete (HSLF-FS 2017:40)
- Inspektionen för vård och omsorgs föreskrifter om anmälan av händelser som har medfört eller hade kunnat medföra en allvarlig vårdskada (HSLF-FS 2017:41)

Leverantören ska samverka med Region Jönköpings läns chefläkarorganisation och delta i riskanalyser samt händelseanalyser vid utredning av händelser som berör egen verksamhet och verksamheter där Region Jönköpings län är vårdgivare.

Leverantören ska ha rutiner för registrering och hantering av avvikelser. Leverantören ska anmäla, följa upp och analysera egna avvikelser i Region Jönköpings läns avvikelsehanteringssystem Synergi. Leverantören ska kunna delta i systemövergripande analyser och uppföljning av avvikelser samt vara behjälplig i spridningen av resultaten.

Leverantören ska i enlighet med Patientsäkerhetslagen anmäla händelser som har medfört eller hade kunnat medföra en allvarlig vårdskada till Inspektionen för vård och omsorg. Leverantören kan få stöd i sin utredning från Region Jönköpings läns chefläkarorganisation. Leverantören ska på begäran skicka en avidentifierad kopia på den kompletta anmälan, eventuell händelseanalys och beslut från Inspektionen för vård och omsorg till Vårdval Region Jönköpings län.

Leverantören ska på begäran skicka en kopia på verksamhetstillsyn och andra beslut från Inspektionen för vård och omsorg till Vårdval Region Jönköpings län.

Leverantören ska förse patientnämnden med de uppgifter som nämnden behöver för att kunna fullgöra sitt uppdrag. Leverantören ska utan kostnad tillhandahålla de intyg, utredningar och analyser med mera som begärs vid granskning av enskilda ärenden.

Leverantören ska beakta Region Jönköpings läns arbete med patientsäkerhet som det uttrycks i budget och flerårsplan. Leverantörens medarbetare bör ha kännedom om de kunskapsområden som beskrivs i ”Säker vård – alla gånger”, Region Jönköpings läns riktlinjer för aktiviteter i patientsäkerhet.

Leverantören ska upprätta en årlig patientsäkerhetsberättelse enligt patientsäkerhetslagen.

Leverantören ska delta i regionala kvalitetsindikationsmätningar och beakta de utbildningsaktiviteter Region Jönköpings län erbjuder medarbetare i patientsäkerhet.

Samverkan

Vårdgivare, huvudmän och andra aktörer

Leverantören ska samverka med funktioner och verksamheter inom Region Jönköpings län, kommuner och andra myndigheter enligt lagar, föreskrifter, förordningar, överenskommelser och Region Jönköpings läns riktlinjer.

Samverkan kan gälla enskilda patienters vård och rehabilitering men också planering, utveckling, uppföljning av verksamheten och kompetensutveckling.

Samverkan med kommunerna regleras bland annat i dokumentet ”*Ledningssystem för samverkan Region Jönköpings län och kommuner gällande hälsa, vård och omsorg.*”

Forum Specialiserad Ögonsjukvård Beställare Utförare (Forum-SÖBU)

Forum-SÖBU har i uppdrag att:

- vara Region Jönköpings läns forum för dialog mellan beställare och utförare inom Vårdval specialiserad ögonsjukvård.
- vara ledningsstöd till ögonsjukvårdens representanter i Länsgemensamma programområde (LPO) Ögonsjukvård i kunskapsstyrningsorganisationen.

Forum-SÖBU består av samtliga verksamhetschefer för leverantörer i privat och offentlig regi samt från Regionledningskontoret Region Jönköpings län som leder och samordnar gruppens arbete.

Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete

Leverantören ska tillämpa Socialstyrelsens föreskrifter om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete (2011:9). Leverantören ska ha ett ändamålsenligt system för internkontroll och på begäran kunna redogöra för detta.

Leverantören ska med stöd av ledningssystemet planera, leda, kontrollera, följa upp, utvärdera och förbättra verksamheten samt skapa förutsättningar för medarbetarna att delta i det systematiska förbättringsarbetet.

Patientmedverkan

Patientmedverkan ska utgöra en naturlig del av verksamhetens systematiska kvalitetsarbete.
Syftet med patientmedverkan är att förbättra och utveckla verksamheten utifrån ett patientperspektiv och de listade invånarnas behov.
Med patientmedverkan menas en nära involvering i dialog i verksamhetens systematiska kvalitetsarbete.
Allmänna enkätutskick och kontakter med intresseorganisationer utgör inte en nära patientmedverkan men kan vara ett bra komplement.

2.3 Invånarens val

Vårdval inom den öppna specialiserade ögonsjukvården innebär att invånare från 18 år och äldre som söker ögonsjukvård har möjlighet att fritt välja mellan flera godkända ögonmottagningar inom både offentlig och privat regi.

Syftet är att erbjuda en god, trygg och behovsstyrd vård, kombinerat med valfrihet, god tillgänglighet och närhet.

Samtliga godkända ögonmottagningar inom vårdvalet ska uppfylla det uppdrag och de kvalitetskrav som Region Jönköpings län ställer.

2.4 Ansvar och skyldigheter

Kris och katastrofmedicinsk beredskap

Leverantören ska följa gällande föreskrifter för kris- och katastrofmedicinsk beredskap och regionens beredskapsplaner.

Vid särskild händelse ska leverantören följa Region Jönköpings läns direktiv från tjänsteman i beredskap eller regional särskild sjukvårdsledning.

Leverantören ska delta i utbildning, träning och övning i samverkan med andra vårdgivare och kommuner i sådan omfattning att den viktigaste verksamheten kan bedrivas även i kritiska lägen.

Personal som behövs för att driva verksamheten ska vara krigsplacerade på sin arbetsplats. Beredskapschefen ansvarar för krigsplaceringen i samråd med leverantörens verksamhetschef.

Leverantör som bedriver verksamhet på regionens sjukhus gäller även sjukhusets kris och katastrofmedicinska beredskapsplan.

Handlingsplan för plötsligt omfattande bemanningsbortfall

Leverantören ansvarar för att verksamheten har personal med den formella eller reella kompetensen som behövs för att kunna ge god vård med hög patientsäkerhet utifrån verksamhetens uppdrag enligt hälso- och sjukvårdslagen (HSL 2017:30, 5 kap 2 §). Varje verksamhet har därmed även ett långtgående ansvar för att planera och leda verksamheten så det finns en bemanning för att kunna bedriva de delar av uppdraget som inte kan anstå vid t.ex. sjukfrånvaro. Exempel på prioriterade uppdrag är akuta patientfall dagtid och jouruppdrag, men det kan även finnas andra specifika arbetsuppgifter som ur ett patientsäkerhetsperspektiv också måste säkerställas.

Verksamheten ska ha en handlingsplan i händelse av ett plötsligt omfattande bemanningsbortfall som innebär att verksamheten inte kan bedriva prioriterade uppdrag. Verksamheten ska i första hand lösa situationen genom samarbete med annan geografiskt närliggande vårdenhet.

Verksamhet som erhåller hjälp av annan vårdenhet ansvarar för att så snart som möjligt vidta åtgärder för att inte belasta hjälpande vårdenhet längre än nödvändigt.

Intyg

Leverantören ansvarar för att utfärda för uppdraget patientrelaterade intyg samt utlåtande till Försäkringskassan via Region Jönköpings läns IT-stöd.

Läkemedel

Läkemedelsbehandling ska ske på ett rationellt, säkert och kostnadseffektivt sätt med ett helhetsperspektiv där patientens och samhällets bästa beaktas.

Leverantören ska följa Läkemedelskommitténs, Stramas och Fakta – allmänt kliniskt kunskapsstöd för ordination och hantering av läkemedel.

Leverantören ska följa överenskommelsen mellan Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) och Läkemedelsindustriföreningen om samverkansformer mellan medarbetare i den offentliga hälso- och sjukvården och läkemedelsföretagen och principer för kliniska prövningar. Leverantören ska även följa Region Jönköpings läns riktlinjer ”Regelverk avseende samverkan mellan hälso- och sjukvård och läkemedels-, medicinteknisk-, och laboratorieteknisk industri. Lokal anpassning Region Jönköpings län”.

Leverantören ska följa läkemedelskommitténs riktlinjer om ordination och hantering av läkemedel, vilka bygger på Socialstyrelsens föreskrifter (HSLF-FS 2017:37). Särskilt fokus ska läggas på att:

- det vid alla vårdbesök som rör läkemedel finns en korrekt och aktuell läkemedelslista hos vårdgivaren och vårdtagaren
- vid ordination av läkemedel dokumentera indikation, behandlingsmål, behandlingslängd och plan för uppföljning av behandlingen i Cosmic. Ordinationsförändringar dokumenteras under sökord ”läkemedelsförändring”. Överenskommelse om fortsatt behandling dokumenteras under sökord ”Överenskommelse”.
- genomföra extern kvalitetsgranskning. Inom Region Jönköpings län erbjuds verksamheterna detta genom *Område Läkemedelsförsörjning*. Denna, eller motsvarande kvalitetsgranskning, ska genomföras och rapporteras till *Område Läkemedelsförsörjning* minst en gång per år.

Förskrivning till patient med dosdispenserade läkemedel ska enligt Läkemedelsverkets föreskrifter (HSLF-FS 2019:32) utfärdas i elektroniskt systemstöd avsett för detta.

Medicinsk service/diagnostik

Leverantören har möjlighet att nyttja Region Jönköpings läns utbud av medicinsk service. Medicinsk service omfattar klinisk fysiologi, klinisk neurofysiologi, nuklearmedicin, klinisk kemi, klinisk mikrobiologi, klinisk patologi, klinisk immunologi, medicinsk radiologi och transfusionsmedicin.

Leverantören har möjlighet att beställa enskilda transporter av Länstransporter, vid behov av mer regelbundenhet finns även möjlighet att teckna avtal.

I de fall leverantören tecknat underleverantörsavtal för medicinsk service ansvarar leverantören för att:

- underleverantören är ackrediterad av Swedac eller har motsvarande kvalitetssäkring.
- upprätta och förankra rutiner kring remiss- och svarshantering med berörd underleverantör av medicinsk service.
- relevant verksamhetsdata görs tillgänglig i de IT system som är aktuella enligt Region Jönköpings läns specifikationer.

Medicintekniska produkter

Leverantören har det övergripande medicintekniska ansvaret för sin verksamhet och ansvarar för att i förekommande fall den medicinsktekniska servicen är ackrediterad av Swedac eller motsvarande kvalitetssäkring samt att utrustningen uppfyller vedertagna normer, standarder och krav på tillgänglighet, prestanda och kvalitet enligt gällande lagar och regler.

Leverantören ansvarar för att verksamheten har den medicintekniska utrustning som behövs för uppdraget och att utrustningen uppdateras och kompletteras vid förändringar i uppdraget.

Hjälpmedel och förbrukningsprodukter

Leverantören ska informera patient samt vid behov även anhöriga om hjälpmedel och eventuella avgifter.

Leverantören ska vid behov remittera patient till syncentralen för individuella bedömningar och förskrivningar av hjälpmedel, förbruknings- och sjukvårdsmaterial enligt Region Jönköpings läns riktlinjer och gällande avtal och överenskommelser.

Förbrukningsmaterial via Materialförsörjningen

Leverantören erbjuds att köpa förbrukningsmaterial från Materialförsörjningen.

Patientjournalen

Leverantören ska upprätta och hantera patientjournaler enligt gällande lagar och förordningar. En patientjournal ska innehålla de uppgifter som behövs för en god och säker vård enligt gällande lagar och föreskrifter.

Leverantören ska beakta de lagar och regler som reglerar samtycke mellan vårdgivare och patient, vid överföring av personuppgifter till annan vårdgivare.

Region Jönköpings län tecknar särskilt avtal avseende sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation, inklusive den nationella patientöversikten, med leverantören. Leverantören ska följa Region Jönköpings läns riktlinjer och anvisningar för sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation.

Leverantören ska följa Region Jönköpings läns riktlinjer för hur vårdkontakter kodas och registreras.

Leverantören ska på begäran lämna ut kopior av patientjournal enligt Region Jönköpings läns riktlinjer och tillämplig lagstiftning.

Patientskadeförsäkring

Leverantören ska informera patient om möjligheten att anmäla en vårdskada till Landstingens Ömsesidiga Försäkringsbolag (LÖF) respektive läkemedelsskada till Svenska Läkemedelsförsäkringen AB (SLF).

Leverantören ska tillhandahålla intyg, utredning och analys som behövs för handläggning av anmälda ärenden.

Patientförsäkring
Region Jönköpings län har tecknat en patientförsäkring hos LÖF - Landstingens Ömsesidiga Försäkringsbolag. Den patientförsäkringen gäller även om patienten har skadats hos en privat vårdgivare som har vårdavtal med en region.

Patientförsäkringen gäller enligt vad som framgår i patientskadelagen.

Läkemedelsförsäkring
Läkemedelsförsäkring är en försäkring som ägs av läkemedelsföretag, en del regioner och myndigheter. Läkemedelsförsäkringen gäller vid personskador som med övervägande sannolikhet orsakats av läkemedelsbiverkningar som man inte kunnat förutse.

Sjukskrivning
Leverantören ska följa nationella riktlinjer och Region Jönköpings läns riktlinjer för sjukskrivning.

Smittskydd
Leverantören ska utan dröjsmål rapportera anmälningspliktiga sjukdomar via SmiNet, samt följa smittskyddslagen (SFS 2004:168) och Region Jönköpings läns riktlinjer för smittskydd.

Remisser
Leverantören ska följa Socialstyrelsens föreskrifter om ansvar för remisser för patienter inom hälso- och sjukvården, tandvården m.m. (SOSFS 2004:11), Region Jönköpings läns riktlinjer och allmänna kliniska kunskapsstöd Fakta.

Sjuk- och behandlingsresor
Leverantören ska följa Region Jönköpings läns riktlinjer för sjuk- och behandlingsresor.

Tolk
Leverantören ansvarar för att tillhandhålla tolk till patienter som inte förstår eller kan uttrycka sig på svenska. Leverantören ansvarar för tolkservice åt döva, dövblinda, gravt hörselskadade och talskadade personer.

Vårdhygien
Verksamheten ska bedrivas på ett sådant sätt att Hälso- och sjukvårdslagens krav på god hygienisk standard uppfylls. Detta innebär att lokaler, utrustning, organisation och planering av verksamheten utformas så att risken för vårdrelaterade infektioner och smittspridning blir så liten som möjligt.

Leverantören ska följa Socialstyrelsens föreskrifter för basal hygien i vård och omsorg (SOSFS 2015:10).

Leverantören ska som en del i sitt systematiska kvalitetsarbete årligen genomföra *Egenkontroll för vårdhygienisk standard* i syfte att uppfylla Hälso- och sjukvårdslagen.

Leverantören ska följa Region Jönköpings läns vårdhygieniska riktlinjer. Det innebär till exempel att:

- Leverantören ska ha ett hygienombud som arbetar enligt regionens uppdragsbeskrivning för hygienombud.
- Leverantören ska registrera och analysera följsamhet till basala hygienrutiner och klädregler samt åtgärda och följa upp avvikelser i enlighet med Region Jönköpings läns riktlinjer.
- Leverantören ska registrera och analysera vårdrelaterade infektioner.

2.5 Arbetsgivaransvar

Leverantören ska upprätthålla god arbetsmiljö och följa de lagar, avtal och regler som gäller för arbetsmarknaden.

Meddelarfrihet och meddelarskydd

Personal vid privat drivna vårdenheter ska omfattas av samma meddelarfrihet och meddelarskydd avseende den medicinska vården som anställda i offentlig verksamhet.

Sociala avgifter och skatt

Leverantören ska fullfölja samtliga skyldigheter avseende inbetalning av sociala avgifter enligt socialförsäkringen såsom arbetsgivaravgift samt inbetala skatt.

Tystnadsplikt och sekretess

Leverantören ska se till att all personal omfattas av sekretesskrav motsvarande de som ställs i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) och patientsäkerhetslagen (2010:659). Detta gäller även icke hälso- och sjukvårdspersonal.

2.6 Samarbetsformer

Leverantören kan samarbeta med andra aktörer för delar av uppdraget.
När det gäller hälso- och sjukvård måste det tydligt vara reglerat vem som är den juridiska vårdgivaren enligt hälso- och sjukvårdslagen (2017:30). Därför finns det tre godkända samarbetsformer:

- överenskommelse inom samma
- vårdgivare konsultavtal
- underleverantörsavtal

Alla samarbetsformer ska vara skriftliga och kunna redovisas i ansökan om godkännande och vid förfrågan från beställaren.

Leverantören ansvarar för att invånarna får tydlig information om var och när vårdenhetens utbud är tillgängligt och vem som ansvarar för verksamheten. Det är särskilt viktigt att informera om öppettider och vart invånarna ska vända sig i akuta situationer.

Leverantören ansvarar för att all vårddokumentation sker enligt lagar och föreskrifter och Region Jönköpings läns riktlinjer.

Överenskommelse inom samma vårdgivare

Överenskommelse inom samma vårdgivare används när en leverantör med vårdgivaransvar för flera vårdenheter inom Jönköpings län samarbetar för att exempelvis kunna erbjuda invånarna god vård och tillgänglighet enligt villkoren för vårdval.

Samarbetet ska dokumenteras i en skriftlig överenskommelse.

Konsultavtal

Konsultavtal används för inhyrd personal som utför uppdrag genom leverantörens verksamhet.

Leverantören har det juridiska vårdgivaransvaret och ska följa Region Jönköpings läns riktlinjer för konsultavtal inom Vårdval specialiserad ögonsjukvård

Uppdraget ska dokumenteras i ett skriftligt konsultavtal.

Inhyrd personals ordinarie arbetsplats ska vara leverantörens fysiska verksamhet/klinik eller filial. Vid eventuellt arbete på distans dvs. utanför leverantörens verksamhet eller filial, ska det ske i enlighet med Region Jönköpings läns riktlinjer för distansarbete.

Leverantören har samma vårdgivaransvar över en konsult som ordinarie anställd personal. Leverantören är därmed tex ansvarig för konsultens utförda arbete som hälso- och sjukvårdspersonal men är även ansvarig över den lokal och utrustning som konsulten arbetar i/med även när arbetet inte utförs i leverantörens egna lokaler. Leverantören är även ansvarig för att konsulten är införstådd med och följer Region Jönköpings läns policy och riktlinjer för informationssäkerhet. Se vidare under avsnitt 4.2. Informationssäkerhet.

Underleverantörsavtal

Underleverantörsavtal används när ett företag utför uppdrag åt leverantören genom sin egen verksamhet.
Leverantören ska tydligt kunna motivera sitt behov av underleverantörsavtal och hur avtalet säkerställer att invånarens tillgång till vård bibehålls eller förbättras.

Om underleverantören ska bedriva fysisk vård ska den bedrivas i Jönköpings län. Underleverantören har det juridiska vårdgivaransvaret för den hälso- och sjukvård som utförs i underleverantörens verksamhet.

Underleverantörer som utför hälso- och sjukvårdsuppdrag ska vara anmälda till vårdgivarregistret.

Leverantören är juridiskt ansvarig gentemot beställaren och ansvarig för att underleverantören uppfyller beställaren krav och villkor för uppdraget. Leverantören ska kontinuerligt kontrollera och följa upp underleverantörens kvalitet enligt Socialstyrelsens föreskrifter om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete (SOSFS 2011:9).

Leverantören ska på begäran kunna redovisa exempelvis underleverantörens kompetens, lokaler, utrustning och följsamhet till lagar och föreskrifter, nationella vårdprogram och riktlinjer samt Region Jönköpings läns riktlinjer.

All kommunikation, rapportering, fakturering med mera från eventuell underleverantör ska ställas till leverantören.

Underleverantörer får endast agera genom sin avtalspart, och äger inte rätt att marknadsföra sina tjänster på ett sätt som kan uppfattas att de har avtal med Region Jönköpings län.

Uppdraget ska dokumenteras i ett skriftligt underleverantörsavtal.

Om ett underleverantöravtal gäller utförande av hälso- och sjukvård inom LOV måste leverantören fått ett godkännande av Region Jönköpings län innan avtalet träder i kraft.

2.7 Avtal enligt lagen om valfrihetssystem

Ytterligare avtalsreglering framgår av det skriftliga avtalet med regionen.

3. Specialiserad ögonsjukvårds uppdrag

3.1 Ögonmottagning

Den specialiserade ögonsjukvården inom vårdval är en del av den specialiserade ögonsjukvården i öppenvård och ska erbjudas i Jönköpings län.

Uppdraget är obligatoriskt och utförs av samtliga leverantörer inom vårdvalet och avser patienter från 18 år och äldre.

Vårdenheten ska ha bemanning, kompetens, lokaler, medicinteknisk utrustning och tillgänglighet som krävs för hela uppdraget eller teckna överenskommelser och avtal med andra aktörer för delar av uppdraget.

Uppdraget ska utföras i enlighet med den av Nationellt programområde (NPO) Ögonsjukvårds framtagna *Medicinska prioriteringslistan inom ögonsjukvård*.

Uppdraget omfattar:

- akuta och planerade besök vardagar 08:00 – 17:00
- nybesök remitterade av optiker som verkar utanför regionfinansierad verksamhet
- återbesök enligt gällande vårdprogram och riktlinjer
- utredning, provtagning, diagnostik, behandling och uppföljning av patienter i behov av vård inom specialiserad ögonsjukvård på medicinsk indikation. Varje patients individuella behov och resurser att klara vård och behandling ska bedömas och tillgodoses.
- bedöma och behandla sjukdomstillstånd där vård inte kan anstå hos alla som vänder sig till vårdenheten.
- rådgivning i enskilda patientärenden till andra vårdgivare inom länets specialiserade ögonsjukvård
- samverkan i multiprofessionella team
- avsnitten: Tillgänglighet, Hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande, Rehabilitering/habilitering och Försäkringsmedicin, Vård av flyktingar och migranter, Vårdsamordning, Utbildning och forskning samt Systematiskt förbättringsarbete. Dessa områden beskrivs närmare i avsnitten 3.1-3.8

Uppdraget omfattar inte:

- Synfel som ska omhändertas av optiker såsom t.ex. glas- och kontaktlinsutprovning och kontaktlinskontroller.
- Sjukdomar som ska handläggas av specialist i allmänmedicin enligt Fakta - allmänt kliniskt kunskapsstöd.
- Sjukdomar som kräver akutsjukhusens resurser, kompetens och utrustning (var god se förtydligande).

- Sjukdomstillstånd utan misstänkt ögondiagnos.
- Rutinmässiga hälsokontroller vid hereditet för glaucom.
- Rutinmässiga hälsokontroller vid hereditet för åldersförändringar i gula fläcken.
- Botoxbehandlingar.
- Undersökningar i samband med refraktiv kirurgi.
- Kosmetisk kirurgi.

Ögonbottenfotografering av diabetiker

Uppdraget omfattar patienter med typ 1 eller typ 2 diabetes mellitus och ges enligt Socialstyrelsens nationella riktlinjer för vård och behandling av diabetes mellitus.

Uppdraget omfattar:

- Digital avbildning av ögonbotten med utrustning som har upplösning för att upptäcka de minsta förändringarna.
- Analys av fotograferade ögonbottnar.
- Undersökning och klinisk uppföljning av patienter som inte går att fotografera* eller där annat behandlingskrävande fynd iakttagits vid fotograferingen.
- Rekommendation av tidsintervall för nya undersökningar – patienter som behöver täta kontroller ska kallas vid tidpunkter som bedömts lämplig med hänsyn till aktuell ögonstatus.
- Information till den läkare som behandlar patientens diabetes i de fall annan sjukdom än diabetesretinopati upptäcks vid ögonbottenundersökning.
- Digital lagring av fotografier så att de – med patientens samtycke – är tillgängliga för andra vårdgivare.

  *Patienter med mediegrumlingar, liten pupill, skador på hornhinna, komplikationer i iris, utbredda ärr i näthinnan efter olika sjukdomar eller laserbehandlingar, perifert liggande skador i näthinnan, andra kroniska ögonsjukdomar eller dålig medverkan från patienten ska följas upp av ögonläkare genom individuella kontroller under lång tid.

Kompetens

Fotografering ska utföras av verksamhetschef utsedd personal, som har den kompetens som krävs för uppdraget.
Granskning av bilder kan enligt *Diabetesretinopati, vårdprogram för Sydöstra sjukvårdsregionen* utföras av vidareutbildad ögonsjuksköterska alt. optometrist som självständigt bedömer bilder med stadie "ingen" upp till "måttlig" diabetesretinopati.
Vid högre grad av retinopati ska ögonläkare bedöma bilderna.

Utrustning
Medicinteknisk utrustning för digital avbildning av ögonbotten. Utrustningen ska leverera bilder i dicomformat till bilddatabasen Forum.

Kataraktoperationer

Uppdraget avser kataraktoperationer i öppen vård för patienter med grå starr som omfattas av indikationer för kataraktoperation enligt Sydöstra sjukvårdsregionens vårdriktlinjer. Patienter som av medicinska skäl kräver narkos eller speciell medicinteknisk utrustning ingår inte i uppdraget.

Patienterna ska prioriteras utifrån medicinsk behovsbedömning. Särbehandling, andra överenskommelser med remittenter eller andra åsidosättande av den medicinska prioriteringen får inte förekomma. Målet är att patienterna ska slutbehandlas för det tillstånd som ingår i detta uppdrag.

Uppdraget innefattar:

- Oftalmologisk förundersökning enligt regionens riktlinjer för att bedöma operationsindikationer samt biometri ska genomföras före operation.
- Skriftlig information till patienten inför och efter operation.
- Kataraktoperation med senaste teknik (FACO*) och implantation av intraokulär lins. Operationerna ska genomföras enligt ögonläkarföreningens State of the Art-dokument med kliniska riktlinjer för katarakt.
- Postoperativa komplikationer/besvär, som inte kräver akutsjukhusets resurser, ska hanteras av opererande enhet under vårdenhetens öppettid.
- Återbesök ska ske när det är medicinskt motiverat.

*Om FACO inte kan användas kan i enstaka fall annan vedertagen teknik användas.

Kompetens
Leverantörens opererande ansvarige läkare ska vara specialist inom ögonsjukvård med aktuell erfarenhet inom kataraktkirurgi.

Leverantörens opererande läkare ska vid driftstarten eller nyanställning självständigt ha utfört minst 300 kataraktoperationer totalt.
Verksamhetschef ansvarar för att opererande kirurg har rätt kompetens och erfarenhet för uppdraget. Vid erfarenhet av färre operationer krävs erfaren kollega i direkt närhet till operationssal.

Vid kataraktoperation ska legitimerad sjuksköterska med kompetens för uppdraget assistera på operationssal.

Lokal och utrustning
Leverantören ska förfoga över utrustning och särskild lokal för

operationsverksamheten som uppfyller kraven för operationsrum enligt rapporten *Byggenskap och vårdhygien (BOV)*, framtagen av Svensk förening för vårdhygien.

Krav på luftkvalitet och ventilation på operationssal ska uppfyllas enligt SIS TS 39:2015. Vid avvikande uppmätt värde ska *Smittskydd och vårdhygien* kontaktas. Mätutrustning finns möjlighet att låna av *Smittskydd och vårdhygien*.

Ögonkirurgi, framförallt implantationskirurgi, innebär infektionskänsliga ingrepp och värden på 50 cfu/m^3 ska inte överskridas och ambitionen bör vara att nå ner under 10 cfu/ m^3

Rapportering och uppföljning
Leverantören ska rapportera till det Nationella kataraktregistret och redovisa verksamhetens utfall enligt kataraktregistret en gång per år till Region Jönköpings län.

Leverantören ska genomföra provtagning avseende bakterier från luften under pågående operationsverksamhet 1 gång per år, uppmätt värde rapporteras årligen till Region Jönköpings län.

Leverantörens Patientsäkerhetsberättelsen ska innehålla uppgifter om komplikationsfrekvens i relation till patientunderlag, bland annat gällande kapselrupturer.

Polikliniska operationer - övriga

Uppdraget omfattar polikliniska operationer i ögats yttre delar enligt Region Jönköpings riktlinjer. Uppdraget omfattar inte kosmetisk kirurgi utan medicinsk indikation, kvalificerade tårvägsoperationer, pterygium, kryobehandling för trikiasis eller omfattande/komplicerade akuta skador.

- Uppdraget indelas i tre nivåer utifrån ingreppets art, omfattning och utrustning.
- I de fall medicinskt motiverade synstörande dermatochalasis genomförs ska fotodokumentation alltid utföras.
- Postoperativa komplikationer/besvär, som inte kräver akutsjukhusets resurser, ska hanteras av opererande enhet under vårdenhetens öppettid.
- Patienten ska få skriftlig information efter operation.

Kompetens
Verksamhetschef ansvarar för att opererande läkare har kompetens och erfarenhet att utföra uppdraget.

Lokal och utrustning
Leverantören ska förfoga över utrustning för operativ verksamhet och diatermin samt utrustning och särskild lokal för operationsverksamheten som uppfyller kraven för operationsrum enligt rapporten *Byggenskap och vårdhygien* (BoV), framtagen av Svensk förening för vårdhygien

Krav på luftkvalitet och ventilation på operationssal ska uppfyllas enligt SIS TS 39:2015. Vid avvikande uppmätt värde ska *Smittskydd och vårdhygien* kontaktas. Mätutrustning finns möjlighet att låna av *Smittskydd och vårdhygien*.

Rapportering och uppföljning
Leverantören ska genomföra provtagning avseende bakterier från luften under pågående operationsverksamhet 1 gång per år, uppmätt värde rapporteras årligen till Region Jönköpings län.

Laserbehandling i ögats främre segment
Uppdraget omfattar laserbehandling av sjukdomar i ögats främre segment.

Kompetens
Leverantörens behandlande läkare ska vara väl förtrogen med behandlingsmetoden.

Lokal och utrustning

- Utrustning för Selektiv lasertrabekuloplastik (SLT) alternativt argonlaser
- YAG laser

Provtagning
Leverantören ska under mottagningens öppettid kunna utföra relevant provtagning på medicinsk indikation för de besvär eller problem patienten söker.
Leverantören ansvarar för att relevant verksamhetsdata görs tillgänglig enligt Region Jönköpings läns specifikationer.

3.2 Tillgänglighet

Öppettider
Mottagningen ska vara öppen under vardagar mellan 08:00-17:00 året om med undantag för nationella helgdagar.

Mottagningen ska vara öppen för akuta och planerade fysiska besök, tidbokning, rådgivning, bedömning och prioritering av vårdbehov.

Det är tillåtet att stänga en mottagning som mest nio timmar i veckan. Öppettiden får dock inte understiga 36 timmar i veckan.

Om mottagningen är stängd hel/del av dag mellan 08:00-17:00 (vardagar), ska invånarna informeras och hänvisas till närliggande vårdvalsenhet i länet som mottagningen samarbetar med. Samarbetsparten ska ha kapacitet att uppfylla mottagningens uppdrag. Samarbetet ska styrkas med ett skriftligt samarbetsavtal, kopia ska skickas till vårdval för kännedom.

Region Jönköpings län uppmuntrar leverantörer att utöka sina öppettider som service till invånarna. Under avtalsperioden kan det bli aktuellt med krav på utökade öppettider.

Telefon

Invånaren ska kunna kontakta mottagningen via telefon enligt vårdgarantin samt enligt Region Jönköpings läns riktlinjer och krav på öppettider.

Den som ringer 08:00-16:59 ska kunna välja att bli uppringd samma dag. Efter klockan 17:00 ska den som ringer kunna välja att bli uppringd av mottagningen nästkommande vardag.

Det ska finnas möjlighet att lämna återbud och förnya recept dygnet runt via röstbrevlåda.

Leverantören kan teckna avtal med Region Jönköpings län om telefonitjänster med tillhörande stödsystem. Leverantörer som inte använder Region Jönköpings läns telefonitjänster ska leverera verksamhetsdata för uppföljning enligt regionens specifikationer.

E-tjänster

Leverantören ska erbjuda invånarna e-tjänster via 1177.se enligt Region Jönköpings län riktlinjer och basutbud.

Leverantören ska erbjuda invånarna digitala vårdmöten i form att chatt och videosamtal via någon av Region Jönköpings läns appar/plattformar enligt Region Jönköpings läns riktlinjer.

Leverantören ska vara ansluten till *1177 Journalen* och tillgängliggöra informationsmängder enligt nationella Ramverk för invånarens åtkomst till journalen och Region Jönköpings läns riktlinjer.

Leverantören ska vara ansluten till de nationella tjänsterna, kontaktinformation och journalen via nätet som tillgängliggörs via 1177.se enligt Region Jönköpings läns riktlinjer och utbud.

Leverantören ska kunna genomföra samordnad vårdplanering via video i avtalad plattform enligt Region Jönköpings läns överenskommelse med länets kommuner.

Leverantören ska ha en namngiven resurs för samordning av vårdenhetens uppdrag inom e-hälsoområdet. Den namngivna resursen ska stödja och driva omställning till mer digitala arbetssätt.

Filial

För att tillgodose invånarnas behov av nära vård kan leverantören ansöka om att bedriva en filial. Med filial menas en underavdelning till leverantörens

huvudmottagning som bedriver verksamhet i annan lokal än där huvudmottagningen finns.

En filial ska drivas av samma organisation eller företag som driver huvudmottagningen. Filialen är alltid knuten till huvudmottagningen, och verksamhetschefen för huvudmottagningen är även verksamhetschef för filialen.

Filialer får endast öppnas och bedrivas inom Region Jönköpings läns länsgränser.

Verksamhetschefen ansvarar för att filialen har den utrustning och bemannas med den kompetens som behövs för uppdraget. Kravet på fysisk tillgänglighet är densamma som för huvudmottagningen.

Leverantören ansvarar för att invånarna får tydlig information om filialens utbud. Det är särskilt viktigt att informera om öppettider och vart invånarna ska vända sig i akuta situationer.

Om filialen inte har öppet eller erbjuder vård i samma omfattning som kravet för en mottagning ska leverantören erbjuda detta via huvudmottagningen.

Verksamheten får starta när Region Jönköpings län verifierat och godkänt filialen.

Vård vid en filial rapporteras och ska kunna följas upp på samma sätt som vård på huvudmottagningen.

Beslut om eventuell nedläggning av en filial fattas i samråd med Region Jönköpings län.

3.3 Hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbete

Leverantören ska bedriva både hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbete.

Leverantören ska tillämpa Socialstyrelsens nationella riktlinjer för prevention och behandling av ohälsosamma levnadsvanor. Leverantören ska uppmärksamma invånarnas tobaksbruk, riskbruk av alkohol, otillräcklig fysisk aktivitet och ohälsosamma matvanor samt erbjuda stöd och uppföljning om behov och önskemål finns enligt Region Jönköpings läns Fakta – allmänt kliniskt kunskapsstöd.

3.4 Rehabilitering, habilitering och försäkringsmedicin

Rehabilitering

Leverantören ansvarar för rehabiliteringsinsatser i form av bedömning, utredning, behandling, träning och uppföljning enligt nationella riktlinjer, Region Jönköpings läns riktlinjer och överenskommelser mellan Region Jönköpings län och kommunerna i Jönköpings län.

Habilitering
Leverantören ska samverka med habiliteringscentrum i de fall invånaren har behov av kompletterande insatser från habiliteringscentrum.

Försäkringsmedicin
Leverantören ska följa nationella riktlinjer och Region Jönköpings läns riktlinjer och rutiner för försäkringsmedicin.
Leverantören ansvarar för att det finns kompetens inom försäkringsmedicinska kunskapsområdet och ska utveckla arbetssätt och rutiner för sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen.

Leverantören tillåter att Region Jönköpings län kan ta del av leverantörens avidentifierade sjukskrivningsstatistik som erhålls genom Ineras *Intygsstatistik.*

3.5 Vård av flyktingar och migranter
Leverantören ska bedöma och behandla sjukdomstillstånd för flyktingar och migranter samt för personer som vistas i Sverige utan tillstånd enligt Lag (2008:344) om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl. samt enligt Region Jönköpings läns allmänna kliniska kunskapsstöd Fakta, med behov av akut, omedelbar vård eller behov av vård som inte kan anstå.

3.6 Vårdsamordning
Leverantören ska aktivt delta och medverka till att vårdplaneringen för den enskilde individen görs i enlighet med gällande lagar, föreskrifter och Region Jönköpings läns riktlinjer.

3.7 Utbildning och forskning
Leverantören ska samverka med Region Jönköpings läns samordningsansvariga för grundutbildning samt studierektororganisation under ledning av Futurum.

Grundutbildning
Studenter och elever
Leverantören ska följa Region Jönköpings läns avtal med universitet, högskolor, gymnasieskolor, yrkesutbildningar och andra utbildningssamordnare om att ta emot och handleda elever och studenter i lärande i arbetslivet (LIA), arbetsplatsbaserat lärande (APL) och verksamhetsförlagd utbildning (VFU) samt fältstudiedagar. Med APL, LIA och VFU menas såväl sammanhängande perioder av deltagande i ögonmottagningens arbete, liksom kortare moment i syfte att nå lärandemålen.

Leverantören ansvarar för att kvalitet och inriktning följer målbeskrivningar för respektive utbildning och överenskomna krav på handledarkompetens.
Handledarna ska följa gällande handledarinstruktioner och känna till lärandemålen för utbildningen.

Vidareutbildning

Allmäntjänstgöring (AT) för läkare

Region Jönköpings läns organisation för AT (Futurum) samordnar AT-tjänstgöringen och kan uppdra till leverantörer att ansvara för AT-läkares tjänstgöring inom specialiserad ögonsjukvård (en (1) vecka) enligt Region Jönköpings läns riktlinjer (AT-koncept).

Specialisttjänstgöring (ST) läkare

Leverantören ska bereda utrymme och tillsammans med övriga leverantörer ta ett solidariskt ansvar för att erbjuda ST-läkare inom olika specialiteter sidotjänstgöring (s.k. randning).

Leverantören ska följa Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om läkarnas specialiseringstjänstgöring enligt gällande regelverk samt Region Jönköpings läns riktlinjer för ST-utbildning.

Leverantörens handledare samt vederbörande ST-läkare ska beredas möjlighet att delta i möten och kurser anordnade av Region Jönköpings läns ST-studierektorsfunktioner.

Studierektor säkerställer att ST-läkarna erbjuds en ändamålsenlig utbildning i enlighet med Socialstyrelsens krav. Studierektor gör uppföljning för godkänd studiemiljö vid behov.

Studierektor säkerställer att ST läkare inom specialiserad ögonsjukvård som behöver sidotjänstgöring inom vårdval ögon, fördelas jämnt på vårdvalsenheterna.

Under sidotjänstgöring utför ST läkaren inom specialiserad ögonsjukvård även annan förekommande mottagningsverksamhet hos aktuell leverantör under den överenskomna tiden för avtalad sidotjänstgöring.

Specialistutbildning för sjuksköterskor

Region Jönköpings län kan efter ansökan från leverantören bevilja ersättning för sjuksköterskor som ansökt och antagits till utbildningstjänst som specialistsjuksköterska med inriktning ögonsjukvård.

Leverantören anställer och har arbetsgivaransvar för aktuell sjuksköterska. Anställningen ska vara tillsvidare.

Forskning

Leverantören ska medverka i klinisk forskning. Leverantören kan själv ta initiativ till klinisk forskning eller medverka i forskning. Leverantören ska informera Region Jönköpings län/Futurum om forskningsprojekt som bedrivs inom verksamheten.

Leverantören kan även medverka i industrifinansierade kliniska prövningar. Leverantören ska i dessa fall även inhämta godkännande från Region Jönköpings

län/Futurum enligt regionens riktlinjer och riktlinjerna för genomförande av forskningen.

Leverantören kan få tillgång till Region Jönköpings läns infrastruktur för forskning som exempelvis handledning, statistikkonsultationer och bibliotekstjänster. Medarbetare hos leverantörer har rätt att söka forskningsmedel från FORSS, Futurum och andra organisationer. Leverantören kan få råd och stöd om lagar, föreskrifter och rutiner vid klinisk forskning inklusive klinisk läkemedelsprövning och annan uppdragsforskning.

3.8 Systematiskt förbättringsarbete

Leverantören ska systematiskt förbättra sin verksamhet utifrån invånarnas behov. Förbättringsarbeten bör fokusera på medicinsk kvalitet, implementering av nationella kunskapsstöd och framtagande av lokala riktlinjer.

Leverantören ska i sitt systematiska förbättringsarbete ha en struktur för att mäta, rapportera och utveckla sin verksamhet. Här ingår som exempelvis att aktivt medverka i utvecklingsarbete av patientprocesser samt kodningsnätverk för specialiserad ögonsjukvård. Redovisning och uppföljningen sker inom ramen för regionens medicinska programgrupp för specialiserad ögonsjukvård.

4. Informationshantering och IT

4.1 Inledning

Leverantören ska följa tillämpliga delar av Region Jönköpings läns riktlinjer för IT. Varje vårdenhet ska ha en namngiven kontaktperson för IT, telefoni och katalogtjänsten HSA.

4.2 Informationssäkerhet

Leverantören ska i sitt arbete med informationssäkerhet, förhålla sig till aktuella rättsliga krav i form av lagar, förordningar och myndighetsföreskrifter.

Leverantören ska följa Region Jönköpings läns regelverk för informationssäkerhet.

Leverantören ska utbilda nya användare i informationssäkerhet t.ex. med hjälp av introduktionsutbildning i informationssäkerhet som finns publicerad i Lärande och kompetensportalen (LOK). Leverantören ska också informera ny personal om det personliga ansvaret att följa policy och riktlinjer.

All användning av IT-systemen loggas. Leverantören ska följa upp loggar enligt Region Jönköpings läns riktlinjer.

Leverantörens verksamhet ska ha en för uppdraget avsedd funktionsbrevlåda inom rjl.se för hantering av bl.a. sekretessbelagd information.
Sekretessbelagd information får endast skickas från funktionsbrevlåda till funktionsbrevlåda då:

- risken att känsliga och sekretessbelagda uppgifter når obehöriga kan medföra stor skada för enskild person
- verksamheten måste kunna säkerställa att informationen blir omhändertagen hos motpart
- personanknuten e-post aldrig får användas för sekretessbelagd information

I de fall leverantören använder sig av konsult enligt avsnitt 2.5 Samarbetsformer, är leverantören ansvarig för att konsulten är införstådd med och följer Region Jönköpings läns policy och riktlinjer för informationssäkerhet.

Region Jönköpings läns IT-utrustning får endast användas under den tid då leverantören och dess eventuella konsulter har ett pågående uppdrag för Region Jönköpings län. Om leverantören eller konsulter under pågående uppdrag har privat verksamhet samtidigt så får inte Region Jönköpings läns IT-utrustning användas i den privata verksamheten.

Leverantören ska upprätta, säkerställa och upprätthålla manuella reservrutiner för verksamheten som tillämpas vid ett eventuellt avbrott.

4.3 Personuppgifter

Leverantören ska hantera personuppgifter enligt gällande lagstiftning.

Leverantören är personuppgiftsansvarig för de personuppgifter som behandlas inom leverantörens organisation.

4.4 Verksamhetsdata

Leverantören ska på begäran kunna leverera elektroniskt läsbar data för uppföljning och till fakturaunderlag.

I kommunikation med Region Jönköpings län eller andra vårdgivare ska leverantören använda definitioner och termer i IT-systemen som fastställs av Region Jönköpings län.

Leverantören ska i förekommande fall följa de särskilda regler som gäller för hantering av information vid verksamhetsövergång.

De data som delas med Region Jönköpings län i gemensamma system lämnas i vissa fall vidare till tredje part i aggregerad form. Region Jönköpings län ansvarar för att säkerställa att inget röjande sker i samband med den typen av datautlämning.

4.5 IT-system och infrastruktur

IT system och utrustning

Leverantören ska enbart använda utrustning i IT-infrastrukturen som är godkänd av Region Jönköpings län. Datorer och skrivare tillhandahålls av Region Jönköpings län. Eventuellt kan medicinteknisk utrustning eller annan utrustning anslutas efter samråd och godkännande och i dessa fall skall leverantören själv säkerställa att fullgod IT-säkerhet upprätthålls.

Leverantören förbinder sig att använda de obligatoriska IT-system som Region Jönköpings län anvisar som t.ex. Picsara och Forum. I förekommande fall skall leverantören följa Region Jönköpings läns riktlinje för respektive system. Region Jönköpings län tillhandahåller system och utbildning av superanvändare i förhållande till verksamhetens storlek.

Region Jönköpings län ansvarar för underhåll av Regionens system och leverantören ansvarar för dess innehåll. För administrativa dokument ska PDF och Office-kompatibla filformat användas.

Leverantören ska använda sig av SITHS och HSA enligt Region Jönköpings läns riktlinjer. Leverantören ansvarar för att användarna inte har tillgång till fler programvaror och system än nödvändigt.

Leverantören ska kontinuerligt tillse att utrustningen är uppkopplad mot Region Jönköpings läns nätverk för att säkerställa att skyddet mot skadlig kod, virus och spionprogram är aktuellt på verksamhetens utrustning.

Leverantören har rätt att använda egna stödsystem under förutsättningar att det inte krävs någon installation/förändring av eller stör andra delar av IT-miljön. Region Jönköpings län lämnar ingen support för dessa.

System och program som används för andra ändamål än Region Jönköpings läns uppdrag till leverantören ska inte användas i den av Region Jönköpings län tillhandahållna IT-miljön.

System, program och utrustning som tillhandahålls av Region Jönköpings län får bara användas för verksamhet inom vårdval Region Jönköpings län.

IT-infrastruktur

Region Jönköpings län levererar kommunikationslösning mot Region Jönköpings läns nätverk inklusive nätverksutrustning. Leverantören ansvarar för det interna fastighetsnätet för data och telefoni, inklusive förbindelsen mellan avlämningspunkt och verksamhetens lokaler. Fastighetsnätet ska följa Region Jönköpings läns standard för kabelsystem.

Region Jönköpings län kan komma att leverera annan IT-uppkoppling till utlagd mottagning och filial än för leverantörens huvudmottagning.

Övrigt

Region Jönköpings län tillhandahåller inte infrastruktur, IT-system, datorer, skrivare eller liknande till leverantörens underleverantörer.

Vid införande av nya IT-tjänster eller vid större utbyggnader av Region Jönköpings läns befintliga IT-tjänster som kan komma att ingå i utbudet till leverantören upprättas ett nytt avtal.

4.6 Support och IT-konsulttjänster

Leverantören har rätt att använda Region Jönköpings läns supportorganisation i frågor om Region Jönköpings läns IT-infrastruktur och fastställda IT-system. Servicenivåer för respektive IT-tjänst fastställs av systemägare, vilket innebär att olika system har olika inställelsetider gällande support.

Leverantören ska använda IT-beställningssystem och de blanketter som Region Jönköpings län tillhandahåller för beställningar. Leverantören ska göra felanmälningar på utrustning och program till Region Jönköpings läns kundcenter på IT-centrum. Region Jönköpings län har rätt att ha planerade avbrott för systemuppdateringar, nyinstallationer, service och underhåll.

Leverantören kan, efter överenskommelse, köpa IT-konsulttjänster från Region Jönköpings län inom systemområden som är relevanta för Region Jönköpings läns uppdrag till leverantören.

5. Uppföljning och Rapportering

5.1 Avtalsuppföljning

Region Jönköpings län har en kontinuerlig uppföljning av villkoren för godkännande av leverantör och andra avtalsvillkor.

5.2 Uppdragsuppföljning

Region Jönköpings län följer upp den kvalitet i vården som Region Jönköpings län vill förmedla till invånarna utifrån svensk lag. God vård innebär att hälso- och sjukvården ska:

- vara säker
- vara kunskapsbaserad och ändamålsenlig
- vara patientfokuserad
- vara effektiv
- vara jämlik
- ges i rimlig tid

Uppföljningen ska t.ex. bidra till en positiv utveckling av befolkningens hälsa och leverantörernas verksamhet.

Region Jönköpings län har en kontinuerlig uppföljning av verksamhetsdata från vårdens IT-stöd som ingår i månadsuppföljning, delårsrapporter och årsredovisning.

Under avtalsperioden kan Region Jönköpings län komma att, med hjälp av Forum Specialiserad Ögonsjukvård Beställare Utförare (Forum-SÖBU) ta fram förslag till kvalitetsindikatorer för nästkommande verksamhetsår utifrån ett patient- och producentperspektiv.
Region Jönköpings län beskriver hur indikatorerna ska mätas, redovisas och följas upp.
Nyckeltal och kvalitetsindikatorer kan revideras årligen i samband med regionfullmäktiges beslut om budget.

Verksamhetsdata och resultat är tillgängliga för leverantören via Region Jönköpings läns IT-stöd för analys och rapportuttag.

Leverantören tillåter att Region Jönköpings län kan ta del av verksamhetens avidentifierade statistik som erhålls genom Nationella Kataraktregistret.

Leverantörernas resultat kan komma att redovisas publikt för att ge invånare insyn i verksamheten.

Patientenkäter
Leverantören ska samverka med Region Jönköpings län om patientenkäter och i förekommande fall delta i den nationella patientenkäten. Region Jönköpings län har rätt att ta del av allt grundmaterial från gemensamma patientenkäter.

Insyn och rapportering
Leverantören ska på begäran lämna ut relevant information till Region Jönköpings län t.ex. uppgifter om bemanning och kompetens.

Informationen ska kunna lämnas ut för att tillgodose invånarnas önskemål och behov av insyn i hur uppdraget utförs enligt Kommunallag (2017:725) samt för att Region Jönköpings län ska kunna säkerställa sitt uppdrag som huvudman för hälso- och sjukvården inom regionen.

Leverantören är inte skyldig att lämna information om utlämnandet strider mot lag eller annan författning.

Kvalitetsregister
Leverantören ska rapportera till och använda resultaten från alla för uppdraget relevanta nationella kvalitetsregister som stöd för systematiskt kvalitets- och förbättringsarbete såsom t.ex. Nationella Kataraktregistret.

5.3 Dialog
Region Jönköpings län kallar leverantören till dialog en gång om året för genomgång av verksamheten utifrån ett urval av inhämtade uppgifter. Inför genomgången ska leverantören gjort en egen analys av sin verksamhet inklusive medicinska resultat.

Förutom den årliga genomgången kan Region Jönköpings län kalla till uppföljningsdialoger inom specifika områden, exempelvis läkemedelsförskrivning.

5.4 Fördjupad uppföljning och revision
Region Jönköpings län har rätt att genomföra fördjupad uppföljning hos enskilda leverantörer eller inom specifika områden. Fördjupad uppföljning sker bland annat genom verksamhetsrevision, kostnadsjämförelser och produktivitetsanalyser.

Region Jönköpings län har rätt att självt eller genom ombud revidera leverantörens verksamhet, exempelvis av medicinsk kvalitet, ekonomiska och juridiska förhållanden. Möjligheten till revision omfattar även underleverantörer som leverantören anlitar för genomförande av uppdraget. Leverantören ska utan kostnad för Region Jönköpings län biträda vid revision bland annat genom att – men inte begränsat till – ställa nödvändig dokumentation till förfogande.

6. Ersättningsvillkor

6.1 Budgetram

Regionfullmäktige fördelar årligen resurser på delområdesnivå utifrån behovsbeskrivningar, nationella jämförelser, demografi och socioekonomiska faktorer, medicinsk utveckling och kunskapsstyrning, löne- och prisutveckling samt rationaliseringsbehov.

För löne- och prisutveckling kompenseras leverantörerna med utgångspunkt från Sveriges Kommuner och Regioners prisindex. Förändringar i kostnadsansvar mellan Region Jönköpings läns olika verksamheter påverkar budgetramen enligt principen att ett utökat kostnadsansvar motsvaras av en utökad ersättning och vice versa. Ändrade kostnader som faller inom ramen för befolkningens förändrade konsumtion, eller härrör från ändrade arbetssätt hos leverantörerna, medför inte någon förändring i ersättningsramen. Ökat demografibehov täcks inte av utökad budget utan ska i första hand mötas med effektiviserad verksamhet genom förändrade arbetssätt.

Regionens inriktningsmål är att ligga i nedre kvartilen jämfört med övriga län/regioner avseende strukturjusterad hälso- och sjukvårdskostnad per invånare.

6.2 Ersättningsmodell

Region Jönköpings läns ersättningsmodell för vårdval ögon utgår från att pengarna följer patienten. Modellen ska stimulera måluppfyllelse, samverkan och kvalitetsutveckling. Modellen ska vara transparent så att det är tydligt på vilka grunder ersättning ges. Ersättningsnivåerna revideras årligen.

Ersättningsmodellen förutsätter att Region Jönköpings län och leverantörerna tar ett gemensamt ansvar för att upprätthålla modellens intentioner och normer. Leverantören är ansvarig för att ersättningen inte baseras på felaktiga registreringar och uppgifter. Parterna ska samverka kring modellens tillämpning och utveckling.

Den samlade ersättning som utbetalas till en leverantör förväntas täcka samtliga kostnader för uppdraget enligt regelbok för Specialiserad ögonsjukvård inom vårdval Region Jönköpings län.

Kostnadskontroll

Region Jönköpings län fastställer varje år ett kostnadstak för varje vårdvalsområde. Kostnadstaket är den gemensamma maximala ersättningsnivån för samtliga godkända och verksamma leverantörer inom det specifika vårdvalsområdet. Kostnadstaket avser patientrelaterad ersättning exklusive patientavgifter.

Kostnadstaket fördelas per månad under ett kalenderår utifrån tidigare års utfall. Det betyder att den totala ersättningsnivån kan variera från en månad till en annan. Om kostnadstaket (den maximala ersättningen) inte nås förs kvarstående belopp över till nästkommande månad. Om kostnadstaket i stället överskrids reduceras priserna innevarande månad för samtliga leverantörer.
Om kostnadstaket inte nås efter december månad kommer överskottet att betalas ut proportionerligt i förhållande till eventuell reducerad ersättning tidigare månader under aktuellt år.

6.3 Ersättning

Allmänt

Regionen avsätter 105,8 miljoner kronor för specialiserad ögonsjukvård inom vårdval 2025.

Fördelning av ersättning

Ersättning (miljoner kronor)	Totalbelopp	Procentuell fördelning
Rörlig patientrelaterad ersättning	95,4	90%
Särskild ersättning	10,4	10 %
Summa	**105,8**	**100 %**

6.4 Patientrelaterad ersättning

Den patientrelaterade ersättningen utgör merparten av ersättningen till leverantören. Region Jönköpings län beräknar ersättningens storlek utifrån identifierade kostnader för effektiv vård och patienternas behov.

Ersättningsvillkor

Regionen ersätter endast vårdåtgärder som genomförts och registrerats enligt Region Jönköpings läns gällande rutiner och riktlinjer.

Grundkravet för all ersättning är att alla besök/åtgärder ska vara kodade med en av Region Jönköpings län godkända diagnos- och åtgärdskoder.

För mer information kring registreringsvillkor och ersättningsberättigade koder se bilaga ”Ersättningsgrundande Diagnos och KVÅ-koder för specialiserad ögonsjukvård inom vårdval Region Jönköpings län 2025”.

För att ersättning ska erhållas krävs att kontakten är DRG-grupperad.

Ersättning per besök och kontakt

Kontaktform	Pris per kontakt (exkl. patientavgift)
Kvalificerad telefon, brev eller distanskontakt	205 kr
Sjukvårdande behandling	480 kr
Läkarbesök	1210 kr
Synfältsundersökning och körkortsintyg	910 kr
Ögonbottenfotografering, besök	765 kr

Kataraktoperationer

Regionen ersätter:

- undersökning inför operation
- kataraktoperation inklusive intraokulär lins samt för operationen nödvändiga läkemedel och material
- kontakt efter operation vid behov

Kontaktform	Pris per kontakt (exkl. patientavgift)
Ensidig linsoperation	4 910 kr
Bilateral linsoperation	9 820 kr

Medfinansiering

I de fall patienten önskar multifokala och/eller toriska linser utan att medicinsk indikation föreligger ska leverantören debitera patienten merkostnaden jämfört med ersättningen för ensidig alternativt bilateral linsoperation. Tillkommande besök och åtgärder förknippat med patientens val av utbyteslins ersätts inte.

Leverantören ska för patienten specificera kostnaderna som debiteras. Patienten ska i samtliga fall av medfinansiering underteckna ett informerat samtycke till operation samt medfinansiering.

I samtliga fall av medfinansiering ansvarar leverantören för kostnader vid reoperation och andra åtgärder t.ex. återbesök vid eventuella komplikationer som kan relateras till den specifika linsen. Ansvaret sträcker sig upp till två år efter utförd operation.

Polikliniska operationer

Resursnivå A	2 130 kr
Resursnivå B	3 210 kr (bilateralt) 5 610 kr
Resursnivå C	5 550 kr (bilateralt) 9 720 kr

För mer information kring när bilateral ersättning gäller se bilaga *”Ersättningsgrundande Diagnos och KVÅ-koder för specialiserad ögonsjukvård inom vårdval Region Jönköpings län 2025*”.

Laserbehandling i ögats främre segment

Laserbehandling vid efterstarr	1 470 kr (bilateralt) 1 900 kr
Laserbehandling vid glaukom, trycksänkning	1 470 kr (bilateralt) 1 900 kr

Vård av patienter från andra regioner

Region Jönköpings län ersätter leverantören för vård av patienter som omfattas av en annan regions ansvar för hälso- och sjukvård. Leverantören ska följa hemregionens eventuella remissregler.

Vård av utländska medborgare och utlandssvenskar

Leverantören får ersättning för vård av personer bosatta i EU- eller EES-land.

För vård av utländska medborgare och utlandssvenskar bosatta i länder utanför EU och EES gäller särskilda regler, se Region Jönköpings läns riktlinjer.
I flera fall betalar patienten själv sin vård.

Underlag för utbetalning enligt Region Jönköpings läns riktlinjer ska skickas in till Region Jönköpings län. Saknas fullständigt underlag betalas inte ersättning ut. Vård av dessa patienter ersätts enligt ordinarie prislista.

Vård av asylsökande, kvotflyktingar m.m.

Leverantören får ersättning för vård av asylsökande. Särskilda regler gäller, se Region Jönköpings läns riktlinjer. Vård av dessa patienter ersätts enligt ordinarie prislista.

För att ersättning ska utbetalas ska registrering ske enligt Region Jönköpings läns riktlinjer. I aktuella fall måste uppgifter om LMA-kortets dossiernummer framgå. Saknas detta betalas ingen ersättning ut.

6.5 Särskild ersättning

Kompensation för utebliven patientavgift

Leverantören är skyldig att ta ut de patientavgifter som fastställts av Region Jönköpings län. Följsamheten till detta är grundläggande för att Region Jönköpings läns patienter ska behandlas lika.

Patientavgifterna tillfaller leverantören.

När patienten har uppnått högkostnadsskyddet ersätter Region Jönköpings län leverantören för uteblivna patientavgifter vid avgiftsbelagda besök. Leverantören får kompensation för uteblivna patientavgifter vid avgiftsfria besök för 18-19 åringar, 85-åringar och äldre samt för avgiftsfria remissbesök från verksamheten.

Leverantören får inte ersättning för återbetald patientavgift, exempelvis den som en patient som vid planerat besök får vänta mer än 30 minuter har rätt till.

Leverantören ersätts inte för uteblivna patientintäkter till följd av att patienten låter bli att betala avgift enligt Region Jönköpings läns avgiftsregler.

Utbildning

Vetenskaplig handledning av ST-läkare
Leverantören kan efter godkänd ansökan få ersättning för anställd som åtar sig uppdrag som vetenskaplig handledare till ST-läkare enligt särskilt beslut.

Specialistutbildning för sjuksköterskor
Leverantören kan efter godkänd ansökan få maximal ersättning med 43 000 kronor per månad för specialistutbildning till ögonsjuksköterska beräknat på heltidsstudier.

Tolk
Leverantören får ersättning för månadsvis redovisade tolkarvoden. Ersättning medges för max tre månader gamla fakturor.

6.6 Övrigt

Ersättning för deltagande i pilot
Region Jönköpings län kan ersätta leverantör som deltar som pilot i syfte att testa nya arbetssätt som sedan kan spridas i Region Jönköpings län. Ersättningen baseras på omfattning och aktuell verksamhets storlek samt beslutas innan piloten inleds.

Riktade statsbidrag
Regeringen använder särskilda statsbidrag för att stimulera utveckling inom viktiga områden i regionernas och kommunernas verksamhet. Villkoren för statsbidragen beslutas vanligen för ett eller två år i taget.

Leverantören förväntas delta i relevanta förbättringsområden kopplat till stadsbidrag. Modellerna för ersättning varierar.

Momskompensation
En privat leverantör får momskompensation genom att ersättningen räknas upp med 5 procent på nettoutbetalningen.

Enligt nuvarande momslagstiftning har regionkommunala leverantörer avdragsrätt för ingående moms. Motsvarande gäller inte privata leverantörer som i stället måste kostnadsföra ingående moms. För att privata och regionkommunala leverantörer ska kunna konkurrera på lika villkor får de privata leverantörerna därför kompensation för sina merkostnader för moms.

Medicinsk service inom Region Jönköpings län
Leverantören har kostnadsansvar för alla typer av medicinsk diagnostik som beställs av leverantören.

Kostnader för IT och telefoni

För de obligatoriska IT-stöden debiteras ingen kostnad för leverantören.

Leverantören debiteras en månatlig kostnad för IT-infrastruktur och eventuell hyra av IT-utrustning.

Leverantören debiteras en månatlig kostnad för TeleQ som innefattar infrastruktur, licenser, samtalskostnader, eventuell hyra av telefoner.
Leverantören får avropa TeleQ enligt Region Jönköpings läns leveransavtal med tjänsteleverantören.

Kunskapsstyrning

Representation från leverantör till kunskapsstyrningens olika organisatoriska grupperingar ersätts, om uppdraget innefattar område inom Vårdval Specialiserad ögonsjukvårds uppdrag.

Läkemedel

Om inget annat anges har leverantören kostnadsansvar för samtliga rekvisitionsläkemedel som administreras till patienter inom vårduppdraget.

Om behandlande läkare bedömer att patienten själv kan administrera sina läkemedel, utan övervakning eller hjälp av sjukvårdspersonal, får läkemedlet förskrivas på recept. Leverantören har inte kostnadsansvar för receptläkemedel.
Leverantören ska följa Region Jönköpings läns riktlinjer för förskrivning.

6.7 Underlag för utbetalning

Region Jönköpings län hämtar de flesta uppgifter som ligger till grund för utbetalning av ersättning från Cosmic. Reglering för utbetalning baseras på samtliga vårddata som registrerats vid avstämningstidpunkten.
Ersättningsberäkningen är beroende av inrapportering av korrekt indata från leverantörerna inom Specialiserad ögonsjukvård inom vårdval Region Jönköpings län. Leverantören är ansvarig för att leverera efterfrågade indata av god kvalitet i nära anslutning till utförd vårdkontakt.

Leverantören är ansvarig för att ersättningen inte baseras på felaktiga registreringar och uppgifter, enligt regelbok avsnitt 6.2.
Om enstaka korrigeringar ändå behöver göras ska detta åtgärdas så fort som möjligt, dock inom max 3 månader, och i möjligaste mån inom aktuellt år.
Ersättningssystemet Love ersätter besök som är registrerade eller justerade upp till 3 månader bakåt i tiden från besöksdatum. Äldre besök, nyregistrerade eller justerade, hanteras inte av Love.

Det är viktigt att det görs så få rättningar som möjligt avseende året före eftersom varje års vårdvalsbudget ska ge ersättningar till leverantörerna för den produktion som utförs under motsvarande verksamhetsår.

Systemet för inrapportering bygger i stor utsträckning på förtroende för leverantörens integritet och noggrannhet och leverantören ska lojalt fullgöra sina skyldigheter i detta avseende. Det är av yttersta vikt för förtroendet mellan parterna, liksom för kontraktets fortlevnad, att Region Jönköpings län får korrekt indata från leverantören.

I de fall då leverantörerna ska lämna in underlag för ersättning till Region Jönköpings län måste det ske senast den åttonde i varje månad för att komma med i nästa utbetalning.

Utbetalning av ersättning sker den 19:e varje månad. Om den 19:e infaller på en helgdag sker utbetalning på efterföljande vardag.

7. Anvisningar för ansökan

7.1 Ansökan om godkännande

Intresserade bjuds in att ansöka om godkännande för att få driva vård inom vårdvalet. Ansökan sker genom att ansökan tillsammans med övriga begärda handlingar lämnas in till Region Jönköpings län. En leverantör kan ansöka om godkännande för flera enheter. En ansökan ska lämnas per enhet.

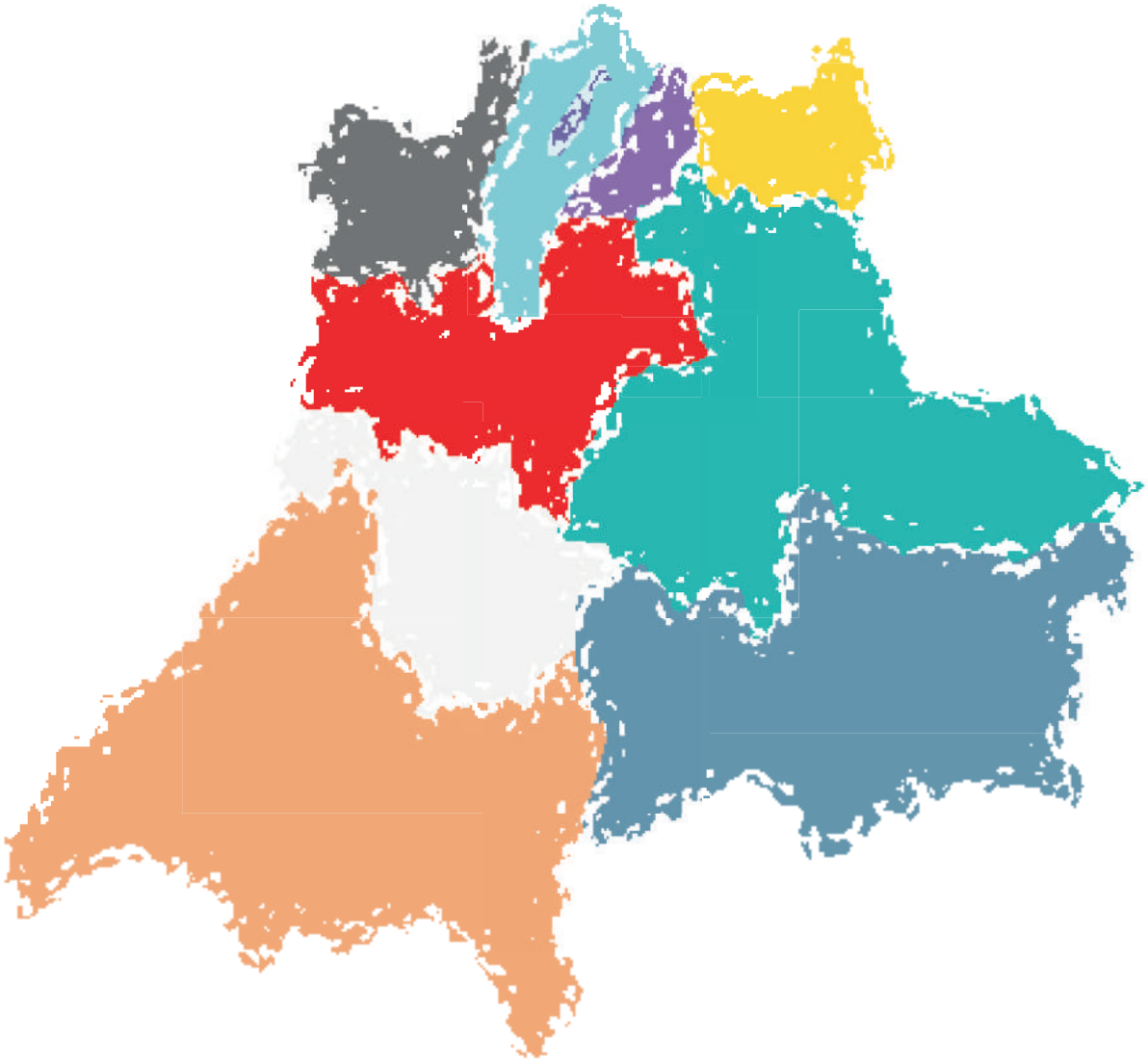
Det finns inget sista datum för ansökan. Det innebär att ansökan kan lämnas tills det aktuella vårdvalet upphör. Inför en ny avtalsperiod ansöker även sedan tidigare godkända leverantörer.

Ansökan ska ske enligt Region Jönköpings läns anvisningar.

Jönköpings Länstrafiks

PRISBILAGA 2025

Biljettsortiment och priser för kollektivtrafiken

Länstrafiken

Biljettsortiment och pris
Nuläge 2024

Biljettyp	Resenärskategori	1 zon	2 zoner	Län
Enkelbiljett	Vuxen	40 kr	80 kr	160 kr
	Ungdom	24 kr	48 kr	96 kr
24-timmarsbiljett	Vuxen	80 kr	160 kr	320 kr
	Ungdom	48 kr	96 kr	192 kr
Flexbiljetter				
Flex 10/30	Vuxen	375 kr	435 kr	640 kr
Flex 10/60	Vuxen	445 kr	525 kr	765 kr
Flex 20/60	Vuxen	730 kr	840 kr	1 240 kr
Periodbiljetter				
30-dagarsbiljett	Vuxen	760 kr	885 kr	1 260 kr
	Ungdom	~~(215 kr)~~	~~(215 kr)~~	215 kr
	Senior	~~(215 kr)~~	~~(215 kr)~~	215 kr
	Student	570 kr	665 kr	945 kr
365-dagarsbiljett	Vuxen	7 220 kr	8 410 kr	11 965 kr
365-dagarsbiljett Barnvagn	Alla	770 kr	820 kr	975 kr
Klassbiljett				
	6-15 personer	137 kr	279 kr	558 kr
	16-25 personer	279 kr	553 kr	1 111 kr
	26-35 personer	416 kr	832 kr	1 665 kr

Biljetter över länsgräns

Sydtaxan *(Blekinge, Halland, Kalmar, Kronoberg, Skåne)*		
Enkelbiljett	Vuxen/Ungdom	Addering av zoner med 25% rabatt för den första zonen i respektive län.
24-timmarsbiljett	Vuxen/Ungdom	
Flexbiljett 10/30	Vuxen	
30-dagarsbiljett	Vuxen	Addering av zoner med 35% rabatt för den första zonen i respektive län.
365-dagarsbiljett	Vuxen	
Västra götaland *(Västtrafik)*		
Enkelbiljett	Vuxen/Ungdom	Addering av zoner (inget gränsavdrag).
24-timmarsbiljett	Vuxen/Ungdom	
Flex 10/30	Vuxen	Addering av zoner med 15% rabatt för den första zonen i respektive län.
30-dagarsbiljett	Vuxen	
365-dagarsbiljtt	Vuxen	

Övrigt

Ombordavgift: 30 kr (vid köp av flex- eller periodbiljetter ombord).

Tilläggsavgift: 1 500 kr (ställs ut när ingen eller en felaktig biljett används).

Resenärskategorier och rabatter
Nuläge 2024

Nedan beskrivs nuläget gällande Jönköpings Länstrafiks biljettsortiment, resenärskategorier, priser och rabatter.

Resenärskategorier

Jönköpings Länstrafik erbjuder idag följande resenärskategorier:

- **Barn 0-6 år**
  Reser kostnadsfritt med betalande medresenär.
- **Ungdom 7-19 år**
  Får ungdomsrabatt till den dag de fyller 20 år.
- **Vuxen 20 år-**
  Vuxen gäller från den dag man fyller 20 år.
- **Senior 70 år-**
  Senior gäller från den dagen man fyller 70 år.
- **Student**
  Student tillhör man om man innehar en digital student-legitimation med giltig studentresesymbol i bl.a. Mecenat appen.
- **Tillsammans**
  När två eller fler personer tillsammans köper en enkelbiljett eller 24-timmarsbiljett utgår 25 % rabatt på det totala biljettpriset.

Rabatter

Jönköpings Länstrafik erbjuder idag rabatter till följande resenärskategorier och resenärer:

Ungdomar 7-19:	
Enkelbiljetter:	ca 40% rabatt på ordinarie pris för vuxen.
24-timmarsbiljett:	ca 40% rabatt på ordinarie pris för vuxen.
30-dagarsbiljett:	ca 83% rabatt på ordinarie pris för 30-dagarsbiljett för vuxen med länsgiltighet.
Senior 70+:	
30-dagarsbiljett:	ca 83% rabatt på ordinarie pris för 30-dagarsbiljett för vuxen med länsgiltighet.
Student:	
30-dagarsbiljett:	ca 25% rabatt på ordinarie pris för 30-dagarsbiljett för vuxen.
Resor med barnvagn:	
365-dagarsbiljett:	ca 90% rabatt på ordinarie pris för 365-dagarsbiljett för vuxen.
Resenärer med funktionsvariationer:	
30-dagarsbiljett:	Resenärer med funktionsvariationer som får *sjukersättning eller aktivitetsersättning* och innehar Försäkringskassans förmånsintyg, har rätt att resa med en seniorbiljett.
Tillsammans:	
Enkelbiljetter:	25% rabatt på ordinarie biljettpris när man reser två eller fler på samma biljett.
24-timmarsbiljett:	25% rabatt på ordinarie biljettpris när man reser två eller fler på samma biljett.

Klassbiljett:

Rabatt utgår till skolklasser/förskolegrupper när de reser tillsammans med den allmänna kollektivtrafiken. Klassbiljetten är en form av enkelbiljett med rabatt kopplat till gruppens storlek.

Gränsavdrag för resor över länsgräns:

Över länsgräns utgår ett gränsavdrag (rabatt) för den första zonen i respektive län. Se mer information i sortiment- och pristabellen på förgående sida.

Färdtjänstresenärer *(Ta-med en vän)*:

Ta med en vän-biljetten ger alla färdtjänstkunder möjligheten att kostnadsfritt ta med en vän på buss och tåg i den allmänna kollektivtrafiken. Färdtjänstkunden betalar själv för en ordinarie biljett.

FÖRSLAG PRISJUSTERING 2025

Priser 2025

Indexuppräkning på 3,1%. Enkel och 24-timmarsbiljett lämnas oförändrad. Övriga biljetter räknas upp med 4,7% i snitt.

Biljetttyp	1 zon	2 zoner	Län
Enkelbiljetter			
Vuxen	40 kr	80 kr	160 kr
Ungdom	24 kr	48 kr	96 kr
Tillsammans	25 % rabatt på det totala biljettpriset när två eller fler personer reser på samma biljett.		
24-timmarsbiljett			
Vuxen	80 kr	160 kr	320 kr
Ungdom	48 kr	96 kr	192 kr
Tillsammans	25 % rabatt på det totala biljettpriset när två eller fler personer reser på samma biljett.		
Flexbiljetter			
Flex 10/30 Vuxen	395 kr	455 kr	670 kr
Flex 10/60 Vuxen	466 kr	540 kr	800 kr
Flex 20/60 Vuxen	765 kr	880 kr	1 300 kr
30-dagarsbiljett			
Vuxen	795 kr	925 kr	1 320 kr
Ungdom			225 kr
Senior			225 kr
Student	595 kr	695 kr	990 kr
365-dagarsbiljett			
Vuxen	7 555 kr	8 790 kr	12 545 kr
Barnvagn	810 kr	860 kr	1 020 kr
Klassbiljett			
6-15 resande	145 kr	290 kr	585 kr
16-25 resande	290 kr	580 kr	1 165 kr
26-35 resande	435 kr	870 kr	1 745 kr

Biljetter över länsgräns

Sydtaxan *(Blekingetrafiken, Hallandstrafiken, Kalmar Länstrafik, Länstrafiken Kronoberg, Skånetrafiken)*		
Enkelbiljett	Vuxen/Ungdom	*Addering av zoner med **25% rabatt** för den första zonen i respektive län.*
24-timmarsbiljett	Vuxen/Ungdom	
Flexbiljett 10/30	Vuxen	
30-dagarsbiljett	Vuxen	*Addering av zoner med **35% rabatt** för den första zonen i respektive län.*
365-dagarsbiljett	Vuxen	
Västra Götaland *(Västtrafik)*		
Enkelbiljett	Vuxen/Ungdom	Addering av zoner (inget gränsavdrag).
24-timmarsbiljett	Vuxen/Ungdom	
Flex 10/30*	Vuxen	Addering av zoner med ***15% rabatt*** för den första zonen i respektive län.
30-dagarsbiljett	Vuxen	
365-dagarsbiljtt	Vuxen	

** Finns ej i Västtrafiks biljettsortiment och går endast köpa hos Jönköpings Länstrafik.*

Ombordavgift 🔴	30 kr (kostnad för köp av flex- och periodbiljetter ombord). Utgår om förslaget gällande försäljningstopp ombord antas, se nedan.
Resekort 🟢	Nytt förslag - Ta ut en avgift på 30 kr för det fysiska resekortet. Se nedan.
Tilläggsavgift	1 500 kr (om biljett saknas eller vid ogiltig/felaktig biljett).

Övriga förändringsförslag

Verksamhetsuppdraget för 2023 gällande översyn av biljettsortimentet presenterades för nämnden i december 2023. Förutom förslagen att ta bort flex 10/60 och inför en 90-dagarsbiljett presenterades följande förändringar:

Försäljningsstopp för flex- och periodbiljetter ombord på buss och tåg

Föslag att upphöra med försäljning av flex- och periodbiljetter ombord på buss och tåg. Förslaget innebär också att ombordavgiften på 30 kr tas bort eftersom den endast tas ut vid köp ombord av nämda biljettyper.

Införa en avgift för det fysiska resekortet

Förslag att införa en avgift på 30 kr för det fysiska resekortet.

Ta bort möjligheten för kund att själva fylla på Kundkassan

Förslag att stoppa möjligheten för kund att själv fylla på sin Kundkassa. Kundkassan kommer fortsättningsvis att för att betala ut förseningsersättning eller annan kompensation.

Datum för prisjustering

I sydtaxesamarbetet har ett gemensamt datum för prisjusteringar tagits fram - 7 januari eller nästkommande vardag. Tidigare har de olika trafikhuvudmännen justerat sin priser vid olika tillfällen vilket gör att kunder som reser över länsgräns kan få ett nytt pris på biljett vid tre tillfälle inom en månad.

Regelverk för sjuk- och behandlingsresor

1. Inledning

Rätten till sjukresor regleras i lagen (1991:419) om sjukreseersättning vid sjukresor. I lagen ges hänvisningar till lagar och förordningar som i sin tur pekar ut den vård och de behandlingar som berättigar till ersättning för resekostnader. Vidare anges att frågor om resekostnadsersättning skall prövas av sjukvårdshuvudmannen och att denna prövning skall ske enligt de grunder som sjukvårdshuvudmannen bestämmer.
Sjukvårdshuvudmannen har med andra ord stora friheter att själv utforma innehållet och omfattningen av sjukreseverksamheten.

1.1 Vem omfattas av regelverket för sjukresor?

Alla personer som omfattas av AFL (Lagen om allmän försäkring) har rätt till sjukreseersättning enligt detta regelverk. Försäkrade enligt AFL är alla svenska och utländska medborgare som är bosatta i Sverige. EU/EES medborgare, samt medborgare i Schweiz, som inte är bosatta i Sverige, har rätt till akutsjukvård och sjukresa när de tillfälligt vistas här. Detta enligt samma regler som gäller för svenska medborgare. Även asylsökande omfattas av detta regelverk.

1.2 Utbetalning av sjukreseersättning

Begäran om sjukreseersättning ska lämnas till Sjukreseenheten inom 2 år efter resedatum. Lämnas begäran senare får patienten ingen ersättning.

1.3 Preskriptionstid

Om patient eller dödsbo inte hämtat ut pengar som Sjukreseenheten utanordnat är preskriptionstiden 10 år.

1.4 Omprövning av beslut
Beslut som grundar sig på det av Regionstyrelsen antagna regelverket kan inte omprövas på tjänstemannanivå.

1.5 Övrigt
Vid missbruk eller otillbörligt nyttjande av sjukresor har Regionen möjlighet att hänvisa sökanden till eget transportalternativ.
Detsamma gäller om resenären utsatt transportör för hot, våld eller olämpligt beteende i övrigt.

Ovanstående gäller sjukresor och ska ej påverka resenärens möjlighet till icke-planerade sjuktransporter.

Sjukresa genom eget transportalternativ ersättas i efterhand enligt regelverket för sjukresor under förutsättning att sjukresan varit behövligt med hänvisning till resenärens hälsotillstånd.

Med missbruk eller otillbörligt nyttjande avses nyttjande av sjukresa i avsaknad adekvat medicinsk behov som inte kan styrkas med intyg.
Med hot, våld eller olämpligt beteende i övrigt avses ärende där resenär polisanmälts på grund av dennes beteende eller omständigheter i övrigt vid sjukresa.

2. Färdsätt
Generellt är det alltid billigare färdsätt som gäller. Det är alltid hälsotillståndet som avgör vilket färdsätt som patienten kan få ersättning/intyg för.

Hälsotillståndet avgör hur länge en patient kan vänta när tiden i vården inte passar med tåg- eller busstider. Bedömning om patient får åka med serviceresefordon istället för med tåg/buss med anledning av hälsotillståndet kan endast göras av legitimerad behandlande vårdpersonal.

2.1 Privat bil
Milersättning inom länet lämnas endast för resor till vissa återkommande kvalificerade behandlingar vid länets sjukhus se punkt 3.

Ersättning ges för närmaste (inte snabbaste) resväg och beräknas från patientens folkbokföringsadress till närmaste vårdgivare som kan ge relevant vård.

Om en patient som fått specialist- eller vårdgarantiremiss är berättigad att få åka sjukresa istället blir skjutsad till vården av en person som därefter reser tillbaka, utan att patienten

följer med, dras ingen egenavgift för returresan. Detta gäller endast för resor utanför länet med egen bil.

2.2 Buss eller tåg

I första hand ska patienten åka buss eller tåg. Patienten bör försöka få tid på vårdcentral eller sjukhus som passar med buss- eller tågtiderna. Busshållplats finns oftast vid vårdinrättningarna.

Innan patienten får åka sjukresa på grund av att buss- eller tågtider inte passar måste patienten ha försökt ändra tiden för besöket.

Ersättning för buss- och tågresor inom länet lämnas endast för vissa resor till återkommande kvalificerad vård vid länets sjukhus se punkt 3.

2.3 Sjukresa med servicebilar

Den som på grund av sitt hälsotillstånd inte själv kan köra, åka kollektivt eller på annat sätt ta sig till vården har rätt till sjukresa med servicebilar.

Bedömning om patient får åka med servicebilar istället för annat transportmedel med anledning av hälsotillståndet kan endast göras av legitimerad behandlande vårdpersonal och bedömning (intyg) görs innan resa bokas och avser både in- och hemresa. Intyg för sjukresa behövs inte för personer över 85 år.

Resan beställs via Beställningscentralen för Serviceresor.

Patienten kan åka sjukresa med servicebilar från olycksplats eller sin folkbokföringsadress till valfri vårdcentral inom länet som ingår i Vårdval och i övrigt till närmaste vårdgivare som kan ge relevant vård. För vårdval som inom ögon likställs som valfri vårdcentral. Saknas allmänna kommunikationer helt kan patienten få resa med sjukresa med servicebilar till närmaste busshållplats eller tågstation.

Sjukresan måste alltid beställas via Beställningscentralen för Serviceresor senast kl. 16.00 en vardag i förväg. Sjukresorna ska i möjligaste mån samordnas. Behandlande vårdgivare kan bevilja ensamåkning om synnerliga skäl finns, t ex att patienten är mycket infektionskänslig, om patienten pga. sin sjukdom är utåtagerande och aggressiv eller om patienten själv har en smittsam sjukdom.

Vid akuta besök i vården kan beställning ske dygnet runt. Vården använder Cosmickvittot, sjuktransportkvittot eller digitalt intyg som både styrker besöket i vården samt behovet av färdsätt. Egenavgift som för sjukresa erläggs.

I de fall som vårdgivaren inte intygar att hälsotillståndet kräver serviceresa kan Sjukreseenheten i efterhand fakturera patienten.

Den som inte utnyttjar en beställd resa kan faktureras för den kostnad som uppstår om avbeställning av resan inte görs senast 30 minuter före planerad hämtning.

Resor till/från vården sker i samband med vårdbesöket, d v s det är inte tillåtet att bryta vårdkedjan med privata ärenden före eller efter vårdbesöket.

Finns färdtjänsttillstånd berättigar detta till att åka sjukresa enligt villkoren i giltigt färdtjänsttillstånd.

2.4 Flyg

För att flygresa ska beviljas krävs intyg från remitterande läkare/vårdgivare att hälsotillståndet kräver detta färdsätt.

2.5 Övrigt vid sjukresa

Resa medges till valfri vårdcentral inom länet som ingår i vårdval och i övrigt till närmaste vårdgivare inom länet som kan ge vård. Den som själv väljer att söka vård på annan ort får stå för merkostnaderna som den längre resan innebär. Detta gäller såväl inom som utanför länet. Det gäller även när personen på eget initiativ begärt att få bli remitterad till annan vårdgivare (valfrihetsremiss).

I vissa fall kan ersättning ges för resa till annan plats än bostaden (folkbokföringsadress).

Vid alla resor med serviceresefordon utanför länet och krävs en specialistvårdsremiss. Vårdgivaren ska även ha gjort en bedömning av patientens behov av sjukresa med serviceresefordon. Detta gäller bara när patientens hälsotillstånd är sådant att privat bil och allmänna kommunikationer inte kan användas.

3. Sjukresor inom länet

Ersättningen för buss, tåg och privat bil inom länet ersätts inte, med undantag av sjukresor till vissa återkommande kvalificerade behandlingar vid länets sjukhus.

Med återkommande menas minst 10 resor (20 enkelresor) inom 4 månader.

Det är alltid den planerade behandlingen (vårdformen) som avgör. Det innebär att en dialyspatient som bryter armen har rätt till ersättning för resorna till dialysen men inte till ortopeden.

Cosmickvittot/digital intyg gäller för sjukresor och för resa med servicerесefordon. För de ersättningsberättigade bil, buss- och tågresorna finns en särskild blankett.

Respektive avdelning/mottagning skriver under och skickar in denna blankett till Sjukreseenheten för utbetalning. Underskriften innebär att avdelningen/mottagningen intygar att behandlingen är en av de godkända behandlingarna samt att patienten deltagit angivna datum.

Följande behandlingar ger rätt till ersättning under förutsättning att tidsramarna ovan uppfylls:

•Dialysbehandling

•Cancerbehandling inkl strålbehandling

•Lung- och allergimottagningen

•Dagsjukvård Anorexienheten (inkl. uppföljningsbesök)

•Dagsjukvård Ätstörningsenheten på Psykiatriska kliniken,

•Dagsjukvård på Reumatologmottagningen på Ortoped och Reumatologkliniken,

•Dagsjukvård Rehabiliteringsmedicinska kliniken,

•Övriga besök hos läkare som uppfyller tidsramarna ovan, till exempel ECT-behandling.

För besök till Hematologen Cytostatika kan man få ersättning för resa med bil, buss eller tåg vid minst 10 behandlingar inom en period av 6 månader.

För barn och unga under 18 år gäller att man kan få ersättning för bil, buss eller tåg om barnet behandlats på Barn- och ungdomsmedicinska kliniken, Länssjukhuset Ryhov eller Habiliteringscentrum.

4 Sjukresor utomläns, specialistvårdsremiss

För att få sjukreseersättning vid utomlänsvård (gäller även inom Europa) krävs alltid specialistvårdsremiss eller vårdgarantiremiss utfärdad av behörig läkare inom Region Jönköpings län såvida vårdbehovet inte uppstått akut vid vistelse i annat län eller region. För resa med servicerесefordon utanför länet ska remitterande läkare göra en bedömning av patientens hälsotillstånd och upprätta en specialistvårdsremiss.

För resa mellan sjukhus och patienthotell utanför länet gäller samma egenavgift som för resor som är berättigade till ersättning.

5 Utomlänspatienters hemresor och våra länsbors hemresor från annat län

Olika regler för sjuk- och behandlingsresor gäller när man får vård i annat landsting. Vårdlandstinget ska informera patienten om att denna kan få stå för resekostnaden själv beroende på vilka regler som gäller.

Kontakta alltid hemlandstinget före hemresan. Dessa resor beställs via Beställningscentralen för Serviceresor i patientens hemlandsting. Med hemlandsting avses det landsting eller den region där patienten är folkbokförd.

Regionen ersätter kostnad för resa till närmaste vårdinrättning efter akut insjuknande eller olycka vid vistelse i annat län.

Hemresa efter sådant akut insjuknande eller olycka ansvarar patienten själv för. Fakturor på sådana resor från andra landsting betalas inte av Region Jönköpings län.

6 Regler för personer från EU/EES-länder och övriga länder

6.1 EU/EES-medborgare och nordiska medborgare.

Utländska medborgare som under tillfällig vistelse inom landstingsområdet, drabbas av akut sjukdom eller olycksfall har rätt till akut sjukvård enligt hälso-och sjukvårdslagen (HSL). Patienter som omfattas av EU/EES-avtalet ska visa EU-kort och intyg som styrker identiteten för att få sjukvårdsförmåner till samma kostnad som svenska medborgare. För patienter från nordiska länder räcker det med pass eller annan ID-handling som styrker identitet och nationalitet.

Sjukvårdsförmånerna för EU/EES-medborgare och nordiska medborgare omfattar även akut sjukresa från vistelseort alternativt olycksplats till närmsta vårdgivare.

Sjukresan ska ske med det färdsätt som patientens tillstånd kräver. Patienten betalar samma egenavgift som länsinvånare för sin sjukresa

Patient från EU/EES-land har också rätt till returresa till vistelseort eller tillfällig bostad i Sverige efter avslutad vård. Samma regler som för svenska medborgare gäller.

6.2 Medborgare från övriga länder

Medborgare från övriga länder har inte rätt till sjukresor eller till ersättning för resor till och från sjukvården. Detta gäller även överflyttningsresor. För asylsökande se punkt 5.

7 Reseersättning och egenavgift

Generellt sett är det endast den del av resekostnaden som överstiger egenavgiften, som ersätts av regionen.

7.1 Privat bil

Privat bil ersätts med Skatteverkets schablonbelopp för resor med egen bil med avdrag för egenavgift 145 kr enkel resa.

Ersättning inom länet lämnas endast för resor till viss återkommande kvalificerad vård vid länets sjukhus. Se punkt 3.

Parkeringsavgifter ersätts endast när det är en anslutningsresa till tåg eller buss.

Övriga parkeringsavgifter, biltullar, broavgifter samt trängselskatt ersätts inte.

Vid resan med privat bil är det samma ersättning per kilometer oavsett hur många som åker med i fordonet.

7.2 Buss, tåg, flyg och färja

Biljettkostnader för 2:a klass ersätts med avdrag för egenavgift motsvarande enkelbiljett linjetrafiken 1 zon per enkel resa, undantag flyg och färja med bil där egenavgiften är 145 kr. I annat fall Länstrafikens lägsta zonpriser. Vid beställning av resa via Internet ersätts även bokningsavgift.

Vid behandlingsserier förutsätts t ex zonkort eller länskort.

Ersättning inom länet lämnas endast för resor till viss återkommande kvalificerad vård vid länets sjukhus. Se punkt 3.

7.3 Serviceresor

Egenavgift för sjukresa med som beställs hos beställningscentralen för Serviceresor är 145 kr enkel resa.

Patienten ska betala en egenavgift enkel resa, t ex en patient som åkt sjukresa till vårdcentralen och därefter remitterats vidare betalar ingen ny egenavgift. Detsamma gäller för de som betalat egenavgift för anslutningsresa till annat fordon.

Serviceresor ser om patienten åkt sjukresa till vårdcentralen och tar då bort egenavgiften för fortsättningsresan. Cosmickvittot, sjuktransportkvittot eller digitalt intyg används.

Intagna på kriminalvårdsanstalt betalar ingen egenavgift. Hemlandstinget debiteras.

Ålderspensionärer (över 65 år) som reser till geriatrisk dagsjukvård betalar ingen egenavgift.

Patient som reser till/från vården på grund av allmänfarlig sjukdom enl. Smittskyddslagen (SML) betalar egenavgift och kan ansöka om återbetalning av egenavgift fn hos försäkringskassan.

Donator och ledsagare betalar ingen egenavgift.

Den som har en förfallen skuld till Region Jönköpings län erhåller ingen ersättning. Istället sker kvittning mot skulden.

7.4 Asylsökande

Hälsotillståndet avgör färdsätt till vården för akut vård.

Enligt lag ska de asylsökandes egenavgift för sjukresor i vara högst 40 kronor. För att den lägre avgiften ska gälla måste patienten visa LMA-kortet för föraren i samband med betalning. Justering i efterhand tillåts inte. Fakturering kan inte ske. Egenavgift 40kr gäller även för dem som fått permanent uppehållstillstånd (PUT) men inte blivit kommunplacerad. Dessa personer ska uppvisa LMA-kort eller PUT-bevis. Asylsökande har inte rätt till reseersättning för resor med egen bil, buss eller tåg.

7.5 Reseersättning ledsagare

Behovet av ledsagare ska alltid vara styrkt av vårdgivaren.

En förutsättning för att ledsagarens kostnader för allmänna kommunikationer ska ersättas är att patientens ålder eller tillstånd motiverar att någon följer med och att ledsagaren hjälper patienten med t ex betalning, bagage och liknande. Gäller endast för resor utanför länet.

För barn under 18 år krävs inte vårdgivarens intyg om att en ledsagare behövs, undantag är digitalt intyg då detta anges. I normalfallet godkänns endast en ledsagare. I de fall barnet behöver tillsyn/hjälp under färden av fler, kan två ledsagare accepteras.

Endast de faktiska kostnaderna för resan ersätts enligt detta regelverk. Förlorad arbetsförtjänst, utlägg för kost etc. ersätts inte.

En ledsagare kan följa med patienten i servicerесefordonet om patientens ålder eller tillstånd motiverar att någon följer med och att ledsagaren hjälper patienten med t ex betalning, bagage och liknande. Ledsagaren betalar ingen egenavgift. Behandlande legitimerad personal kan intyga att ytterligare en ledsagare behövs under färden (alternativt en ledsagare utöver vad färdtjänsttillståndet medger). Om fler ledsagare följer med faktureras patienten för kostnaden i efterhand.

Stannar patienten kvar för vård (utanför länet) får ledsagaren resa hem med billigaste färdsätt (tåg eller buss). Ingen egenavgift dras. Observera att den som följer med i ambulans inte får ersättning för hemresan. Resor för enbart följeslagare med Servicerесefordon medges inte. Om vården beställer resa för person som inte är patient faktureras avdelningen/mottagningen för resans totala kostnad.

All reseersättningen söks av patient och betalas till patient.

Boende på särskilt boende jämställs med eget boende. Om kommunens personal är med som ledsagare gäller samma regler som för medföljande anhöriga.

Eventuella merkostnader för personalens återresa med taxi ersätts inte enligt detta regelverk.

När personal följer med som vårdare under transport vid t ex överflyttning ska detta anges vid beställningen. Detta gäller även för återresa utan patient. Samåkning enligt gällande regler ska ske för återresa.

7.6 Forskning och donation

För patienter som kallas i forskningssyfte till annat landsting ges reseersättning endast om remitterande klinik i vårt landsting givit sitt godkännande till fortsatt forskning/uppföljning. Specialistvårdsremiss krävs. För patienter som är skrivna i Jönköpings län och som ingår i studie- och forskningsprojekt i vårt landsting, gäller följande:

Den som av hälsoskäl inte förmår att resa med allmänna kommunikationer eller privat bil kan beställa sin resa via Serviceresor och vården intygar behovet. Ingen reseersättning för privat bil, buss eller tåg utgår inom länet.

Patientens hemlandsting står för donatorns resor. Sjukreseenheten betalar ut ersättning utan avdrag för egenavgift.

7.7 Barn och barnperspektivet

Ersättning för resa till besök hos sjukt barn (ej fyllt 18 år) kan i vissa fall betalas. Bestämmelserna om färdsätt, belopp och egenavgift gäller även för dessa resor. Reseersättning ges när förälderns/föräldrarnas eller den anhöriges besök ingått som en aktiv del i behandlingen av barnet. Det kan gälla besök till Anorexienhetens dagsjukvård inom länet eller efter remitterad vård till sjukhus utanför länet.

Ersättning för resa och övernattning kan ges för en besöksresa i veckan (oavsett om det är en ren besöksresa eller om besöket kombineras med t ex läkar-kurator- psykologsamtal) hos barn som vårdas akut eller efter specialist- eller vårdgaranti på sjukhus utanför länet. Ett besök per vecka ersätts även om den andra föräldern eller annan anhörig vistas stadigvarande hos barnet på sjukhuset. Ingen egenavgift för besöksresor.

Barnets folkbokföringsadress avgör varifrån reseersättning utbetalas. I vissa enstaka fall kan ersättning beviljas för resa från annan ort i eller utanför vårt län.

Om ett barn, som t ex bor med en vårdnadshavare i Jönköping, får behandling på Universitetssjukhuset i Linköping kan vårdnadshavare, som är bosatt i Halmstad, få reseersättning från Halmstad till Linköping för deltagande vid exempelvis psykologsamtal. En individuell prövning görs alltid. Vikten av att båda föräldrarna deltar i behandlingen ska styrkas av vårdgivaren.

För barn under 18 år krävs inte vårdgivarens intyg om att en ledsagare behövs. I normalfallet godkänns endast en ledsagare. I de fall barnet behöver tillsyn/hjälp under färden av fler, kan 2 ledsagare accepteras. Barn under 7 år reser alltid med ledsagare. Vid digitala intyg anges alltid ev behov av ledsagare oavsett ålder.

7.8 Övernattning

Kostnader för övernattning på patienthotell eller på särskilt anvisat hotell kan ersättas om det blir billigare än att resa fram och tillbaka två eller flera dagar i rad.

Övernattning kan även ersättas om det blir orimligt att resa samma dag som besöket är planerat, t.ex. planerat läkarbesök före kl. 10:00 kan vara skäl till övernattning måste ske. (Billigaste boende ersätts dock max 1.500kr/natt t.ex. om resa måste påbörjas före kl. 04:30.)

Om övernattning ordnas i privat boende kan ersättning ges enligt de bestämmelser som gäller för Sveriges Kommuner och Landsting.

7.9 Ej ersättningsberättigade resor

Följande är exempel på resor som inte omfattas av regelverket för sjuk- och behandlingsresor:

•Taxiresor som beställs direkt via taxi.

•Resor till vårdgivare utan avtal med regionen eller anslutna till Försäkringskassan.

•Anhörigas besöksresor (vissa undantag för besök hos barn på sjukhus).

•Resor mellan privat adress och särskilt boende som jämställs med eget

boende

•Dagvård med social inriktning

•Förebyggande hälsovård (t.ex. MVC, BVC, familjecentral, BB-hemvård, vaccinationer, hälsokontroller efter generella kallelser till vissa målgrupper t.ex. mammografi, cellprovtagning, aortascreening etc.)

•Friskvård

•Bassängträning i kommunalt eller privat badhus som inte leds av sjukgymnast

•Företagshälsovård (läkare, sjukgymnast etc.)

•Apotek

•Optiker

•Frisör

•Familjerådgivning

8. Regler för gästdialys

Patienten måste ha en remiss (valfrihetsremiss). Ersättning för resa som är längre än resan från hemorten till hemsjukhuset betalas under en sjudagarsperiod per år. Under denna vecka får egenavgiften tillgodoräknas i högkostnadsskyddet alternativt högkostnadsskydd utnyttjas. Sjukreseenheten kan utfärda betalningsförbindelse för taxi under denna tid.

För övriga längre resor gäller de vanliga reglerna om valfrihet utanför länet. Det innebär att patienten får stå för merkostnaden för längre resor. Egenavgiften får inte tillgodoräknas i högkostnadsskyddet och betalningsförbindelse för taxi kan inte skrivas.

Kortare resor ersätts alltid men endast en sjudagarsperiod per år räknas in i högkostnadsbeloppet. Under denna vecka får egenavgiften tillgodoräknas i högkostnadsskyddet. Sjukreseenheten kan utfärda betalningsförbindelse för taxi under denna tid.

9. Permission och permissionsresor

9.1 Betalning vid permissioner

För resdag betalar patienten patientavgift för sluten vård. För permissionsdag betalar patienten ingen patientavgift.

9.2 Resdag

Som resdag räknas den dag patienten lämnar avdelningen för att gå på permission. Som resdag räknas också den dag patienten återkommer till avdelningen efter avslutad permission.

9.3 Permissionsdag

Som permissionsdag räknas den dag då patienten vistas utanför sjukhuset i minst 12 timmar mellan kl. 00.00 och kl. 24.00. Detta gäller även de dagar när man reser till och från sjukhuset.

9.4 Omfattning av permissionen

Permissionen får omfatta högst tre dagar, detta exklusive resdagar. Undantag: Avsteg från denna regel får i undantagsfall göras för patienter som vårdas på psykiatriska kliniken och där permissionen ingår som ett led i behandlingen.

9.5 Permissionsresor

För att ersättning ska utgå måste permissionen vara på initiativ av behandlande vårdpersonal och ingå som ett led i behandlingen.

Huvudregeln är att reseersättning ges för resa till/från bostaden. I vissa fall kan ersättning ges för resa till annan plats än bostaden t ex till en anhörig. Merkostnader överstigande en mils längre resa får patienten stå för själv.

Om patientens hälsotillstånd är sådant att allmänna kommunikationsmedel inte kan användas och anhöriga inte kan skjutsa så kan servicetesefordon beställas via Serviceresor och vården intygar behovet. För barn upp till 16 år (som inte har färdtjänst) krävs särskilda skäl för att beviljas sjukresa, eftersom det i normalfallet är vårdnadshavares ansvar att ordna resan.

Andra resor i samband med permission är inte sjukresor och får inte beställas via Serviceresor.

Taxirekvisition används om patienten av hälsoskäl inte själv kan köra, inte klarar av att åka tåg eller buss och inte har någon närstående som kan skjutsa. Patienten betalar ingen egenavgift.

10. Högkostnadsskydd för sjukresor

För att få högkostnadsskydd för sjukresor ska patienten inom tolv månader ha betalat minst 2 610 kr i egenavgifter. Endast ersättningsberättigade resor ingår i högkostnadsskyddet och patienten är själv ansvarig för att spara kvitton och underlag.

Barn under 18 år i samma familj har gemensamt högkostnadsskydd. Det åligger förälder att meddela sjukreseenheten vilka barn som ska omfattas av högkostnadsskyddet.

Vid resa med egen bil registrerar Sjukreseenheten resekostnaderna manuellt efter att underlag lämnats in. Beräkning av högkostnadsskydd sker med automatik för resor som beställs och utförs med Länstrafikens Servicetesefordon. Detta innebär att när första sjukresan sker (alt nuvarande högkostnadsskydd går ut) påbörjas beräkning av egenavgiften och när belopp (f.n.) 2 610 kr uppnåtts inom en 12-månadsperiod sker ingen debitering av avgift inom 12-månadsperioden. Manuella justeringar av datum kan inte ske.

Högkostnadsskydd för sjukresor får endast utfärdas för personer som är folkbokförda i Jönköpings län.

11. Ikraftträdande

2025-01-01, om inget annat anges.

Regelverk för färdtjänst

Regelverk för färdtjänst

Allmänt
Färdtjänst är en kompletterande kollektiv transportform till de allmänna kommunikationerna. Val av fordon eller transportform för resan avgörs utifrån funktionshindrets art och resenärens hjälpbehov vid varje restillfälle.

Syfte
Region Jönköpings län i Jönköpings län och dess förvaltning Jönköpings Länstrafik ansvarar för att utreda och pröva tillstånd till färdtjänst för invånare i Jönköpings län. Som stöd i handläggningen av färdtjänst har Region Jönköpings län förutom Lag om färdtjänst (1997:736) samt domstolarnas domar och prejudikat. Som komplement har Region Jönköpings län skapat ett regelverk för färdtjänst.

Syftet med regelverket är att det ska fungera som en vägledning vid myndighetsutövning/handläggning och som ett hjälpmedel för att den som ansöker om färdtjänst skall kunna bedömas rättssäkert utifrån samma grund. Regelverket kan inte inskränka en persons rättigheter i förhållande till lagen men kan däremot ha bestämmelser i frågor som inte regleras i färdtjänstlagen.

Tillstånd till färdtjänst
Tillstånd för färdtjänst beskrivs i Lag om färdtjänst (1997:736) enligt följande paragrafer:

6§ Färdtjänst får anlitas av den som efter ansökan har fått tillstånd till det. Frågor om tillstånd prövas av kommunen där den sökande är folkbokförd eller,

om kommunens uppgifter enligt denna lag överlåtits till den regionala kollektivtrafikmyndigheten i länet, av denna myndighet (tillståndsgivaren). Lag (2010: 1068).

7§ Tillstånd till färdtjänst skall meddelas för dem som på grund av funktionshinder, som inte endast är tillfälligt, har väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att resa med allmänna kommunikationsmedel. Om sökanden är under 18 år skall prövningen göras i förhållande till barn i motsvarande ålder utan funktionshinder.
Tillståndet omfattar inte transporter som av någon annan anledning bekostas av det allmänna. Lag (2006:1114).

8§ Om den som söker tillstånd till färdtjänst behöver ledsagare under resorna, skall tillståndet gälla även ledsagaren.

9§ Tillstånd till färdtjänst meddelas för viss tid eller tills vidare.
Tillstånd får i skälig omfattning förenas med föreskrifter om

1. vilket färdsätt som får användas,
2. inom vilket område resor får göras, och
3. hur många resor tillståndet omfattar.

Sådana resor som kan anses vara väsentliga för tillståndshavaren får begränsas till antalet endast om det finns synnerliga skäl. Om det finns särskilda skäl, får tillståndet även i övrigt förenas med villkor. Lag (2006:1114).

Färdtjänstformer
För den som är folkbokförd i Jönköpings län finns det möjlighet att ansöka om färdtjänsttillstånd. Färdtjänst finns i följande former:

Färdtjänst
Med färdtjänst avses resor inom den egna kommunen. Resorna regleras i detta regelverk.

Länsfärdtjänst
Med länsfärdtjänst avses resor inom Jönköpings län och max 3 mils resväg in i angränsande län. Resorna regleras i detta regelverk.

Resa i annan kommun utanför länet
Med resa i annan kommun avses resa vid vistelse i annan kommun utanför länet. Om inget annat anges gäller regelverk ”Färdtjänst” även för resa i annan kommun utanför Jönköpings län.

Övrigt
Under de närmaste åren kan en del försök med utvidgad och tidtabellagda
serviceresor och kombination av resor, till exempel anslutning till tåg för resor inom länet, komma att prövas. Vid sådana försök blir de regler som i förekommande fall beslutas i särskild ordning överordnade detta regelverk.

Regelverk

1. Ansvar för färdtjänst
Varje kommun, eller om kommunen överlåtit ansvaret till den regionala kollektivtrafikmyndigheten, ansvarar för att anordna färdtjänst av god kvalitet enligt Lag om färdtjänst, SFS 1997:736.
Med den ansvariga myndigheten avses i detta regelverk Region Jönköpings län med dess verksamhetsområde Jönköpings Länstrafik.

2. Rätt till färdtjänst
Den som på grund av funktionshinder, som inte endast är tillfälligt, har väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att resa med allmänna kommunikationsmedel har rätt till färdtjänst.

3. Ansökan om tillstånd
Ansökan om färdtjänsttillstånd görs hos den ansvariga myndigheten. Färdtjänst medges jämlikt 7 § i Lag om färdtjänst till personer med varaktigt funktionshinder av minst tre månader.

4. Beslut
Den ansvariga myndigheten svarar för myndighetsutövningen för färdtjänst och meddelar beslut.

5. Överklagande av beslut
Tillståndsgivarens beslut får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten. Lag (2010:1068). Överklagandet ska ske skriftligt och vara den ansvariga myndigheten tillhanda inom tre veckor efter att sökanden fått del av beslutet.

6. Giltighetstid
Färdtjänsttillstånd är som regel tidsbegränsat. Färdtjänsttillstånd kan beviljas utan tidsbegränsning om funktionsnedsättningen bedöms vara livslång, trots eventuell framtida medicinsk utveckling. I bedömningen ska även tas hänsyn till förbättrad tillgänglighet i kollektivtrafiken och framtida nya trafiklösningar med olika servicenivåer i samband med/eller under resan.

7. Återkallande
Färdtjänsttillstånd kan återkallas om förutsättningarna för tillståndet inte längre finns eller om tillståndshavaren gjort sig skyldig till allvarliga eller upprepade överträdelser av de föreskrifter och villkor som gäller för färdtjänst.

8. Färdtjänstens omfattning
Färdtjänsten omfattar arbets-, studie- och fritidsresor. Resa får ske inom Jönköpings län och max 3 mils resväg in i angränsande län. Vid resa utanför länsgränsen ska resan påbörjas eller avslutas i Jönköpings län. För resor inom annan kommun utanför länsgränsen, se punkt 9. Färdtjänst får inte användas till tjänsteresor.

9. Resa inom annan kommun
Tillstånd för färdtjänst kan ges vid tillfällig vistelse i annan kommun utanför Jönköpings län. Resan prövas resa för resa och kan förenas med speciella villkor. Under en 14-dagarsperiod beviljas max 6 enkelresor och under en 12-månadersperiod beviljas max 60 enkelresor.

10. Färdsätt
Den färdtjänstberättigade kan inte själv välja färdsätt vid beställning av resa. Den färdtjänstberättigade erbjuds det färdsätt som är möjligt utifrån vad som framgår av beviljat färdtjänsttillstånd.

11. Beställning av resa
Beställning av färdtjänstresa ska ske i god tid via beställningscentralen för Serviceresor. Resa inom den egna kommunen ska dock beställas senast en timme före önskad avresa. Övriga resor ska beställas senast två timmar före avresa. Fram- och återresa går att beställa vid samma tillfälle. Avbeställning av resa ska ske senast 30 min innan resan skulle påbörjats. Ändring av bokad resa resulterar i en ny beställning. Önskan om avresetid eller ankomsttid ska anges vid beställning av resan. Den färdtjänstberättigade erhåller avresetid.

12. Justerad avresetid
För att kunna samordna resorna på bästa sätt kan resan senareläggas eller tidigareläggas - ändrad tid meddelas kund. Saknas lediga fordonsresurser erbjuds alternativ restid.

13. Hämtning
Resenär ska vara klar för hämtning i god tid. Hämtning kan ske från 5 minuter före och upp till10 minuter efter avtalad hämtningstid. Detta betraktas inte som försening. Efter denna tid bör resenär kontakta Serviceresor för besked. Resenär ska meddelas när avtalad tid inte kan hållas.

14. Samåkning
Färdtjänstresor samordnas. Begäran om särskild förare, fordon eller transportör kan inte tillgodoses.

15. Resväg
Acceptabel omväg och restid motsvarar restiden för en genomsnittstid för olika resealternativ på likvärdig sträcka inom linjetrafiken inklusive väntetid för byten inom linjetrafiken. Uppehåll under resan medges inte.

16. Antal resor
Den enskilde avgör som regel själv i vilken utsträckning färdtjänst behöver användas. Tillståndsgivaren äger rätt att föreskriva hur många resor tillståndet omfattar (9 §).

17. Tider
Färdtjänstresa kan utföras följande tider:
Måndag - torsdag kl. 06.00-24.00
Fredag kl. 06.00-02.00
Lördag kl. 07.00-02.00
Söndag och helgdag kl. 07.00-24.00.
Resan ska vara avslutad före kl. 24.00 alternativt kl. 02.00. Härutöver kan Länstrafiken efter samråd med brukarorganisationerna besluta om resor till kl. 02.00 vid några av årets helgdagar.

18. Avgifter och faktura
För färdtjänstresa uttas en egenavgift motsvarande enkelbiljett i Länstrafikens gällande prislista (lägst en zon). Vid resa utanför länsgränsen tillkommer, utöver aktuellt zonpris, en extraavgift motsvarande priset 2 gånger för första zon. Färdtjänstberättigade barn (0-6år) och ungdomar betalar enligt Länstrafikens prislista för skolungdom. Vid erläggande av egenavgift eftersträvas så jämna pengar som möjligt och förare växlar max 200-kronorssedel. Om resa beställts och inte ska genomföras ska avbokning ske senast 30 minuter innan resan skulle påbörjas, om avbokning inte sker kan avgift faktureras med 150kr/beställd resa. Samtliga egenavgifter, inklusive pris för arbetsresor, kan faktureras kund. Kund anmäler detta vid ett tillfälle t.ex. i samband med beställning av resa alternativt vid erhållande av färdtjänsttillstånd. Faktureringen gäller tills vidare. Kund erhåller faktura på samtliga utförda resor i efterskott avseende färdtjänst, arbetsresor och sjukresor. Egenavgift för medresenär inkluderas i faktureringen. Sker inte betalning enligt faktura kan kund stängas av från faktureringen, betalning sker då med kontanter/bankkort innan resan påbörjas.
Egenavgift för resa inom annan kommun utanför Jönköpings län (enligt punkt 9) är 14 kr per km dock minst 65 kr per enkelresa. Priset inkluderar även en medresenär/ledsagare.

19. Förarassistans
Den färdtjänstberättigade som är i behov av assistans till och från bostaden kan erbjudas detta. Det ska framgå av färdtjänsttillståndet om förarassistans är beviljad.

Förarassistans innebär att föraren hämtar och lämnar den färdtjänstberättigade i bostaden eller i annan lokal.

20. Ledsagare
Den färdtjänstberättigade som är i behov av hjälp under resan kan beviljas ledsagare. Behovet av ledsagare ska vara knutet till resan och inte vistelsen på resmålet. Med ledsagare avses en person som följer med den färdtjänstberättigade för att denna ska kunna genomföra en resa. Ledsagaren ska kunna bistå med all den service som behövs och även vara behjälplig mellan bostad och påstigningsplats. Ledsagare får inte själv vara innehavare av färdtjänsttillstånd eller ha behov av förarens assistans eller egna förflyttningshjälpmedel. Behovet av ledsagare ska framgå av tillståndet. Barn under 7 år reser alltid med ledsagare. Ledsagare betalar ingen egenavgift.

21. Medresenär
Den färdtjänstberättigade har rätt att ha med en medresenär som inte är ledsagare. Egna barn under 12 år har också rätt att följa med på resan och räknas då som medresenär utöver ovan angivna medresenär. Önskemålet om medresenär ska meddelas vid beställning av resan. Medresenär betalar egenavgift motsvarande enkelbiljett i Länstrafikens gällande prislista (lägst en zon) och barn 0-6 år åker gratis om vuxen finns i samma bokning.

22. Arbetsresor
Den färdtjänstberättigade kan använda färdtjänst för resa mellan bostaden och arbetsplatsen. Här inräknas även resa till och från skola för den som deltar i vuxenstudier. För den som regelbundet måste resa före kl. 06.00 eller efter kl. 24.00 beviljas undantag från ovanstående restider. Arbetsresor kan betalas med en fast månadskostnad som följer priset på Länstrafikens periodkort, 30-dagarskort för vuxen, och antal zoner. Vid arbetsresa över länsgräns gäller Länstrafikens periodkort, 30-dagarskort för vuxen, med länsgiltighet. Fakturering sker för hela månader i efterskott, 11 månader per år. Vid utebliven betalning av fakturan förfaller möjligheten till en månadskostnad och resorna betalas vid varje enskild resa enligt avgiften för övriga färdtjänstresor enligt punkt 18. För färdtjänstberättigad som reser till arbete finns möjlighet att inkludera lämning/hämtning på förskola/fritids för egna barn (max 12 år) i anslutning till resa till/från arbetet. Arbetsresor gäller upp till 69 års ålder.

23. Skolskjuts
Färdtjänst kan inte nyttjas av elev som är beviljad skolskjuts till och från grundskola eller särskola inklusive gymnasiesärskola eller för resor under skoltid.

24. Hjälpmedel
Det ska framgå av färdtjänsttillståndet vilka förflyttningshjälpmedel som får medtas i fordonet. Vid beställning av resa ska den färdtjänstberättigade uppge vilka förflyttningshjälpmedel som ska tas med. Ledsagare och medresenär kan inte ta med egna förflyttningshjälpmedel, krycka/käpp är undantaget.

Om en färdtjänstberättigad behöver sitta i rullstol under färd ska rullstolen vara godkänd för persontransport i fordon och vara utrustad för detta enligt rullstolstillverkarens anvisningar. Färdtjänstberättigad ansvarar själv för att kontrollera att rullstol är godkänd.
Förflyttningshjälpmedel får vara max mått: L1500 mm, B850mm, H1450mm samt vara avsedd och godkänd för transport i fordon.
Övriga hjälpmedel hanteras eventuellt som bagage se punkt 27 .

25. Förflyttning i trappa/Trappklättrare
För färdtjänstberättigad som inte själv kan förflytta sig i en trappa till/från den egna bostaden kan förflyttning beviljas med trappklättrare i samband med resan. Förflyttning med trappklättrare kan beviljas under max 18 månader eller med max 24 enkelresor per år så länge färdtjänsttillståndet är giltigt. Endast ett av alternativen kan väljas. Om färdtjänstberättigad bor på särskilt boende, enligt beslut från äldre- och funktionshinderomsorgen, finns möjlighet till max 24 enkelresor per år för besök på tidigare folkbokföringsadress. Förflyttning med trappklättrare utförs inte inne i bostad/lägenhet och inte utomhus. (Totalvikt av rullstol och färdtjänstberättigad vid trappklättring får vara maximalt 160 kg).
För förflyttning i trappa med trappklättrare gäller att uppdraget ska vara genomförbart och ska kunna ske utan risker för förare och/eller färdtjänstberättigad. Bedöms risker finnas utförs inte förflyttning.

26. Liggande transport
För färdtjänstberättigad som behöver liggande transport sker transporten på bår. Förflyttning med bår i trappa utförs inte. Förare i serviceresefordon kan endast vara ett stöd vid förflyttning för att komma på och av bår. Föraren utför inte lyfthjälp för att komma på och av bår. (Totalvikt för bår och färdtjänstberättigad får vara maximalt 160 kg).

27. Bagage
Bagage får tas med på resan, i normalfallet två normalstora väskor/kassar. Ledsagare och/eller medresenär får max ta med en normalstor väska/kasse per person. Med bagage därutöver kan färdtjänstresa inte utföras.

28. Husdjur
Färdtjänst är en persontransport och husdjur får inte medfölja. Undantag gäller för certifierad assistanshund/ledarhund som får medfölja utan avgift. Certifiering eller legitimation ska kunna uppvisas på begäran.

29. Allmän kollektivtrafik
Om färdtjänstberättigad kan resa med den allmänna kollektivtrafiken (buss eller tåg) med hjälp av någon, finns möjlighet att få och använda ”Ta med en vän” kort. Färdtjänstberättigad betalar sin resa enligt Länstrafikens ordinarie priser och vännen reser med utan kostnad genom att stämpla ”Ta med en vän” kortet. Kortet gäller vid resa med Jönköpings Länstrafiks bussar och tåg inom Jönköpings län. Kortet är giltigt så länge färdtjänsttillstånd är giltigt.

30. Förändringar
Inför större förändringar i färdtjänstverksamheten ska synpunkter inhämtas genom kommunala handikappråd, kommunala pensionärsråd och Länsrådet för funktionsnedsättning.

31. Tillämpningsföreskrifter
Reglernas praktiska tillämpningsföreskrifter utformas av ansvarig förvaltning Jönköpings Länstrafik.

32 Allmänna ordningsregler och säkerhet vid resa
Den färdtjänstberättigade inklusive eventuell ledsagare/medresenär är skyldig att följa bestämmelserna i Ordningslagen (1993:1617) och från tid till annan tillämplig lagstiftning.
Den färdtjänstberättigad är skyldig att följa förares anvisningar och tillsägelser. Om den färdtjänstberättigade inte rättar sig efter detta riskerar att bli avvisad från fordonet och därmed förlora rätten till att åka vid detta tillfälle. Är färdtjänstberättigad berusad eller uppträder på ett sådant sätt att det kan misstänkas att personen kommer att störa ordningen eller på annat sätt äventyra säkerheten i trafiken, kan påstigning nekas. Resan kan även nekas på grund av sanitära skäl.

33. Ikraftträdande
2025-01-01, om inget annat anges.

_____

Regelverk för riksfärdtjänst

Allmänt
Riksfärdtjänst är en ersättning för reskostnad för den som på grund av stor och varaktig funktionsnedsättning inte kan resa till normala reskostnader inom Sverige utan måste resa på ett särskilt kostsamt sätt. Riksfärdtjänst är avsedd för personer vars funktionsnedsättning är varaktig. Med varaktig menas att funktionsnedsättningen förväntas bestå i minst sex månader.

Syfte
Region Jönköpings län i Jönköpings län och dess förvaltning Jönköpings Länstrafik ansvarar för att utreda och pröva tillstånd till riksfärdtjänst för invånare i Jönköpings län. Som stöd i handläggningen av riksfärdtjänst har Region Jönköpings län förutom Lag om riksfärdtjänst (1997:735) domstolarnas domar och prejudikat. Som komplement har Region Jönköpings län skapat ett regelverk för riksfärdtjänst.

Syftet med regelverket är att det ska fungera som en vägledning vid myndighetsutövning/handläggning och som ett hjälpmedel för att den som ansöker om riksfärdtjänst skall kunna bedömas rättssäkert utifrån samma grund.

Regelverket kan inte inskränka en persons rättigheter i förhållande till lagen men kan däremot ha bestämmelser i frågor som inte regleras i riksfärdtjänstlagen.

Tillstånd för riksfärdtjänst
Tillstånd för riksfärdtjänst beskrivs i Lag (1997:735) om Riksfärdtjänst enligt följande paragrafer:

4 § Riksfärdtjänst får anlitas av den som efter ansökan har fått tillstånd till det. Frågor om tillstånd prövas av kommunen där den sökande är folkbokförd eller, om kommunens uppgifter enligt denna lag överlåtits till trafikhuvudmannen i länet, av trafikhuvudmannen (tillståndsgivaren). Lag 2006:1115).

5 § Tillstånd ska meddelas om
1. resan till följd av den sökandes funktionshinder inte till normala reskostnader kan göras med allmänna kommunikationer eller inte kan göras utan ledsagare,
2. ändamålet med resan är rekreation eller fritidsverksamhet eller någon annan enskild angelägenhet,
3. resan görs inom Sverige från en kommun till en annan kommun,
4. resan görs med taxi, ett för ändamålet särskilt anpassat fordon eller med allmänna kommunikationer tillsammans med ledsagare, och
5. resan inte av någon annan anledning bekostas av det allmänna.
Om sökande är under 18 år skall prövningen göras i förhållande till barn i motsvarande ålder utan funktionshinder. Lag (2006:1115).

6 § Om den som söker tillstånd till riksfärdtjänst behöver ledsagare under resan, skall tillståndet gälla även ledsagaren.

7 § Tillstånd till riksfärdtjänst får förenas med föreskrifter om färdsätt.

Regelverk

1. Ansökan
Den som är folkbokförd i Jönköpings län kan ansöka om och få tillstånd för riksfärdtjänst. Ansökan görs för varje resa. Ansökan bör vara Länstrafiken tillhanda senast tre veckor innan avresa. Inför storhelger bör ansökan göras tidigare, till exempel vid jul- och nyårshelg då ansökan ska göras senast den 15 november.

2. Beslut
Den ansvariga myndigheten svarar för myndighetsutövning för riksfärdtjänst. Beslut meddelas skriftligt och kan överklagas till Förvaltningsrätten. Riksfärdtjänst beviljas inte retroaktivt.

3. Ändamål eller annan betalare
Ändamålet med resan ska vara rekreation, fritidsverksamhet eller någon annan enskild angelägenhet. Resan ska ske inom Sverige, från en kommun till en annan. Riksfärdtjänst är inte avsedd för resa med ändamål tjänsteresa, arbete, utbildning, sjukvård eller medicinsk behandling. Ersättning enligt riksfärdtjänstlagen beviljas inte för resa som bekostas av det allmänna (stat, kommun eller region).

4. Val av färdmedel
Region Jönköpings län beslutar om färdsätt med beaktande av resenärens funktionshinder. Val av färdmedel ska användas utifrån följande prioriteringar, med hänsyn till resenärens funktionshinder:

1. Allmänna kommunikationer;

2. Allmänna kommunikationer med ledsagare
3. Allmänna kommunikationer med ledsagare i kombination med servicefordon
4. Servicefordon
5. Servicefordon med ledsagare

Ersättning för resa med hyrbil eller privatbil medges inte.

Riksfärdtjänstresa sker i första hand med allmänna kommunikationer tillsammans med ledsagare och i andra hand med särskilt anpassade fordon (servicefordon.) Det är resenärens funktionshinder som avgör vilket färdsätt som beviljas och eventuellt hjälpbehov av ledsagare under resan. Resa med servicefordon beviljas endast om resa med allmänna kommunikationer inte kan genomföras, trots stöd av ledsagare. Resa med servicefordon beviljas inte på grund av att allmänna kommunikationer saknas på sträckan, går vid fel tidpunkt eller att det är långt till hållplats. Dyrare färdsätt för att ledsagare inte kan ordnas beviljas inte.

Förskjutning av resa kan ske för att möjliggöra lägre biljettpris alternativt samåkning. Samåkning kan innebära längre resväg och/eller längre restider. För resa upp till 20 mil kan avresetiden förskjutas eller tidigareläggas maximalt 6 timmar och för längre resa kan avresetiden förskjutas eller tidigareläggas maximalt 12 timmar.

Den som fått tillstånd till riksfärdtjänst ska betala en egenavgift. Egenavgiften betalas i enlighet med regeringens föreskrifter (f.n. 1993:1148).

Vid beslut om resa med allmänna kommunikationer köper resenär biljett på egen hand på billigaste sätt. Underlag som styrker biljettkostnad, antingen biljett eller kvitto på e-biljett skickas till Jönköpings Länstrafik, Färdtjänstenheten, efter genomförd resa. Ersättning för merkostnad av resa betalas ut till resenär. Vid beslut om resa med servicefordon bokas resa av Jönköping Länstrafik, Färdtjänstenheten, och resenär betalar egenavgift till förare.

Samordning av resa med servicefordon sker regelmässigt där det är möjligt och planeras i sin helhet av Jönköpings Länstrafik eller av företag som på uppdrag av Jönköpings Länstrafik ska samordna resa. Uppehåll under resa utöver toalettbesök är inte tillåtet. Vid längre resa kan matpaus tillåtas.

5. Ledsagare
Med ledsagare avses en person som måste följa med resenär för att denne ska kunna genomföra en riksfärdtjänstresa. Behovet av ledsagare ska vara knutet till resan och inte vistelsen på resmålet. Ledsagare ska kunna bistå med all den service/hjälp som behövs för att resenär ska kunna genomföra resa. Resenär måste själv ordna ledsagare. Ledsagare betalar ingen egenavgift. Behov av ledsagare ska framgå av beslutet. Barn under 7 år reser alltid med ledsagare. Vid resa med

servicetresefordon får ledsagaren inte själv vara i behov av assistans från föraren eller ta med förflyttningshjälpmedel.

6. Medresenär
Vid resa med allmänna kommunikationer får obegränsat antal medresenärer följa med. Medresenär bokar sin egen resa och betalar pris enligt linjetrafikens priser.

Vid resa med servicetresefordon får en medresenär följa med om det framgår av beslut. Medresenär betalar samma egenavgift som resenär och detta gäller även barn under 12 år. Finns egna barn under 12 år kan flera medresenärer förekomma.

7. Hjälpmedel och bagage
Vid resa med allmänna kommunikationer får hjälpmedel och bagage tas med enligt de regler som gäller hos respektive trafikföretag.
Vid resa med servicetresefordon ska det framgå av beslutet vilka förflyttningshjälpmedel som får tas med på aktuell resa. Ledsagare och medresenär kan inte ta med egna förflyttningshjälpmedel, krycka/käpp är undantaget. Om resenär behöver sitta i rullstol under färd ska rullstolen vara godkänd för persontransport i fordon och vara utrustad för detta enligt rullstolstillverkarens anvisningar. Resenär ansvarar själv för att kontrollera att rullstol är godkänd. Förflyttningshjälpmedel får vara max mått: L1500 mm, B850mm, H1450 mm samt vara avsedd för transport i fordon. Övriga hjälpmedel hanteras eventuellt som bagage. I servicetresefordon får resenär ta med två normalstora väskor/kassar. Ledsagare och/eller medresenär får ta med max en normalstor väska/kasse per person.

8. Husdjur
Vid resa med allmänna kommunikationer får djur medfölja enligt de regler som gäller hos respektive trafikföretag. Vid resa med servicetresefordon får endast certifierad assistanshund följa med. Certifiering eller legitimation ska kunna uppvisas på begäran.

9. Avbokning
Jönköping Länstrafik, Färdtjänstenheten, ansvarar inte för avbokning av resa med allmänna kommunikationer. Vid resa med servicetresefordon ska resenär avboka resan så snart det är känt att resan inte kan genomföras. Under kontorstid sker avbokning till företag som på uppdrag av Jönköpings Länstrafik ska utföra resan och för kännedom till Jönköping Länstrafik, Färdtjänstenheten. Utanför kontorstid kontaktar resenär i första hand det företag som på uppdrag av Jönköpings Länstrafik ska utföra resan (för närvarande Riksfärdtjänsten Sverige AB). I andra hand kontaktar resenär respektive trafikföretag. Vid försent avbokad resa kan kostnader för hela/delar av resan faktureras resenär.

10. Återkallelse av tillstånd
Enligt riksfärdtjänstlagen, 6 § kap, får en tillståndsgivare återkalla ett tillstånd för riksfärdtjänst om förutsättningarna inte längre finns eller om tillståndshavaren

gjort sig skyldig till allvarliga eller upprepade överträdelser av de föreskrifter som gäller för riksfärdtjänst. Föreskrifter får ändras, om ändrade förhållanden föranleder det. Återkallelse av tillstånd kan i praktiken förekomma endast i de fall vederbörande har ett tillstånd som gäller tillsvidare, för viss tid eller för ett visst antal resor.

11. Vilka beslut får överklagas
Alla beslut enligt 4-7 samt 9 §§ riksfärdtjänstlagen får överklagas enligt förvaltningslagens bestämmelser.

12. Tillämpningsföreskrifter
Reglernas praktiska tillämpningsföreskrifter utformas av ansvarigt verksamhetsområde Jönköpings Länstrafik.

13 Allmänna ordningsregler och säkerhet vid resa
Resenären inklusive eventuellt ledsagare/medresenär är skyldig att följa bestämmelserna i Ordningslagen (1993:1617) och från tid till annan tillämplig lagstiftning.
Resenären är skyldig att följa förares anvisningar och tillsägelser. Om resenären inte rättar sig efter detta riskerar att bli avvisad från fordonet och därmed förlora rätten till att åka vid detta tillfälle. Är resenären berusad eller uppträder på ett sådant sätt att det kan misstänkas att personen kommer att störa ordningen eller på annat sätt äventyra säkerheten i trafiken, kan påstigning nekas. Resan kan även nekas på grund av sanitära skäl.

14. Ikraftträdande
2025-01-01 om inget annat anges.

Region Jönköpings län

2024-03-08

Regional utveckling

Bilaga till budget 2025

Principer för prissättning vid Kulturhuset Spira 2025

Biljettpriser

Prisdifferentiering sker utifrån följande principer:

- Alla produktioner ska erbjuda ett tillgängligt prisspann
- Prisspannet ska vara konsekvent i förhållande till produktionstyp och lokal
- Flera priszoner i teatersalongen och konsertsalongen ska erbjudas
- Ett begränsat antal föreställningar erbjuds till försäljning i samband med biljettsläpp och fler biljetter släpps baserat på efterfrågan
- Rabatterade priser kan ges till prioriterade målgrupper
- Presidiet för nämnden för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet kan för enskilda tillfällen fatta beslut om priser som ligger utanför det fastställda prisintervallet

Uthyrning av lokaler

Grundläggande principer:

- Flexibel prissättning utifrån rådande förhållanden så att en hög nyttjandegrad av lokalerna uppnås
- Marknadsmässig prissättning vid varje givet tillfälle så att inte snedvriden konkurrens uppstår
- Möjlighet till rabatterade priser för att möjliggöra tillgänglighet för lokala/regionala organisationer samt det fria kulturlivet

Regional utveckling
Regional utveckling
Box 1024
551 11 Jönköping

Telefon: 010-241 00 00
E-post: regional.utveckling@rjl.se
Hemsida: rjl.se

Organisationsuppgifter
Bankgiro: 5216-2849
Orgnr: 232100-0057

Priser 2025 för uthyrning

Priser heldag i Kulturhuset Spira En scentekniker ingår (säkerhet), övrigt tillkommer	Ordinarie pris, kronor	Rabatterat pris med 60% till fria kulturlivet*, kronor
Konsertsalen	44 000	17 600
Teatern	35 300	14 120
Kammaren	20 400	8 160
Café-scenen inkl caféfoaljén	12 600	5 040
Enbart caféfoaljén	3 000	1 200
Balkongerna	4 000	1 600
Hela foaljén	15 000	6 000

* Aktörer som inte har en anställning i en kulturinstitution eller anlitas av en sådan.

Region Jönköpings län

2024-03-08

Regional utveckling

Bilaga till budget 2025

Avgifter för internat, kost och logi, vid Region Jönköpings läns skolor

Skolorna som drivs av Region Jönköpings län erbjuder internatboende för elever som bor långt från skolan och som har svårt att pendla fram och tillbaka varje dag.

Skola	Avgift	Avgift avser	Pris läsår 23/24 (4 veckor)	Pris läsår 24/25
Sörängens folkhögskola	kost	kost*	3 200 kr	3 300 kr
Sörängens folkhögskola	logi	boende utan dusch och toalett på rummet	2 130 kr	2 200 kr
Sörängens folkhögskola	logi	boende med dusch och toalett på rummet	3 080 kr	3 180 kr
Värnamo folkhögskola	kost	kost*	2 200 kr	2 300 kr
Värnamo folkhögskola	logi	Bokullen/Engsbo	3 000 kr	3 200 kr
Tenhults naturbruksgymnasium	kost	kost**	2 000 kr	2 200 kr
Tenhults naturbruksgymnasium	logi	enkelrum	2 290 kr	2 500 kr
Stora Segerstad Naturbrukscentrum	kost	kost **	2 460 kr	2 580 kr
Stora Segerstad Naturbrukscentrum	logi	normal standard, dubbelrum	1 650 kr	1 710 kr
Stora Segerstad Naturbrukscentrum	logi	normal standard, enkelrum	2 440 kr	2 500 kr
Stora Segerstad Naturbrukscentrum	logi	hög standard, dubbelrum	2 470 kr	2 560 kr
Stora Segerstad Naturbrukscentrum	logi	hög standard, enkelrum	3 130 kr	3 240 kr
Stora Segerstad Naturbrukscentrum	logi - vuxenelever	dubbelrum	2 920 kr	3 020 kr
Stora Segerstad Naturbrukscentrum	logi - vuxenelever	enkelrum	3 340 kr	3 460 kr

*Skillnad mellan folkhögskolornas kost är att kvällsmåltid ingår i priset på Sörängen.
**Skillnad mellan naturbruksgymnasierna är att förmiddagsfika ingår i priset på Stora Segerstad.

§ 83

Extra utlysning av kulturstöd 2024

Diarienummer: RJL 2024/1951

Beslut

Presidiet föreslår nämnden

- Godkänna förslag om extra utlysning av kulturstöd upp till 2 000 000 kronor.

Sammanfattning

Med anledning av prognosen i delårsbokslutet öppnas en möjlighet att göra en extra utlysning av kulturstöd under 2024. Den extra utlysningen föreslås rikta sig till två områden; ett tillgängligt kulturliv och folkbildningens kulturverksamhet. Den totala summan i den extra utlysningen uppgår till 2 miljoner kronor.

Förslag till beslut

Kerstin Hammar (M) och Per Eriksson (C) yrkar bifall till föreliggande förslag.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 2024-05-17
- Extra utlysning – ett tillgängligt kulturliv
- Extra utlysning – folkbildningens kulturverksamhet

Beslutet skickas till

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

Regionledningskontoret

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

Extra utlysning av kulturstöd 2024

Förslag till beslut

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

- Godkänner förslag om extra utlysning av kulturstöd

Sammanfattning

Med anledning av prognosen i delårsbokslutet öppnas en möjlighet att göra en extra utlysning av kulturstöd under 2024. Den extra utlysningen föreslås rikta sig till två områden; ett tillgängligt kulturliv och folkbildningens kulturverksamhet. Den totala summan i den extra utlysningen uppgår till 2 miljoner kronor.

Ärendebeskrivning

Med anledning av prognosen i delårsbokslutet öppnas en möjlighet att göra en extra utlysning av kulturstöd under 2024. Sektionen för kulturutveckling har utifrån uppföljning av kulturplanen ringat in två områden som med fördel kan förstärkas. Det ena är det prioriterade området *tillgänglighet* där ökad inkludering, geografisk spridning, digitalisering och kompetens inom likabehandlingsfrågor tas upp som något som bör stärkas. Det andra handlar om folkbildningens kulturverksamhet som i kulturplanen beskrivs som en viktig del för fortsatt utveckling av kultur i länet och samverkan med civilsamhället. Mot denna bakgrund föreslås att utlysa följande två extra utlysningar:

Extra utlysning – folkbildningens kulturverksamhet
Syftet med detta tillfälliga bidrag är att främja eget skapande och deltagande i kulturlivet, inom folkbildningen, för en bredd av invånare i länet, samt att ge studieförbunden förutsättningar att stärka samarbeten med länets övriga kulturliv. Stödet beviljas till insatser inom kulturområdet som leder till att stärka förutsättningarna för studieförbunden att samarbeta med övrigt kulturliv och att stärka studieförbundens arbete med ungas delaktighet, inflytande och eget skapande. Bidraget kan sökas av studieförbund verksamma i Jönköpings län.

Extra utlysning – ett tillgängligt kulturliv
Syftet med detta tillfälliga bidrag är att göra kulturlivet i Jönköpings län tillgängligt för alla, oavsett bostadsort, socioekonomiska villkor, funktionsnedsättning, etnisk tillhörighet, kön och ålder. Projektstödet kan sökas av juridiska personer (till exempel ideella föreningar, organisationer, kommuner, bolag utan vinstsyfte och stiftelser) och enskild firma.

Stödet beviljas till projekt inom kulturområdet som leder till att öka kompetensen inom tillgänglighets- och likabehandlingsfrågor, främja ökad inkludering, öka geografisk spridning av kultur, etablera nya spelplatser och utveckla informations- och distributionskanaler, synliggöra och främja nationella minoriteters kultur, kulturarv och språk och tillgängliggöra kultur med hjälp av digitaliseringens möjligheter. Projektstödet kan sökas av juridiska personer (till exempel ideella föreningar, organisationer, kommuner, bolag utan vinstsyfte och stiftelser) och enskild firma.

Med projekt och insats avses aktiviteter utanför den ordinarie verksamheten som är avgränsade i fråga om tid, ekonomi och arbetsinsats. Stödet föreslås kunna ges till lokala projekt och att ingen medfinansiering krävs. Insatsen ska påbörjas under 2025 och redovisas senast en månad efter genomförd insats. För att underlätta handläggning föreslås att denna extra utlysning följer ordinarie utlysningsperiod för projekt- produktions- och verksamhetsbidrag (20 augusti-25 september 2024).

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 2024-05-17
- Extra utlysning – ett tillgängligt kulturliv
- Extra utlysning – folkbildningens kulturverksamhet

Beslutet skickas till

Sektionen för kulturutveckling

Karin Hermansson
Regional utvecklingsdirektör

Magnus Jonsson
Kulturuveckligschef

Regionledningskontoret

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

Remiss - Ett effektivt straffrättsligt skydd för statliga stöd till företag, SOU 2024:24

Förslag till beslut

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

- godkänner föreliggande yttrande som svar till Finansdepartementet.

Sammanfattning

Region Jönköpings län har getts möjlighet att yttra sig över rubricerat förslag, Betänkande Ett effektivt straffrättsligt skydd för statliga stöd till företag (SOU 2024:24).

Sedan lång tid tillbaka har det funnits en lagstiftning mot missbruk av det offentliga välfärdssystemet för privatpersoner. Region Jönköpings län ställer sig positiva till att en lagstiftning nu också införs som träffar företag och andra juridiska personer som missbrukar statliga bidrag och subventioner.

Dessutom föreslås att regioner ska omfattas av lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemet (SFS 2008:206). När det gäller detta förslag finns en risk för försämrat förtroende för hälso- och sjukvården, vilket skulle kunna medföra att barn går miste om hälso- och sjukvård som de har behov av. Vi ställer oss därför avvisande till detta förslag.

Ärendebeskrivning

Utredningen har identifierat totalt 537 olika stöd till ett totalbelopp av 158,8 miljarder kronor. Eftersom utredningen genomfördes under pandemin, har bedömning gjorts att för ett ”normalår” blir motsvarande siffror 511 stöd, resp. 120,5 miljarder kronor. Ersättningar med högst andel felaktigheter anges vara lönebidrag, nystartsjobb samt assistansersättningar. Enligt Ekonomistyrningsverkets (ESV) bedömningar, uppskattas mellan 3-5% av alla utbetalningar ske på felaktiga grunder.

I takt med att den organiserande brottligheten tilltar är det nödvändigt att det finns en heltäckande lagstiftning som förhindrar att det finns områden där risken för upptäckt och sanktion är lägre. Att det dessutom sedan flera år redan finns en motsvarande lagstiftning gällande missbruk av välfärdssystemet som träffar

privatpersoner, gör det än mer motiverat att motsvarande lagstiftning införs gällande företag och andra juridiska personer.

I utredning har man gjort vissa avgränsningar. Bl.a. har man inte tagit med bidrag som utbetalas från landets 21 regioner, med den motiveringen att dessa utbetalningar inte utgör statliga stöd. Regionerna disponerar olika anslag för sin bidragsgivning, både egna och medel man anslagits från annat håll. Inom arbetet med regional utveckling erhåller alla regioner årligen det s.k. ”1:1-anslaget” (Regionala utvecklingsåtgärder inom utgiftsområde 19 Regional utveckling) från staten, vilket är det anslag som stöd till företag endast kan utbetalas från. Att exkludera dessa utbetalningar från föreslagen lagstiftning anser vi därför förefaller ologiskt. Det finns även en risk som utredarna själva lyfter fram, att brottslig verksamhet medvetet kan söka sig till områden som föreslagen lagstiftning inte täcker, vilket vore olyckligt.

Regionerna beviljar även bidrag till andra typer av verksamheter/juridiska personer, finansierade via egna skattemedel. Även om dessa inte är statliga bidrag, förefaller det inte orimligt att lagstiftningen inte gör skillnad på vilken typ av offentligt stöd som det i varje enskilt fall handlar om. Eftersom lagstiftningen föreslås vara subsidiär, ger det fortsatt möjlighet till utbetalaren att tillämpa ett explicit eget regelverk om så förefaller motiverat.

När det gäller förslaget om utvidgad underrättelseskyldighet, exemplifieras detta i utredningen med fall där barn uteblir från bokade vårdtider och där vården inte kan komma i kontakt med föräldrarna. Detta skulle enligt utredarna kunna tyda på att familjen inte vistas i landet med risk för att man på felaktiga grunder uppbär bostadsbaserade förmåner. Denna farhåga om missbruk skulle regioner då ha skyldighet att upplysa berörda myndigheter om.

Det är naturligtvis bra och motiverat med samverkan mellan myndigheter och regioner i syfte att beivra missbruk av bidrag. Men fråga är om intrånget och risken för att barn därmed går miste om hälso- och sjukvård de är i behov av, står i rimlig proportion till omfattningen av de missbruk som på detta vis skulle komma till utbetalande myndigheters kännedom? Vår bedömning är att föreslagen utvidgning av lagen och nyttan med denna, inte står i proportion till de negativa effekter vi kan förutse.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse 2024-06-07
- Förslag till yttrande
- Missiv: Betänkandet Ett effektivt straffrättsligt skydd för
- statliga stöd till företag (SOU 2024:24)
- Remiss: Betänkandet Ett effektivt straffrättsligt skydd för statliga stöd till företag (SOU 2024:24)

Beslutet skickas till

Finansdepartementet

Karin Hermansson
Regional Utvecklingsdirektör

Ante Jankovic
Sektionschef

Finansdepartementet

Yttrande - Ett effektivt straffrättsligt skydd för statliga stöd till företag, SOU 2024:24

Sammanfattning

Region Jönköpings län har getts möjlighet att yttra sig över rubricerat förslag, Betänkande Ett effektivt straffrättsligt skydd för statliga stöd till företag (SOU 2024:24).

Sedan lång tid tillbaka har det funnits en lagstiftning mot missbruk av det offentliga välfärdssystemet för privatpersoner. Region Jönköpings län ställer sig positiva till att en lagstiftning nu också införs som träffar företag och andra juridiska personer som missbrukar statliga bidrag och subventioner.

Dessutom föreslås att regioner ska omfattas av lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemet (SFS 2008:206). När det gäller detta förslag finns en risk för försämrat förtroende för hälso- och sjukvården, vilket skulle kunna medföra att barn går miste om hälso- och sjukvård som de har behov av. Vi ställer oss därför avvisande till detta förslag.

Synpunkter på förslaget

I takt med att den organiserande brottligheten tilltar är det nödvändigt att det finns en heltäckande lagstiftning som förhindrar att det finns områden där risken för upptäckt och sanktion är lägre. Att det dessutom sedan flera år redan finns en motsvarande lagstiftning gällande missbruk av välfärdssystemet som träffar privatpersoner, gör det än mer motiverat att motsvarande lagstiftning införs gällande företag och andra juridiska personer.

I utredning har man gjort vissa avgränsningar. Bl.a. har man inte tagit med bidrag som utbetalas från landets 21 regioner, med den motiveringen att dessa utbetalningar inte utgör statliga stöd. Regionerna disponerar olika anslag för sin bidragsgivning, både egna och medel man anslagits från annat håll. Inom arbetet med regional utveckling erhåller alla regioner årligen det s.k. ”1:1-anslaget” (Regionala utvecklingsåtgärder inom utgiftsområde 19 Regional utveckling) från staten, vilket är det anslag som stöd till företag endast kan utbetalas från. Att

Regionledningskontoret
Box 1024
551 11 Jönköping

Telefon: 010-241 00 00
E-post: regionen@rjl.se
Hemsida: www.rjl.se

Organisationsuppgifter
Bankgiro: 5216-2849
Orgnr: 232100-0057

exkludera dessa utbetalningar från föreslagen lagstiftning anser vi därför förefaller ologiskt. Det finns även en risk som utredarna själva lyfter fram, att brottslig verksamhet medvetet kan söka sig till områden som föreslagen lagstiftning inte täcker, vilket vore olyckligt.

Regionerna beviljar även bidrag till andra typer av verksamheter/juridiska personer, finansierade via egna skattemedel. Även om dessa inte är statliga bidrag, förefaller det inte orimligt att lagstiftningen inte gör skillnad på vilken typ av offentligt stöd som det i varje enskilt fall handlar om. Eftersom lagstiftningen föreslås vara subsidiär, ger det fortsatt möjlighet till utbetalaren att tillämpa ett explicit eget regelverk om så förefaller motiverat.

När det gäller förslaget om utvidgad underrättelseskyldighet, exemplifieras detta i utredningen med fall där barn uteblir från bokade vårdtider och där vården inte kan komma i kontakt med föräldrarna. Detta skulle enligt utredarna kunna tyda på att familjen inte vistas i landet med risk för att man på felaktiga grunder uppbär bostadsbaserade förmåner. Denna farhåga om missbruk skulle regioner då ha skyldighet att upplysa berörda myndigheter om.

Det är naturligtvis bra och motiverat med samverkan mellan myndigheter och regioner i syfte att beivra missbruk av bidrag. Men fråga är om intrånget och risken för att barn därmed går miste om hälso- och sjukvård de är i behov av, står i rimlig proportion till omfattningen av de missbruk som på detta vis skulle komma till utbetalande myndigheters kännedom? Vår bedömning är att föreslagen utvidgning av lagen och nyttan med denna, inte står i proportion till de negativa effekter vi kan förutse.

Kerstin Hammar
Ordförande nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

Karin Hermansson
Regional utvecklingsdirektör

§ 81

Remiss - Ett effektivt straffrättsligt skydd för statliga stöd till företag, SOU 2024:24

Diarienummer: RJL 2024/1631

Presidiet noterar att handlingar i ärendet ännu inte är klara.

Ärendet har samordnats med folkhälsa och sjukvård och förslag till yttrande är klart inför utskick till nämnden.

Ett effektivt straffrättsligt skydd för statliga stöd till företag

Betänkande av Subventionsbrottsutredningen

Stockholm 2024

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR

SOU 2024:24

SOU och Ds finns på regeringen.se under Rättsliga dokument.

Svara på remiss – hur och varför
Statsrådsberedningen, SB PM 2021:1.
Information för dem som ska svara på remiss finns tillgänglig på regeringen.se/remisser.

Layout: Kommittéservice, Regeringskansliet
Omslag: Elanders Sverige AB
Tryck och remisshantering: Elanders Sverige AB, Stockholm 2024

ISBN 978-91-525-0894-7 (tryck)
ISBN 978-91-525-0895-4 (pdf)
ISSN 0375-250X

Till statsrådet och chefen för Finansdepartementet

Regeringen beslutade den 31 mars 2022 att utse en särskild utredare för att undersöka hur ett särskilt straffrättsligt skydd, motsvarande det som i bidragsbrottslagen (2007:612) finns för ekonomiska förmåner och stöd till enskilda personer, kan införas även för statliga stöd till företag och andra juridiska personer. Utredaren skulle samtidigt överväga om lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen bör utvidgas.

Till särskild utredare förordnades från och med den 31 mars 2022 hovrättsrådet Sven Johannisson.

Som sakkunnig i utredningen förordnades från och med den 1 september 2022 kanslirådet Cecilia Blomberg.

Som experter förordnades från och med den 1 september 2022 chefsåklagaren Henric Fagher vid Ekobrottsmyndigheten, biträdande enhetschef vid Tillväxtverket Gabriella Fredriksson, numera vice chefsåklagaren Niklas Högdén vid Åklagarmyndigheten, rättssakkunniga Jenny Linde, handläggaren vid Polismyndigheten Stefan Lundberg, numera kanslirådet Julia Nordgren, kanslirådet Frida Persson och experten vid Svenskt näringsliv Stefan Sagebro. Genom beslut den 23 november 2022 förordnades rättsliga experten vid Skatteverket Claes Hensfelt, juristen vid Myndigheten för ungdoms och civilsamhällesfrågor (MUCF) Emilie Kajliden-Fransson, verksamhetssamordnaren vid Arbetsförmedlingen Peter Thornberg och chefsjuristen vid Statens kulturråd Greta von Rosen Stövind som experter i utredningen. Departementsrådet Karin Hermanrud förordnades den 1 december 2022 som expert i utredningen. Den 15 januari 2023 entledigades Frida Persson och i hennes ställe förordnades rättssakkunniga Elin Dalenius.

Som sekreterare i utredningen anställdes den 1 juni 2022 hovrättsassessorn Victor Frost och departementssekreteraren Andreas Vigren. Som huvudsekreterare i utredningen anställdes den 7 juni 2022 hovrättsassessorn Christina Weilander. Den 1 juni 2023 anställdes hovrättsassessorn Sofie Strandberg som sekreterare i utredningen. Samma dag löpte Andreas Vigrens förordnade ut.

Arbetet har bedrivits i nära samråd med experter och sakkunniga.

Utredningen har antagit namnet Subventionsbrottsutredningen (Fi 2022:02).

Härmed överlämnas betänkandet *Ett effektivt straffrättsligt skydd för statliga stöd till företag* (SOU 2024:24).

Utredningens uppdrag är med detta slutfört.

Stockholm i mars 2024

Sven Johannisson

/Christina Weilander
Victor Frost
Sofie Strandberg
Andreas Vigren

Innehåll

Sammanfattning 13

1 Författningsförslag 21

1.1 Förslag till lag om subventionsbrott 21

1.2 Förslag till lag om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar av statliga företagsstöd 24

1.3 Förslag till lag om ändring i brottsbalken 25

1.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:1024) om Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet 26

1.5 Förslag till lag om ändring i lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen 28

1.6 Förslag till lag om ändring i lagen (2020:548) om omställningsstöd 30

1.7 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2015:744) med instruktion för Ekobrottsmyndigheten 31

1.8 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2020:552) om omställningsstöd för mars och april 2020 33

1.9 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2020:838) om omställningsstöd för maj–juli 2020 34

1.10 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2021:194) om omställningsstöd till vissa särskilt drabbade företag 35

1.11 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2021:126) om ordinarie omställningsstöd 36

1.12 Förslag till förordning om ändring i skatteförfarandeförordningen (2011:1261) 37

2 Utredningens uppdrag och arbete 39

2.1 Utredningens uppdrag 39

2.2 Utredningens arbete 40

2.3 Definitioner och avgränsningar 40

2.4 Betänkandets disposition 44

3 Bakgrund 45

3.1 Inledning 45

3.2 Statliga stöd till företag och andra juridiska personer 45
3.2.1 Statliga stöd i Sverige 45
3.2.2 Statsstöd enligt EU-rätten 52

3.3 Straffrättsliga bestämmelser 53
3.3.1 Brottsbalken 53
3.3.2 Lagen om omställningsstöd 57
3.3.3 Bidragsbrottslagen 58
3.3.4 Skattebrottslagen 59

3.4 Bestämmelser om underrättelse- och uppgiftsskyldighet 60
3.4.1 Underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen 60
3.4.2 Uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brottslighet 61

3.5 Tidigare förslag på området 62
3.5.1 Inledning 62
3.5.2 Utredningar 62
3.5.3 Myndighetsuppdrag och rapporter 76
3.5.4 Riksrevisionens rapporter 82
3.5.5 Skrivelser 86

3.6 Utvecklingen av bidragsbrott, subventionsmissbruk med mera ... 87
3.6.1 Antalet bidragsbrottsanmälningar har ökat kraftigt över tid ... 88
3.6.2 Ett fåtal personer per år anmäls för subventionsmissbruk ... 92
3.6.3 Lagföringsbeslut gällande omställningsstödsbrott ... 93

4 Kartläggning av statliga stöd ... 95

4.1 Inledning ... 95

4.2 Den realekonomiska fördelningen ger en god bild av hur statens utgifter används ... 95

4.3 Den realekonomiska fördelningen ger inte fullständig information om de statliga stöden ... 103

4.4 Kartläggningen behöver ta hänsyn till hur olika stöd utformats ... 105

4.5 Vissa avgränsningar har gjorts med avseende på vilka stöd som kartläggs ... 107
4.5.1 Kartläggningen utgår från en bred tolkning av begreppet ansökan ... 107
4.5.2 Kartläggningen utgår huvudsakligen från budgetåret 2021 ... 110
4.5.3 EU-relaterade stöd som förvaltas av svenska myndigheter ingår i kartläggningen och utgår från 2020 ... 111
4.5.4 Stöd som ges av statliga bolag har inte kartlagts ... 113

4.6 Metod och källor för att identifiera stöd ... 114
4.6.1 Regleringsbrev ... 114
4.6.2 Statens årsredovisning ... 116
4.6.3 Skrivelse om skatteutgifter ... 116
4.6.4 Rapporterade statsstöd till Europeiska kommissionen ... 117
4.6.5 Övriga källor ... 118

4.7 Metod och källor för att uppskatta stödens kostnader 118
4.7.1 Kartläggningen utgår från stödens utgifter 118
4.7.2 Utgifterna kan avse beslut som fattats tidigare år 119
4.7.3 Information om utgifter har samlats in genom förfrågningar till myndigheter och organisationer 121
4.7.4 Vissa skatteutgifter till företag och andra juridiska personer bygger på osäkra antaganden 124

4.8 Resultat av kartläggningen 125
4.8.1 De flesta och största stöden finns inom näringslivsområdet 127
4.8.2 Stöden är främst koncentrerade till vissa utgiftsområden 129
4.8.3 De flesta statliga stöden hanteras av statliga myndigheter 132
4.8.4 De 20 största stöden står för ungefär 60 procent av utgifterna 135
4.8.5 Utgifterna för och storleken på stöden skiljer sig både inom och mellan ändamål 137

5 Stödens konstruktioner och riskfaktorer för att stöden missbrukas 139

5.1 Inledning 139

5.2 Metod för att analysera stödens konstruktioner och identifiera riskfaktorer 139
5.2.1 Utgångspunkter för arbetet 139
5.2.2 Urvalet har analyserats utifrån ett antal parametrar 141

5.3 Resultatet av vår analys 142
5.3.1 Stödens konstruktioner 142
5.3.2 De beslutande aktörernas kontrollmöjligheter 156
5.3.3 Brottsanmälningar gällande statliga stöd under 2021 158

6 Ett effektivt straffrättsligt skydd för statliga stöd till företag och juridiska personer 161

6.1 Inledning 161

6.2 Behovet av straffrättsliga åtgärder 162
6.2.1 Utgångspunkter vid införande av straffrättsliga åtgärder 162
6.2.2 Risk för brottsliga angrepp och felaktiga utbetalningar 163
6.2.3 Statliga stöd behöver ett särskilt straffrättsligt skydd 167
6.2.4 Stöd som har behov av ett särskilt straffrättsligt skydd 171
6.2.5 Utgångspunkter för en straffrättslig reglering 173
6.2.6 Grovt oaktsamma ageranden är straffvärda 178
6.2.7 Felaktig användning av stöd är straffvärt 182

6.3 En ny lag om subventionsbrott 186
6.3.1 En ny specialstraffrättslig lag 186
6.3.2 Tillämpningsområdet 190
6.3.3 Subventionsbrott 198
6.3.4 Ringa subventionsbrott 204
6.3.5 Grovt subventionsbrott 205
6.3.6 Vårdslöst subventionsbrott 207
6.3.7 Subventionsmissbruk 208
6.3.8 Grovt subventionsmissbruk 212
6.3.9 Frivillig rättelse 213
6.3.10 Anmälningsskyldighet 215
6.3.11 Preskription 220
6.3.12 Konkurrensfrågor 221

6.4 Upphävanden och följdändringar 222

7 Underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar 225

7.1 Inledning 225

7.2 Underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen 226
7.2.1 Underrättelseskyldigheten behöver utökas 226

7.2.2 Inga ytterligare utbetalningar bör omfattas av lagen ... 227
7.2.3 Uppräkningen av vilka aktörer som omfattas av underrättelseskyldigheten bör finnas kvar ... 229
7.2.4 Regionerna ska omfattas av underrättelseskyldigheten ... 229
7.2.5 Underrättelseskyldigheten ska även omfatta antaganden om framtida felaktigheter ... 232

7.3 Underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar av statliga företagsstöd ... 234
7.3.1 En underrättelseskyldighet behöver införas ... 234
7.3.2 Underrättelseskyldigheten ska framgå av en ny lag ... 235
7.3.3 Stöd som ska omfattas av lagen ... 236
7.3.4 Underrättelseskyldiga myndigheter och organisationer ... 236
7.3.5 Underrättelseskyldighetens omfattning ... 239
7.3.6 Undantag från underrättelseskyldigheten ... 240
7.3.7 Uppgifter som ska lämnas ut ... 241

7.4 Fördelarna överstiger kostnaderna ... 241

7.5 Fördelarna överväger intrånget i enskildas personliga integritet ... 242

7.6 Behandling av personuppgifter med anledning av underrättelser om felaktiga utbetalningar ... 244
7.6.1 Rättsliga utgångspunkter för behandlingen av personuppgifter ... 244
7.6.2 Det finns inget behov av ytterligare reglering på dataskyddsområdet ... 246
7.6.3 Elektroniskt utlämnade bör vara möjligt ... 249

8 Konsekvenser av förslagen ... 251

8.1 Inledning ... 251

8.2 Konsekvenser för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet ... 251

8.3 Konsekvenser för företag och organisationer ... 256

8.4 Konsekvenser för statliga myndigheter 257
8.5 Konsekvenser för den kommunala självstyrelsen 260
8.6 Samhällsekonomiska konsekvenser 261
8.7 Statsfinansiella konsekvenser 262
8.8 Konsekvenser för enskilda 268
8.9 Övriga konsekvenser 268

9 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser 271
9.1 Ikraftträdande 271
9.2 Övergångsbestämmelser 271

10 Författningskommentar 273
10.1 Förslaget till lag om subventionsbrott 273
10.2 Förslaget till lag om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar av statliga företagsstöd 284
10.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen 286

Bilagor

Bilaga 1 Kommittédirektiv 2022:25 289
Bilaga 2 Lista över identifierade stöd 299
Bilaga 3 Förfrågan om uppgifter 373
Bilaga 4 Lista över stöd som ingått i analysen av riskfaktorer 387

Sammanfattning

Vårt uppdrag

Vårt uppdrag har bestått i att undersöka hur ett särskilt straffrättsligt skydd, motsvarande det som finns i bidragsbrottslagen (2007:612) för ekonomiska förmåner och stöd till enskilda personer, kan införas även för statliga stöd till företag och andra juridiska personer. Uppdraget har vidare innefattat att överväga om lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen bör utvidgas. Utredningens syfte har varit att stärka skyddet för de statliga stödsystemen genom effektiva och ändamålsenliga bestämmelser för att motverka och lagföra brott riktade mot dessa system.

Vårt uppdrag har sammanfattningsvis varit att

- kartlägga och analysera statliga stöd till företag och andra juridiska personer,
- identifiera vilka stöd som har behov av ett särskilt straffrättsligt skydd, samt föreslå hur ett sådant straffrättsligt skydd bör utformas, och
- utreda om underrättelseskyldigheten vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen bör utökas, och t.ex. omfatta felaktiga utbetalningar av statliga stöd till företag och andra juridiska personer, och i så fall föreslå hur en sådan underrättelseskyldighet bör utformas.

Resultatet av kartläggningsarbetet

Utgångspunkten för kartläggningen har varit att de statliga stöden till företag och andra juridiska personer härrör från riksdagens och regeringens styrning genom föreskrifter, regleringsbrev eller beslutade skatteutgifter. Kartläggningen har utgått från en bred tolkning av begreppet ansökan och utgår huvudsakligen från budgetåret 2021. För att identifiera de statliga stöd som går till företag och andra juridiska personer har flera olika källor använts.

Totalt har 537 stöd identifierats med beräknade utgifter om totalt 158,8 miljarder kronor. Av dessa beräknas 129 miljarder kronor utgöra utgifter på statsbudgetens utgiftssida. Kartläggningen har gjorts för en tidsperiod som inkluderar stöd som inrättats eller förstärkts till följd av covid-19-pandemin. Vår bedömning är att kartläggningen under ett normalår skulle identifierat 511 stöd med totala utgifter om 120,5 miljarder kronor.

Mot bakgrund av det stora antalet stöd har det inte varit möjligt att analysera samtliga dessa. För att kunna genomföra en analys har vi därför gjort ett urval av stöd. Stöden har analyserats utifrån ett antal parametrar som har tagits fram efter möten med utbetalande myndigheter och organisationer. Utifrån de möten vi genomfört och de parametrar vi tittat på har vi identifierat ett antal riskfaktorer för att stöd missbrukas.

Våra förslag

Ny lag om subventionsbrott

Vi föreslår att det ska införas en ny straffrättslig reglering som omfattar statliga företagsstöd. Med statliga företagsstöd avses stöd, bidrag och andra ersättningar som beslutas av en statlig myndighet eller en organisation som av staten har fått uppgiften att besluta om stöd, och betalas ut till eller på annat sätt tillgodoräknas en juridisk person eller en enskild näringsidkare. Straffbestämmelserna föreslås bilda en särskild lag.

Huvudbrottet heter subventionsbrott. Vidare finns ett ringa brott samt ett grovt brott som betecknas ringa subventionsbrott respektive grovt subventionsbrott. Härutöver finns en särskild straffbestämmelse för grovt oaktsamma fall, vårdslöst subventionsbrott. Ringa

subventionsbrott ska få åtalas av åklagare endast om åtal av särskilda skäl är motiverat från allmän synpunkt.

Kriminaliseringen omfattar såväl lämnande av oriktiga uppgifter som underlåtenhet att anmäla ändrade förhållanden. Brotten konstrueras, enligt mönster från bl.a. bidragsbrottslagen, med ett farerekvisit som innebär ett krav på konkret fara för att ett statligt företagsstöd felaktigt betalas ut, felaktigt tillgodoräknas, betalas ut med ett för högt belopp eller tillgodoräknas med ett för högt belopp. Detsamma gäller om det föreligger konkret fara för att ett statligt företagsstöd, som mottagaren helt eller delvis saknar rätt till, inte återkrävs.

De objektiva brottsförutsättningarna för brott som begås av grov oaktsamhet är desamma som för uppsåtliga brott. Straffrihet föreslås för mindre allvarliga fall av grov oaktsamhet.

Straffskalan är fängelse i högst två år för subventionsbrott av normalgraden och fängelse i lägst sex månader och högst sex år för grovt brott. För ringa brott är straffskalan böter eller fängelse i högst sex månader. Straffskalan för vårdslöst subventionsbrott är böter eller fängelse i högst ett år.

Straffbestämmelserna om subventionsmissbruk och grovt subventionsmissbruk utvidgas till att också omfatta statliga företagsstöd. De grundläggande förutsättningarna för straffansvar är dock desamma som tidigare. Straffansvaret ska gälla för den som, i strid med föreskrifter eller villkor, använder eller utnyttjar ett statligt företagsstöd eller EU-stöd för ett annat ändamål än det som stödet har beviljats för.

Straffskalorna för subventionsmissbruk och grovt subventionsmissbruk lämnas oförändrade. Straffet ska fortsatt vara böter eller fängelse i högst två år för brott av normalgraden, och fängelse i lägst sex månader och högst sex år för grovt brott. I ringa fall ska det inte dömas till ansvar. Bestämmelserna flyttas även från brottsbalken till den föreslagna lagen.

En bestämmelse om frivillig rättelse tas in i lagen. Vid en frivillig rättelse döms inte till ansvar enligt lagen. Vidare tas det in en anmälningsskyldighet med innebörd att myndigheter och organisationer som beslutar om statliga företagsstöd ska göra anmälan till åklagare om det finns anledning att anta att brott enligt denna lag har begåtts.

Utvidgad underrättelseskyldighet

När det gäller välfärdsområdet ska underrättelseskyldigheten i den befintliga lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen utvidgas till att omfatta regionerna. Underrättelseskyldigheten ska även utvidgas till att gälla situationer där det finns anledning att anta att en ekonomisk förmån eller ett ekonomiskt stöd kan komma att beslutas, att betalas ut eller att tillgodoräknas felaktigt eller med ett för högt belopp.

Det ska införas en ny lag om underrättelseskyldighet när det gäller statliga företagsstöd. Skyldigheten ska gälla för de aktörer som beslutar om statliga företagsstöd, Kronofogdemyndigheten och regionerna. Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet ska dock undantas.

En underrättelse ska lämnas om det finns anledning att anta att ett statligt företagsstöd har beslutats, betalats ut eller tillgodoräknats felaktigt eller med ett för högt belopp. Detsamma ska gälla om ett statligt företagsstöd har använts eller utnyttjats, i strid med föreskrift eller villkor, för ett annat ändamål än det som stödet har beviljats för. En underrättelse ska även lämnas om det finns anledning att anta att ett statligt företagsstöd kan komma att beslutas, betalas ut eller tillgodoräknas felaktigt eller med ett för högt belopp.

Underrättelsen ska lämnas till den som har beslutat om ett statligt företagsstöd eller den som kan komma att besluta om det. Om ett statligt företagsstöd beslutats efter överklagande ska underrättelse i stället lämnas till ansvarig myndighet eller organisation. Underrättelseskyldigheten ska inte gälla om det finns särskilda skäl.

Våra överväganden

De närmare skälen för införande av lagen om subventionsbrott

Vår bedömning är att det förekommer brottsliga angrepp på de statliga stöden till företag och andra juridiska personer. Vi bedömer att angreppen riskerar att leda till felaktiga utbetalningar med betydande belopp. Statliga stöd, bidrag och andra ersättningar till företag och andra juridiska personer är i behov av ett förstärkt straffrättsligt skydd. Lån, garantier och skatteutgifter har inte ett behov av ett särskilt straffrättsligt skydd.

Det straffbara området och brottsförutsättningarna bör vara anpassade till de särskilda förhållanden som gäller för statliga stöd till företag och andra juridiska personer. Det straffrättsliga skyddet för statliga stöd till företag och andra juridiska personer bör vara lika starkt som det som gäller för ersättningar som omfattas av bidragsbrottslagen. Den straffrättsliga regleringen bör även vara tydlig och lättillgänglig och samlas i en ny specialstraffrättslig lag.

Huvudbrottet subventionsbrott konstrueras med ett farerekvisit. Farerekvisitet ska knytas till straffvärda förfaranden som kan orsaka fara för att ett statligt företagsstöd betalas ut felaktigt eller inte återkrävs, nämligen lämnande av oriktiga uppgifter och underlåtenhet att anmäla ändrade förhållanden.

Brott mot de statliga företagsstöden begås vanligen genom att en sökande genom oriktiga uppgifter försöker tillgodogöra sig ett stöd. Om en ansökan har lett till att ett statligt företagsstöd betalats ut när upptäckt sker är det att anse som ett fullbordat bedrägeri, men om oriktiga uppgifter i en ansökan upptäcks före en utbetalning är det frågan om ett försök till bedrägeri. Det är svårt att argumentera för att det ena agerandet är mindre allvarligt än det andra. Att konstruera brottet med ett farerekvisit leder till att båda situationerna kommer att bedömas som fullbordade brott. Denna konstruktion motsvarar också den som gäller för bidragsbrott och omställningsstödsbrott.

Ansvar för subventionsbrott omfattar även att någon underlåter att anmäla ändrade förhållanden. I likhet med vad som enligt bidragsbrottslagen respektive lagen om omställningsstöd förekommer det att det för statliga företagsstöd finns en skyldighet att anmäla ändrade förhållanden. Det gäller omständigheter som kan påverka rätten att erhålla ett statligt företagsstöd eller leda till att stödet återkrävs. Straffansvaret för underlåtenhet att anmäla sådana ändrade förhållanden bör uttryckas i lagtexten.

För grova fall av subventionsbrott bör en särskild straffbestämmelse tas in i lagen. Vid bedömningen av om brottet är grovt bör det beaktas särskilt om brottet rört betydande belopp, om den som begått brottet använt falska handlingar eller vilseledande bokföring, eller om gärningen har ingått i en brottslighet som utövats systematiskt eller i större omfattning. Det bör även införas en särskild straffbestämmelse för ringa brott. Det nya brottet subventionsbrott har stora likheter med bidragsbrott och omställningsstödsbrott. Straff-

skalorna för subventionsbrotten bör mot denna bakgrund vara desamma som för dessa brott.

Även grovt oaktsamma ageranden är straffvärda och bör omfattas av en kriminalisering. En särskild straffbestämmelse för grovt oaktsamma fall av subventionsbrott bör alltså införas. Denna bör även innefatta brott som består i underlåtenhet att anmäla ändrade förhållanden som påverkat rätten till statligt företagsstöd. De objektiva brottsförutsättningarna bör därför vara desamma som för huvudbrottet. Ett oaktsamhetsbrott kan som regel inte anses vara lika straffvärt som ett uppsåtligt brott. För att undvika att lagstiftningen omfattar bagatellartade situationer med små belopp bör mindre allvarliga fall vara straffria.

Det är vanligt att statliga företagsstöd beviljas för ett särskilt ändamål eller för vissa specifika åtgärder. De statliga företagsstöden skiljer sig därmed från de utbetalningar som omfattas av bidragsbrottslagen. Vår kartläggning och analys av de statliga stöden till företag och andra juridiska personer visar att det finns ett behov av straffrättsliga åtgärder för att skydda hur statens medel inte bara betalas ut utan också hur de används. Den ordning som gäller i dag innebär att det är straffritt att använda ett stöd för ett annat ändamål, så länge det inte går att styrka ett bedrägeriuppsåt vid utbetalningstillfället. Den straffrättsliga regleringen bör försöka komma till rätta med det problemet. Att använda eller utnyttja ett statligt stöd till företag eller andra juridiska personer för ett annat ändamål än det som stödet har beviljats för bör därför kriminaliseras. Brottet subventionsmissbruk bör utvidgas till att också omfatta statliga företagsstöd.

Närmare om skälen för en utökad underrättelseskyldighet

Ett flertal myndigheter har anfört att de anser att lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen även ska gälla för regionerna.

Det finns både omständigheter som talar för respektive emot att regionerna ska läggas till som underrättelseskyldiga enligt lagen. Vid en sammantagen bedömning anser vi att skälen för en underrättelseskyldighet väger över. Genom att ålägga regionerna en underrättelse-

skyldighet ökar möjligheten att kunna upptäcka och därmed stoppa fler felaktiga utbetalningar.

Det har vidare framförts önskemål om att även framtida felaktigheter ska omfattas av underrättelseskyldighet enligt lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Vi anser att det finns skäl att utvidga lagen till att även omfatta framtida felaktigheter. Genom förslaget möjliggörs att en beslutande aktör kan få information redan innan ett beslut har fattats eller en utbetalning har skett.

Det är angeläget att statliga företagsstöd omfattas av en underrättelseskyldighet eftersom utbetalningarna ofta uppgår till stora belopp och riskerar att utsättas för brottsliga angrepp. Lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen är inarbetad och tillämpas av en rad olika aktörer. Under sådana förhållanden, och då en gemensam lag kan upplevas som mer svårtillämpad, anser vi att underrättelseskyldigheten avseende de statliga företagsstöden bör framgå av en ny lag som knyts till lagen om subventionsbrott. Mot bakgrund av det stora antalet underrättelseskyldiga när det gäller de statliga företagsstöden bör aktörerna inte räknas upp i författningstexten utan en generell skrivning är att föredra.

Underrättelseskyldigheten bör i huvudsak vara utformad på samma sätt som underrättelseskyldigheten i lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.

Det integritetsintrång som den utvidgade underrättelseskyldigheten kan medföra för enskilda vägs upp av intresset av att motverka felaktiga utbetalningar.

Konsekvenserna av våra förslag

Alla förslag som vi lämnar syftar till att stärka skyddet för de statliga stödsystemen genom effektiva och ändamålsenliga bestämmelser för att motverka brott och lagföra dem som begår brott riktade mot dessa system. Våra förslag kommer därför att få konsekvenser för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet. Förslagen kommer bl.a. att innebära ett ökat antal brottsanmälningar och lagföringar.

Om de statliga företagsstöden missbrukas i lägre utsträckning får det positiva konsekvenser för seriösa företag och andra juridiska per-

soner genom att konkurrenssituationen kan antas bli mer rättvis och stödens syften kan uppfyllas i högre grad.

Ett stort antal aktörer kommer att omfattas av anmälnings- och underrättelseskyldighet och kommer även att vara mottagare av underrättelser.

Ekobrottsmyndigheten, domstolarna och Kriminalvården förväntas få en viss ökad arbetsbelastning till följd av våra förslag. Förslagen bedöms medföra ökade kostnader om cirka 60 miljoner kronor för dessa myndigheter. Finansieringen bör ske dels genom minskade förvaltningsanslag för de myndigheter som bedöms få minskad arbetsbörda, dels genom minskade utgifter på ett fåtal större stöd som träffas av våra förslag.

Våra förslag förväntas bidra till att antalet felaktiga utbetalningar minskar. Förslagen och de åtgärder förslagen kan leda till kan innebära stora besparingar för staten.

Ikraftträdande

Vi bedömer att våra författningsförslag kan träda i kraft tidigast den 1 januari 2026. Vi föreslår därför detta datum för ikraftträdande.

1 Författningsförslag

1.1 Förslag till lag om subventionsbrott

Härigenom föreskrivs[1] följande.

1 § Denna lag gäller statliga företagsstöd och EU-stöd.

Med statligt företagsstöd avses i denna lag stöd, bidrag och andra ersättningar som beslutas av en statlig myndighet eller en organisation som av staten har fått uppgiften att besluta om stöd, och betalas ut till eller på annat sätt tillgodoräknas en juridisk person eller en enskild näringsidkare.

Med EU-stöd avses i denna lag sådana bidrag och förmåner som finansieras över eller på annat sätt påverkar Europeiska unionens eller Europeiska atomenergigemenskapens budgetar.

Till ansvar enligt denna lag ska inte dömas om en gärning utgör brott enligt bidragsbrottslagen (2007:612).

2 § För *subventionsbrott* döms den som lämnar oriktiga uppgifter eller inte anmäler ändrade förhållanden som det finns en skyldighet att anmäla enligt lag eller förordning, och på så sätt orsakar fara för att ett statligt företagsstöd

1. felaktigt betalas ut, felaktigt tillgodoräknas, betalas ut med ett för högt belopp eller tillgodoräknas med ett för högt belopp, eller
2. inte återkrävs trots att mottagaren helt eller delvis saknar rätt till det.

Straffet är fängelse i högst två år.

3 § Om brott som avses i 2 § är ringa döms för *ringa subventionsbrott* till böter eller fängelse i högst sex månader.

[1] Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/1371 av den 5 juli 2017 om bekämpande genom straffrättsliga bestämmelser av bedrägeri som riktar sig mot unionens finansiella intressen, i den ursprungliga lydelsen.

4 § Om brott som avses i 2 § är grovt, döms för *grovt subventionsbrott* till fängelse i lägst sex månader och högst sex år.

Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas

1. om brottet rört betydande belopp,
2. om den som begått brottet använt falska handlingar eller vilseledande bokföring, eller
3. om gärningen ingått i en brottslighet som utövats systematiskt eller i större omfattning.

5 § För *vårdslöst subventionsbrott* döms den som av grov oaktsamhet begår en sådan gärning som avses i 2 §. Straffet är böter eller fängelse i högst ett år.

Om gärningen med hänsyn till beloppet, risken för slutlig ekonomisk skada och övriga omständigheter är mindre allvarlig, ska det inte dömas till ansvar.

6 § För *subventionsmissbruk* döms den som, i strid med föreskrifter eller villkor, använder eller utnyttjar ett statligt företagsstöd eller ett EU-stöd för ett annat ändamål än det som stödet har beviljats för. Straffet är böter eller fängelse i högst två år. I ringa fall ska det inte dömas till ansvar.

7 § Om brott som avses i 6 § är grovt, döms för *grovt subventionsmissbruk* till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om brottet rört betydande belopp eller varit av särskilt farlig art.

8 § Den som före utbetalning eller tillgodoräknade frivilligt vidtar en åtgärd som leder till att det kan fattas ett korrekt beslut om ett statligt företagsstöd, döms inte till ansvar enligt 2–5 §§.

9 § För försök till subventionsmissbruk eller grovt subventionsmissbruk döms det till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

10 § Ringa subventionsbrott får åtalas av åklagare endast om åtal av särskilda skäl är motiverat från allmän synpunkt.

11 § Myndigheter och organisationer som beslutar om statligt företagsstöd ska göra anmälan till åklagare om det finns anledning att anta att brott enligt denna lag har begåtts.

12 § Bestämmelserna i 35 kap. 1 § brottsbalken hindrar inte att en person får dömas till påföljd för ringa subventionsbrott enligt 3 § eller vårdslöst subventionsbrott enligt 5 §, om den misstänkte häktats eller fått del av åtal för brottet inom fem år från brottet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

1.2 Förslag till lag om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar av statliga företagsstöd

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Denna lag gäller statliga företagsstöd enligt lagen (0000:00) om subventionsbrott.

2 § Underrättelseskyldighet enligt lagen gäller för de myndigheter och organisationer som beslutar om statliga företagsstöd. Skyldigheten gäller dock inte i Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet.

Underrättelseskyldighet gäller även för regionerna och Kronofogdemyndigheten.

3 § En underrättelse ska lämnas om det finns anledning att anta att ett statligt företagsstöd

1. har beslutats, betalats ut eller tillgodoräknats felaktigt eller med ett för högt belopp,
2. har använts eller utnyttjats, i strid med föreskrift eller villkor, för ett annat ändamål än det som stödet har beviljats för, eller
3. kan komma att beslutas, att betalas ut eller att tillgodoräknas felaktigt eller med ett för högt belopp.

Underrättelsen ska lämnas till den myndighet eller organisation som har fattat eller kan komma att fatta ett beslut om statligt företagsstöd. Har ett statligt företagsstöd beslutats efter överklagande ska underrättelse i stället lämnas till ansvarig myndighet eller organisation.

Underrättelseskyldigheten gäller inte om det finns särskilda skäl.

4 § Av underrättelsen ska det framgå vilka omständigheter som ligger till grund för antagandet i 3 § första stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

1.3 Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om brottsbalken[1]

dels att 9 kap. 3 b § ska upphöra att gälla,

dels att 9 kap. 11 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
9 kap.	
11 §[2]	
För försök eller förberedelse till bedrägeri, grovt bedrägeri, olovlig befattning med betalningsverktyg, grov olovlig befattning med betalningsverktyg, utpressning, ringa utpressning, grov utpressning, ocker, grovt ocker, häleri eller grovt häleri och för stämpling till grovt bedrägeri, grov utpressning, häleri eller grovt häleri döms det till ansvar enligt 23 kap. Bestämmelserna i 23 kap. 3 § ska dock inte gälla i fråga om försök till utpressning, ringa utpressning eller grov utpressning. För *försök till subventionsmissbruk eller grovt subventionsmissbruk och för* förberedelse till grovt fordringsbedrägeri döms det också till ansvar enligt 23 kap.	För försök eller förberedelse till bedrägeri, grovt bedrägeri, olovlig befattning med betalningsverktyg, grov olovlig befattning med betalningsverktyg, utpressning, ringa utpressning, grov utpressning, ocker, grovt ocker, häleri eller grovt häleri och för stämpling till grovt bedrägeri, grov utpressning, häleri eller grovt häleri döms det till ansvar enligt 23 kap. Bestämmelserna i 23 kap. 3 § ska dock inte gälla i fråga om försök till utpressning, ringa utpressning eller grov utpressning. För förberedelse till grovt fordringsbedrägeri döms det också till ansvar enligt 23 kap.

Som för förberedelse till bedrägeri eller grovt bedrägeri döms den som för att bedra försäkringsgivare eller annars med uppsåt att begå bedrägeri skadar sig eller någon annan till person eller egendom. Detsamma ska gälla, om någon med samma uppsåt försöker åstadkomma sådan skada. Har han eller hon innan skadan uppstått frivilligt avstått från att fullfölja gärningen, ska han eller hon inte dömas till ansvar.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

---

[1] Senaste lydelse av 9 kap. 3 b § 2019:310.

[2] Senaste lydelse 2023:187.

1.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:1024) om Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1997:1024) om Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet[1] ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
1 §[2]	
Skatteverkets verksamhet enligt denna lag omfattar brott enligt	
1. skattebrottslagen (1971:69),	
2. 30 kap. 1 § första stycket 4 aktiebolagslagen (2005:551),	
3. 11 § tredje stycket lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m.m.,	
4. 4 kap. 6 b §, 14 kap. 1–4 och 10 §§ och 15 kap. 10–13 §§ brottsbalken, om gärningen avser uppgift eller handling i ärende hos Skatteverket,	
5. 9 kap. 1–3 och 11 §§ brottsbalken, om gärningen har samband med Skatteverkets verksamhet enligt	
– lagen (2009:194) om förfarandet vid skattereduktion för hushållsarbete,	
– lagen (2013:948) om stöd vid korttidsarbete, eller	
– lagen (2020:1066) om förfarandet vid skattereduktion för installation av grön teknik,	
6. 11 kap. 5 § brottsbalken,	
7. lagen (2014:836) om näringsförbud,	
8. folkbokföringslagen (1991:481),	8. folkbokföringslagen (1991:481), *och*
9. lagen (2014:307) om straff för penningtvättsbrott, *och*	9. lagen (2014:307) om straff för penningtvättsbrott.
10. lagen (2020:548) om omställningsstöd.	

Skatteverket får medverka vid undersökning också i fråga om annat brott än som anges i första stycket, om åklagaren finner att det finns särskilda skäl för detta.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

---

[1] Senaste lydelse av lagens rubrik 2017:453.
[2] Senaste lydelse 2020:1067.

2. Äldre föreskrifter gäller dock fortfarande i fråga om brott som begåtts före ikraftträdandet.

1.5 Förslag till lag om ändring i lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen

Härigenom föreskrivs att 2–4 §§ lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2 §[1]	
Underrättelseskyldighet enligt lagen gäller för Migrationsverket, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten, Utbetalningsmyndigheten, Centrala studiestödsnämnden, Arbetsförmedlingen, kommunerna och arbetslöshetskassorna. Skyldigheten gäller dock inte i Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet.	Underrättelseskyldighet enligt lagen gäller för Migrationsverket, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten, Utbetalningsmyndigheten, Centrala studiestödsnämnden, Arbetsförmedlingen, kommunerna, *regionerna* och arbetslöshetskassorna. Skyldigheten gäller dock inte i Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet.
3 §[2]	
Om det finns anledning att anta att en ekonomisk förmån eller ett ekonomiskt stöd har beslutats, betalats ut eller tillgodoräknats felaktigt eller med ett för högt belopp, ska underrättelse om detta lämnas *till den myndighet eller organisation som har fattat beslutet. Har förmån eller stöd beslutats efter överklagande ska underrättelse i stället i stället lämnas till*	Om det finns anledning att anta att en ekonomisk förmån eller ett ekonomiskt stöd har beslutats, betalats ut eller tillgodoräknats felaktigt eller med ett för högt belopp, ska underrättelse om detta lämnas. *Detsamma gäller om det finns anledning att anta att en ekonomisk förmån eller ett ekonomiskt stöd kan komma att beslutas, att betalas ut eller att till-*

[1] Senaste lydelse 2023:459.
[2] Senaste lydelse 2019:653.

den myndighet eller organisation som följer av 1 §.	*godoräknas felaktigt eller med ett för högt belopp.* *Underrättelsen ska lämnas till den myndighet eller organisation som har fattat eller kan komma att fatta ett beslut. Har förmån eller stöd beslutats efter överklagande ska underrättelse i stället lämnas till den myndighet eller organisation som följer av 1 §.*

Underrättelseskyldigheten gäller inte om det finns särskilda skäl.

4 §[3]

Av underrättelsen ska det framgå vilka omständigheter som ligger till grund för antagandet *att en ekonomisk förmån eller ett ekonomiskt stöd har beslutats, betalats ut eller tillgodoräknats felaktigt eller med ett för högt belopp.*	Av underrättelsen ska det framgå vilka omständigheter som ligger till grund för antagandet *i 3 § första stycket.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

[3] Senaste lydelse 2019:653.

1.6 Förslag till lag om ändring i lagen (2020:548) om omställningsstöd

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2020:548) om omställningsstöd

dels att 35–38 §§ ska upphöra att gälla,

dels att rubriken närmast före 35 § ska utgå.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

1.7 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2015:744) med instruktion för Ekobrottsmyndigheten

Härigenom föreskrivs att 9 § förordningen (2015:744) med instruktion för Ekobrottsmyndigheten ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
9 §[1]	
Vid myndigheten handläggs följande mål:	
1. mål om brott mot 11 kap. brottsbalken, lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m.m., skattebrottslagen (1971:69) och aktiebolagslagen (2005:551),	
2. mål om brott mot 9 kap. 1–3 §§ brottsbalken, om gärningen rör EU:s finansiella intressen, *och 9 kap. 3 b § brottsbalken*,	2. mål om brott mot 9 kap. 1–3 §§ brottsbalken, om gärningen rör EU:s finansiella intressen,
3. mål om brott mot lagen (2013:385) om ingripande mot marknadsmissbruk vid handel med grossistenergiprodukter,	
4. mål om brott mot lagen (2016:1307) om straff för marknadsmissbruk på värdepappersmarknaden,	
5. mål om brott mot *lagen (2020:548) om omställningsstöd*, och	5. mål om brott mot *lagen (0000:00) om subventionsbrott,* och
6. mål om brott vars handläggning annars ställer särskilda krav på kännedom om finansiella förhållanden, näringslivsförhållanden, skatterätt eller liknande.	
Mål om brott som bör handläggas vid myndigheten med hänsyn till att de rör kvalificerad ekonomisk brottslighet som har nationell utbredning, internationell anknytning, är av principiell natur eller av stor omfattning får övertas av Ekobrottsmyndigheten efter framställning från Åklagarmyndigheten.	
Mål som avses i första stycket och som 2 eller 4 § förordningen (2014:1106) om handläggning av ärenden om brott av anställda inom polisen och vissa andra befattningshavare är tillämplig på och mål	

[1] Senaste lydelse 2020:1269.

som rör brott av anställda vid Ekobrottsmyndigheten handläggs vid Åklagarmyndigheten.

Om ett mål rör både brottslighet som avses i första eller andra stycket och annan brottslighet (blandad brottslighet), handläggs målet vid den åklagarmyndighet där det med hänsyn till omständigheterna är lämpligast.

Är det osäkert var ett mål ska handläggas, avgörs frågan av riksåklagaren.

---

1. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2026.

2. Äldre föreskrifter gäller dock fortfarande för handläggning av brott som begåtts före ikraftträdandet.

1.8 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2020:552) om omställningsstöd för mars och april 2020

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (2020:552) om omställningsstöd för mars och april 2020[1]

dels att 20 § ska upphöra att gälla,

dels att rubriken närmast före 20 § ska utgå,

dels att 2 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2 §	
I denna förordning finns bestämmelser om	
– uttryck i förordningen (3 §),	
– när omställningsstöd får lämnas (4–7 §§),	
– vissa ombildningar (8 §),	
– beräkning av omställningsstöd (9–15 §§),	
– hur ansökan ska göras (16 och 17 §§),	
– utbetalning av omställningsstöd (18 §),	– utbetalning av omställningsstöd (18 §), *och*
– rätt att meddela föreskrifter (19 §), *och*	– rätt att meddela föreskrifter (19 §).
– anmälan om brott (20 §).	

---

1. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2026.

2. Äldre föreskrifter gäller dock fortfarande i fråga om brott som begåtts före ikraftträdandet.

[1] Senaste lydelse av förordningens rubrik 2020:839.

1.9 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2020:838) om omställningsstöd för maj–juli 2020

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (2020:838) om omställningsstöd för maj–juli 2020

dels att 20 § ska upphöra att gälla,

dels att rubriken närmast före 20 § ska utgå,

dels att 2 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	2 §
I denna förordning finns bestämmelser om	
– uttryck i förordningen (3 §),	
– stödperioder och referensperioder (4 §),	
– när omställningsstöd får lämnas (5–10 §§),	
– vissa ombildningar (11 §),	
– beräkning av omställningsstöd (12–20 §§),	
– hur ansökan ska göras (21 och 22 §§),	
– utbetalning av omställningsstöd (23 §),	– utbetalning av omställningsstöd (23 §), *och*
– rätt att meddela föreskrifter (24 §), *och*	– rätt att meddela föreskrifter (24 §).
– anmälan om brott (25 §).	

---

1. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2026.

2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande i fråga om brott som har begåtts före ikraftträdandet.

1.10 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2021:194) om omställningsstöd till vissa särskilt drabbade företag

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (2021:194) om omställningsstöd till vissa särskilt drabbade företag

dels att 22 § ska upphöra att gälla,

dels att rubriken närmast före 22 § ska utgå,

dels att 2 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	2 §[1]
I denna förordning finns bestämmelser om	
– uttryck i förordningen (3 §),	
– stödperiod och referensperiod (4 och 4 a §§),	
– när omställningsstöd får lämnas (5–9 §§),	
– vissa ombildningar (10 §),	
– beräkning av omställningsstöd (11–17 §§),	
– hur ansökan ska göras (18 och 19 §§),	
– utbetalning av omställningsstöd (20 §),	– utbetalning av omställningsstöd (20 §), *och*
– rätt att meddela föreskrifter (21 §), *och*	– rätt att meddela föreskrifter (21 §).
– anmälan om brott (22 §).	

1. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2026.

2. Äldre föreskrifter gäller dock fortfarande i fråga om brott som har begåtts före ikraftträdandet.

[1] Senaste lydelse 2021:830.

1.11 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2021:126) om ordinarie omställningsstöd

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (2021:126) om ordinarie omställningsstöd

dels att 24 § ska upphöra att gälla,

dels att rubriken närmast före 24 § ska utgå,

dels att 2 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	2 §
I denna förordning finns bestämmelser om	
– uttryck i förordningen (3 §),	
– stödperioder och referensperioder (4 §),	
– när omställningsstöd får lämnas (5–10 §§),	
– vissa ombildningar (11 §),	
– beräkning av omställningsstöd (12–19 §§),	
– hur ansökan ska göras (20 och 21 §§),	
– utbetalning av omställningsstöd (22 §),	– utbetalning av omställningsstöd (22 §), *och*
– rätt att meddela föreskrifter (23 §), *och*	– rätt att meddela föreskrifter (23 §).
– anmälan om brott (24 §).	

---

1. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2026.

2. Äldre föreskrifter gäller dock fortfarande för brott som har begåtts före ikraftträdandet.

1.12 Förslag till förordning om ändring i skatteförfarandeförordningen (2011:1261)

Härigenom föreskrivs att 18 kap. 8 § skatteförfarandeförordningen (2011:1261) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
18 kap.	
8 §[1]	
Skatteverket ska, utöver vad som följer av 17 § skattebrottslagen (1971:69), göra en anmälan till åklagare så snart det finns anledning att anta att någon har gjort sig skyldig till	
1. brott enligt 30 kap. 1 § första stycket 4 aktiebolagslagen (2005:551),	
2. brott enligt 11 § tredje stycket lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m.m.,	
3. givande av muta enligt 10 kap. 5 b § eller grovt givande av muta enligt 10 kap. 5 c § brottsbalken,	
4. bokföringsbrott eller grovt bokföringsbrott enligt 11 kap. 5 § brottsbalken,	
5. brott enligt 9 kap. 1–3 och 11 §§ brottsbalken, om gärningen har samband med lagen (2013:948) om stöd vid korttidsarbete, lagen (2009:194) om förfarandet vid skattereduktion för hushållsarbete eller lagen (2020:1066) om förfarandet vid skattereduktion för installation av grön teknik,	
6. brott enligt 4 kap. 6 b §, 14 kap. 1–4 och 10 §§ eller 15 kap. 10–13 §§ brottsbalken, om gärningen avser uppgift eller handling i ärende hos Skatteverket,	6. brott enligt 4 kap. 6 b §, 14 kap. 1–4 och 10 §§ eller 15 kap. 10–13 §§ brottsbalken, om gärningen avser uppgift eller handling i ärende hos Skatteverket, *eller*
7. brott enligt lagen (2014:307) om straff för penningtvättsbrott, *eller*	7. brott enligt lagen (2014:307) om straff för penningtvättsbrott.
8. brott enligt lagen (2020:548) om omställningsstöd.	

[1] Senaste lydelse 2021:95.

En anmälan ska dock inte göras om det kan antas att brottet inte kommer att medföra påföljd eller om anmälan av något annat skäl inte behövs.

En anmälan ska innehålla uppgift om de omständigheter som ligger till grund för misstanken om brott.

I andra fall än som avses i första stycket 3 får anmälan i stället göras till en sådan särskild enhet inom verket som ska medverka vid brottsutredning, om

1. det inte finns skäl att anta att brottet kommer att leda till en annan påföljd än böter,
2. den misstänkte kan antas erkänna gärningen, och
3. den misstänkte har fyllt tjugoett år.

---

1. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2026.
2. Äldre föreskrifter gäller dock fortfarande i fråga om brott som begåtts före ikraftträdandet.

2 Utredningens uppdrag och arbete

2.1 Utredningens uppdrag

Våra direktiv beslutades av regeringen den 31 mars 2022. Direktiven i dess helhet finns i *bilaga 1*.

Utredningsuppdraget har bestått i att undersöka hur ett särskilt straffrättsligt skydd, motsvarande det som finns i bidragsbrottslagen (2007:612) för ekonomiska förmåner och stöd till enskilda personer, kan införas även för statliga stöd till företag och andra juridiska personer. Uppdraget har vidare innefattat att överväga om lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen bör utvidgas. Utredningens syfte har varit att stärka skyddet för de statliga stödsystemen genom effektiva och ändamålsenliga bestämmelser för att motverka och lagföra brott riktade mot dessa system.

Vårt uppdrag har sammanfattningsvis varit att

- kartlägga och analysera statliga stöd till företag och andra juridiska personer,
- identifiera vilka stöd som har behov av ett särskilt straffrättsligt skydd, och föreslå hur ett sådant straffrättsligt skydd bör utformas, samt
- utreda om underrättelseskyldigheten vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen bör utökas, och t.ex. omfatta felaktiga utbetalningar av statliga stöd till företag och andra juridiska personer, och i så fall föreslå hur en sådan underrättelseskyldighet bör utformas.

2.2 Utredningens arbete

I utredningen har förutom den särskilda utredaren och sekreterarna ingått experter och sakkunniga.

Utredningen påbörjade sitt egentliga arbete den 1 juni 2022. Den har bedrivits i de former som är vanliga för kommittéarbete. Utredningen har haft nio sammanträden, vid vilka experter och sakkunniga har deltagit. Utredningen har därutöver haft möten med Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Tillväxtverket, Skatteverket, Polismyndigheten, Ekonomistyrningsverket, Brottsförebyggande rådet, Verket för innovationssystem (Vinnova), Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida), Arbetsförmedlingen, Statens skolverk, Finansdepartementet, Statens jordbruksverk, Statskontoret, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF), Folkbildningsrådet, Sveriges Riksidrottsförbund, Boverket, Exportkreditnämnden, Statens kulturråd, Riksgäldskontoret, Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), Region Stockholm och Region Dalarna. Utredningen har även haft samråd med 2021 års bidragsbrottsutredning (S 2021:03), Utredningen om en modern dataskyddsreglering för Skatteverket, Tullverket och Kronofogdemyndigheten och förbättrade förutsättningar för en effektiv kontrollverksamhet (Fi 2021:11), Kommittén om stöd vid korttidsarbete (Fi 2021:05), Utredningen om bolaget som brottsverktyg (Ju 2021:18), Utredningen om hantering av EU-medel (Fi 2021:10), Utredningen om förbättrade möjligheter att utbyta information med brottsbekämpande myndigheter (Ju 2022:03) och Utredningen om styrning och uppföljning av folkbildningen - vägval inför framtiden (U 2022:01).

2.3 Definitioner och avgränsningar

För att genomföra vårt uppdrag har vi behövt ringa in vilka stöd vi ska kartlägga och som därmed ska ligga till grund för våra överväganden och bedömningar. Statliga stöd definieras i direktiven som ekonomiska stöd som finansieras av staten och som efter ansökan betalas ut eller på annat sätt tillgodoräknas företag, inklusive enskilda näringsidkare, eller andra juridiska personer, av en myndighet eller en organisation som av staten har fått uppgiften att besluta om stöd. För att kunna identifiera de stöd vi ska granska har vi valt att närmare precisera de olika delarna i definitionen.

Ekonomiska stöd

Med ekonomiska stöd avser vi stöd, bidrag och andra ersättningar som betalas ut i stödjande syfte efter vissa villkor. Även statliga garantier och utlåning omfattas av vår definition av ekonomiska stöd. Ersättningar som utgör betalning för varor och tjänster eller liknande omfattas inte av definitionen. Stöd, bidrag och andra ersättningar där huvudsyftet är att stödja aktörer eller verksamhet utanför Sverige, t.ex. det internationella biståndet, omfattas inte av vårt uppdrag.

Finansieras av staten

Vår utgångspunkt är att ett stöd finansieras av staten om det på något sätt bekostas av tillgångar som staten förfogar över. Det bör inte vara av betydelse om staten tillgodogjort sig dessa tillgångar genom t.ex. skatter eller specialdestinerade avgifter. Exempel på sådana tillgångar som staten inte tillgodogjort sig genom skatter och specialdestinerade avgifter men som staten ändå förfogar över är de statliga bolagen. Regeringen förvaltar och förfogar över statens tillgångar, om de inte avser riksdagens myndigheter eller i lag har avsatts till särskild förvaltning (9 kap. 8 § första stycket regeringsformen). Exempel på sådan särskild förvaltning är de allmänna pensionsfonderna (AP-fonderna) och stiftelser där staten medverkat vid bildandet.

En stor del av de statliga stöden finansieras genom statsbudgeten. Riksdagen beslutar om skatter och avgifter till staten samt om statens budget (9 kap. 1 § regeringsformen). Huvudregeln är, enligt 3 kap. 4 § budgetlagen (2011:203), att statens budget budgeteras och redovisas brutto. En konsekvent tillämpning innebär att alla inkomster, t.ex. skatter och avgifter, redovisas mot inkomsttitlar (t.ex. mervärdesskatt, koldioxidskatt och offentligrättsliga avgifter) och används för att täcka alla utgifter som redovisas mot anslag. Utöver detta finns även s.k. skatteutgifter, som påverkar budgetens inkomstsida. Ur ett budgetperspektiv kan dessa ofta jämställas med stöd som utgår från budgetens utgiftssida (prop. 2010/11:40 s. 46). Som en konsekvens bör därför stöd som ges genom anslag på statsbudgeten eller skatteutgifter betraktas som att de finansieras av staten. En stor del av stöd till svenska företag via EU:s budget redovisas mot anslag på statens budget och bör betraktas som finansierade av staten.

Riksdagen kan göra undantag från huvudregeln om bruttobudgetering och besluta att statens inkomster, t.ex. i form av avgifter, får tas i anspråk för bestämda ändamål på annat sätt än genom beslut om anslag (9 kap. 3 § tredje stycket regeringsformen), s.k. specialdestinering. Detta kan ske bl.a. om avgifterna ska finansiera en verksamhet vars omfattning styrs av efterfrågan och att möjligheterna till hög effektivitet och service i verksamheten främjas (se bet. 2010/11:KU14 s. 18 och 19). Två exempel på specialdestinerade avgifter är de avgifter som betalas av de som fällt vissa slag av vilt (41 § första stycket 2 jaktlagen [1987:259]) respektive den som har tillstånd till vattenverksamhet (6 kap. lagen [1998:812] med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet). Dessa två avgifter finansierar Viltvårdsfonden respektive de s.k. bygdemedlen. Även om dessa medel inte budgeteras inom ramen för statens budget och de har ett förutbestämt ändamål är de en del av de statliga tillgångar som regeringen förvaltar och förfogar över. Det bör därför inte föreligga någon principiell skillnad mellan t.ex. sådana stöd som finansieras via anslag. Således bör även statliga stöd som ges genom t.ex. specialdestinerade avgifter betraktas som att de finansieras av staten.

Ansökan

Begreppet ansökan kan innefatta såväl formella ansökningar enligt 19 § förvaltningslagen (2017:900) som mer ansökningslika förfaranden. Inom ramen för vår kartläggning har vi valt en extensiv tolkning av begreppet ansökan. Det innebär att både formella ansökningar och förfaranden som påminner om en formell ansökan omfattas av kartläggningen. Det avgörande är om det krävs någon aktivitet i form av uppgiftslämnande eller liknande för att få del av stödet. Denna tolkning av begreppet ansökan har vi valt för att täcka in så många stödåtgärder som möjligt i kartläggningen. Att det krävs någon form av ansökan för att ta del av ett specifikt stöd kan framgå av lag, förordning, föreskrifter eller andra villkor om att få ta del av ett statligt stöd.

Betalas ut eller på annat sätt tillgodoräknas

Enligt direktiven ska ett stöd betalas ut eller på annat sätt tillgodoräknas för att det ska innefattas i vårt uppdrag. Vi tolkar direktivens krav på att ett stöd ska betalas ut som att det ska vara frågan om en utbetalning i pengar som sker till antingen ett bankkonto eller kontant. Att ett stöd på annat sätt tillgodoräknas tolkar vi som att det avser den situationen när det sker en kreditering på stödmottagarens skattekonto. Det är ett vedertaget sätt att låta ett stöd eller en förmån komma en sökande till godo.

Företag och andra juridiska personer

Enligt direktiven gäller vårt uppdrag sådana statliga stöd som riktar sig till företag och andra juridiska personer. Enligt vedertagen juridisk terminologi avser begreppet juridisk person en organisation eller sammanslutning som har rättshandlingsförmåga och självständigt kan agera som rättssubjekt, t.ex. genom att ingå avtal eller ansöka om statliga stöd. Juridiska personer innefattar bl.a. aktiebolag, handelsbolag, ekonomiska och ideella föreningar och stiftelser. Direktiven innefattar även företag som drivs av fysiska personer som enskild näringsverksamhet, även om sådan verksamhet inte är en juridisk person.

Vårt uppdrag gäller således inte enbart vad man kan kalla rena företagsstöd, dvs. enbart sådana stöd som går till bolag och företag. Uppdraget innefattar även andra stöd som betalas ut till företag och andra juridiska personer, exempelvis det statliga stödet till civilsamhället, den statliga finansieringen av skolan och statsbidragen till trossamfunden.

Offentliga organisationer som kommuner, regioner och statliga myndigheter är också juridiska personer. I vårt arbete har vi dock valt att bortse från stöd som enbart riktar sig till dessa aktörer. Vi anser inte att direktiven ger stöd för att de innefattas i vårt uppdrag.

När begreppet företag och andra juridiska personer används i betänkandet ska det alltså förstås i enlighet med den nu beskrivna definitionen.

Myndighet eller en organisation

Enligt direktiven omfattas endast sådana stöd som betalas ut av en myndighet eller organisation som av staten fått denna uppgift. Vi har valt att tolka uppdraget så att myndigheter avser statliga myndigheter. Med organisationer avser vi icke-statliga organisationer som har fått uppgiften av staten att besluta om stöd. Exempel på sådana organisationer är Folkbildningsrådet, Sveriges Riksidrottsförbund och Författarförbundet. Även statliga bolag som fått i uppdrag att betala ut stöd anser vi omfattas av begreppet organisationer (se dock avsnitt 4.5.4).

Stöd som beslutas av och betalas ut av kommuner och regioner omfattas inte av vårt uppdrag. Vi anser inte att direktiven, som genomgående talar om statliga stöd, inrymmer även sådana stöd. Detta innebär att stöd där beslutanderätten delegerats till kommuner och regioner inte omfattas av utredningen även om stödet betalas ut med medel från statens budget.

2.4 Betänkandets disposition

Betänkandet inleds med ett kapitel som innehåller en bakgrund för utredningens arbete. Därefter följer ett kapitel som beskriver vårt kartläggningsarbete och resultaten av detta. I femte kapitlet redovisas utredningens arbete i fråga om identifierade riskfaktorer. I sjätte och sjunde kapitlen följer våra överväganden och förslag när det gäller ett effektivt straffrättsligt skydd för statliga stöd till företag och andra juridiska personer respektive underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar. I åttonde kapitlet finns vår analys i enlighet med kommittéförordningen (1998:1474) av ekonomiska och andra konsekvenser av förslagen. Nionde kapitlet tar upp frågor om ikraftträdande och övergångsbestämmelser. Betänkandet avslutas med en författningskommentar. I bilagor till betänkandet finns utredningens direktiv i sin helhet, en lista över identifierade stöd, den förfrågan om uppgifter som skickades ut till myndigheter och organisationer i samband med kartläggningsarbetet och en lista över stöd som ingått i analysen av riskfaktorer.

3 Bakgrund

3.1 Inledning

I kapitlet behandlas regleringen av de statliga stöden till företag och andra juridiska personer. Vidare ges en kortfattad presentation av det EU-rättsliga regelverket gällande statsstöd. Därefter redogörs för de olika straffrättsliga bestämmelser som i dag tillämpas vid brott mot de statliga stödsystemen. I kapitlet beskrivs också vilka åtgärder som tidigare vidtagits för att motverka felaktiga utbetalningar och förslag med den inriktningen som lämnats i olika sammanhang. Avslutningsvis redogörs också för utvecklingen av antalet brottsanmälningar och lagföringar när det gäller bidragsbrott, subventionsmissbruk och omställningsstödsbrott.

3.2 Statliga stöd till företag och andra juridiska personer

3.2.1 Statliga stöd i Sverige

De statliga stöden till företag och andra juridiska personer uppvisar stora olikheter. De huvudsakliga stödformerna är bidrag och andra ersättningar, lån och garantier. Till detta kommer nedsatta skatter och avgifter samt skattereduktioner, vilka många gånger kan motsvara stöd.

Statliga stöd kan beskrivas på olika sätt. Ett sätt att kategorisera stöden är att skilja på finansiella stöd å ena sidan och icke-finansiella stöd, eller s.k. mjuka stöd, å andra sidan. Med finansiella stöd avses bidrag och andra ersättningar, lån och garantier. Med icke-finansiella stöd avses stöd i form av information, rådgivning, och annat främjande. Denna uppdelning har använts av Företagsstödsutredningen (SOU 1996:69). Vårt uppdrag avser dock endast de finansiella stöden.

Ett annat sätt att dela upp stöden, som ligger mer i linje med utredningens direktiv, är att skilja på stöd som belastar statens budgets utgiftssida respektive inkomstsida. Stöd som lämnas genom bidrag och andra ersättningar, lån, garantier och ägarkapital belastar statens budgets utgiftssida. Stöd som lämnas i form av nedsatta skatter och avgifter eller skattereduktioner belastar statens budgets inkomstsida och brukar kallas skatteutgifter (se skr. 2021/22:98). I det följande redogörs översiktligt för de grundläggande regler som styr statens stödgivning genom bidrag och andra ersättningar, lån, garantier samt skatteutgifter.

Bidrag och andra liknande ersättningar

Bidrag och andra liknande ersättningar utgör den vanligast förekommande stödformen sett till antal. Det finns ett mycket stort antal enskilda stöd och variationen är stor när det gäller vem som kan söka, stödens syfte och villkoren för stöd. Bidrag avser sådana ersättningar där en myndighet eller organisation gör en utbetalning till någon. Det finns även ersättningar där det inte sker någon kontant utbetalning utan där det i stället sker ett tillgodoräknande på sökandens skattekonto. Bidrag och liknande ersättningar till företag och andra juridiska personer är ofta förenade med villkor för hur och till vad medlen får användas. Det är vanligt att exempelvis ett bidrag beviljas för ett särskilt ändamål eller för en specifik åtgärd.

För att en myndighet ska kunna betala ut ett stöd krävs i normalfallet att det beslutats om medel för stödet i statens budget och att myndigheten har en laglig grund att betala ut medlen.

Grundläggande bestämmelser om statens medelsanvändning och budget finns i regeringsformen. Av 9 kap. 2 och 3 §§ regeringsformen följer att det är riksdagen som beslutar om statens budget. Riksdagen beslutar genom statens budget även om statens utgifter på anslag för bestämda ändamål. Enligt 9 kap. 7 § regeringsformen får anslag inte användas på annat sätt än vad riksdagen har bestämt.

Regeringsformens bestämmelser om statens budget kompletteras av budgetlagen (2011:203) och anslagsförordningen (2011:223). Budgetlagen vänder sig främst till regeringen, och av 3 kap. 3 och 4 §§ framgår bl.a. att regeringens förslag till statens budget ska omfatta alla

inkomster och utgifter samt att statens utgifter ska budgeteras och redovisas brutto på anslag.

Varken regeringsformen eller budgetlagen innehåller några bestämmelser om myndigheternas rättsliga förutsättningar för att betala ut ett stöd. Anslagsförordningen innehåller föreskrifter om myndigheternas rätt att disponera anslag. Av 11 § framgår att utbetalning av bidrag från anslag ska göras i nära anslutning till att bidraget ska användas av mottagaren. I övrigt innehåller förordningen inte några bestämmelser som reglerar hur myndigheterna ska gå till väga för att betala ut ett stöd.

De generella författningar som reglerar myndigheternas medelsanvändning ger alltså liten ledning i fråga om myndigheternas stödgivning. Myndigheternas handläggning av frågor om stöd och bidrag styrs i stället av de enskilda stödens författningar som kompletteras av förvaltningslagens (2017:900) allmänna bestämmelser om myndigheternas handläggning.

Stödförfattningarnas normgivningsnivå varierar, både lag och förordning förekommer. Stöden på förordningsnivå är dock betydligt fler. Författningarnas detaljnivå skiljer sig åt. Vissa författningar innehåller detaljerade regler som i stor utsträckning styr myndigheternas ärendehandläggning, exempelvis om vem som kan söka bidraget, vad en ansökan ska innehålla, vem som ska underteckna en ansökan, utbetalningsvillkor och redovisningskrav, medan andra författningar endast i varierande utsträckning innehåller sådana bestämmelser. I vissa fall innehåller författningarna bemyndiganden för berörd myndighet att utfärda verkställighetsföreskrifter.

Det finns även exempel på stöd där det helt saknas en självständig rättslig reglering. I dessa fall hämtar stödgivningen i stället sin rättsliga grund från en kombination av myndighetens instruktion och regeringens beslut om regleringsbrev. Ett exempel på detta är Projektbidrag för främjande av hemslöjd som nämnden för hemslöjdsfrågor ansvarar för. Enligt 2 § i förordningen (1981:500) med instruktion för nämnden för hemslöjdsfrågor ska myndigheten bl.a. ansvara för att fördela statligt stöd till hemslöjdsfrämjande verksamhet. Av regleringsbrevet för 2023 framgår att en anslagspost ska användas för organisationsbidrag till Svenska Hemslöjdsföreningarnas riksförbund och för bidrag till verksamhet med nationella utvecklare, fortbildning och årlig informationskonferens samt för bidrag till projekt inom hemslöjdsområdet.

Det förekommer även stöd som enbart lutar sig mot regeringsbeslut, såsom de stöd som regeringen kan besluta om. Till detta kommer även vissa stöd som enbart grundar sig på regeringsuppdrag och regleringsbrev, t.ex. Livsmedelsverkets stöd för slakterier och vilthanteringsanläggningar. Av Livsmedelsverkets regleringsbrev för 2023 framgår att Livsmedelsverket får cirka 82 miljoner kronor i anslag att använda för nedsättning av avgifter för den offentliga kontroll och annan offentlig verksamhet som görs vid slakterier och vilthanteringsanläggningar under 2023.

Stödförordningarnas tydlighet och kvalitet har diskuterats i tidigare lagstiftningsarbete och i den juridiska litteraturen (se Carlquist, Mattias, 2021: Statligt stöd till näringslivet, Norstedts Juridik, s. 725). Förvaltningslagsutredningen beskrev i sitt slutbetänkande förordningarna enligt följande.

> De aktuella förordningarna […] är av tämligen disparat natur men har det gemensamt att de inte utmärks av den stabilitet och permanens som normalt förutsätts för att en fråga ska bli föremål för normgivning. De är ibland av mycket tillfällig natur och avsedda att tillgodose ett akut hjälpbehov. I andra fall är det fråga om att snabbt kunna främja ett angeläget samhällsintresse. Ofta är stödet villkorat av tillgången till för ändamålet anslagna medel. Kriterierna för att bidrag ska utgå är många gånger tämligen vaga och tillämpningen i motsvarande mån svårkontrollerad från strikt juridiska utgångspunkter. (SOU 2010:29 s. 133)

Lån

Av 9 kap. 8 § regeringsformen följer att regeringen förvaltar och förfogar över statens tillgångar men att regeringen behöver riksdagens medgivande för att ta upp lån eller göra andra ekonomiska åtaganden för staten. Av 6 kap. 3 § budgetlagen framgår att regeringen får besluta om utlåning, som finansieras med lån i Riksgäldskontoret, upp till det belopp som riksdagen har beslutat. Enligt 6 kap. 4 och 5 §§ samma lag ska ränta och vissa avgifter tas ut. Ränta och avgift ska motsvara statens förväntade kostnad för lånet, om inte riksdagen för ett visst lån har beslutat annat. Om det krävs till följd av bestämmelserna om statsstöd i artikel 107 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget), får räntan eller avgiften sättas högre. Gemensamt för dessa bestämmelser är att de endast gäller utlåning som finansieras genom lån i Riksgäldskontoret (prop. 2010/11:40, s. 147). Av bestämmelserna i 7 kap. 3 och 5 §§

budgetlagen följer vidare att sådan utlåning bara får ske när kreditrisken för staten är låg. Utlåning när kreditrisken är hög – vilket den ofta är när det är frågan om stöd till företag – ska i stället finansieras genom anslag. (Se Carlquist, s. 743.)

När det gäller de närmare villkoren för den statliga utlåningen saknas en sammanhållen reglering med generella villkor. Vissa bestämmelser om villkor finns i förordningen (2011:211) om utlåning och garantier. Förordningen kompletterar budgetlagens bestämmelser och gäller endast sådan långivning som finansieras genom upplåning i Riksgäldskontoret. Förordningen innehåller bl.a. allmänna bestämmelser om förutsättningar för att betala ut lån, avtalsvillkor samt ränta och avgifter. Av förordningens 5 § följer att en myndighet får besluta om ett lån endast när det följer av en förordning eller av regeringens beslut i ett enskilt fall.

Vissa bestämmelser gällande den anslagsfinansierade långivningen finns i förordningen (1993:1138) om hantering av statliga fordringar. Förordningen gäller för myndigheter under regeringen och innehåller vissa bestämmelser om betalningsvillkor och ränta för statliga fordringar. Den riktar sig till myndigheterna och innebär inte någon reglering av en myndighets förhållande till den enskilde. Förordningens bestämmelser om ränta grundar exempelvis inte en självständig rätt som myndigheten kan göra gällande mot den enskilde (se rättsfallet NJA 2007 s. 115). För att myndigheten ska kunna ta ut ränta krävs i stället att det medges enligt en stödförordning.

Utöver vad som nämnts saknas alltså allmänna föreskrifter för den statliga utlåningen till företag och andra juridiska personer. Utlåningen styrs i stället i hög grad av de författningar eller bemyndiganden som respektive myndigheter grundar sin utlåning på. När myndigheterna beslutar i ärenden om utlåning sker detta vanligtvis i två steg. Först beslutar myndigheten om att bevilja lånet, därefter träffas ett avtal med låntagaren (jfr 7 § förordningen om utlåning och garantier). Detta innebär att även civilrättsliga regler påverkar lånevillkoren. Den statliga utlåningen är på detta sätt beroende av en blandning mellan offentligrättsliga och civilrättsliga regler. (Se Carlquist, s. 747.)

Garantier

Garantier som stödåtgärd är mindre vanlig jämfört med bidrag och lån. En garanti innebär att staten går i borgen för någon annans betalningar. Garantier utfärdas huvudsakligen av Riksgäldskontoret men även av bl.a. Exportkreditnämnden och Boverket (1 § förordningen [2007:1447] med instruktion för Riksgäldskontoret, 1 § förordningen [2007:1217] med instruktion för Exportkreditnämnden och 1 § förordningen [2020:255] om statlig kreditgaranti för lån för bostadsbyggande).

Utställande av garantier kräver riksdagens medgivande enligt 9 kap. 8 § regeringsformen och regeringen får enligt 6 kap. 3 § budgetlagen ställa ut kreditgarantier för det ändamål och intill det belopp som riksdagen har beslutat. Enligt 6 kap. 4 § budgetlagen ska ränta eller avgift tas ut. Räntan eller avgiften ska motsvara statens förväntade kostnad för åtagandet, om inte riksdagen för ett visst åtagande har beslutat annat. Om det krävs till följd av bestämmelserna om statsstöd i artikel 107 i EUF-fördraget får avgiften sättas högre. För utställande av garantier gäller kravet i 5 § förordningen om utlåning och garantier, dvs. myndigheten behöver stöd för utfärdande av en garanti i antingen en förordning eller i ett regeringsbeslut.

Avgiften som tas ut vid utställande av en garanti utgör en riskpremie som ska motsvara kostnaden för statens förväntade förlust. Vid prissättningen ska full kostnadstäckning eftersträvas, dvs. premiens storlek ska motsvara såväl förväntad förlust som administrativa kostnader (prop. 2009/10:243 s. 82).

På samma sätt som gäller vid statens utlåning sker statens garantigivning vanligtvis i två steg med först ett beslut och därefter ett avtal (jfr 7 § förordningen om utlåning och garantier). Statens utfärdade garantier är i likhet med statens låneavtal beroende av dels ett offentligrättsligt regelverk, dels civilrättsliga regler (Carlquist, s. 769).

Skatteutgifter

Samhällets stöd till företag och andra juridiska personer utgörs i de flesta fall av utgifter på statsbudgetens utgiftssida. Men det finns också utgifter som går via skattesystemet, i form av skatteutgifter som påverkar statsbudgetens inkomstsida. Skatteutgifter kan ses som de effekter på skatteintäkterna som uppstår till följd av sär-

regleringar i skattelagstiftningen. Sådana särregleringar är t.ex. nedsatta skattesatser, skattereduktioner och nedsatta avgifter. Många av skatteutgifterna har införts, mer eller mindre uttalat, som medel inom specifika utgiftsområden som t.ex. bostad, miljö, arbetsmarknad eller näringsliv i syfte att stärka dessa områden. Ur ett budgetperspektiv kan de därför ofta jämställas med stöd på budgetens utgiftssida (skr. 2021/22:98 s. 5).

Skatter ska beslutas av riksdagen enligt 1 kap. 4 § regeringsformen och måste ske genom stiftande av lag, vilket följer av 8 kap. 2 och 3 §§ regeringsformen. De beslutade nedsatta skattesatserna och skattereduktionerna finns antingen intagna i inkomstskattelagen (1999:1229) eller i speciallagstiftning på skatteområdet. Ett exempel på en speciallagstiftning med bestämmelser om nedsatta skatter är lagen (1994:1776) om skatt på energi, exempelvis anges i 6 a kap. 2 c § att för biogas och biogasol som förbrukas som bränsle för uppvärmning medges befrielse från både energiskatt och koldioxidskatt med 100 procent.

Avgifter kan delas in i tvingande och frivilliga avgifter. Med tvingande avgifter avses sådana som enskilda måste betala på grund av ett rättsligt tvång, medan en frivillig avgift utgör ett rimligt vederlag för en frivilligt nyttjad tjänst. De avgifter som främst avses när det kommer till skatteutgifter är de tvingande avgifterna. Beslut om tvingande avgifter ska enligt 8 kap. 2 § regeringsformen fattas av riksdagen, men riksdagen kan enligt 8 kap. 3 § regeringsformen bemyndiga regeringen att meddela föreskrifter. Om riksdagen bemyndigar regeringen att meddela föreskrifter i en viss fråga, kan riksdagen också medge att regeringen bemyndigar en myndighet att meddela föreskrifter i ämnet.

Ett exempel på en sådan nedsatt avgift som avses är den nedsatta arbetsgivaravgiften som följer av lagen (2016:1053) om särskild beräkning av vissa avgifter för enmansföretag. Stödet är utformat som en reduktion av den först anställdas arbetsgivaravgifter under de 24 första månaderna. Den särskilda beräkningen omfattar enskilda näringsidkare, aktiebolag och handelsbolag som uppfyller kriterierna för att vara ett enmansföretag.

3.2.2 Statsstöd enligt EU-rätten

Statliga stöd till företag och andra juridiska personer är inte enbart en nationell angelägenhet utan även ett område med en betydande EU-rättslig reglering. Vår utredning gäller i huvudsak svenska förhållanden och berör exempelvis inte frågor om tillåtligheten av enskilda stödåtgärder i förhållande till EU-rätten. Trots det finns det skäl att kortfattat redogöra för den EU-rättsliga regleringen.

Inom EU-rätten är frågor om medlemsstaternas rätt att i vissa fall besluta om statliga stöd till företag reglerad. Europeiska kommissionen ansvarar för tillämpningen av unionsreglerna om statligt stöd, vilket framgår av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget). Regelverket kring statliga stöd kan beskrivas som omfattande och strikt. Utgångspunkten är att statligt stöd inte är tillåtet. Exempel på statliga stöd i EU-rättslig mening är såväl bidrag som skattelättnader. EU:s regelverk syftar till att motverka att konkurrensen inom den inre marknaden snedvrids. För att en åtgärd från en medlemsstat ska omfattas av EU:s regelverk om statliga stöd ska det uppfylla fyra kriterier (se artikel 107.1 i EUF-fördraget):

1. Det gynnar ett visst företag eller en viss produktion.
2. Det finansieras genom offentliga medel. Finansieringen kan vara direkt eller indirekt.
3. Stödet snedvrider eller hotar att snedvrida konkurrensen.
4. Stödet påverkar handeln mellan medlemsstaterna.

Regelverket gäller för företag som bedriver ekonomisk verksamhet. Företagsbegreppet har i EU-domstolens praxis getts en vid tolkning. En sammanslutning som bedriver ekonomisk verksamhet räknas som ett företag. Detta synsätt innebär att även organisationer som drivs utan vinstsyfte skulle kunna falla under företag. Stödåtgärder som däremot riktar sig mot icke-ekonomisk verksamhet anses inte utgöra statsstöd i EU-rättslig mening, och faller utanför regelverket.

Det EU-rättsliga regelverket om statliga stöd vilar på förhandsgranskning. Om en medlemsstat planerar att vidta eller ändra en tidigare stödåtgärd, ska medlemsstaten anmäla det till Europeiska kommissionen, se artikel 108.3 i EUF-fördraget. Europeiska kommissionen granskar sedan åtgärden. Medlemsstaten får inte införa stödåtgärden förrän kommissionen godkänt åtgärden. Det finns dock

situationer när statliga stöd är eller kan vara förenliga med den inre marknaden, och därmed tillåtna. En stödåtgärd kan anses tillåten bl.a. om det är frågan om ett stöd av mindre betydelse eller om nyttan med stödet anses större än skadan på konkurrensen. Även om huvudregeln är att en stödåtgärd ska godkännas av kommissionen kan en åtgärd även medges under förutsättning att den omfattas av en gruppundantagsförordning eller av en förordning om stöd av mindre betydelse, s.k. de minimis-stöd med särskilda beloppsgränser. Stöd till jordbruk och fiskeriproduktion omfattas bl.a. av gruppundantagsförordningarna.

3.3 Straffrättsliga bestämmelser

3.3.1 Brottsbalken

När det gäller brott mot de statliga stödsystem som riktar sig till företag och andra juridiska personer kan vissa bestämmelser i brottsbalken tillämpas. I de följande redogörs för de straffbestämmelser som kan bli aktuella.

Bedrägeri

Den som genom vilseledande förmår någon till handling eller underlåtenhet, som innebär vinning för gärningsmannen och skada för den vilseledde eller någon i dess ställe döms för bedrägeri enligt 9 kap. 1 § brottsbalken. För bedrägeri döms också den som genom att lämna oriktig eller ofullständig uppgift, genom att ändra i program eller upptagning eller på annat sätt olovligen påverkar resultatet av en automatisk informationsbehandling eller någon annan liknande automatisk process, så att det innebär vinning för gärningsmannen och skada för någon annan. Påföljden för bedrägeri av normalgraden är fängelse i högst två år. Är brottet, med hänsyn till skadans omfattning och övriga omständigheter vid brottet att anse som ringa, döms enligt 9 kap. 2 § brottsbalken för ringa bedrägeri till böter eller fängelse i högst sex månader.

Om bedrägeribrottet är att anse som grovt, döms enligt 9 kap. 3 § brottsbalken för grovt bedrägeri till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det beak-

tas om gärningsmannen missbrukat allmänt förtroende eller använt falska handlingar eller vilseledande bokföring eller om gärningen annars varit av särskilt farlig art, avsett betydande värde eller inneburit synnerligen kännbar skada. Även försök och förberedelse till bedrägeri och grovt bedrägeri är straffbart.

Subventionsmissbruk

Den som, i strid med föreskrifter eller villkor, använder ett bidrag eller utnyttjar en förmån som finansieras över eller på annat sätt påverkar Europeiska unionens eller Europeiska atomenergigemenskapens budgetar för ett annat ändamål än det som bidraget eller förmånen har beviljats för, döms för subventionsmissbruk enligt 9 kap. 3 b § brottsbalken till böter eller fängelse i högst två år. I ringa fall döms det inte till ansvar.

Om brottet är grovt, döms för grovt subventionsmissbruk till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen avsett betydande värde eller varit av särskilt farlig art. Även försök till subventionsmissbruk och grovt subventionsmissbruk är straffbart.

Urkundsförfalskning

Den som obehörigen framställer en falsk urkund genom att skriva en annan persons namn eller genom att falskeligen skaffa någon annans underskrift eller falskeligen ändrar eller fyller ut en äkta urkund döms enligt 14 kap. 1 § brottsbalken för urkundsförfalskning. För att någon ska kunna dömas för brottet krävs att åtgärden innebär fara i bevishänseende, dvs. att urkunden måste ha betydelse för den beslutande myndighetens beslut om stöd eller förmån. Påföljden för urkundsförfalskning är fängelse i högst två år.

För att utgöra en urkund ska handlingen vara originalbärare av viss information, vara utfärdad till bevis eller kunna tjäna som bevis, och ha en utställarangivelse. Exempel på urkunder är kontrakt, intyg och alla andra handlingar som kan ha betydelse som bevis. Även elektroniska handlingar omfattas av urkundsbegreppet. Likaså omfattas s.k. bevismärken av begreppet urkund.

Om brottet är att anse som ringa, döms enligt 14 kap. 2 § brottsbalken för förvanskning av urkund till böter eller fängelse i högst sex månader. Vid bedömningen av om ett brott är att anse som ringa ska det särskilt beaktas om urkunden är av mindre vikt eller om gärningen har begåtts för att hjälpa någon till hans eller hennes rätt. Är brottet att anse som grovt, döms enligt 14 kap. 3 § brottsbalken för grov urkundsförfalskning till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömande av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om förfalskningen avsett en myndighets arkivhandling av vikt eller en urkund som är särskilt betydelsefull i den allmänna omsättningen eller om gärningen annars varit av särskilt farlig art. Även försök och förberedelse till urkundsförfalskning och grov urkundsförfalskning är straffbart.

Missbruk av urkund

För missbruk av urkund döms enligt 15 kap. 12 § brottsbalken den som sanningslöst åberopar pass, betyg, identitetshandling eller annan sådan för enskild person utställd urkund såsom gällande för sig eller annan person eller lämnar ut sådan urkund för att missbrukas på det sättet, om åtgärden innebär fara i bevishänseende.

Påföljden för missbruk av urkund är böter eller fängelse i högst sex månader. Är brottet grovt döms till fängelse i högst två år.

Missbruk av handling

Den som sanningslöst utger en handling för att vara en riktig kopia av en viss urkund döms, om åtgärden innebär fara i bevishänseende, enligt 15 kap. 12 § tredje stycket brottsbalken för missbruk av handling. Påföljden är böter eller fängelse i högst sex månader. Är brottet grovt döms till fängelse i högst två år.

Osann försäkran och vårdslös försäkran

Den som på annat sätt än muntligen lämnar osann uppgift eller förtiger sanningen, när uppgiften enligt lag eller annan författning lämnas på heder och samvete eller under annan liknande försäkran, döms, om

åtgärden innebär fara i bevishänseende, enligt 15 kap. 10 § brottsbalken för osann försäkran till böter eller fängelse i högst sex månader. Det krävs att de osanna uppgifterna eller förtigandet av sanningen innebär fara i bevishänseende. Det betyder att uppgifterna måste ha betydelse för den beslutande myndighetens beslut om förmån eller stöd. Om brottet är grovt, döms till fängelse i högst två år.

Om gärningen begås av grov oaktsamhet döms för vårdslös försäkran till böter eller fängelse i högst sex månader.

Osant intygande och brukande av osann urkund

Den som i ett intyg eller en annan urkund lämnar osann uppgift om vem han eller hon är eller om annat än egna angelägenheter eller för skens skull upprättar en urkund rörande rättshandling döms, om åtgärden innebär fara i bevishänseende, enligt 15 kap. 11 § brottsbalken för osant intygande. Enligt samma straffbestämmelse döms den som åberopar eller på annat sätt använder en sådan osann urkund, om åtgärden innebär fara i bevishänseende, för brukande av osann urkund. Påföljden för båda brotten är böter eller fängelse i högst sex månader. Om brottet med hänsyn till att det innefattar missbruk av tjänsteställning eller annars är att anse som grovt, döms till fängelse i högst två år.

Företagsbot

På yrkande av åklagare kan ett företag enligt 36 kap. 7 § brottsbalken åläggas företagsbot för brott. Med företag avses i bestämmelsen enskilda näringsidkare och juridiska personer.

För företagsbot krävs att det för brottet är föreskrivet strängare straff än penningböter och brottet har begåtts i utövningen av näringsverksamhet, sådan offentlig verksamhet som kan jämställas med näringsverksamhet, eller annan verksamhet som ett företag bedriver, om brottet har varit ägnat att leda till en ekonomisk fördel för företaget. För företagsbot krävs också att företaget inte har gjort vad som skäligen kunnat krävas för att förebygga brottet, eller att brottet har begåtts av en person med ledande ställning i företaget, grundad på befogenhet att företräda företaget eller att fatta beslut på dess vägnar, eller en person som annars haft ett särskilt ansvar för tillsyn

eller kontroll i verksamheten. Företagsbot åläggs dock inte om brottet varit riktat mot företaget.

Vid fastställandet av företagsbotens storlek bestäms ett sanktionsvärde vilket ska svara mot det mått av klander som kan riktas mot företaget med anledning av brottet. När ett företag åläggs företagsbot för flera brott, ska rätten bestämma en gemensam företagsbot för den samlade brottsligheten.

3.3.2 Lagen om omställningsstöd

För att lindra de ekonomiska konsekvenserna av spridningen av sjukdomen covid-19 och göra det möjligt för företag att överbrygga den akuta krisen samt underlätta för företag att ställa om och anpassa sin verksamhet infördes lagen (2020:548) om omställningsstöd (prop. 2019/20:181 s. 26). Samtidigt infördes en särskild straffrättslig reglering för omställningsstöd.

Den som lämnar oriktiga uppgifter i ett ärende enligt lagen om omställningsstöd eller inte anmäler ändrade förhållanden enligt den lagen och på så sätt orsakar fara för att omställningsstöd tillgodoförs felaktigt eller tillgodoförs med ett för högt belopp, eller att ett stöd som företaget helt eller delvis saknar rätt till inte återkrävs döms enligt 35 § för omställningsstödsbrott till fängelse i högst två år.

Om brottet är grovt, döms enligt 36 § för grovt omställningsstödsbrott till fängelse, lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om brottet rört betydande belopp, om den som begått brottet använt falska handlingar eller vilseledande bokföring, eller om gärningen ingått i en brottslighet som utövats systematiskt eller i större omfattning.

Den som begår en sådan gärning som avses i 35 § av grov oaktsamhet döms enligt 37 § för vårdslöst omställningsstödsbrott till böter eller fängelse i högst ett år. Det döms dock inte till ansvar om gärningen med hänsyn till beloppet och övriga omständigheter är mindre allvarlig.

Den som, innan ett omställningsstöd tillgodoförts, frivilligt vidtar en åtgärd som leder till att det kan fattas ett korrekt beslut om stödet, döms inte till ansvar.

3.3.3 Bidragsbrottslagen

Bidragsbrottslagen (2007:612) trädde i kraft den 1 augusti 2007. Syftet med lagen var att åstadkomma ett bättre straffrättsligt skydd för välfärdssystemen och därigenom bevara förtroendet för systemen och skydda de offentliga finanserna. Utbetalningarna från välfärdssystemen är av avgörande betydelse för enskildas försörjning och staten har begränsade möjligheter till kontroll, eftersom utbetalning måste ske på kort tid. Det bedömdes vidare förekomma en omfattande brottslighet mot välfärdssystemen som ledde till felaktiga utbetalningar med betydande belopp. Välfärdssystemens särdrag i förhållande till andra statliga utbetalningar och liknande betalningar på det privata området ansågs motivera ett starkare straffrättsligt skydd. När lagen infördes gjordes bedömningen att den skulle omfatta de mest centrala förmånerna av välfärdssystemen. Sedan dess har tillämpningsområdet utvidgats.

Bidragsbrottslagen omfattar enligt 1 § bidrag, ersättningar, pensioner och lån för personligt ändamål som beslutas av Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, Centrala studiestödsnämnden, Migrationsverket, Arbetsförmedlingen, en kommun eller en arbetslöshetskassa och som betalas ut till en enskild person (ekonomisk förmån). Lagen gäller även för sådana stöd, bidrag och ersättningar som enligt lag eller förordning beslutas av Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen eller en kommun och avser en enskild person, men betalas ut till eller tillgodoräknas någon annan än den enskilde (ekonomiskt stöd).

En person som lämnar oriktiga uppgifter eller inte anmäler ändrade förhållanden som han eller hon enligt lag eller förordning är skyldig att anmäla, och på så sätt orsakar fara för att en ekonomisk förmån eller ett ekonomiskt stöd felaktigt betalas ut, felaktigt tillgodoräknas, betalas ut med ett för högt belopp eller tillgodoräknas med ett för högt belopp, döms enligt 2 § för bidragsbrott till fängelse i högst två år. Om brottet är ringa döms i stället till böter eller fängelse i högst sex månader.

Om brottet är grovt, döms enligt 3 § för grovt bidragsbrott till fängelse, lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om brottet rört betydande belopp, om den som begått brottet använt falska handlingar,

eller om gärningen ingått i en brottslighet som utövats systematiskt eller i större omfattning.

Den som av grov oaktsamhet begår en sådan gärning som avses i 2 §, döms enligt 4 § för vårdslöst bidragsbrott till böter eller fängelse i högst ett år. Om gärningen med hänsyn till beloppet, risken för slutlig ekonomisk skada och övriga omständigheter är mindre allvarlig, döms inte till ansvar

Den som före utbetalning eller tillgodoräknande av en ekonomisk förmån eller ett ekonomiskt stöd frivilligt vidtar en åtgärd som leder till att ett korrekt beslut om förmånen eller stödet kan fattas, döms inte till ansvar för brott (5 §).

3.3.4 Skattebrottslagen

Skattebrott

Den som på annat sätt än muntligen uppsåtligen lämnar oriktig uppgift till en myndighet eller underlåter att till en myndighet lämna deklaration, kontrolluppgift eller annan föreskriven uppgift och därigenom ger upphov till fara för att skatt undandras det allmänna eller felaktigt tillgodoräknas eller återbetalas till honom själv eller annan döms enligt 2 § skattebrottslagen (1971:69) för skattebrott till fängelse i högst två år. Brottet är konstruerat som ett farebrott vilket innebär att det inte är nödvändigt att ett skatteundandragande faktiskt skett. Om brottet är att anse som ringa, döms enligt 3 § skattebrottslagen för skatteförseelse till böter. Om brottet är att anse som grovt, döms enligt 4 § skattebrottslagen för grovt skattebrott till fängelse, lägst sex månader och högst sex år.

Vid bedömningen av om brottet är grovt ska särskilt beaktas om det rört mycket betydande belopp, om gärningsmannen använt falska handlingar eller vilseledande bokföring eller om förfarandet ingått som ett led i en brottslighet som utövats systematiskt eller i större omfattning eller i annat fall varit av synnerligen farlig art.

Vårdslös skatteuppgift

Den som på annat sätt än muntligen av grov oaktsamhet lämnar oriktig uppgift till myndighet och därigenom ger upphov till fara för att skatt undandras det allmänna eller felaktigt tillgodoräknas eller återbetalas till honom själv eller annan döms enligt 5 § skattebrottslagen för vårdslös skatteuppgift till böter eller fängelse i högst ett år. Om gärningen med hänsyn till skattebeloppet och övriga omständigheter är av mindre allvarlig art, ska inte dömas till ansvar.

Brottet utgör den culpösa motsvarigheten till aktivt skattebrott. Ansvar för vårdslös skatteuppgift inträder oavsett om den oriktiga uppgiften avser uppgiftslämnarens egen eller annans skatt.

3.4 Bestämmelser om underrättelse- och uppgiftsskyldighet

3.4.1 Underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen

Lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen trädde i kraft den 1 juli 2008. Syftet med lagen är att upptäcka och förhindra felaktiga utbetalningar. Lagen gäller samma ekonomiska förmåner och stöd som bidragsbrottslagen, dvs. bidrag, ersättningar, pensioner och lån för personligt ändamål som beslutas av Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, Centrala studiestödsnämnden, Migrationsverket, Arbetsförmedlingen, en kommun eller en arbetslöshetskassa och som betalas ut till en enskild person (ekonomisk förmån). Lagen gäller även för sådana stöd, bidrag och ersättningar som enligt lag eller förordning beslutas av Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen eller en kommun och avser en enskild person, men betalas ut till eller tillgodoräknas någon annan än den enskilde (ekonomiskt stöd).

Underrättelseskyldigheten gäller för Migrationsverket, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten, Utbetalningsmyndigheten, Centrala studiestödsnämnden, Arbetsförmedlingen, kommunerna och arbetslöshetskassorna. Skatteverkets underrättelseskyldighet gäller dock inte i myndighetens brottsutredande verksamhet, eftersom en sådan underrättelseskyldighet i många fall skulle vara oförenlig med de intressen som bestämmelsen

om förundersökningssekretess är avsedda att skydda (prop. 2007/08:48 s. 22).

Om det finns anledning att anta att en ekonomisk förmån eller ett ekonomiskt stöd har beslutats, betalats ut eller tillgodoräknats felaktigt eller med ett för högt belopp, ska de utpekade myndigheterna skicka en underrättelse om detta till den myndighet eller organisation som har fattat beslutet. Underrättelseskyldigheten gäller dock inte om det finns särskilda skäl. Sådana skäl kan finnas om den myndighet eller organisation som har fattat beslutet redan känner till felaktigheten eller om det är fråga om ett försumbart belopp. Bedömningen av om det finns särskilda skäl ska vara restriktiv. Omständigheter som har att göra med en myndighets eller organisations arbetssituation, t.ex. ärendeanhopningar, utgör aldrig särskilda skäl (prop. 2007/08:48 s. 28).

Underrättelseskyldigheten avser såväl felaktiga utbetalningar på grund av brott som oavsiktliga fel begångna av antingen den enskilde eller den utbetalande aktören. Av underrättelsen ska det framgå vilka omständigheter som ligger till grund för antagandet att en ekonomisk förmån eller ett ekonomiskt stöd har beslutats, betalats ut eller tillgodoräknats felaktigt eller med ett för högt belopp. Underrättelseskyldigheten är sekretessbrytande enligt 10 kap. 28 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

3.4.2 Uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brottslighet

Som en del i arbetet mot organiserad brottslighet infördes lagen (2016:774) om uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brottslighet. Syftet med lagen är att underlätta informationsutbytet mellan myndigheter som samverkar för att förebygga, förhindra eller upptäcka viss organiserad brottslighet (prop. 2015/16:167 s. 33).

Lagen gäller vid särskilt beslutad samverkan mellan myndigheter för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet som är av allvarlig eller omfattande karaktär, och bedrivs i organiserad form eller systematiskt av en grupp individer.

Inom ramen för samverkan enligt lagen ska en myndighet trots sekretess lämna uppgift till en annan myndighet om det behövs för den mottagande myndighetens deltagande i samverkan. En uppgift ska dock inte lämnas om övervägande skäl talar för att det intresse

som sekretessen ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas ut.

Det är regeringen som bestämmer vilka myndigheter som ska vara uppgiftsskyldiga eller kan vara mottagare av uppgifter vid uppgiftsutlämnande med stöd av lagen.

3.5 Tidigare förslag på området

3.5.1 Inledning

Sedan bidragsbrottslagen och lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen infördes har det presenterats flera betänkanden och rapporter med fokus på välfärdssystemen och sådana stöd som huvudsakligen riktar sig till enskilda. Det är också inom detta område som flest åtgärder har vidtagits i syfte att minska antalet felaktiga utbetalningar. Problematiken med företag och andra juridiska personer som brottsverktyg i förhållande till ersättningar från det offentliga har endast delvis belysts. Nedan följer en kortfattad redogörelse av de tidigare utredningar som behandlat frågor om felaktiga utbetalningar och bidragsbrott. Vidare redogörs för utredningar som berör frågor där företag används som brottsverktyg i förhållande till det offentliga. Därefter följer en kortfattad redogörelse för myndighetsuppdrag och rapporter på området. Slutligen redovisas ett antal skrivelser som lämnats till regeringen.

3.5.2 Utredningar

Rätt och riktigt – Åtgärder mot felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen (SOU 2008:74)

Delegationen mot felaktiga utbetalningar inrättades hösten 2005. Syftet med delegationen var att minska felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. I arbetet deltog representanter för totalt 16 myndigheter och organisationer som antingen administrerade och kontrollerade utbetalningar från välfärdssystemen eller ingick i kontroll- och rättskedjan. Uppdraget för det myndighetsgemensamma arbetet var att fungera som ett forum för samverkan. I detta ingick att förebygga och förhindra felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.

Delegationen publicerade flera rapporter och slutförde sitt arbete under 2008. Delegationen identifierade en rad orsaker till felaktiga utbetalningar. Orsakerna till att utbetalningarna blev felaktiga var påfallande lika trots att förmånerna och myndigheterna skiljde sig åt. En felaktig uppgift om inkomst, förmögenhet, bostad eller förmåga, men även slarv, okunskap och tidsbrist var sådana gemensamma orsaker som delegationen identifierade.

Delegationen uppskattade omfattningen av felaktiga utbetalningar. Av de cirka 510 miljarder kronor som årligen betalades ut från välfärdssystemen bedömde delegationen att i genomsnitt fyra procent betalades ut felaktigt. Bedömningen inkluderade mörkertal, dvs. fel som i regel inte upptäcks. Totalt uppskattade delegationen att de felaktiga utbetalningarna uppgick till 18–20 miljarder kronor per år. Hälften av dessa bedömdes hänförliga till avsiktliga fel från sökanden, den andra hälften bedömdes utgöra oavsiktliga fel från sökande respektive myndigheter. Därutöver konstaterade delegationen att interna oegentligheter kunde förekomma. Delegationen ställde även orsakerna till felaktiga utbetalningar mot de kontroller som myndigheterna planerade att vidta. Resultatet visade att många orsaker till fel skulle komma att kvarstå trots de kontroller och åtgärder som myndigheterna planerade.

Delegationen genomförde en kartläggning av allmänhetens och handläggares attityder till bidragsbrott. Av resultaten framgick att en relativt hög andel av allmänheten hade en acceptans för bidragsbrott. Handläggare och allmänhet upplevde att bidragsbrotten var omfattande.

Delegationen lämnade en rad förslag till åtgärder för att minska såväl oavsiktliga som avsiktliga felaktiga utbetalningar. Åtgärderna innefattade dels regeringens och myndigheternas styrning av arbetet mot felaktiga utbetalningar, dels förändrad lagstiftning och andra regeländringar. Delegationen föreslog bl.a. att tillämpningsområdet för bidragsbrottslagen och lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen skulle utvidgas. För att avlasta rättsväsendet från hanteringen av bidragsbrott som rör mindre belopp föreslog delegationen att frågan om en administrativ sanktionsavgift borde utredas. Frågan om införande av en gemensam funktion för utbetalningskontroll borde också utredas närmare.

Tillämpningsområdet för bidragsbrottslagen och för lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen har utvidgats sedan dess (se prop. 2018/19:132).

Det ska vara lätt att göra rätt – Åtgärder mot felaktiga utbetalningar inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (SOU 2014:16)

Utredningen hade i uppdrag att kartlägga och analysera förutsättningar för Arbetsförmedlingens arbete med att motverka felaktiga utbetalningar inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Kartläggningen avsåg risker och förekomsten av oegentligheter, överutnyttjande och andra felaktigheter i samband med utbetalning av ekonomiska ersättningar som lämnas till arbetsgivare/anordnare och externa leverantörer av tjänster för stöd till personer med svag förankring på arbetsmarknaden. Utredningen lämnade förslag till åtgärder mot felaktiga utbetalningar inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Utredningen redovisade ett antal risker för felaktiga utbetalningar inom den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Orsakerna till riskerna fanns på flera nivåer. Det komplexa regelverket som styrde verksamheten med arbetsgivarstöd och övriga program var en övergripande risk. Regleringarna av de olika arbetsmarknadspolitiska programmen var komplex och till övervägande del fokuserad på villkoren för den som är arbetssökande eller arbetslös. Arbetsförmedlingens möjligheter att i beslut tydliggöra under vilka villkor ekonomisk ersättning utgick – till en arbetsgivare, leverantör eller anordnare – var begränsade.

Utredningen föreslog bl.a. att regeringen i särskild ordning borde överväga att i bidragsbrottslagen och lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar inom välfärdssystemen inkludera arbetsgivarstöden inom arbetsmarknadspolitiken. Tillämpningsområdet för bidragsbrottslagen och för lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen har utvidgats sedan dess (se prop. 2018/19:132).

Kvalificerad välfärdsbrottslighet – förebygga, förhindra, upptäcka och beivra (SOU 2017:37)

Utredningen hade i uppdrag att göra en översyn av välfärdsstatens förmåga att stå emot organiserad och systematisk ekonomisk brottslighet. I uppdraget ingick att göra en kartläggning av den ekonomiska brottsligheten som riktades mot dessa system och att identifiera riskfaktorer i de system som var mest brottsutsatta. Utredningen skulle även se över funktionen för uppföljning och kontroll hos brottsutsatta myndigheter och analysera de brottsbekämpande myndigheternas förutsättningar att utreda och beivra denna brottslighet. Utredningen skulle därutöver se över ett antal särskilt utpekade frågor, bl.a. överväga att samordna utbetalningar från välfärdssystemen.

I kartläggningen identifierades tre huvudsakliga riskfaktorer. Den första var att uppgifter i de register som har betydelse för utbetalningar från välfärdssystemen inte avspeglade verkliga förhållanden, framför allt uppgifter i folkbokföringsdatabasen. Det gällde även uppgifter hos Bolagsverket, vilket försvårade de brottsbekämpande myndigheternas arbete. Den andra riskfaktorn var att beslutsunderlaget hos de utbetalande aktörerna var bristfälligt. Myndigheternas möjligheter att inhämta och kontrollera lämnade uppgifter bedömdes inte som ändamålsenliga och väl avvägda vilket riskerade att leda till felaktiga beslut eftersom de fattats på felaktiga eller falska grunder. Detta gällde särskilt uppgifter om företag. Den tredje riskfaktorn utgjordes av att de brottsbekämpande myndigheterna inte hade de förutsättningar som var nödvändiga för att brott mot välfärdssystemen skulle kunna utredas och beivras i tillräcklig omfattning.

Kartläggningen visade att samtliga granskade utbetalande myndigheter var utsatta för kvalificerad välfärdsbrottslighet. Brottslighet förekom i många fall där utbetalningar gick till företag och den företagsrelaterade brottsligheten var av varierande slag. Som exempel nämndes felaktiga utbetalningar i samband med rot- och rutavdrag eller av anställningsstöd från Arbetsförmedlingen men även av assistansersättning där utbetalning skedde antingen till den som beviljats assistans eller till det bolag som anordnar assistansen. Företag användes även för att bedriva handel med arbetstillstånd och för att förse personer med oriktiga intyg om anställning. De oriktiga intygen kunde sedan ge rätt till ersättning från arbetslöshetskassa och att få en sjukpenninggrundande och pensionsgrundande inkomst

fastställd, och i ett senare skede ge rätt till utbetalningar från den statliga lönegarantin. Utredningen uppmärksammade särskilt problematiken kring ideella föreningar som i brottsliga syften tog emot ersättning från välfärdssystemen, eftersom dessa var särskilt svåra att kontrollera.

Utredningen ansåg att ordningen för att utreda bidragsbrott inte var ändamålsenlig, i huvudsak av två skäl. Den första var att flera myndigheter, både utbetalande som brottsbekämpande, var inblandade i utredningskedjan och därigenom beroende av varandras insatser i ärendehanteringen. Den andra orsaken var att det saknades tillräckligt specialiserad kompetens i utredningsorganisationen. Problemen var sådana att ökade resurser inte skulle förändra förutsättningarna.

Utredningen föreslog därför att det skulle inrättas en ny enhet för utredning av bidragsbrott utanför Polismyndigheten hos Försäkringskassan som en särskild enhet, liknande den modell som gäller för Skatteverkets skattebrottsenhet. Det föreslogs även att bidragsbrott i fortsättningen skulle handläggas vid Ekobrottsmyndigheten och att åklagare alltid skulle vara förundersökningsledare vid grova brott. Anmälningar om bidragsbrott skulle göras till Försäkringskassans bidragsbrottsenhet eller till åklagare. Försäkringskassans brottsbekämpande uppgifter skulle regleras i en ny lag. Förslagen i denna del har inte lett till några lagstiftningsåtgärder.

Ett flertal förslag från utredningen har dock lett till lagstiftningsåtgärder. Utredningen lämnade bl.a. förslag på åtgärder i syfte att säkerställa korrekta uppgifter i folkbokföringen. Förslagen innefattade att ge Skatteverket möjlighet att genomföra kontrollbesök, samt införande av en ny straffbestämmelse om folkbokföringsbrott. Förslagen i dessa delar har huvudsakligen genomförts (se prop. 2017/18:145).

Vidare föreslog utredningen att det som villkor för vissa arbetsmarknadsstöd skulle införas bestämmelser om att löneutbetalningarna skulle göras med spårbara betalningsmedel. Det föreslogs vidare att ett motsvarande villkor för rätten till rot- och rutavdrag skulle införas. Förslagen har i dessa delar huvudsakligen genomförts (se prop. 2019/20:1).

Utredningen föreslog också att tillämpningsområdet för bidragsbrottslagen och lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen skulle utvidgas, bl.a. till att omfatta ekonomiskt stöd som beslutas av Försäkringskassan eller Arbetsförmedlingen och som avser viss enskild person men inte utbetalas

till denne. Det föreslogs även att straffskalan för grovt bidragsbrott skulle skärpas. Förslagen har i dessa delar lett till att bidragsbrottslagen och lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen utvidgats (se prop. 2018/19:132).

Vidare föreslog utredningen att frågan om en samordnad statlig utbetalningsfunktion borde utredas närmare, vilket också har genomförts (se SOU 2020:35).

Bidragsbrott och underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen – en utvärdering (SOU 2018:14)

Utredningen hade i uppdrag att utvärdera bidragsbrottslagen och lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Utredningen skulle undersöka hur lagarna fungerade i praktiken och om de uppfyllde sina syften. I uppdraget ingick att utreda om det fanns något behov av att ändra lagarna, och i så fall lämna författningsförslag.

Kartläggningen visade att införandet av bidragsbrottslagen hade lett till att frågor om bidragsbrott fått större fokus hos många av de utbetalande myndigheterna, a-kassorna och kommunerna. Antalet anmälda bidragsbrott hade totalt sett varken ökat eller minskat sett till perioden 2008–2015. Mot bakgrund av att de berörda myndigheterna inte begärt ökade anslag till följd av regleringen tolkade utredningen det som att lagstiftningen varit statsbudgetmässigt neutral. Kunskaperna om bidragsbrottslagen bedömdes som goda medan underrättelseskyldigheten uppgavs vara mindre känd. Information och kontroll framhölls som viktiga verktyg för att förhindra och förebygga brottsligheten och flera aktörer arbetade för att kontrollarbetet skulle bli mer effektivt.

Lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen bedömdes inte ha fått fullt genomslag. Utredningen fann flera orsaker, bl.a. en osäkerhet om i vilka situationer en underrättelse skulle skickas, vilken information som i så fall skulle omfattas eller bifogas samt att hanteringen skedde manuellt, vilket var tidskrävande.

Det gick inte att utifrån kartläggningen säga att bidragsbrottslagen medfört ett minskat antal felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Det ökade fokuset på kontroll som lagen medfört hade

dock lett till positiva effekter. När det gällde tilltron till välfärdssystemen fann utredningen ett visst stöd för att bidragsbrottslagen hade bidragit till en skärpt syn på bidragsfusk.

Utredningen föreslog att bidragsbrottslagen skulle utvidgas till att även omfatta sådant ekonomiskt stöd som beslutas av Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen eller en kommun och som avser viss enskild person men inte betalas ut till den enskilde. Utredningen föreslog vidare att straffskalan för grovt bidragsbrott skulle skärpas och att det vid bedömningen av om brottet var grovt även skulle beaktas särskilt om den samlade brottsligheten rört betydande belopp. Utredningen föreslog också att brott mot bidragsbrottslagen i fortsättningen skulle anmälas till Polismyndigheten, och inte till Åklagarmyndigheten, eftersom det bättre svarade mot de faktiska förhållandena. Preskriptionstiden för bidragsbrott som är ringa och för vårdslöst bidragsbrott skulle förlängas till fem år. Utredningen föreslog också att tillämpningsområdet för lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen skulle utökas i enlighet med förslaget om ändring i bidragsbrottslagen. Utredningen framhöll även behovet av en gemensam statlig utbetalningsfunktion och vikten av att den frågan utreds.

Genom en lagändring som trädde i kraft den 1 januari 2020 genomfördes merparten av de förslag som utredningen lämnade. (se prop. 2018/19:132).

Samlade åtgärder för korrekta utbetalningar från välfärdssystemen (SOU 2019:59)

Delegationen för korrekta utbetalningar från välfärdssystemen hade som syfte att öka andelen korrekta utbetalningar ur välfärdssystem. Delegationen hade flera uppdrag och lämnade ett antal delrapporter. Bland annat skulle delegationen utgöra ett samlande organ och ta fram faktaunderlag till regeringen. I uppdraget ingick också att lämna förslag på mål och resultatindikatorer för att möjliggöra en uppföljning för regeringen av de insatser som görs av myndigheterna. Delegationen skulle även genomföra omfattningsstudier av felaktiga utbetalningar från system där det finns väsentliga risker för fel och redovisa orsakerna till felen, samt göra en bedömning av den totala omfattningen av felaktiga utbetalningar. I det ingick också att föreslå en modell för hur man återkommande kunde bedöma omfattningen av

felaktiga utbetalningar. Delegationen skulle lämna förslag till ny reglering som skulle underlätta för enskilda och andra aktörer att göra rätt och säkerställa att myndigheter hade rutiner och system som kan motverka felaktiga utbetalningar.

Delegationen uppskattade de felaktiga utbetalningarna till cirka 5,5 procent av de totala utgifterna, exklusive ålderspensionssystemet. Det motsvarade 18 miljarder kronor årligen. Osäkerhetsintervallet uppgick till 3,5–8 procent, eller 11–27 miljarder kronor. Resultaten visade också att felaktiga utbetalningar som en följd av kolliderande ersättningar, dvs. att ersättningar som inte får kombineras betalas ut samtidigt, eller bristande samordning var ett förhållandevis litet problem och uppgick till 91–129 miljoner kronor per år.

Delegationen fann ett antal faktorer som ökade risken för felaktiga utbetalningar. Man konstaterade bl.a. att olika uppgifter och underlag hade en helt avgörande betydelse för att utbetalningar skulle bli korrekta. Felaktiga uppgifter i ansökan och inte anmälda ändrade förhållanden orsakade drygt tre fjärdedelar av de felaktiga utbetalningarna. Att uppgifter som låg till grund för beslut och utbetalningar var korrekta var därför viktigt enligt delegationen. Utformningen av välfärdssystemen utgjorde också en viktig orsak till felaktiga utbetalningar. Ett ersättningssystems regelverk och konstruktion lade grunden för myndighetens förutsättningar att motverka felaktiga utbetalningar och överutnyttjande. När flera myndigheter ansvarade för ett stöd ökade risken för felaktiga utbetalningar. Detsamma var fallet när företag eller andra externa aktörer var involverade i ett ersättningssystem. Trots att det gjordes betydande insatser inom myndigheterna för att motverka felaktiga utbetalningar visade studierna som genomfördes inom ramen för delegationens arbete att de felaktiga utbetalningarna från välfärdssystemen fortsatt var omfattande. Vidtagna åtgärder hade inte varit tillräckliga för att komma till rätta med problemen.

Delegationen lämnade ett antal förslag och flera har lett till åtgärder. Bland annat har ett riksdagsbundet mål om att felaktiga utbetalningar ska minska antagits i statens budget (prop. 2020/21:1 utg.omr. 2 avsnitt 2.3.3). Vidare har ett råd för korrekta utbetalningar inrättats vid Ekonomistyrningsverket, vilket regleras i 3 och 4 §§ förordningen (2021:663) om arbetet med att säkerställa korrekta utbetalningar från välfärdssystemen. I förordningen regleras även återkommande omfattningsstudier av felaktiga utbetalningar.

Kontroll för ökad tilltro – en ny myndighet för att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen (SOU 2020:35)

Utredningen hade i uppdrag att överväga om en funktion för systemövergripande riskanalyser, urval och kontroller bör införas för att förhindra att felaktiga belopp betalas ut, och för att säkerställa att utbetalningarna sker till rätt mottagare.

Utredningen föreslog att det skulle inrättas en ny myndighet: Myndigheten för utbetalningskontroll. Myndigheten skulle ha i uppdrag att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från de statliga välfärdssystemen. Ansvaret för ärendehandläggning, beslut och kontroll föreslogs ligga kvar på respektive beslutande myndighet och den nya myndigheten skulle inte ompröva eller överpröva några beslut. Den nya myndigheten skulle bidra med underlag till brottsutredningar men inte vara brottsutredande. Den skulle inte heller vara skyldig att anmäla misstänkta bidragsbrott. Utbetalningar från Arbetsförmedlingen, Centrala studiestödsnämnden, Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten skulle omfattas av den nya myndighetens uppdrag. Även Skatteverkets utbetalningar via skattekontona skulle omfattas. Migrationsverkets utbetalning av dagersättning till asylsökande skulle dock inte omfattas. Flera andra myndigheter skulle vara skyldiga att lämna uppgifter till den nya myndigheten och få ta emot underrättelser om felaktigheter. Myndigheten skulle enbart hantera statliga utbetalningar, vilket skulle betyda att kommunala ersättningar inte skulle omfattas.

Utredningen föreslog att det skulle inrättas ett system med transaktionskonto för statliga utbetalningar. Systemet skulle administreras av den nya myndigheten och skulle leda till en effektivisering genom att utbetalningar från välfärdssystemen hanterades samlat och att kontouppgifter för mottagare av utbetalningar administrerades av en enda myndighet. Uppgifterna från ett transaktionskonto skulle utgöra grunden för den nya myndighetens arbete med dataanalyser och urval för att upptäcka och förhindra felaktiga utbetalningar. Myndigheten för utbetalningskontroll skulle därutöver stödja och följa statliga myndigheters och arbetslöshetskassors arbete med att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen samt vart tredje år lämna en redogörelse till regeringen för hur arbetet mot felaktiga utbetalningar fortlöpte. Utredningen lämnade förslag på ett

antal lagar för att reglera myndighetens verksamhet. Utredningen föreslog att myndigheten skulle påbörja sin verksamhet den 1 januari 2024.

I enlighet med utredningens förslag har regeringen lagt fram förslag om att det ska bildas en ny myndighet. Förslagen har antagits av riksdagen (prop. 2022/23:34, bet. 2022/23:FiU35, rskr. 2022/23:266). Utbetalningsmyndigheten påbörjade sin verksamhet den 1 januari 2024.

Uppdrag om förhindrande av brott kopplade till de stödåtgärder med statsfinansiella och samhällsekonomiska konsekvenser som vidtas med anledning av det nya coronaviruset (Ds 2020:28)

Utredningens uppdrag var att analysera risken för att de stödåtgärder med statsfinansiella och samhällsekonomiska konsekvenser som beslutas av regering och riksdag med anledning av utbrottet av coronaviruset missbrukas i brottslig verksamhet och föreslå åtgärder för att förhindra att det sker.

Utredningen lämnade flera synpunkter och förslag. I utredningens slutredovisning framfördes bl.a. att en grundläggande förutsättning för att undvika felaktiga utbetalningar från stödsystemen är att de uppgifter som ligger till grund för ett beslut är korrekta. Utredningen poängterade behovet av ett utökat informationsutbyte mellan utbetalande och andra berörda myndigheter för att minska risken för fel och upptäcka brott. Regelverken när det gäller handläggning och kontroll behöver vara tydligt utformade och ge myndigheterna rätt befogenheter att kontrollera sökandens uppgifter. Felaktiga utbetalningar måste mötas med effektiva reaktioner, exempelvis genom en möjlighet för myndigheten att besluta om återkrav. En sådan möjlighet saknades i vissa fall.

Utredningen ansåg även att möjligheterna att lagföra företag och de som står bakom företagen som begår brott mot stöd och andra ersättningar behöver ses över och stärkas. Utredningen ansåg att bidragsbrottslagen borde kunna utvidgas till att gälla även ersättningar och stöd som betalas ut till företag, och att också tillämpningsområdet för lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen borde utvidgas på motsvarande sätt. Utredningen ansåg att en sådan utvidgning skulle kunna innebära fler underrättelser om felaktiga utbetalningar och samtidigt göra det tydligt att alla välfärdens bidrag har samma skydd.

Utökat informationsutbyte (Ds 2022:13)

Utredningen hade i uppdrag att utvärdera möjligheterna till informationsutbyte mellan myndigheter, kommuner och arbetslöshetskassor. Utredningen ansåg att statliga och kommunala myndigheter samt de som jämställs med myndigheter enligt offentlighets- och sekretesslagen bör ges förutsättningar att utbyta sekretessbelagda uppgifter i större utsträckning än i dag. Utredningen ansåg att det fanns ett omotiverat glapp mellan de undersökta statliga myndigheternas uppdrag och de rättsliga förutsättningarna för att genomföra det. Utredningen föreslog bl.a. att en generell sekretessbrytande bestämmelse skulle införas. Bestämmelsen skulle innebära att myndigheter, kommuner och andra organ som omfattas av offentlighets- och sekretesslagen skulle kunna utbyta uppgifter om enskilda som behövs för att säkerställa korrekta beslutsunderlag och göra efterkontroller. Bestämmelsen, som skulle omfatta samtliga statliga och kommunala myndigheter samt de som enligt offentlighets- och sekretesslagen jämställs med myndigheter, skulle innebära att uppgifter skulle få lämnas ut såväl på begäran som på eget initiativ. Utredningen föreslog även en utökad uppgiftsskyldighet i vissa fall och ett utökat elektroniskt informationsutbyte mellan vissa myndigheter.

Utredningens förslag bereds i Regeringskansliet. Regeringen har också tillsatt en utredning om förbättrade möjligheter till informationsutbyte mellan myndigheter (Ju 2023:22)

Stärkt arbete med att bekämpa bidragsbrott (SOU 2022:37)

Utredningen hade i uppdrag att stärka arbetet med att bekämpa bidragsbrott mot Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, Centrala studiestödsnämnden, Migrationsverket och Arbetsförmedlingen. I delbetänkandet genomförde utredningen en kartläggning av arbetet mot bidragsbrott för att undersöka om det gick att förbättra hanteringen. Utredningen tittade även på hur styrning och samverkan mellan aktörer i utredningskedjan kunde utvecklas och om ansvar och befogenheter skulle flyttas mellan myndigheter. Därutöver lämnade utredningen ett förslag på ett administrativt sanktionssystem.

I kartläggningen kom utredningen fram till att arbetet mot bidragsbrott hade förbättrats över tid, men att vissa brister kvarstod. Även om fler felaktiga utbetalningar upptäcktes och antalet brottsanmäl-

ningar hade ökat var det fortfarande få överträdelser som ledde till anmälan och lagföring. Genomströmningstiden för de enklare bidragsbrotten hade minskat, medan genomströmningstiden för de grova bidragsbrotten hade ökat. Polismyndigheten bedömdes sakna resurser att prioritera bidragsbrott i den omfattning som de beslutande aktörerna förväntade sig. Vid utredningar av bidragsbrott behövdes även omfattande specialistkompetens och kunskaper för att utreda ekonomisk brottslighet. Utredningen ansåg sammantaget att de brister som framkommit inte kunde åtgärdas genom utvecklad styrning, organisationsförändringar eller ökad samverkan. Det krävdes i stället mer omfattande förändringar.

Utredningen föreslog att det genom en ny lag skulle införas ett system med administrativa sanktionsavgifter. En administrativ sanktionsavgift skulle kunna tas ut för mindre allvarliga brott, i stället för att det görs en anmälan om bidragsbrott. Sanktionsavgiften skulle motsvara 25 procent av det felaktigt utbetalda eller tillgodoräknade beloppet. Ansvaret föreslogs vara strikt, även situationer där den enskilde inte har handlat med uppsåt eller av grov oaktsamhet skulle kunna leda till att en sanktionsavgift tas ut. Förslaget innebar inte att några bidragsbrott avkriminaliserades, även om den enskilde inte skulle bli föremål för dubbla prövningar.

Utredningen föreslog vidare att ansvaret för att utreda bidragsbrott skulle flyttas från Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten till Ekobrottsmyndigheten. Förslaget motiverades bl.a. av att Ekobrottsmyndigheten hade bättre kompetens och större vana att utreda komplex ekonomisk brottslighet, men också av att det administrativa sanktionssystemet skulle lämna utrymme för mer resurser till de allvarligare brotten.

Utredningens förslag bereds i Regeringskansliet.

En ny lag om stöd vid korttidsarbete – ett mer förutsägbart, förenklat och stärkt regelverk (SOU 2022:65)

Utredningen hade i uppdrag att dels analysera betydelsen av korttidsstödet för att lindra de negativa ekonomiska effekterna som uppstått till följd av spridningen av covid-19, dels se över om regelverket bör förändras i vissa avseenden. Den första delen av uppdraget redovisades genom delbetänkandet Korttidsarbete under pandemin – En

utvärdering av stödets betydelse (SOU 2022:30). Slutbetänkandet behandlade uppdraget att se över regelverket.

Utredningen lämnade förslag till en ny lag om stöd vid korttidsarbete med ett samlat system för korttidsarbete. Den nya lagen syftade bl.a. till att möjliggöra en effektiv kontroll och motverka missbruk. Utredningen lämnade också förslag på straffbestämmelser i den nya lagen. Det brottsliga agerandet bestod i att arbetsgivaren hade lämnat oriktiga uppgifter, eller inte följt anmälningsskyldigheten. Ett brott förelåg i sådana fall om det uppstod en fara för att stöd vid korttidsarbete tillgodoförs felaktigt eller med ett för högt belopp, eller inte återkrävs i situationer då arbetsgivaren saknade rätt till stöd. Straffet för brott av normalgraden föreslogs vara fängelse i högst två år, för ringa brott vara böter eller fängelse i högst sex månader och för grovt brott vara fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Ärenden rörande brottet föreslogs hanteras av Ekobrottsmyndigheten.

Utredningens förslag bereds i Regeringskansliet.

Bolag och brott (SOU 2023:34)

Utredningen hade i uppdrag att överväga och föreslå åtgärder för att motverka att aktiebolag och andra företag används för att begå brott och andra oegentligheter. I uppdraget ingick bl.a. att redovisa för- och nackdelar med det nuvarande undantaget från revisionsplikten för små aktiebolag respektive en återinförd revisionsplikt för sådana bolag samt att föreslå de författningsändringar som skulle krävas vid ett eventuellt återinförande. Utredningen hade också att ta ställning till om Bolagsverkets kontrollerande roll borde utökas i ett brottsförebyggande syfte och om det borde införas en särskild straffbestämmelse om bolagskapning. Utredningen hade därutöver att ta ställning till ytterligare frågor, bl.a. frågor om tidsfrister för ingivning av årsredovisningar och sanktioner vid förseningar, samt för- och nackdelar med reglerna om tvångslikvidation vid kapitalbrist i aktiebolag.

Utredningen lämnade flera förslag. Bland annat föreslogs det att Bolagsverket i större utsträckning än i dag borde göra kontroller i registreringsärenden för att kunna identifiera brottsliga upplägg där det anmäls målvakter som företrädare för bolag och föreningar. Utredningen föreslog även att Bolagsverket skulle kunna förelägga om personlig inställelse för att säkerställa anmälarens eller den anmäldes

identitet eller behörighet att företräda företaget. Vidare föreslog utredningen att Bolagsverket skulle kunna stryka personer från aktiebolagsregistret, föreningsregistret och handelsregistret som avregistrerats från folkbokföringen på grund av att de har varit registrerade under falsk identitet. Utredningen lämnade också förslag på en ny straffbestämmelse, företagskapning, i 9 kap. brottsbalken.

Utredningens förslag bereds i Regeringskansliet.

Ett stärkt och samlat skydd av välfärdssystemen (SOU 2023:52)

Utredningen hade i uppdrag att se över möjligheterna att stärka arbetet med att bekämpa bidragsbrott. Syftet var att säkerställa en ändamålsenlig och effektiv hantering som skulle minska antalet felaktiga utbetalningar och förhindra bidragsbrott som gäller ekonomiska förmåner och stöd som hanteras av Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, Centrala studiestödsnämnden, Migrationsverket och Arbetsförmedlingen. Utredningen föreslog att nämnda myndigheter skulle få ett tydligare ansvar att förebygga välfärdsbrott. Ett råd mot välfärdsbrott föreslogs att inrättas för att granska regelförslag ur perspektivet att motverka brott och olika brottsliga upplägg som avser välfärdssystemen. Rådet skulle också ge praktiskt stöd och ta fram vägledande principer för regelgivning på välfärdsområdet. Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten föreslogs få utökade möjligheter att hämta in uppgifter från andra aktörer än den enskilde som ett led i att förhindra att brott begås. Kommunerna föreslogs få hämta in vissa uppgifter om inkomst från Skatteverket. Utredningen föreslog även att ett system med bidragsspärr införs. Den som döms eller meddelas ett strafföreläggande för bidragsbrott av normalgraden eller grovt bidragsbrott ska samtidigt meddelas en bidragsspärr av allmän domstol eller åklagare.

Utredningens förslag bereds i Regeringskansliet.

3.5.3 Myndighetsuppdrag och rapporter

Bedrägeribrottsligheten i Sverige – Kartläggning och åtgärdsförslag

Brottsförebyggande rådet fick 2014 i uppdrag av regeringen att genomföra en studie av bedrägerier och arbetet mot sådan brottslighet. Rapporten Bedrägeribrottsligheten i Sverige - Kartläggning och åtgärdsförslag (Rapport 2016:9) redovisades 2016. I rapporten konstaterade Brottsförebyggande rådet att det sedan 2008 hade skett en ökning av bedrägeribrottsligheten, både i termer av självrapporterad utsatthet och i antalet ärenden som hanteras av rättsväsendet. Utvecklingen för bidragsbrotten var mer jämn över tid.

För bidragsbrotten beskrevs det typiska upplägget som att gärningspersonen, genom att lämna felaktig information, vilseledde den utsatte att betala ut bidrag eller förmåner som denne inte var berättigad till. En variant var att personen inte underrättade den utbetalande myndigheten eller organisationen om ändrade förhållanden, och därigenom fick en för hög utbetalning. I rapporten noterades det att bidragsbrotten enbart omfattade bidrag och förmåner till enskilda, men att det fanns en del brottsbalksbedrägerier som drabbade de utbetalande aktörerna. Det handlade då om stöd till företagare, som framför allt betalas ut av Arbetsförmedlingen, men även vissa typer av bedrägerier mot Försäkringskassan.

Vid bidragsbrott och andra välfärdsbedrägerier kunde osanna identiteter missbrukas, exempelvis genom falska namnteckningar på diverse intyg eller genom ansökningar om olika bidrag till företag med falska identiteter på lönelistor. Utöver privatpersoners identiteter missbrukades även olika organisationers eller företags identiteter vid bedrägerier.

I fråga om bidragsbrotten var gärningspersonen typiskt sett känd när anmälan gjordes, och andelen anmälningar som ledde till ett personuppklaringsbeslut var relativt hög. Vid dessa ärenden låg den främsta utmaningen i att styrka uppsåt. Vid bedrägerier som begicks med hjälp av företag kunde det bli särskilt svårt att utreda vilka som låg bakom bedrägeriet, eftersom de personer som syntes framför allt var medhjälpare och målvakter.

Brottsförebyggande rådet lämnade ett antal åtgärdsförslag. Bland annat framfördes att lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen borde tillämpas i större ut-

sträckning och att lagen borde utökas till att omfatta alla bidrag i välfärdssystemen, samt att det vore av särskilt stor betydelse att inkludera stöden till företagare. Det konstaterades att det fanns ett behov av ett större utbyte av information och kunskap mellan brottsutredande myndigheter och utbetalande myndigheter.

Välfärdsbrott och otillåten påverkan

Sveriges Kommuner och Regioner publicerade 2021 en rapport om välfärdsbrott och otillåten påverkan i kommunerna (Välfärdsbrott och otillåten påverkan – Från bidragsfusk till systemhotande brottslighet, SKR 2021). Uppdraget bestod bl.a. i att genomföra en intervjustudie och att ta fram information om vilka utmaningar kommunerna stod inför. Intervjustudien skulle enligt uppdraget undersöka välfärdsbrottslighet där individer, företag eller enskilda medarbetare missbrukade välfärdssystemet samt otillåten påverkan.

Problematiken kring otillåten påverkan tycktes enligt rapporten öka. Ibland var påverkansförsöken kopplade till välfärdsbrott, ibland till andra beslut som kommunala tjänstemän och politiker fattade.

Enligt rapporten framkom kopplingarna till den organiserade brottsligheten när intervjupersonerna beskrev brotten mot välfärdssystemen. Utvecklingen gick mot större, systematiska bedrägerier. Välfärdsbrott med kopplingar till organiserad brottslighet bedömdes öka.

Covid-19. Pandemins långsiktiga konsekvenser för brottsutveckling och samhällsordning

I en egeninitierad rapport redogjorde Polismyndigheten för de långsiktiga konsekvenserna av covid-19-pandemin med avseende på brottsutveckling och samhällsordning (Polismyndigheten, diarienummer A141.490/2020). I rapporten, som publicerades i juli 2020, lyftes bl.a. snabb handläggning och bristande erfarenhet av utredning hos myndigheterna som stora risker för felaktiga utbetalningar. Polismyndigheten bedömde att statliga stödåtgärder sannolikt skulle komma att utnyttjas av kriminella till följd av myndigheternas höga arbetsbelastning.

Välfärdsbrott mot kommuner och regioner

Brottsförebyggande rådet fick i uppdrag av regeringen att genomföra en studie av välfärdsbrott mot kommuner och regioner som involverar företag eller föreningar. Rapporten Välfärdsbrott mot kommuner och regioner (Brå 2022:1) publicerades 2022. Brottsförebyggande rådet beskrev i rapporten hur företag och föreningar kom in i välfärdsystemen, hur felaktigheterna såg ut samt hur kommunerna och regionerna arbetar med frågorna. Brottsförebyggande rådet lämnade även förslag på åtgärder.

Även om studien endast omfattade brott riktade mot kommuner och regioner gjordes vissa iakttagelser som kan antas även ha giltighet för brott riktade mot statliga utbetalningar. I rapporten konstaterade Brottsförebyggande rådet att de lämplighetsprövningar som gjordes vid tillståndsgivning, avtalsskrivande eller inträde på en välfärdsmarknad inte fångade upp alla oseriösa aktörer. Kontroll försvårades även av att bulvaner och målvakter användes som företrädare. Felaktigheter kunde vidare uppkomma först efter att aktören etablerat sig på marknaden. Vad gäller föreningsbidrag gjorde kommunen eller regionen ingen lämplighetsprövning. I stället ställdes det upp vissa villkor och krav på de föreningar som vill kvalificera sig för medel. Dessa krav var generellt sett mycket lägre än de krav som ställdes på företagen. Brottsförebyggande rådet genomförde en analys av de olika befintliga ersättningsmodellerna och kunde bl.a. konstatera att samtliga modeller innebar risker för felaktiga utbetalningar och brottsliga angrepp.

Vad gäller kommuners och regioners sätt att hantera välfärdsbrott noterades att misstänkta brott endast i undantagsfall anmäldes till rättsväsendet, tillsynsmyndigheter eller Skatteverket. Det var även vanligt att brottsanmälan lades ner. Enligt rapporten var det svårt att bevisa den brottsliga gärningen i relation till verksamheter och avtal som i många fall är komplexa, och att bevisa vem eller vilka som var gärningspersoner. En annan svårighet som identifierades var att avgöra om ansvaret skulle tillskrivas en individ, alternativt företaget eller föreningen. Det var inte heller alltid givet vem som ska ses som företrädare för företaget eller föreningen. Brottsförebyggande rådet konstaterade även att kommuners och regioners efterkontroll vid lämnad ersättning tenderade att vara ytlig och att det var som mest markant gällande föreningsbidragen.

Brottsförebyggande rådet lämnade flera förslag på åtgärder. Bland annat föreslogs att det borde införas en särskild lag för företags brott mot välfärdssystemen liknande bidragsbrottslagen och att det borde införas en underrättelseskyldighet rörande företags välfärdsbrott motsvarande den som finns gällande bidragsbrott.

Myndighetsgemensam satsning mot organiserad brottslighet

År 2009 inleddes en myndighetsgemensam satsning mot grov organiserad brottslighet där tolv myndigheter ingår. Ytterligare nio myndigheter ingår som nätverksmyndigheter. Vartannat år tas en myndighetsgemensam lägesbild av den organiserade brottsligheten fram, vilken redovisas av Nationellt underrättelsecentrum där de tolv myndigheterna ingår. Enligt förordningen (2014:1102) med instruktion för Polismyndigheten ska det också årligen ske en redogörelse för den verksamhet som har bedrivits i det myndighetsgemensamma arbetet mot den grova och organiserade brottsligheten.

I lägesbilden från 2021 (Polismyndigheten, diarienummer A562.287/2021) konstaterade Nationellt underrättelsecentrum att välfärdssystemet utgör en lukrativ inkomstkälla för organiserad brottslighet. Angrepp på utbetalande system och undandragande av skatter och avgifter togs också upp som ett av de allvarligaste hoten, bl.a. för att angreppen möjliggör fortsatt tillväxt av den organiserade brottsligheten. Det fanns även indikationer på att stöden under pandemin var särskilt utsatta, bl.a. noterades att stödet för korttidsarbete utnyttjades av kriminella aktörer. Fram till och med maj 2021 hade en tredjedel av de aktörer som satsningen bedömt som strategiska personer inom den organiserade brottsligheten kopplingar till företag och organisationer som ansökt om pandemirelaterade stöd.

Som de viktigaste sårbarheterna relaterat till dessa angrepp noterades möjligheten att använda företag, målvakter och falska identiteter för att begå brott, tillitsbaserade system i kombination med bristande kontrollverktyg, myndigheternas delade ansvar och begränsade möjligheten att dela information. Därutöver nämndes särskilt korruption, infiltration och otillåten påverkan av den legala samhällssfären som ytterligare sårbarheter. Som en konsekvens var en av Nationellt underrättelsecentrums rekommendationer att den

myndighetsgemensamma satsningen bör prioritera vinstdrivande brottslighet som riktas mot staten och där företag används som brottsverktyg.

I den årliga redovisningen från 2022 bedömdes att de vanligast förekommande stöden och bidragen i den operativa verksamheten mot organiserad brottslighet var personlig assistans och hemtjänst och andra typer av stöd och bidrag som utbetalas av Försäkringskassan, stöd och bidrag från Arbetsförmedlingen, stöd till skol- och förskoleverksamhet, stöd till föreningsverksamhet och lönegaranti.

I lägesbilden från 2023 (Polismyndigheten, diarienummer A215.519/2023) bedömdes angrepp på utbetalande system och undandragande av skatter alltjämt som ett av de allvarligaste hoten. Det tillades att det troligen skett en expansion av brottsligheten. Om staten hittills varit det huvudsakliga målet utsattes nu även kommuner och regioners välfärdsutbetalningar, exempelvis till vårdcentraler, HVB-hem, skyddade boenden och familjehem.

Uppdrag till Ekonomistyrningsverket

Ekonomistyrningsverket har i uppdrag att för regeringen årligen föreslå åtgärder som bör vidtas i syfte att säkerställa korrekta utbetalningar från välfärdssystemen. Detta framgår av 11 § förordningen om arbetet med att säkerställa korrekta utbetalningar från välfärdssystemen. Ekonomistyrningsverket ska till regeringen även redovisa sina överväganden om, och i så fall hur, resultatet av Ekonomistyrningsverkets övergripande uppgifter kan användas för att säkerställa korrekta utbetalningar av kommunala ersättningar och andra statliga ersättningar än sådana som betalas ut från välfärdssystemen och som avser en enskild person.

I rapporten Säkerställ korrekta utbetalningar från välfärdssystemen – förslag på åtgärder 2023 (ESV 2023:25) konstaterade Ekonomistyrningsverket att uppdraget i första hand omfattade sådana utbetalningar som betalades ut av ett antal statliga myndigheter och som avsåg enskilda personer. Ekonomistyrningsverket ansåg att arbetet mot felaktiga utbetalningar och välfärdsbrott rörde hela välfärden, oavsett om det gäller en statlig individersättning, ett föreningsbidrag, eller en upphandlad välfärdstjänst. Därför lämnade Ekonomi-

styrningsverket ett antal förslag för att stärka arbetet mot felaktiga utbetalningar i en vidare bemärkelse.

Ekonomistyrningsverket föreslog olika åtgärder för att förbättra arbetet med att förebygga brott och felaktigheter inom hela välfärden, dvs. inte bara för de ersättningar som avses i förordningen om arbetet med att säkerställa korrekta utbetalningar från välfärdssystemen, utan även för kommunala och andra statliga ersättningar än sådana som avser en enskild person. Förslagen handlade om att öka möjligheten att utbyta information om socialtjänst och sjukvård, att ge regionerna en underrättelseskyldighet, att ge fler myndigheter ett brottsförebyggande uppdrag och att följa upp kommunernas arbete med att förebygga välfärdsbrottslighet.

Korrekta utbetalningar av statliga stöd till företag och andra juridiska personer

Statskontoret fick i uppdrag av regeringen att kartlägga och analysera hur Folkbildningsrådet, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF), Naturvårdsverket, Sveriges Riksidrottsförbund, SISU Idrottsutbildarna, Statens energimyndighet, Statens kulturråd och Statens skolverk arbetar för att säkerställa korrekta utbetalningar av statliga stöd till företag och andra juridiska personer. Promemorian Korrekta utbetalningar av statliga stöd till företag och andra juridiska personer publicerades 2023 (Statskontoret 2023:19).

Statskontoret bedömde att kontrollperspektivet generellt sett har blivit tydligare under senare år i organisationernas handläggning av stöden. Samtidigt påpekade Statskontoret att det finns flera viktiga förbättringsområden som organisationerna behöver arbeta vidare med. Statskontoret identifierade tre generella förbättringsområden i arbetet för korrekta utbetalningar. De tre områdena var strategiskt riskanalysarbete, kontroller och systemstöd. Statskontoret identifierade även flera rättsliga och administrativa förutsättningar som försvårar för utbetalande organisationer i deras arbete för korrekta utbetalningar. Det gällde bl.a. att alla stödförordningar inte ger en tydlig möjlighet att ställa krav och genomföra kontroller och att det är svårare att säkerställa korrekta utbetalningar till ideella föreningar. Det konstaterades även att sekretess gör det svårare att säkerställa korrekta utbetalningar och att det saknas en underrättelseskyldighet för myndigheter när de betalar ut stöd till juridiska personer. Stats-

kontoret konstaterade att det inte sker någon systematisk samverkan mellan utbetalande organisationer i arbetet för korrekta utbetalningar.

Statskontoret lämnade ett flertal förslag till regeringen, bl.a. att en gemensam databas över statliga stöd bör skapas. Statskontoret föreslog även att principer för vilka bestämmelser som ska finnas i alla stödförordningar bör tas fram och att en systematisk genomgång och justering av stödförordningarna bör genomföras. Det föreslogs även att ett företrädarregister för ideella föreningar som tar emot statliga stöd bör utredas. Statskontoret lämnade även ett flertal förslag till utbetalande myndigheter och ideella organisationer.

3.5.4 Riksrevisionens rapporter

Revisionsrapport – Bristande rutiner och intern styrning och kontroll i uppföljning av lämnade bidrag 2018

Statens skolverk hade under 2018 i uppdrag att dela ut drygt 17,5 miljarder kronor i bidrag avseende mer än 60 olika typer av statsbidrag. Merparten av de statsbidrag myndigheten hanterade var förordningsstyrda där krav ställdes på Statens skolverk att följa upp hur mottagaren hade använt sig av bidraget. I de fall mottagaren lämnade oriktiga uppgifter eller inte använde bidraget för rätt ändamål skulle det återbetalas till Statens skolverk.

Riksrevisionens granskning (diarienummer 3.1.2-2018-0744) omfattade Statens skolverks hantering av de 34 bidrag som under 2018 hade en bidragsram som översteg 50 miljoner kronor. I granskningen av dessa bidrag tittade Riksrevisionen på om Statens skolverk hade en metod för att följa upp att mottagarna efterlevde de krav som ställdes i förordningarna. Granskningen visade på brister i Statens skolverks uppföljning av att de utbetalda bidragen hade använts ändamålsenligt. Med anledning av detta rekommenderade Riksrevisionen att Statens skolverk stärkte sin uppföljning av att bidragsmottagarna följde de krav som ställdes i de förordningar som var kopplade till respektive statsbidrag.

Klimatklivet – stöd till lokala klimatinvesteringar

Det statliga stödet till klimatinvesteringar (Klimatklivet) granskades av Riksrevisionen (RiR 2019:1). Klimatklivet är ett stöd till lokala klimatinvesteringar som syftar till att öka takten för att nå miljökvalitetsmålet. Klimatklivet kan sökas av bl.a. företag, kommuner, bostadsrättsföreningar och regioner, men inte av privatpersoner. Naturvårdsverket ska i samverkan med andra centrala myndigheter och länsstyrelserna administrera och besluta om stöd inom Klimatklivet. Länsstyrelsernas roll är att stödja och vägleda dem som vill ansöka inom respektive län. Länsstyrelserna tar emot ansökan och skriver ett yttrande innan ansökan skickas vidare till Naturvårdsverket för beslut.

En av Riksrevisionens iakttagelser var att uppstartsfasen var mycket kort och karakteriserades av svårigheter då vägledningen för stödsystemet utarbetades parallellt med att handläggningen av bidrag startade. Hur stödet skulle följas upp var heller inte planerat. Det fanns således en risk för att beslut fattades på felaktiga grunder. Utöver detta fann Riksrevisionen att länsstyrelserna saknade insyn i de bedömningar som Naturvårdsverket gjorde av varje ansökan, vilket försvårade länsstyrelsernas kommunikation med de bidragssökande. Naturvårdsverket hade inte heller gjort någon övergripande riskanalys, t.ex. vad gällde risken för oegentligheter. Riksrevisionen bedömde bl.a. att vägledningen som fanns för stödet var otydlig när det gällde vilken typ av uppgifter som behövs för att kunna fatta beslut i de enskilda ärendena och i hur stödet ska följas upp.

Automatiserat beslutsfattande i statsförvaltningen – effektivt, men kontroll och uppföljning brister

Riksrevisionen granskade effektiviteten och rättssäkerheten i statliga myndigheters automatiserade beslutsfattande (RiR 2020:22). I granskningen konstaterades att de myndigheter som undersöktes (Försäkringskassan, Skatteverket och Transportstyrelsen) brast i arbetet med manuell kontroll av ärenden som hade hög risk för fusk och fel, samt att de helt automatiserade besluten följdes upp endast i begränsad omfattning. Detta bedömde Riksrevisionen ledde till att det inte fanns tillräckligt goda förutsättningar att upptäcka och åtgärda fel. Det automatiserade beslutsfattandet bedömdes dock till

viss del ha förbättrat grundläggande rättssäkerhetsaspekter, t.ex. att alla ärenden går igenom samma automatiserade kontroller och hanteras manuellt utifrån samma urvalsgrunder. De granskade myndigheterna hade också identifierat att kompetens för att kunna översätta lagstiftning till programkod var en kritisk faktor för att kunna säkerställa korrekta och rättssäkra automatiserade beslut.

Revisionsrapport – Brister i MUCF:s handläggning av organisationsbidrag

Riksrevisionen granskade Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors (MUCF) handläggning och kontroller av organisationsbidrag (diarienummer 3.1.2-2020-0517). Åren 2016–2020 betalades cirka 1 miljard kronor ut i organisationsbidrag, varav cirka 290 miljoner kronor under 2020. I granskningen konstaterades att handläggningen och kontrollerna vid besluten brustit, bl.a. i fråga om tillförlitligheten i revisorsrapporter som ligger till grund för att intyga antalet bidragsgrundande medlemmar. Riksrevisionen konstaterade att rapporterna ofta utförts av lekmannarevisorer och att inga krav ställdes på revisorernas oberoende eller kunskapsnivå. Rörande kontroller noterade Riksrevisionen att MUCF inte vidtagit ytterligare kontroller vid stödgivningen, trots att de kontroller som genomförts visat att en hög andel av bidragsmottagarna inte uppfyllt villkoren. Inte heller hade kompletterande kontroller gjorts hos bidragsmottagarna för att få in ytterligare underlag. Slutligen konstaterade Riksrevisionen att stödförordningarna inte hindrade bidragsmottagarna från att vidareförmedla bidragen till föreningar som inte uppfyllde stödvillkoren.

Den statliga lönegarantin – förekomst av missbruk och myndigheternas kontrollarbete

I sin granskning av den statliga lönegarantin uppskattade Riksrevisionen att 6–9 procent (100–150 miljoner kronor) av utgifterna vid konkurser kunde kopplas till misstänkt missbruk (RiR 2022:4). Omkring 7 procent av lönegarantimottagarna hade heller ingen registrerad lön från den arbetsgivare som hade gått i konkurs. De många aktörerna som var involverade i systemet identifierades som en risk-

faktor för att upptäcka missbruk. Som riskfaktorer för missbruk lyftes bl.a. möjligheten att själv föreslå konkursförvaltare, att utbetalningar skulle ske skyndsamt även om det saknades omfattande bevis för att stödmottagaren var berättigad till lönegaranti, liksom att konkursförvaltare hade begränsade möjligheter att få löneuppgifter från Skatteverket. Slutligen konstaterade Riksrevisionen att myndigheterna saknar verktyg för att göra effektiva kontroller och stoppa felaktiga utbetalningar.

Operation Rädda branschen – statens krisstöd till idrott och kultur under coronapandemin

Riksrevisionen granskade de ekonomiska stödåtgärder i form av bidrag som staten under 2020 och 2021 riktat till idrotten och kulturen med anledning av covid-19-pandemin (RiR 2022:07). Granskningen rörde främst om stödåtgärderna genomförts på ett effektivt sätt, och fokuserade i mindre utsträckning på arbetet med t.ex. efterkontroller. Riksrevisionen konstaterade utifrån sin granskning att rutinerna för utredning och motivering behövde stärkas. Vad gäller kontroller vid stödgivningen har Riksrevisionen fått bilden att de bidragsgivande organisationernas fokus varit att fördela bidragen så fort som möjligt, vilket skapat risker. Riksrevisionen konstaterade dock att flera av organisationerna uppgivit sig ha god kunskap om de sökande, vilket i någon utsträckning skulle kunna minska risken för oegentligheter. Detta genom att uppgifter i ansökningar om krisstöd kunnat jämföras med befintliga uppgifter om de sökandes förhållanden och att det ska ha funnits en stark social kontroll. Enligt Riksrevisionen såg denna situation något annorlunda ut för Statens kulturråds stödgivning, eftersom många av de sökande inte tidigare sökt stöd hos myndigheten. Man noterade dock att Statens kulturråd, för att hantera riskerna, bl.a. kontrollerade om den sökande hade skulder hos Kronofogdemyndigheten, var försatt i konkurs och verifierade uppgifter om inställda eller uppskjutna evenemang mot t.ex. polistillstånd.

Statsbidraget till studieförbunden – kontroll och uppföljning

Statsbidragen till studieförbunden granskades av Riksrevisionen för att ta reda på om kontrollen och uppföljningen varit effektiv (RiR 2022:20). Motivet till granskningen var att det hade uppdagats flera fall av fusk och oegentligheter i studieförbundens verksamhet som finansieras av statsbidragen. I rapporten konstaterades att folkbildningens aktörer inte hade utformat ett tillräckligt effektivt kontrollsystem. De villkor som styrde studieförbundens hantering och kontroll av bidragen var vida och otydliga vilket skapade en risk för att bidrag betalades ut till verksamhet som inte utgjorde folkbildning. Bristen på tydliga villkor bidrog även till problem i efterföljande kontroller av statsbidraget eftersom det inte var tydligt vad som utgjorde felaktig användning av bidragen. Därutöver bedömde Riksrevisionen att regeringens styrning inte hade haft tillräckligt fokus på kontroll.

3.5.5 Skrivelser

Förslag på lagstiftningsåtgärder med anledning av coronapandemin

Finansdepartementet bjöd under våren 2020 in till ett möte mellan statssekreteraren Leif Jakobsson och ett antal myndigheter med anledning av de stödåtgärder som beslutats under corona-pandemin. Inbjudna myndigheter var Försäkringskassan, Skatteverket, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Polismyndigheten, Tillväxtverket och Arbetsmiljöverket. Vid mötet redogjorde myndigheterna för de regeländringar som respektive myndighet såg behov av på området. Försäkringskassan sammanställde en gemensam lista på myndigheternas förslag på lagstiftningsändringar som överlämnades till Finansdepartementet (Fi2020/02184). Skatteverket föreslog ett flertal ändringar av lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Skatteverket föreslog bl.a. att en underrättelseskyldighet ska gälla redan när det finns en risk för en felaktig utbetalning. Skyldigheten ska gälla även om utbetalning av stöd ännu inte påbörjats eller beslutats. Skatteverket föreslog vidare att uppräkningen av vilka myndigheter som omfattas av underrättelseskyldigheten bör slopas och ersättas med en beskrivning av vilka typer av ersättningar som omfattas av underrättelse-

skyldigheten, att underrättelseskyldigheten bör vara dubbelriktad på så sätt att andra myndigheter ska kunna lämna uppgifter till Skatteverket och att även stöd som betalas ut till företag bör omfattas av underrättelseskyldigheten. Skatteverket föreslog även att lönegarantin skulle omfattas av lagen.

Framställan om ändring i lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdsystemen samt i vissa förordningar

I en gemensam skrivelse till regeringen har Arbetsförmedlingen, Centrala studiestödsnämnden, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och Skatteverket bl.a. föreslagit att även regionerna ska omfattas av lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen (Fi2021/02564). Som skäl för att regionerna ska omfattas av lagen har myndigheterna anfört att regionerna har tillgång till uppgifter som kan indikera att välfärdsförmåner betalas ut felaktigt. Ett exempel är barn som uteblir från besök hos tandvård eller barnavårdscentral och där familjen inte kan nås. Det skulle kunna tala för att familjen vistas eller bor utomlands och att barnbidrag och andra eventuella bosättningsbaserade förmåner betalas ut felaktigt. Myndigheterna föreslog även att de rättsliga hindren för att lämna underrättelser på medium för automatiserad behandling skulle undanröjas. Skrivelsen har, såvitt avser lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdsystemen, överlämnats till utredningen.

3.6 Utvecklingen av bidragsbrott, subventionsmissbruk med mera

Den officiella kriminalstatistiken, som Brottsförebyggande rådet ansvarar för, ger en viss beskrivning av hur brottsligheten mot de statliga stöden ser ut. Kriminalstatistiken utgår från det som anmäls och hanteras av polis, tull, åklagare och domstol, och ger därför inte nödvändigtvis en bild av den faktiska omfattningen eller utvecklingen av brotten. Det innebär att t.ex. anmälningsbenägenhet spelar

roll för hur väl statistiken speglar verkligheten. Brottsstatistiken behöver därför tolkas med försiktighet.

För att säkerställa en enhetlig och tillförlitlig tillämpning hos myndigheterna inom rättsväsendet finns anvisningar och regler för hur brott ska klassificeras i s.k. brottskoder. Vid kodning görs i princip ingen skillnad mellan olika brottsformer som fullbordat brott och försök, förberedelse eller stämpling till brott. Man skiljer heller inte mellan olika medverkansformer, t.ex. om det rör sig om gärningsperson, medhjälp eller anstiftan.

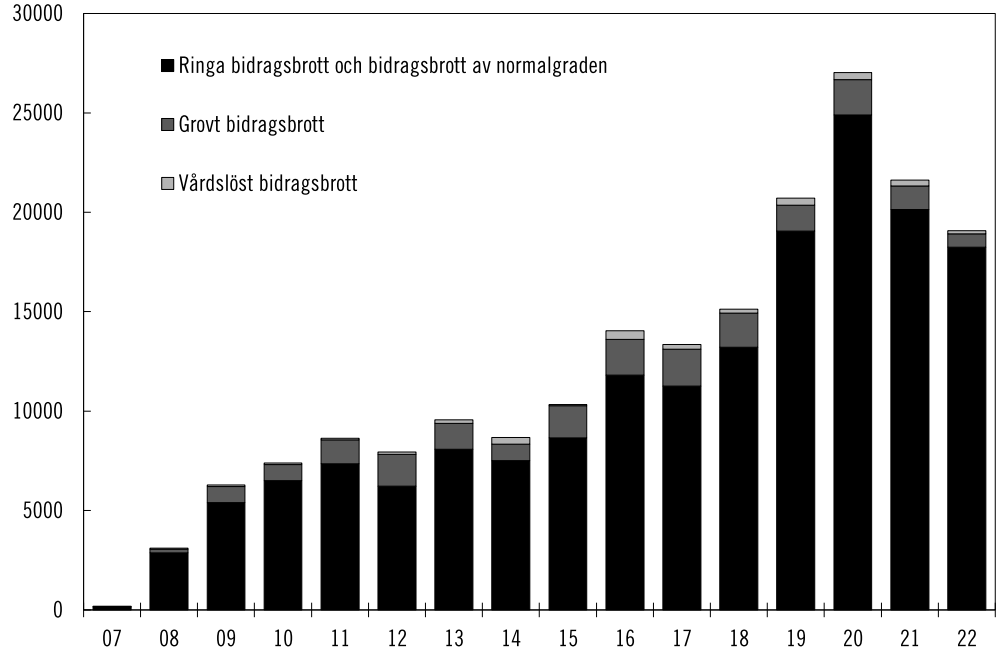
Statistiken över anmälda brott omfattar alla händelser som anmälts och registrerats som brott hos Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket och Ekobrottsmyndigheten. De anmälda brotten inkluderar även händelser som efter utredning visar sig vara annat än brott.

I avsnitt 3.3 redogjordes för de bestämmelser som kan bli aktuella när det gäller brott mot de statliga stödsystemen. Den följande presentationen sker i tre delar. Den första delen rör bidragsbrott, den andra subventionsmissbruk och den tredje omställningsstödsbrott.

3.6.1 Antalet bidragsbrottsanmälningar har ökat kraftigt över tid

Som visas i figur 3.1 har antalet anmälningar om bidragsbrott legat relativt stabilt från bidragsbrottslagens ikraftträdande 2007 till mitten av 2010-talet. Därefter ökade antalet anmälda bidragsbrott successivt fram till år 2021 när antalet minskade. Antalet anmälningar ligger dock fortfarande på höga nivåer, jämfört med de år som gått sedan lagen trädde i kraft. År 2022 uppgick det totala antalet anmälningar om bidragsbrott till cirka 17 000. Den största ökningen över tid har skett i anmälningar om bidragsbrott mot Försäkringskassan, från cirka 3 000 anmälningar per år 2008–2012 till cirka 12 000 år 2022. Åren 2019–2021 var antalet anmälningar ännu högre. Sedan lagen trädde i kraft har den absoluta majoriteten av anmälningarna rört ringa bidragsbrott och bidragsbrott av normalgraden.

Figur 3.1 Antal anmälda bidragsbrott 2007–2022

Källa: Brottsförebyggande rådet (Brå). Uttag ur Brå:s statistikdatabas över anmälda brott. Urvalet utgår från brottskoderna 5060–5075.

Enligt Försäkringskassans årsredovisning 2022 gjorde myndigheten 8 154 brottsanmälningar under 2022. De förmåner med flest antal brottsanmälningar var tillfällig föräldrapenning, föräldrapenning och barnbidrag inklusive flerbarnstillägg, vilka stod för hälften av alla anmälningar. De två stöd som i högst utsträckning rör företag och andra juridiska personer och som omfattas av bidragsbrottslagen är assistansersättningen och tandvårdsstödet. I dessa förmåner gjordes totalt 89 brottsanmälningar, varav 76 avsåg assistansersättning. Stödet avseende ersättning för höga sjuklönekostnader tillgodoräknas företag och andra juridiska personer, men omfattas inte av bidragsbrottslagen. Totalt gjordes 24 anmälningar rörande ersättning för höga sjuklönekostnader. Eftersom antalet anmälningar som Försäkringskassan, och nedan Arbetsförmedlingen, anger kan bygga på andra definitioner och urval än antalet anmälda brott i Brottsförebyggande rådets statistik bör jämförelser mellan de båda källorna göras med försiktighet.

Arbetsförmedlingen anger i sin årsredovisning för 2022 att myndigheten gjort 227 brottsanmälningar, med ett sammanlagt belopp på drygt 17 miljoner kronor. 212 av anmälningarna avsåg misstänkta

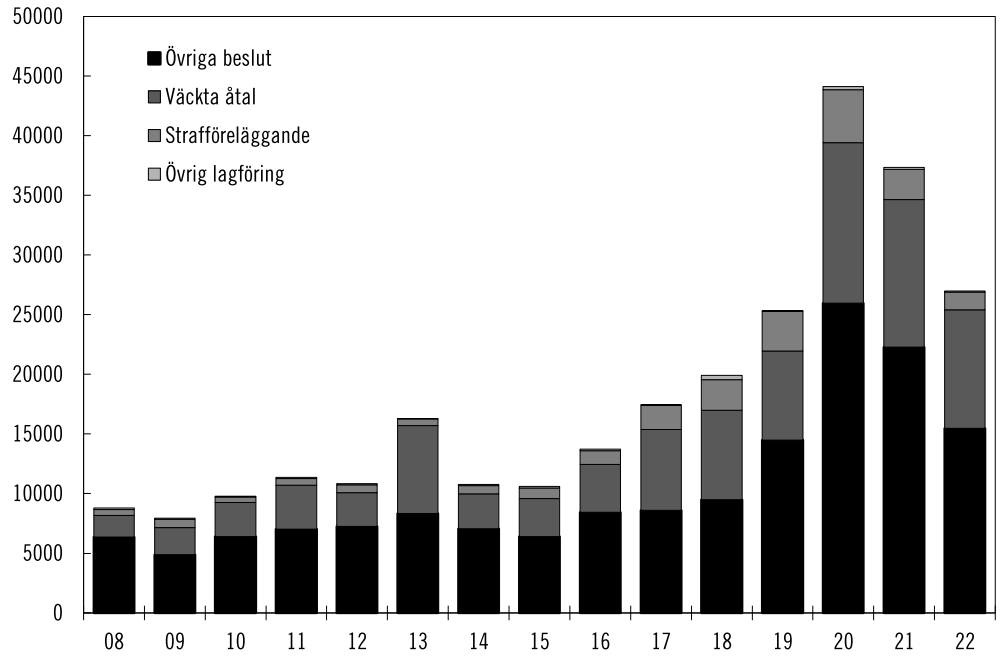
bidragsbrott, 13 bedrägerier och 2 urkundsförfalskningar. 39 brottsanmälningar rörde stöd till arbetsgivare eller anordnare, vilka uppgick till över 11 miljoner kronor och omfattar sammanlagt 109 beslut om stöd. De flesta av stödbesluten rörde nystartsjobb, introduktionsjobb och olika former av lönebidrag.

Figur 3.2 visar antalet handlagda misstankar om bidragsbrott mellan 2008 och 2022. Fram till 2015 handlades cirka 10 000 brott per år, förutom 2013 då antalet var betydligt högre. 2016 och framåt ökade antalet handlagda brottsmisstankar successivt för att vara på sin högsta nivå 2020. Det går inte att utesluta att de höga nivåerna 2020 och 2021 berodde på covid-19-pandemin. För 2022 uppgick antalet ungefär till 2019 års nivå, cirka 25 000. Vad gäller de brott som leder till lagföring har andelen ärenden där åtal väcks ökat successivt från i genomsnitt knappt 30 procent de första åren, till närmare 35 procent de senaste tre åren. Andelen strafföreläggande har legat relativt konstant över tid, runt 5 procent, med undantag för 2017–2020 då den snarare var närmare 10 procent.

Den förhållandevis stora skillnaden mellan antalet anmälda och handlagda brottsmisstankar beror på hur bidragsbrotten upptäcks och registreras. Antalet anmälda brott utgår från ärendets registreringsdatum för att bestämma vilket år brotten tillhör. Om fler brott identifieras i ett ärende efter ärendets redovisningsår, t.ex. om ett ärende inletts 2022 och fler brott som rör ärendet identifieras 2023, redovisas dessa brott inte i statistiken över anmälda brott. Det innebär att anmälningar som egentligen borde finnas med saknas.

Majoriteten av de handlagda brottsmisstankarna resulterar i att ärendet avslutas utan ett lagföringsbeslut, t.ex. för att det inte bedöms gå att bevisa att den misstänkte gjort sig skyldig till brott. Denna andel har dock sjunkit över tid, från cirka 70 procent av ärendena 2008 till knappt 60 procent 2022. På motsatt sätt har andelen väckta åtal ökat över tid.

Figur 3.2 Antal handlagda misstankar om bidragsbrott 2008–2022

Källa: Brottsförebyggande rådets statistik om handlagda brottsmisstankar.

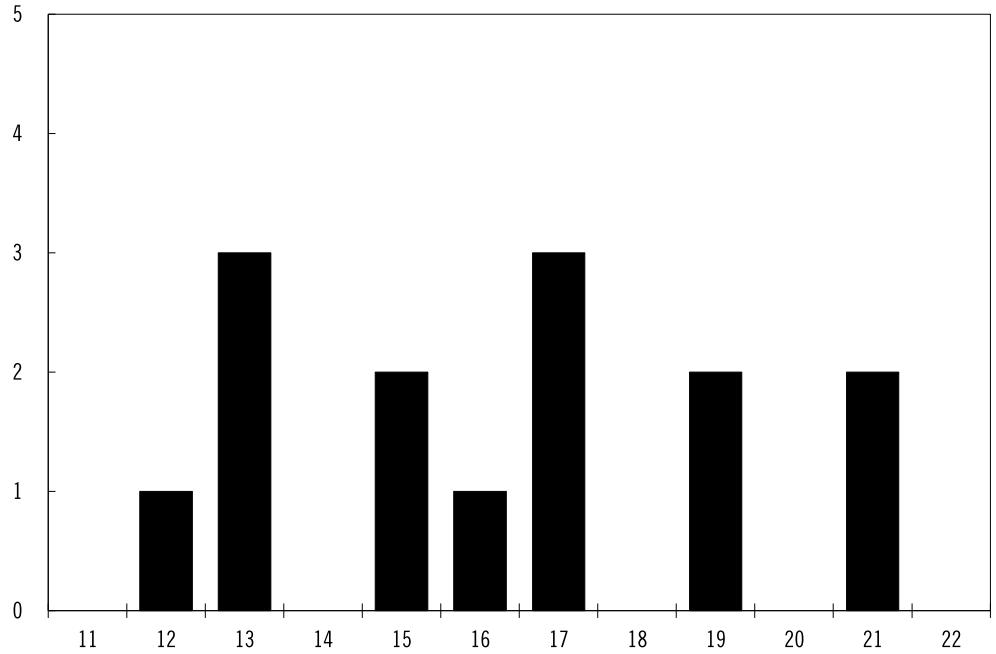
Enligt Brottsförebyggande rådets statistik lagfördes mellan 350 och 450 personer årligen för bidragsbrott mellan 2009 och 2019. Med lagföring avses fällande dom i tingsrätt, strafföreläggande eller åtalsunderlåtelser. Statistiken över lagföringsbesluten utgår från den s.k. huvudbrottsprincipen. En person kan i en lagföring dömas för flera brott, men redovisningen sker enligt det brott som har den strängaste straffskalan. Därmed underskattas antalet lindriga brott. Under covid-19-pandemin ökade antalet kraftigt och uppgick 2021 till 1 085 personer. 2022 var antalet 1 126. I likhet med antalet anmälningar i figur 3.1 rör den absoluta majoriteten av lagföringsbesluten ringa bidragsbrott och bidragsbrott av normalgraden. Andelen lagföringsbeslut avseende ringa bidragsbrott eller bidragsbrott av normalgraden har ökat successivt över tid, från cirka 75 procent 2010 till 95 procent 2022. Andelen som dömdes för vårdslöst eller grovt bidragsbrott uppgick 2022 till cirka 1 respektive 3 procent.

3.6.2 Ett fåtal personer per år anmäls för subventionsmissbruk

Subventionsmissbruk infördes som brott i brottsbalken 1999. Brottsförebyggande rådet har dock inte någon statistik om antalet anmälningar om subventionsmissbruk förrän 2011 och framåt. De senaste tolv åren har totalt 14 anmälningar gjorts. Fördelningen över år visas i figur 3.3. Fem av dessa år, inklusive 2022, har ingen anmälan om brott skett.

Från 2011 till 2022 finns uppgifter om totalt 10 handlagda brottsmisstankar, inte någon avslutades med ett lagföringsbeslut. Det kan i sammanhanget vara värt att notera att straffbestämmelsen subventionsmissbruk är subsidiär i förhållande till bedrägeri (prop. 1998/99:32 s. 28). Det kan därför inte uteslutas att någon av anmälningarna om subventionsmissbruk lagförts som bedrägeri.

Figur 3.3 Antal anmälningar om subventionsmissbruk och grovt subventionsmissbruk 2011–2022

Källa: Brottsförebyggande rådet (Brå). Uttag ur Brå:s statistikdatabas över anmälda brott. Urvalet utgår från brottskod 0916.

Det finns dock uppgifter som tyder på att antalet anmälda misstänkta subventionsmissbruk möjligtvis är högre än vad som framgår av Brottsförebyggande rådets statistik. Rådet för skydd av EU:s

finansiella intressen, SEFI-rådet, ansvarar för att samordna åtgärder i Sverige mot bedrägerier och andra missbruk av EU-relaterade medel. Vart tredje år lämnar rådet en rapport som beskriver hur skyddet av EU:s finansiella intressen är i Sverige. Rapporten innehåller även uppgifter om antalet misstänkta EU-bedrägerier, vilket innefattar anmälningar gällande misstänkt subventionsmissbruk. I rapporten anges att antalet anmälningar avseende misstänkta EU-bedrägerier till Ekobrottsmyndigheten sedan 2001 har varierat mellan fem och 36 per år. Under 2019–2021 gjordes sammanlagt 35 anmälningar till Ekobrottsmyndigheten avseende misstänkta bedrägerier med EU-medel. (Se Rapport om skyddet av EU:s finansiella intressen i Sverige 2019–2021, SEFI rådet)

3.6.3 Lagföringsbeslut gällande omställningsstödsbrott

Enligt uppgift från Brottsförebyggande rådet finns det ingen specifik brottskod för lagen om omställningsstöd, och anmälningar om brott mot lagen redovisas därför under rubriken ”Övriga specialstraffrättsliga författningar”. Det innebär att antalet anmälda eller handlagda brottsmisstankar om omställningsstödsbrott inte går att urskilja i statistiken.

År 2021 var det första året som antalet lagföringar om omställningsstödsbrott redovisades i Brottsförebyggande rådets lagföringsstatistik. Totalt fattades 20 lagföringsbeslut för omställningsstödsbrott, i samtliga fall var omställningsstödsbrottet huvudbrott och avsåg brott av normalgraden. Det efterföljande året 2022 fattades totalt 18 lagföringsbeslut för omställningsstödsbrott, i samtliga fall gällde det brott av normalgraden och omställningsstödsbrottet utgjorde huvudbrott.

4 Kartläggning av statliga stöd

4.1 Inledning

I utredningens uppdrag ingår att kartlägga statliga stöd till företag, inklusive enskilda näringsidkare, och andra juridiska personer samt statens kostnader för stöden. Enligt direktiven behövs en kartläggning, bl.a. mot bakgrund av att statliga stöd som riktar sig till företag och andra juridiska personer har ökat i omfattning och betydelse under senare år, och att det därför kan ifrågasättas om bidragsbrottslagen omfattar den helt övervägande delen av alla statliga utbetalningar.

I detta kapitel beskrivs först övergripande de utgifter staten har för lämnade bidrag till företag och andra juridiska personer respektive enskilda. Därefter diskuteras de metoder, källor och avgränsningar som använts i kartläggningen av de statliga stöden och statens kostnader för dessa. Kapitlet avslutas med att resultatet av kartläggningen presenteras. De enskilda stöden återfinns i *bilaga 2*.

4.2 Den realekonomiska fördelningen ger en god bild av hur statens utgifter används

En övergripande bild av de statliga stöden, både sett över tid och till olika mottagare, kan fås genom att studera statens utgifter. Statens utgifter för det kommande året bestäms i den årliga budgetprocessen i vilken också omfattningen av statens utgifter för de flesta stöd till företag och andra juridiska personer bestäms, t.ex. genom tilldelning av medel till anslag. Vissa undantag kan finnas, t.ex. utgifter från vissa fonder eller skatteutgifter. Med anslag avses ett av riksdagen anvisat ramanslag som regeringen tilldelat en myndighet med ett visst belopp för ett bestämt ändamål (s.k. anslagsändamål). Ett anslag behandlas i

ett eller flera regleringsbrev och delas i en eller flera anslagsposter som var och en disponeras av en myndighet. En anslagspost kan i sin tur vara förenad med ett anslagsvillkor, vilket är en precisering som regeringen gör av hur anslagsposten får användas. En sådan precisering får dock aldrig gå utöver det ändamål som riksdagen bestämt för anslaget.

Efter riksdagens beslut om budgeten fördelas medlen ut till myndigheter, och i förlängningen andra organisationer, genom regleringsbrev. Omfattningen av stöden i termer av antal och storlek skulle därför som huvudregel kunna utläsas dels genom budgetpropositionen och regleringsbreven, dels genom myndigheternas årsredovisningar och andra utgiftssammanställningar efter budgetårets slut. Ett exempel på det sistnämnda är den realekonomiska fördelningen av statens utgifter som Ekonomistyrningsverket publicerar på sin webbplats och som innehåller information om hur utgifter t.ex. fördelas mellan olika sektorer per anslagspost. Ett exempel på hur informationen är strukturerad i den realekonomiska fördelningen ges i tabell 4.1. Fördelningen bygger på myndigheternas redovisning, men kompletteras med förenklingar och schabloner vilket kan innebära viss osäkerhet i hur utgifterna fördelas på enskilda anslag.

Med hjälp av den realekonomiska fördelningen kan storleken på statens utgifter för konsumtion och investeringar till olika aktörer sammanfattas. I de följande figurerna har utgifterna över tid på statsbudgetens utgiftssida sammanställts. Utgifter relaterade till ålderspension och biståndsverksamhet har exkluderats. Skatteutgifter och utgifter som tas från fonder ingår inte heller, eftersom de inte räknas in i den realekonomiska fördelningens utgifter.

Som utgifter till företag och andra juridiska personer räknar vi lämnade bidrag till de mottagarkategorier som i den realekonomiska fördelningen benämns som ”privata företag, privata ekonomiska föreningar” och ”övriga organisationer, övriga ideella föreningar”, ”statliga bolag” eller ”kommunala bolag”. Motsvarande utgifter till enskilda personer uttrycks som utgifter till ”enskilda personer”. Det är inte möjligt utifrån den tillgängliga datamängden att göra mer detaljerade nedbrytningar per mottagarkategori. Vi kan heller inte utesluta att myndigheters utgifter till enskilda näringsidkare i vissa fall redovisas som utgifter till företag och andra juridiska personer, och i vissa fall som utgifter till enskilda personer. Detta är en potentiell felkälla, som vi dock bedömer inte förändrar den övergripande bilden.

Tabell 4.1 Exempel på strukturen i den realekonomiska fördelningen

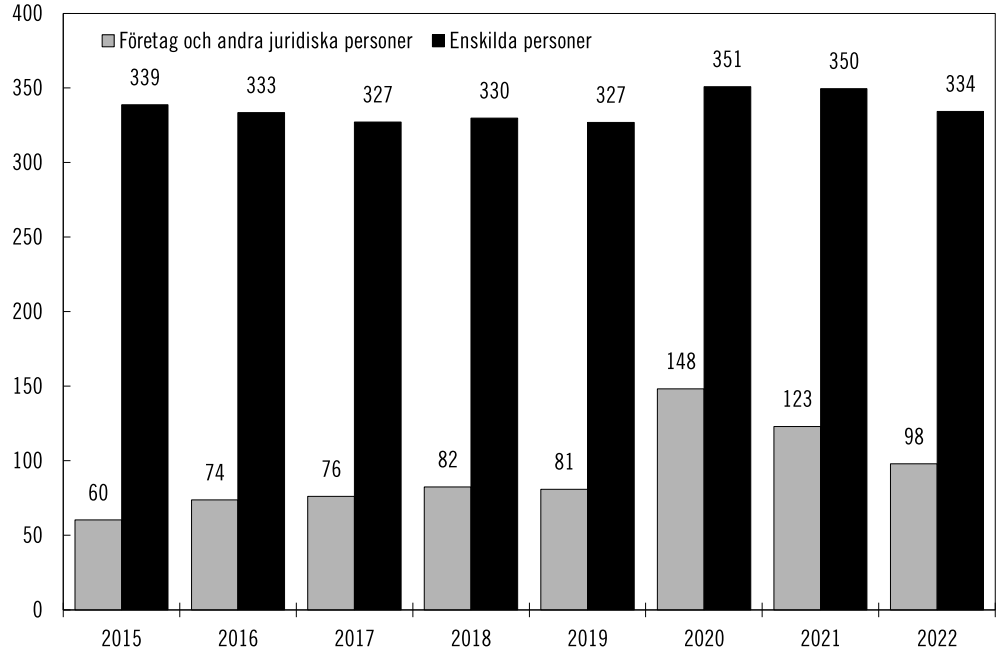
Anslagspost	Myndighet	Arthuvudgrupp	Art	Utgift
⋮	⋮	⋮	⋮	⋮
Stöd till klimatinvesteringar	Naturvårdsverket	Övrigt finansiellt	Lämnade bidrag – investering – statliga bolag	0
Stöd till klimatinvesteringar	Naturvårdsverket	Transfereringar	Lämnade bidrag – investering – primärkommuner	0
Stöd till klimatinvesteringar	Naturvårdsverket	Transfereringar	Lämnade bidrag – investering – regioner	359
Stöd till klimatinvesteringar	Naturvårdsverket	Transfereringar	Lämnade bidrag – investering – kommunala bolag	1 503
Stöd till klimatinvesteringar	Naturvårdsverket	Transfereringar	Lämnade bidrag – investering – privata företag, privata ekonomiska föreningar	78 527
Stöd till klimatinvesteringar	Naturvårdsverket	Transfereringar	Lämnade bidrag – konsumtion – enskilda personer	37 296
Stöd till klimatinvesteringar	Naturvårdsverket	Konsumtion	Omkostnader – konsumtion, övriga utgifter för hyrda lokaler – utomstatliga	0
Stöd till klimatinvesteringar	Naturvårdsverket	Transfereringar	Lämnade bidrag – investering – organisationer, ideella föreningar – kommunala sektorn	1 229
Stöd till klimatinvesteringar	Naturvårdsverket	Transfereringar	Lämnade bidrag – investering – övriga organisationer, övriga ideella föreningar	1 757
⋮	⋮	⋮	⋮	⋮

Källa: Den realekonomiska fördelningen 2021, rad 2100–2108. Tabellen visar 5 av 26 kolumner och en delmängd av utgifterna som betalas ut med stöd av förordningen (2015:517) om stöd till lokala klimatinvesteringar (Klimatklivet).

I den realekonomiska fördelningen räknas utgifter för arbetslöshetsersättning och lönegaranti till ”Övriga organisationer, övriga ideella föreningar”. Dessa har i figurerna i stället tillgodoräknats enskilda personer. Slutligen har utgifterna i avsnittet räknats om med konsumentprisindex (KPI) till 2022 års prisnivå.

I figur 4.1 har statens utgifter fördelats på företag och andra juridiska personer respektive enskilda personer. Jämförelsen visar hur stor del av utgifterna som går till respektive mottagare, t.ex. genom utbetalningar i välfärdssystemen. Fram till 2019 motsvarade utgifterna till företag och andra juridiska personer ungefär en femtedel av utgifterna till enskilda personer. Mellan 2015 och 2019 ökade utgifterna till företag och andra juridiska personer från 60 till 81 miljarder kronor, dvs. med cirka 35 procent, och gick från 4,5 till 5,6 procent av de takbegränsade utgifterna i statens budget (budgetens samtliga utgifter med undantag för statsskuldsräntorna men med tillägg för utgifterna i ålderspensionssystemet). Utgifterna till företag och andra juridiska personer ökade kraftigt under covid-19-pandemin och motsvarade 2020 drygt två femtedelar av utgifterna till enskilda. Utgifterna till företag och andra juridiska personer utgjorde då 8,9 procent av de takbegränsade utgifterna. Utgifterna minskade därefter i takt med att pandemiåtgärderna minskade i omfattning eller avskaffades. Utgifterna till företag och andra juridiska personer respektive enskilda personer uppgick 2022 till 98 respektive 334 miljarder kronor. Detta motsvarade 6,3 respektive 21,5 procent av de takbegränsade utgifterna.

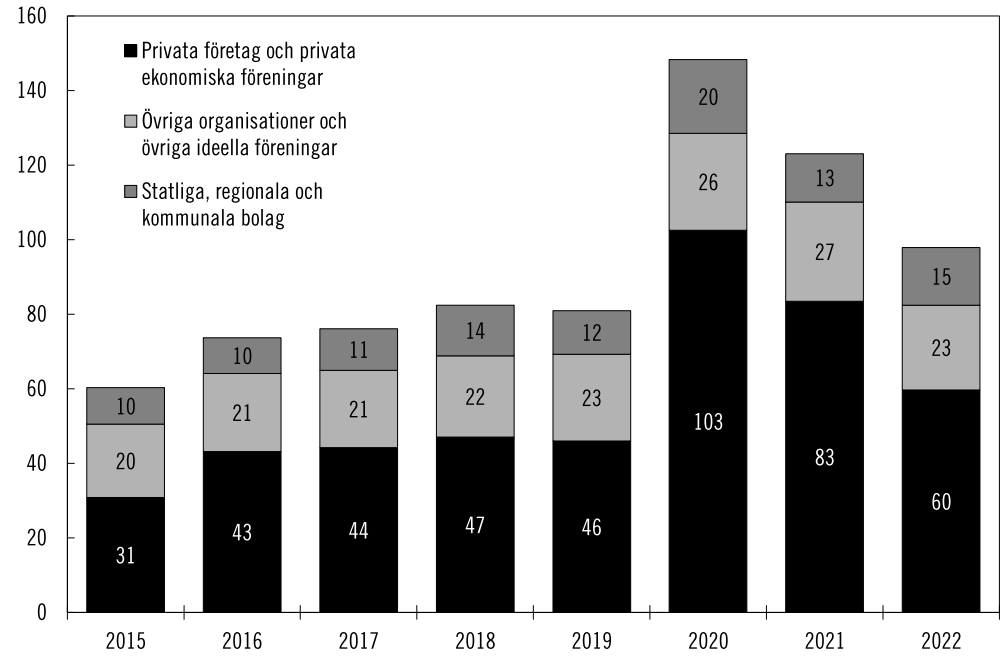
Figur 4.1 Lämnade bidrag på statsbudgetens utgiftssida 2015–2022 fördelat på företag och andra juridiska personer respektive enskilda personer, miljarder kronor

Källa: Egen sammanställning ur den realekonomiska fördelningen. Utgifter till företag och andra juridiska personer avser realekonomisk art 41, 45, 47, 48, 51, 55, 57 och 58. Utgifter till enskilda personer avser realekonomisk art 49 och 59. Utgifterna är omräknade till 2022 års prisnivå med KPI.

I figur 4.2 har utgifterna till företag och andra juridiska personer brutits ner på privata företag och privata ekonomiska föreningar (t.ex. aktiebolag, ekonomiska föreningar och andra företagsformer som inte tillhör staten eller kommunerna), övriga organisationer och övriga ideella föreningar (t.ex. organisationer och ideella föreningar som inte finansieras eller kontrolleras av den statliga eller kommunala sektorn) samt statliga, regionala och kommunala bolag. Jämfört med 2015 har utgifterna till de nu angivna typerna av juridiska personer ökat, både fram till 2019 och till 2022. Den största delen av utgifterna har alltid gått till privata företag och privata ekonomiska föreningar. Dessa stöd har också ökat successivt över åren, från 31 miljarder kronor 2015 till 46 miljarder kronor 2019 och 60 miljarder kronor 2022. Även utgifterna till övriga organisationer och övriga ideella föreningar har ökat under perioden, även om organisationernas andel av de totala utgifterna har minskat. En viktig förklaring till hur andelarna förändrats efter 2019 är sannolikt karaktären på de stödåtgärder som vidtagits under pandemin.

Figur 4.2 Lämnade bidrag på statsbudgetens utgiftssida 2015–2022 fördelat på typ av juridisk person, miljarder kronor

Källa: Egen sammanställning ur den realekonomiska fördelningen. Utgifterna är omräknade till 2022 års prisnivå med KPI.

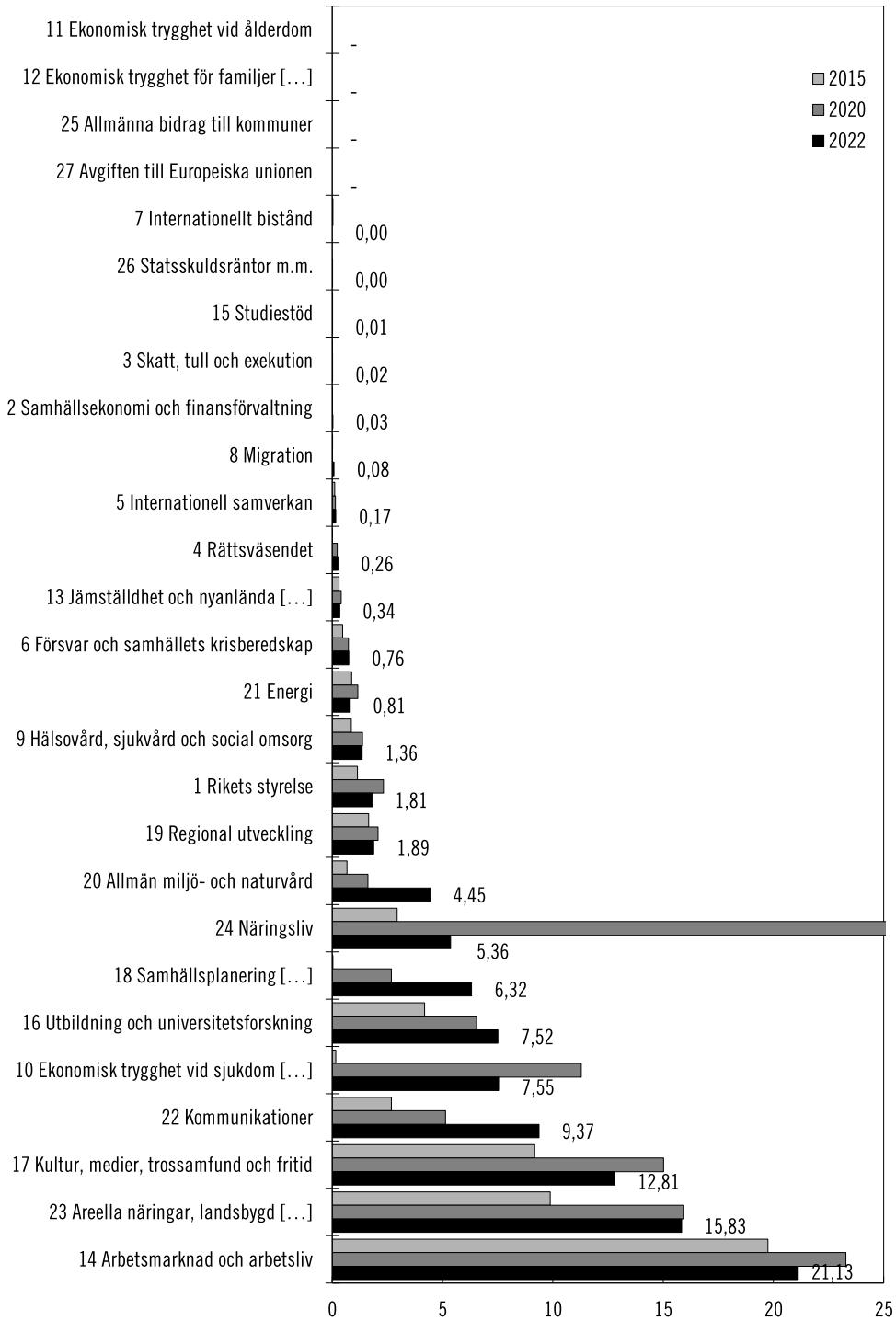
Mer insikt om vilken verksamhet stöden till företag och andra juridiska personer finansierar kan fås genom att bryta ner de totala utgifterna i figur 4.2 per utgiftsområde, se figur 4.3 nedan. För att tydligare visa effekter till följd av pandemin visas utgifterna för 2015, 2020 och 2022. Ett streck (-) i tabellerna betyder att det inte fanns utgifter eller utestående åtaganden det relevanta budgetåret. Där 0,00 anges betyder detta att utgifterna var större än noll, men mindre än 0,005 miljarder kronor, varför beloppet avrundats nedåt till 0,00.

Som illustreras i figur 4.3 har de utgiftsområden med högst utgifter till företag och andra juridiska personer legat relativt konstant över tid, med utgiftsområdena 14 (Arbetsmarknad och arbetsliv), 23 (Areella näringar, landsbygd och livsmedel) och 17 (Kultur, medier, trossamfund och fritid) som de tre största. År 2020 märks dock även andra utgiftsområden, då utgifterna ökat kraftigt på utgiftsområdena 24 (Näringsliv) och 10 (Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning). Detta beror till största delen på att några av de största pandemistöden, omställningsstöd, stöd vid korttidsarbete och ersättning för höga sjuklönekostnader, belastar anslag under dessa utgiftsområden.

Två av de procentuellt största utgiftsökningarna mellan 2015, dvs. innan pandemiåtgärderna sattes in, och 2022 var på utgiftsområdena 18 (Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik) och 10. De viktigaste förklaringarna är inrättandet av investerings- och energieffektiviseringsstöd respektive den förändrade ersättningen för höga sjuklönekostnader för arbetsgivare.

Även om den realekonomiska fördelningen ger värdefulla och välstrukturerade data kan den inte ensam användas för att kartlägga statliga stöd till företag och andra juridiska personer. Bara om stöden ordnas på enskilda och tydligt namngivna anslagsposter går det att utifrån datamängden härleda enskilda stöd. Detta är dock ofta inte fallet, varför ytterligare underlag behöver beaktas för att identifiera de enskilda stöden.

Figur 4.3 Lämnade bidrag till företag och andra juridiska personer på statsbudgetens utgiftssida per utgiftsområde, miljarder kronor

Anm.: Utgifterna för utgiftsområde 24 Näringsliv 2020 var 58 miljarder kronor i reala termer.
Källa: Egen sammanställning ur den realekonomiska fördelningen. Sorterad efter utgifter 2022, vars belopp också skrivits ut. Utgifterna är omräknade till 2022 års prisnivå med KPI.

4.3 Den realekonomiska fördelningen ger inte fullständig information om de statliga stöden

Vår utgångspunkt har varit att de statliga stöden på ett eller annat sätt härrör från riksdagens och regeringens styrning, främst genom regleringsbrev och beslut om skatteutgifter. Även om figurerna i avsnitt 4.2 ger en god bild av hur utgifterna till företag och andra juridiska personer fördelar sig över år och utgiftsområde ger den realekonomiska fördelningen begränsad möjlighet att ytterligare kartlägga de statliga stöden. Det går inte att på ett enkelt sätt få en uppfattning om hur många statliga stöd som finns eller, för många av stöden, hur stora utgifter varje stöd har. I många fall behöver även andra källor, t.ex. myndigheternas årsredovisningar, granskas för att få mer information om stöd och utgifter.

I den mån en anslagspost endast har utgifter för ett stöd går det - genom att räkna antalet anslagsposter, granska anslagsändamål och anslagsvillkor samt summera utgifterna - att få en god uppfattning om både antalet och typen av stöd, storleken på stöden och hur mycket som går till t.ex. företag, fysiska personer och kommunal sektor. Detta underlättar en sammanställning av omfattningen av antalet stöd. Det är dock inte ovanligt att anslagsposter finansierar flera stöd, blandar stöd och annan verksamhet, eller att anslagsvillkoren är otydliga i frågan om ett stöd faktiskt finansieras inom ramen för anslagsposten. Dessa tre omständigheter diskuteras i två exempel nedan.

Ett exempel på att en anslagspost finansierar flera olika stöd är anslaget 1:8 *Bidrag till psykiatri* inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg i budgetpropositionen för 2021. Anslaget får bl.a. användas för utgifter för bidrag och statsbidrag för insatser inom psykiatri och psykisk hälsa (prop. 2020/21:1 utg.omr. 9 avsnitt 3.6.8). Anslagspost 1 i regleringsbrevet för anslaget disponeras av Socialstyrelsen och får bl.a. användas till utgifter i enlighet med förordningen (2009:955) om statsbidrag till vissa juridiska personer som tillhandahåller meningsfull sysselsättning till personer med psykisk funktionsnedsättning och förordningen (2015:553) om statsbidrag till informatörsverksamhet som rör psykisk ohälsa och psykiska funktionsnedsättningar. I det här fallet blir en ren summering av antalet anslagsposter missvisande om syftet är att veta hur många statliga stöd som finns och utgifterna för respektive stöd. Därutöver kan den realekonomiska fördelningen inte användas för att beskriva

hur utgifterna i respektive stöd i det här sammanhanget fördelar sig på t.ex. ideella organisationer och företag. I stället behöver anslagsvillkoren granskas för att identifiera vilka stöd det handlar om och därefter, i Socialstyrelsens årsredovisning, ta reda på de totala utgifterna. Omfattningen av de statliga stöden till företag och andra juridiska personer går alltså i det här fallet att härleda, men kräver handpåläggning, vilket försvårar kartläggningen.

Ett exempel på att statliga stöd blandas med annan verksamhet inom samma anslagspost eller att det kan vara svårt att utifrån anslagsvillkoren förstå hur ett stöd finansieras, är Trafikverkets bidrag till ideella organisationers arbete för att bidra till de transportpolitiska målen. Dessa bidrag belastar anslagspost 12 på anslaget 1:1 *Utveckling av statens transportinfrastruktur* inom utgiftsområde 22 Kommunikationer i budgetpropositionen för 2021. Merparten av anslagspostens drygt 1 300 miljoner kronor används bl.a. för arbete med kort- och långsiktig planering av transportsystemet, men 25 miljoner får användas till ”samverkan med civilsamhället i syfte att möta utmaningar inom transportområdet och som anses bidra till att de transportpolitiska målen uppnås”. Även om anslagsvillkoret möjliggör finansiering av stödet till civilsamhället är det inte uppenbart från en läsning av regleringsbrevet att anslagsposten finansierar ett stöd till icke-statliga aktörer. Vidare blandas utgifter för stöd till juridiska personer med myndighetens förvaltningsutgifter och utgifter för olika regeringsuppdrag. Detta gör det svårt dels att identifiera om anslagsposten finansierar ett stöd, vilket försvårar systematiken, dels att veta vad utgifterna i den realekonomiska fördelningen faktiskt går till, vilket gör att årsredovisningen behöver användas.

Exemplen i detta avsnitt syftar inte till att peka ut dessa statsbidrag som mer lämpliga att hantera genom t.ex. enskilda anslagsposter eller förändrade anslagsvillkor. Inte heller ska de uppfattas som ställningstaganden för eller emot hur stöd redovisas. Exemplen syftar endast till att illustrera vilka svårigheter som finns i att systematiskt kartlägga statliga stöd och stödens utgifter. Utformningen av och strukturen på t.ex. anslag, regleringsbrev och årsredovisningar behöver ta hänsyn till fler faktorer och principer.

Kartläggningen har varit förenad med en hög grad av handpåläggning. Anledningen är, som beskrivits ovan, att möjligheten att identifiera och följa upp stöd varierar kraftigt mellan utgiftsområden, anslag

och anslagsposter. I följande avsnitt beskriver vi de metoder och källor vi använt för att skapa en så fullständig kartläggning som möjligt.

4.4 Kartläggningen behöver ta hänsyn till hur olika stöd utformats

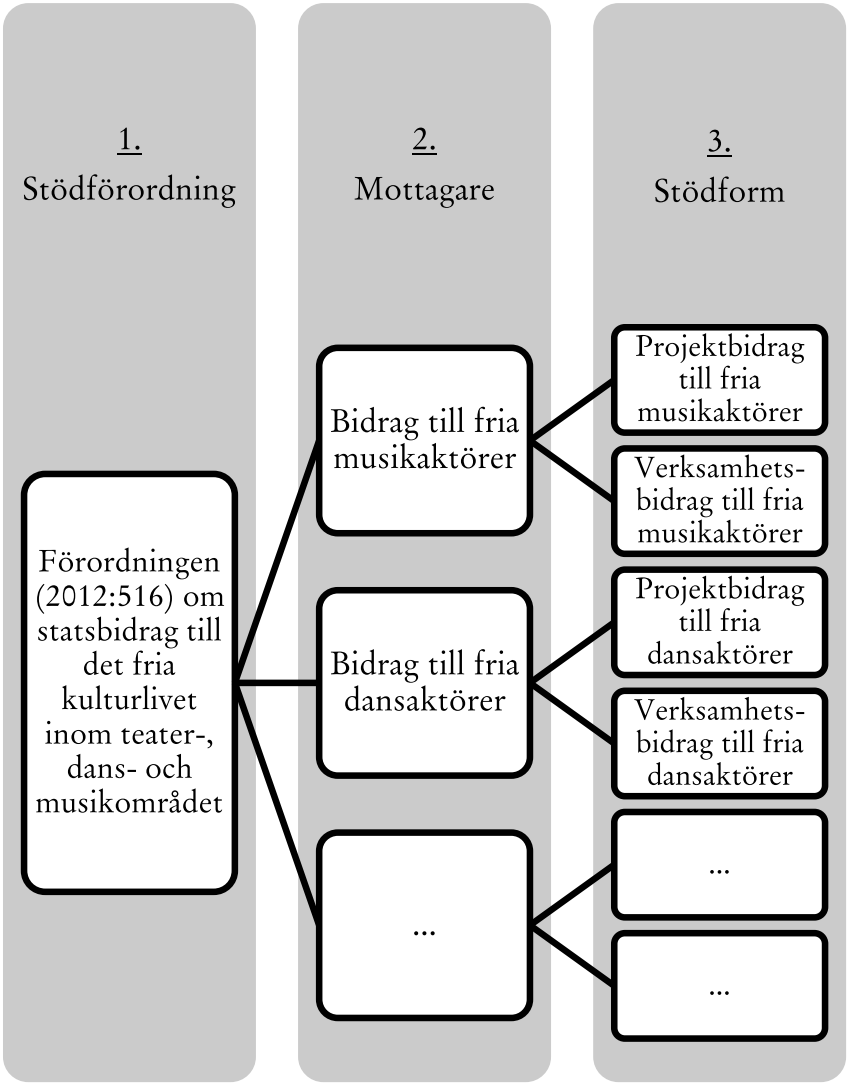
För att de stöd som finns inom en myndighet, ett utgiftsområde eller samhällsområde ska kunna jämföras behöver stöden delas upp på ett lämpligt sätt i kartläggningen. Typiska sätt att reglera ett statligt stöd är genom en förordning som endera samlar flera olika stödvarianter och mottagare (t.ex. förordningen [2012:516] om statsbidrag till det fria kulturlivet inom teater-, dans- och musikområdet), eller en förordning där ett enskilt, avgränsat stöd regleras (t.ex. förordningen [2018:675] om miljökompensation för godstransporter på järnväg). Figur 4.4 exemplifierar strukturen i det förstnämnda fallet där stöden, beroende på vilken nivå i strukturen som väljs, kan betraktas som ett, tre eller sex stöd. Det sistnämnda fallet, med en förordning som endast har ett enskilt, avgränsat stöd, skulle i samma figur sakna dimensioner i kolumn 2 och 3.

Om stöd uteslutande listas på t.ex. förordningsnivå finns en risk att antalet stöd underskattas. Därutöver minskar transparensen i vilka stöd staten tillhandahåller. Kartläggningen behöver därför ta hänsyn till stödens utformning, men det är svårt att analysera detta på ett systematiskt sätt, eftersom regleringar skiljer sig åt. Det faktum att ett stöd kan gå till olika mottagare eller ges för olika ändamål behöver heller inte innebära att stödet bör betraktas som flera enskilda stöd. Det beror t.ex. på om regleringen gör tydliga uppdelningar mellan vilka aktiviteter som kan beviljas stöd (jämför t.ex. verksamhets- och projektbidrag), eller hur olika aktiviteterna är. I den mån ett stöd har flera liknande utlysningar under ett år, tematiska variationer eller justeras i mindre omfattning bör detta inte per automatik innebära att det ska betraktas som separata stöd. Allt detta kommer ofrånkomligen att vara en subjektiv bedömning.

Vår redovisning av stöden är ett försök att ge en transparent och rättvisande redovisning. Vi strävar därför efter att redovisa stöden på en nivå som så långt som möjligt motsvarar kolumn 3 i figur 4.4. Utgångspunkten är att redovisningen tar hänsyn till dels hur regleringen styr stödinsatser till olika mottagare, aktiviteter eller ändamål, dels

hur den ansvariga myndigheten valt att dela upp ansöknings- och beslutsförfarandet. Genom att också redovisa hur de enskilda stöden regleras, t.ex. genom författning eller regleringsbrev, finns det en möjlighet för läsaren att granska hur ett stöd är uppbyggt.

Figur 4.4 Exempel på stödstruktur

Källa: Egen bearbetning utifrån förordningen (2012:516) om statsbidrag till det fria kulturlivet inom teater-, dans- och musikområdet och Statens kulturråds beslut om beviljade stöd.

4.5 Vissa avgränsningar har gjorts med avseende på vilka stöd som kartläggs

I kapitel 2 har vi gjort vissa avgränsningar och definitioner med avseende på vårt uppdrag, vilka också kartläggningen utgår från. Exempelvis kommer stöd som riktar sig till kommuner, regioner och statliga myndigheter, beslutas av och betalas ut av kommuner och regioner och stöd där huvudsyftet är att stödja aktörer eller verksamhet utanför Sverige, t.ex. det internationella biståndet, inte att omfattas.

Stöd som beviljas utan ansökan omfattas inte av definitionen av statliga stöd i direktiven, enligt vad vi definierat i kapitel 2, och ingår inte i kartläggningen. Två exempel på detta är stödet till nya bilar med en låg klimatpåverkan, som regleras i förordningen (2017:1334) om klimatbonusbilar, och statsbidraget för regional skyddsombudsverksamhet. Därutöver har vi exkluderat forskningsstöd som huvudsakligen kan sökas av statliga universitet och högskolor, forskningsinstitut och enskilda utbildningsanordnare. Även om de två sistnämnda mottagarna är icke-offentliga juridiska personer, t.ex. stiftelserna Chalmers tekniska högskola och Högskolan i Jönköping, bedömer vi att karaktären på de forskningsstöd som renodlats mot universitetsforskning skiljer sig mot övriga stöd i vår kartläggning och därför inte bör omfattas av kartläggningen. Sådana stöd finns att söka t.ex. hos Konkurrensverket, Kronofogden, Naturvårdsverket och Vetenskapsrådet. Några exempel på forskningsstöd som är med i kartläggningen är Statens energimyndighet, Trafikverket och Vinnovas forsknings- och utvecklingsmedel. Vi bedömer att dessa stöd i högre utsträckning riktar sig mot, och tilldelas, företag och andra juridiska personer än de forskningsstöd som renodlats mot universitetsforskning. Vi har därför valt att inkludera dessa i kartläggningen.

Utöver avgränsningarna i tidigare kapitel görs några ytterligare avgränsningar vad gäller kartläggningen, vilka diskuteras i detta avsnitt.

4.5.1 Kartläggningen utgår från en bred tolkning av begreppet ansökan

Vad som avses med en ansökan är inte alltid entydigt. I ett typiskt ansökningsförfarande begär den sökande att ta del av ett stöd genom en formell ansökan. Detta kan t.ex. ske via en e-tjänst eller en blankett där stödmottagare, stödbelopp och en beskrivning av vad som

ska uppnås ska anges. Ansökan handläggs, antingen enskilt eller tillsammans med fler ansökningar inom samma utlysning, och resulterar i ett beslut om att stöd beviljas eller inte. I vårt kartläggningsarbete har det dock framkommit flera fall där det inte funnits en lika typisk ansöknings- och beslutsprocess. Det kan handla om en hög grad av automatisering, att någon form av ansökan krävs för att kvalificeras för ett stöd men där de årliga utbetalningarna inte kräver ansökningar eller att en kontakt tas som inte är en direkt ansökan om ett specifikt stöd, men som kan resultera i beviljandet av ett eller flera stöd.

Ett exempel på stöd som utgår utan föregående ansökan är förmånen ersättning för höga sjuklönekostnader till arbetsgivare enligt lagen (1991:1047) om sjuklön där det inte finns något krav på ansökningsförfarande (17 b § första stycket), utom när arbetsgivare vill ha ersättningen i förskott (17 d §). Det tidigare ansökningsförfarandet ersattes med ett automatiserat förfarande (prop. 2014/15:1 s. 384). I stället ska arbetsgivaren ange uppgift om sin bruttokostnad för sjuklön, inklusive skatt och avgifter (17 b § första stycket), på sin månatliga arbetsgivardeklaration. Uppgifterna ligger dock inte till grund för beslut om skatt eller arbetsgivaruppgift (prop. 2014/15:1 s. 385), utan hämtas, enligt Skatteverkets rättsliga vägledning för vilka uppgifter som ska redovisas i en arbetsgivardeklaration, in för Försäkringskassans räkning som sedan fattar automatiserade beslut.

Vissa stöd är utformade så att årliga utbetalningar av ett stöd sker utan krav på att en ansökan skickas in. Stödet kan t.ex. i stället fördelas baserat på historiska aktivitetsuppgifter (t.ex. antal deltagare eller tillfällen) som de godkända mottagarna rapporterat in, vilka ligger till grund för beslut om hur stora belopp som sedan betalas ut till respektive stödmottagare. Stödmottagaren har dock vid ett tidigare tillfälle ansökt om och kvalificerat sig för att ta del av stödet, t.ex. genom att ett studieförbund skickat in en ansökan till Folkbildningsrådet om att få ta emot statsbidrag. Folkbildningsrådets styrelse tar sedan ställning till om studieförbundet ska godkännas eller inte. Organisationsbidragen till studieförbund respektive specialidrottsförbund som Folkbildningsrådet respektive Sveriges Riksidrottsförbund beslutar om är exempel på sådana stöd.

Ett exempel på när den berättigade inte ansöker om ett specifikt stöd är Arbetsförmedlingens anställningsstöd såsom lönebidrag enligt förordningen (2017:462) om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Ett annat

exempel är introduktionsjobb enligt förordningen (2018:42) om särskilt anställningsstöd. Ett sätt för en arbetsgivare att ta del av anställningsstöd är att skicka in en intresseanmälan om att anställa en arbetstagare med stöd, utifrån vilken arbetsgivaren får hjälp med matchning och, om det behövs, ekonomiskt stöd. Intresseanmälan innehåller bl.a. information om arbetsgivarens verksamhet, arbetstagaren i fråga och om den aktuella tjänsten. Arbetsförmedlingen gör sedan en utredning av vilket stöd som är lämpligt utifrån den arbetssökandes behov. Utredningen kan sedan resultera i en överenskommelse mellan Arbetsförmedlingen och arbetsgivaren där ett eller flera stöd kan bli aktuella. För att ta del av anställningsstöden gör arbetsgivaren alltså i merparten av fallen ingen direkt ansökan om ett specifikt stöd, även om förfarandet liknar en ansökningsprocess.

En avgränsning som innebär att kartläggningen endast beaktar stöd som föregås av en tydlig ansökan om att ta del av ett enskilt stöd framstår som alltför snäv om kartläggningen ska ge en rättvisande bild av förekomsten av statliga stöd och stödens statsfinansiella betydelse. En snäv avgränsning skulle innebära att några av de största och vanligaste stöden, t.ex. ersättning för höga sjuklönekostnader, anställningsstöd och stöden till folkbildningen och idrottsrörelsen skulle falla utanför kartläggningen, trots att förfarandet för att ta del av stöden på olika sätt påminner om en ansökan. I arbetet med att kartlägga de statliga stöden har vi därför valt att göra en bred tolkning av vad som utgör en ansökan till att omfatta stöd där en sökande snarare vidtar en aktiv handling som syftar till att tillgodogöra sig ett statligt stöd. De stöd som saknar en typisk ansöknings- och beslutsprocess, men där en aktiv handling om att tillgodogöra sig stödet ändå görs, kommer därför också att omfattas av kartläggningen.

Även med vår breda tolkning av vad som utgör en ansökan faller flera stöd utanför kartläggningen. Det gäller t.ex. nedsättning av arbetsgivaravgifter för unga enligt 2 kap. 28 § socialavgiftslagen (2000:980) och 1 § lagen (1994:1920) om allmän löneavgift och skattereduktion för boende i vissa glest befolkade områden (regional skattereduktion) enligt 67 kap. 34 och 35 §§ inkomstskattelagen (1999:1229), vilka beräknas och beviljas automatiskt baserat på person- och lokaliseringsuppgifter i arbetsgivardeklarationen. Ett annat exempel är stöd som ges genom att avtal sluts, såsom det årliga driftsbidraget till Inlandsbanan (prop. 2022/23:1 utgiftsområde 22 s. 41).

4.5.2 Kartläggningen utgår huvudsakligen från budgetåret 2021

Utredningsdirektiven anger ingen specifik tidsperiod för vilken statliga stöd ska kartläggas och analyseras. Vi har avgränsat kartläggningen till att omfatta de statliga stöd som kunde sökas under 2021. En viktig anledning till detta är att kartläggningen påbörjats innan utgången av 2022, varför det saknats ekonomiska utfall för 2022. Därutöver är det inte säkert att alla sökbara stöd hunnit utlysas. En avgränsning till stöd som fanns 2021 framstår därför som mer lämplig. Kartläggningen kommer på detta sätt att innefatta förhållandevis aktuella stöd och även merparten av de stöd som inrättades under pandemin. För utlåning och garantier har ett stöd tagits med i kartläggningen om det under 2021 fanns en tilldelad utlånings- eller garantiram. Utlåning och garantier som enbart riktar sig till specifika företag eller organisationer tas inte med i kartläggningen.

Den valda avgränsningen innebär att förändringar över tid inte kommer att kunna visas. En flerårig kartläggning skulle kunna ha ett värde i att illustrera utvecklingen både i mängden stöd och utgifter, vilket kan ge ytterligare information om statens stödgivning och stödkonstruktioner. Att identifiera statliga stöd för ett enskilt år är dock redan i sig en resurskrävande uppgift. För en jämförbar redovisning över flera år krävs dessutom bedömningar av respektive reglering för att kontrollera att stöden inte ändrat karaktär, dvs. säkerställa att det handlar om ungefär samma stöd. Därutöver är det inte självklart att utgifter mellan år är jämförbara om t.ex. målgrupp, ändamål eller stödbelopp förändrats. För att uppnå utredningens syfte på bästa sätt bedömer vi att kartläggningen inte bör omfatta mer än ett enskilt budgetår. Att regleringen av flertalet stöd som funnits under flera år skulle ändras markant ett visst år, på ett sätt som skulle påverka våra slutsatser, framstår heller inte som sannolikt. Att kartlägga flera budgetår skulle kräva stora resurser vilket skulle kunna leda till att kvaliteten på kartläggningen och analysen blir lägre. Vår bedömning är att en längre tidsperiod inte på något avgörande sätt skulle ändra de slutsatser och förslag som läggs fram, eftersom en bred flora av stöd kommer att identifieras även med vår avgränsning.

4.5.3 EU-relaterade stöd som förvaltas av svenska myndigheter ingår i kartläggningen och utgår från 2020

I kartläggningen ingår statliga stöd som finansieras över EU:s långtidsbudget. Detta har att göra med att statens budget enligt 3 kap. 4 § budgetlagen (2011:203) ska budgeteras och redovisas brutto, med vissa undantag. Bruttoredovisningen innebär att alla inkomster ska redovisas mot inkomsttitlar och användas för att täcka alla utgifter som budgeteras och redovisas mot anslag. Huvudregeln är också att inkomster inte öronmärks för särskilda utgifter och att utgifter ska redovisas mot anslag. Detta gäller därför också som huvudregel EU-stöd som hanteras av svenska myndigheter. Stöden budgeteras och leder till utgifter på statsbudgetens utgiftssida på ett liknande sätt som om stöden hade finansierats med nationella skatter. De inkomster som Sverige får från EU till följd av stödgivningen redovisas på motsvarande sätt på inkomsttitel på statsbudgetens inkomstsida.

EU-fonderna kan förvaltas genom:

1. delad förvaltning (Europeiska-kommissionen och de nationella myndigheterna sköter EU-medlen tillsammans)
2. direkt förvaltning (EU-medlen sköts direkt av Europeiskakommissionen)
3. indirekt förvaltning (EU-medlen sköts av partnerorganisationer eller andra myndigheter inom eller utanför EU).

Alla tre förvaltningsformerna hanterar stöd. Kartläggningen omfattar dock enbart stöd som har delad förvaltning och som beslutas av svenska staten eller annan organisation som av staten har fått uppgiften att besluta om stöd. Skälet är att det endast är dessa som belastar anslagen på Sveriges statsbudget eller som på annat sätt betalas ut av svenska myndigheter. Det sistnämnda avser Interreg-programmen.

Som tidigare nämnts omfattar kartläggningen de stöd som fanns under 2021. Den nuvarande långtidsbudgeten sträcker sig från 2021 till 2027, vilket också de nya programmen som finansierar statliga stöd gör. Dessa ersätter de tidigare programmen som löpt mellan 2014 och 2020. I flera fall hade dock de nya programperioderna inte påbörjats under 2021, varför utlysningar heller inte gjordes under det året. Partnerskapsöverenskommelsen mellan Sverige och Europeiska kommissionen undertecknades i juni 2022, vilket var början för de

nya programperioderna 2021–2027 för havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden, socialfonden+ och regionala utvecklingsfonden. I fallet med jordbruksfonden för landsbygdsutveckling förlängdes i stället programperioden för landsbygdsprogrammet.

Brytpunkterna i programperioderna behöver beaktas för att kartläggningen inte ska ge en missvisande bild ges av antalet statliga stöd. Detta eftersom antalet sökbara stöd i de nya programmen under 2021 skulle framstå som få om utlysningar ännu inte hunnit göras. Dessutom skulle utgifterna underskattas eftersom få utbetalningar hittills gjorts från de nya programmen. En invändning mot att som en lösning på detta i stället använda stöd som fanns tidigare, t.ex. år 2020, är att kartläggningen redan är inaktuell om de gamla programmen används i stället för de nya. Vi bedömer dock att nyttan med en representativ kartläggning över vilka stöd som finns ett typår överväger kravet att kartläggningen ska vara aktuell eftersom stöd (både nationella och EU-stöd) ständigt förändras.

För att få en enhetlig hantering av de EU-relaterade stöden samt undvika att stöd som inte gick att söka under brytpunkterna i programperioder kommer kartläggningen utgå från 2020 vad gäller de sökbara stöden och dess utgifter.

De fonder som ingår i kartläggningen är:

- Asyl-, migrations- och integrationsfonden (AMIF) 2014–2020
- Europeiska garantifonden för jordbruket (EGFJ) 2014–2020 (-2023)
- Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (EJFLU) 2014–2020(-2023)
- Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF) 2014–2020, inklusive strukturfonds- och regionalfondsprogrammen, REACT samt de Interreg-program som förvaltas av svenska myndigheter
- Fonden för inre säkerhet (ISF) 2014–2020
- Havs- och fiskerifonden (EHFF) 2014–2020
- Socialfonden (ESF) 2014–2020.

Fonden för en rättvis omställning (FRO) 2021–2027 kommer inte att omfattas eftersom det svenska programförslaget ännu inte hade godkänts under 2021. Fonden för integrerad gränsförvaltning (BMVI)

kommer inte heller att omfattas eftersom stödet från fonden riktar sig till statliga myndigheter.

4.5.4 Stöd som ges av statliga bolag har inte kartlagts

I det inledande skedet av utredningen gjordes ett antal avgränsningar för att definiera vilka bidragsgivande organisationer som skulle omfattas av vår kartläggning och våra förslag. I den definitionen, som bl.a. insamlingen och sammanställningen av uppgifter till kartläggningen utgått från, avgränsade vi bort statliga bolag. I takt med att lagförslagen tagits fram har det dock blivit tydligt att vissa statliga bolag kunde ha inkluderats i vår kartläggning. Vid det skedet fanns det dock begränsade möjligheter att komplettera kartläggningen. Detta kan utgöra en brist i kartläggningen som är bör påtalas. För att ge en bild av stödgivningen från statliga bolag nämner vi här kort ett antal aktörer som hade kunnat bli relevanta att inkludera i kartläggningen. Det är värt att poängtera att stöd från dessa aktörer inte ingår i resultatdelen av kartläggningen.

Almi AB erbjuder olika former av stöd, i huvudsak genom lån och riskkapital. Bolaget lämnar även stöd i form av bidrag för att bekosta förstudier (13 § andra stycket förordningen [2012:872] om statlig finansiering genom regionala utvecklingsbolag).

Aktiebolaget Svensk Exportkredit ska på kommersiella grunder bedriva svensk och internationell finansiell verksamhet med syfte att främja verksamhet med svenskt intresse som direkt eller indirekt avser svensk exportindustri. Bolaget lämnar stöd i form av lån och garantier.

Svenska skeppshypotekskassan finansierar rederiverksamhet med svenskt ägande eller utländskt ägande med betydande svenskt intresse, och lämnar i huvudsak långfristiga lån. Svenska skeppshypotekskassan är inte ett aktiebolag utan en egen associationsform med offentligrättslig ställning.

Stiftelsen Norrlandsfonden erbjuder lån, konvertibla skuldebrev och olika typer av garantier till företag i norra Sverige. Särskild uppmärksamhet ska ägnas Norrbottens län och inlandskommunerna.

4.6 Metod och källor för att identifiera stöd

För att identifiera de statliga stöd som går till företag och andra juridiska personer har i huvudsak fem olika källor använts med olika metodik, vilka beskrivs i detta avsnitt. Syftet med att använda flera källor har varit att så långt som möjligt minska risken för att relevanta stöd missas. Därutöver har ett antal ytterligare källor använts, främst tidigare utredningar, inspel från utredningens expertgrupp och berörda myndigheter.

4.6.1 Regleringsbrev

En av de viktigaste källorna för att identifiera statliga stöd har varit regleringsbreven. Regleringsbreven har en viktig roll i den ekonomiska styrningen eftersom anslag och befogenheter fördelas ut enligt de finansiella villkoren. Utifrån de beslut som riksdagen fattat fördelas bl.a. anslag ut på anslagsposter, till vilka det i regel knyts anslagsvillkor som styr myndighetens användning av medlen. I anslagsvillkoren finns ofta detaljerad information för det fall att anslaget ska användas till olika ekonomiska stöd, t.ex. genom hänvisning till stödförordningar, regeringsuppdrag, regeringsbeslut eller andra dokument.

Enbart under 2021 utfärdades cirka 850 regleringsbrev som innehöll över 1 300 anslagsposter med, i de flesta fall, tillhörande anslagsvillkor. Inte sällan har anslagsvillkoren också varit omfattande. En manuell genomgång av alla anslagsvillkor i samtliga regleringsbrev skulle därför vara mycket tidskrävande och riskera att enskilda stöd missas. En genomgång kräver därför viss systematisering för att identifiera relevanta regleringsbrev och anslagsposter. Detta kan åstadkommas genom att använda den realekonomiska fördelningen av statens utgifter.

Ekonomistyrningsverket redovisar årligen utfallet för anslagen i statens budget i den realekonomiska fördelningen, i vilken utgifterna bl.a. klassificeras efter anslagspost och det som kallas ”art”. Fördelningen grundar sig på den ekonomiska information som myndigheterna rapporterar in till statsredovisningen, i enlighet med de statliga inrapporteringskoderna (S-koder) som Ekonomistyrningsverket föreskriver om. Enligt Ekonomistyrningsverkets rapport Statliga inrapporteringskoder 2024 (ESV 2024:2) följer de femsiffriga S-koderna logiskt den rekommenderade baskontoplanen för statliga myndig-

heter. Det skapar enhetlighet för att möjliggöra uppföljning och analys. Vidare innebär detta att utgifterna klassificeras på en hög detaljnivå, vilket möjliggör jämförelser mellan t.ex. myndigheter, anslag och anslagsposter. Koderna utgör också basen för den realekonomiska fördelningen. Eftersom uppgifterna används i flera olika sammanhang behöver uppgifterna vara av god kvalitet. Fördelningen för respektive anslag är dock inte exakt och kan innehålla ett visst mått av osäkerhet eftersom vissa kompletteringar och förenklingar ibland görs. Vi bedömer dock att uppgifterna är tillförlitliga vad gäller vilka utgifter staten haft för olika åtaganden.

Grupperingen av den realekonomiska fördelningen görs inte per stöd eller stödmottagare. Däremot redovisas hur stora bidrag av olika arter, vilka har stor likhet med S-koder, som lämnats till t.ex. privata företag och ekonomiska föreningar eller organisationer och ideella föreningar utanför den statliga och kommunala sektorn (jfr figurerna i avsnitt 4.2). De arter som används för att identifiera anslagsposter som innehåller relevanta utgifter och som ligger till grund för det urval som analyseras är:

- 47 Lämnade bidrag – konsumtion – övriga organisationer, övriga ideella föreningar
- 48 Lämnade bidrag – konsumtion – privata företag, privata ekonomiska föreningar
- 57 Lämnade bidrag – investering – övriga organisationer, övriga ideella föreningar
- 58 Lämnade bidrag – investering – privata företag, privata ekonomiska föreningar.

Urvalet har baserats på statens utgifter under 2020 och 2021. Eftersom utgifterna klassificeras per anslagspost och art har det gått att identifiera relevanta anslagsvillkor i regleringsbrev, och därmed att identifiera statliga stöd. Vi kan dock inte utesluta att vissa utgifter till enskilda näringsidkare missats i urvalet, eftersom sådana utgifter eventuellt kan klassas som lämnade bidrag till enskilda personer. Stöd till enskilda näringsidkare lär dock i hög utsträckning också rikta sig till juridiska personer, varför vi bedömer att de relevanta stöden ändå hittats. Vår bedömning är vidare att detta urval även täcker in stöd som statliga och kommunala bolag kan ta del av.

Urvalet ovan minskar antalet relevanta anslagsposter till drygt 500. Varje anslagsvillkor har analyserats för att bedöma om det är ett stöd av relevans för utredningen. I förekommande fall har även relevant myndighets eller organisations årsredovisning och hemsida granskats för att hitta ytterligare information om de enskilda stöden. De uppgifter som inhämtats har också kunnat ge ytterligare ledning kring författning och andra regler som reglerar stödet.

Urvalet innebär att stöd som inte gett upphov till utgifter kan missas, särskilt om de inte ligger under ett anslag eller anslagspost som har andra stödutgifter. Vi bedömer att sannolikheten för detta är låg, eftersom regeringen och myndigheterna har starka incitament att annonsera stödet för att nå ut med beslutad politik, liksom att stödmottagare har incitament att faktiskt söka stödet. Risken för att våra förslag skulle påverkas av stöd som inte identifierats bedöms också som låg. Detta dels eftersom de stora statliga stöden i regel har utgifter varje år, dels för att ett antal missade stöd inte bör förändra den övergripande bilden av hur dagens straffrättsliga skydd fungerar. Risken för brott som riktar sig mot stöd som inte har några utgifter framstår som minimal, åtminstone under innevarande år, eftersom några medel inte har betalats ut.

4.6.2 Statens årsredovisning

Även om stora delar av statens utgifter betalas ut via anslag finns det sådana som inte speglas i statsbudgeten, t.ex. sådana utgifter som nettoredovisas eller redovisas vid sidan av statens budget. Detta inkluderar fonder i staten där medlen är reserverade för särskilda ändamål, utlåning och garantier. Dessa stöd redovisas i regeringens skrivelse 2021/22:101 Årsredovisning för staten 2021.

Tabellerna 5.2, 5.9 och not 42 i skrivelsen med sina tillhörande beskrivningar har utgjort underlag för att identifiera statliga stöd till företag och andra juridiska personer.

4.6.3 Skrivelse om skatteutgifter

Utöver statens inkomster förekommer även skatteutgifter på statsbudgetens inkomstsida. Skatteutgifter är effekten på skatteintäkterna till följd av särregler i skattelagstiftningen. Skatteutgifterna

redogörs för årligen i en skrivelse till riksdagen. En redovisning lämnas också i budgetpropositionen. Syftet är bl.a. att synliggöra stöden. Inte sällan kan skatteutgifterna likna de ekonomiska stöd till företag och andra juridiska personer och hushåll som ges på budgetens utgiftssida, och som hänförs till olika utgiftsområden.

Tabellerna 2.1–2.9 i skrivelse 2021/22:98 Redovisning av skatteutgifter 2022 samt beskrivningarna av de enskilda skatteutgifterna har tillsammans utgjort underlag för att identifiera statliga stöd till företag och andra juridiska personer.

4.6.4 Rapporterade statsstöd till Europeiska kommissionen

Den som genomför en stödåtgärd som godkänts av Europeiska kommissionen eller som genom en förordning eller ett beslut av kommissionen undantagits från anmälningsskyldigheten i artikel 108.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt ska i den omfattning som kommissionen bestämt lämna uppgifter för offentliggörande och rapportering av stödåtgärden och föra register över stödåtgärden enligt 12 a § lagen (2013:388) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler (statsstödslagen). Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar (Tillväxtanalys) är enligt 3 och 4 §§ förordningen (2016:605) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler utsedd av regeringen att meddela föreskrifter om på vilket sätt uppgifterna ska lämnas. I praktiken görs dock redovisningen av stödgivande statlig myndighet, region eller kommun genom den s.k. transparensredovisningen, där stödgivaren ska ange vilka företag som vid ett visst tillfälle tagit emot ett individuellt statligt stöd som överstiger ett visst belopp, liksom belopp, ändamål och Europeiska kommissionens ärendenummer (SA-nummer). Detta ska göras senast sex månader efter beviljat statsstöd. För utredningen bedöms transparensredovisningen vara en bättre indikator på vilka statliga stöd som funnits 2021, snarare än den svenska notifieringen eller Europeiska kommissionens beslut om stödet är tillåtet statsstöd. Detta eftersom notifieringen eller beslut kan ha gjorts tidigare år än själva utbetalningen. Att identifiera notifieringar eller beslut för enbart 2021 eller för flera år bakåt i tiden riskerar att identifiera stöd som inte var aktuella 2021, vilken kan leda till sämre överenstämmelse med övriga källor.

De rapporterade statsstöden offentliggörs i Europeiska kommissionens modul för stödtransparens. Den sökning på beviljade stöd i Sverige under perioden 2021-01-01 till 2021-12-31 som gjordes 25 augusti 2022 gav 1 874 träffar (individuellt beviljade stöd till stödmottagare). Dessa utgjordes av 50 unika statsstöd, varav 31 beviljats av statliga myndigheter och 19 av kommuner eller regioner. Av de stöd som beviljats av statliga myndigheter bedöms samtliga redan ha identifierats genom granskningen av regleringsbrev eller statens årsredovisning.

4.6.5 Övriga källor

Demokrativillkorsutredningen redovisade i sitt betänkande Demokrativillkor för bidrag till civilsamhället (SOU 2019:35) en lista med statsbidragsförordningar som föreslogs kompletteras med ett demokrativillkor, eller där en komplettering kunde övervägas (tabell 9.1 och 9.2 i utredningens betänkande). Dessa tabeller har varit av relevans för vårt arbete. Vi konstaterar också att regeringen kan fatta beslut om bidrag till föreningar, stiftelser eller internationella organisationer med flera, t.ex. efter ansökan eller hemställan från stödmottagaren. Ansökningarna och bidragsbesluten diarieförs hos Regeringskansliet. Slutligen har även utredningens expertgrupp bistått med information om statliga stöd.

4.7 Metod och källor för att uppskatta stödens kostnader

Enligt direktiven ska kartläggningen omfatta statens kostnader för de statliga stöden för att avgöra den statsfinansiella betydelsen. Detta avsnitt handlar om vilka avgränsningar och definitioner som använts, samt vilken metod och vilka källor som använts.

4.7.1 Kartläggningen utgår från stödens utgifter

Kostnad brukar inom redovisning avse en periodiserad utgift. Eftersom de flesta statliga stöden belastar anslag på statsbudgetens utgiftssida ska dock redovisningen göras i termer av utgifter enligt 12 §

anslagsförordningen (2011:223). Således uttrycks både statens budgetering på utgiftssidan samt myndigheternas anslagsredovisning i termer av utgifter. Vi har därför valt att använda begreppet utgifter, i stället för kostnader, inte minst för att kartläggningen bättre ska stämma överens med och kunna relateras till statens budget, regleringsbrev och årsredovisningar. Att redovisa utgifterna men fortsätta använda begreppet kostnader skulle mot denna bakgrund bli missvisande, eftersom redovisningen av den statsfinansiella betydelsen inte utgår från kostnader såsom begreppet ofta används. Trots begreppsavvikelsen bedömer vi att vår redovisning kommer att motsvara det uppdrag direktiven anger.

I EU-relaterade stöd redovisas de utgifter som belastar anslagen i statens budget (dvs. medlen från EU-budgeten och eventuell statliga medfinansiering) eller, i fallet med programmen för Europeiskt territoriellt samarbete (Interreg), de medel som på annat sätt betalas ut av stödmyndigheten. Detta innebär att medfinansiering från t.ex. region, kommun och privata aktörer inte ingår i de redovisade utgifterna. I utgifterna ingår inte heller den medfinansiering som regionerna förfogar inom den Europeiska regionala utvecklingsfonden genom anslag 1:1 *Regionala tillväxtåtgärder* på utgiftsområde 19.

4.7.2 Utgifterna kan avse beslut som fattats tidigare år

Som beskrivits i avsnitt 4.5 avgränsas kartläggningen till att omfatta stöd som var sökbara under 2021, varför utgifterna också som huvudregel bör avse 2021, med undantag för EU-relaterade stöd som i stället utgår från 2020. Eftersom utgifterna avser ett enskilt år tar de i huvudsak sikte på de utgifter staten haft för de stöd som beviljats samma år. Det innebär att stödutgifter som av någon anledning fördelats över, eller skjutits mellan, olika år också inkluderas. Ett alternativ hade varit att så långt som möjligt skilja ut utgifter som beror på stödbeslut 2021. Vi bedömer dock att det krävs en allt för stor arbetsinsats att säkerställa detta, inte minst från de myndigheter och organisationer som hanterar stöden. Insatsen skulle sannolikt inte heller bidra med väsentligt annorlunda information; utgångspunkten bör vara att stöd betalas ut för de år de beviljats, och att uppskjutna utbetalningar sker i undantagsfall. För många stöd är möjligheten att

skjuta medel över tid också begränsade, t.ex. på grund av regler för anslagssparande, anslagskredit eller s.k. beställningsbemyndigande.

I vissa fall beviljas stöd för flera år framåt i tiden. Det innebär att de framtida belopp som beviljats i stöd ett visst år inte avspeglas i statens utgifter beviljandeåret. Trots detta har staten vid stödbeviljandet ingått ett ekonomiskt åtagande som infrias (betalas) med anslagsmedel ett eller flera år senare, ett s.k. utestående åtagande. Om motsvarande åtaganden gjorts av icke-statliga organisationer kan åtagandet t.ex. infrias med medel som organisationen förfogar över till ändamålet vid det senare tillfället.

För att en myndighet ska kunna göra framtida åtaganden krävs det att riksdagen har beviljat ett beställningsbemyndigande, som regeringen därefter också tilldelar myndigheten genom regleringsbrev. I praktiken har anslagsmedel intecknats kommande år för att täcka de kommande årens stödutgifter som beviljats innevarande år. På motsvarande sätt kan stödutgifterna för innevarande år innehålla utgifter för beslut som fattades tidigare år. Detta är viktigt att beakta i kartläggningen för att få en så jämförbar redovisning som möjligt. Om endast utgifterna innevarande år redovisas underskattas den statsfinansiella betydelsen för fleråriga stöd, vilket talar för att även ta med de utestående åtagandena, eller framtida intecknade anslagsmedel, som finns innevarande år för enskilda stöd.

En invändning mot detta redovisningssätt är att utgifterna då inte bara skulle bestå av innevarande års, utan även tidigare års, bidragsbeslut. Ett stöd som beviljas ett år kan förändras när det gäller stödvillkor, tillgängliga medel eller andra aspekter. Ett exempel på detta är stödet ersättning för höga sjuklönekostnader som regeringen gjorde mer generöst under pandemin för att omhänderta effekterna i samhället av spridningen av covid-19 (prop. 2019/20:132, s. 94 och 95, och promemorian Vissa sjukpenningförmåner och ersättning till arbetsgivare för kostnader för sjuklön, S2020/02592/SF, s. 9).

Om den viktigaste aspekten vore att utgifterna för varje stöd ska spegla bidragsbesluten ett visst år blir stödutgiften missvisande om tidigare års beslut också ingår. Med detta synsätt borde utgiften endast bestå av de utgifter som uppstår innevarande år av innevarande års bidragsbeslut, samt de utestående åtaganden som följer av det bidragsbeslutet kommande år. Ett annat synsätt, som vi kommer att använda oss av i redovisningen, är att även om ett stöd förändras över tid lär dess övergripande syfte rimligtvis vara ungefär detsamma över

hela dess existens, även om förändringar sker. För att uppnå stödets syfte har staten tidigare tagit beslut att ingå åtaganden som sträcker sig minst fram till innevarande år. Givet att medel inte tillförs har det ekonomiska utrymmet minskat för andra stödmottagare eller insatser innevarande år. Att det syftet skulle förändras radikalt över tid så att stödet närmast är att betrakta som ett annat efter några år framstår som osannolikt.

För att uppnå en rättvisande och jämförbar bild av stödens statsfinansiella betydelse bedömer vi därför att utgifterna inte bara bör ta hänsyn till bidragsbesluten 2021, utan att utgifter som uppstår 2021 och framåt till följd av beslut som tagits tidigare också måste tas i beaktande. Annars ignoreras de intentioner staten tidigare haft med stödet och besluten att betala ut pengar 2021 eller senare. Uppgiften att separera utgifterna till att endast omfatta stödbeslut under 2021 kan också bli svår. En fördel med detta upplägg är också att utgifterna i högre utsträckning kan relateras till budgetpropositionen och regleringsbreven, vilket vi bedömer ökar transparensen och förståelsen för vår redovisning. Utgifterna under 2021 respektive de utestående åtagandena redovisas dock separat.

4.7.3 Information om utgifter har samlats in genom förfrågningar till myndigheter och organisationer

Som beskrivits i avsnitt 4.3 kan den realekonomiska fördelningen inte användas för att uppskatta utgiften för respektive stöd, eftersom en anslagspost kan innehålla mer än ett stöd. Motsvarande problematik finns också när det gäller att avgöra hur stora utestående åtaganden ett stöd har haft. Utgifter och utestående åtaganden som gjorts genom ett beställningsbemyndigande framgår t.ex. i myndigheternas årsredovisningar, men kan i många fall redovisas på en mer aggregerad nivå än vad vi bedömt utgör ett stöd. Uppgifterna går därför inte alltid att urskilja i årsredovisningen. I de fall där ett stöd har utgifter till olika typer av mottagare, t.ex. företag och kommuner, ger årsredovisningarna begränsad, om ens någon, information om hur stora utgifterna varit till respektive mottagare.

För att få en fullständig bild av stödens offentligfinansiella betydelse har vi skickat förfrågningar till de myndigheter och organisationer som beslutar om statliga stöd. En ambition har varit att minska den arbetsbörda som krävts för att svara. Tillsammans med

ett följebrev med instruktion och ytterligare detaljer har respektive förfrågan kompletterats med ett kalkylark där vi, för att underlätta arbetet med att besvara förfrågan, förifyllt de stöd som vi utifrån kartläggningen identifierat att myndigheten eller organisationen fattar beslut om. Ett exempel på förfrågan samt en sammanställning av de myndigheter som fått förfrågan finns i *bilaga 3*. För respektive stöd har vi efterfrågat finansiella uppgifter om:

- totala utgifter till samtliga mottagare
- den del av de totala utgifterna som eventuellt utgjorts av svensk medfinansiering
- totala utestående åtaganden
- utgifter till företag och andra juridiska personer, inklusive enskilda näringsidkare.

För statliga garantier och utlåning har de finansiella uppgifter som framgår i tabell 5.2 och 5.9 i regeringens skrivelse 2021/22:101 Årsredovisning för staten 2021 förifyllts, varpå den svarande haft möjlighet att korrigera eller komplettera uppgifterna.

För det statsbidrag som fanns för att minska och motverka segregation har vi utgått från uppgifter i den realekonomiska fördelningen. Detta eftersom den myndighet som beslutade om stödet, Delegationen mot segregation, upphörde den 31 december 2022. Uppgifter om stöden inom Landsbygds- respektive Havs- och fiskeriprogrammet har inhämtats från Statens jordbruksverk. För Samefonden har dess verksamhetsberättelse för 2021 använts som källa.

Den svarande har haft möjlighet att vid behov lämna kommentarer, fylla i egna stöd med tillhörande utgiftsuppgifter, om bedömningen är att listan inte är komplett, eller ge synpunkter på om uppdelningen eller skärningen mellan stöd bör förändras. Svarstiden angavs till två till tre veckor, beroende på antalet stöd, under vilken utredningssekretariatet fanns tillgängliga för eventuella frågor.

Utöver de finansiella uppgifterna har vi också, för 2021, efterfrågat information om antal beslut som fattats i respektive stöd, antalet och storleken (i kronor) på de eventuella återkrav som skett samt antalet och storleken på de eventuella brottsanmälningar som skett. Uppgifterna om brottsanmälningar redovisas närmare i kapitel 5.

Genom att förifyllda uppgifter använts bedömer vi att myndighetens arbetsinsats har varit rimlig. Myndigheternas arbete har vidare underlättats av att historiska utfall, som bl.a. ligger till grund för myndighetens årsredovisning, efterfrågats, vilket innebär att prognoser och andra uppskattningar kunnat undvikas. Utöver att ha samlat in tillförlitliga utgiftsuppgifter bedömer vi att förfrågan också bidragit till en stärkt kvalitet på kartläggningen, eftersom myndigheterna har haft möjlighet att anmärka på eventuella felaktigheter, stöd som saknats eller stöd som tagits med felaktigt.

Ett alternativt tillvägagångssätt hade varit att be myndigheten lista de stöd man beslutar om, utan att den förifyllda informationen gavs, och tillhörande utgiftsuppgifter. Arbetsuppgiften hade sannolikt inte varit tidskrävande för de myndigheter där stödhandläggningen är en tydligt avgränsad del av arbetet eller de som har få stöd. Vi bedömer dock att ett sådant tillvägagångssätt har flera nackdelar. Det skulle ha krävts en stor arbetsinsats för myndigheter med en bred uppsättning stöd för att säkerställa att alla relevanta delar av organisationen involveras i arbetet. Det hade ökat risken för att stöd förbises och att stöd listas på ett sätt som inte är jämförbart mellan myndigheter samt att viljan att svara på förfrågan kunde ha minskat. Detta kunde ha lett till en sämre kvalitet på kartläggningen.

Av 94 myndigheter och organisationer som fått förfrågan har vi erhållit fullständiga svar från alla utom en. I förekommande fall har vi verifierat och justerat svaren mot utgifter i den realekonomiska fördelningen eller myndigheternas årsredovisningar. I vissa fall har uppföljningsfrågor ställts till den svarande myndigheten eller organisationen.

Ingen förfrågan har skickats till regeringen och Regeringskansliet. Vi har försökt identifiera de relevanta besluten genom att, i diariet, göra en dokumentsökning med kriterierna att den s.k. dokumentkategorin ska var ett regeringsbeslut, den s.k. aktivitetskategorin ska vara ansökningar om bidrag, ersättning och stöd och att beslutsdatumet ska vara mellan 2020-12-01 och 2021-12-31. Sista månaden 2020 har tagits med för att bidrag som ingår i de första regleringsbreven för 2021, vilka beslutas i slutet av 2020, inte ska missas. Utifrån våra kriterier har cirka 100 ärenden identifierats. Dessa ärenden har granskats översiktligt för att avgöra om beslutet är relaterat till ett bidrag till ett företag eller annan juridisk person, enligt de avgränsningar vi dragit upp i vårt arbete. Bidrag till utländska aktörer har

exkluderats. De beslut som identifierats genom förfarandet har gett ledning för att bedöma bidragsbeloppen, t.ex. genom regleringsbrev. Utgifterna för dessa stöd kan vara underskattade, om vissa bidragsbeslut inte identifierats.

4.7.4 Vissa skatteutgifter till företag och andra juridiska personer bygger på osäkra antaganden

Vad gäller skatteutgifter har vår kartläggning utgått från regeringens skrivelse om skatteutgifter. Skrivelsen innehåller beräkningar av de totala utgifterna per skatteavvikelse, som beräknas som den aktuella skattenedsättningen multiplicerat med skattebasen (skattebortfallsmetoden). Beräkningarna är periodiserade, vilket innebär att utgifterna speglar det år den underliggande ekonomiska aktiviteten skedde, och inte den kassamässiga effekten. Tolkningar av vilka grupper som gynnas eller missgynnas av en skatteutgift bör också göras med försiktighet.

Skrivelsen redovisar inte hur stor del av skatteutgifterna som tillgodogörs olika sektorer, t.ex. privata företag och andra juridiska personer eller kommuner. Viss ledning kan fås genom den statistik Skatteverket publicerar. Vad gäller punktskatter finns dock endast statistik om hur stor del som återbetalas, men information finns ännu inte om hur mycket avdragen uppgår till. Därutöver är statistiken inte strukturerad på samma sätt som skrivelsen, vilket medför svårigheter när det gäller att avgöra vilken del av statistiken som hör till en viss skatteutgift. Vi har fått god hjälp av Skatteverket i att försöka göra uppskattningarna, men har ändå sett stora skillnader gentemot skrivelsen.

Vi bedömer att det finns ett värde i att hålla vår rapportering så nära skrivelsen som möjligt, och har valt att utgå från de totala utgifterna i denna. På grund av de stora skillnaderna mot de övriga källorna vi beaktat har vi behövt göra grova antaganden om hur stor andel av den totala skatteutgiften för punktskatterna (i huvudsak energi- och koldioxidskattenedsättningar) som går till företag och andra juridiska personer. Antagandena är utredningens egna. Det innebär också att dessa utgifter bör tolkas med särskilt stor försiktighet.

I huvudsak har det antagits att skatteutgifterna till företag och andra juridiska personer är lika med den totala skatteutgiften. Några undantag från detta görs dock.

För energiskattebefrielse för elförbrukning vid bandrift har det antagits att 10 procent går till företag och andra juridiska personer. Detta då infrastrukturförvaltaren ska anses förbruka elen, utom om den förbrukats inom ramen för en grundläggande tjänst då den anses förbrukad av tjänsteleverantören (11 kap. 18 § första stycket lagen [1994:1776] om skatt på energi). Då Trafikverket är den överlägset största infrastrukturförvaltaren har därför antagits att majoriteten av nedsättningen tillgodogörs myndigheten.

För energi- och koldioxidskattebefrielse på bränsle vid bandrift antar vi att operatörerna själva står för bränslet och därmed tillgodoräknas skattebefrielsen. 50 procent har antagits tillgodogöras företag och andra juridiska personer.

För energiskattebefrielsen för naturgas och gasol som drivmedel har vi antagit att 86 procent går till företag och andra juridiska personer. Vi baserar detta på rapporten Beräkningskonventioner 2023, som ges ut av Skatteekonomiska enheten i Finansdepartementet, där det antas att 86 procent av naturgasen inom transporter förbrukas av företag (s. 129). För nedsatt energiskatt på el i vissa kommuner har antagits att 29 procent går till företag. Vi baserar även detta på rapporten om beräkningskonventioner, där tjänsteföretag beräknas stå för 29 procent av skattebasen för el (s. 133).

4.8 Resultat av kartläggningen

Detta avsnitt sammanfattar de statliga stöd till företag och andra juridiska personer som vi identifierat i vårt arbete. Stöden sammanfattas utifrån vilken typ av stödändamål det rör sig om, utgiftsområde, beslutande myndighet eller organisation samt vilka de 20 utgiftsmässigt största stöden är. Slutligen redovisas också mer detaljerad statistik för de totala utgifterna per ändamål. I tabellerna redovisas utgifterna fördelat på företag, inklusive enskilda näringsidkare, och andra juridiska personer (i tabellerna benämnt som ”Utgifter till företag och org.”), totalt till alla som mottagit stödet (i tabellerna benämnt som ”Totala utgifter”) samt de totala utestående åtagandena oavsett mottagare. I förekommande fall redovisas också det totala antalet stöd per t.ex. ändamål. Ett streck (-) i tabellerna betyder att det inte fanns utgifter eller utestående åtaganden det relevanta budgetåret. Där 0,00 anges betyder detta att utgifterna eller det utestående åtagandet

var större än noll, men mindre än 0,005 miljarder kronor, varför beloppet avrundats nedåt till 0,00. Utgifterna uttrycks i prisår 2020 eller 2021. En fullständig lista över stöden ges i *bilaga 2*.

När det gäller resultatet av kartläggningen bör listan inte ses som uttömmande, eftersom den endast innehåller de stöd vi identifierat i vårt arbete. Det går inte att utesluta att vi missat stöd, inkluderat stöd som av någon anledning inte bör vara med eller listat enskilda stöd på fel detaljnivå.

Eftersom 2021 är i fokus för de flesta stöden i kartläggningen får pandemirelaterade utgifter ett stort genomslag i de totala utgifterna, vilket bör tas i beaktande om stöden jämförs mellan grupper eller år.

Uppgifterna bygger i hög utsträckning på de förfrågningar vi beskrivit i metodavsnitten. Möjligheten att göra en ingående kvalitetsgranskning av de insamlade uppgifterna har varit begränsade till följd av den stora mängden stöd, och i vissa fall kan avvikelser finnas mot t.ex. årsredovisningar. Det har funnits begränsat med tid att ställa uppföljande frågor om orsakerna till dessa avvikelser. Särskilt utgifterna till företag och andra juridiska personer kan vara behäftade med osäkerhet eftersom möjligheten att särredovisa och bryta ner utgifter skiljer sig åt mellan myndigheter. Trots eventuella avvikelser och potentiella felkällor bedömer vi att uppgifterna är tillräckligt tillförlitliga för att användas i betänkandet.

Totalt har 537 stöd identifierats inom ramen för vår kartläggning med beräknade utgifter om totalt 158,8 miljarder kronor. Detta inkluderar även pandemirelaterade stöd och utgifter. Av dessa beräknas 129 miljarder kronor utgöra utgifter på statsbudgetens utgiftssida och motsvarar, oaktat att vissa utgifter avser budgetåret 2020, cirka 8,3 procent av de takbegränsade utgifterna i 2021 års statsbudget. Utgifter för EU-relaterade stöd som härrör från EU-budgeten eller genom statlig medfinansiering beräknas utgöra 17,8 miljarder kronor. Övriga utgifter utgörs av skatteutgifter (28,5 miljarder kronor) samt fonder och Interreg-program (1,4 miljarder kronor). För de identifierade stöden som rör utlåning och garantier beräknas den utestående lånefordran uppgå till 0,4 miljarder kronor och de utfärdade garantierna till 272 miljarder kronor.

Utgifterna till företag och andra juridiska personer beräknas uppgå till totalt 123,4 miljarder kronor. På statsbudgetens utgiftssida beräknas stöd om 95,7 miljarder kronor betalas ut, vilket motsvarar

6,2 procent av de takbegränsade utgifterna i 2021 års statsbudget. Utgifter för EU-relaterade stöd beräknas utgöra 15,2 miljarder kronor.

Summan 95,7 miljarder kronor kan jämföras med de från staten lämnade bidragen till företag och andra juridiska personer om 113 miljarder kronor i 2021 års prisnivå som redovisats i figur 4.1 (123 miljarder kronor i figuren, som är uttryckt i 2022 års prisnivå). Skillnaden på drygt 17 miljarder kan förefalla stor och leda till att resultatet av vår kartläggning kan ifrågasättas. Det är dock viktigt att komma ihåg att vår kartläggning bl.a. utelämnat stöd som inte föregås av en ansökan eller som upphandlas. Det innebär t.ex. att statens årliga bidrag till Samhall AB (6,6 miljarder kronor 2021 enligt Kammarkollegiets årsredovisning 2021) och upphandlade arbetsförmedlingstjänster och utbildningar (5,6 miljarder kronor enligt Arbetsförmedlingens årsredovisning 2021) ingår i figuren, men inte i kartläggningen. Fler liknande utgifter lär finnas, vilket gör att skillnaden mellan kartläggningen och figuren lär vara liten.

Av stöden på statsbudgetens utgiftssida är en grov uppskattning att cirka 17 miljarder kronor (26 stöd) härrör från stöd som endast inrättades för att hantera covid-19-pandemin och 21 miljarder kronor från de kraftiga förstärkningarna av stödet vid korttidsarbete och ersättning för höga sjuklönekostnader (dvs. utöver en grov uppskattning av vad som skulle varit normala nivåer). Vår bästa uppskattning är att kartläggningen skulle omfattat cirka 511 stöd med totala utgifter om 120,5 miljarder kronor om den gjorts ett normalår, dvs. utan covid-19-pandemin. Det går inte att utesluta att även andra stöd har förstärkts med anledning av pandemin, och därmed är större än under ett normalår. De pandemistödsrelaterade utgifterna till företag och andra juridiska personer beräknas uppgå till 17 miljarder kronor för stöd som endast inrättades för pandemin och 16 miljarder kronor för stöd som såg kraftiga förstärkningar.

4.8.1 De flesta och största stöden finns inom näringslivsområdet

Tabell 4.2 sammanfattar de identifierade stöden per ändamål (t.ex. hälso- och sjukvård, jordbruk och kulturell verksamhet) och är uppdelad på antal stöd respektive totalkostnad. Ändamålen baseras på indelningen COFOG 1999 (Classification of Functions of Government), som är en internationell klassifikation där den offentliga sek-

torns utgifter grupperas efter ändamål. Definitionerna av respektive ändamål framgår i Statistiska Centralbyråns klassifikationsdatabas. I den realekonomiska fördelningen klassificeras alla anslagsposter utifrån sitt syfte eller funktion, och vi har så långt som möjligt klassificerat stöden enligt denna ändamålsindelning. Det förekommer dock att ändamålet med vissa stöd inte stämmer överens med anslagspostens klassifikation, inte minst om flera stöd med olika ändamål delar anslagspost. I förekommande fall har vi därför justerat stödets klassificering för att åstadkomma en mer rättvisande redovisning.

Tabell 4.2 Sammanfattning av statliga stöd per ändamål, miljarder kronor

	Utgifter till företag och org.	Totala utgifter	Totala utestående åtaganden	Antal stöd
Allmän offentlig förvaltning	0,6	0,6	0,2	8
Bostadsförsörjning och samhällsutveckling	6,6	6,8	14,1	10
Fritidsverksamhet, kultur och religion	9,8	10,4	0,8	170
-varav fritids- och idrottsverksamhet	*2,5*	*2,5*	-	*29*
-varav kulturell verksamhet	*4,3*	*4,9*	*0,1*	*104*
-varav radio-, TV- och förlagsverks.	*1,0*	*1,0*	*0,1*	*6*
-varav religiös verks. och annan samhällsverks.	*1,9*	*2,0*	*0,6*	*31*
Försvar	0,2	0,2	0,0	4
Hälso- och sjukvård	0,4	0,5	-	16
Miljöskydd	0,5	1,0	1,5	14
Näringslivsfrågor	85,8	100,0	34,7	236
-varav bränsle och energi	*24,8*	*27,8*	*2,6*	*34*
-varav fiske och jakt	*0,2*	*0,2*	*0,2*	*38*
-varav jordbruk	*13,7*	*14,3*	*7,3*	*66*
-varav övergrip. arbetsmarknadsfrågor	*25,1*	*32,0*	*12,4*	*36*
-varav övergrip. handels- och näringslivsfr.	*17,2*	*20,5*	*11,0*	*48*
-varav övriga under näringslivsfrågor	*4,7*	*5,3*	*1,2*	*14*
Samhällsskydd och rättsskipning	0,1	0,2	0,2	6
Socialt skydd	10,3	15,8	3,3	5
Utbildning	9,2	23,4	19,1	68
Summa	**123,4**	**158,8**	**73,9**	**537**

Källa: Egna insamlade uppgifter enligt metodavsnitten samt egna bearbetningar.

Stöden redovisas i huvudsak på den högsta nivån (tvåsiffrig nivå i COFOG). I de fall ett ändamål innehåller många stöd specificeras också vissa ändamål på lägre nivå (tresiffrig nivå i COFOG). Även skatteutgifter, fonder samt statliga garantier och utlåning har delats in i ändamål. Det är värt att poängtera att namnet syftar till att beskriva ändamålen på en övergripande nivå. Det innebär att stöd som sorteras in under t.ex. näringslivsfrågor inte per definition bör betraktas som ett näringslivsstöd. Ett exempel är Arbetsförmedlingens subventionerade anställningar som kategoriseras inom övergripande arbetsmarknadsfråga, som i sin tur sorteras in under näringslivsfrågor.

Som framgår av tabell 4.2 kan majoriteten av alla stöd sorteras in under något av ändamålen näringslivsfrågor eller fritidsverksamhet, kultur och religion. Stöden som avser näringslivsfrågor utgör dock en betydligt större andel av de totala utgifterna. De stöden utgör 44 procent av det totala antalet stöd, medan deras andel av de totala utgifterna är 63 procent. På motsvarande sätt bedöms stöden inom fritidsverksamhet, kultur och religion uppgå till 32 procent av det totala antalet stöd och 7 procent av de totala utgifterna. I viss mån beror skillnaderna på vad vi valt att betrakta som ett enskilt stöd, men i hög utsträckning är stöden på näringslivsområdet större i ekonomiska termer. En stor del av de pandemirelaterade stöden återfinns också inom näringslivsområdet, vilket gör att utgifterna inte är fullt jämförbara med ett normalår.

4.8.2 Stöden är främst koncentrerade till vissa utgiftsområden

Tabell 4.3 sammanfattar stöden per utgiftsområde eller annan utgiftstyp som skatteutgifter, fonder, garantier eller utlåning. Den övergripande bilden är att de flesta stöd och utgifter är koncentrerade till en handfull av de totalt 27 utgiftsområdena. Därutöver är tendensen liknande som i tabell 4.2, dvs. att majoriteten av stöden återfinns på de utgiftsområden som är närmast relaterade till ändamålen näringslivsfrågor (utgiftsområdena 14, 19, 21, 23 och 24) respektive fritidsverksamhet, kultur och religion (utgiftsområde 17). Det finns dock stöd inom dessa ändamål som inordnats under andra utgiftsområden. Ett exempel är sjöfartsstödet som tillhör utgiftsområde 22 Kommunikationer.

Även om den absoluta majoriteten av stöden ges på statsbudgetens utgiftssida beräknas 57 stöd ges i form av skatteutgifter, genom fonder eller i form av statliga garantier och utlåning. Skatteutgifterna är också den utgiftstyp som har de enskilt högsta utgifterna. I övrigt utmärker sig utgiftsområde 24 Näringsliv, 14 Arbetsmarknad och arbetsliv och 16 Utbildning och universitetsforskning. De fem största utgiftsområdena och utgiftstyperna i termer av totala stödutgifter beräknas stå för cirka 69 procent av de totala utgifterna i kartläggningen.

Tabell 4.3 Sammanfattning av statliga stöd per utgiftsområde eller annan utgiftstyp, miljarder kronor

	Utgiftsområde / utgiftstyp	Utgifter till företag och org.	Totala utgifter	Totala utestående åtaganden	Antal stöd
1	Rikets styrelse	1,2	1,2	0,1	13
2	Samhällsekonomi […]	-	-	-	0
3	Skatt, tull och exekution	-	-	-	0
4	Rättsväsendet	0,0	0,1	0,2	5
5	Internationell samverkan	0,0	0,0	0,0	1
6	Försvar och samhällets krisberedskap	0,2	0,2	0,1	7
7	Internationellt bistånd	0,4	0,4	0,1	5
8	Migration	0,0	0,1	0,1	2
9	Hälsovård, sjukvård och social omsorg	1,7	1,8	1,1	23
10	Ekonomisk trygghet vid sjukdom […]	10,0	14,6	-	4
11	Ekonomisk trygghet vid ålderdom	-	-	-	0
12	Ekonomisk trygghet för familjer […]	-	-	-	0
13	Jämställdhet och nyanlända […]	0,5	0,6	0,0	14
14	Arbetsmarknad och arbetsliv	14,6	22,1	15,5	22
15	Studiestöd	0,0	0,0	-	1
16	Utbildning och universitetsforskning	4,8	19,2	21,6	47
17	Kultur, medier, trossamfund och fritid	11,8	13,1	0,2	167
18	Samhällsplanering […]	3,8	3,8	9,1	5
19	Regional utveckling	1,0	1,7	3,7	16
20	Allmän miljö- och naturvård	2,4	3,0	5,4	16
21	Energi	0,5	1,6	2,0	4
22	Kommunikationer	4,7	5,3	1,2	10
23	Areella näringar, landsbygd […]	14,1	14,7	7,6	105
24	Näringsliv	24,0	25,4	3,6	19
25	Allmänna bidrag till kommuner	-	-	-	0
26	Statsskuldsräntor m.m.	-	-	-	0
27	Avgiften till Europeiska unionen	-	-	-	0
	Delsumma utgiftsområde 1–27	**95,7**	**129,0**	**71,7**	
	Skatteutgifter	26,7	28,5	-	24
	Fonder och Interreg-program	1,0	1,4	2,2	15
	Garantier och utlåning	-	-	-	18
	Summa	**123,4**	**158,8**	**73,9**	

Anm.: Summan av antalet stöd i de enskilda utgiftsområdena är större än antalet unika stöd i tabell 4.2, eftersom ett stöd kan belasta flera utgiftsområden. För att undvika dubbelräkning summeras inte antalet stöd.

Källa: Egna insamlade uppgifter enligt metodavsnitten samt egna bearbetningar.

4.8.3 De flesta statliga stöden hanteras av statliga myndigheter

Tabell 4.4 redovisar stöden utifrån hur många och hur stora stöd respektive myndighet eller annan organisation hanterar. De 21 länsstyrelserna redovisas i tabellerna som en myndighet. Tabellen är sorterad utifrån de totala utgifterna för stöden som respektive myndighet hanterar.

Flera stöd inom Landsbygdsprogrammet delas mellan två eller flera myndigheter: länsstyrelserna, Sametinget, Skogsstyrelsen, Statens jordbruksverk och Tillväxtverket. I tabell 4.4 har utgifterna i dessa stöd fördelats på respektive myndighet, utifrån de uppgifter om stödutgifter vi fått från Statens jordbruksverk. Motsvarande fördelning har inte funnits för utestående åtaganden. De totala utestående åtagandena i respektive stöd har därför fördelats utifrån hur stor andel av utgifterna respektive myndighet haft i stödet 2020. Utöver Landsbygdsprogrammet finns ett fåtal ytterligare stöd med delat ansvar. Respektive stödgivare har tillgodoräknats sin del av stödet i tabell 4.4.

Totalt bedöms 88 organisationer hantera statliga stöd till företag och andra juridiska personer, inklusive de 21 länsstyrelserna. Av de 88 organisationerna är 81 statliga myndigheter eller nämnder och 7 andra typer av organisationer. De senare är Folkbildningsrådet, Sveriges Riksidrottsförbund, SISU Idrottsutbildarna, Svenska filminstitutet, Svenska kyrkan, Svenskt friluftsliv och Sveriges författarfond. I likhet med mönstren i tabell 4.2 och tabell 4.3 tenderar myndigheter med fler stöd också vara förknippade med högre utgifter. De största utgifterna finns hos Skatteverket, Arbetsförmedlingen, länsstyrelserna och Försäkringskassan. Medan de tre förstnämnda myndigheterna vardera bedöms hantera mellan 20 och 55 av de stöd som ingår i vår kartläggning, hanterar den fjärde, Försäkringskassan, endast fem stöd. Hos Försäkringskassans härrör 99 procent av utgifterna från ett enskilt stöd: ersättning för höga sjuklönekostnader. Det motsatta förhållandet, där en myndighet har förhållandevis små utgifter för ett stort antal stöd, syns t.ex. hos Sametinget, Skogsstyrelsen och Socialstyrelsen.

Tabell 4.4 Sammanfattning av stöd per organisation, miljarder kronor

Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till ftg och org.	Totala utgifter	Totala utest. åtaganden	Antal stöd
Skatteverket	36,66	38,46	-	26
Arbetsförmedlingen	14,19	20,83	12,33	20
Länsstyrelse	13,85	14,85	17,69	55
Försäkringskassan	10,05	14,65	-	5
Statens skolverk	2,23	14,41	9,98	30
Tillväxtverket	9,02	9,72	4,29	29
Statens jordbruksverk	8,59	8,96	1,08	68
Folkbildningsrådet	4,04	4,69	0,04	14
Trafikverket	3,19	3,64	1,04	10
Verket för innovationssystem	2,40	3,60	3,22	1
Myndigheten för yrkeshögskolan	2,39	3,57	9,03	12
Statens kulturråd	2,74	3,23	-	40
Sveriges Riksidrottsförbund	2,42	2,42	-	26
Statens energimyndighet	1,06	2,19	3,63	10
Naturvårdsverket	1,92	2,14	3,93	10
Post- och telestyrelsen	1,56	1,72	0,24	3
Rådet för Europeiska socialfonden	0,29	1,15	3,13	1
Rymdstyrelsen	0,17	1,13	2,60	1
Myndigheten för press, radio och tv	0,99	0,99	0,12	5
Svenska filminstitutet	0,85	0,85	0,02	42
Arvsfondsdelegationen	0,78	0,81	0,56	2
Socialstyrelsen	0,74	0,74	-	14
Myndigheten för ungdoms- och civil-samhällesfrågor	0,51	0,51	-	9
Svenska kyrkan	0,43	0,43	0,03	1
Specialpedagogiska skolmyndigheten	0,20	0,37	0,03	8
Boverket	0,19	0,25	0,23	8
Regeringen	0,25	0,25	-	1
Delegationen mot segregation	0,06	0,24	0,01	1
Partibidragsnämnden	0,18	0,18	0,00	2
Folkhälsomyndigheten	0,17	0,17	-	7
Styrelsen för internationellt utveck-lingssamarbete (Sida)	0,11	0,12	0,13	1
SISU Idrottsutbildarna	0,12	0,12	-	2
Migrationsverket	0,01	0,12	0,15	2
Sametinget	0,12	0,12	0,01	26
Arbetsmiljöverket	0,11	0,11	0,02	1
Polismyndigheten	0,01	0,11	0,17	2

Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till ftg och org.	Totala utgifter	Totala utest. åtaganden	Antal stöd
Myndigheten för stöd till trossamfund	0,10	0,10	-	6
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	0,09	0,09	-	2
Försvarsmakten	0,08	0,08	0,01	2
Skogsstyrelsen	0,06	0,07	0,08	9
Livsmedelsverket	0,06	0,06	-	5
Riksantikvarieämbetet	0,03	0,05	-	5
Svenskt Friluftsliv	0,05	0,05	-	1
Konstnärsnämnden	0,04	0,04	-	7
Svenska institutet	0,03	0,04	0,01	3
Strålsäkerhetsmyndigheten	0,01	0,04	0,06	3
Jämställdhetsmyndigheten	0,03	0,03	-	2
Brottsoffermyndigheten	0,03	0,03	0,03	1
Statens musikverk	0,02	0,02	-	1
Folke Bernadotteakademin	0,02	0,02	0,01	1
Statens försvarshistoriska museer	0,02	0,02	-	1
Kammarkollegiet	0,02	0,02	-	2
Brottsförebyggande rådet	0,01	0,02	-	2
Konsumentverket	0,02	0,02	-	1
Sveriges författarfond	0,02	0,02	0,00	2
Kriminalvården	0,01	0,01	-	1
Samefonden	0,00	0,01	-	1
Universitets- och högskolerådet	-	0,01	-	1
Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket	0,01	0,01	-	1
Riksarkivet	0,01	0,01	-	1
Statens maritima och transport-historiska museer	0,01	0,01	-	2
Myndigheten för tillgängliga medier	0,01	0,01	-	1
Institutet för språk och folkminnen	0,01	0,01	-	1
Nämnden för hemslöjdsfrågor	0,00	0,00	-	1
Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd	0,00	0,00	-	1
Exportkreditnämnden	Garantier	Garantier	Garantier	10
Riksgäldskontoret	Garantier	Garantier	Garantier	4
Svenska kraftnät	Utlåning	Utlåning	Utlåning	1
Summa	**123,4**	**158,8**	**73,9**	

Anm.: Summan av antalet stöd summeras inte eftersom ett stöd kan beslutas av flera myndigheter eller organisationer.
Källa: Egna insamlade uppgifter enligt metodavsnitten samt egna bearbetningar.

4.8.4 De 20 största stöden står för ungefär 60 procent av utgifterna

Tabell 4.5 listar de 20 största stöden, vilka tillsammans uppskattas ha utgifter om 100,3 miljarder kronor. Detta motsvarar cirka 63 procent av de totala utgifterna i vår kartläggning. Det största stödet, ersättning för höga sjuklönekostnader, står för cirka 9 procent av de totala utgifterna i vår kartläggning. Av de myndigheter som hanterar de 20 största stöden utmärker sig Skatteverket och Arbetsförmedlingen, som tillsammans ansvarar för 8 av de 20 största stöden i vår kartläggning.

Fem pandemirelaterade stöd återfinns i tabellen: ersättning för höga sjuklönekostnader, omställningsstöd, stöd vid korttidsarbete, omsättningsstöd till enskilda näringsidkare och särskilda behov i kulturlivet. Ersättning för höga sjuklönekostnader, omställningsstöd och stöd vid korttidsarbete utgör också tre av de fyra största stöden. Det är inte uppenbart att något dessa fem stöd skulle finnas med i motsvarande tabell vid ett år utan pandemieffekter, allt annat lika. Utgifterna för ersättning för höga sjuklönekostnader uppgick 2019, dvs. året innan pandemin inträffade, till 1,09 miljarder, vilket innebär att stödet inte skulle kommit med i tabellen om utgifterna varit desamma 2021 som 2019. Omställnings- och omsättningsstöden samt särskilda behov i kulturlivet hade sannolikt inte funnits 2021 om det inte varit pandemi. Stödet vid korttidsarbete fanns inte 2019 i den form som motsvarade stödet under pandemin, men Utredningen om ett mer konkurrenskraftigt system för stöd vid korttidsarbete presenterade i sitt delbetänkande (SOU 2018:66) ett motsvarande förslag som föreslogs träda i kraft 1 januari 2020. Statens årliga kostnader för stödet beräknades uppgå till 300–600 miljoner kronor årligen, vilket innebär att inte heller stödet vid korttidsarbete i detta hypotetiska scenario skulle kommit med.

De fem stöd i vår kartläggning som skulle ta de pandemirelaterade stödens plats på listan, dvs. de stöd som storleksmässigt ligger på plats 21-25 i kartläggningen, är lönebidrag för utveckling i anställning (1,71 miljarder kronor), energiskattebefrielse för biodrivmedel utanför reduktionsplikten (1,62 miljarder kronor), stöd till lokala klimatinvesteringar, Klimatklivet, (1,61 miljarder kronor), statligt stöd för utbyggnad av bredbandsinfrastruktur (1,53 miljarder kronor) och

statsbidrag till skolhuvudmän som inrättar karriärsteg för lärare, karriärtjänster (1,52 miljarder kronor).

Tabell 4.5 De 20 största stöden sett till total utgift, miljarder kronor

		Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och org.	Totala utgifter
1.	Ersättning för höga sjuklönekostnader	Försäkringskassan	10,0	14,5
2.	Nedsatt energiskatt på el inom industrin	Skatteverket	14,2	14,2
3.	Omställningsstöd	Skatteverket	9,9	9,9
4.	Stöd vid korttidsarbete	Tillväxtverket	7,8	7,8
5.	Statsbidrag för stärkt likvärdighet och kunskapsutveckling (Likvärdig skola)	Statens skolverk	0,6	6,2
6.	Lönebidrag för trygghet i anställning	Arbetsförmedlingen	4,1	5,3
7.	Lönebidrag för anställning	Arbetsförmedlingen	3,6	4,3
8.	Gårdsstöd (Europeiska garantifonden för jordbruket 2014–2023)	Statens jordbruksverk	3,8	3,8
9.	Energiskattebefrielse för biobränsle m.m. för uppvärmning	Skatteverket	3,8	3,8
10	Statligt investeringsstöd för hyresbostäder och bostäder för studerande	Länsstyrelserna	3,7	3,7
11	Extratjänster	Arbetsförmedlingen	0,5	3,7
12	Forskningsfinansiering Vinnova	Verket för innovationssystem	2,4	3,6
13	Nystartsjobb	Arbetsförmedlingen	2,8	3,4
14	Statligt stöd för yrkeshögskoleutbildning, inkl. främjande av studerandes inflytande och stöd för utbildningar till trafikflygare	Myndigheten för yrkeshögskolan	2,1	3,2
15	Statsbidrag för höjda löner till lärare och förskollärare	Statens skolverk	0,5	2,7
16	Förgröningsstöd (Europeiska garantifonden för jordbruket 2014–2023)	Statens jordbruksverk	2,2	2,2
17	Nedsättning av arbetsgivaravgifter för personer som arbetar med forskning eller utveckling	Skatteverket	2,1	2,1
18	Statsbidrag till folkhögskolor – Verksamhetsbidrag	Folkbildningsrådet	1,6	2,1
19	Omsättningsstöd till enskilda näringsidkare	Sju länsstyrelser	2,1	2,1
20	Särskilda behov i kulturlivet	Statens kulturråd	1,9	1,9
		Summa	**79,4**	**100,3**

Källa: Egna insamlade uppgifter enligt metodavsnitten samt egna bearbetningar.

4.8.5 Utgifterna för och storleken på stöden skiljer sig både inom och mellan ändamål

Tabell 4.6 ger en övergripande bild av stöden, både på aggregerad nivå och per ändamål, genom att redovisa statistik rörande utgifterna till samtliga mottagare, uppdelat per ändamål i tabell 4.2. Av utrymmesskäl är vissa ändamål annorlunda namngivna. Tabellen avser utgifter för stöd på statsbudgetens utgiftssida, skatteutgifter och fonder med en utgift större än noll.

Både medel- och medianstödet skiljer sig kraftigt åt mellan ändamålen, enligt tabell 4.6. Precis som i figur 4.3 utmärker sig stödet ersättning för höga sjuklönekostnader, genom att medelutgiften är högst inom ändamålet socialt skydd. De övriga stöden inom ändamålet är betydligt mindre. I övrigt utmärker sig ändamålen övergripande arbetsmarknad med bl.a. anställningsstöd, bränsle och energi – som i flera fall handlar om skattebefrielse – samt bostadsförsörjning och samhällsutveckling där flera investeringsstöd till bostäder och för klimatåtgärder återfinns.

Trots det stora antalet stöd beräknas medelutgiften för stöd inom kulturell verksamhet vara klart mindre än medelutgiften sammantaget i samtliga stöd. Det beror, som nämndes ovan, på den breda floran av stöd som finns på området. Stöd av mindre storlek syns även särskilt i försvar, hälso- och sjukvård samt samhällsskydd och rättsskipning.

Tabell 4.6 Deskriptiv statistik rörande totala utgifter, miljoner kronor

	Medel	Std. avv.	Med.	Min	Max	Antal stöd
Allmän offentlig förvaltning	76	86	21	7,8	247	8
Bostadsförsörjning och samhälls-utveckling	849	1 211	188	1,6	3 682	8
Fritidsverksamhet, kultur och religion	61	175	12	-	1 865	170
-fritids- och idrottsverks.	*86*	*138*	*21*	*1,3*	*584*	*29*
-kulturell verksamhet	*47*	*190*	*9*	*-*	*1 865*	*104*
-radio-, TV- och förlagsverks.	*166*	*234*	*78*	*5,6*	*679*	*6*
-religiös verks. och samhällsverks.	*64*	*121*	*15*	*0,6*	*597*	*31*
Försvar	44	17	46	22,8	62	4
Hälso- och sjukvård	29	26	19	0,5	95	16
Miljöskydd	71	70	55	5,3	266	14
Näringslivsfrågor	459	1 468	29	-	14 150	218
-bränsle och energi	*868*	*2 495*	*190*	*-*	*14 150*	*32*
-fiske och jakt	*5*	*8*	*3*	*-*	*49*	*38*
-jordbruk	*216*	*577*	*34*	*-*	*3 849*	*66*
-övergrip. arbetsmarknad	*889*	*1 781*	*64*	*0,5*	*7 839*	*36*
-övergrip. handel- och näringslivs	*602*	*1 770*	*85*	*0,4*	*9 932*	*34*
-varav övriga näringslivsfrågor	*443*	*548*	*100*	*5,7*	*1 532*	*12*
Samhällsskydd och rättsskipning	29	30	15	9,2	95	6
Socialt skydd	3 152	5 680	117	1,9	14 479	5
Utbildning	344	934	51	0,7	6 180	68
Alla stöd	**307**	**1 220**	**21**	**-**	**14 479**	**517**

Anm.: Std.avv. = Standardavvikelse. Med. = Median. Tabellen exkluderar statlig utlåning och garantier, eftersom dessa normalt inte har utgifter på samma sätt som stöd som finansieras via t.ex. anslag, samt två skatteutgifter där utgiften inte gått att beräkna. Av denna anledning skiljer sig det totala antalet stöd mellan denna och tabell 4.2.

Källa: Egna insamlade uppgifter enligt metodavsnitten samt egna bearbetningar.

5 Stödens konstruktioner och riskfaktorer för att stöden missbrukas

5.1 Inledning

Enligt direktiven ska vi som ett andra led i kartläggningen

- analysera hur stöden är konstruerade, bl.a. de villkor som ställs upp för att beviljas stöd, och
- analysera vilka konstruktioner, t.ex. vilka stödvillkor, som utgör riskfaktorer för att stöden missbrukas.

I detta kapitel redogör vi för hur vi gått till väga när vi analyserat stödens konstruktioner och identifierat riskfaktorer samt redovisar resultatet av analysen. Av direktiven framgår inte vad som avses med att ett stöd missbrukas. Vi anser att ett stöd kan missbrukas i två situationer, antingen när en sökande tillskansar sig ett stöd som denne inte har rätt till eller med för högt belopp, eller när en stödmottagare använder ett stöd för ett annat ändamål än vad stödet har beviljats för.

5.2 Metod för att analysera stödens konstruktioner och identifiera riskfaktorer

5.2.1 Utgångspunkter för arbetet

Som framgår i kapitel 4 har det varit ett omfattande arbete att kartlägga statliga stöd till företag och andra juridiska personer. Vi har totalt identifierat cirka 530 enskilda stöd. Mot bakgrund av det stora antalet stöd har det inte varit möjligt att analysera samtliga av dessa.

För att kunna genomföra en analys har vi därför valt ut ett antal stöd som vi analyserat närmare.

För att åstadkomma ett urval valde vi ut 120 av de stöd som vi i januari 2023 identifierade i kartläggningen. Vid urvalstidpunkten motsvarade dessa cirka 20 procent av stöden. Urvalet bestod till hälften av stöd som gav upphov till de största totala utgifterna. Skälet till detta var att vi ville få med de stöd där mest pengar betalas ut. Den andra halvan av urvalet bestod av stöd där vi försökte åstadkomma en god spridning vad gäller stödändamål, beslutande organisation och utgiftsområde. De största stöden valdes ut innan alla förfrågningar till myndigheter och organisationer, som beskrivits i kapitel 4, skickades ut. Vi hade därför inte en fullständig bild av stödens utgifter. För att göra vårt urval har vi därför också använt uppgifter om stödutgifter från de stödgivande organisationernas årsredovisningar. Listan över de största stöden kan därför skilja sig något från den lista som finns i kapitel 4.

Eftersom kartläggningsarbetet fortgått parallellt med analysarbetet har vissa stöd som från början valdes ut för analys fallit bort. Detta har t.ex. berott på att stöd slagits ihop för att åstadkomma bättre jämförbarhet i kartläggningen, att det framkommit att stöd inte varit sökbara under 2021 eller, i vissa fall, att vi vid vår analys bedömt att stödet inte betalas ut efter en ansökan, något som utgjorde ett led i den definition av statliga stöd som angavs i våra direktiv (se avsnitt 2.2.1). Av de 120 ursprungliga stöden vi tittat närmare på kvarstod slutligen 104 stöd (se *bilaga 4*).

Utredningen har genomfört möten med olika myndigheter och organisationer för att få en bild av stödsystemens brister och hur stöden skulle kunna utnyttjas. Detta har möjliggjort en mer fullständig bild av vilka riskfaktorer för missbruk som finns och har ökat förståelsen för de olika riskfaktorerna. För att få en mer heltäckande bild har även vissa riskfaktorer som kan sägas sakna betydelse för utredningens uppdrag, att föreslå ett effektivt straffrättsligt skydd, tagits med.

5.2.2 Urvalet har analyserats utifrån ett antal parametrar

Inom ramen för utredningens arbete har som nämnts ovan 104 av de 120 utvalda stöden kvarstått efter en inledande granskning. Även med det urvalet har det varit fråga om ett stort antal stöd. För att genomföra en närmare analys av stöden har vi avgränsat arbetet genom att titta på ett antal parametrar relaterade till hur stöden är konstruerade. Parametrarna, som har tagits fram efter möten med utbetalande myndigheter och organisationer, har formulerats som frågor som kan besvaras med ”ja” eller ”nej”. De paramaterar vi valt att granska är följande:

- Finns tydliga villkor för stödet?
- Är det tydligt avgränsat hur stödet får användas?
- Regleras vad ansökan ska innehålla?
- Finns det krav på vem som ska skriva under ansökan?
- Ska underlag bifogas?
- Ska ändrade förhållanden anmälas?
- Medges förskottsutbetalning?
- Betalas stödet ut endast efter redovisade kostnader?
- Krävs redovisning?
- Finns det någon möjlighet till återkrav?
- Finns det något straffansvar?
- Finns det någon underrättelseskyldighet?

I flera fall har vi varit i kontakt med beslutande myndighet eller organisation för att kunna förstå stödens konstruktion. Konstruktionerna har inte alltid gått att förstå genom att enbart analysera regelverket. Det har ibland inte varit möjligt att ange ”ja” eller ”nej” på de olika frågorna vid en granskning av stöden. Detta kan bl.a. bero på att frågan inte varit relevant för det aktuella stödet. Där det inte varit möjligt att svara ”ja” eller ”nej” har vi svarat ”oklart” eller ”ej relevant”. Utfallet av analysen redovisas under aktuell rubrik under avsnitt 5.3.

5.3 Resultatet av vår analys

Utifrån de möten vi genomfört och de parametrar vi tittat på har vi identifierat ett antal riskfaktorer för att stöd missbrukas. Vi har under arbetet försökt att gruppera riskfaktorerna utifrån vad de kan kopplas till. I det följande redovisas utredningens resultat i denna del.

Avsnittet ska inte ses som uttömmande vad gäller vilka riskfaktorer som finns, utan som en redovisning av de relevanta riskfaktorerna för att stöden missbrukas som vi uppmärksammat i vårt arbete.

5.3.1 Stödens konstruktioner

I detta avsnitt har vi samlat riskfaktorer som kan hänföras till den materiella regleringen. Det handlar om såväl stödegenskaper, dvs. hur stöden är konstruerade materiellt, som vilka uppgifter som krävs för att ansöka om ett stöd och vad det finns för förutsättningar för att verifiera dessa uppgifter.

Stödegenskaper

Avsaknad av reglering i form av lag, förordning eller föreskrift

Det förekommer att det för ett stöd inte finns någon reglering i form av lag, förordning eller föreskrift. Vissa stöd framgår enbart av regleringsbrev, vilket innebär att den beslutande myndigheten eller organisationen inte har några materiella regler att förhålla sig till när de beslutar om stöd. Avsaknaden av ytterligare reglering innebär att den utbetalande aktören har begränsad vägledning när det gäller handläggning av stödet. Möjligheterna att bedöma vad stödet får och inte får användas till minskar, och därmed också möjligheten att visa att ett visst stöd har missbrukats. Två exempel är projektbidrag för främjande av hemslöjdsfrågor som beslutas av Nämnden för hemslöjdsfrågor och stödet till ideella miljöorganisationer som Naturvårdsverket hanterar. Naturvårdsverkets stöd har dock inte omfattats av vår analys. (Se även Korrekta utbetalningar av statliga stöd till företag och andra juridiska personer, Statskontoret, 2023:19, s. 25.)

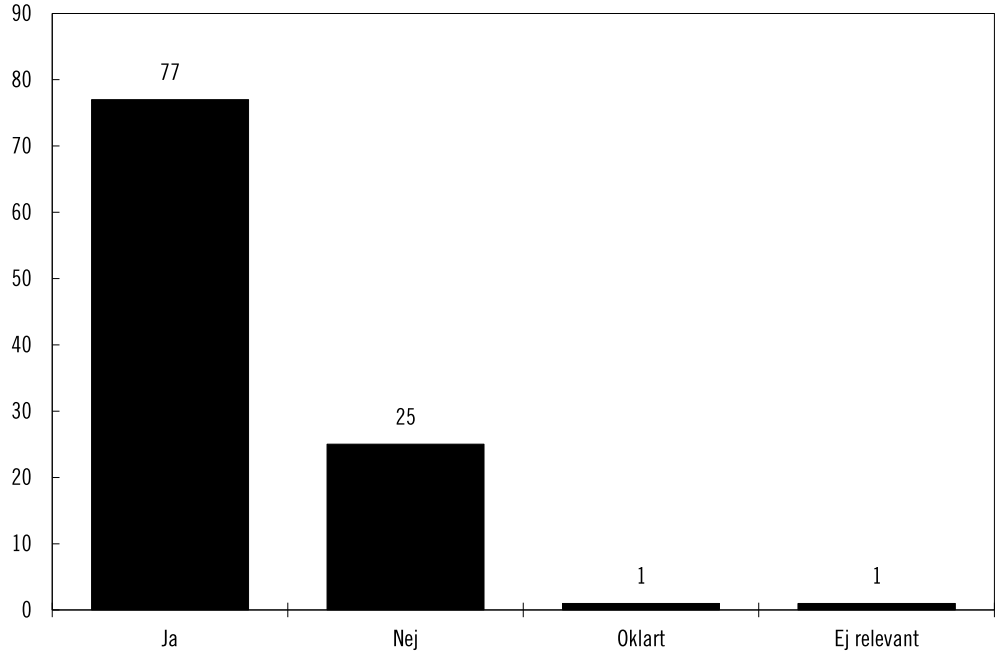
Otydliga eller generella regleringar

En utgångspunkt för ett fungerande stödsystem är att det finns en tydlig reglering för varje stöd som såväl den beslutande myndigheten eller organisationen som sökanden kan förhålla sig till. En otydlig eller för generell stödreglering innebär att utrymmet att avslå en ansökan är litet och att eventuella prioriteringar mellan ansökningar kan försvåras. En sådan reglering innebär även svårigheter att i efterhand kunna fastställa att ett stöd använts i strid med stödbeslutet eller att stödet på något annat sätt missbrukats. Ett exempel på en otydlig reglering är förordningen (2018:49) om statsbidrag för stärkt likvärdighet och kunskapsutveckling. Enligt förordningen lämnas statsbidrag för utökade insatser för stärkt likvärdighet och kunskapsutveckling i förskoleklassen, grundskolan och fritidshemmet. Det specificeras inte vad som avses med exempelvis likvärdighet vilket gör att regleringen blir vid. Det är även tillåtet att använda medlen för andra ändamål än vad huvudmannen ursprungligen angett i planen som bifogas vid ansökan om stöd. En otydlig reglering i lag eller förordning innebär även att den myndighet eller organisation som handlägger det aktuella stödet har små möjligheter att på föreskriftsnivå förtydliga villkoren för stödet. (Jfr Korrekta utbetalningar av statliga stöd till företag och andra juridiska personer, Statskontoret, 2023:19, s. 24.)

Det kan ibland finnas en tanke bakom en mer ”öppen” reglering. Exempelvis möjliggör det att den som beslutar kan göra en mer skönsmässig bedömning av de ansökningar som kommer in. Så är fallet när det gäller vissa av de stöd som Statens kulturråd beslutar om.

Under vårt analysarbete var en av de parametrar vi tittade på om stödet hade tydliga villkor. Utfallet av analysen framgår av figur 5.1. Majoriteten av de granskade stöden hade tydliga villkor men 25 av 104 stöd bedömdes sakna detta.

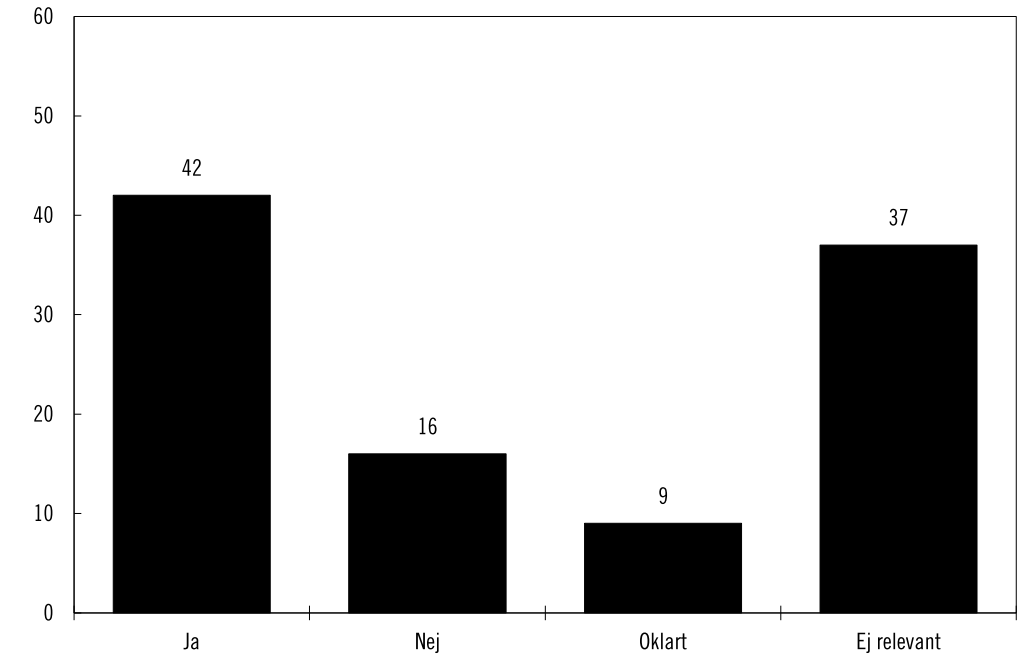
Figur 5.1 Finns tydliga villkor för stödet?

Källa: Egna insamlade uppgifter.

Det är vanligt att stöd inte bara anger för vilket ändamål beviljade stödmedel får användas utan också vilka utgifter beviljade medel får gå till. Denna konstruktion är vanlig när det gäller EU-stöd som tydligt reglerar vilka kostnader som är stödberättigade. Resultatet av vår analys framgår av figur 5.2. Det bör noteras att parametern inte var relevant i 37 av de granskade stöden. Med ej relevant menas att stöden inte utgår för något särskilt ändamål eller för någon åtgärd, utan i stället från att en sökande uppfyller vissa kriterier.

Figur 5.2 Tydligt avgränsat hur stödet får användas?

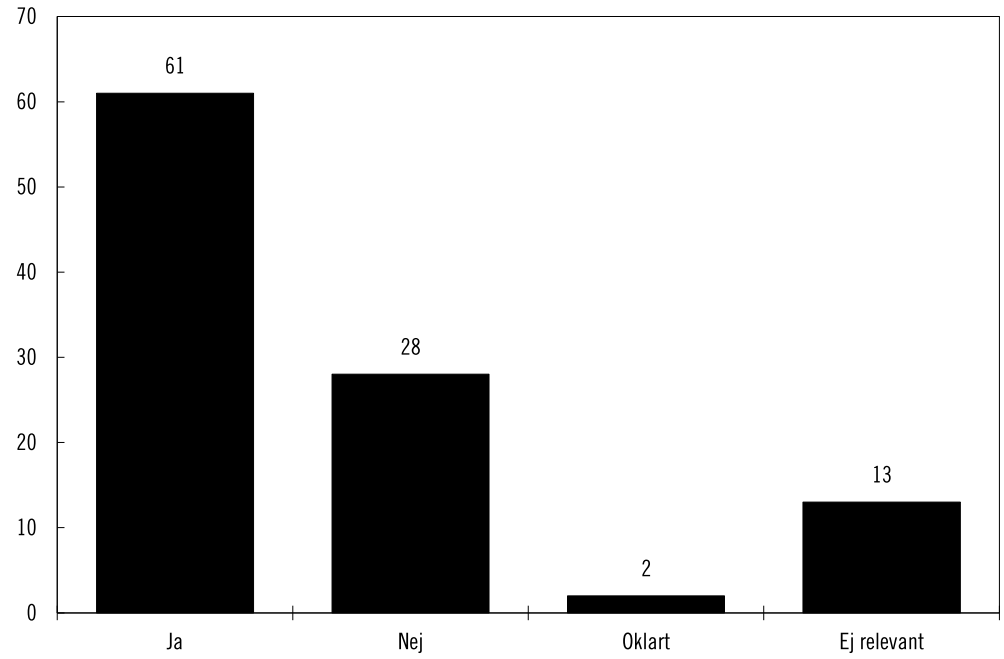

Källa: Egna insamlade uppgifter.

Ansökans innehåll

Utöver en tydlig reglering är det av vikt att det anges vad en ansökan ska innehålla. Det skiljer sig åt när det gäller om detta är reglerat eller inte. Ibland framgår det av en förordning eller föreskrifter vad en ansökan ska innehålla. Det förekommer också att det finns angivet i allmänna villkor eller på den beslutade myndighetens eller organisationens hemsida vad en ansökan ska innehålla utan att det finns något uttryckligt bemyndigande att meddela närmare föreskrifter om ansökans innehåll. Av de stöd vi analyserat angavs det vad ansökan skulle innehålla i 61 av de 104 stöden (se figur 5.3).

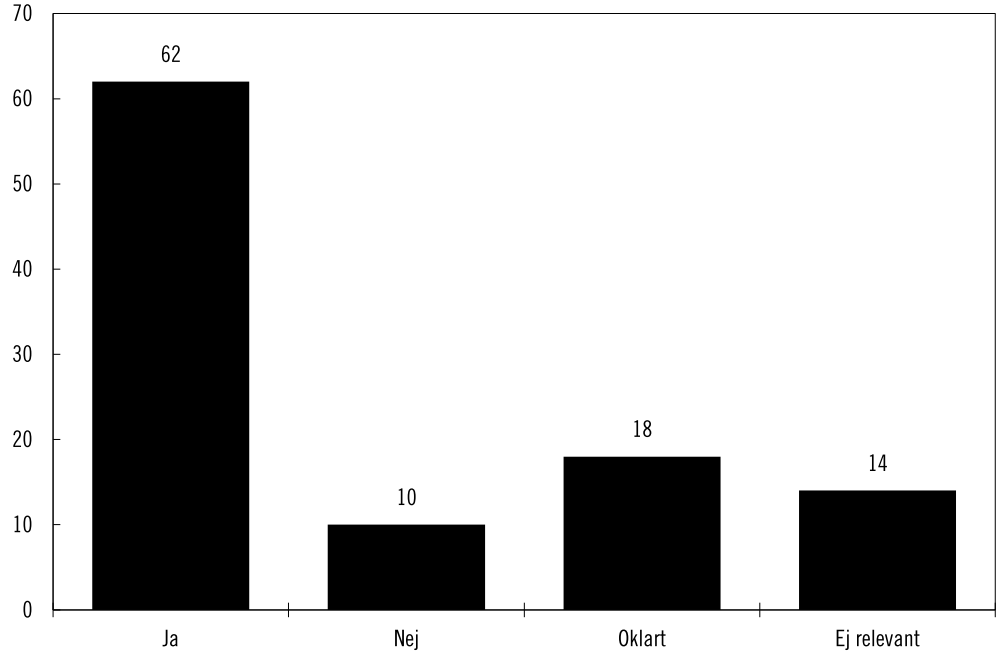
Figur 5.3 Finns det reglering om vad ansökan ska innehålla?

Källa: Egna insamlade uppgifter.

Ytterligare en parameter vi tittade på var om det skulle bifogas någon form av underlag till ansökan. Vi fann att så var fallet i 62 av de 104 stöden (se figur 5.4). Risken för att ett stöd missbrukas kan vara högre om regleringen inte ställer krav på att tillhandahålla underlag som gör det möjligt att säkerställa att den sökande följer regelverket. Det kan handla om att ställa krav på att bifoga organisationsrelaterade handlingar såsom årsredovisningar, F-skattsedel, bevis på att skatter betalats i tid eller intyg av en godkänd och auktoriserad revisor.

Figur 5.4 Ska underlag bifogas?

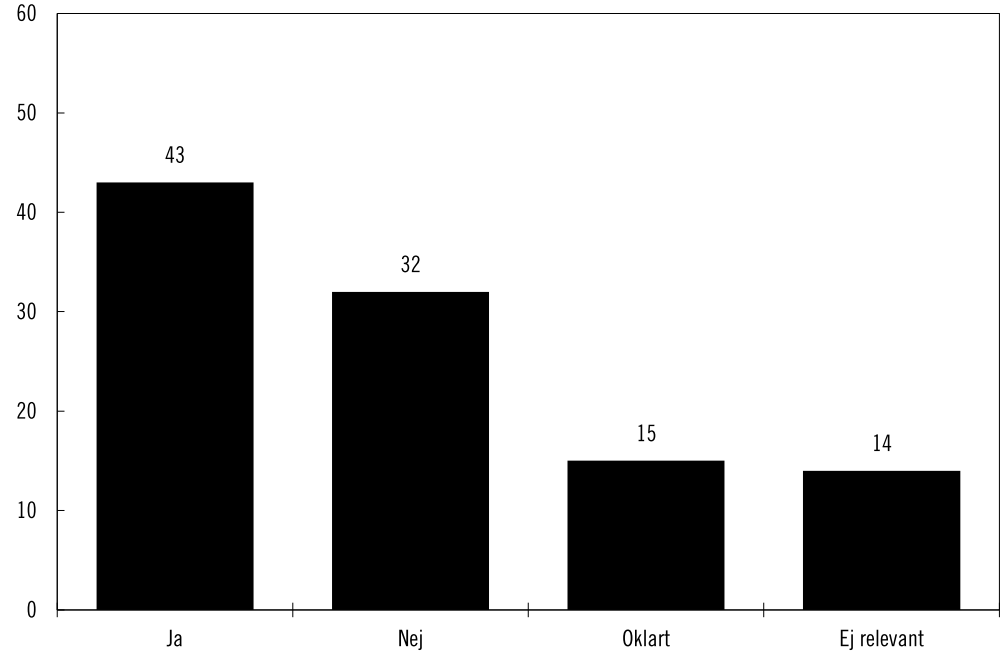
Källa: Egna insamlade uppgifter.

Ansvarig för ansökan

Det förekommer att det i stödförordningar anges att en behörig firmatecknare ska ge in eller underteckna ansökan. Vissa myndigheter har även e-tjänster för ansökningar om stöd där sökanden måste ange en utpekad person som ansvarig och som sedan signerar ansökan elektroniskt. Det är dock vanligt att det inte krävs att någon särskilt utpekad person undertecknar en ansökan. I vissa fall finns det inte något krav på att ansökan ska undertecknas över huvud taget. Att det saknas reglering om vem som ska ge in eller underteckna en ansökan kan utgöra en riskfaktor för att stöd missbrukas på så sätt att företaget utnyttjas av utomstående eller andra obehöriga för att söka ett bidrag. I de fall då ansökan inte undertecknas av en behörig firmatecknare kan det dessutom vara svårt att utreda vem som bär det straffrättsliga ansvaret för eventuellt felaktiga uppgifter.

Av de stöd vi analyserade fanns det reglerat vem som skulle underteckna ansökan i 43 av de 104 stöden (se figur 5.5).

Figur 5.5 Finns det krav på vem som ska skriva under ansökan?

Källa: Egna insamlade uppgifter.

Delat ansvar mellan olika aktörer

Det förekommer stöd som är konstruerade så att det är en myndighet eller organisation som beslutar om ett stöd och att det är en annan som betalar ut stödet, eller att ett stöd är uppdelat mellan flera olika beslutsorgan. Ett exempel är ersättning för höga sjuklönekostnader enligt lagen (1991:1047) om sjuklön där Skatteverket genomför beslut som Försäkringskassan har fattat. Denna risk pekade även Riksrevisionen på i sin rapport Lätt att göra fel – systemet för ersättning för höga sjuklönekostnader (RiR 2023:16). Det kan även förhålla sig så att en myndighets stöd är beroende av tillstånd som getts av en annan myndighet. Ett exempel på det senare är flera av Statens skolverks statsbidrag som riktar sig till fristående huvudmän som driver grundskolor eller gymnasieskolor, exempelvis statsbidraget för stärkt kunskapsutveckling (tidigare statsbidraget för likvärdig skola), se förordningen om statsbidrag för stärkt likvärdighet och kunskapsutveckling. I dessa situationer är det Skolinspektionen som beslutar om tillstånd att bedriva verksamheten, medan Statens skolverk beslutar om statsbidrag. En uppdelning av ansvar mellan flera olika aktörer

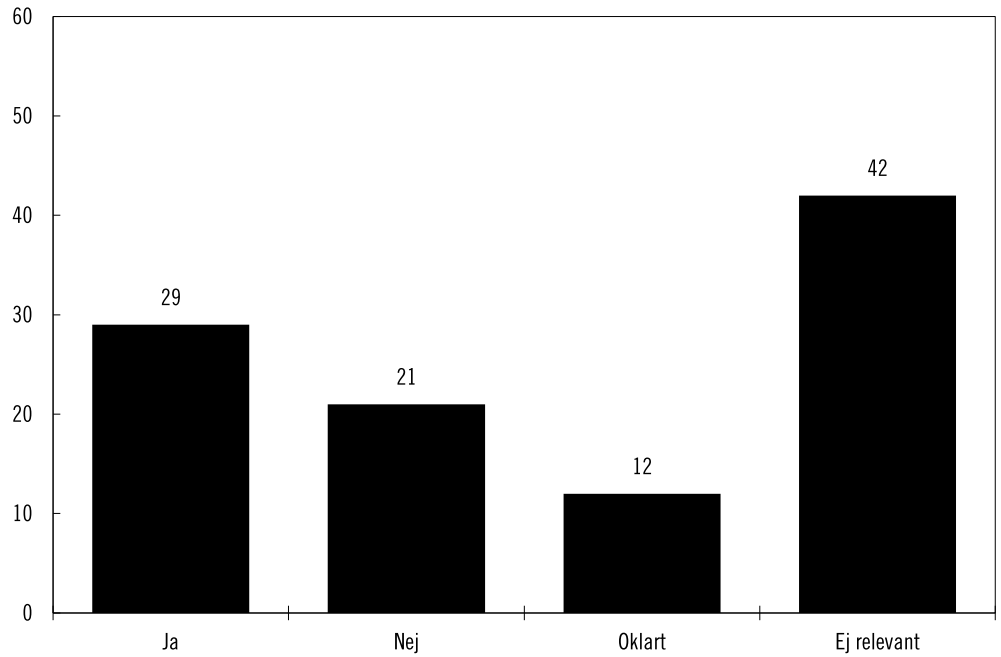
innebär att möjligheten till en sammanhållen kontroll minskar vilket innebär en risk för att missbruk inte upptäcks.

Förskottsutbetalning

Det förekommer att stöd betalas ut i förskott, dvs. utan någon motprestation i form av redovisning av kostnader eller liknande. När stöd betalas ut i förskott finns alltid en risk att stödmottagaren inte genomför sitt åtagande. Det kan göra att den aktören som betalat ut stödet behöver göra ett återkrav. Om det finns ett brottsligt syfte bakom att söka stödet kan mottagaren av stödet ha undandragit medlen så att de inte längre är åtkomliga när ett eventuellt återkrav ska drivas in. (Jfr Korrekta utbetalningar av statliga stöd till företag och andra juridiska personer, Statskontoret, 2023:19, s. 20.)

Av de stöd vi granskat medgavs förskottsutbetalning i 29 av 104 stöd (se figur 5.6).

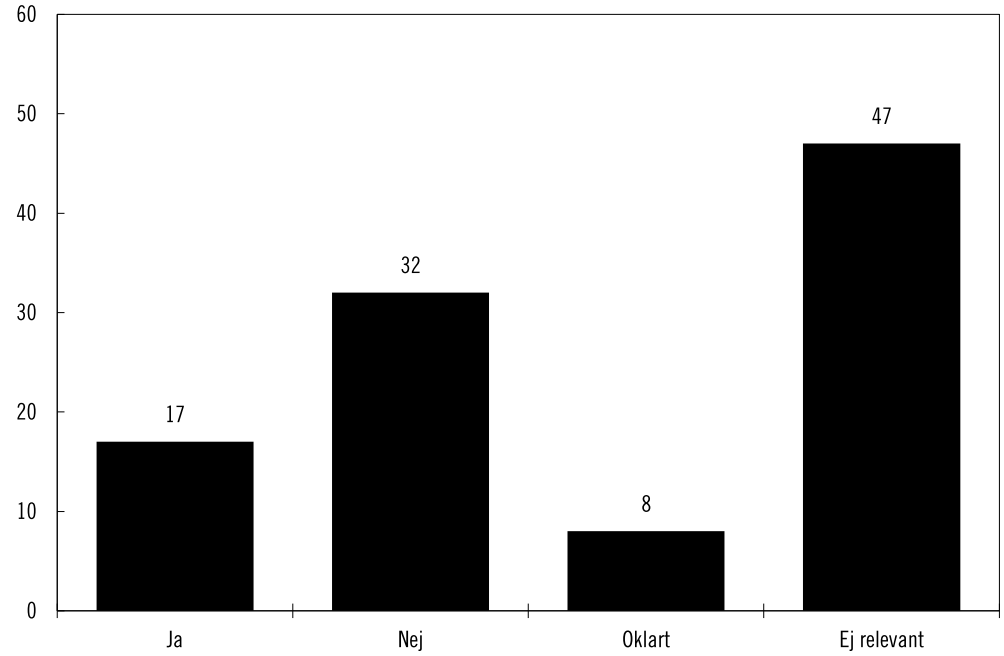
Figur 5.6 Medges förskottsutbetalning?

Källa: Egna insamlade uppgifter.

Vissa stöd är i stället konstruerade så att pengar betalas ut först efter att sökanden redovisat sina kostnader. Denna stödkonstruktion minskar risken för att stödet missbrukas. Av de 104 stöd vi analyserat var det 17 som betalades ut först efter att sökanden redovisat sina kostnader (se figur 5.7).

Figur 5.7 Betalas ut endast efter redovisade kostnader?

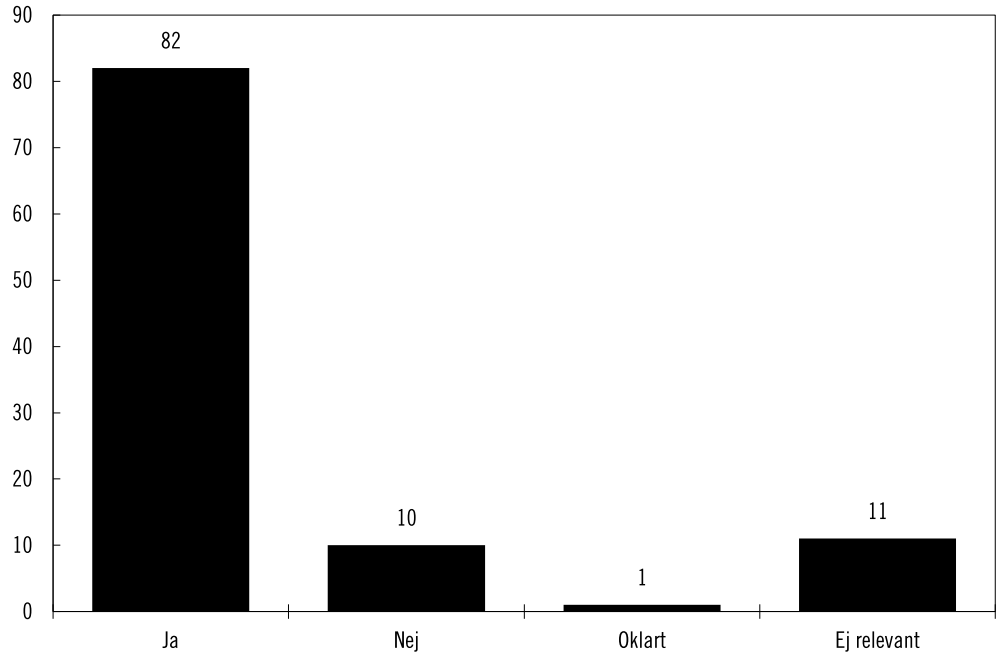
Källa: Egna insamlade uppgifter.

Möjlighet till återkrav

Många stödförordningar, i vart fall de förordningar som beslutats under senare tid, innehåller bestämmelser om återkrav för det fall att stöd av något skäl betalats ut felaktigt eller använts i strid med vad stödet beviljats för. Det förekommer dock att grunderna för återkrav skiljer sig åt. I de fall det inte finns några bestämmelser om återkrav så utgör detta en riskfaktor för att stödet kan komma att utnyttjas eftersom felaktigt utbetalt eller felaktigt använt stöd inte kan återkrävas genom ett beslut i den aktuella myndigheten eller organisationen. Förutsättningarna för att återfå en felaktig utbetalning bör i allmänhet vara bättre om författningsreglerade återkravsregler tillämpas än den civilrättsliga principen om condictio indebiti (betalning utan rättsgrund). (Jfr Ds 2020:28 s. 110.)

Av de stöd vi närmare analyserat fanns det möjlighet till återkrav enligt nationella bestämmelser i 82 av 104 stöd (se figur 5.8). Det bör framhållas att det kan finnas möjlighet till återkrav enligt unionsrätten när det gäller EU-stöd.

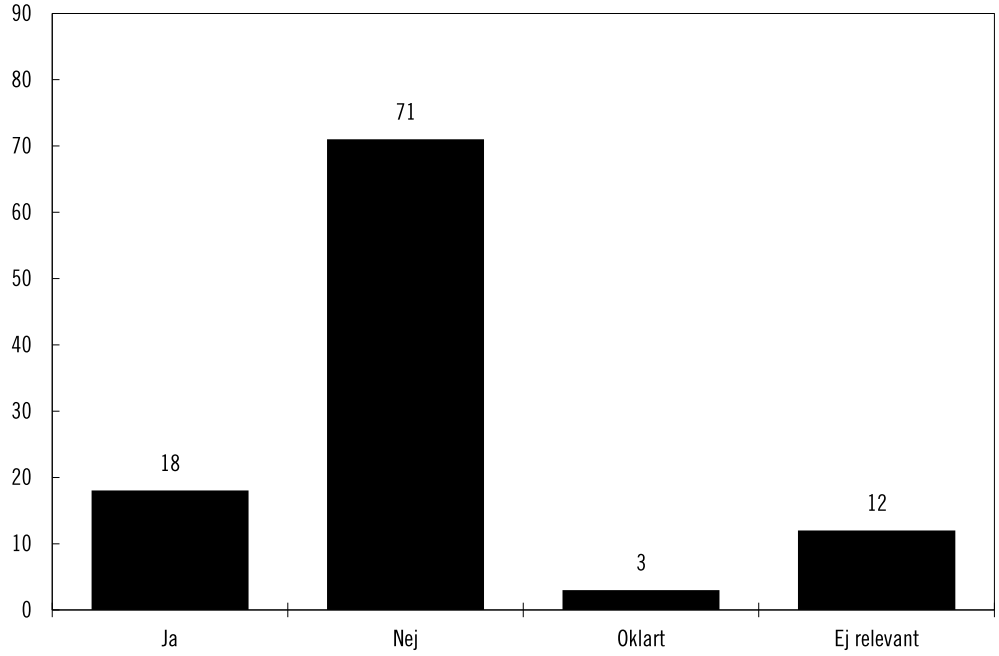
Figur 5.8 Finns någon möjlighet till återkrav?

Källa: Egna insamlade uppgifter.

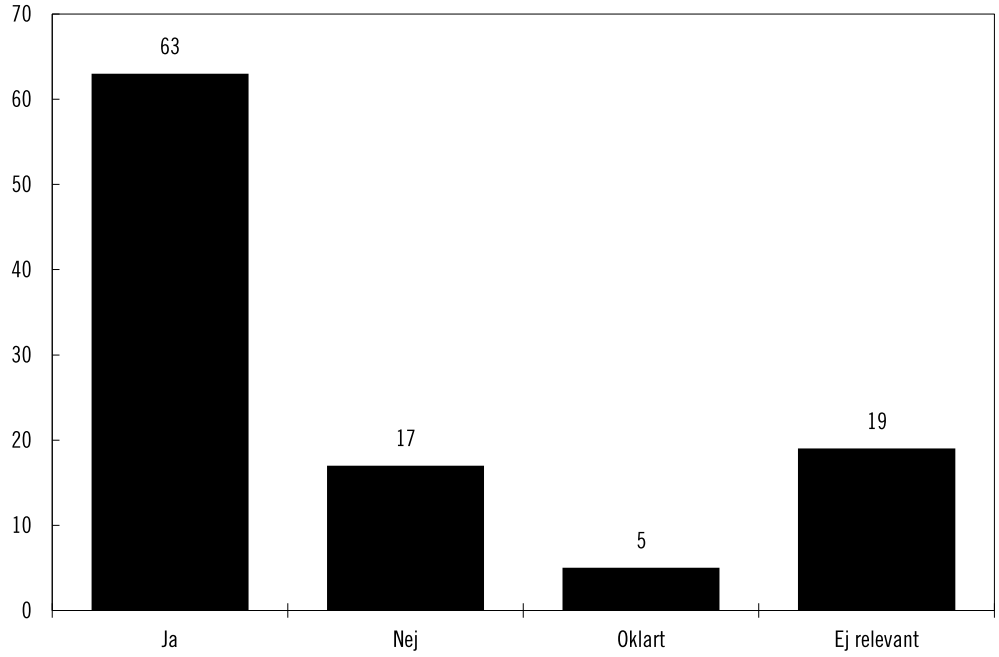
Ett skäl till återkrav kan vara att något har förändrats efter att ansökan om stöd beviljades. Ibland finns regler om att sökanden ska anmäla ändrade förhållanden. Detta är dock inte alltid fallet. Av de stöd vi analyserade närmare skulle detta anmälas i 18 av de 104 stöden (se figur 5.9). Utöver att anmäla ändrade förhållanden finns det ibland krav på att sökanden inkommer med någon form av redovisning. Av de 104 analyserade stöden fanns det krav på redovisning i 63 stöd (se figur 5.10).

Figur 5.9 Ska ändrade förhållanden anmälas?

Källa: Egna insamlade uppgifter.

Figur 5.10 Krävs redovisning?

Källa: Egna insamlade uppgifter.

Överlappande regleringar

Förordningar med överlappande syften eller stödmöjligheter kan innebära en risk för att stödmottagare erhåller stöd två gånger för samma sak utan att detta varit avsikten när regleringen infördes (se Ds 2020:28 s. 15). Denna risk ökar om förordningarna dessutom innehåller vaga bedömningskriterier.

Under pandemin infördes flera olika krisstöd och i efterhand framkom det att vissa förordningar som styrt krisstöden hamnat i konflikt med varandra. Detta innebar att vissa aktörer kunnat erhålla dubbla stöd för samma sak och att vissa aktörer fått reducerade stöd från två myndigheter och därmed inte kunnat erhålla fullt stöd från någon instans. Ett exempel på detta är den ”stödkrock” som skedde mellan Skatteverkets omställningsstöd och vissa av Statens kulturråds krisstöd. Skatteverket gjorde i vissa fall bedömningen att stöden innebar en dubbelfinansiering och återkrävde utbetalade omställningsstöd, som Statens kulturråd i sin tur hade beaktat vid beräkning av krisstöd (Rapport: Krisstöd till kulturen 2021 – behov och utfall – med anledning av covid-19, Statens kulturråd 2022, s. 16).

Skuldsatta aktörer

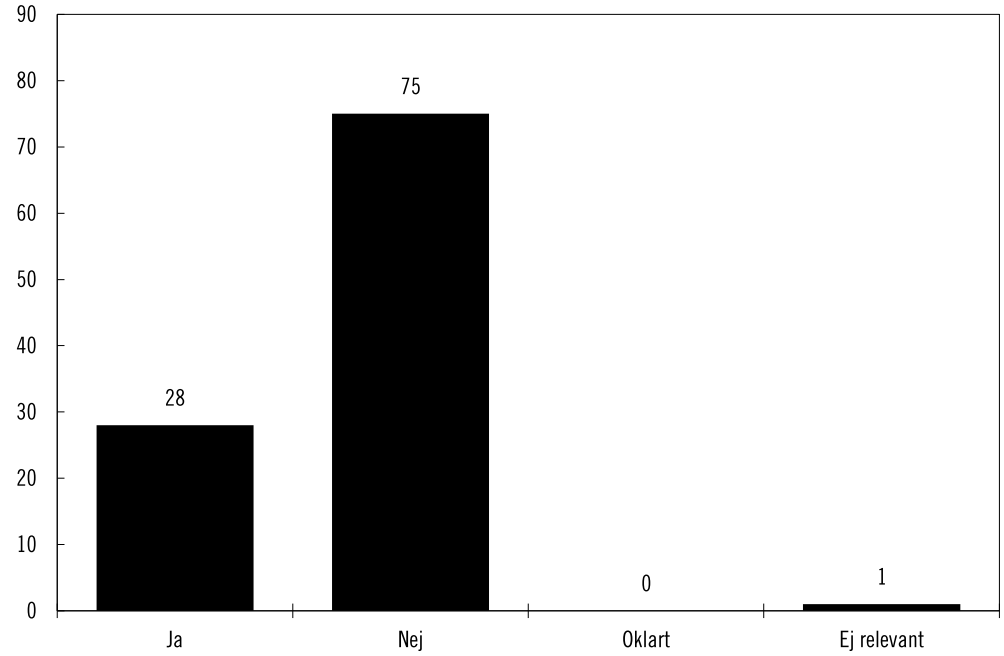
Det finns stödförordningar som innefattar bestämmelser om att stöd inte får lämnas om sökanden har vissa skulder. Ett exempel är förordningen (2021:194) om omställningsstöd till vissa särskilt drabbade företag. Avsaknaden av en sådan begränsning innebär en riskfaktor för att stöd missbrukas eftersom det minskar möjligheterna att kräva tillbaka felaktigt utbetalda belopp. I våra möten med utbetalande aktörer har vi stött på exempel där en beslutande aktör har varit tvungen att bevilja stöd till en sökande, trots att aktören haft återkrav mot samma sökande i andra ärenden. (Jfr Korrekta utbetalningar av statliga stöd till företag och andra juridiska personer, Statskontoret, 2023:19, s. 24.)

Skillnader i fråga om straffrättsligt skydd och kontroll

Stöd som har ett svagare straffrättsligt skydd eller svag kontroll kan riskera att missbrukas i högre grad än stöd med starkare straffrättsligt skydd och kontroll eftersom det inbjuder till chanstag-

ningar. Av de analyserade stöden fanns det ett särskilt straffansvar i 28 av 104 stöd (se figur 5.11). Det kan röra sig om att stödet omfattas av bidragsbrottslagen, brottsbalkens bestämmelser om subventionsmissbruk eller straffbestämmelsen om omställningsstödsbrott. (Jfr slutsatserna i SOU 2017:37 s. 277.)

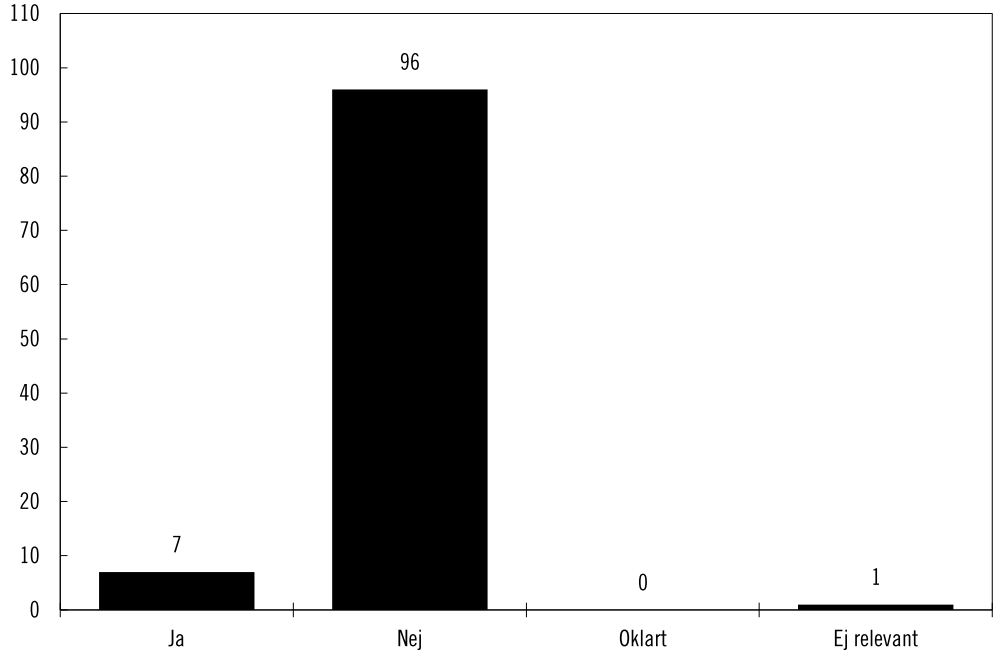
Figur 5.11 Finns något särskilt straffansvar?

Källa: Egna insamlade uppgifter.

En förutsättning för att kunna döma någon för brott mot stödsystemen är att misstänkt brottslighet uppdagas. I de fall det finns någon form av underrättelseskyldighet ökar chanserna för att brott uppdagas. Av de stöd vi analyserat närmare fanns det en underrättelseskyldighet i endast sju av 104 stöd (se figur 5.12). (Jfr Korrekta utbetalningar av statliga stöd till företag och andra juridiska personer, Statskontoret, 2023:19, s. 29–31.)

Figur 5.12 Finns underrättelseskyldighet?

Källa: Egna insamlade uppgifter.

Uppgifter i ansökan och verifiering

Prognosbaserade uppgifter

Vissa stöd är av framåtblickande natur. Stöd som baserar sig på prognoser eller antaganden från sökanden kan utgöra en risk för missbruk eftersom det kan vara svårt att i efterhand kontrollera om sökanden avsiktligt försökt vilseleda myndigheten. Ett exempel på ett stöd av framåtblickande natur är stödet enligt lagen (2013:948) om stöd vid korttidsarbete där, under vissa förutsättningar, en ansökan om preliminärt stöd kan lämnas in, vilken stäms av vid ett senare tillfälle. Problematiken liknar den som beskrivits ovan i fråga om förskottsutbetalningar.

Uppgifter som är svåra att verifiera

Stödvillkor som är svårt att kontrollera kan medföra en ökad risk för missbruk. Ett exempel är stöd som baserar sig på antal medlemmar i en förening eller antal deltagande i en aktivitet av något slag. Den beslutande aktören kan ha svårt att kontrollera uppgifterna på annat

sätt än genom en fysisk kontroll på plats. Ett problem i sammanhanget är att alla organisationer inte är bokföringsskyldiga vilket innebär att räkenskaper kan vara bristfälliga och därmed svåra att kontrollera.

5.3.2 De beslutande aktörernas kontrollmöjligheter

Utöver stödens konstruktion finns det riskfaktorer för missbruk som hänför sig till möjligheterna till kontroll hos de myndigheter och organisationer som beslutar om stöd. Det kan handla om vad det är för typ av aktör som söker ett visst stöd, hur information kan användas och delas mellan myndigheter, hur den beslutande myndigheten eller organisationen är uppbyggd och vilken kompetens som handläggarna har. I det följande redovisas vad som framkommit i denna del.

Det finns *organisationsformer* som är svåra att kontrollera. Generellt sett är det högre risk för missbruk när stöd betalas ut till privata aktörer, jämfört med offentliga aktörer. Ideella föreningar är särskilt svårkontrollerade eftersom det inte finns något register över vem som tecknar föreningens firma eller liknande. Det är många gånger svårt att få tag på den som står bakom en ansökan om några kontaktuppgifter inte lämnats, och det är ofta svårt att utreda misstänkt brottslighet som begåtts inom föreningen. (Jfr Korrekta utbetalningar av statliga stöd till företag och andra juridiska personer, Statskontoret, 2023:19, s. 19 och 27)

Vi kan också se att det finns en risk för att stödsystem missbrukas genom att *bulvaner och målvakter* används. Bolagsverket är i dag först och främst en registermyndighet. Myndigheten gör exempelvis inte någon egentlig prövning av om de som registreras som ledamöter i en bolagsstyrelse är bolagets verkliga företrädare. Detta gör att det är lätt att exempelvis sätta in målvakter eller byta ut styrelser. Att felaktiga uppgifter om ett bolags företrädare registreras försvårar myndigheternas kontrollmöjligheter, verkställigheten av ett återkrav vid konstaterat missbruk och även en eventuell efterföljande förundersökning (jfr SOU 2017:37 s. 270).

En annan risk för missbruk hänger samma med förekomsten av *s.k. möjliggörare* inklusive *s.k. insiders*. I vissa fall krävs det någon form av intyg från exempelvis en revisor för att beviljas stöd. I de fall

det finns en utpekad aktör som kan legitimera en ansökan finns det en risk att denna aktör används som möjliggörare för att kunna missbruka stödet. Under våra möten har det framkommit att det förekommer insiders på de myndigheter eller organisationer som beslutar om stöd. Ett exempel kan vara att en viss handläggare beviljar en ansökan om stöd trots vetskap om att ansökan inte är korrekt. Denna typ av upplägg torde förekomma främst när det är fråga om organiserad brottslighet. Omfattningen är inte klarlagd men i de fall detta förekommer är det en riskfaktor för missbruk av stöd. (Se Välfärdsbrott och otillåten påverkan – Från bidragsfusk till systemhotande brottslighet, SKR 2021)

Brottsförebyggande rådet har fått ett uppdrag av regeringen att studera vad möjliggörare eller insiders har för roll och funktion för brottslig verksamhet som begås av kriminella nätverk. Tidigare forskning och myndighetsrapporter har visat att aktörer inom kriminella nätverk använder möjliggörare eller insiders för att underlätta brottslighet, genomföra brott, undgå upptäckt, undgå eller reducera straffrättsliga påföljder eller andra sanktioner och omsätta brottsvinster i legala sektorer. Det kan exempelvis handla om statligt eller kommunalt anställda, mäklare, revisorer, banktjänstemän eller advokater, som missbrukar sina uppdrag. Studien ska fördjupa och komplettera bilden av svensk organiserad brottslighet. I uppdraget ingår att identifiera och lämna förslag på förebyggande och motverkande åtgärder. Uppdraget ska redovisas senast den 1 mars 2024 (Regleringsbrev för budgetåret 2023 avseende Brottsförebyggande rådet).

En betydande riskfaktor för missbruk och brott mot stödsystemen är *bristande kontroll* både inför beslut och vid en förekommande efterkontroll eller redovisning. Det kan både handla om bristande handläggningsrutiner, resurser eller systemstöd. Att de som utgör kontrollerna har rätt kompetens är också en viktig faktor. Bristande kontroll skulle också kunna bero på att man prioriterar att stödpengarna kommer stödmottagarna snabbt till del. Detta gäller särskilt olika former av krisstöd, inte minst de som förekom under pandemin. (Jfr slutsatserna i SOU 2017:37 s. 271–276, Ds 2020:28 s. 68–71 och Korrekta utbetalningar av statliga stöd till företag och andra juridiska personer, Statskontoret, 2023:19, s. 17 och18)

Kontrollkulturen inom beslutsmyndigheten eller organisationen är viktig när det gäller upptäckten av fel. I sin granskning av bidragen till civilsamhället noterade Riksrevisionen (RiR 2023:7) att det fanns tendenser hos bidragsgivande myndigheter att inte ifrågasätta bidragsmottagares uppgifter. I den mån stödgivningen i hög utsträckning bygger på tillit mellan den utbetalande aktören och stödmottagaren förutsätts att systemet inte utnyttjas i brottsliga syften. Tillitsbaserade system är sårbara för brottsliga angrepp. Det krävs att den utbetalande aktören har en medvetenhet om riskerna som systemet innebär. Det bör också vara så att den som beslutar om stöd ska ha hög motivation att hitta felaktigheter, för att säkerställa att bidraget går till rätt ändamål. Detta kan stå i konflikt med myndighetens uppdrag att besluta om och fördela pengarna till stödmottagare.

5.3.3 Brottsanmälningar gällande statliga stöd under 2021

Inom ramen för utredningens kartläggningsarbete har samtliga utbetalningsmyndigheter och organisationer som berörs tillfrågats om bl.a. antalet brottsanmälningar gällande misstänkta brott. Totalt sett har antalet anmälningar uppgått till 598 (se tabell 5.1). De stöd som hade flest anmälningar var samtliga relaterade till covid-19-pandemin. Anmälningarna för brott gällande omställningsstödet och stöd vid korttidsarbete uppgick till 500 sammanlagt.

Tabell 5.1 Antal brottsanmälningar 2021 per stöd

Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Antal brotts-anmälningar
Omställningsstöd	Skatteverket	279
Stöd vid korttidsarbete	Tillväxtverket	221
Ersättning för höga sjuklönekostnaders	Försäkringskassan	32
Nystartsjobb	Arbetsförmedlingen	25
Lönebidrag för anställning	Arbetsförmedlingen	13
Lönebidrag för trygghet i anställning	Arbetsförmedlingen	8
Lönebidrag för utveckling i anställning	Arbetsförmedlingen	6
Introduktionsjobb	Arbetsförmedlingen	3
Interreg Botnia–Atlantica	Länsstyrelsen i Västerbottens län	2
Statsbidrag för hjälp med läxor eller annat skolarbete utanför ordinarie undervisningstid	Statens skolverk	2
Extratjänster	Arbetsförmedlingen	2
Statsbidrag till riksorganisationer vars verk-samhet är inriktad mot hiv/aids och vissa andra smittsamma sjukdomar	Folkhälsomyndigheten	1
Programmet Mellersta Norrland (Europeiska regionala utvecklingsfonden 2014–2020)	Tillväxtverket	1
Bidrag för personligt biträde	Arbetsförmedlingen	1
Europeiska socialfonden 2012–2020, inklusive Fead, sysselsättningsinitiativet för unga som Easi	Rådet för Europeiska socialfonden	1
Stöd till lokala klimatinvesteringar (Klimatklivet)	Naturvårdsverket	1
		598

Källa: Egna insamlade uppgifter.

6 Ett effektivt straffrättsligt skydd för statliga stöd till företag och juridiska personer

6.1 Inledning

I detta kapitel redogör vi för våra bedömningar och förslag avseende ett effektivt straffrättsligt skydd för statliga stöd till företag och andra juridiska personer. Enligt direktiven ska vi:

- utifrån kartläggningen och analysen identifiera vilka stöd som har ett behov av ett särskilt straffrättsligt skydd,
- med utgångspunkt i resultatet av kartläggningen och analysen av statliga stöd till företag och andra juridiska personer, föreslå hur effektiva straffrättsliga bestämmelser till skydd för sådana stöd som är i behov av det bör utformas och hur det straffbara området bör avgränsas,
- ta ställning till om det är möjligt och ändamålsenligt att införa de nya straffrättsliga bestämmelserna i bidragsbrottslagen, eller om de bör införas i en ny lag eller genom särskilda bestämmelser i de lagar som reglerar stöden,
- om vi bedömer att det är nödvändigt för att uppnå ett effektivt och ändamålsenligt straffrättsligt skydd för statliga stöd till företag och andra juridiska personer, föreslå ändringar i de nuvarande bestämmelserna i bidragsbrottslagen och i de bestämmelser som reglerar de statliga stöden, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

6.2 Behovet av straffrättsliga åtgärder

6.2.1 Utgångspunkter vid införande av straffrättsliga åtgärder

Straffrättslig reglering bör som utgångspunkt användas återhållsamt och brukar ses som den sista utvägen när det gäller att påverka människors ageranden. I första hand bör andra handlingsdirigerande alternativ väljas. Som exempel på alternativa åtgärder kan nämnas utbildning, information och införande av civilrättsliga regler om skadestånd. Kriminalisering bör ske i allmänpreventivt syfte, där straffhotet ska påverka människors agerande genom att få dem att exempelvis avhålla sig från ett visst agerande. Straffrättsliga åtgärder kan också ha en stark symbolisk funktion.

Vilka principer som ska gälla vid införandet av straffrättsliga åtgärder har diskuterats i den juridiska doktrinen och i tidigare statliga utredningar (se bl.a. SOU 2013:38 s. 423–443, SOU 2020:13 s. 35–68 och SOU 2023:37 s. 167 och 168). Principerna kan användas för att på ett strukturerat sätt redogöra för och värdera argument som talar för eller emot att vidta straffrättsliga åtgärder och införa en kriminalisering. De principer som regering och riksdag ställt sig bakom är de som framfördes av Åklagarutredningen (SOU 1992:61, s. 111 samt prop. 1994/95:23 s. 55 och bet. 1994/95:JuU2 s. 6 och 7). Utredningen föreslog följande kriterier för en kriminalisering:

1. Ett beteende kan föranleda påtaglig skada eller fara.
2. Alternativa sanktioner står inte till buds, skulle inte vara rationella eller skulle kräva oproportionerligt höga kostnader.
3. Straffsanktion krävs med hänsyn till gärningens allvar.
4. Straffsanktion ska utgöra ett effektivt medel för att motverka det icke önskvärda beteendet.
5. Rättsväsendet ska ha resurser att klara av den eventuellt ytterligare belastning som kriminaliseringen innebär.

Beroende på vilket agerande eller område det gäller kan de olika kriterierna av naturliga skäl vara av större eller mindre betydelse vid bedömningen av om straffrättsliga åtgärder bör vidtas.

6.2.2 Risk för brottsliga angrepp och felaktiga utbetalningar

Utredningens bedömning: Stöd som riktar sig till företag och andra juridiska personer är brottsutsatta. Det finns en risk för att felaktiga utbetalningar sker med betydande belopp.

Skälen för bedömningen: Vår bedömning är att det förekommer brottsliga angrepp på de statliga stöden till företag och andra juridiska personer. Vi bedömer att angreppen riskerar att leda till felaktiga utbetalningar med betydande belopp.

När det gäller statliga stöd till företag och andra juridiska personer har det inte bedrivits något arbete i syfte att minska andelen felaktiga utbetalningar och beivra brott som motsvarar det som genomförts inom välfärdsområdet. Kunskapsläget är sämre när det gäller förekomsten av brottslighet och det finns inte några studier om hur stor andelen felaktiga utbetalningar är. I kapitel 3 har vi redogjort för de utredningar m.m. som ändå finns på området. Trots att kunskapsläget inte är lika heltäckande anser vi att det finns tillräckligt med underlag för att säga att stöden är utsatta för brottsliga angrepp.

Till att börja med är det sedan tidigare känt att företag och andra juridiska personer används som brottsverktyg i syfte att tillskansa sig ersättningar från staten. Detta har konstaterats av bl.a. Välfärdsbrottsutredningen och Utredningen om utvärdering av bidragsbrottslagen (SOU 2017:37 resp. SOU 2018:14). Vi menar att detta talar för att även andra områden där stora belopp betalas ut till företag och andra juridiska personer också är brottsutsatta. Att företag och andra juridiska personer inte skulle användas som brottsverktyg i syfte att utnyttja statliga stöd till företag och andra juridiska personer framstår som uteslutet.

Det finns indikationer på att den organiserade brottsligheten genom företag och andra juridiska personer utnyttjar de statliga stöden. En myndighetsgemensam lägesbild om organiserad brottslighet tas årligen fram av Nationellt underrättelsecentrum och bygger på uppgifter och underlag från de 12 samverkande myndigheterna och från 2019 även på uppgifter från de 12 övriga nätverksmyndigheterna. Av lägesbilden framgår att den ekonomiska brottsligheten har blivit en allt viktigare del av den organiserade brottsligheten. Flera regionala underrättelsecentrum har konstaterat att kunskapen hos

kriminella aktörer har ökat när det gäller brottsupplägg där företag, föreningar och stiftelser används som brottsverktyg. Av lägesbilden framgår att det troligen skett en expansion av brottsligheten. Tidigare har staten varit det huvudsakliga målet men nu angrips även kommuners och regioners välfärdsutbetalningar, exempelvis till vårdcentraler, HVB-hem, skyddade boenden och familjehem (Myndighetsgemensam lägesbild organiserad brottslighet 2023, Polismyndigheten, diarienummer A215.519/2023). De observationer och slutsatser som framkommer i lägesbilden stämmer väl överens med den information vi fått i samband med våra möten med brottsutredande myndigheter.

Brottsliga angrepp innefattar inte enbart sådan brottslighet som har samband med organiserad brottslighet. Brottsliga angrepp inkluderar även andra situationer, exempelvis när mer eller mindre seriösa företag genom brott utnyttjar stödåtgärder för att tillgodogöra sig pengar från staten. Att statliga stöd till företag och andra juridiska personer utsätts för denna typ av angrepp blev särskilt tydligt när det gäller de stödåtgärder som infördes i samband med covid-19-pandemin (Ds 2020:28 s. 15). Under pandemin infördes flera statliga stöd riktade till företag och andra juridiska personer. Det handlade om ett flertal stödåtgärder som uppgick till stora belopp och som infördes i snabb takt. I samband med stödens handläggning framkom tidigt observationer på att vissa av stöden utsattes för brottsliga angrepp och att det rörde sig om fall där det inte kunde ses någon direkt koppling till organiserad brottslighet. Sedan pandemin avtagit har åtgärderna utvärderats i olika sammanhang och det har framkommit att vissa av stöden utsattes för brottsliga angrepp i en inte obetydlig omfattning (se Ds 2020:28 s. 22 och SOU 2022:65 s. 144).

Vi har inom ramen för vår kartläggning sammanställt antalet polisanmälningar som utbetalande aktörer gjorde 2021 för misstänkta brott mot stöd till företag och andra juridiska personer (se tabell 5.1 avsnitt 5.3.3). Antalet anmälningar var få, med undantag för de som gjorts rörande stöd som införts med anledning av covid-19-pandemin. Under ett normalår har vi därför antagit att anmälningarna uppgår till ett tjugotal. Det låga antalet anmälningar skulle kunna tas till intäkt för att brottsligheten som riktas mot stöden inte är av någon särskild betydelse. Vi bedömer dock att det låga antalet anmälningar i stället beror på bristande kontrollsystem, vilket leder till att brott inte upptäcks. Vi bedömer även att misstänkt brottslighet underrapporteras. (Se avsnitt 8.2 om uppskattat antal anmälningar.)

Det är känt att omfattningen av och risken för felaktiga utbetalningar är stor när det gäller ersättningar som betalas ut till företag och andra juridiska personer.

I rapporten Omfattningen av felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen (ESV 2023:22) från Ekonomistyrningsverket publicerad 2023 har myndigheten sammanställt en omfattningsstudie av felaktiga utbetalningar inom välfärdsområdet. Ekonomistyrningsverket beräknar att de felaktiga utbetalningarna för 2021 ligger på 3,6–4,5 procent av de totala utbetalningarna, med en punktskattning på 4,1 procent. En mycket stor andel (90 procent) av det totalt skattade beloppet som betalades ut felaktigt under 2021 bedöms orsakas av den sökande. I genomsnitt 56 procent av det totala beloppet för fel som orsakades av den sökande bedöms som misstänkt avsiktligt.

Vissa ersättningar har en betydligt högre andel felaktigheter än 4,1 procent. I rapporten konstateras att tre ersättningar med en stor andel felaktigheter är lönebidrag (8,4–15,7 procent), nystartsjobb (7,1–13,5 procent) och assistansersättning (8 procent). Ekonomistyrningsverket framhåller att den gemensamma nämnaren för dessa ersättningar är att de betalas ut till företag och att insynen för den utbetalande myndigheten är begränsad till följd av hur stöden är utformade. Möjligheten för en oseriös aktör att få ut mycket stora belopp på felaktiga grunder är påtaglig (Omfattningen av felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen, ESV 2023:22, s. 38).

I rapporten Korrekta utbetalningar av statliga stöd till företag och andra juridiska personer (Statskontoret, 2023:19) kommer Statskontoret till liknande slutsatser som Ekonomistyrningsverket. Statskontoret konstaterar att risken för felaktiga utbetalningar är högre när det gäller stöd till privata aktörer jämfört med offentliga aktörer som exempelvis kommuner. Det antas bl.a. bero på att det generellt sett finns en större insyn i offentliga aktörers verksamhet. Statskontoret konstaterar vidare att det är högre risk för felaktiga utbetalningar när stöd betalas ut till ideella organisationer. Ett skäl bedöms vara att det finns sämre möjligheter att kontrollera ideella organisationer än andra stödmottagare och att vissa ideella organisationer inte behöver ha en bokföring, till skillnad från företag. Det kan också bero på att ideella organisationer har verksamheter som åtminstone delvis bygger på frivilliga insatser, vilket gör att det kan bli svårare att göra vissa kontroller.

Ekonomistyrningsverkets och Statskontorets respektive rapporter rör visserligen felaktiga utbetalningar till företag och juridiska personer inom välfärdsområdet. Vi anser dock att slutsatserna i rapporterna talar för att även andra utbetalningar till företag och juridiska personer har en stor andel felaktigheter.

En ytterligare omständighet som talar för att risken för felaktiga utbetalningar är hög för de statliga stöden till företag och andra juridiska personer är den många gånger låga graden av riskmedvetenhet hos de utbetalande aktörerna. Vid de möten vi genomfört med utbetalande myndigheter och organisationer har vi noterat att graden av medvetenhet om risken för felaktiga utbetalningar och brottsliga angrepp varierar. Inom vissa utbetalande myndigheter och organisationer finns det en riskmedvetenhet och ett strukturerat arbetssätt med ett mer kontrollinriktat arbete medan det hos andra finns stor förbättringspotential. Riksrevisionens granskningar ger stöd åt denna uppfattning. Riksrevisionen har funnit anledning att anmärka på handläggning och kontroll för stöd som betalats ut av Statens skolverk (Riksrevisionens diarienummer 3.1.2-2018-0744), Naturvårdsverket (RiR 2019:1), Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (Riksrevisionens diarienummer 3.1.2-2020-0517) och Folkbildningsrådet (RiR 2022:20). Problematiken med bristande kontroll och uppföljning kan således avse flera stödområden och utbetalande aktörer.

Varje år utbetalas stora belopp i statliga stöd till företag och andra juridiska personer. År 2021 uppgick dessa stöd till cirka 120 miljarder kronor. Det innebär att redan en liten andel felaktiga utbetalningar får en stor betydelse för statens budget. Som redogjorts för ovan är andelen felaktiga utbetalningar hög när det gäller välfärdens ersättningar som betalas ut till företag och andra juridiska personer. Det är därför inte ett orimligt antagande att andelen felaktiga utbetalningar för statliga stöd till företag och andra juridiska personer är förhållandevis hög, och att andelen misstänkta avsiktliga fel i vart fall motsvarar andelen för utbetalningar inom välfärden. Vår sammanställning av riskfaktorer för att stöd missbrukas visar att flera riskfaktorer gör sig gällande såväl i fråga om stöd som riktar sig till företag och andra juridiska personer som utbetalningar på välfärdsområdet (se kapitel 5). Risken för felaktiga utbetalningar är hög samtidigt som medvetenheten hos de utbetalande myndigheterna och organisationerna om denna risk framstår som lägre än vad som är fallet inom de myndigheter vars stöd omfattas av bidragsbrotts-

lagen. Vår slutsats är därför att det finns en betydande risk för att felaktiga utbetalningar görs av stöd till företag och andra juridiska personer.

6.2.3 Statliga stöd behöver ett särskilt straffrättsligt skydd

Utredningens bedömning: Statliga stöd till företag och andra juridiska personer har ett behov av ett särskilt straffrättsligt skydd.

Skälen för bedömningen

Det behövs ett särskilt straffrättsligt skydd

Vi bedömer att de statliga stöden till företag och andra juridiska personer har ett behov av ett särskilt straffrättsligt skydd. Missbruk av de statliga stöden leder till ekonomisk skada för staten, riskerar att undergräva legitimiteten och förtroendet för stödåtgärderna och snedvrida konkurrensen. Att på oriktiga grunder tillskansa sig stöd eller att använda medel från ett statligt stöd på ett felaktigt sätt är klandervärda ageranden. Alternativa åtgärder, exempelvis i form av ökade kontroller och återkrav, är nödvändiga men inte tillräckliga för att komma till rätta med problematiken. Straffrättsliga bestämmelser som ringar in och tydliggör det straffbara området är en effektiv åtgärd för att öka antalet lagföringar på området, vilket på sikt kan antas ha en brottspreventiv verkan. Effektiva straffrättsliga bestämmelser kan på så sätt också antas minska risken för att stöden utsätts för brott och även minska andelen felaktiga utbetalningar.

Skada för staten och andra

Risken för att staten lider skada när statliga stöd utsätts för missbruk är ett starkt skäl till att det behövs straffrättsliga åtgärder. Som framgått av avsnitt 6.2.2 bedömer vi att statliga stöd till företag och andra juridiska personer är utsatta för brottsliga angrepp och att det finns en risk för felaktiga utbetalningar med stora belopp. När statliga utbetalningar utsätts för brottsliga angrepp lider staten en ekonomisk skada. Felaktiga utbetalningar från statliga stöd som riktar sig till

företag och andra juridiska personer påverkar statens finanser negativt. Varje felaktigt utbetald krona riskerar leda till att åtgärder som skulle kunnat genomföras inte blir av. Extra allvarligt är det i de situationer när de statliga stödsystemen utnyttjas i direkt samhällsfarliga syften, såsom när stöden göder extremism eller organiserad brottslighet (se SOU 2021:99 s. 52 och Myndighetsgemensam lägesbild organiserad brottslighet 2023, Polismyndigheten, diarienummer A215.519/2023).

Det är inte bara staten som riskerar att drabbas av ekonomisk skada när de statliga stöden till företag och andra juridiska personer utsätts för brottsliga angrepp. De skattefinansierade stödsystemen förutsätter att det finns en betalningsvilja eller acceptans hos befolkningen för samhällets åtaganden. Felaktiga utbetalningar och brottslighet riktad mot stödsystemen innebär att förtroendet för systemen undergrävs och riskerar att urholka medborgarnas betalningsvilja.

Brottsligheten som statliga stöd till företag och andra juridiska personer utsätts för riskerar också att drabba de som stöden riktas mot. När exempelvis en sökande genom oriktiga uppgifter ansöker om och beviljas ett stöd riskerar det att tränga undan en seriös sökande som annars hade haft möjlighet att ta del av stödet. Brottsligheten kan på detta sätt även snedvrida konkurrensen på en marknad där oseriösa aktörer kan skaffa sig fördelar genom ett brottsligt agerande.

Missbruk av statliga stöd är klandervärt

För att upprätthålla ett system med statligt finansierade stöd till företag och andra juridiska personer är det viktigt att stöden går till berättigade sökande och att stöden används i enlighet med vad de beviljats för. Ageranden som äventyrar dessa förutsättningar är klandervärda. Att missbruka stöden genom att tillskansa sig medel som man inte har rätt till, eller genom att använda stöd till andra ändamål än vad de beviljats för, utgör sådana ageranden och bör vara straffbara.

Alternativa åtgärder är inte tillräckliga

Den handlingsdirigerande verkan som de straffrättsliga åtgärderna avser åstadkomma kan många gånger uppnås genom alternativa tillvägagångssätt. När det gäller missbruk av statliga stöd till företag

och andra juridiska personer finns det ett flertal åtgärder som kan övervägas, utöver användandet av straffrättsliga åtgärder.

Som vi redogjort för i avsnitt 6.2.2 finns det inom många av de utbetalande myndigheterna och organisationerna en förbättringspotential när det gäller handläggningen av stödåtgärderna. En förbättrad handläggningsprocess bör innefatta utökade kontroller före beslut om ersättning och förbättrade efterkontroller för beviljade stöd. En sådan åtgärd kan leda till ökad kvalitet i handläggningen och att andelen felaktiga beslut minskar. Oseriösa sökande kan stoppas före utbetalning och oseriösa stödmottagare kan i större uträckning bli skyldiga att återbetala felaktigt utbetald eller använd ersättning.

Ett annat exempel på en alternativ åtgärd som kan ha en positiv effekt är att se över de författningar som reglerar de statliga stöden till företag och andra juridiska personer. Som vi noterat i vår analys av de statliga stödens konstruktioner är regleringarna många gånger otydliga när det gäller villkoren för att erhålla stödet, vilka skyldigheter en mottagare har efter att ett stöd har beviljats och vad ett stöd får användas till (se avsnitt 5.3.1). Tydligare regleringar kan leda till att andelen felaktiga beslut minskar och samtidigt göra det svårare att utnyttja stöden i brottsliga syften.

Ytterligare en åtgärd som kan leda till att andelen felaktiga beslut minskar är att ge de beslutande aktörerna en skyldighet att underrätta varandra om det upptäcks felaktigheter i tidigare stödbeslut. I kapitel 7 redogör vi för ett sådant förslag. Att införa en underrättelseskyldighet kan leda till att fler felaktiga beslut upptäcks och att sökande som missbrukar stödsystemen upptäcks och stoppas i större utsträckning.

Som alternativ till straffrättsliga åtgärder bör också nämnas möjligheten att införa ett administrativt sanktionssystem. Ett sådant sanktionssystem har utretts tidigare när det gäller missbruk av ersättningar som omfattas av bidragsbrottslagen (se SOU 2011:3 och SOU 2022:37). Förslagen har hittills inte genomförts. Det har anförts att fördelen med ett administrativt sanktionssystem är att det kan leda till en enklare och snabbare hantering av vissa överträdelser jämfört med straffrättsliga åtgärder. Det kan dock ifrågasättas om ett sådant sanktionssystem vid missbruk av statliga stöd till företag och andra juridiska personer skulle kunna uppnå en jämförbar effekt som straffrättsliga åtgärder på området. En sanktionsavgift för statliga stöd skulle sannolikt riktas mot företaget eller den juridiska personen och

inte mot den fysiska personen som gjort sig skyldig till missbruket. Liknande resonemang gör sig gällande när det gäller utökad användning av företagsbot.

Som framgått ovan finns det flera tänkbara åtgärder som antingen kan leda till att brottsliga angrepp mot stöden minskar eller försvåras. Det råder ingen tvekan om att dessa åtgärder kan ha positiva effekter och bör övervägas. Vi anser dock inte att alternativa åtgärder fullt ut kan kompensera för de effekter ett särskilt straffrättsligt skydd erbjuder. De åtgärder som nämnts som alternativ kan endast leda till att andelen felaktiga beslut minskar och att andelen återkrav ökar. Åtgärderna är riktade mot företaget eller den juridiska personen och kan inte sägas motsvara det individuella ansvarsutkrävande som straffrättsliga åtgärder innebär. I de situationer när ett statligt stöd har missbrukats på ett klandervärt sätt är det inte tillräckligt att företaget eller den juridiska personen endast drabbas ekonomiskt genom ett återkrav. Det bör även vara möjligt att på ett effektivt sätt lagföra den eller de personer som agerat klandervärt. (Se även resonemanget i Ds 2020:28 s. 74.)

Straffrättsliga åtgärder är ett effektivt medel för att motverka missbruk

För att motverka missbruk av välfärdsystemen och vissa av de statliga stöden till företag och andra juridiska personer har det införts särskilda straffrättsliga regelverk. När det gäller motiven bakom införandet av bidragsbrottslagen och omställningsstödsbrottet har ett skäl till införandet av straffbestämmelserna varit att de kan antas vara effektiva när det gäller att motverka missbruk (prop. 2006/07:80 s. 39 och prop. 2019/20:181 s. 80). I våra möten med brottsbekämpande myndigheter har det framkommit att dessa straffrättsliga regelverk i huvudsak fungerar väl och uppfyller sina syften. Det kan mot denna bakgrund anses motiverat att också vidta straffrättsliga åtgärder för att stävja missbruk av de statliga stöden till företag och andra juridiska personer.

Även om vissa av de ageranden som innefattas i att stöden missbrukas i dag i och för sig är belagda med straff är det i praktiken få lagföringar som sker (se avsnitt 6.2.5). Dagens strafflagstiftning på området kan därför inte sägas vara särskilt effektiv. Det är vidare ett stort problem att få brott anmäls. Mörkertalet för hur brottsutsatta

de statliga stöden är kan antas vara stort, och upptäcktsrisken bedömer vi som väldigt låg. Den nuvarande strafflagstiftningens preventiva verkan på området kan därför ifrågasättas. Vi bedömer att nya särskilt anpassade straffrättsliga åtgärder på ett effektivt sätt kan bidra till att de statliga stöden till företag och andra juridiska personer skyddas från missbruk, vilket kan leda till att andelen felaktiga utbetalningar också minskar.

Rättsväsendet har resurser att klara den ytterligare belastning som åtgärderna innebär

Införandet av nya straffrättsliga åtgärder för statliga stöd till företag och andra juridiska personer skulle innebära vissa ökande kostnader för rättsväsendet. Vi bedömer dock att detta inte utgör något starkt skäl mot att vidta åtgärder (se avsnitt 8.7).

6.2.4 Stöd som har behov av ett särskilt straffrättsligt skydd

Utredningens bedömning: Stöd, bidrag och andra ersättningar har ett behov av ett särskilt straffrättsligt skydd.

Lån och garantier har inte ett behov av ett särskilt straffrättsligt skydd. Skatteutgifter har inte heller ett behov av ett sådant skydd.

Skälen för bedömningen

Vilka stöd har ett behov av ett särskilt straffrättsligt skydd?

Enligt direktiven ska vi utifrån kartläggningen och analysen identifiera vilka stöd som har ett behov av ett särskilt straffrättsligt skydd. Vi har i utredningen valt att kategorisera stöden i tre kategorier: stöd, bidrag och andra ersättningar, lån och garantier samt skatteutgifter (se avsnitt 3.2). Vi bedömer att stöd, bidrag och andra ersättningar till företag och andra juridiska personer har ett behov av ett förstärkt straffrättsligt skydd och bör omfattas av en särskild straffrättslig reglering. Lån och garantier har inte ett behov av ett särskilt straffrättsligt skydd och bör inte omfattas av en sådan reglering. Inte heller skatteutgifter bör omfattas.

Stöd, bidrag och andra ersättningar

Stöd, bidrag och andra ersättningar till företag och andra juridiska personer är den kategori av stöd som är vanligast förekommande sett till antal, och antalet utbetalande myndigheter och organisationer uppgår till cirka 80. Det finns således en mycket stor variation när det gäller stödvillkor, mottagare och hur stöden handläggs. Vår kartläggning visar att stöd, bidrag och andra ersättningar är den stödform som är mest utsatt för brottsliga angrepp, i vart fall sett till antalet brottsanmälningar. I de kontakter vi haft med de utbetalande myndigheterna och organisationerna har det, när frågan om brottsliga angrepp diskuterats, i princip uteslutande varit stöd, bidrag och andra ersättningar som tagits upp som särskilt utsatta. I dessa samtal har det samtidigt lyfts att brottsbalkens bestämmelser är dåligt anpassade för att utkräva straffrättsligt ansvar.

I vår kartläggning och analys av stöden har vi inte funnit tillräckliga skäl för att säga att en viss typ av stöd, bidrag eller ersättningar är i större behov av ett särskilt straffrättsligt skydd än andra. Det kan visserligen konstateras att vissa stödvillkor, exempelvis att stöd betalas ut i förskott eller baseras på uppskattade uppgifter från sökanden, sannolikt ökar risken för att en stödåtgärd missbrukas (se avsnitt 5.3.1). Att konstatera att vissa stödvillkor sannolikt medför en ökad risk för missbruk är emellertid en sak, att utifrån den observationen peka ut vilka stöd som har ett särskilt behov av ett förstärkt straffrättsligt skydd en annan. Att avgränsa vilka stöd, bidrag och ersättningar som är i behov av ett särskilt straffrättsligt skydd utifrån de riskfaktorer som finns kopplade till stöden kan leda fel och till otillfredsställande resultat. Detta gäller inte minst eftersom antalet stöd, bidrag och andra ersättningar varierar över tid och nya stödåtgärder kan införas med kort varsel. Detta blev tydligt inte minst under covid-19-pandemin. Analysen av riskfaktorer har i stället visat att det är fråga om en komplex problembild där inte bara stödvillkor spelar in när det gäller risken för att ett stöd missbrukas. Även frågor om handläggning och kontroll är av stor betydelse.

När det gäller behovet av straffrättsliga åtgärder anser vi att det kan formuleras generellt. Vår bedömning är att samtliga stöd, bidrag och andra ersättningar till företag och andra juridiska personer är i behov av ett förstärkt straffrättsligt skydd.

Lån och garantier

Lån och garantier utgör en förhållandevis liten andel av de stöd vi identifierat inom ramen för vår kartläggning. Det fattas betydligt färre beslut om lån och garantier än om andra stödåtgärder. I de möten vi haft med utbetalande myndigheter och organisationer har det inte uttryckts att det finns något praktiskt behov av att låta lån och garantier omfattas av en särskild straffrättslig reglering. Det har inte heller framkommit att lån och garantier skulle vara särskilt utsatta för missbruk. Den generella bilden är att sådana stödbeslut, eller i förekommande fall avtal, föregås av en mer noggrann handläggningsprocess. I förhållande till andra stödåtgärder präglas handläggningen och stödvillkoren i högre utsträckning av affärsmässiga överväganden. Vi anser sammantaget inte att lån och garantier har ett behov av ett särskilt straffrättsligt skydd.

Skatteutgifter

Stöd i form av skatteutgifter, dvs. stöd i form av nedsatta skatter eller skattereduktioner (se avsnitt 3.2.1) har i dag ett särskilt straffrättsligt skydd genom skattebrottslagens (1971:69) bestämmelser. Vi bedömer därför att skatteutgifter inte har något ytterligare behov av ett särskilt straffrättsligt skydd.

6.2.5 Utgångspunkter för en straffrättslig reglering

Utredningens bedömning: Det straffbara området och brottsförutsättningarna bör vara anpassade till de särskilda förhållanden som gäller för statliga stöd till företag och andra juridiska personer. Det straffrättsliga skyddet för statliga stöd till företag och andra juridiska personer bör vara lika starkt som det som gäller för ersättningar som omfattas av bidragsbrottslagen. Den straffrättsliga regleringen bör även vara tydlig och lättillgänglig.

Skälen för bedömningen

Nuvarande straffrättsliga bestämmelser vid missbruk är ineffektiva och otillräckliga

Vid den närmare bedömningen av hur en straffrättslig reglering bör utformas måste frågan ställas om det nuvarande straffrättsliga skyddet för statliga stöd till företag och andra juridiska personer är tillräckligt, i den meningen att straffvärda ageranden är kriminaliserade, och om regelverket är effektivt utformat, i den meningen att kriminaliserade ageranden effektivt kan straffas.

Missbruk av statliga stöd till företag och andra juridiska personer kan föreligga i två typsituationer. Den första typsituationen är när en sökande tillskansar sig ett stöd som sökanden inte har rätt till eller med ett för högt belopp. Den andra typsituationen tar i stället sikte på ageranden efter att ett stöd har beviljats och uppkommer när en stödmottagare använder det beviljade stödet i strid med de ändamål som det beviljats för. Beroende på omständigheterna i det enskilda fallet kan båda dessa situationer redan vara belagda med straff enligt nuvarande lagstiftning. Det huvudsakliga straffrättsliga skyddet enligt nuvarande ordning utgörs av bestämmelsen om bedrägeri i brottsbalken och det är mot denna bestämmelse som de ageranden som vi anser utgör missbruk ska bedömas.

När en sökande tillskansar sig ett stöd som sökanden inte har rätt till, eller med ett för högt belopp, sker detta oftast i samband med att stödet beslutas. En sökande kan i en ansökan ange felaktiga uppgifter eller lämna oriktiga underlag i syfte att få ett stöd beviljat. Detta borde vara den vanligast förekommande missbrukssituationen eftersom de allra flesta stöd kräver någon form av ansökan. Det behöver dock inte ske inom ramen för ett formellt ansökningsförfarande. Beroende på hur stödet är konstruerat kan en stödmottagare genom att lämna oriktiga uppgifter även i andra sammanhang åstadkomma att stöd betalas ut eller beviljas felaktigt. Exempel på sådana stöd är vissa delar av stödet till folkbildningen. Folkbildningsrådet prövar och godkänner att ett studieförbund kan ta emot statsbidrag. Den fördelning och utbetalning av statsbidrag som sedan följer av godkännandet sker inte utifrån någon ytterligare ansökan, utan utifrån uppgifter som statsbidragsmottagaren lämnat om sin verksamhet (se Statsbidrag till verksamhet i studieförbunden, Folkbildningsrådet, diarienummer 23/00383). Även det statliga stödet till

idrottsrörelsen genom Sveriges Riksidrottsförbund har en liknande konstruktion.

Att medvetet lämna oriktiga uppgifter till en utbetalande myndighet eller organisation i syfte att tillgodogöra sig ett statligt stöd är ett sådant agerande som enligt nuvarande lagstiftning kan utgöra ett försök till bedrägeri. Om det sedan sker en utbetalning kan det vara frågan om ett fullbordat bedrägeri. Avgörande för om agerandet kommer att behandlas som ett försöksbrott eller ett fullbordat brott är när det upptäcks, trots att sökanden i båda fallen gjort allt som krävs för att åstadkomma en utbetalning. Det kan ifrågasättas om det är motiverat med en sådan åtskillnad.

Under utredningens arbete har det från brottsbekämpande myndigheter framförts kritik även mot bedrägeribestämmelsens tillämpbarhet när det gäller statliga stöd. Kritiken har också framförts i samband med utvärderingen av de stödåtgärder som infördes i anledning av covid-19-pandemin (Se SOU 2022:65 s. 147–151 och s. 376–378 samt Ds 2020:28 s. 73–75). Kritiken går ut på att det är mycket svårt att driva ärenden som gäller brott mot statliga stöd till företag och andra juridiska personer eftersom stöden inte passar in i bedrägeriparagrafen och att det uppstår bevisfrågor som är mycket svåra att lösa.

Bedrägeribestämmelsens krav på att en gärning måste ha inneburit skada för målsäganden och vinning för gärningsmannen vållar ofta problem när det gäller brott som begås mot det allmänna. Många gånger kan det vara svårt att ange vad skadan har bestått i. Det gäller särskilt i de fall där exempelvis ett statligt stöd har beviljats till en stödmottagare för att bedriva viss verksamhet. Stödmottagaren bedriver sedan verksamheten, men inte i den omfattning eller på det sätt som stödbeslutet anger. I en sådan situation är det mycket svårt att avgöra och bevisa vad som utgör skadan för staten. Bedrägeribestämmelsen är alltså inte effektiv i detta avseende.

Vidare omfattar bedrägeribestämmelsen endast uppsåtliga gärningar. Att exempelvis av oaktsamhet lämna oriktiga uppgifter som leder till att ett statligt stöd betalas ut felaktigt är inte straffbart. Straffansvaret för bedrägeri är otillräckligt i denna situation.

Det kan även uppkomma fall där en stödmottagare, sedan ett stöd har beviljats, medvetet underlåter att anmäla ändrade förhållanden som denne är skyldig att anmäla enligt villkoren för stödet. Stödmottagarens underlåtenhet kan i dessa fall leda till att ett stöd fortsätter att betalas ut på felaktiga grunder, eller att ett felaktigt utbetalt

stöd inte krävs åter. Beroende på omständigheterna kan underlåtenhet att meddela ändrade förhållanden aktualisera ansvar för bedrägeri. Bedrägeribestämmelsen kan omfatta att ett vilseledande sker genom underlåtenhet om denna ger upphov till, vidmakthåller eller förstärker en befintlig villfarelse. För att en underlåtenhet ska innebära ett vilseledande och föranleda ansvar för bedrägeri måste dock alldeles speciella förhållanden föreligga som medför att underlåtenheten anses lika straffvärd som en positiv uppgift (se rättsfallet NJA 1981 s. 787). Det kan mot denna bakgrund ifrågasättas om bedrägeribestämmelsen är effektivt utformad när det gäller underlåtenhetsfallen.

Det är som nämnts vanligt att statliga stöd till företag och andra juridiska personer förenas med villkor för hur eller till vad stödet får användas. Att använda ett beslutat stöd till andra ändamål än vad stödet beviljats för förutsätter att ett stöd redan beviljats på ett i och för sig korrekt sätt. Det är först efter att stödet betalats ut som missbruket äger rum. Om det är fråga om ett stöd som finansieras över eller på annat sätt påverkar Europeiska unionens eller Europeiska atomenergigemenskapens budgetar, kan ansvar för subventionsmissbruk komma i fråga (se 9 kap. 3 b § brottsbalken). För stöd som finansieras enbart med nationella medel är det inte belagt med straff att använda medlen till andra ändamål än vad de beviljats för. Nuvarande straffbestämmelser är otillräckliga i detta avseende.

Lika starkt skydd som för utbetalningar enligt bidragsbrottslagen

Vi bedömer inledningsvis att det straffrättsliga skyddet för utbetalningar till företag och andra juridiska personer i huvudsak bör vara lika starkt som det som gäller för utbetalningar till fysiska personer enligt bidragsbrottslagen. Genom bidragsbrottslagen finns det ett särskilt straffrättsligt skydd för merparten av det allmännas utgifter till fysiska personer. Bestämmelserna är anpassade till de särskilda förhållanden som råder på välfärdsområdet. För straffansvar krävs inte att det faktiskt sker en felaktig utbetalning, det är tillräckligt att en sökande genom att t.ex. lämna felaktiga uppgifter orsakar fara för en felaktig utbetalning. Även grovt oaktsamma beteenden är kriminaliserade. De straffrättsliga bestämmelserna innebär att det finns ett särskilt straffrättsligt skydd för statens utgifter till fysiska personer.

Utgångspunkter för en straffrättslig reglering

En effektiv straffrättslig reglering med ändamålsenliga straffbestämmelser bör ta hänsyn till de särskilda förhållanden som gäller i situationer när ett stöd beviljas eller betalas ut utifrån en sökandes uppgifter. Att ett oriktigt uppgiftslämnande enligt nuvarande bestämmelser är att betrakta som antingen ett försöksbrott eller ett fullbordat brott beroende på när agerandet upptäcks är inte tillfredsställande eller effektivt. Agerandet är ett och samma, och lika klandervärt i båda fallen. Ett effektivt straffrättsligt skydd bör leda till att dessa situationer likställs straffrättsligt. En effektiv reglering bör även innefatta ett tydliggörande av straffansvaret vid underlåtenhet att meddela ändrade förhållanden genom att straffansvaret för åsidosättande av skyldigheten att anmäla ändrade förhållanden får komma till direkt uttryck i lagtexten.

Det straffbara området är i dag inte fullt ut anpassat till de statliga stöden. Ageranden som vi anser utgör klandervärda missbruk av de statliga stöden är inte kriminaliserade fullt ut. Det finns två huvudsakliga glapp i det nuvarande straffbara området där vi anser att det finns skäl att överväga om området bör utvidgas genom utökad kriminalisering.

Det straffbara området för bedrägeri är begränsat till uppsåtliga fall. Den som saknar uppsåt, men t.ex. har en misstanke om att ett visst agerande i samband med en ansökan eller ett uppgiftslämnande kan leda till att ett statligt stöd felaktigt betalas ut, kan därför inte straffas för bedrägeri. Vi anser att det straffbara området inte är lämpligt utformat och att det finns skäl att överväga en kriminalisering av grovt oaktsamma ageranden i samband med ansökningar och uppgiftslämnande vid statliga stöd (se avsnitt 6.2.6).

Att använda ett statligt stöd för ett annat ändamål eller syfte än vad stödet har beviljats för är som tidigare nämnts inte belagt med straff, såvida det inte gäller ett stöd som finansieras genom EU-medel. Det nuvarande straffbara området är begränsat till de fall som omfattas av bestämmelsen om subventionsmissbruk. Vi anser att det straffbara området inte är lämpligt utformat och att det finns skäl att överväga en kriminalisering av felaktig användning av beviljade stödmedel (se avsnitt 6.2.7).

En tydlig och lättillgänglig straffrättslig reglering

En tydlig och lättillgänglig reglering med anpassade straffrättsliga bestämmelser samlade kan bidra till en ökad medvetenhet hos de utbetalande myndigheterna och organisationerna. En sådan reglering har även ett viktigt signalvärde. Vår kartläggning av brottsanmälningar under 2021 har visat att antalet anmälningar per år är få (se avsnitt 5.3.3). Samtidigt bedömer vi att de statliga stöden är utsatta för brottsliga angrepp i en inte obetydlig omfattning (se avsnitt 6.2.2). En slutsats som kan dras av detta förhållande är att de utbetalande myndigheterna och organisationerna inte upptäcker och anmäler misstänkt brottslighet eller missbruk i tillräcklig omfattning. En tydligare straffrättslig reglering bör leda till att det blir lättare för de utbetalande aktörerna att identifiera misstänkt brottslighet och till att benägenheten att anmäla brott ökar. Att regleringen är lättillgänglig är av betydelse särskilt för de myndigheter och organisationer som beslutar om och betalar ut stöd. Myndigheterna har en serviceskyldighet enligt 6 § förvaltningslagen (2017:900) i förhållande till de som ansöker om stöd. Det är av vikt att myndighetshandläggare på ett enkelt sätt kan ta del av den straffrättsliga regleringen och informera de som ansöker om stöd.

De som ansöker om stöd ska på ett enkelt sätt på egen hand kunna ta del av de straffrättsliga bestämmelser som gäller. En tydlig och lättillgänglig reglering med särskilda brottsrubriceringar har bättre förutsättningar än dagens reglering att verka avhållande dels på sökande att lämna felaktiga uppgifter, dels på mottagare av stöd att använda stöd på ett felaktigt sätt.

6.2.6 Grovt oaktsamma ageranden är straffvärda

Utredningens förslag: Grovt oaktsamma ageranden i samband med ansökan om och utbetalning av statliga stöd till företag och andra juridiska personer ska kriminaliseras.

Skälen för förslaget

Vårdslösa ageranden är i praktiken straffria

För att dömas för bedrägeri krävs uppsåt hos den som begår gärningen. Kravet på uppsåt innebär att det ska kunna utredas att den tilltalade agerat med i vart fall s.k. likgiltighetsuppsåt. Den som saknar uppsåt, men t.ex. har en misstanke om att en uppgift som han eller hon lämnar i ett ansökningsförfarande är oriktig, och på så vis orsakar att ett statligt stöd till ett företag eller andra juridiska personer betalas ut felaktigt, kan inte dömas för bedrägeri.

Om en uppgift enligt krav i en författning ska lämnas på heder och samvete kan ansvar för vårdslös försäkran enligt 15 kap. 10 § brottsbalken i teorin aktualiseras. I vår kartläggning har vi endast stött på enstaka statliga stöd där uppgifterna i ansökan lämnas på heder och samvete. Vid de möten vi har haft med utbetalande aktörer har det inte heller framkommit att det skulle vara vanligt. Vi har inte heller funnit några domar där den som undertecknat en ansökan om ett statligt stöd dömts för vårdslös försäkran. Det kan därför antas att det sällan blir aktuellt att döma någon för vårdslös försäkran för uppgifter som lämnas i samband med ansökan om statligt stöd till företag eller andra juridiska personer. Att av oaktsamhet lämna felaktiga uppgifter som riskerar att leda till att ett statligt stöd till ett företag eller annan juridisk person betalas ut felaktigt kan i dag i praktiken sägas vara straffritt.

Kriminaliserad vårdslöshet inom vissa områden

Att av vårdslöshet lämna oriktiga uppgifter är ett agerande som är kriminaliserat i vissa sammanhang när uppgifterna lämnas till det allmänna, t.ex. när uppgifterna läggs till grund för ersättningsbeslut på välfärdsområdet eller för beskattning.

Enligt 4 § bidragsbrottslagen döms den som av grov oaktsamhet lämnar oriktiga uppgifter eller inte anmäler ändrade förhållanden, och orsakar fara för att en ekonomisk förmån eller ett ekonomiskt stöd betalas ut felaktigt, för vårdslöst bidragsbrott. De objektiva brottsförutsättningarna är desamma som för lagens huvudbrott bidragsbrott. Om gärningen är att anse som mindre allvarlig ska dock inte dömas till ansvar.

Kriminaliseringen av grovt oaktsamma ageranden i bidragsbrottslagen motiverades i förarbetena av att mängden ärenden och behovet av en snabb och smidig handläggning medförde begränsningar i möjligheterna till kontroll. Samtidigt pekade undersökningar på att det fanns en omfattande brottslighet riktad mot välfärdssystemen trots de utökade kontroller som genomfördes. Dessa förhållanden innebar att det för systemens funktion krävdes ett inte obetydligt mått av lojalitet och aktsamhet hos de sökande i samband med ansökningar och utbetalningar från välfärdssystemen. Om sökande inte i tillräcklig utsträckning visade aktsamhet vid ansökningar och utbetalningar av ersättningar och bidrag kunde detta leda till felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen som sällan upptäcktes. Kriminaliseringen motiverades även utifrån att åtgärden bedömdes ha en allmänpreventiv effekt på oaktsamma ageranden. (Prop. 2006/07:80 s. 46 och 51.)

I 37 § lagen om omställningsstöd finns en straffbestämmelse som motsvarar 4 § bidragsbrottslagen. Bestämmelsen i lagen om omställningsstöd innebär att den som av grov oaktsamhet lämnar oriktiga uppgifter eller inte anmäler ändrade förhållanden, och orsakar fara för att omställningsstöd exempelvis betalas ut felaktigt, döms för vårdslöst omställningsstödsbrott. De objektiva brottsförutsättningarna är desamma som för omställningsstödsbrott. Om gärningen är att anse som mindre allvarlig ska inte dömas till ansvar.

Av förarbetena framgår att kriminaliseringen motiverades utifrån att kvalificerat oaktsamma beteenden i samband med utbetalningar av omställningsstöd, i likhet med bidragsbrott, ansågs så klandervärda att de borde kunna mötas med straff. Det befarades att oaktsamma beteenden i stor omfattning skulle medföra felaktiga utbetalningar av stödet, bl.a. med tanke på de betydande belopp som skulle komma att betalas ut. Det anfördes att redan en mer begränsad förekomst av grovt oaktsamma beteenden skulle, om de inte kunde mötas med lagföring, kunna skapa negativa effekter genom att det påverkade förtroendet för omställningsstödet och stödets legitimitet hos medborgare och företag i allmänhet. Kriminaliseringen bedömdes också kunna ha en normbildande effekt. (Prop. 2019/20:181 s. 80.)

Skattebrottslagen innehåller en straffbestämmelse i 5 § som innebär en kriminalisering av vårdslöst uppgiftslämnande. Enligt bestämmelsen döms den som på annat sätt än muntligen av grov oaktsamhet lämnar oriktig uppgift till myndighet och därigenom ger upphov till

fara för att skatt undandras det allmänna eller felaktigt tillgodoräknas eller återbetalas till honom själv eller annan för vårdslös skatteuppgift.

Bestämmelsen infördes vid skattebrottslagens tillkomst men genomgick vissa förändringar 1996. I 1996 års förarbeten anfördes att kriminaliseringen av oaktsamt uppgiftslämnande alltjämt skulle behållas. Det konstaterades att bestämmelserna om uppgiftsskyldighet i skattesammanhang skulle bli verkningslösa om inte någon sanktion förekom för den som av grov oaktsamhet lämnade felaktiga eller ofullständiga uppgifter. Trots att en skattskyldig som lämnat en oriktig uppgift regelmässigt påfördes ett skatte- eller avgiftstillägg ansågs det motiverat med en kriminalisering, bl.a. eftersom en administrativ sanktion inte träffade en fysisk person i de fallen den skattskyldige var en juridisk person. Även vikten av att skattelagstiftningen respekterades talade för att de allvarligare fallen av vårdslöshet var straffbelagda och att en avkriminalisering skulle kunna ge felaktiga signaler. (Prop. 1995/96:170 s. 115.)

Det är motiverat med en kriminalisering av oaktsamma ageranden

Vi anser att grovt oaktsamma ageranden i samband med utbetalningar av statliga stöd till företag och andra juridiska personer ska kriminaliseras. De ageranden som bör vara föremål för kriminalisering är uppgiftslämnandet eller underlåtenheten att lämna uppgifter i de fall det finns en sådan skyldighet.

De statliga stöden till företag och andra juridiska personer beslutas av en stor mängd myndigheter och organisationer som har varierande möjligheter till kontroll. Många gånger är handläggningen helt beroende av att de uppgifter som en sökande lämnar är korrekta. För att systemen med statliga stöd till företag och andra juridiska personer ska fungera förutsätts att de sökande agerar lojalt och kontrollerar att lämnade uppgifter är riktiga i samband med ansökningar och utbetalningar. Om sökanden inte i tillräcklig utsträckning kontrollerar att de uppgifter som lämnas är korrekta riskerar det att leda till felaktiga utbetalningar som inte upptäcks (se avsnitt 6.2.3). Att göra det straffbart att av oaktsamhet lämna felaktiga uppgifter, eller inte anmäla ändrade förhållanden, kan antas ha en handlingsdirigerande verkan och leda till att antalet felaktiga utbetalningar blir färre.

Att motivera kriminaliseringen utifrån att det finns ett behov av att understryka betydelsen av ett korrekt uppgiftslämnande stämmer väl överens med hur andra fall av kriminaliserad oaktsamhet motiverats i angränsande områden. Som framkommit i genomgången ovan är oaktsamhet kriminaliserat för uppgiftslämnande som gäller ersättningar som omfattas av bidragsbrottslagen och lagen om omställningsstöd, samt även för uppgifter som ligger till grund för beskattning. Ett tungt vägande skäl bakom kriminaliseringen i dessa fall kan sägas vara behovet av att tydliggöra att en sökande har en långtgående skyldighet att kontrollera riktigheten av de uppgifter som lämnas. Genom att utvidga det straffbara området till att också innefatta grovt oaktsamma ageranden i samband med ansökningar och utbetalningar av de statliga stöden, anpassas regleringen till vad som gäller för ersättningar som omfattas av bidragsbrottslagen. Denna utvidgning framstår också som logisk i jämförelse med lagen om omställningsstöd och skattebrottslagen.

6.2.7 Felaktig användning av stöd är straffvärt

Utredningens förslag: Att använda ett statligt stöd till företag eller andra juridiska personer för ett annat ändamål än det som stödet har beviljats för ska kriminaliseras.

Skälen för förslaget

Felaktig användning av statliga stöd är i praktiken straffritt

Att använda ett statligt stöd till företag eller andra juridiska personer till ett annat ändamål än vad stödet har beviljats för kan i vissa situationer utgöra bedrägeri. Situationen kan dock vara sådan att det i praktiken är straffritt att använda stödet till ett annat ändamål än vad det beviljats för.

Om en stödmottagare redan vid ansökan om ett stöd hade för avsikt att använda stödet till ett annat ändamål än det som angavs i ansökan eller i beslutet kan det vara frågan om ett bedrägeri. Stödmottagaren kan då sägas ha vilselett den beslutande aktören om avsikten med hur stödet skulle användas, och därigenom orsakat att stödet betalats ut felaktigt, vilket lett till vinning för mottagaren och

skada för den som betalat ut stödet. I den situationen att stödmottagaren däremot inte hade någon sådan avsikt vid ansökningstillfället, utan först efter att stödet betalats ut beslutar sig för att använda stödet till ett annat ändamål, kan inte ansvar för bedrägeri aktualiseras. Den utbetalande myndigheten eller organisationen har inte genom något vilseledande förmåtts att betala ut stödet eftersom avsikten att använda stödet till andra ändamål har uppkommit först efter utbetalningen (se 9 kap. 1 § brottsbalken).

Genom stödbeslutet och utbetalningen övergår även äganderätten till de utbetalade medlen från staten till stödmottagaren. Detta medför att ansvar för förskingring inte heller kan komma i fråga, eftersom brottet förutsätter att mottagaren fått annans egendom i besittning (se 10 kap. 1 § brottsbalken).

Är det fråga om ett stöd som finansieras över eller på annat sätt påverkar Europeiska unionens eller Europeiska atomenergigemenskapens budgetar, kan dock ansvar för subventionsmissbruk enligt 9 kap. 3 b § brottsbalken komma i fråga. För stöd som finansieras enbart med nationella medel är det inte belagt med straff att använda medlen till andra ändamål än vad de beviljats för.

Kriminalisering av felaktig användning av stöd inom andra områden

Bestämmelsen om subventionsmissbruk kriminaliserar att i strid med föreskrifter eller villkor använda ett bidrag eller utnyttja en förmån för ett annat ändamål än det som bidraget eller förmånen har beviljats för.

Brottet infördes som ett led i Sveriges genomförande av konventionen om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen (bedrägerikonventionen) och tillhörande protokoll, vilket föranledde vissa författningsändringar i svensk rätt.

I samband med att Sverige tillträdde bedrägerikonventionen anfördes det att bedrägerier och andra oegentligheter som riktade sig mot Europeiska gemenskapernas finansiella intressen utgjorde ett allvarligt problem. En oförmåga att bekämpa denna – ofta organiserade – brottslighet ansågs få betydande återverkningar på såväl gemenskapernas som Sveriges ekonomi. Om inte medlemsstaterna vidtog gemensamma och kraftfulla åtgärder mot denna brottslighet, skulle det också kunna få till följd att unionens trovärdighet förringades i

allmänhetens ögon. Det ansågs vara ett starkt svenskt intresse att oegentligheterna med gemenskapernas medel hölls till ett minimum och att de som i sådana sammanhang begick brott upptäcktes och lagfördes. Av konventionen följde att det ankom på medlemsstaterna att bl.a. kriminalisera användande av gemenskapsmedel för andra syften än dem som medlen ursprungligen har beviljats för. Vidare angavs att syftet med konventionen var att säkerställa en bättre överensstämmelse mellan medlemsstaternas straffrättsliga skydd mot bedrägerier som riktar sig mot unionens finansiella intressen (prop. 1998/99:32 s. 18 och 21–23).

Bedrägerikonventionen är i dag ersatt av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/1371 av den 5 juli 2017 om bekämpande genom straffrättsliga bestämmelser av bedrägeri som riktar sig mot unionens finansiella intressen (SEFI-direktivet).

Det är motiverat att kriminalisera felaktig användning av stöd

Vi anser att det är motiverat att kriminalisera felaktig användning av stöd till företag och andra juridiska personer. Statliga stöd, i likhet med många stöd som finansieras med EU-medel, beviljas och utbetalas i stor utsträckning med villkor för hur medlen får användas. Ett anpassat straffrättsligt skydd för statliga stöd bör ta detta förhållande i beaktande. Att statens medel inte bara utbetalas korrekt utan också kommer till avsedd användning är ett angeläget intresse.

Statliga stöd till företag och andra juridiska personer handläggs och utbetalas på olika sätt. Både behovet och betydelsen av att straffbelägga felaktig stödanvändning skiljer sig åt beroende på hur ett stöd är konstruerat. I kapitel 5 har vi redogjort för risker förknippade med hur statliga stöd till företag och andra juridiska personer är konstruerade.

Många stöd betalas ut i efterskott. En stödmottagare kan ha gjort en investering eller haft en kostnad som stödet helt eller delvis kan täcka. I dessa fall krävs i regel någon form av underlag för att styrka att sökanden haft kostnaden för att stödet ska betalas ut. Om en stödmottagare ansöker om ett stöd för utgifter som inte omfattas av stödets syfte eller i strid med villkoren kan agerandet många gånger utgöra ett bedrägeribrott. Agerandet kan sägas innefatta ett vilseledande som leder till en felaktig utbetalning. Den praktiska bety-

delsen av en kriminalisering av felaktig användning av stödmedel kan i dessa situationer antas vara begränsad. Det kan dock inte uteslutas att det kan uppstå straffvärda situationer där ansvar för bedrägeri inte aktualiseras. En sådan situation skulle kunna vara när en utbetalning av ett stöd sker utan att någon egentlig kontroll görs av att ändamålet med det beviljade stödet är uppfyllt. Under sådana förhållanden kan det förekomma situationer där medel felaktigt utbetalas trots att något egentligt vilseledande i bedrägeribestämmelsens mening inte skett. Ett utvidgat straffansvar kan i dessa situationer få en betydelse, även om det är osäkert hur vanligt förekommande dessa situationer är.

En situation där ett utvidgat straffansvar kan få större betydelse är om stödet betalats ut i efterskott för en investering som sedan används för ett annat ändamål än vad stödet beviljats för. Så kan t.ex. vara fallet om en stödmottagare som bedriver viss verksamhet får ersättning för införskaffande av t.ex. lokaler och material men denne efter det att ersättningen utbetalats, i strid med villkoret för bidraget, underlåter att bedriva den avsedda verksamheten och i stället använder lokalen eller materialet för andra ändamål.

Det är också vanligt att stöd betalas ut i förskott. Många gånger beviljas dessa stöd för att sökanden ska bedriva viss verksamhet eller vidta någon åtgärd. Typiska sådana stöd är olika former av verksamhetsstöd, organisationsbidrag och projektbidrag. Ansökan och beslut grundar sig i regel på uppgifter från sökanden i form av projektplaner, uppskattade kostnader eller andra liknande uppgifter. Gemensamt för denna typ av uppgifter är att de typiskt sett är svåra att kontrollera både före och efter utbetalning. Har beviljade stödmedel i dessa fall senare använts för annat ändamål, och fanns inte något bedrägeriuppsåt vid utbetalningstillfället, saknas i dag straffrättsligt skydd. Behovet och den praktiska betydelsen av en utvidgad kriminalisering är större för stöd som betalas ut i förskott än för stöd som betalas ut i efterskott.

Till det som sagts nu kan läggas att det rent allmänt framstår som otillfredsställande att det straffrättsliga skyddet för statliga stöd i allmänhet inte är lika starkt som det som gäller för EU-stöd. Det framstår inte som sakligt motiverat att upprätthålla en sådan skillnad.

6.3 En ny lag om subventionsbrott

6.3.1 En ny specialstraffrättslig lag

Utredningens förslag: Det särskilda straffrättsliga skyddet ska åstadkommas genom en ny specialstraffrättslig lag.

Skälen för förslaget

Hur ska det straffrättsliga skyddet införas?

Det finns flera tänkbara lösningar på frågan hur behovet av effektiva straffrättsliga bestämmelser för brott som riktar sig mot statliga stöd till företag och andra juridiska personer ska lösas. Som våra direktiv anger gäller de huvudsakliga frågorna om de nya straffrättsliga bestämmelserna bör införas i bidragsbrottslagen, i de lagar som reglerar stöden eller om de bör införas i en ny lag.

Bidragsbrottslagen bör inte utvidgas

Riksdagen har beslutat att för regeringen tillkännage att bidragsbrottslagen bör utvidgas till att omfatta statliga stöd till företag (bet. 2020/21:SfU26, rskr. 2020/21:302). Detta är också något som föreslagits i promemorian Uppdrag om förhindrande av brott kopplade till de stödåtgärder med statsfinansiella och samhällsekonomiska konsekvenser som vidtas med anledning av det nya coronaviruset (Ds 2020:28 s. 75). Det framstår mot denna bakgrund som naturligt att börja med att överväga om bidragsbrottslagen bör göras tillämplig även på stöd som riktar sig till företag och juridiska personer.

Bidragsbrottslagen omfattar i princip samtliga välfärdsförmåner som betalas ut till, eller avser, enskilda personer. Syftet med lagen är att minska antalet felaktiga utbetalningar och att stärka tilltron till välfärdssystemen. Lagens straffbestämmelser innebär att den som lämnar en oriktig uppgift eller underlåter att anmäla ändrade förhållanden och genom detta orsakar fara för att en ekonomisk förmån eller ett stöd felaktigt betalas ut eller betalas ut med ett för högt belopp döms för bidragsbrott. Vidare finns bestämmelser om ett ringa brott samt om ett grovt brott. Straffskalorna motsvarar vad som gäller

för bedrägeribrotten. Härutöver omfattar det straffbara området grovt oaktsamma beteenden genom en särskild straffbestämmelse.

Frågan om att utvidga bidragsbrottslagens tillämpningsområde har övervägts i tidigare lagstiftningssammanhang. Med hänsyn till lagens syfte och utformning har det då bedömts att det inte är motiverat att samtliga utbetalningar av stöd eller bidrag till företag och organisationer ska omfattas av bidragsbrottslagen (prop. 2018/19:132 s. 24). Vi ansluter oss till den bedömningen och anser att de skäl som tidigare anförts fortfarande har bäring.

Enligt vår uppfattning lämpar sig inte bidragsbrottslagens utformning för en utvidgning som innefattar statliga stöd till företag och andra juridiska personer eftersom det skulle kräva att mycket stora ingrepp görs i lagen. Lagens tillämpningsområde anges i dag genom en uppräkningsteknik där vissa myndigheters ekonomiska förmåner och stöd utpekas. Att utvidga lagens tillämpningsområde till att också innefatta statliga stöd till företag och andra juridiska personer är svårt att genomföra på samma sätt. Antalet utbetalande aktörer är betydligt fler än de som nämns i bidragsbrottslagen. De stöd, ersättningar och bidrag som har ett behov av ett förstärkt straffrättsligt skydd kan inte ringas in på ett lika enkelt sätt som välfärdsförmånerna. Att utvidga bidragsbrottslagen framstår därför inte som ändamålsenligt eller logiskt. Vi bedömer att sådana ingrepp i lagen skulle försvåra lagens praktiska tillämpning, särskilt eftersom bidragsbrottslagens tillämpningsområde i dag är välkänt och inarbetat.

Även om bidragsbrottslagen avser i princip samma skyddsintresse som vi har identifierat – att skydda statliga utbetalningar från brottsliga angrepp – är det enligt vår bedömning skillnad på välfärdssystemen å ena sidan och statliga stöd till företag och andra juridiska personer å andra sidan. Här tänker vi på den skillnad som rör behovet av straffrättsliga åtgärder. Som konstaterats i avsnitt 6.2.7 bör en effektiv straffrättslig reglering också innebära en kriminalisering av att, i strid med föreskrifter eller villkor, använda ett stöd för ett annat ändamål än det som stödet har beviljats för. Någon motsvarande bestämmelse, eller ett behov av någon sådan, finns inte för de utbetalningar som avser enskilda personer och som omfattas av bidragsbrottslagen. Att utvidga bidragsbrottslagens tillämpningsområde och samtidigt införa straffbestämmelser som tar sikte på skyddsbehov som ligger utanför lagens nuvarande tillämpningsområde, riskerar även det att ytterligare leda till tillämpningssvårigheter.

Mot bakgrund av de skäl som redovisats bedömer vi att det inte är en framkomlig väg att utvidga bidragsbrottslagen till att också omfatta statliga stöd till företag och andra juridiska personer.

Bestämmelserna bör inte införas i brottsbalken

En annan lösning skulle kunna vara att införa nya bestämmelser i brottsbalken. Det som ligger närmast till hands är att lägga till särskilda bestämmelser i 9 kap. brottsbalken, där bl.a. bestämmelserna och bedrägeri (1 §) och subventionsmissbruk (3 b §) finns placerade. Det som talar för en sådan lösning är intresset av att samtliga betydelsefulla straffrättsliga bestämmelser samlas i brottsbalken.

Med hänsyn till de behov vi identifierat och de lagändringar vi anser behövs är det dock tveksamt om det är lämpligt att infoga bestämmelserna i brottsbalken. Den reglering som vi föreslår är inte generell, tvärtom är den särskilt inriktad på ett förhållandevis avgränsat område. Dessutom behövs det särskilda regler om bl.a. straffbestämmelsernas tillämpningsområde och de berörda myndigheternas hantering som inte passar in i brottsbalkens systematik. Vi anser därför att det inte är lämpligt att införa de nya bestämmelserna i brottsbalken.

Det bör inte införas särskilda straffbestämmelser i de författningar som reglerar stöden

En ytterligare tänkbar lösning är att införa särskilda straffbestämmelser i de författningar som reglerar stöden. En sådan lösning har fördelen att den medger en precis och förutsebar strafflagstiftning. Det är främst två skäl som talar emot en sådan lösning. Det första hänger samman med att antalet stöd som vi identifierat uppgår till flera hundra och det andra är att en stor del av stöden endast är reglerade på förordningsnivå.

Att stöden är så många till antalet innebär att det skulle krävas ett omfattande arbete att gå igenom vart och ett av dessa stöd, för att sedan formulera straffbestämmelser som passar för vart och ett av stöden. Även om det skulle kunna medföra ett gott skydd för de enskilda stödåtgärderna kan det på goda grunder ifrågasättas om detta är en framkomlig väg, särskilt eftersom det skulle innebära en stor mängd nya specialstraffrättsliga regleringar. En reglering som så

långt som möjligt är generellt tillämplig på statliga stöd till företag och andra juridiska personer framstår i jämförelse som lämpligare.

Att flera stöd är reglerade på förordningsnivå innebär dessutom vissa begränsningar av vilka straffbestämmelser som kan införas. Av 8 kap. 2 § första stycket 2 regeringsformen följer att straffbestämmelser ska meddelas genom lag. Riksdagen kan dock enligt 8 kap. 3 § första stycket 1 bemyndiga regeringen att meddela förordningar med straffbestämmelser om dessa endast innehåller straff på bötesnivå. Enligt 8 kap. 3 § andra stycket regeringsformen kan riksdagen även i samband med ett sådant bemyndigande föreskriva strängare straff än böter för en överträdelse av en förordning som meddelats av regeringen med stöd av bemyndigandet.

En rimlig utgångspunkt vid framtagandet av nya straffbestämmelser är att det är behovet av straffrättsliga åtgärder och hur straffvärda gärningarna är som bör styra utformningen av regleringen. Straffen bör framstå som rimliga i förhållande till jämförbara brott. Straffskalorna för bedrägeribrotten, som kan tjäna som jämförelse, innehåller i samtliga gradindelningar fängelse. Att införa straffbestämmelser med fängelse i straffskalan för stöd på förordningsnivå skulle kräva särskilda lagar med bemyndiganden enligt 8 kap. 3 § andra stycket regeringsformen för vart och ett av dessa stöd. Detta riskerar att bli tidskrävande och ineffektivt. Regelverket riskerar även att bli svåröverskådligt, otillgängligt och något av ett lapptäcke.

Med beaktande av de skäl vi anfört anser vi att det inte är lämpligt, annat än i undantagsfall, att införa bestämmelser om straffansvar m.m. i de författningar som reglerar stödåtgärderna.

En ny specialstraffrättslig lag ska införas

Den lösning som återstår är att införa de nya bestämmelserna i en specialstraffrättslig lag på ett sammanhållet sätt. Vi anser att det är det bästa alternativet. Det framstår också som logiskt i förhållande till bidragsbrottslagen, nämligen att stöd som utgår till företag och andra juridiska personer har ett motsvarande regelverk som det som gäller för ersättningar till enskilda. Ett eget specialstraffrättsligt regelverk bidrar till tydlighet och överskådlighet, vilket även bör underlätta tillämpningen. En särskild lag kan även antas ha en normativ effekt.

6.3.2 Tillämpningsområdet

Utredningens förslag: Den straffrättsliga regleringen ska omfatta statliga företagsstöd. Med statligt företagsstöd ska avses sådana stöd, bidrag och andra ersättningar som

- beslutas av en statlig myndighet eller en organisation som av staten har fått uppgiften att besluta om stöd, och
- betalas ut till eller på annat sätt tillgodoräknas en juridisk person eller en enskild näringsidkare.

Lagens straffbestämmelser ska vara subsidiära i förhållande till bidragsbrottslagen.

Skälen för förslaget

Ett brett tillämpningsområde

Som framgått av vår kartläggning i kapitel 4 är de statliga stöden till företag och andra juridiska personer många och olika sinsemellan. Gemensamt kan sägas vara att de speglar prioriterade områden för staten, och att de därför också spänner över många områden i samhället. Vissa av stöden uppgår till flera miljarder kronor, medan andra mindre stödåtgärder uppgår till betydligt lägre belopp. När det kommer till att skapa en straffrättslig reglering som syftar till att skydda statliga stöd till företag och andra juridiska personer är den första frågan att ta ställning till vilket tillämpningsområde lagen bör ha.

Att vissa stödåtgärder har större betydelse för statens finanser och därmed kan uppfattas som mer prioriterade för staten är en sak, vad som utgör ett straffvärt agerande en annan. En rimlig utgångspunkt när det gäller lagens tillämpningsområde är att ett straffvärt agerande ska behandlas lika, oberoende av vilket stöd det är som utsätts för brott. Konsekvenserna av ett uppdelat synsätt där vissa stöd inte omfattas av samma straffrättsliga skydd är att det riskerar att driva brottslighet i den riktningen. Vid våra möten med brottsbekämpande myndigheter har det framgått att det som utmärker dagens ekonomiska brottslighet är anpassningsförmågan. Kriminella söker sig till områden där upptäcktsrisken eller risken för kännbara straff är låg. Denna slutsats stämmer också överens med 2021 års bidragsbrotts-

utrednings iakttagelser (se SOU 2023:52, s. 120). Det är därför angeläget med ett skydd som omfattar så många stöd som möjligt.

För ett brett tillämpningsområde talar också principiella skäl. Att vissa statliga utbetalningar har ett svagare straffrättsligt skydd än andra är inte rimligt och svårt att motivera. På goda grunder går det exempelvis att ifrågasätta att det straffrättsliga skyddet för utbetalningar till enskilda personer har varit skarpare än det som gällt för statliga utbetalningar till företag och andra juridiska personer. Denna omotiverade skillnad kommer våra förslag att åtgärda. Att skapa ytterligare sådana diskrepanser bör i det längsta undvikas.

Frågan blir då hur detta ska uppnås. Det finns olika alternativ för hur man lagtekniskt kan skapa ett brett tillämpningsområde för straffbestämmelserna. Samtliga alternativ har såväl fördelar som nackdelar.

Ett alternativ är att använda en uppräkningsmetod, dvs. att i en inledande bestämmelse nämna alla de lagar och förordningar som ska omfattas av regleringen. Det är en lösning som i och för sig på ett säkert sätt avgränsar tillämpningsområdet. Som tidigare nämnts rör det sig i det här fallet om flera hundra olika stödåtgärder, vilket gör att denna metod blir svår att tillämpa och överblicka i praktiken. Det är vanligt med förändringar i de materiella regleringarna för stöd till företag och andra juridiska personer, vilket innebär att bestämmelserna om lagens tillämpningsområde skulle behövas ändras ofta. En lagteknisk lösning med en uppräkning skulle innebära en risk för att nya stöd införs utan att den straffrättsliga regleringen justeras. Systemet riskerar att över tid bli ihåligt och inkonsekvent. Av dessa skäl framstår uppräkningsmetoden som mindre lämplig. (Jfr prop. 2006/07:80 s. 70.)

Ett annat alternativ är att använda samma lagstiftningsteknik som i bidragsbrottslagen. Det skulle innebära att tillämpningsområdet anges genom att låta samtliga stöd som betalas ut av ett antal uppräknade utbetalande myndigheter omfattas. Den främsta fördelen med en sådan reglering skulle vara att den är tydlig och lättillgänglig. Det kan dock anföras flera invändningar mot en sådan lösning. När bidragsbrottslagen infördes begränsades det straffbara området till välfärdssystemen. I den lagstiftning som vi nu föreslår framstår det inte som ändamålsenligt att göra någon sådan avgränsning. Statliga stöd till företag och andra juridiska personer låter sig inte ringas in med ett gemensamt syfte på motsvarande sätt. Antalet utbetalande myndigheter och organisationer är dessutom betydligt fler. Listan med beslutande myndigheter skulle behöva vara mycket omfattande.

Till detta kommer att det inte bara är myndigheter som beslutar om stöd utan även andra organisationer. Att ange tillämpningsområdet genom att räkna upp samtliga som betalar ut stöd framstår av dessa skäl som mindre lämpligt. Ett alternativ till att räkna upp samtliga beslutande myndigheter och organisationer i straffbestämmelsen skulle kunna vara att begränsa sig till de största utbetalarna. En sådan lösning skulle medföra att vissa stöd utesluts från det förstärkta straffrättsliga skyddet, vilket vi anser bör undvikas.

Det alternativ vi förordar är att i lagtexten definiera vad som avses med statliga stöd till företag och andra juridiska personer, och sedan låta denna definition ange lagens tillämpningsområde för såväl straffbestämmelser som övriga bestämmelser. På detta sätt skapas ett enhetligt begrepp för dessa stöd. Vi anser att denna lösning bäst tillgodoser behovet av straffrättsligt skydd samtidigt som det lagtekniskt går att åstadkomma ett tydligt och generellt tillämpningsområde. Utmaningen med detta alternativ är att utforma begreppen så tydligt att de straffrättsliga principerna om legalitet och förutsebarhet upprätthålls.

Statligt företagsstöd

Den straffrättsliga regleringen ska omfatta vad som i lagen benämns statliga företagsstöd. Med statligt företagsstöd avses sådana stöd, bidrag och andra ersättningar som beslutas av en statlig myndighet eller en organisation som av staten har fått uppgiften att besluta om stöd, och betalas ut till eller på annat sätt tillgodoräknas en juridisk person eller en enskild näringsidkare.

Begreppet statligt företagsstöd är nytt och återfinns inte i lagtext sedan tidigare. Rent språkligt ringar begreppet in de allra flesta av stöden. Det följer sedan av definitionen i lagtexten att även stöd till andra juridiska personer omfattas. Det skulle kunna invändas att det är missvisande att använda uttrycket företagsstöd om stöd som betalas till juridiska personer som i vanligt språkbruk inte kan anses utgöra företag. Det finns dock exempel på att begreppet företag i lagtextsammanhang kan inkludera andra juridiska personer. I 36 kap. 7 § tredje stycket brottsbalken anges att med företag avses enskilda näringsidkare och juridiska personer.

Statliga stöd eller statsstöd hade rent språkligt varit ett alternativ. Begreppen är dock sedan tidigare starkt förknippade med den EU-rättsliga regleringen på området. Eftersom innebörden av vår definition inte har någon EU-rättslig anknytning eller korresponderar med det regelverket bedömer vi det som olämpligt att använda dem i lagtexten.

Stöd, bidrag och andra ersättningar

I avsnitt 6.2.4 har vi redogjort för våra överväganden när det gäller vilka stödåtgärder som vi anser är i behov av ett förstärkt straffrättsligt skydd. Våra slutsatser i den delen är att en straffrättslig reglering bör omfatta stöd, bidrag och andra ersättningar.

Vår kartläggning har visat att begreppen stöd, bidrag och ersättning används med i princip samma innebörd när det gäller att sätta namn på stödåtgärder. Stödåtgärderna har ofta benämningar, exempelvis statsbidrag eller gårdsstöd, eller något liknande sammansatt ord. När det är fråga om ersättningar anges det i stället ofta vad ersättningen ska avse, exempelvis ersättningar för ekologisk produktion och omställning till ekologisk produktion som Jordbruksverket handlägger inom Landsbygdsprogrammet 2014–2022. Hur stödåtgärden benämns saknar betydelse när det kommer till om de bör omfattas av lagens tillämpningsområde. Hur stödet faktiskt är konstruerat är i stället avgörande.

Gemensamt för stöd, bidrag och andra ersättningar är att det i samtliga fall är frågan om en ersättning som antingen betalas ut eller i andra fall tillgodoräknas sökanden genom en kreditering på skattekontot. Vår föreslagna lag ska tillämpas i dessa situationer. På samma vis som gäller för ekonomiska stöd enligt 1 § andra stycket bidragsbrottlagen omfattas stödåtgärder som tillgodoräknas sökanden genom kreditering på skattekontot.

Att myndigheter i vissa fall upphandlar varor eller tjänster för att tillhandahålla den verksamhet som ingår i myndighetens uppdrag bör däremot inte medföra att den ersättning som betalas till leverantören betraktas som ett statligt företagsstöd.

Beslutas av en statlig myndighet …

De stöd som bör omfattas av den straffrättsliga regleringen är till att börja med de som beslutas av statliga myndigheter. Som framgår av vår kartläggning beslutas och utbetalas merparten av de statliga stöd, bidrag och ersättningar som går till företag och andra juridiska personer av myndigheter. Med statliga myndigheter avses statliga förvaltningsmyndigheter under såväl riksdagen som regeringen. Med statlig myndighet avses även regeringen, när den beslutar om stöd, bidrag eller liknande ersättningar.

… eller organisationer som av staten fått i uppdrag att besluta om stöden

Det förekommer att stöd, bidrag och andra ersättningar som finansieras av staten betalas ut av en organisation som inte är en statlig myndighet. Att organisationen har fått i uppdrag att fördela stöd, bidrag och andra ersättningar framgår i förekommande fall oftast av författning. Även dessa stöd bör omfattas av lagens tillämpningsområde.

Ett exempel på ett område där stöd fördelas av en organisation är stöden till folkbildningen. Folkbildningsrådet är en ideell förening, där organisationer som företräder folkhögskolor och studieförbund är medlemmar. Folkbildningsrådet beslutar vilka som ska få statsbidrag och fördelar tillgängliga medel mellan dem. Rådet lämnar statsbidrag till folkhögskolor, studieförbund och studerandeorganisationer inom folkhögskolan (5 § förordningen [2015:218] om statsbidrag till folkbildningen).

Det statliga stödet till idrottsrörelsen är ett annat exempel på ett område där stödet fördelas genom en organisation i stället för en myndighet. Sveriges Riksidrottsförbund är en ideell förening och är idrottsrörelsens samlande organisation med uppgift att bl.a. stödja idrottsrörelsen i gemensamma frågor. Förbundet prövar frågor om fördelning av statsbidrag till idrottsverksamhet (1 § lagen [1995:361] om överlämnande av förvaltningsuppgifter till Sveriges Riksidrottsförbund och 7 § förordningen [1999:1177] om statsbidrag till idrottsverksamhet).

Det förekommer att statliga bolag tilldelas uppgiften att besluta om stöd (se avsnitt 2.2.1). Exempelvis beslutar Almi AB om stöd för

att bekosta förstudier med högst 20 000 kronor (13 § andra stycket förordningen [2012:872] om statlig finansiering genom regionala utvecklingsbolag).

Kommunala myndigheter och regioner utgör inte sådana organisationer som träffas av lagens tillämpningsområde. Det är dock känt att det finns betydande stöd, bidrag och ersättningar som utbetalas av kommunerna och regionerna. Indikationer finns också på att dessa stöd i en inte obetydlig grad är utsatta för brottsliga angrepp (se Myndighetsgemensam lägesbild om organiserad brottslighet 2023, Polismyndigheten, diarienummer A215.519/2023, s. 7). Stöd som utbetalas av kommunerna och regionerna omfattas dock inte av utredningens uppdrag (se avsnitt 2.2.1).

Betalas ut till eller på annat sätt tillgodoräknas en juridisk person eller en enskild näringsidkare

En mottagare av ett stöd, ett bidrag eller en ersättning kan ta del av dessa på två sätt, antingen genom en utbetalning eller genom att beloppet tillgodoräknas mottagaren genom en kreditering på dennes skattekonto. Hur ett stöd, bidrag eller en ersättning kommer mottagaren till godo bör inte ha någon betydelse för lagens tillämpningsområde.

Med att ett stöd betalas ut avses sådana utbetalningar som sker till stödmottagaren, oavsett om det sker som en engångsutbetalning eller, exempelvis, i enlighet med en i ett beslut fastställd utbetalningsplan.

Med att ett stöd tillgodoräknas en mottagare avses att beloppet krediteras på mottagarens skattekonto i stället för att betalas ut direkt till denne. Enligt 61 kap. 1 § första stycket 3 skatteförfarandelagen (2011:1244) ska Skatteverket på skattekontot registrera bl.a. inbetalningar och utbetalningar. Skattekontot används på detta sätt inte bara för skatte- och avgiftsbetalningar utan även för utbetalning av olika former av statliga stöd till företag och juridiska personer. Utbetalningen sker genom att beloppet krediteras på mottagarens skattekonto.

Lagen ska tillämpas på sådana stöd, bidrag och ersättningar som riktar sig till företag och andra juridiska personer. Tanken är att fånga in samtliga rättssubjekt som inte är fysiska personer, med tillägg för enskilda näringsidkare. En gemensam nämnare för de stöd lagen avser att skydda är att de inte avser fysiska personers privata ändamål. Det innebär att det finns en stor spridning när det gäller stödens

syften och mottagare. Det har inte framkommit skäl att undanta någon associationsform. I lagtexten har vi valt att formulera tillämpningsområdet så att det avser enskilda näringsidkare och juridiska personer.

Förhållandet till bidragsbrottslagen

Bidragsbrottslagens tillämpningsområde omfattar bl.a. ekonomiska stöd. Med detta avses stöd, bidrag och ersättningar som beslutas av Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen eller en kommun och avser en enskild person, men betalas ut till eller tillgodoräknas någon annan än den enskilde (1 § andra stycket). Lagens tillämpningsområde utvidgades efter att kritik bl.a. hade riktats mot att lagen inte omfattade utbetalningar av arbetsmarknadspolitiska stöd och tandvårdsstöd. Det hade även noterats vissa oklarheter kring om lagen omfattade ekonomiskt bistånd som betalades ut till någon annan än den enskilde samt ersättning för personlig assistans som betalades ut direkt till en assistansanordnare. Genom utvidgningen kom dessa ersättningar, som kallas ekonomiska stöd i lagtexten, att omfattas av lagens tillämpningsområde. (Prop. 2018/19:132 s. 16–23.)

Vissa av de ekonomiska stöd som i dag omfattas av bidragsbrottslagen skulle även kunna omfattas av den lag vi föreslår. Det gäller vissa ersättningar som betalas ut av Försäkringskassan, t.ex. den statliga assistansersättningen som kan betalas ut till annan än den enskilde och det statliga tandvårdsstödet. Även flertalet av Arbetsförmedlingens arbetsmarknadspolitiska stöd skulle kunna omfattas, eftersom dessa i regel betalas ut till arbetsgivaren även om de avser en enskild arbetstagare. Dessa ersättningar kan alltså utgöra statliga företagsstöd såsom vi valt att definiera begreppet. Det går inte heller att utesluta att det i framtiden kan tillkomma ytterligare ersättningar som skulle kunna falla under båda lagarnas tillämpningsområde.

Dubbla straffrättsliga regelverk bör undvikas. Ett sätt att undvika detta är att undanta de ersättningar som betalas ut av Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen och endast låta 1 § andra stycket bidragsbrottslagen omfatta ersättningar som betalas ut av kommunerna. En sådan lösning skulle innebära att vissa gärningar som i dag utgör bidragsbrott i framtiden skulle anses utgöra ett subventionsbrott enligt vår föreslagna lag. Lösningen saknar inte logik, det skulle

innebära att ersättningar som i huvudsak går till enskilda skulle omfattas av en lag och ersättningar som betalas ut till företag och juridiska personer skulle omfattas av en annan lag.

Bidragsbrottslagens tillämpningsområde, och lagens begrepp ekonomiskt stöd, är emellertid väl inarbetade. Regleringen är känd för berörda myndigheter och inom rättskedjan. Att införa ett nytt regelverk och samtidigt ändra bidragsbrottslagens tillämpningsområde skulle riskera att leda till otydlighet. Detta utgör ett starkt skäl att inte ändra i bidragsbrottslagen. Ytterligare ett skäl är att de ekonomiska stöd som omfattas av bidragsbrottslagen i praktiken avser enskilda, även om de betalas ut till ett företag eller en annan juridisk person. Det statliga tandvårdsstödet kommer en enskild person till godo i form av nedsatt kostnad för tandvård. Stödet har stora likheter med de övriga välfärdsförmåner som Försäkringskassan hanterar. Assistansersättningen är en lika central välfärdsförmån även i de fall ersättningen betalas ut direkt till en assistansanordnare. Ekonomiskt stöd till arbetsgivare och anordnare av arbetsmarknadspolitiska åtgärder har liknande syften och funktioner som de ekonomiska förmåner som administreras av Arbetsförmedlingen och som också omfattas av 1 § första stycket bidragsbrottslagen. De ekonomiska stöd som nu nämnts liknar de ekonomiska förmånerna i 1 § första stycket bidragsbrottslagen som betalas ut direkt till enskilda. På detta sätt skiljer sig även de ekonomiska stöden från de statliga företagsstöden, som i regel inte avser en enskild person (jfr prop. 2018/19:132 s. 20).

Sammantaget anser vi att skälen som talar mot att ändra 1 § andra stycket bidragsbrottslagen är starkare än skälen som talar för. En annan lösning bör i stället väljas för att lösa förhållandet mellan lagarna.

Den lösning som ligger närmast till hands är att låta bidragsbrottslagen ha företräde framför den lag vi föreslår. En sådan lösning har fördelen att tidigare regelverk lämnas oförändrat och att det är tydligt vilket regelverk som ska tillämpas i första hand. Vi anser att en sådan lösning är ändamålsenlig och lättbegriplig. Den föreslagna lagen bör därför vara subsidiär i förhållande till bidragsbrottslagen (se avsnitt 6.3.11).

6.3.3 Subventionsbrott

Utredningens förslag: Straffansvaret ska gälla för den som lämnar oriktiga uppgifter eller inte anmäler ändrade förhållanden som det finns en skyldighet att anmäla enligt lag eller förordning, och på så sätt orsakar fara för att ett statligt företagsstöd

1. felaktigt betalas ut, felaktigt tillgodoräknas, betalas ut med ett för högt belopp eller tillgodoräknas med ett för högt belopp, eller
2. inte återkrävs trots att mottagaren helt eller delvis saknar rätt till det.

Brottet ska heta subventionsbrott. Straffet ska vara fängelse i högst två år.

Skälen för förslaget

Särskilda brottsförutsättningar

På välfärdsområdet och skatteområdet finns sedan länge specialstraffrättsliga regleringar som är särskilt anpassade för de förhållanden som råder inom dessa områden. Skattebrottslagstiftningen ger ett särskilt skydd för statens inkomster och bidragsbrottslagen ger ett motsvarande skydd för de statliga utbetalningar som avser enskilda personer (prop. 2006/07:80 s. 78). Därutöver finns det särskilda straffbestämmelser i lagen om omställningsstöd som träffar utbetalningar som görs med stöd av den lagen. Vid utformningen av straffbestämmelser för brott mot stöd till företag och andra juridiska personer finns goda skäl att överväga om bestämmelserna i dessa regelverk kan tjäna som förebilder.

Handläggningen av statliga företagsstöd bygger i de allra flesta fall på ansökningsförfaranden där besluten grundas på uppgifter som lämnats av sökanden. Även om vissa kontroller genomförs är det sökandens egna uppgifter som ligger till grund för besluten. De straffbestämmelser på området som nu ska formuleras bör därför lämpligen ha lämnande av oriktiga uppgifter som utgångspunkt för kriminaliseringen. Detta stämmer väl överens med hur straffansvaret är

konstruerat i skattebrottslagen, bidragsbrottslagen och lagen om omställningsstöd.

De oriktiga uppgifterna kan i de flesta fall antas lämnas inom ramen för ett ansökningsförfarande. Nästan alla statliga företagsstöd kräver en ansökan. Det finns dock statliga företagsstöd som inte betalas ut efter en regelrätt ansökan, utan som i stället baseras på uppgifter som lämnas i andra sammanhang. Det statliga stödet till folkbildningen genom Folkbildningsrådet och stödet till idrottsrörelsen genom Sveriges Riksidrottsförbund är exempel på områden där det förekommer andra, visserligen ansökningsliknande, förfaranden för att ta del av stöd. Att begränsa straffbestämmelsen till att endast omfatta sådana uppgifter som lämnas inom ramen för en ansökan skulle riskera att få orimliga följder. Det bör därför inte vara en förutsättning för straffansvar att uppgifterna ska lämnas i ett ansökningsförfarande. En ordning som tar sin utgångspunkt i agerandet att lämna uppgifter har fördelen att den inte är begränsad till hur och i vilket sammanhang de oriktiga uppgifterna lämnas.

Begreppet oriktig uppgift ska i sammanhanget ha samma innebörd som när det gäller skattebrottslagstiftningen och bidragsbrottslagen, dvs. innefatta inte endast osanna uppgifter utan även ofullständiga uppgifter (jfr prop. 2006/07:80 s. 70).

I likhet med vad som gäller för ekonomiska förmåner och stöd som omfattas av bidragsbrottslagen respektive lagen om omställningsstöd förekommer det att det för statliga företagsstöd finns en skyldighet att anmäla ändrade förhållanden. Här rör det sig om sådana omständigheter som kan påverka rätten att erhålla ett statligt företagsstöd eller leda till att stödet återkrävs. Straffansvaret för underlåtenhet att anmäla sådana ändrade förhållanden bör därför uttryckas i lagtexten. Det bör av rättssäkerhetsskäl krävas att det framgår av lag eller förordning att det finns en skyldighet att anmäla ändrade förhållanden, vilket motsvarar vad som gäller enligt bidragsbrottslagen. Av detta följer att det är angeläget att för den föreslagna lagens genomslagskraft att det finns bestämmelser om anmälningsskyldighet (jfr våra slutsatser i kapitel 5).

Ett farebrott

Det straffrättsliga skyddet för statliga företagsstöd bör vara lika starkt som för ekonomiska förmåner och stöd som omfattas av bidragsbrottslagen (se avsnitt 6.2.5). Bidragsbrott är ett s.k. farebrott.

Brott mot de statliga företagsstöden begås vanligen genom att en sökande genom oriktiga uppgifter försöker tillgodogöra sig ett stöd. Misstänkt brottslighet upptäcks huvudsakligen vid prövningen av ansökningar eller i samband med efterkontroller. Om och i så fall när ett brottsligt angrepp upptäcks är beroende av den utbetalande myndighetens eller organisationens arbete med granskning och kontroll. Tidpunkten för kontroll och upptäckt avgör med dagens straffrättsliga reglering om det är frågan om ett försöksbrott eller fullbordat brott. Om en ansökan har lett till att ett statligt företagsstöd betalats ut när upptäckt sker är det att anse som ett fullbordat bedrägeri, men om oriktiga uppgifter i en ansökan upptäcks före en utbetalning är det frågan om ett försök till bedrägeri. Att det är den utbetalande myndighetens eller organisationens kontrollrutiner som avgör vilket brott den som lämnat uppgifterna riskerar att dömas för är inte godtagbart. Den som lämnat uppgifterna har i båda situationerna gjort allt som krävs för att exempelvis en utbetalning – och därmed brottets fullbordan – ska ske. Det är svårt att argumentera för att det ena agerandet är mindre allvarligt än det andra. En ny straffrättslig reglering bör komma till rätta med denna åtskillnad. Att konstruera brottet med ett farerekvisit leder till att båda situationerna kommer att bedömas som fullbordade brott. En sådan konstruktion innebär samtidigt att det inte blir nödvändigt med en kriminalisering av försök. Denna konstruktion motsvarar också den som gäller för bidragsbrott och omställningsstödsbrott.

Fara för en felaktig utbetalning eller tillgodoräknande

För att uppnå ett effektivt straffrättsligt skydd för statliga företagsstöd bör farerekvisitet knytas till straffvärda förfaranden som kan förekomma på området. Den föreslagna straffbestämmelsen syftar, i likhet med vad som gäller för bidragsbrott och omställningsstödsbrott, till att skydda statliga utbetalningar och förhindra att staten lider ekonomisk skada.

Farerekvisitet bör för det första utformas så att det krävs en konkret fara för en felaktig utbetalning eller ett tillgodoräknande för att en gärning ska vara straffbar. Vad som avses med utbetalning och tillgodoräknande framgår av avsnitt 6.3.2. Utgångspunkten för innebörden av farerekvisitet i denna situation bör vara att det för straffansvar är tillräckligt att en oriktig uppgift sannolikt inte skulle upptäckas vid den normala rutinmässiga kontroll som den utbetalande aktören utför. Om uppgiften sannolikt skulle upptäckas vid en rutinkontroll har det inte förelegat någon konkret fara för exempelvis en felaktig utbetalning. Det straffbara området påverkas på detta sätt av vilka kontroller en myndighet eller organisation genomför. Handläggningen av statliga företagsstöd har i vissa avseenden varit mer präglad av ett tillitsbaserat synsätt än det som gäller inom välfärdsområdet, som varit mer präglat av rutiner och kontroll. Bedömningen av om en oriktig uppgift medför att det finns en konkret fara för exempelvis en felaktig utbetalning kan därför antas bli förhållandevis sträng. Effektiva och träffsäkra kontrollsystem kan å sin sida leda till att bedömningarna ändras. (Jfr prop. 2006/07:80 s. 79.)

Fara för att ett statligt företagsstöd inte återkrävs

Det som sagts i det föregående har tagit sikte på faran för att stöd betalas ut felaktigt eller med ett för högt belopp. Faran uppstår i dessa situationer innan ett stöd har betalats ut. Staten kan dock inte bara lida skada genom att ett stöd betalas ut felaktigt, utan även genom att staten fråntas möjligheten att återkräva ett felaktigt utbetalt stöd.

När det gäller fara för att ett statligt stöd inte återkrävs handlar det om situationer som uppstår efter att ett stöd har betalats ut. Det kan röra sig om en stödmottagare som underlåter, i strid med lag eller förordning, att anmäla ändrade förhållanden. Det brottsliga agerandet uppstår i och med att mottagaren av ett stöd inte ändrar uppgifterna och därmed försvårar för staten att kräva betalningen åter. En sådan reglering gäller i dag för omställningsstödsbrott (prop. 2019/20:181 s. 81). Det kan också röra sig om att en stödmottagare i samband med en efterkontroll eller granskning lämnar oriktiga uppgifter. De oriktiga uppgifterna kan i denna situation leda till att den beslutande aktören inte kan fatta ett beslut om återkrav. Farerekvisitet bör utformas så att det tar sikte på båda dessa situationer.

Brottet ska heta subventionsbrott

Det finns flera tänkbara rubriceringar för lagens huvudbrott. En utgångspunkt bör vara att brottets rubricering ringar in större delen av de stödformer som omfattas av vårt förslag. Dessutom bör rubriceringen förhålla sig till andra brottsbeteckningar på området, såsom bidragsbrott och subventionsmissbruk.

Lagens tillämpningsområde ska omfatta brottslighet riktad mot sådana statliga stöd till företag och andra juridiska personer som vi benämnt statliga företagsstöd. Ett tänkbart förslag på rubricering skulle kunna vara företagsstödsbrott. Ordet är dock tämligen långt, ger ett invecklat intryck och kan påstås strida mot god språkkänsla.

Ett annat angreppssätt är att utgå från ett vedertaget språkligt begrepp, i likhet med vad som gjordes när man lät bidrag utgöra det första ledet i beteckningen bidragsbrott. Ett alternativ skulle kunna vara stödbrott. Rubriceringen är enklare och mer kortfattad, men samtidigt väl allmän. Ordet stödbrott ger vidare intrycket av att det är frågan om ett brott som stödjer ett annat brott, snarare än ett självständigt brott.

En tänkbar rubricering är subventionsbrott. Enligt Svenska Akademiens ordbok betyder ordet subvention ekonomiskt bidrag eller understöd, i synnerhet om statsunderstöd, givet till person, persongrupp, företag eller ekonomisk bransch (tryckår 1997). I vardagligt språkbruk kan det dock antas att ordet oftast syftar på ett statligt understöd till en juridisk person snarare än en fysisk person. Ordet subvention stämmer väl överens med de utbetalningar som träffas av lagens tillämpningsområde. Ett argument mot att använda ordet subvention är att ordet är förhållandevis allmänt och abstrakt i sin innebörd.

När bidragsbrottslagen infördes diskuterades olika alternativa förslag till brottsrubricering, bl.a. subventionsbrott. Angående subventionsbrott noterades att subvention i regel avsåg ett statligt ekonomiskt understöd. Det anfördes att även om begreppet också medgav en mer allmän tolkning täckte det inte in alla förmåner som man ville skulle omfattas av bidragsbrottslagen. Ett annat skäl som talade emot att använda subventionsbrott var risken för sammanblandning med bestämmelsen om subventionsmissbruk i 9 kap. 3 a § brottsbalken. (Prop. 2006:07:80 s. 76)

Att hitta en brottsrubricering som på ett fullständigt sätt anger tillämpningsområdet och också förhåller sig logiskt till andra rättsområden och straffbestämmelser är svårt. Rubriceringen bör också framstå som tydlig och begriplig. Som framgått ovan finns det flera tänkbara alternativ. Av de alternativ som övervägts framstår enligt vår mening subventionsbrott som det alternativ som tydligast ger en upplysning om vilket beteende som avses och därmed främjar lagens tydlighet. Även om ordet subvention är tämligen allmänt hållet är det, till skillnad från många alternativ, inte fyllt med någon i sammanhanget motstridig juridisk betydelse. Rubriceringen förhåller sig även logiskt till behovet att kriminalisera felaktig användning av statliga företagsstöd (se avsnitt 6.2.7), och vårt förslag att utvidga bestämmelsen om subventionsmissbruk till att även omfatta statliga företagsstöd.

Straffskala

Straffskalorna för bidragsbrott och omställningsstödsbrott är fängelse i högst två år. Det föreslagna brottet har stora likheter med dessa två brott. En skillnad mot bidragsbrott är att det föreslagna brottet i de flesta fall sannolikt kommer att avse betydligt högre belopp.

För bedrägeri gäller också samma straffskala som för bidragsbrott och omställningsstödsbrott. Straffvärdet för försök till bedrägeri mot ett statligt företagsstöd kan många gånger inte antas skilja sig på något betydelsefullt sätt från det som gäller för ett fullbordat brott. Gärningsmannen har i båda dessa situationer många gånger gjort allt som krävs för att brottet ska fullbordas.

Straffskalan för subventionsbrott av normalgraden bör mot denna bakgrund vara densamma som för bidragsbrott, omställningsstödsbrott och bedrägeri, dvs. fängelse i högst två år (jfr prop. 2006/07:80 s. 80 och prop. 2019/20:181 s. 82).

Straffansvaret är individuellt

Även om det föreslagna brottet omfattar enskilda näringsidkare kan det antas att merparten av brotten kommer att begås inom en juridisk persons verksamhet. I dessa situationer är det typiskt sett förenat med svårigheter att utreda vem som bär det straffrättsliga ansvaret

för ett visst agerande. Det kan dock konstateras att detta inte är unikt för just området som innefattar statliga företagsstöd. Tvärtom är det förhållandevis vanligt att brott begås med användande av juridiska personer som brottsverktyg, t.ex. när det gäller skattebrott och bidragsbrott. Om en straffbar gärning begåtts inom en juridisk person, t.ex. ett aktiebolag eller en ideell förening, innebär det individuella straffansvaret att det måste fastställas vem som ska bära ansvaret. I det kan ligga att fastställa vem som inom den juridiska personen har ansvaret för att en skyldighet att agera fullgörs.

Det brukar inte anges särskilt i de straffrättsliga bestämmelserna vem som bär det straffrättsliga ansvaret utan det följer av principer som utarbetats i rättspraxis. Ett sätt att göra det enklare att identifiera den som bär det straffrättsliga ansvaret är tydliga ansökningsprocesser med säker identifiering vid undertecknande av ansökan, exempelvis genom bank-ID. Även om den som undertecknar en ansökan inte alltid behöver vara att anse som gärningsman är utredningsläget många gånger bättre om det inledningsvis finns en verifierad person. För det fall den som skickat in ansökan inte är att bedöma som gärningsman kan i stället bestämmelserna om medverkan i 23 kap. brottsbalken bli tillämpliga. Sådant ansvar borde också kunna komma i fråga för s.k. möjliggörare, exempelvis en revisor som skriver ett revisorsintyg där denne medvetet lämnar felaktiga uppgifter för att hjälpa en person att för ett företags räkning ansöka om ett stöd på felaktiga grunder. (Se resonemang i SOU 2018:14 s. 263 prop. 2019/20:181 s. 80 och 81.)

6.3.4 Ringa subventionsbrott

Utredningens förslag: För ringa fall av subventionsbrott ska en särskild bestämmelse tas in i den föreslagna lagen. Brottsbeteckningen ska vara ringa subventionsbrott. Straffet ska vara böter eller fängelse i högst sex månader.

Ringa subventionsbrott ska endast få åtalas av åklagare om åtal av särskilda skäl är motiverat från allmän synpunkt.

Skälen för förslaget: De statliga företagsstöden uppgår i regel till betydande belopp. Utrymmet för att bedöma ett brott som ringa bör mot denna bakgrund vara begränsat. Det kan dock inte uteslutas att

det kan uppstå fall som är att betrakta som ringa. Dessa situationer kan främst tänkas uppstå när det gäller fara för att ett stöd betalas ut med för högt belopp där avvikelsen är ringa, eller fara för att en mindre del av ett utbetalt stöd inte återkrävs. En bestämmelse för ringa fall av subventionsbrott bör därför tas in i lagen. Brottet bör betecknas ringa subventionsbrott. Straffskalan bör vara densamma som för ringa bedrägeri och ringa bidragsbrott, dvs. böter eller fängelse i högst sex månader.

Vad som är ett ringa brott måste avgöras med hänsyn till beloppet och till samtliga omständigheter vid brottet. Beloppet bör i de flesta fall kunna vara av särskild betydelse, om inte detta framstår mer som ett slumpmässigt resultat.

Som nämnts kommer sannolikt bestämmelsen om ringa brott i praktiken sällan att tillämpas. I de fall bestämmelsen ändå aktualiseras bör åtal endast väckas om det av särskilda skäl är motiverat ur allmän synpunkt. Skälet för det är att rättsväsendet bör koncentrera sig på de mest klandervärda agerandena och inte bagatellartad brottslighet. Genom en åtalsbegränsning kan resurserna koncentreras till brott av normalgraden eller grova brott. Ett särskilt skäl att väcka åtal kan vara att någon begår upprepad ringa brottslighet, utan att det är att bedöma som brott av normalgraden, eller andra situationer som framstår som särskilt klandervärda.

6.3.5 Grovt subventionsbrott

Utredningens förslag: För grova fall av subventionsbrott ska en särskild straffbestämmelse tas in i den föreslagna lagen. Brottet ska betecknas som grovt subventionsbrott. Straffet ska vara fängelse i lägst sex månader och högst sex år.

Vid bedömningen av om brottet är grovt ska beaktas särskilt om brottet rört betydande belopp, om den som begått brottet använt falska handlingar eller vilseledande bokföring, eller om gärningen har ingått i en brottslighet som utövats systematiskt eller i större omfattning.

Skälen för förslaget: En bestämmelse för särskilt allvarliga fall av subventionsbrott bör tas in i lagen. Brottet bör betecknas grovt subventionsbrott. Straffskalan bör vara densamma som för grovt

bedrägeri, grovt bidragsbrott och grovt omställningsstödsbrott, dvs. straffminimum bör vara fängelse sex månader och straffmaximum bör vara fängelse sex år.

I bestämmelsen bör anges sådana omständigheter som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om ett brott är grovt. Även här bör en jämförelse kunna göras med de omständigheter som beaktas vid bedömningen av om ett bidragsbrott och ett omställningsstödsbrott är grovt. I likhet med vad som gäller för dessa grova brott bör det särskilt beaktas om brottet rört betydande belopp. Statliga företagsstöd uppgår många gånger till stora belopp. Ett antagande är därför att subventionsbrott ofta kommer att rubriceras som grova med hänsyn till de belopp brottsligheten rört.

Det är förhållandevis vanligt med användande av falska handlingar i samband med bedrägeribrott mot det allmänna. Det utgör en sådan omständighet som bör beaktas vid bedömningen av om en gärning utgör ett grovt subventionsbrott, i likhet med vad som gäller för grovt bedrägeri, grovt bidragsbrott och grovt omställningsstödsbrott. Förfalskningsåtgärden kan t.ex. bestå i att skriva en annan persons namnteckning eller att ändra en uppgift i ett dokument som utfärdats av någon annan (se prop. 1995/96:170 s. 111 och bet. 1995/96:JuU23 s. 14). Ett exempel kan vara att ett förfalskat revisorsintyg ges in.

En omständighet som anknyter till användandet av falska handlingar är att vilseledande bokföring används för att begå brottet. Mottagare av ett statligt företagsstöd är i många fall skyldiga att i samband med granskning och kontroll lämna över underlag i form av bokföring till den utbetalande myndigheten eller organisationen. Bokföringsmaterial har på detta sätt ofta en stor betydelse vid bedömningen av rätten till statliga företagsstöd. En vilseledande bokföring kan exempelvis leda till att ett felaktigt utbetalt statligt företagsstöd inte återkrävs. Möjligheten för den utbetalande myndigheten eller organisationen till fördjupad kontroll av bokföringen är vidare begränsad. Det bör ses som särskilt allvarligt att använda sig av vilseledande bokföring för att begå brottet. Omständigheten bör därför särskilt beaktas vid bedömningen av om brottet ska rubriceras som grovt.

En annan omständighet som bör beaktas är, i likhet med vad som gäller för bidragsbrott och omställningsstödsbrott, om gärningen ingått i en brottslighet som utövats systematiskt eller i större omfattning.

De nu nämnda situationerna är exempel som kan men inte alltid behöver medföra att brottet bedöms som grovt. En värdering av samtliga omständigheter ska alltid göras i varje enskilt fall (jfr prop. 2006/07:80 s. 82 och 83 och prop. 2019/20:181 s. 83).

6.3.6 Vårdslöst subventionsbrott

Utredningens förslag: För gärningar som begås av grov oaktsamhet ska en särskild straffbestämmelse tas in i den föreslagna lagen. Brottet ska betecknas vårdslöst subventionsbrott. Straffet ska vara böter eller fängelse i högst ett år.

Kriminaliseringen ska omfatta såväl lämnande av oriktiga uppgifter som underlåtenhet att anmäla ändrade förhållanden. Mindre allvarliga fall ska vara straffria.

Skälen för förslaget: Som framgått ovan i avsnitt 6.2.6 anser vi att grovt oaktsamma ageranden är straffvärda och bör omfattas av en kriminalisering. En särskild straffbestämmelse för grovt oaktsamma fall av subventionsbrott bör alltså införas. Denna bör även innefatta brott som består i underlåtenhet att anmäla ändrade förhållanden som påverkat rätten till ett statligt företagsstöd. De objektiva brottsförutsättningarna bör därför vara desamma som för huvudbrottet.

Både aktivt uppgiftslämnande och underlåtenhet att anmäla ändrade förhållanden bör kunna medföra straffansvar för grov oaktsamhet. Medveten oaktsamhet kan betecknas som grov. Det kan vara situationer där den som lämnar oriktiga uppgifter eller inte anmäler ändrade förhållanden som han eller hon är skyldig att anmäla har misstänkt att den lämnade uppgiften varit felaktig eller att det förelåg en anmälningsskyldighet. Även omedveten oaktsamhet kan betecknas som grov, exempelvis när en person inte har kontrollerat riktigheten av mer betydelsefulla uppgifter som lämnats, även om det funnits skäl att göra det. Det bör i sammanhanget påpekas att den som ansöker om ett statligt företagsstöd i regel gör det som företrädare för sökanden, antingen i tjänsten som anställd eller som firmatecknare. Ansökan har ofta anknytning till sökandens yrkesmässiga verksamhet. Av det följer att kraven på den som ansöker kan ställas förhållandevis höga. I de flesta fall kan den som ansöker om statligt företagsstöd antas ha goda kunskaper om vilka regler som gäller för stödet. Sökanden bör

som utgångspunkt ha starka skäl att kontrollera att uppgifterna i en ansökan är riktiga. Brottet bör betecknas som vårdslöst subventionsbrott.

Ett oaktsamhetsbrott kan som regel inte anses vara lika straffvärt som ett uppsåtligt brott. Straffskalan för vårdslöst subventionsbrott bör begränsas till böter eller fängelse i högst ett år. Det kan antas att påföljden oftast kommer att bli böter, även om det inte går att utesluta att det kan uppstå situationer där påföljden kan behöva bestämmas till fängelse.

Oaktsamhetsbrottet bör gälla sådana situationer som framstår som straffvärda. För att undvika att lagstiftningen omfattar bagatellartade situationer med små belopp bör mindre allvarliga fall vara straffria. Motsvarande synsätt gäller enligt 4 § bidragsbrottslagen (jfr prop. 2006/07:80 s. 83 och 84, se även prop. 2018/19:132 s. 31–34).

6.3.7 Subventionsmissbruk

Utredningens förslag: Straffbestämmelsen om subventionsmissbruk ska utvidgas till att också omfatta statliga företagsstöd. Straffansvaret ska gälla för den som, i strid med föreskrifter eller villkor, använder eller utnyttjar ett statligt företagsstöd eller EU-stöd för ett annat ändamål än det som stödet har beviljats för. Straffet ska vara böter eller fängelse i högst två år. I ringa fall ska det inte dömas till ansvar.

Bestämmelsen om subventionsmissbruk ska flyttas från brottsbalken till den föreslagna lagen.

Skälen för förslaget

Användning av statliga företagsstöd i strid med ändamålet

Som redogjorts för i avsnitt 3.2.1 är det vanligt att statliga företagsstöd beviljas för ett särskilt ändamål eller för vissa specifika åtgärder. Det framgår i sådana fall av författning eller av det aktuella beslutet vad medlen får användas till. De statliga företagsstöden skiljer sig på detta sätt från de utbetalningar som omfattas av bidragsbrottslagen. Det bör vara straffbart att använda statliga företagsstöd på annat sätt än det som medlen beviljats för (se avsnitt 6.2.7).

Den föreslagna bestämmelsen om subventionsbrott kan i vissa fall omfatta situationer där ett beviljat stöd används i strid med vad det beviljats för. I de allra flesta situationer träffar den föreslagna subventionsbrottsbestämmelsen dock inte fallet att en stödmottagare använder ett statligt företagsstöd för ett annat ändamål än det som stödet beviljats för. Bestämmelsen syftar till att skydda de statliga företagsstöden från brottsliga angrepp genom att straffbelägga lämnandet av oriktiga uppgifter, och underlåtenhet att anmäla ändrade förhållanden, som riskerar att leda till att ett statligt företagsstöd betalas ut felaktigt eller inte återkrävs.

Lämnandet av felaktiga uppgifter tar sikte på brottsliga angrepp som sker när en sökande lämnar uppgifter i en ansökan eller i kontakt med en myndighet före det att ett statligt företagsstöd har betalats ut. Situationen täcker inte förhållanden som inträffar efter att ett statligt företagsstöd har betalats ut. Underlåtenhetsfallen kan i vissa situationer däremot täcka in en senare felaktig användning av det statliga företagsstödet. Det som blir avgörande är dels om det finns en skyldighet att anmäla ändrade förhållanden, dels innebörden av en sådan skyldighet. För att användning av ett statligt företagsstöd i strid med ändamål eller villkor ska kunna leda till ansvar för subventionsbrott krävs att stödet beviljas för visst ändamål och att det i lag eller förordning tydligt framgår att mottagaren är skyldig att anmäla ändrade förhållanden som är kopplade till ändamålet (se avsnitt 6.3.3). Vår kartläggning och analys av stödvillkoren visar att majoriteten av de författningar som reglerar statliga företagsstöd saknar en skyldighet för en stödmottagare att anmäla ändrade förhållanden (se avsnitt 5.3.1). Bestämmelsen om subventionsbrott utgör alltså inte ett tillräckligt straffrättsligt skydd när det gäller felaktig användning av statliga företagsstöd. För att uppnå ett effektivt straffrättsligt skydd behövs en särskild straffbestämmelse som tar sikte på användning av statliga företagsstöd i strid med ändamålet.

Bestämmelsen om subventionsmissbruk bör omfatta statliga företagsstöd

För att ett straffrättsligt skydd för statliga företagsstöd ska vara effektivt bör det också vara straffbart att använda stöd till andra ändamål än vad det beviljats för. Ett sådant skydd finns sedan tidigare för bidrag eller förmåner som finansieras över eller på annat sätt

påverkar Europeiska unionens eller Europeiska atomenergigemenskapens budgetar genom straffbestämmelsen om subventionsmissbruk (se 9 kap. 3 b § brottsbalken och avsnitt 6.2.7). Vi anser att straffbestämmelsen bör utvidgas till att också omfatta statliga företagsstöd.

Frågan om den nuvarande subventionsmissbruksbestämmelsens tillämpningsområde behandlades i förarbetena vid bestämmelsens införande. I den promemoria som låg till grund för lagstiftningen föreslogs att bestämmelsen inte bara skulle tillämpas på stöd med EU-anknytning utan också sådana stöd som var statligt finansierade. Ställningstagandet motiverades av att man på goda grunder kunde anta att missbruk av nationella subventioner utgjorde en del av den allvarliga ekonomiska brottsligheten. (Ds 1998:1 s. 27.)

Regeringen ansåg dock att det saknades en kartläggning och en analys av de statliga ersättningar som bestämmelsen skulle komma att tillämpas på samt att det inte framkommit något uttalat praktiskt behov av en sådan kriminalisering. Mot denna bakgrund begränsades bestämmelsens tillämpningsområde till att endast omfatta EU-medel. Detta trots att det riskerar leda till otillfredsställande resultat för sådana stöd som har finansiering både från EU och Sverige. (Prop. 1998/99:32 s. 26 och 27.)

Det kan konstateras att förhållandena förändrats sedan subventionsmissbruksbestämmelsen infördes. De motiv som låg till grund för att man inte lät straffansvaret vid subventionsmissbruk också innefatta felaktig användning av förmåner och bidrag med nationell finansiering kan i dag ifrågasättas. Vår kartläggning och analys av de statliga stöden till företag och andra juridiska personer visar att det finns ett behov av straffrättsliga åtgärder för att skydda hur statens medel inte bara betalas ut utan också hur de används (se avsnitt 6.2.7). Den ordning som gäller i dag innebär att det är straffritt att använda ett stöd för ett annat ändamål, så länge det inte går att styrka ett bedrägeriuppsåt vid utbetalningstillfället. Den straffrättsliga regleringen bör utformas så att man kommer till rätta med det problemet. Vi anser därför att brottet subventionsmissbruk bör utvidgas till att också omfatta statliga företagsstöd.

Brottsförutsättningar och straffskala

Den föreslagna lydelsen av bestämmelsen om subventionsmissbruk innebär att straffansvaret utökas till att också gälla statliga företagsstöd. De grundläggande förutsättningarna för straffansvar är dock desamma som tidigare.

För ansvar krävs att ett statligt företagsstöd eller EU-stöd har beviljats i enlighet med gällande regelverk. Det brottsliga agerandet består i att därefter använda stödet i strid med de föreskrifter eller villkor som gäller för stödet. Föreskrifterna kan antingen vara utfärdade på nationell nivå eller på EU-nivå. De villkor som ställs upp för användandet av stödet ska framgå av beslutet om beviljandet av stödet. (Jfr prop. 1998/99:32 s. 88.)

Straffskalan för subventionsmissbruk är böter eller fängelse i högst två år. Det har inte framkommit något som talar för att den behöver ändras. Den framstår inte heller som oproportionerlig i förhållande till straffskalorna för annan brottslighet. Vi bedömer att straffskalan bör lämnas oförändrad.

Ringa fall ska fortsatt vara straffria. Det är inte tänkt att varje mindre avvikelse vid nyttjandet av ett statligt företagsstöd eller EU-stöd ska leda till straffansvar. Såsom ringa fall bör betraktas dels gärningar som avser låga belopp, dels fall där avvikelsen från det föreskrivna ändamålet är obetydlig och dels fall där det föreligger något annat förhållande som medför att gärningen framstår som ursäktlig. (Prop. 1998/99:32 s. 28.)

Att straffbestämmelsen utvidgas till att också omfatta statliga företagsstöd innebär att t.ex. bidrag som finansieras delvis av EU-medel och delvis genom nationell medfinansiering omfattas fullt ut av straffansvar. Tidigare omfattade straffansvaret endast den del av bidraget som finansierats med EU-medel. (Prop. 1998/99:32 s. 26 och 89.)

Den lagtekniska lösningen

Den nuvarande bestämmelsen om subventionsmissbruk är placerad i 9 kap. brottsbalken. Vi föreslår att bestämmelsen lyfts ur brottsbalken och placeras i vår föreslagna lag om subventionsbrott. Regelverket blir överskådligt och tydligt om samtliga straffbestämmelser som gäller statliga företagsstöd är samlade i en lag. Att låta bestäm-

melsen om subventionsmissbruk vara kvar i brottsbalken framstår inte som logiskt.

Vårt förslag innebär också att den nuvarande subventionsmissbruksparagrafen ändras och delas upp för att systematiskt passa in i den föreslagna lagens utformning. Den nuvarande paragrafen i brottsbalken innehåller både straffbestämmelsens tillämpningsområde och brottsförutsättningar. Paragrafen bör delas upp för att anpassas till den föreslagna lagens systematik. Den nuvarande bestämmelsen anger tillämpningsområdet på så sätt att den gäller sådana bidrag eller förmåner som finansieras över eller på annat sätt påverkar Europeiska unionens eller Europeiska atomenergigemenskapens budgetar. Detta bör benämnas EU-stöd i den föreslagna lagen, och framgå av lagens inledande paragraf. Straffbestämmelsen föreslås ange att den gäller statliga företagsstöd och EU-stöd, och sedan ange brottsförutsättningarna. Detta vidareutvecklas i författningskommentaren (se avsnitt 10.1).

6.3.8 Grovt subventionsmissbruk

Utredningens förslag: Straffbestämmelsen om grovt subventionsmissbruk ska utvidgas till att också omfatta statliga företagsstöd. Straffet ska vara fängelse i lägst sex månader och högst sex år.

Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om brottet rört betydande belopp eller varit av särskilt farlig art.

Bestämmelsen om grovt subventionsmissbruk ska flyttas från brottsbalken till den föreslagna lagen.

Skälen för förslaget: Mot bakgrund av att bestämmelsen om subventionsmissbruk föreslås att omfatta statliga företagsstöd bör även bestämmelsen om grovt brott göras om och utvidgas på motsvarande sätt. Straffskalan på fängelse i lägst sex månader och högst sex år framstår fortsatt som lämplig och bör lämnas oförändrad.

Vi anser att de ursprungliga kvalifikationsgrunderna för grovt brott fortsatt är lämpliga, även beaktat att bestämmelsen också föreslås gälla statliga företagsstöd.

Den första omständigheten som särskilt bör beaktas bör även fortsättningsvis vara att gärningen avsett betydande belopp. I likhet med vad som föreslås för subventionsbrott och vad som gäller för

bidragsbrott och andra förmögenhetsbrott bör brottets ekonomiska omfattning få betydelse för bedömningen av brottets allvar. Den föreslagna ändringen i bestämmelsen, från betydande värde till betydande belopp, är endast av redaktionell karaktär och avser inte uttrycka någon förändring i tillämpning. (Jfr prop. 2018/19:78 s. 11.)

Den andra omständigheten som fortsatt bör beaktas särskilt vid bedömningen av om brottet är grovt bör vara om gärningen varit av särskilt farlig art. I enlighet med tidigare förarbetsuttalanden tar denna omständighet främst sikte på fall där tillvägagångssättet har varit förslaget, t.ex. genom att gärningspersonen som ett led i subventionsmissbruket använt falska eller osanna handlingar eller vilseledande bokföring för att dölja brottet, eller på annat sätt gjort brottsligheten svårupptäckt. (Jfr prop. 2018/19:78 s. 11.)

De nu nämnda situationerna är exempel som kan men inte alltid behöver medföra att brottet bedöms som grovt. Samtliga relevanta omständigheter ska värderas och en helhetsbedömning ska göras i varje enskilt fall.

Bestämmelsen om grovt subventionsmissbruk bör flyttas över till den föreslagna lagen.

6.3.9 Frivillig rättelse

Utredningens förslag: En särskild bestämmelse ska tas in i den föreslagna lagen med innebörd att den som före utbetalning eller tillgodoräknande av ett statligt företagsstöd frivilligt vidtar en åtgärd som leder till att ett korrekt beslut om stödet kan fattas inte ska dömas för subventionsbrott eller vårdslöst subventionsbrott.

Skälen för förslaget

Frivilligt tillbakaträdande och frivillig rättelse

Av bestämmelsen i 23 kap. 3 § brottsbalken följer att den som frivilligt tillbakaträder från ett försöksbrott genom att avbryta gärningens utförande inte ska dömas till ansvar. Det är inte möjligt att med stöd av bestämmelsen tillbakaträda, och därmed undgå att dömas till an-

svar, från ett fullbordat brott. Det finns dock bestämmelser i annan lagstiftning om frivillig rättelse som innebär en sådan möjlighet.

I bidragsbrottslagen finns en bestämmelse om frivillig rättelse (5 §) med innebörden att den som före en utbetalning eller ett tillgodoräknande av en ekonomisk förmån eller ett ekonomiskt stöd frivilligt vidtar en åtgärd som leder till att ett korrekt beslut om förmånen eller stödet kan fattas inte ska dömas för bidragsbrott. Bestämmelsen innebär att den enskilde har en möjlighet att inte dömas till ansvar vid ett fullbordat brott. Det är alltså frågan om en annan situation än den som avses i brottsbalkens bestämmelse om frivilligt tillbakaträdande. Bestämmelsen om frivillig rättelse motiverades med att det skulle främja att förmånstagare ändrade felaktiga uppgifter som lämnats i ett tidigt skede. Ett annat motiv var att bidragsbrottets konstruktion med ett s.k. farerekvisit innebar att det som tidigare bedömts som försöksbrott skulle komma att bedömas som fullbordade brott. Konstruktionen medgav inte något frivilligt tillbakaträdande. En bestämmelse om frivillig rättelse ansågs kompensera för denna förändring. (Prop. 2006/07:80 s. 85.)

Skattebrottslagen innehåller en bestämmelse (12 §) om frivillig rättelse. Bestämmelsen har funnits länge och innebär, på samma sätt som enligt bidragsbrottslagen, att det finns en möjlighet till straffrihet vid ett fullbordat brott. Bestämmelsen motiverades av att avsaknaden av en sådan bestämmelse kunde föra med sig att den som en gång lämnat en oriktig uppgift fortsatte med detta för att dölja det första brottet. (Prop. 1971:10 s. 237.)

En möjlighet till frivillig rättelse finns också enligt lagen (2020:548) om omställningsstöd (38 §). Bestämmelsen har samma konstruktion som både bidragsbrottslagen och skattebrottslagen, i den meningen att den innebär en möjlighet att inte dömas till ansvar vid ett annars fullbordat brott. Behovet av frivillig rättelse motiverades med samma resonemang som fördes i fråga om bestämmelserna i bidragsbrottslagen och skattebrottslagen. Som ytterligare skäl anfördes att det var angeläget att skapa incitament för frivilliga rättelser eftersom stödbeloppen inom omställningsstödet kunde antas bli mycket stora. (Prop. 2019/20:181 s. 84.)

Det ska införas en möjlighet till frivillig rättelse

Det föreslagna nya brottet subventionsbrott är ett farebrott. På motsvarande sätt som vid bidragsbrott, skattebrott och omställningsstödsbrott innebär det att gärningar som tidigare kunnat straffas som försök nu kan komma att bedömas som fullbordade brott. Möjligheten till frivilligt tillbakaträdande enligt brottsbalken gäller inte i dessa situationer. Som påpekats i andra lagstiftningsärenden bör det införas en slags kompensation för denna situation.

Även övriga motiv som förts fram i samband med införandet av möjligheten att tillbakaträda frivilligt från bidragsbrott, skattebrott och omställningsstödsbrott gör sig gällande i fråga om subventionsbrott. Det är, för subventionsbrott, angeläget att främja att den som ansökt om ett statligt företagsstöd frivilligt ändrar felaktiga uppgifter som sökanden upptäcker. En ordning där det inte vore möjligt att tillbakaträda frivilligt skulle riskera att leda till att en sökande undviker att rätta uppgifter som sökanden efter ansökan fått reda på är felaktiga, i syfte att undgå upptäckt. Den situationen bör undvikas. En bestämmelse ska därför tas in i den nya lagen med innebörd att den som före utbetalning eller tillgodoräknande av ett statligt företagsstöd frivilligt vidtar en åtgärd som leder till att ett korrekt beslut om stödet kan fattas inte ska dömas för subventionsbrott.

6.3.10 Anmälningsskyldighet

Utredningens förslag: En anmälningsskyldighet ska införas vid misstanke om brott i samband med ansökningar, utbetalningar och tillgodoräknanden av statliga företagsstöd. Anmälningsskyldigheten ska gälla för de myndigheter och organisationer som omfattas av den nya lagen. Anmälan ska göras till åklagare.

Mål om brott mot lagen om subventionsbrott ska handläggas av Ekobrottsmyndigheten. En bestämmelse om det ska tas in i förordningen med instruktion för Ekobrottsmyndigheten.

Utredningens bedömning: Anmälningsskyldigheten bör inte omfatta misstanke om brott mot EU-stöd.

Skälen för förslaget och bedömningen

Anmälningsbenägenheten måste öka

För att de föreslagna straffbestämmelserna ska bli effektiva och leda till lagföring krävs att misstänkta brott upptäcks och anmäls. Det saknas en sammanhållen statistik över antalet anmälningar för brott mot statliga företagsstöd. Det kan dock konstateras att antalet anmälningar under 2021 var anmärkningsvärt få (se avsnitt 5.3.3). Även om antalet anmälningar kan variera från år till år är det osannolikt att 2021 skulle avvika från mönstret i någon betydande grad. Ett antagande är att antalet anmälningar möjligtvis borde vara fler 2021, eftersom det under året beslutades om betydande stödåtgärder med anledning av covid-19-pandemin.

Den övergripande bilden vi har fått genom våra möten med de utbetalande myndigheterna och organisationerna är att antalet anmälda brott är lågt i allmänhet. Med hänsyn till de indikationer vi fått på att stöden är utsatta för brott och de risker för brottsliga angrepp som finns är det inte orimligt att anta att det sker en underrapportering. Att misstänkta brott inte anmäls är allvarligt och innebär inte bara att färre brott klaras upp utan också att det är svårt att uppskatta omfattningen av brottsligheten på området.

Underrapporteringen kan ha flera orsaker. Vid våra möten med utbetalande myndigheter och organisationer samt brottsbekämpande myndigheter har det framför allt förts fram att misstänkta brott inte anmäls för att det upplevs som arbetskrävande att göra en anmälan, särskilt eftersom anmälningarna sällan leder till lagföring. Detta är naturligtvis otillfredsställande. Benägenheten att anmäla misstänkta brott mot de statliga företagsstöden måste öka.

Det saknas i dagsläget en författningsreglerad anmälningsskyldighet för de myndigheter och organisationer som beslutar om statliga företagsstöd. Däremot finns det hos flera av de utbetalande myndigheterna och organisationerna interna riktlinjer om när och hur en anmälan ska göras.

En anmälningsskyldighet kan öka antalet anmälningar

För att öka antalet anmälningar anser vi att det bör införas en anmälningsskyldighet. En bestämmelse om det bör införas i den föreslagna lagen. Anmälningsskyldigheten bör gälla för samtliga myndigheter och organisationer som beslutar om statliga företagsstöd.

Det kan på goda grunder antas att anmälningarna kommer att bli fler när skyldigheten att anmäla blir lagfäst och obligatorisk. En motsvarande bestämmelse om anmälningsskyldighet finns i bidragsbrottslagen (6 §) och har funnits sedan lagen infördes. Ett motiv till att införa en anmälningsskyldighet för bidragsbrott var att man ville att benägenheten att anmäla brott skulle öka (prop. 2006/07:80 s. 88). År 2008, som var det första hela året som bidragsbrottslagen gällde, anmäldes det 9 281 bidragsbrott. Under perioden 2008–2021 hade de anmälda bidragsbrotten ökat med 133 procent (SOU 2022:37 s. 143). Detta talar för att en anmälningsskyldighet som gäller brott mot de statliga företagsstöden kan öka antalet anmälningar av misstänkt brottslighet.

Att införa en anmälningsskyldighet kan också bidra till att likartade ageranden bedöms på samma sätt, vilket också är en utgångspunkt för den straffrättsliga lösning som vi föreslagit. Det är otillfredsställande att de utbetalande myndigheterna och organisationerna inte omfattas av ett gemensamt regelverk för när en anmälan ska göras vid misstänkt brottslighet. Antalet utbetalande myndigheter och organisationer för statliga företagsstöd uppgår till cirka 80. Det är mot denna bakgrund inte osannolikt att det finns olika uppfattningar och betydande skillnader i fråga om när en myndighet eller organisation anser att ett misstänkt brott ska anmälas. Att införa en gemensam anmälningsskyldighet skulle inte bara bidra till att öka antalet anmälningar, utan även främja en ökad likvärdighet när det gäller hanteringen av misstänkta brott. En reglerad anmälningsskyldighet minskar utrymmet för skönsmässiga bedömningar och tydliggör att misstänkt brottslighet ska anmälas. Skyldigheten kan på detta sätt också fungera som ett stöd för såväl handläggare som för de utbetalande myndigheterna och organisationerna.

En anmälan ska göras när det finns anledning att anta att brott har begåtts

Brottslighet upptäcks i regel i samband med ansökningar, utbetalningar eller vid granskning av en inkommen redovisning. Brottslighet kan också upptäckas genom allmänhetens tips. Oavsett hur ett misstänkt brott upptäcks bör grunderna för att det ska anmälas utformas på samma sätt. En anmälan bör göras när det finns anledning att anta att brott har begåtts. Beviskravet är detsamma som gäller vid inledande av förundersökning och återfinns även på andra rättsområden där det finns en lagstadgad anmälningsskyldighet (se 23 kap. 1 § rättegångsbalken, jfr 17 § skattebrottslagen och 3 kap. 1 § lagen [2016:1307] om straff för marknadsmissbruk på värdepappersmarknaden). Om en myndighet eller organisation upptäcker ett misstänkt brott bör brottet anmälas om agerandet objektivt sett kan antas vara brottsligt. Den utbetalande myndigheten eller organisationen bör inte göra någon preliminär bedömning av den misstänktes uppsåt eller oaktsamhet. Sådana bedömningar kräver i regel att ytterligare utredningsåtgärder vidtas i förhållande till den misstänkte, exempelvis att ett förhör hålls, vilket är uppgifter som inte de utbetalande myndigheterna eller organisationerna har eller bör ha. Utredningsåtgärder bör i stället ligga på den myndighet som har ansvar att utreda brottsmisstanken.

Anmälan ska ske till Ekobrottsmyndigheten

I dag handläggs brott mot statliga stöd till företag och andra juridiska personer antingen av Åklagarmyndigheten eller Ekobrottsmyndigheten beroende på vilket stöd brottsmisstanken avser. Ekobrottsmyndigheten handlägger bl.a. misstänkta omställningsstödsbrott, subventionsmissbruk och s.k. EU-bedrägerier (9 § första stycket förordningen [2015:744] med instruktion för Ekobrottsmyndigheten). Resterande brottsmisstankar, vanligen bedrägeribrottslighet, utreds av Åklagarmyndigheten (1 § förordningen [2015:743] med instruktion för Åklagarmyndigheten). I de fall Åklagarmyndigheten är ansvarig är det polisen som i de flesta fall leder förundersökningen. Det bör uppmärksammas att det bereds ett förslag om att Ekobrottsmyndigheten ska ta över handläggningen av bidragsbrott (Se SOU 2022:37).

I våra möten med brottsutredande myndigheter och utbetalande aktörer har det framkommit att de ärenden som gäller misstänkta brott mot de statliga företagsstöden kräver kompetens och vana av att arbeta med utredningar om ekonomisk brottslighet. Vi anser därför att anmälningar som avser misstänkt brottslighet mot de statliga företagsstöden bör anmälas till Ekobrottsmyndigheten. Myndigheten är bäst lämpad att utreda ekonomisk brottslighet där företag och andra juridiska personer används som en del av brottsupplägget. Myndigheten har särskild kompetens och kunskap som ofta krävs vid utredning av ekonomisk brottslighet, bl.a. när det gäller att granska bokföring och annan finansiell information. Myndigheten handlägger även sedan tidigare mål om subventionsmissbruk och omställningsstödsbrott, vilket talar för att låta myndigheten ta det samlade ansvaret för brottslighet riktad mot statliga företagsstöd.

Åklagare bör anges som mottagare av anmälningar av misstänkta brott i den föreslagna lagen. Detta överensstämmer med hur anmälningsskyldigheten är konstruerad i andra lagar som reglerar måltyper som Ekobrottsmyndigheten handlägger (jfr 17 § skattebrottslagen och 3 kap. 1 § lagen om straff för marknadsmissbruk på värdepappersmarknaden som i båda fallen anger att anmälan ska ske till åklagare). Det föreslås följa av förordningen med instruktion för Ekobrottsmyndigheten att det är åklagare där som hanterar anmälda brott enligt lagen om subventionsbrott.

Anmälningsskyldigheten ska inte gälla för EU-stöd

Vi bedömer att anmälningsskyldigheten inte bör gälla för sådana EU-stöd som fördelas direkt från EU. Enligt vårt förslag kommer de allra flesta stöd som finansieras med EU-medel, men betalas ut av svenska myndigheter, att räknas som statliga företagsstöd. För de statliga företagsstöden föreslås det gälla en anmälningsskyldighet. De EU-stöd som inte samtidigt är statliga företagsstöd är sådana stöd som förvaltas av andra myndigheter än svenska. Det är inte lämpligt att ålägga dessa några skyldigheter genom svensk lagstiftning.

6.3.11 Preskription

Utredningens förslag: Preskriptionstiden för ringa subventionsbrott och vårdslöst subventionsbrott ska vara fem år.

Skälen för förslaget: Regler om åtalspreskription, eller tid inom vilken en misstänkt ska ha häktats eller ha fått del av åtal för brottet för att få dömas till påföljd, finns i 35 kap. brottsbalken. Bestämmelserna gäller även specialstraffrättslig lagstiftning, om det inte finns någon särskild bestämmelse om annan preskriptionstid. Reglerna om preskription innebär att de föreslagna bestämmelserna subventionsbrott och subventionsmissbruk av normalgraden skulle preskriberas efter fem år och de grova brotten efter tio år. De föreslagna brotten ringa subventionsbrott och vårdslöst subventionsbrott skulle preskriberas redan efter två år.

Vid införandet av bidragsbrottslagen innehöll lagen inte några specialbestämmelser om preskription. När lagen utvärderades framkom att det var vanligt att ringa bidragsbrott och vårdslösa bidragsbrott preskriberades under tiden som ärendena handlades. Det innebar att utbetalande myndigheter, arbetslöshetskassor, kommuner samt polis och åklagare lade ned resurser på att upptäcka och utreda brott som inte ledde till lagföring på grund av att tiden inte räckte till. Mot denna bakgrund infördes specialbestämmelser om preskription för dessa brott. Preskriptionstiden för ringa och vårdslösa bidragsbrott förlängdes från två till fem år. (Prop. 2018/19:132 s. 40.)

När det gäller ringa subventionsbrott och vårdslöst subventionsbrott är det ett rimligt antagande att det finns ett motsvarande behov av förlängd preskriptionstid som för ringa bidragsbrott och vårdslöst bidragsbrott. I normalfallet ska den utbetalande myndigheten eller organisationen inleda en granskning, för att därefter anmäla misstänkt brottslighet till åklagare. Brottslighet riktad mot de statliga företagsstöden kan antas vara minst lika tidskrävande att utreda som brottslighet riktad mot välfärdssystemen. Att misstänkta brott skulle hinna bli preskriberade under tiden de handlades vore otillfredsställande. Preskriptionstiden för ringa subventionsbrott och vårdslöst subventionsbrott bör därför vara fem år.

6.3.12 Konkurrensfrågor

När det gäller frågan om konkurrens mellan subventionsbrott och bedrägeribestämmelsen bör motsvarande ordning gälla som för bidragsbrott. Subventionsbrott ska således ha företräde framför bedrägeribestämmelsen i enlighet med principen om lex specialis. Detta gäller även om gärningen kan tänkas innefatta ett aktivt vilseledande. Om rekvisiten för subventionsbrott är uppfyllda ska bedrägeribestämmelsen inte tillämpas. Det innebär att när en gärning utgör ett subventionsbrott behöver någon prövning av om ett sådant brott skulle kunna innefatta ett bedrägeri inte ske.

När det gäller subventionsbrottets förhållande till bidragsbrott anser vi att situationen bäst löses genom att lagen om subventionsbrott ska vara subsidiär i förhållande till bidragsbrottslagen (se avsnitt 6.3.2).

För andra brott i brottsbalken bör motsvarande ordning gälla som vid bedrägeri. När ett subventionsbrott har begåtts med användande av en falsk handling, utan att brottet är att anse som grovt, bör det dömas i konkurrens för både subventionsbrott av normalgraden och urkundsförfalskning enligt 14 kap. 1 § brottsbalken. Om en gärning innefattar osann eller vårdslös försäkran enligt 15 kap. 10 § brottsbalken bör det dömas endast för subventionsbrott. Om en gärning innefattar såväl vårdslöst subventionsbrott som vårdslös försäkran enligt 15 kap. 10 § brottsbalken bör det endast dömas för vårdslöst subventionsbrott.

Ett grovt subventionsbrott som begåtts genom användande av en falsk handling bör normalt konsumera förfalskningsbrottet. Om förfalskningsbrottet ursprungligen har begåtts för ett annat ändamål än att begå subventionsbrottet bör det dock vara möjligt att döma även för förfalskningsbrottet. Motsvarande synsätt bör många gånger gälla vid bokföringsbrott enligt 11 kap. 5 § brottsbalken. Ett grovt subventionsbrott som begåtts genom användning av vilseledande bokföring förutsätter inte att gärningspersonen nödvändigtvis gjort sig skyldig till bokföringsbrott. Det kan påpekas att den som begår subventionsbrottet inte behöver vara bokföringsskyldig enligt bokföringslagen (1999:1078). I de fall den som begår subventionsbrottet också är bokföringsskyldig bör det inte dömas för både grovt subventionsbrott och bokföringsbrott, om bokföringsbrottet begåtts i syfte att på oriktiga grunder erhålla ett statligt företagsstöd. Om bok-

föringsbrottet däremot begåtts i ett annat syfte, eller om bokförings-brottet är grovt, bör det dömas även för dessa brott. Förhållandena kan här skifta från fall till fall, och frågorna får överlämnas till rätts-tillämpningen. (Jfr resonemang i prop. 1995/96:170 s. 164 och Asp, Ulväng & Jareborg, Kriminalrättens grunder, 2 uppl., 2013, s. 494.)

I konkurrenshänseende kommer ett subventionsmissbruk att konsumeras av ett föregående subventionsbrott eller bedrägeri. Som redovisats kan det uppstå situationer där en felaktig användning av ett statligt företagsstöd kan utgöra en sådan omständighet som, om det finns en skyldighet i lag eller förordning, en stödmottagare ska upplysa den utbetalande aktören om. Att underlåta att anmäla ett sådant förhållande kan, om det leder till en fara för att det statliga företagsstödet betalas ut med ett felaktigt belopp eller inte återkrävs, utgöra ett subventionsbrott. I en sådan situation bör det dömas för subventionsbrott i första hand. Vår kartläggning har dock visat att de fallen borde vara sällsynta med hänsyn till hur ovanligt det är med en skyldighet att anmäla ändrade förhållanden. Det kan dock inte uteslutas att det i framtiden kan bli vanligare att en sådan skyldighet tas in i de författningar som reglerar statliga företagsstöd.

Har en urkundsförfalskning eller osann försäkran eller ett osant intygande föregått subventionsmissbruket bör ansvar ådömas för båda brotten eftersom skyddsintressena inte sammanfaller. Det är dock svårt att tänka sig en sådan situation som inte innebär att det är frågan om ett subventionsbrott.

6.4 Upphävanden och följdändringar

Utredningens förslag: Straffbestämmelserna om subventionsmissbruk och grovt subventionsmissbruk i brottsbalken ska upphävas. Även straffbestämmelsen i lagen om omställningsstöd ska upphävas. Vissa andra följdändringar ska även göras.

Skälen för förslaget: Med hänsyn till att straffbestämmelserna om subventionsmissbruk och grovt subventionsmissbruk flyttas till den föreslagna lagen ska bestämmelserna i brottsbalken upphävas. Av samma skäl ska även straffbestämmelsen i lagen om omställningsstöd upphävas.

De föreslagna ändringarna medför vissa följdändringar i lagen (1997:1024) om Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet, förordningen med instruktion för Ekobrottsmyndigheten, förordningen (2020:552) om omställningsstöd för mars och april 2020, förordningen (2020:838) om omställningsstöd för maj–juli 2020, förordningen (2021:194) om omställningsstöd till vissa särskilt drabbade företag, förordningen (2021:126) om ordinarie omställningsstöd och Skatteförfarandeförordningen (2011:1261).

7 Underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar

7.1 Inledning

I detta kapitel redogör vi för våra bedömningar och förslag avseende underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar. Enligt direktiven ska vi:

- utreda om det finns behov av en utökad underrättelseskyldighet, t.ex. i fråga om vilka aktörer och vilka typer av stöd som bör omfattas av underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar, och under vilka förutsättningar underrättelser ska lämnas,
- väga fördelarna av utökade möjligheter att upptäcka felaktiga utbetalningar mot de kostnader som hanteringen av underrättelserna kan medföra, och vid denna avvägning lägga särskild vikt vid risken för att de berörda stöden missbrukas,
- för det fall det finns ett behov av en utökad underrättelseskyldighet och fördelarna bedöms överstiga kostnaderna, analysera vilka konsekvenser en sådan utökning skulle få för enskildas personliga integritet och göra en intresseavvägning mellan behovet av en utökad underrättelseskyldighet och skyddet för den personliga integriteten,
- analysera hur en eventuellt utökad underrättelseskyldighet förhåller sig till dataskyddsregleringen,
- under förutsättning att det både finns behov av en utökad underrättelseskyldighet och en sådan bedöms vara proportionerlig, föreslå hur underrättelseskyldigheten ska utformas och hur berörda aktörer ska kunna behandla och utbyta personuppgifter, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

7.2 Underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen

7.2.1 Underrättelseskyldigheten behöver utökas

Utredningens bedömning: Det finns behov av en utökad underrättelseskyldighet när det gäller felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.

Skälen för bedömningen: Lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen trädde i kraft den 1 juli 2008. Syftet med lagen, som har samma tillämpningsområde som bidragsbrottslagen, är att möjliggöra för aktörer att bistå varandra när det gäller att upptäcka och förhindra felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Enligt lagen är vissa aktörer skyldiga att underrätta den myndighet eller organisation som har fattat beslut om det finns anledning att anta att en ekonomisk förmån eller ett ekonomiskt stöd har beslutats, betalats ut eller tillgodoräknats felaktigt eller med ett för högt belopp, se avsnitt 3.4.1.

Flera myndigheter har föreslagit att underrättelseskyldigheten i lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen i olika avseenden ska utökas, se avsnitt 3.5.3 och 3.5.5. Förslagen gäller bl.a. att lagen bör omfatta fler stöd, att ytterligare aktörer bör omfattas och att underrättelser bör skickas i fler situationer än i dag. Skälen för förslagen är bl.a. att fler aktörer än de som omfattas av underrättelseskyldighet i dag har information som skulle kunna leda till att fler felaktiga utbetalningar upptäcks. Ett annat skäl är att en underrättelseskyldighet som omfattar fler situationer skulle kunna göra det möjligt att upptäcka felaktigheter i ett tidigare stadium.

Felaktiga statliga utbetalningar är ett stort samhällsproblem som undergräver förtroendet för välfärdssystemen. För att de felaktiga utbetalningarna ska kunna åtgärdas och minska behöver de kunna upptäckas. Underrättelseskyldigheten är ett viktigt verktyg i det arbetet. Aktörer bör därför i än högre grad kunna bistå varandra för att upptäcka felaktiga utbetalningar.

7.2.2 Inga ytterligare utbetalningar bör omfattas av lagen

Utredningens bedömning: Lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen bör inte utvidgas till att omfatta fler utbetalningar än i dag.

Skälen för bedömningen: Lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen gäller sådana bidrag, ersättningar, pensioner och lån för personligt ändamål som enligt lag eller förordning beslutas av Migrationsverket, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, Centrala studiestödsnämnden, Arbetsförmedlingen, en kommun eller en arbetslöshetskassa och betalas ut till en enskild person. Lagen gäller även sådana stöd, bidrag och ersättningar som enligt lag eller förordning beslutas av Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen eller en kommun och avser en enskild person, men betalas ut till eller tillgodoräknas någon annan än den enskilde.

Skatteverket har i en framställning till regeringen föreslagit att lönegarantin ska omfattas av lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen (Fi2020/02184).

Lönegarantisystemet har flera likheter med välfärdsförmånerna på så sätt att det är en skyddslagstiftning som träder in för arbetstagare i händelse av arbetsgivarens konkurs. Lönegarantilagen (1992:497) innebär att staten under vissa angivna förutsättningar svarar för en arbetstagares fordran på en arbetsgivare som försatts i konkurs eller är föremål för företagsrekonstruktion. Garantibelopp enligt lagen betalas ut av sju länsstyrelser som anges i lönegarantiförordningen (1992:501). Beslut om lönegaranti fattas emellertid av konkursförvaltare och rekonstruktörer enligt lagen (2022:964) om företagsrekonstruktion. Beslut kan också fattas av Kronofogdemyndigheten. Vid konkurser med bevakningsförfarande meddelar konkursförvaltaren dock inget formellt beslut om lönegaranti, utan underrättar länsstyrelsen om de lönefordringar som enligt förvaltarens uppfattning är klara. I dessa fall fattar länsstyrelsen i praktiken beslut i samband med utbetalningen av garantibelopp.

Regeringen har tidigare tagit ställning i frågan om lönegarantin ska omfattas av lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen, senast vid utvidgningen av lagen 2019. Välfärdsbrottsutredningen föreslog då att lagen även skulle omfatta lönegarantin (SOU 2017:37). Regeringen anförde att lönegarantin

skiljer sig från övriga förmåner och stöd som omfattas av bidragsbrottslagen och lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Regeringen framhöll vidare att det är en betydande skillnad mellan att ålägga myndigheter och kommuner underrättelseskyldighet och att ålägga privata subjekt som konkursförvaltare och rekonstruktörer en sådan skyldighet. Konkursförvaltare och rekonstruktörer följer andra regelverk, t.ex. i fråga om handlingsoffentlighet, och har ändamål som skiljer sig från offentlig verksamhet. Konkursförvaltarens grundläggande uppgift är att verka för borgenärernas gemensamma rätt och bästa samt vidta alla de åtgärder som främjar en förmånlig och snabb avveckling av konkursboet. Förvaltarens arvode ska dessutom utgå ur konkursboet framför andra skulder som boet har ådragit sig. Även en rekonstruktör har rätt till ersättning för det arbete och för de utlägg som uppdraget har krävt, och arvodet betalas av gäldenären (se prop. 2018/19:132 s. 45 och 46). En underrättelseskyldighet för dessa aktörer skulle således riskera att drabba en gäldenär i form av ökade kostnader.

Regeringen har aviserat att den avser att flytta ansvaret för att betala ut ersättning från lönegarantin till Skatteverket för att förbättra kontrollen och därigenom motverka missbruk av lönegarantin (prop. 2023/24:1 s. 35). Även om Skatteverket betalar ut ersättningen kommer med nuvarande reglering inte stödet att omfattas av lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen eftersom Skatteverkets ersättningar inte omfattas av lagen. Regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att se över den statliga lönegarantin. Utredaren ska bl.a. ta ställning till om utbetalning av lönegarantiersättning bör omfattas av bidragsbrottslagen och, som en följd av det, om lönegarantiersättningen bör inkluderas i tillämpningsområdet för lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Uppdraget ska redovisas senast den 30 april 2025 (dir 2023:168).

När det gäller frågan om vilka förmåner som ska omfattas av lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen framhöll regeringen i förarbetena att den avgränsning som gjorts i bidragsbrottslagen borde kunna utgöra en lämplig förebild (prop. 2007/08:48 s. 21). Vi menar att det inte har framkommit något som ger anledning att frångå regeringens ställningstagande. Tillämpningsområdena för bidragsbrottslagen och lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen bör därför

även i fortsättningen stämma överens. Lagen bör därför inte utvidgas till att omfatta fler utbetalningar än i dag.

7.2.3 Uppräkningen av vilka aktörer som omfattas av underrättelseskyldigheten bör finnas kvar

Utredningens bedömning: Uppräkningen i författningstexten av vilka aktörer som omfattas av underrättelseskyldigheten bör finnas kvar.

Skälen för bedömningen: Av 2 § lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen framgår att underrättelseskyldigheten enligt lagen gäller för Migrationsverket, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten, Utbetalningsmyndigheten, Centrala studiestödsnämnden, Arbetsförmedlingen, kommunerna och arbetslöshetskassorna.

Skatteverket har i en skrivelse till regeringen framfört att uppräkningen av vilka aktörer som omfattas av underrättelseskyldigheten bör slopas och ersättas med en beskrivning av vilka typer av ersättningar som omfattas av underrättelseskyldigheten (Fi2020/02184).

Det rör sig om ett förhållandevis begränsat antal aktörer som omfattas av underrättelseskyldighet enligt lagen. Vår bedömning är att det under sådana förhållanden är tydligare, både för de som omfattas och de som inte omfattas, att de underrättelseskyldiga aktörerna framgår direkt i författningstexten. Som vi ser det finns det därför inte skäl att genomföra Skatteverkets förslag.

7.2.4 Regionerna ska omfattas av underrättelseskyldigheten

Utredningens förslag: Underrättelseskyldigheten vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen ska utvidgas till att omfatta regionerna.

Skälen för förslaget: Ett flertal myndigheter har i en skrivelse till regeringen anfört att de anser att underrättelseskyldigheten i lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen även ska gälla för regionerna (Fi2021/02564). Även Eko-

nomistyrningsverket har i sin rapport Säkerställ korrekta utbetalningar från välfärdsystemet – förslag på åtgärder 2023 föreslagit att regionerna ska omfattas (ESV 2023:25). Som skäl för att regionerna ska omfattas av lagen har myndigheterna anfört att regionerna har tillgång till uppgifter som kan indikera att välfärdsförmåner betalas ut felaktigt. Myndigheternas inventering visar att det i första hand är Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten som kan ha nytta av underrättelser från regionerna. Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten är de myndigheter som står för de största utbetalningarna. År 2020 betalade de båda myndigheterna tillsammans ut 631 miljarder kronor i socialförsäkringsförmåner (Fi2021/02564).

Ett exempel på information som regionerna har tillgång till är när barn uteblir från besök hos tandvård eller barnavårdscentral och där familjen inte kan nås. Att barn uteblir från inbokade besök skulle kunna tala för att familjen vistas eller bor utomlands samt att barnbidrag och andra eventuella bosättningsbaserade förmåner betalas ut felaktigt. Enligt Försäkringskassans PM 2021:1 är det 6 000–12 000 barn per år som flyttat och befinner sig utomlands utan att detta anmälts till svenska myndigheter. De felaktiga utbetalningarna på grund av detta beräknas uppgå till 150–300 miljoner kronor per år. När det gäller misstankar om att barn inte bor på den ort där de är skrivna, så finns det redan i dag en underrättelseskyldighet för såväl statliga som kommunala myndigheter i 32 c § folkbokföringslagen (1991:481). En myndighet ska underrätta Skatteverket om det kan antas att en uppgift i folkbokföringen om en person som är eller har varit folkbokförd är oriktig eller ofullständig. Det kan dock även finnas intresse för andra myndigheter som hanterar bosättningsbaserade förmåner, som t.ex. Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten, att ta del av sådan information. Inom omfattningsstudierna för 2021 har Försäkringskassan tagit fram en empirisk skattning för fel orsakade av felaktigheter i folkbokföringen för bosättningsbaserade ersättningar. Totalt uppskattar Försäkringskassan att 13 procent av felen orsakade av den sökande beror på bosättning utomlands och felaktig folkbokföring i Sverige samt 9 procent på felaktig folkbokföring inom Sverige. Det motsvarar felaktiga utbetalningar på 97 miljoner kronor för felaktig folkbokföring inom Sverige för ett antal ersättningar respektive 581 miljoner kronor för felaktig folkbokföring i Sverige i ett antal ersättningar (ESV 2023:22, s. 32).

Ett annat exempel på information som regionerna har tillgång till är information om felaktigheter när det gäller det särskilda tandvårdsstödet. Denna information kan ha betydelse för Försäkringskassans möjligheter att upptäcka felaktigheter när det gäller det allmänna tandvårdsstödet.

Regionerna har som framgått ovan information som andra aktörer kan ha nytta av i deras arbete för att upptäcka och förhindra felaktiga statliga utbetalningar. Det har dock framförts synpunkter på att en underrättelseskyldighet för regionerna skulle kunna försämra möjligheterna att åstadkomma en förtroendefull situation mellan hälso- och sjukvården och den enskilde, något som skulle kunna motverka intresset av att kontakta ett vårdorgan trots att det finns behov av det. Förtroendet mellan en region och t.ex. en vårdtagare kan dock, som vi ser det, inte vila på att regionen förväntas vara passiv vid misstankar om felaktiga utbetalningar. Risken framstår inte heller som högre än för t.ex. kommunernas socialtjänst som i dag omfattas av underrättelseskyldigheten.

Som skäl mot att regionerna ska omfattas av underrättelseskyldighet har även framförts kostnadsaspekten. Finansieringsprincipen innebär att en region eller kommun inte ska behöva höja skatten eller prioritera om sin verksamhet för att finansiera nya uppgifter som den ålagts utföra av staten. En underrättelseskyldighet för regionerna skulle innebära ett behov av utbildning för personalen både vad gäller skyldigheten i sig och i hur en underrättelse ska göras. Eftersom en underrättelse normalt görs av handläggare i det löpande arbetet torde detta inte ta någon större i tid i anspråk. När kommunerna blev underrättelseskyldiga enligt lagen gjorde regeringen bedömningen att det på sikt inte innebar någon ökad kostnad eller arbetsbörda för kommunerna (prop. 2018/19:132 s. 58).

Det finns omständigheter som talar både för och emot att regionerna ska läggas till som underrättelseskyldiga enligt lagen. Vid en sammantagen bedömning anser vi att skälen för väger över. Genom att göra regionerna underrättelseskyldiga ökar möjligheten att kunna upptäcka och därmed stoppa fler felaktiga utbetalningar.

7.2.5 Underrättelseskyldigheten ska även omfatta antaganden om framtida felaktigheter

Utredningens förslag: Underrättelseskyldigheten ska gälla även situationer där det finns anledning att anta att en ekonomisk förmån eller ett ekonomiskt stöd kan komma att beslutas, att betalas ut eller att tillgodoräknas felaktigt eller med ett för högt belopp.

Utredningens bedömning: Beviskravet för att underrättelse ska lämnas bör även i fortsättningen innehålla rekvisitet ”anledning att anta”.

Skälen för förslaget och bedömningen: Skatteverket har i en skrivelse till regeringen föreslagit att underrättelseskyldigheten ska gälla även om utbetalning av stöd ännu inte påbörjats eller beslutats (Fi2020/02184). Regeringen har tidigare tagit ställning i frågan om även framtida felaktigheter ska omfattas av lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. I förarbetena till lagen angavs att flera omständigheter talar emot att inkludera även antaganden om framtida felaktigheter. Ett exempel på en sådan omständighet är osäkerheten när det gäller om ett förfarande kan komma att leda till en felaktig utbetalning och risken för felbedömningar. Det är vidare av betydelse för såväl den enskildes personliga integritet som för myndigheternas möjlighet att effektivt hantera underrättelseskyldigheten, att denna i möjligaste mån är hänförlig till objektiva förhållanden som är tämligen enkla att konstatera. (Prop. 2007/08:48 s. 24.)

Antalet underrättelser som i dag lämnas är förhållandevis litet. Det finns en risk att handläggare avhåller sig från att skicka en underrättelse för att de inte vet om beslut har fattats eller om en utbetalning skett från den andra aktören. Genom att även omfatta framtida felaktigheter sänks kraven för att en underrättelse ska lämnas. Det kan visserligen innebära en något högre risk för att underrättelser skickas i onödan. Tanken med underrättelseskyldigheten är dock att underrättelsen ska vara en impuls till mottagaren att starta en utredning. Mottagaren skulle i sådant fall med liten arbetsinsats kunna konstatera att något sådant stöd inte handläggs eller att det av andra skäl inte finns anledning att vidta någon åtgärd med anledning av underrättelsen. Risken för att underrättelser skickas i onödan ska

vägas mot den utökade möjligheten att upptäcka felaktiga utbetalningar. Förslaget möjliggör att en beslutande aktör kan få information redan innan ett beslut har fattats eller en utbetalning har skett och att aktören därigenom kan fatta ett korrekt beslut från början.

Vid en sammantagen bedömning anser vi att det finns skäl att även framtida felaktigheter ska omfattas av underrättelseskyldighet. En underrättelse enligt lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen ska därför även lämnas om det finns anledning att anta att en ekonomisk förmån eller ett ekonomiskt stöd kan komma att beslutas, betalas ut eller tillgodoräknas felaktigt eller med ett för högt belopp.

Skatteverket har i ovan nämnda skrivelse även föreslagit att det ska räcka med att det finns en risk för felaktiga utbetalningar för att en underrättelse ska lämnas (Fi2020/02184). Frågan rör hur pass starka indikationer eller misstankar om felaktigheter som ska finnas för att en underrättelseskyldighet ska inträda. Ett annat sätt att uttrycka detta är hur högt beviskravet för felaktigheter ska vara för att en aktör ska skicka en underrättelse. Det finns ett antal olika uttryck som brukar användas för att ange den nivå som ska krävas för att en viss åtgärd ska få vidtas. Hur dessa beviskrav formuleras beror delvis på inom vilket rättsområde de används. När det gäller underrättelseskyldighet används kravet ”anledning att anta” i lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen och det något högre beviskravet ”kan antas” i underrättelseskyldigheten i 32 c § folkbokföringslagen. Uttrycket risk brukar inte användas i dessa sammanhang.

Vid våra möten med de aktörer som i dag är underrättelseskyldiga enligt lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen har det framkommit att majoriteten är nöjda med det nuvarande beviskravet, som de anser är lätt att tillämpa. Önskemålet om ett förändrat beviskrav kan till stor del höra ihop med önskemål om att inkludera även framtida felaktigheter eller möjligen vara ett uttryck för en mer allmän ambition att öka informationsutbytet myndigheter emellan. Vår bedömning är att rekvisitet anledning att anta inte behöver ändras för att göra det möjligt.

7.3 Underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar av statliga företagsstöd

7.3.1 En underrättelseskyldighet behöver införas

Utredningens bedömning: Det finns behov av en underrättelseskyldighet när det gäller felaktiga utbetalningar av statliga företagsstöd.

Skälen för bedömningen: Felaktiga statliga utbetalningar är ett stort samhällsproblem som undergräver förtroendet för systemen och de utbetalande aktörerna samt innebär ökade kostnader för staten. För att de felaktiga utbetalningarna ska kunna åtgärdas och minska behöver de kunna upptäckas. En förutsättning för detta är att den beslutande aktören genom egna kontroller eller genom information från andra får information om att en förestående eller gjord utbetalning kan vara felaktig. De uppgifter som behöver lämnas över i samband med en underrättelse innehåller ofta uppgifter som omfattas av sekretess. Det krävs därför en sekretessbrytande bestämmelse för att uppgifterna ska kunna lämnas ut. Generalklausulen i 10 kap. 27 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) innebär visserligen att en sekretessbelagd uppgift får lämnas till en myndighet om det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda. Intresseavvägningen ställer dock höga krav på den enskilde handläggaren i den löpande ärendehantering. Det innebär en risk att handläggare tillämpar regelverket mer restriktivt än vad som är nödvändigt och att information om eventuella felaktigheter inte förs vidare till den myndighet eller organisation som skulle kunna åtgärda ett felaktigt beslut eller förhindra framtida felaktiga utbetalningar. Förutom att sekretesslagstiftningen uppfattas som komplicerad, kan handläggarna vara rädda för att göra fel på grund av det personliga ansvar som följer av straffbestämmelsen om brott mot tystnadsplikten (20 kap. 3 § brottsbalken). Det faktum att en handläggare sällan riskerar något ansvar om information inte lämnas ut bidrar till att sekretessbrytande bestämmelser inte utnyttjas i den utsträckning som är möjligt. Syftet med generalklausulen är att den ska utgöra en ventil för det fall uppgifter uppenbart behöver lämnas ut och situationen inte har kunnat förutses i lagstiftningen. De underrättelser som vi ser behov av bör

utgöra ett naturligt led i de utbetalande aktörernas löpande verksamhet och bör inte bygga på vad som måste betraktas som en undantagsregel för särskilda situationer som inte kan förutses.

Som framgår ovan har det länge funnits en underrättelseskyldighet för att öka möjligheten att upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Någon motsvarande bestämmelse finns inte när det gäller utbetalningar till företag och andra juridiska personer (statliga företagsstöd). Att upprätthålla en sådan skillnad framstår inte som sakligt motiverat. Det är tvärtom särskilt angeläget att dessa utbetalningar omfattas av en underrättelseskyldighet eftersom utbetalningarna ofta uppgår till stora belopp och riskerar att utsättas för brottsliga angrepp, se avsnitt 6.2.2. Det bör därför införas en underrättelseskyldighet avseende statliga företagsstöd.

7.3.2 Underrättelseskyldigheten ska framgå av en ny lag

Utredningens förslag: Underrättelseskyldigheten avseende de statliga företagsstöden ska framgå av en ny lag.

Skälen för förslaget: En naturlig utgångspunkt vid införandet av en ny underrättelseskyldighet är att överväga om tillämpningsområdet för lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen skulle kunna utvidgas. Lagen infördes i nära anslutning till att bidragsbrottslagen trädde i kraft och avser i dag samma förmåner som omfattas av bidragsbrottslagen. Vår bedömning är att bidragsbrottslagen inte ska utvidgas till att omfatta statliga stöd till företag och andra juridiska personer (se avsnitt 6.3.2). Vid en utvidgning av lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen skulle därmed den nära koppling som i dag finns mellan lagarna brytas. Det är naturligtvis möjligt att ha en gemensam lag om underrättelseskyldighet för både de stöd som omfattas av bidragsbrottslagen och den av oss föreslagna lagen om subventionsbrott. Lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen är dock en inarbetad lag som tillämpas av en rad olika aktörer. Eftersom de olika stöden till viss del kräver olika regleringar skulle en gemensam lag kunna upplevas som mer svårtillämpad. Mot denna bakgrund anser vi att underrättelseskyldigheten avseende de statliga företagsstöden bör framgå av en ny lag.

Till lagen om subventionsbrott, se kapitel 6, bör därmed en ny lag om underrättelseskyldighet avseende statliga företagsstöd knytas.

7.3.3 Stöd som ska omfattas av lagen

Utredningens förslag: Underrättelseskyldigheten ska gälla statliga företagsstöd enligt lagen om subventionsbrott.

Skälen för förslaget: Den lag om subventionsbrott som vi föreslår omfattar statliga företagsstöd och EU-stöd. Till att börja med framstår det som naturligt att underrättelseskyldigheten ska avse de statliga företagsstöden. Med statligt företagsstöd avses stöd, bidrag och andra ersättningar som beslutas av en statlig myndighet eller av en organisation som av staten har fått uppgiften att besluta om stöd och betalas ut eller på annat sätt tillgodoräknas en juridisk person eller en enskild näringsidkare.

En stor del av EU-stöden är samtidigt statliga företagsstöd och omfattas därmed av den föreslagna regleringen. De EU-stöd som inte samtidigt är statliga företagsstöd är sådana stöd som förvaltas av utländska aktörer. Det är inte lämpligt att ålägga dessa aktörer några skyldigheter genom svensk lagstiftning. Dessa stöd bör därför inte omfattas av den nya lagen.

Övervägandena kring begreppet statligt företagsstöd finns i avsnitt 6.3.2.

7.3.4 Underrättelseskyldiga myndigheter och organisationer

Utredningens förslag: Underrättelseskyldighet enligt den nya lagen ska gälla för de aktörer som beslutar om statliga företagsstöd. Skyldigheten ska dock inte gälla i Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet.

Underrättelseskyldighet enligt lagen ska även gälla Kronofogdemyndigheten och regionerna.

Skälen för förslaget: Samtliga aktörer som beslutar om statliga företagsstöd kan ha information som möjliggör att andra beslutande aktörer kan upptäcka och förhindra felaktiga utbetalningar. Det är

därför önskvärt att underrättelseskyldigheten ska avse samtliga aktörer som beslutar om statliga företagsstöd. Definitionen av vad som är ett statligt företagsstöd finns i 1 § den föreslagna lagen om subventionsbrott. Enligt vår kartläggning är det ett mycket stort antal aktörer som beslutar om statliga företagsstöd, se avsnitt 4.8.3 och *bilaga 2*. Även om det framför allt är ett mindre antal myndigheter som står för en stor del av utbetalningarna är det viktigt att alla de beslutande aktörerna får samma skyldighet att lämna information när felaktigheter upptäcks. Konsekvensen av att inte behandla de statliga företagsstöden lika kan bli att brottslighet drivs i den riktning där skyddet för stöden är svagast. En domstol som, efter överklagande, beslutar om ett statligt företagsstöd omfattas inte av underrättelseskyldigheten.

Utöver de myndigheter och organisationer som beslutar om statliga företagsstöd finns det andra aktörer som också bör åläggas en underrättelseskyldighet. Detta gäller vissa myndigheter där verksamheten är av det slaget att handläggare får information om förhållanden rörande utbetalningar som de utbetalande aktörerna har behov av för att förebygga felaktiga utbetalningar eller kunna vidta andra åtgärder. En sådan myndighet är Kronofogdemyndigheten. Kronofogdemyndigheten är även underrättelseskyldig enligt lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.

Även regionerna kan ha information som aktörer som beslutar om statliga företagsstöd kan ha nytta av i sitt arbete med att förhindra felaktiga utbetalningar. Exempelvis kan regionerna vid handläggning av stöd med delad finansiering få information som t.ex. Tillväxtverket kan ha intresse av. Det finns därför skäl att även regionerna ska omfattas av den föreslagna lagen. Regionerna föreslås även bli underrättelseskyldiga enligt lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen, se avsnitt 7.2.4. Även kommunerna är underrättelseskyldiga enligt den nyss nämnda lagen. Det har dock inte vid våra möten med berörda aktörer framkommit något behov av att kommunerna även ska omfattas av underrättelseskyldighet avseende de statliga företagsstöden. Det kan dock inte uteslutas att ett sådant behov kan uppkomma i framtiden.

När det gäller frågan hur regleringen ska se ut kan det ligga nära till hands att jämföra med den reglering som finns i lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Som framgår i avsnitt 7.2.3 är vår bedömning att de underrättelse-

skyldiga aktörerna även fortsättningsvis ska framgå direkt av författningstexten. Förutsättningarna för den nya lag som vi föreslår avseende de statliga företagsstöden skiljer sig dock åt eftersom antalet underrättelseskyldiga enligt lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen är förhållandevis begränsat. Mot bakgrund av det stora antalet underrättelseskyldiga när det gäller de statliga företagsstöden bör aktörerna inte räknas upp i lag eller förordning utan en generell skrivning är att föredra. Under sådana förhållanden krävs inga författningsändringar för det fall att kretsen av underrättelseskyldiga förändras. Det finns dock en risk att de underrättelseskyldiga aktörerna inte känner sig lika berörda som om de direkt hade pekats ut i författningstexten.

Slutligen finns det i denna del skäl att överväga om några aktörer ska vara undantagna från underrättelseskyldigheten.

Skatteverket är en av de myndigheter som beslutar om statliga företagsstöd och som således kommer att vara underrättelseskyldig enligt lagen. I förarbetena till lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen anförde regeringen att en underrättelseskyldighet för Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet i många fall skulle vara oförenlig med de intressen som bestämmelserna om förundersökningssekretess är avsedda att skydda. Regeringen ansåg 2019 att dessa överväganden fortfarande var aktuella (prop. 2018/19:132 s. 47). Vi anser att dessa överväganden gör sig gällande även när det gäller de statliga företagsstöden. Skatteverkets underrättelseskyldighet ska därmed inte gälla i myndighetens brottsbekämpande verksamhet.

7.3.5 Underrättelseskyldighetens omfattning

Utredningens förslag: En underrättelse ska lämnas om det finns anledning att anta att ett statligt företagsstöd

1. har beslutats, betalats ut eller tillgodoräknats felaktigt eller med ett för högt belopp,
2. har använts eller utnyttjats, i strid med föreskrift eller villkor, för ett annat ändamål än det som stödet har beviljats för, eller
3. kan komma att beslutas, att betalas ut eller att tillgodoräknas felaktigt eller med ett för högt belopp.

Underrättelsen ska lämnas till den myndighet eller organisation som har fattat eller kan komma att fatta ett beslut om statligt företagsstöd. Har ett statligt företagsstöd beslutats efter överklagande ska underrättelse i stället lämnas till ansvarig myndighet eller organisation.

Skälen för förslagen: Underrättelseskyldigheten bör i huvudsak vara utformad på samma sätt som underrättelseskyldigheten i lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.

För att underrättelseskyldighet ska inträda bör därmed omständigheterna i ett ärende vara sådana att det finns anledning att anta att ett statligt företagsstöd har beslutats, betalats ut eller tillgodoräknats felaktigt eller med ett för högt belopp. Avsikten är inte att den myndighet som gör antagandet om en felaktighet av det skälet ska företa någon särskild utredning. Inte heller är avsikten att denna myndighet ska ha särskild kännedom om de bestämmelser där stöden regleras och exempelvis kunna avgöra om olika stöd kan utgå samtidigt. Den ytterligare utredning som kan aktualiseras får göras av den myndighet som har ansvar för utbetalningen. Av det sagda framgår att kravet på att det ska finnas anledning att anta kan vara uppfyllt redan genom vaga och oprecisa misstankar om att något kan vara felaktigt.

I likhet med den ändring som föreslås när det gäller lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen bör även antaganden om framtida felaktigheter omfattas av den nya lag vi föreslår, se avsnitt 7.2.5. En underrättelse ska därmed även

lämnas om det finns anledning att anta att ett statligt företagsstöd kan komma att beslutas, att betalas ut eller att tillgodoräknas felaktigt eller med ett för högt belopp.

Statliga företagsstöd beviljas, till skillnad från stöd som omfattas av bidragsbrottslagen, ofta för ett visst ändamål, se avsnitt 3.2.1. En underrättelseskyldighet bör därför även föreligga om det finns anledning att anta att ett statligt företagsstöd, i strid med föreskrift eller villkor, har använts eller utnyttjats för ett annat ändamål än det som stödet har beviljats för.

En underrättelse ska lämnas till den som beslutat om ett statligt företagsstöd eller kan komma att besluta om det. Har ett statligt företagsstöd beslutats efter överklagande ska underrättelse i stället lämnas till ansvarig myndighet eller organisation. Vårt förslag motsvarar i den delen den reglering som finns i lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.

7.3.6 Undantag från underrättelseskyldigheten

Utredningens förslag: Underrättelseskyldigheten ska inte gälla om det finns särskilda skäl.

Skälen för förslaget: I lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen finns ett undantag från underrättelseskyldigheten för det fall att det finns särskilda skäl. En underrättelse kan vara onödig om en myndighet som har beslutat om ett stöd redan känner till felet. Det kan därutöver finnas ytterligare fall där underrättelse bör kunna underlåtas. Ett sådant fall är enstaka fel avseende ett försumbart belopp. Det förhållandet att skyldigheten kan vara resurskrävande bör dock inte utgöra särskilda skäl. Motsvarande undantag bör även finnas när det gäller underrättelseskyldigheten avseende de statliga företagsstöden.

7.3.7 Uppgifter som ska lämnas ut

Utredningens förslag: Underrättelsen ska innehålla de omständigheter som ligger till grund för antagandet om felaktigheten.

Skälen för förslaget: För att underlätta arbetet hos den myndighet eller organisation som har att fatta beslut om ett statligt företagsstöd bör de uppgifter som lämnas över avse, förutom grundläggande identifieringsuppgifter, de omständigheter som ligger till grund för antagandet om felaktigheten. Dessa omständigheter kommer att variera från fall till fall. Det är därmed inte möjligt, och inte heller behövligt, att i författning närmare reglera vilka uppgifter som ska lämnas. Det bör inte heller finnas något formkrav för en underrättelse. En underrättelse kan därmed lämnas såväl muntligen som skriftligen. Samråd bör äga rum mellan myndigheter och organisationer för att utarbeta lämpliga rutiner.

Den föreslagna bestämmelsen motsvarar bestämmelsen i lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.

7.4 Fördelarna överstiger kostnaderna

Utredningens bedömning: Fördelarna med en utökad underrättelseskyldighet bedöms överstiga kostnaderna.

Skälen för bedömningen: Varje år utbetalas stora belopp i statliga stöd till företag och andra juridiska personer (se närmare om detta i avsnitt 6.2.2). Det innebär att redan en liten andel felaktiga utbetalningar får en stor betydelse för statens budget. Samtidigt kan vi konstatera att riskerna för att stöden missbrukas är stora.

De skattefinansierade stödsystemen förutsätter att det finns en betalningsvilja eller acceptans hos befolkningen för samhällets åtaganden. Felaktiga utbetalningar och brottslighet riktad mot stödsystemen innebär att förtroendet för systemen undergrävs och riskerar att urholka betalningsviljan. Missbruk av statliga stöd kan dessutom drabba seriösa företag, t.ex. i form av snedvriden konkurrens. Att

motverka missbruk av stödsystemen är därför centralt för ett långsiktigt hållbart samhälle.

Våra förslag innebär bl.a. att ett stort antal nya aktörer blir underrättelseskyldiga. Det kommer därmed inledningsvis att krävas vissa utbildningsinsatser. Eftersom den underrättelseskyldige aktören endast ska lämna vidare uppgifter som uppmärksammats under den egna handläggningen borde detta inte på sikt medföra något betydande merarbete för aktören. Det kan givetvis förväntas att ett tillkommande arbete uppstår för den som mottar underrättelsen. Detta merarbete kommer dock att leda till att kontrollarbetet kan effektiviseras och de felaktiga utbetalningarna minska.

Våra förslag innebär också att en underrättelse ska skickas i fler fall än tidigare eftersom underrättelseskyldigheten även ska gälla vid antaganden om framtida felaktigheter. Arbetsbördan kan således i viss mån öka.

Vår bedömning är att fördelarna med våra förslag till utvidgningar av underrättelseskyldigheten överstiger kostnaderna.

7.5 Fördelarna överväger intrånget i enskildas personliga integritet

Utredningens bedömning: Fördelarna med en utökad underrättelseskyldighet överväger intrånget i enskildas personliga integritet.

Skälen för bedömningen: Vid övervägande av om en utökad underrättelseskyldighet bör införas måste de skäl som talar för att införa sådana bestämmelser vägas mot de integritetsskäl som talar däremot. Respekten för individens självbestämmande och integritet är grundläggande i en demokrati. Det finns ett skydd för den personliga integriteten både i den svenska grundlagen och i olika internationella rättsakter. Var och en har rätt till skydd för sitt privatliv enligt artikel 8 i Europakonventionen och artikel 7 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna. I artikel 8 i stadgan anges även att var och en har rätt till skydd av de personuppgifter som rör honom eller henne. Enligt 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen är var och en gentemot det allmänna skyddad mot betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller

kartläggning av den enskildes personliga förhållanden. Någon allmängiltig definition av vad som avses med begreppet personlig integritet finns inte i svensk lagstiftning. Genom bestämmelser om sekretess i offentlighets- och sekretesslagen skyddas vissa uppgifter som rör enskildas personliga och ekonomiska förhållanden.

De aktörer som med våra förslag kommer att bli underrättelseskyldiga, förutom de statliga bolagen, omfattas i dessa delar av bestämmelserna i tryckfrihetsförordningen om allmänna handlingar och är eller jämställs med myndigheter vid tillämpningen av offentlighets- och sekretesslagen (2 kap. 1 och 4 §§ offentlighets- och sekretesslagen och dess bilaga). De uppgifter som lämnas i en underrättelse omfattas inte sällan av sekretess. Det rör sig ofta om uppgifter om enskildas personliga och ekonomiska förhållanden. Uppgifter som omfattas av sekretess får inte delas om det inte finns stöd i lag. Syftet med sekretess mellan olika aktörer är i första hand att värna om den enskildes integritet. Samtidigt har olika aktörer ett behov av att utbyta information med varandra. Sedan länge har det också ansetts vara en självklar princip att alla myndigheter är skyldiga att samarbeta och bistå varandra i den utsträckning som det kan ske. Principen kommer bl.a. till uttryck i 8 § förvaltningslagen (2017:900). Den föreslagna underrättelseskyldigheten är sekretessbrytande och innebär att underrättelser kan lämnas utan hinder av sekretess.

Att överlämna uppgifter om en enskild individ från en aktör till en annan innebär att en större mängd information om den enskilde samlas hos den mottagande aktören. Informationen kan också komma att läggas till grund för, helt lagenliga, åtgärder som har negativa konsekvenser för den enskilde. Vidare kan information om ett känsligt förhållande bli tillgängligt för ett större antal tjänstemän. Skyddet för den personliga integriteten måste vägas mot de viktiga allmänintressen som motiverar ett uppgiftslämnande. Även när det gäller juridiska personer och enskilda näringsidkare kommer underrättelser sannolikt att innehålla uppgifter som rör enskildas ekonomiska och personliga förhållanden. En underrättelse ska dock inte innehålla omfattande uppgifter utan är tänkt som en impuls till den mottagande aktören att starta en utredning.

Förutsättningen för att en underrättelse ska skickas är att det finns anledning att anta att det finns en felaktighet. Denna felaktighet kan vara orsakad av misstag från den enskildes eller en beslutande aktörs sida, men bakgrunden till en felaktighet kan också vara att den

enskilde har gjort sig skyldig till ett brott. Det kan uppfattas som mycket stötande såväl av den handläggare som upptäcker en felaktig utbetalning hos en annan aktör som av medborgare i allmänhet att en underrättelse om detta inte får lämnas till den som kan åtgärda felaktigheten. Det är angeläget för medborgarnas tilltro till systemen att sådana situationer förhindras.

Integritetsfrågan har särskild relevans när det gäller att aktörer ska lämna uppgifter om möjliga felaktigheter som inte misstänks vara föranledda av brottsligt beteende och att underrättelse föreslås lämnas redan innan en felaktig utbetalning ägt rum. Att felaktiga utbetalningar förhindras kan dock också vara till gagn för mottagaren av en utbetalning. Genom en underrättelseskyldighet kan det undvikas att stora skulder, och återkrav, ackumuleras.

Mot bakgrund av ovanstående anser vi att det integritetsintrång som den nu föreslagna utökade underrättelseskyldigheten kan medföra för enskilda vägs upp av intresset av att motverka felaktiga utbetalningar.

7.6 Behandling av personuppgifter med anledning av underrättelser om felaktiga utbetalningar

7.6.1 Rättsliga utgångspunkter för behandlingen av personuppgifter

För behandling av personuppgifter gäller reglerna i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana personuppgifter och om upphävande av direktiv 94/46/EG (allmän dataskyddsförordning), i det följande kallad EU:s dataskyddsförordning. EU:s dataskyddsförordning reglerar automatiserad behandling av personuppgifter, dvs. uppgifter som direkt eller indirekt kan knytas till en fysisk person som är i livet. Regleringen omfattar alltså inte behandling av uppgifter om juridiska personer.

Av artikel 5 framgår de grundläggande principerna för behandling av personuppgifter, bl.a. att uppgifterna ska behandlas på ett lagligt, korrekt och öppet sätt i förhållande till den registrerade, att de ska vara adekvata, relevanta och inte för omfattande i förhållande till de ändamål för vilka de behandlas, att de ska vara korrekta och om nöd-

vändigt uppdaterade samt att de ska behandlas på ett sätt som säkerställer lämplig säkerhet för uppgifterna. Personuppgifter ska samlas in för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål och inte senare behandlas på ett sätt som är oförenligt med dessa ändamål (den s.k. finalitetsprincipen).

Av artikel 6 framgår vilka rättsliga grunder som måste föreligga för att behandling av personuppgifter ska vara laglig. Ett sådant exempel är om behandlingen är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige (artikel 6.1 c) eller om den är nödvändig för att utföra uppgifter av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning (artikel 6.1 e). Av artikel 6.3 b följer vidare att medlemsstaternas nationella rätt ska uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionell mot det legitima mål som eftersträvas. I fråga om behandling av känsliga personuppgifter, t.ex. om en enskilds hälsa, gäller enligt artikel 9 att sådan behandling endast är tillåten under vissa förutsättningar. Ett sådant exempel är om behandlingen är nödvändig av hänsyn till ett viktigt allmänt intresse, på grundval av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, vilken ska stå i proportion till det eftersträvade syftet, vara förenligt med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd och innehålla bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen. Lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning, nedan kallad dataskyddslagen, kompletterar EU:s dataskyddsförordning.

Myndigheternas behandling av personuppgifter regleras därutöver i en mängd olika registerförfattningar som närmare anger under vilka förutsättningar personuppgiftsbehandlingen får ske i berörda verksamheter. En registerförfattning kan avse exempelvis en specifik myndighet eller ett specifikt område. Av de särskilda författningarna framgår bl.a. för vilka ändamål som myndigheterna får behandla personuppgifter, och vilka begränsningar som finns för behandling av känsliga personuppgifter.

7.6.2 Det finns inget behov av ytterligare reglering på dataskyddsområdet

Utredningens bedömning: Regleringen på dataskyddsområdet bedöms vara tillräcklig för den nya och utökade personuppgiftsbehandling som kan komma att ske hos de aktörer som omfattas av våra föreslagna bestämmelser. Det kan dock inte uteslutas att det kan finnas behov av ändringar i registerförfattningar.

Skälen för bedömningen

Ny och utökad personuppgiftsbehandling

Våra förslag om utökad underrättelseskyldighet i lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen innebär att även regionerna blir underrättelseskyldiga och att underrättelser ska skickas i fler situationer än tidigare. De underrättelseskyldiga aktörerna kommer att behandla personuppgifter när de lämnar information i enlighet med underrättelseskyldigheten. De mottagande aktörerna kommer i sin tur att behandla de personuppgifter som har tagits emot. För regionerna kommer det röra sig om en ny personuppgiftsbehandling eftersom de inte tidigare har varit underrättelseskyldiga enligt lagen. Våra förslag kan förväntas leda till att fler underrättelser skickas och därmed att fler personuppgifter behandlas. Det kommer att röra sig om personuppgifter av olika slag. Eftersom de ekonomiska förmåner och stöd som omfattas av lagen riktar sig till eller avser enskilda, kommer t.ex. namn på enskilda att behandlas. Det kan också förekomma känsliga personuppgifter, t.ex. gällande den enskildes hälsotillstånd.

Även när det gäller den föreslagna underrättelseskyldigheten avseende de statliga företagsstöden kommer hanteringen att innebära behandling av personuppgifter både för de underrättelseskyldiga aktörerna och för de mottagande aktörerna. Exempelvis kan uppgifter som rör juridiska personer innehålla namn på styrelseledamöter och företrädare. Eftersom statliga företagsstöd även innefattar stöd till ideella föreningar som t.ex. riktar sig till olika minoritetsgrupper kan det inte heller uteslutas att det även kan förekomma olika typer av känsliga personuppgifter. Det kan t.ex. gälla uppgifter om etniskt ursprung, politiska åsikter eller hälsa. Underrättelseskyldigheten av-

seende de statliga företagsstöden innebär en ny personuppgiftsbehandling. De personuppgifter som kommer att behandlas kan antas till övervägande del vara personuppgifter som redan finns hos aktörerna som skickar och tar emot underrättelser. Våra förslag kommer dock att medföra en utökad behandling av dessa personuppgifter. Detta eftersom personuppgiftsbehandling är ett vidsträckt begrepp och omfattar t.ex. utlämnande, registrering, organisering, strukturering, lagring och bearbetning av personuppgifter.

Behandlingen är laglig

Personuppgiftsbehandlingen med anledning av våra förslag om underrättelseskyldighet kommer att ske inom det område som regleras av EU:s dataskyddsförordning. För att behandlingen av personuppgifterna ska vara laglig krävs att åtminstone ett av villkoren i artikel 6.1 i EU:s dataskyddsförordning är uppfyllt. Våra förslag innebär att underrättelseskyldigheten kommer att vara reglerad i lag. Behandling av personuppgifter är därför nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse samt för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i de berörda aktörernas myndighetsutövning. Behandlingen kan således ske med stöd av artikel 6.1 c och e i EU:s dataskyddsförordning. Enligt artikel 6.3 i förordningen ska vidare den grund för behandlingen som avses i artikel 6.1 c och e vara fastställd i unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt. Genom de föreslagna lagändringarna och den nya lagen fastställs den rättsliga grunden i nationell rätt. Det innebär även att de krav som ställs för att behandlingen ska vara tillåten enligt 2 kap. 1 och 2 §§ dataskyddslagen är uppfyllda.

Av artikel 6.3 b i EU:s dataskyddsförordning följer att medlemsstaternas nationella rätt ska uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionell mot det legitima mål som eftersträvas. Vi anser att den utökade och nya personuppgiftsbehandling som förslagen om ändringar i lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen och den nya lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar av statliga företagsstöd innebär är nödvändig med hänsyn till behovet av att skydda de nämnda systemen mot missbruk och överutnyttjande. Det är angeläget för medborgarnas tilltro till dem att felaktiga utbetalningar förhindras. Den

utökade och nya underrättelseskyldigheten kan bidra till att fler felaktiga utbetalningar, såväl avsiktliga som oavsiktliga, hindras. Vår bedömning är vidare att allmänheten förväntar sig att aktörer ska agera om de upptäcker att en annan aktör felaktigt betalar ut statliga medel. Ett viktigt allmänintresse motiverar således den utökade och nya personuppgiftsbehandlingen.

Den utökade och nya personuppgiftsbehandlingen som föranleds av våra förslag innebär också att känsliga personuppgifter kan komma att behandlas. Enligt artikel 9.1 i EU:s dataskyddsförordning är det förbjudet att behandla personuppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening. Detsamma gäller behandling av genetiska uppgifter, biometriska uppgifter för att entydigt identifiera en fysisk person, uppgifter om hälsa eller uppgifter om en fysisk persons sexualliv eller sexuella läggning. Sådan personuppgiftsbehandling kan dock vara tillåten under vissa förutsättningar. Enligt artikel 9.2 g gäller t.ex. inte förbudet om behandlingen är nödvändig av hänsyn till ett viktigt allmänt intresse, på grundval av medlemsstaternas nationella rätt, vilken ska stå i proportion till det eftersträvade syftet, vara förenligt med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd och innehålla bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen. Som redovisats ovan anser vi att våra förslag är nödvändiga med hänsyn till ett viktigt allmänintresse och att de står i proportion till det eftersträvade syftet.

Artikel 9.2 g har kompletterats med en bestämmelse i 3 kap. 3 § dataskyddslagen. Av bestämmelsen framgår bl.a. att känsliga personuppgifter får behandlas av en myndighet med stöd av artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen om uppgifterna har lämnats till myndigheten och behandlingen krävs enligt lag, om behandlingen är nödvändig för handläggningen av ett ärende, eller i annat fall, om behandlingen är nödvändig med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse och inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet. De organisationer som omfattas av bestämmelserna om allmänna handlingar och sekretess i tryckfrihetsförordningen och offentlighets- och sekretesslagen får behandla känsliga personuppgifter med stöd av artikel 9.2 g i EU:s dataskyddsförordning om uppgifterna har lämnats till organisationen och behandlingen krävs enligt lag.

Utifrån detta anser vi att den personuppgiftsbehandling som förslagen ger upphov till är förenlig med EU:s dataskyddsförordning och dataskyddslagen. Vissa myndigheter omfattas även av en eller flera registerförfattningar. I dessa registerförfattningar anges närmare under vilka förutsättningar personuppgiftsbehandling får ske. Våra förslag är förenliga med de registerförfattningar vi har gått igenom. Vår bedömning är att den befintliga regleringen på dataskyddsområdet utgör tillräcklig reglering för den nya och utökade personuppgiftsbehandling som kan komma att ske hos de berörda aktörerna. Det finns därmed inget generellt hinder i dataskyddsregleringen som gör att våra förslag inte kan tillämpas. På grund av det stora antalet aktörer som omfattas av våra förslag och då det inte rör sig om en konstant grupp har det dock inte inom ramen för vårt arbete varit möjligt att kartlägga samtliga tillämpliga registerförfattningar. Det kan därför inte uteslutas att det kan finnas behov av ändring i någon av de registerförfattningar som inte har varit föremål för vår granskning.

7.6.3 Elektroniskt utlämnade bör vara möjligt

Utredningens bedömning: Det är viktigt att samtliga myndigheter och organisationer som omfattas av underrättelseskyldighet har förutsättningar att lämna underrättelser på ett sätt som för dem är enkelt att genomföra. Uppgiftslämnandet bör i så stor utsträckning som möjligt ske genom medium för automatiserad behandling.

Skälen för bedömningen: Vi har i avsnitt 7.6.2. konstaterat att det inte finns något generellt hinder i dataskyddsregleringen mot att våra föreslagna bestämmelser kan tillämpas. För att lagstiftningen ska få avsedd effekt är det dock viktigt att samtliga aktörer som omfattas av underrättelseskyldighet har förutsättningar att lämna underrättelser på ett sätt som för dem är enkelt att genomföra. EU:s dataskyddsförordning innehåller inte några bestämmelser som uttryckligen reglerar formerna för ett utlämnande. Om ett utlämnande är tillåtet är det därför normalt den utlämnande myndigheten som avgör på vilket sätt det ska göras. Den personuppgiftsansvarige ska dock säkerställa en lämplig säkerhetsnivå i förhållande till de risker som ett elektroniskt utlämnande kan medföra (jfr art. 5.1 f och art. 32

EU:s dataskyddsförordning). I vissa myndigheters registerförfattningar finns begränsningar som hindrar att underrättelser hanteras elektroniskt.

Det finns två former av elektronisk överföring av uppgifter mellan myndigheter; direktåtkomst och elektroniskt utlämnande på annat sätt än genom direktåtkomst. Elektroniskt utlämnande av uppgifter på annat sätt än genom direktåtkomst kallas även för utlämnande på medium för automatiserad behandling. Med utlämnande av uppgifter på medium för automatiserad behandling avses att utlämnandet sker i elektronisk form på ett sådant sätt att mottagaren kan bearbeta informationen. Det kan exempelvis ske genom att uppgifterna överlämnas via usb-minne, e-post eller filöverföring från ett itsystem till ett annat. Många gånger leder ett utlämnande av uppgifter på medium för automatiserad behandling till en effektivitetsvinst för såväl uppgiftslämnare som mottagare. Det kan dock samtidigt innebära större möjligheter att bearbeta uppgifterna, även när det gäller stora samlingar av uppgifter. På så sätt kan utlämnande av personuppgifter på medium för automatiserad behandling innebära risker för otillbörligt intrång i den enskildes personliga integritet.

Det har vid åtskilliga tillfällen konstaterats att det normalt sett inte kan anses vara olämpligt att lämna personuppgifter elektroniskt till en annan myndighet (se t.ex. prop. 2017/18:269 s. 136). Under senare tid har flertalet utredningar sett över olika myndigheters registerförfattningar i bl.a. detta avseende. Regeringen har nu gett en särskild utredare i uppdrag att bl.a. se över myndigheternas registerförfattningar när det avser begränsningar i att lämna ut uppgifter elektroniskt på annat sätt än genom direktåtkomst. Uppdraget ska slutredovisas senast den 28 februari 2025 (dir 2023:146).

8 Konsekvenser av förslagen

8.1 Inledning

I detta kapitel redovisar vi konsekvenserna av våra förslag. Utöver de delar som enligt 14–15 a §§ kommittéförordningen (1998:1474) och 6–8 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning ska ingå i en konsekvensanalys, ska vi enligt våra direktiv lämna vissa särskilda redogörelser.

Enligt direktiven ska vi särskilt analysera förslagens betydelse för möjligheterna att effektivt motverka och lagföra brott riktade mot statliga stöd till företag och andra juridiska personer. Vi ska vidare särskilt redogöra för de administrativa och ekonomiska konsekvenserna för företag och andra juridiska personer.

8.2 Konsekvenser för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet

Utredningens bedömning: Alla förslag som vi lämnar syftar till att stärka skyddet för de statliga stödsystemen genom effektiva och ändamålsenliga bestämmelser för att motverka brott och lagföra dem som begår brott riktade mot dessa system. Våra förslag kommer därför att få konsekvenser för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet. Förslagen kommer bl.a. att innebära ett ökat antal brottsanmälningar och lagföringar.

Skälen för bedömningen

Underrättelseskyldighet

Förslagen om att det ska införas en ny underrättelseskyldighet avseende de statliga företagsstöden och att underrättelseskyldigheten avseende välfärdsförmånerna ska utvidgas kommer att möjliggöra en utökad informationsdelning mellan de berörda aktörerna. Genom ett utökat samarbete kring felaktiga utbetalningar kommer fler felaktigheter att upptäckas. Underrättelserna kan avse olika typer av felaktiga utbetalningar, varav en del kan antas utgöra resultatet av brott. Underrättelseskyldigheten kan därför leda till ett ökat antal brottsanmälningar och lagföringar.

Våra förslag om att underrättelser även ska lämnas om det finns anledning att anta att ett stöd kan komma att felaktigt beslutas, betalas ut eller tillgodoräknas felaktigt eller med ett för högt belopp innebär en ökad möjlighet att kunna dela information innan beslut och utbetalning ägt rum. Förslaget ökar därmed möjligheten att förhindra felaktiga utbetalningar och bedöms därför kunna vara brottsförebyggande.

Sammantaget bedöms förslagen på sikt ha en minskande effekt på brottsligheten, bl.a. som en följd av att fler döms för brott.

Lagen om subventionsbrott

Förslaget om en ny specialstraffrättslig lag innebär att det straffbara området utvidgas. Eftersom fler ageranden blir straffbara kan det förväntas leda till ett ökat antal brottsanmälningar. Även den anmälningsskyldighet som föreslås kan förväntas leda till att fler brott anmäls, eftersom förslaget innebär att myndigheter åläggs en skyldighet att anmäla om det finns anledning att anta att ett brott har begåtts. Våra förslag innebär att det blir svårare att undgå lagföring och att fler kommer att dömas för brott.

En ökad lagföring kan verka avskräckande på benägenheten att begå brott. Även om våra förslag bidrar till en ökad upptäcktsrisk och därigenom en ökad lagföring bör det påpekas att även andra insatser i det brottsförebyggande arbetet krävs för att se större effekter på brottsligheten. Det kan t.ex. handla om utformningen av författningar och handläggningsarbetet hos bidragsgivarna innan stöd-

besluten fattas. Sådana insatser, som resulterar i att brotten inte begås, har också potential att vara mer samhällsekonomiskt effektiva. Vår analys i kapitel 5 av olika riskfaktorer kan ge ytterligare ledning i fråga om vilka åtgärder som bör vidtas.

En konsekvens av våra förslag som inte går att utesluta är att brottsligheten flyttar från stöd som får ett förstärkt straffrättsligt skydd, till stöd där skyddet fortsatt kommer att vara svagare och där det är lättare att undgå lagföring. Exempel på stöd som kan bli mer brottsutsatta är stöd till juridiska personer som betalas ut av en kommun eller region, vilka inte träffas av vår föreslagna lagstiftning (se Välfärdsbrott mot kommuner och regioner, Brå 2022:1). Genom den generella utformningen har vi dock försökt minska antalet stöd som inte omfattas av våra lagförslag, och därmed minska risken för att denna konsekvens uppstår.

Utvecklingen av antalet anmälningar och lagföringsbeslut

Det är svårt att bedöma vad våra förslag innebär i form av antal anmälningar och lagföringsbeslut eftersom det finns begränsad information om hur brottutsatta stöden är i dag, hur risken för brott ser ut i respektive stöd och vilka beteendeförändringar som skulle ske med anledning av våra lagförslag.

Våra förslag har likheter med bidragsbrottslagen och lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Lagarna har införts med liknande syfte och har samma typ av brottskonstruktion. Viss ledning kan därför fås genom att studera utvecklingen efter dessa lagars införande. En sådan jämförelse är dock behäftad med mycket stor osäkerhet, bl.a. eftersom effekten av de lagarna kan sammanfalla med andra åtgärder som vidtogs när bidragsbrottslagen och underrättelseskyldigheten infördes. Som exempel på sådana åtgärder kan nämnas ambitionsökningar från regeringen och myndigheter att komma åt brott mot välfärdssystemet, förbättrat kontrollarbete, förändrade regelverk eller förändrade attityder mot brott mot välfärdssystemen. Kausaliteten mellan lagförslagen och konsekvenserna på brottsligheten är därför svår att särskilja från andra åtgärder som vidtagits.

I vår uppskattning av utvecklingen avseende anmälningar m.m. beaktar vi motsvarande utveckling de närmaste åren efter bidrags-

brottslagens ikraftträdande 2007. Vilken tidshorisont som är lämplig att använda är en svår avvägning, och får också bäring på t.ex. de statsfinansiella konsekvenserna. Att endast betrakta de första åren riskerar att underskatta effekten av förslagen eftersom myndigheterna kanske ännu inte hunnit tillämpa lagen fullt ut. Att betrakta effekterna efter en så lång tid som tio år riskerar, å andra sidan, att överskatta effekterna på kort sikt, eftersom antalet brottsanmälningar sannolikt kommer att öka successivt över åren, och skapa felaktiga förväntningar efter lagens ikraftträdande. Vi bedömer därför att en rimlig avvägning är att betrakta utvecklingen fem år efter bidragsbrottslagens ikraftträdande.

Enligt förarbetena till bidragsbrottslagen uppgick antalet polisanmälningar från Försäkringskassan, Centrala studiestödsnämnden och arbetslöshetskassorna totalt till cirka 2 300 per år åren närmast före införandet av bidragsbrottslagen (prop. 2006/07:80 s. 28). Dessa år hade dock kraftiga ökningar skett i antalet anmälningar från Försäkringskassan och arbetslöshetskassorna, vilket kan indikera att särskilda satsningar gjorts på att komma till rätta med brott. I början av 2000-talet uppgick antalet anmälningar till cirka 500 per år för de tre aktörerna tillsammans. Enligt statistik från Brottsförebyggande rådet (tabell 100) utvecklades antalet anmälda bidragsbrott de fem åren mellan 2007, när bidragsbrottslagen infördes, och utgången av 2011 till cirka 8 500 per år. Detta innebär en ökning på 1 700 procent, baserat på antagandet om att det innan lagens införande gjordes cirka 500 anmälningar per år. Vad gäller handlagda brottsmisstankar, som antas spegla de brottsbekämpande myndigheternas arbetsbörda, hade antalet år 2011 ökat till cirka 11 000, varav cirka 30 procent ledde till att åtal väcktes. Samma år gick det i genomsnitt cirka 1,3 handlagda brottsmisstankar på varje anmälan. Av de lagföringsbeslut där bidragsbrott var huvudbrottet lagfördes 472 personer, varav 10 dömdes till fängelse och 12 till skyddstillsyn. Den vanligaste påföljden var villkorlig dom (Brottsförebyggande rådet, tabell 420).

Det som sagts nu har tagit sikte på utvecklingen av antalet anmälda brott efter det att bidragsbrottslagen infördes. När det gäller frågan om hur antalet anmälda brott kan komma att utveckla sig som en följd av våra förslag finns det faktorer som talar för en lägre ökningstakt jämfört med när bidragsbrottslagen infördes. Utvecklingen är avhängig myndigheternas möjlighet, kunskap, och arbete med att hitta och anmäla brott, vilket bl.a. Riksrevisionen och Nationellt

underrättelsecentrum påtalat. De har framhållit att det finns brister i dessa avseenden (se t.ex. rapporterna RiR 2019:1, RiR 2021:2, RiR 2022:4, RiR 2023:7, Riksrevisionens revisionsrapport om brister i MUCF:s handläggning av organisationsbidrag, diarienummer 3.1.2-2020-0517, Myndighetsgemensam lägesbild om organiserad brottslighet 2023). Dessa faktorer talar för ett lägre antal anmälningar än vad som sågs när bidragsbrottslagen infördes. Vi antar därför att utvecklingen i antalet anmälningar är hälften så stor (+850 procent) som den som skett sedan bidragsbrottslagen infördes.

Utifrån de uppskattningar som gjorts ovan kan vi göra en översiktlig bedömning av utvecklingen avseende antalet anmälningar, handlagda brott och hur stor andel av dessa som leder till att åtal väcks och utdömda påföljder i form av fängelse eller skyddstillsyn. Även om påföljden i de flesta fall kan antas bli villkorlig dom är det de nyss nämnda påföljderna som kan antas generera kostnader.

Vår bedömning är att det i dag görs 10–20 anmälningar per år i de stöd som omfattas av våra förslag. Antalet brottsanmälningar beräknas öka successivt till cirka 85–170 per år (10 resp. 20 gånger 8,5 [850%]), fördelat på flera olika myndigheter, fem år efter att våra förslag implementerats. Antalet handlagda brott väntas vara något högre, och uppgå till cirka 110–220 per år (85 resp. 170 gånger 1,3). Antalet väckta åtal skulle med motsvarande antaganden uppgå till cirka 30–70 per år (cirka 110 resp. 220 gånger 0,3 [30%]) och antalet domar om fängelse och skyddstillsyn uppgå till ett fåtal. Den vanligaste påföljden skulle vara villkorlig dom. Brottsbeloppen är sannolikt högre när det gäller brott enligt vår föreslagna lag än brott enligt bidragsbrottslagen. Eftersom brottsbeloppen påverkar såväl straffvärde som gradindelning kan det tala för ett högre antal fängelsepåföljder.

Det går inte att utesluta att det kommer ske betydligt fler, eller färre, anmälningar och lagföringar. Anmälningarna och lagföringarna avseende subventionsmissbruk och det antal brottsanmälningar myndigheter rapporterat inom ramen för vår förfrågan som gjordes i samband med kartläggningen indikerar dock en utveckling i linje med den vi beskrivit ovan. Samtidigt kan erfarenheterna från omställningsstödsbrottet, där 221 brottsanmälningar gjordes och 20 personer lagfördes 2021 tyda på att våra lagförslag kommer att få betydligt större genomslag. Utfallet är vidare i hög grad beroende av det brottspreventiva arbetet hos myndigheterna, förekomsten av brott i stöden, i vilken utsträckning brott anmäls samt styrningen från regeringen.

8.3 Konsekvenser för företag och organisationer

Utredningens bedömning: Våra förslag syftar till att stärka skyddet för de statliga företagsstöden. Om de statliga företagsstöden missbrukas i lägre utsträckning får det positiva konsekvenser för seriösa företag och andra juridiska personer genom att konkurrenssituationen kan antas bli mer rättvis och stödens syften kan uppfyllas i högre grad. Enskilda aktörer kan i högre utsträckning få stöd och i vissa fall högre ersättning.

De organisationer som betalar ut statliga företagsstöd kommer att omfattas av underrättelseskyldighet och kommer även vara mottagare av underrättelser och påverkas därigenom av våra förslag.

Förslagen leder inte till ekonomiska konsekvenser för seriösa företag och andra juridiska personer.

Skälen för bedömningen: Våra förslag påverkar i första hand de företag och organisationer inom vilka det förekommer brottslig verksamhet. Förslagen påverkar indirekt även seriösa aktörer, eftersom de statliga stöden berör en stor mängd företag och organisationer. Om de statliga stöden missbrukas i lägre utsträckning får det positiva konsekvenser för seriösa aktörer genom att konkurrenssituationen kan antas bli mer rättvis. Enskilda aktörer kan i högre utsträckning få stöd och i vissa fall få högre ersättning, om stöd som annars skulle gått till brottslig verksamhet i stället kan gå till seriösa aktörer. Om stöden i högre utsträckning går till seriösa aktörer ökar även möjligheten att stödens syfte uppfylls.

Eftersom förslagen är generellt utformade bedömer vi att konsekvenserna i fråga om arbetsförutsättningar och konkurrensförmåga inte kommer att skilja sig åt nämnvärt när det gäller små och stora företag och organisationer. Även om många stöd kan rikta sig mot mindre aktörer, som i högre utsträckning kan vara beroende av enskilda stöd, bedömer vi att konsekvenserna är likartade för små och stora företag bl.a. genom förbättrad och mer rättvis konkurrens.

Vad gäller tidsåtgång och administrativa kostnader är det främst stödgivande organisationer som påverkas av våra förslag. Förslagen i sig ökar inte kraven på exempelvis uppgiftsinlämning eller tillsyn och bör därför anses vara effektiva. De medför varken en ökning eller minskning av regelbördan för seriösa företag. Förslagen innebär därför inga ekonomiska konsekvenser för företag eller andra juri-

diska personer. Det är dock inte otänkbart att förslagen på längre sikt kan leda till ökade kostnader för företag och andra juridiska personer om de utbetalande aktörerna anser att ytterligare information behövs för att bedöma uppgifternas riktighet i en ansökan. Om detta inträffar beror det snarare på förändringar i de utbetalande aktörernas arbetsmetoder, vilket bör betraktas som positivt. Att de sökande måste lägga ner något mer resurser för att säkerställa korrekt information vid ansökan anses vara en acceptabel konsekvens av förslagen.

De organisationer som betalar ut statliga företagsstöd kommer att omfattas av underrättelseskyldighet och kommer även att vara mottagare av underrättelser. Vår bedömning är att uppgifterna om misstänkta felaktigheter kommer att bygga på information från det löpande arbetet med handläggning och kontroll som organisationen redan utför i sin befintliga verksamhet. Underrättelseskyldigheten bör därmed inte föranleda något nämnvärt merarbete som kräver ytterligare resurser. Utbildning och utarbetande av rutiner kommer förvisso att innebära en viss arbetsinsats, men lär vara av begränsad omfattning och bör kunna betraktas som en del av organisationens löpande handläggnings- och kontrollarbete. För den mottagande organisationen innebär underrättelsen nya uppgifter i en befintlig handläggnings- eller kontrollprocess. Detta kan visserligen innebära en ytterligare arbetsinsats, men bör betraktas som en insats som ska ske inom ramen för det ordinarie handläggnings- och kontrollarbetet avseende stödet. Även här bedöms vårt förslag inte innebära något behov av ytterligare resurser för de stödgivande organisationerna utan eventuella kostnader bör rymmas inom befintliga anslag.

8.4 Konsekvenser för statliga myndigheter

Utredningens bedömning: Ett stort antal statliga myndigheter kommer att omfattas av anmälnings- och underrättelseskyldighet och kommer även att vara mottagare av underrättelser.

Ekobrottsmyndigheten, domstolarna och Kriminalvården förväntas få en viss ökad arbetsbelastning.

Skälen för bedömningen

Konsekvenserna utgår från två faktorer

Våra förslag syftar till att öka samhällets förmåga att lagföra de som begår brott mot olika stöd som riktar sig till företag och andra juridiska personer. Från de statliga myndigheternas utgångspunkt utgår konsekvenserna i huvudsak från två faktorer: förmågan att upptäcka respektive lagföra brotten. Konsekvenserna i dessa avseenden diskuteras nedan rörande förslagen om en utökad underrättelseskyldighet och lagen om subventionsbrott.

Underrättelseskyldighet

Förmågan att upptäcka brott förbättras genom våra förslag som rör underrättelseskyldigheten vid felaktiga utbetalningar. Genom vår föreslagna lag om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar av statliga företagsstöd får ett stort antal myndigheter en ny uppgift som består i att lämna underrättelse till en annan myndighet eller organisation, om det finns anledning att anta att ett statligt företagsstöd felaktigt beslutats, betalats ut eller tillgodoräknats med ett för högt belopp. Underrättelseskyldigheten gäller även framtida felaktigheter och om ett stöd har använts för annat ändamål än det som stödet har beviljats för. De statliga myndigheter som betalar ut statliga företagsstöd kommer även att vara mottagare av underrättelser. De ytterligare uppgifter som tillförs den uppgiftslämnande myndigheten bör, utöver arbetet att göra själva underrättelsen, i huvudsak bestå av initial utbildning och upprättande av rutiner. Vår bedömning är att de uppgifter som behövs för att lämna en underrättelse om felaktiga utbetalningar kommer att bygga på information från det löpande arbetet med handläggning och kontroll som myndigheten redan utför i sin befintliga verksamhet. Underrättelseskyldigheten bör därmed inte föranleda något nämnvärt merarbete som kräver ytterligare resurser. För den mottagande myndigheten innebär underrättelsen nya uppgifter i en befintlig handläggnings- eller kontrollprocess. Denna kan visserligen innebära en ytterligare arbetsinsats, men bör betraktas som en insats som ändå ska ske inom ramen för det ordinarie handläggnings- och kontrollarbetet avseende stödet. Även här bedöms

vårt förslag inte innebära något behov av ytterligare resurser för de stödgivande myndigheterna.

Även den utvidgade underrättelseskyldigheten som föreslås i lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen innebär konsekvenser för de statliga myndigheterna. Eftersom en underrättelse även ska skickas vid framtida felaktigheter kan antalet underrättelser komma att öka. Även förslaget om att regionerna ska omfattas av underrättelseskyldighet enligt lagen kan innebära att antalet underrättelser som de statliga myndigheterna mottar kan öka något. Underrättelserna kan i förlängningen bidra till minskade kostnader. Våra förslag bedöms inte medföra något behov av ytterligare resurser för de statliga myndigheterna.

Lagen om subventionsbrott

Ett stort antal statliga myndigheter beslutar om stöd till företag eller andra juridiska personer (se tabell 4.4). Totalt handlar det om cirka 80 statliga myndigheter, men antalet berörda myndigheter kan ändras över tid. Stöden är spridda, men de myndigheter med störst utgifter i vår kartläggning är Försäkringskassan, Tillväxtverket, Statens skolverk och Statens jordbruksverk.

De berörda stödmyndigheterna tillförs genom anmälningsskyldigheten i vår föreslagna lag en ny uppgift. Om det kan misstänkas att ett brott som omfattas av lagen har begåtts ska en brottsanmälan upprättas.

Antalet brottsanmälningar bedöms visserligen öka men i måttlig omfattning. Dessutom kommer effekten att spridas ut på flera olika myndigheter. Därutöver bör rutiner redan i dag finnas hos myndigheterna för att säkerställa att stöden endast betalas ut i enlighet med gällande föreskrifter eller villkor. Merarbetet som det innebär att sammanställa dessa uppgifter i en brottsanmälan, om en misstanke skulle uppstå, bedöms vara små och inte föranleda några ytterligare resursbehov.

Ekobrottsmyndigheten bedöms vara den myndighet inom rättsväsendet som berörs mest av våra förslag. Ekobrottsmyndigheten kommer att få en ökad arbetsbelastning eftersom de föreslås hantera de brottsanmälningar som görs. Domstolarna kommer därefter att pröva åtal mot de misstänkta. För att inte andra uppgifter ska behöva

åsidosättas för att hantera den ökade ärendemängden behövs ytterligare resurser.

Även Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten berörs, eftersom Ekobrottsmyndigheten föreslås handlägga de nya brotten. Eftersom Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten handlägger motsvarande brott enligt dagens ordning, bedöms ärendemängderna hos dessa myndigheter minska. Påverkan bedöms dock vara begränsad eftersom det är förhållandevis få brott som utreds och lagförs i dag.

Kriminalvården påverkas genom att resurser behöver läggas på att hantera de häktningar och påföljder som följer av lagföringar. De påföljder inom myndighetens verksamhet som kan aktualiseras är fängelse och skyddstillsyn. Jämfört med myndighetens sammantagna verksamhet bedöms hanteringen till följd av våra föreslagna brott vara av begränsad storlek, även om arbetsbelastningen i viss mån kommer att öka.

8.5 Konsekvenser för den kommunala självstyrelsen

Utredningens bedömning: Förslaget om att regionerna ska omfattas av underrättelseskyldighet innebär en inskränkning av den kommunala självstyrelsen. Inskränkningen är dock godtagbar och proportionerlig i förhållande till de ändamål som föranlett inskränkningen.

Övriga förslag bedöms inte påverka den kommunala självstyrelsen.

Skälen för bedömningen: Den kommunala självstyrelsen är en grundlagsfäst del av vårt demokratiska system och innebär att det ska finnas en självständig och, inom vissa ramar, fri bestämmanderätt för kommuner och regioner. En inskränkning av den kommunala självstyrelsen bör inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som har föranlett inskränkningen (14 kap. 3 § regeringsformen).

Den kommunala självstyrelsen påverkas av vårt förslag om att utvidga underrättelseskyldigheten vid felaktiga utbetalningar. Förslaget innebär en inskränkning av regionernas självstyrelse genom att de tillförs den nya uppgiften att under vissa förutsättningar skicka underrättelser. Detta gäller dels sådana förmåner och stöd som omfattas av lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen, dels de statliga företagsstöden som omfattas

av lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar av statliga företagsstöd.

I likhet med den utökade underrättelseskyldigheten för de stödgivande myndigheterna kommer den utökade underrättelseskyldigheten för regionerna i huvudsak att aktualiseras efter impulser i den befintliga verksamhetsutövningen. Det finns behov av initial utbildning och upprättande av rutiner för när och hur en underrättelse ska ske. I det löpande arbetet bedöms den tillkommande uppgiften bli begränsad i termer av arbetsinsats. Vidare kan de uppgifter som de aktuella underrättelserna rör också vara av intresse för den stödgivning som regionerna har, varför den utökade underrättelseskyldigheten i förlängningen också kan gynna regionerna själva genom att bidra till minskade utgifter. Ändamålet med förslaget är att förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar. Sammantaget bedöms inskränkningen av den kommunala självstyrelsen vara proportionerlig i förhållande till de ändamål som föranlett inskränkningen. Våra övriga förslag bedöms inte påverka den kommunala självstyrelsen.

Vid statligt beslutade obligatoriska åtgärder som direkt tar sikte på kommunal verksamhet ska kommuner och regioner inte behöva höja skatten eller prioritera om annan verksamhet för att finansiera statliga beslut. Vår bedömning är att konsekvenserna för den kommunala verksamheten är begränsade, och att de underrättelser som lämnas i huvudsak kommer att göras inom ramen för befintlig verksamhet. Finansieringsprincipen aktualiseras därför inte.

8.6 Samhällsekonomiska konsekvenser

Utredningens bedömning: Våra förslag innebär ett mer effektivt straffrättsligt skydd för statliga företagsstöd, vilket kan bidra till att acceptansen och legitimiteten för de statliga stöden ökar. Samtidigt kan förslagen bidra till att medborgarnas betalningsvilja bibehålls.

Skälen för bedömningen: De statliga stöden till företag och andra juridiska personer täcker en mängd olika områden. Syftet är många gånger att förbättra en situation som inte bedöms önskvärd genom en ekonomisk ersättning eller att stötta samhällsnyttig verksamhet som har svårt att bära sina egna kostnader. Det är därför av stor vikt

att de stöd som myndigheter och andra organisationer beslutar om går till den verksamhet som har avsetts och att stöden inte missbrukas. Betalningsviljan, legitimiteten och acceptansen hos befolkningen är avhängig en väl fungerande och rättvis stödgivning, vilken kan undergrävas av brottslighet.

Som beskrivits i avsnitt 8.2 bedöms våra förslag innebära ett mer effektivt straffrättsligt skydd, vilket i sin tur kan bidra till att acceptansen och legitimiteten ökar, och därmed att medborgarnas betalningsvilja bibehålls.

8.7 Statsfinansiella konsekvenser

Utredningens bedömning: Våra förslag bedöms medföra ökade kostnader om cirka 60 miljoner kronor per år. Ekobrottsmyndigheten, domstolarna och Kriminalvården behöver tillföras ytterligare medel till följd av våra förslag. Finansieringen bör ske dels genom minskade förvaltningsanslag för de myndigheter som bedöms få minskad arbetsbörda, dels genom minskade utgifter på ett fåtal större stöd som träffas av våra förslag.

Våra förslag förväntas bidra till att antalet felaktiga utbetalningar minskar. Förslagen och de åtgärder förslagen kan leda till kan innebära stora besparingar för staten.

Skälen för bedömningen

Kostnadsökningar för Ekobrottsmyndigheten, domstolarna och Kriminalvården

I avsnitt 8.4 och 8.5 redogjordes för våra bedömningar av vilka konsekvenser våra förslag får för de statliga myndigheterna och den kommunala självstyrelsen. Våra förslag bedömdes inte föranleda resursförstärkningar hos de stödgivande myndigheterna, Kronofogdemyndigheten eller regionerna. Vad gäller Ekobrottsmyndigheten, domstolarna och Kriminalvården är vår bedömning att förslagen behöver åtföljas av ytterligare medel för att kunna bli effektiva. På motsvarande sätt bedömdes Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten få minskade ärendemängder, vilket innebär att storleken på deras verksamhet bör

minska. Nedan redovisas våra kostnadsberäkningar av dessa konsekvenser, liksom finansieringsförslag.

Våra förslag bedöms medföra ökade kostnader om cirka 60 miljoner kronor

I syfte att beräkna kostnader gjordes en uppskattning av antalet brottsanmälningar och lagföringar i avsnitt 8.2. Baserat på antagandena gjordes grova uppskattningar av konsekvenserna efter lagförslagens ikraftträdande.

För enkelhets skull utgår vi i kostnadsberäkningarna från de högsta värdena i respektive intervall: 220 handlagda brott och 70 väckta åtal per år. Merparten av de som döms kan antas bli dömda till villkorlig dom och eller böter. Antalet domar om fängelse respektive skyddstillsyn väntades bli ett fåtal. Nedan antas att en fängelsedom och två domar om skyddstillsyn meddelas per år. I våra överväganden har vi bortsett från kostnaderna för andra påföljder än fängelse och skyddstillsyn eftersom dessa inte föranleder några större utgifter.

Ekobrottsmyndighetens kostnader bedöms öka till följd av att myndigheten föreslås handlägga anmälningar om de nya brotten. Vidare bedöms kostnaderna öka till följd av de åtal som väcks. Kostnadsökningen beror i hög utsträckning på hur komplicerade ärendena kommer vara. Myndigheten redovisar själv i årsredovisningen tre olika grupper av ärenden. Den första, mängdärenden, kan handläggas enligt standardiserade rutiner där den effektiva utredningstiden understiger åtta timmar. Den andra, projektärenden, är sådana ärenden som kräver fler utredningsåtgärder såsom förhör med fyra eller fem personer, husrannsakan eller frihetsberövanden och där den effektiva utredningstiden understiger 80 timmar. Den sista gruppen, särskilt krävande ärenden, avser ärenden med komplicerad brottslighet som normalt bör utredas av en utredningsgrupp och kan t.ex. handla om internationella kopplingar och innefatta användning av hemliga tvångsmedel. Genomsnittskostnaden uppskattas till 8 000, 100 000 respektive 1 200 000 kronor per ärende (jfr SOU 2022:37 s. 794). Hur stor andel av de uppskattningsvis 220 ärendena som faller in i respektive kategori är svårt att avgöra. Vi gör bedömningen att cirka 50 procent kommer utgöra mängdärenden, 35 procent projektärenden och 15 procent särskilt krävande ärenden (jfr fördelningen i SOU 2022:37 s. 794). Totalt motsvarar detta en kostnad på

cirka 48,2 miljoner kronor. Därutöver kan resurser krävas för underrättelseverksamhet och brottsförebyggande verksamhet, vilket uppskattas till cirka 8 miljoner kronor (jfr beräkning i SOU 2022:37 s. 794). Den totala kostnadsökningen för Ekobrottsmyndigheten beräknas därför till cirka 56,2 miljoner kronor (se tabell 8.1).

Ökningen av antalet mål innebär ökade kostnader för domstolarna. Omkring 70 åtal väntas väckas per år, vilka hanteras i tingsrätterna. Därutöver kommer ett antal domar att överklagas till hovrätterna. Enligt Sveriges domstolars årsredovisning för 2022 överklagades i genomsnitt 11 procent av brottmålsdomarna från tingsrätternas till en hovrätt 2022, vilket skulle motsvara 8 mål per år. Vi bortser i sammanhanget från eventuella ytterligare överklaganden till Högsta domstolen. Enligt årsredovisningen var genomsnittskostnaden för ett brottmål under 2022 i tingsrätt cirka 14 000 kronor och i hovrätt cirka 55 000 kronor. Sammantaget beräknas kostnadsökningen för Sveriges domstolar uppgå till 1,4 miljoner kronor per år.

Kriminalvårdens kostnader kommer i huvudsak att bero på antalet domar om fängelse respektive skyddstillsyn. Enligt statistik från Brottsförebyggande rådet (tabell 430) uppgick den genomsnittliga fängelsetiden till följd av en fängelsedom vid konstaterat bidragsbrott till cirka 30 månader 2020 och 2021. Vi gör därför ett antagande om att den genomsnittliga fängelsetiden uppgår till 30 månader. Den genomsnittliga vårddygnskostnaden på alla anstalter uppgick 2022 till cirka 3 500 kronor per dygn, enligt Kriminalvårdens årsredovisning för 2022. Den genomsnittliga kostnaden per person med skyddstillsyn uppgick enligt årsredovisningen till cirka 115 000 kronor (totala kostnader om 1,5 miljarder kronor dividerat med 13 073 klienter). Med antagandet om i genomsnitt en fängelsedom och två domar om skyddstillsyn per år skulle kostnadsökningen för Kriminalvården uppgå till cirka 3,4 miljoner kronor per år.

Sammantaget beräknas kostnaderna öka med 61,0 miljoner kronor. Kostnaderna kommer dock sannolikt inte vara på denna nivå direkt efter ikraftträdandet, utan öka successivt. Konsekvenserna med avseende på t.ex. antalet brottsanmälningar är beräknade på fem års sikt. På grund av osäkerheten i våra antaganden, dvs. att mängden brottsanmälningar kan ha underskattats, och för att säkerställa att de berörda myndigheterna snabbt kan skala upp sin verksamhet för att hantera den ökade arbetsmängden bedömer vi att kostnadsökningarna bör trappas upp över en treårsperiod. Detta skulle ge bättre förutsätt-

ningar att nå de önskade effekterna av våra förslag. Vi antar att hälften av kostnaderna uppstår 2026, och att de sedan ökar i jämn takt fram till 2028. Det kan inte uteslutas att Ekobrottsmyndigheten redan året innan ikraftträdandet skulle kunna få vissa ökade kostnader. Vår bedömning är att de kostnaderna kan hanteras inom befintligt anslag.

Tabell 8.1 Sammanfattning av kostnadsökningar för statliga myndigheter, miljoner kronor

	2026	2027	2028 och framåt
Ekobrottsmyndigheten	28,1	42,1	56,2
Domstolarna	0,7	1,1	1,4
Kriminalvården	1,7	2,5	3,4
Summa	**30,5**	**45,7**	**61,0**

Källa: Egna beräkningar utifrån konsekvensbeskrivningen.

Finansiering av förslagen

Våra förslag innebär utgiftsökningar för staten enligt tabell 8.1, varför en finansiering ska föreslås enligt 14 § kommittéförordningen. Huvudprincipen för statens utgifter i budgetarbetet är att utgiftsökningar ska finansieras med utgiftsminskningar (skr. 2017/18:207 Ramverket för finanspolitiken, s. 10). Som huvudregel bör även utgiftsökningar inom ett område täckas av utgiftsminskningar inom samma område. För att öka genomförbarheten bedömer vi att dessa principer behöver beaktas.

Våra förslag ökar utgifterna främst inom utgiftsområde 4 Rättsväsendet. Det finns dock anledning att inte göra utgiftsminskningarna enbart inom detta utgiftsområde. Anledningen till detta är att våra förslag kommer stöd inom i stort sett samtliga utgiftsområden till godo. Förslagen förbättrar det straffrättsliga skyddet för många av de statliga stöden, varför det är rimligt att dessa stöd finansierar utgiftsökningarna. En ideal finansieringslösning hade i linje med det nyss sagda beräknats per stöd och utifrån risken att stödet missbrukas och de utgifter denna hantering leder till. Eftersom vår kartläggning omfattar en stor mängd stöd bedömer vi dels att en sådan finansieringslösning skulle bli för komplex, eftersom minskningar skulle ske på en mängd olika anslag, dels att riskanalysen vore mycket tidskrävande och osäker. I stället utgår vårt finansieringsförslag dels från minskade förvaltningsanslag för de myndigheter som

bedöms få minskad arbetsbörda, dels från minskade utgifter på ett fåtal större stöd som träffas av våra förslag.

Som beskrivits i avsnitt 8.4 bedöms Polismyndighetens uppgifter minska till följd av våra förslag. Vi har i avsnitt 8.2 gjort bedömningen att det i dag görs 10–20 anmälningar per år i de stöd som omfattas av våra förslag. Enligt Polismyndighetens årsredovisning för 2022 var styckkostnaden 134 623 kronor per bedrägeribrottsutredning. Vi bedömer därför att Polismyndighetens förvaltningsanslag bör minska med 2,7 miljoner kronor till följd av våra förslag.

Även Åklagarmyndighetens arbetsuppgifter förväntas minska. Vi har varken tillgång till några uppgifter om antalet åtal som väcks till följd av stöden i vår kartläggning eller vad dessa kostar per år. Sannolikt är det dock ett mycket litet antal som myndigheten handlägger per år. Av denna anledning gör vi ett antagande om att verksamheten kan minskas med en genomsnittlig årsarbetskraft. Enligt myndighetens årsredovisning för 2022 uppgick de totala personalkostnaderna till 1 628 miljoner kronor och antalet årsarbetskrafter till 1 546. Åklagarmyndighetens förvaltningsanslag bör därför minska med 1,1 miljoner kronor till följd av våra förslag.

Resterande del av utgiftsökningarna bedömer vi bör finansieras genom utgiftsminskningar i stöd som får ett förbättrat straffrättsligt skydd till följd av våra förslag. Vi väljer att minska utgifterna i stöd som träffas av våra förslag, men som varken är EU-relaterade eller rättighetsbaserade företagsstöd (t.ex. gårdsstödet, stöd vid korttidsarbete och nystartsjobb) eftersom utgiftsminskningar i dessa endera minskar statens intäkter respektive kräver regelförändringar. Ett mindre antal sakanslag bör väljas för att inte göra finansieringsförslaget för komplext. Stöden under dessa sakanslag är några av de med störst utgifter till företag och andra juridiska personer i kartläggningen. Slutligen bör stödet vara budgeterat för i budgetpropositionen för 2024.

De anslag som företagsstöden belastar är som huvudregel sakanslag som inte räknas upp i den årliga pris- och löneomräkningen (PLO). Samtidigt är anslagen där utgiftsökningarna uppstår förvaltningsanslag, vilka räknas upp med PLO. Om utgiftsminskningarna skulle vara lika stora som utgiftsökningarna skulle detta, allt annat lika, innebära att statens utgifter ökar över tid som en följd av våra förslag. För att säkerställa att våra förslag i huvudsak är utgiftsneutrala över tid kommer därför vår finansiering vara högre än utgiftsminskningarna. Detta resulterar i en överfinansiering de närmaste åren, och

en underfinansiering längre fram i tiden. Över tid bedöms dock utgiftseffekten, i grova drag, neutral. Vår utgångspunkt är att de utgiftsminskningar vi föreslår på statliga företagsstöd högst kan finansiera 80 procent av utgiftsökningarna.

De ökade kostnaderna för myndigheterna föreslås finansieras genom medel från anslag under utgiftsområde 17 (UO17) Kultur, medier, trossamfund och fritid och utgiftsområde 19 (UO19) Regional utveckling. De ökade kostnaderna bör finansieras från anslaget *Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturarbete och samarbete*, anslaget *Stöd till idrotten och* anslaget *Statsbidrag till studieförbund* under UO17 och anslaget *Transportbidrag* under UO19. Stöden under dessa anslag är några av de större i kartläggningen, är inte EU-relaterade eller rättighetsbaserade. Enligt budgetpropositionen för 2024 uppgår anslaget 1:2 *Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturarbete och samarbete* till 469 miljoner kronor 2024, anslaget 13:1 *Stöd till idrotten* till 2 117 miljoner kronor 2024 och anslaget 14:1 *Statsbidrag till studieförbund* till 1 741 miljoner kronor 2024. Anslaget 1:2 *Transportbidrag* uppgår till 480 miljoner kronor 2024. En utgiftsminskning om 71,6 miljoner totalt från dessa anslag uppgår därmed till knappt 1,5 procent av de tilldelade medlen 2024. Givet detta bedöms verksamheterna kunna bedrivas med begränsade negativa effekter till följd av utgiftsminskningarna. 80 procent av utgiftsminskningen används för att finansiera våra förslag, i enlighet med resonemanget i föregående stycke.

Tabell 8.2 sammanfattar våra finansieringsförslag och hur dessa fördelar sig över tid. Samma fördelning över åren som i tabell 8.1 används.

Tabell 8.2 Sammanfattning av finansieringsförslagen, miljoner kronor

	2026	2027	2028 och framåt
Neddragning på Åklagarmyndigheten och Polismyndighetens förvaltningsanslag	1,9	2,8	3,7
Utgiftsminskning på bidraget till allmän kulturverksamhet m.m., stöd till idrotten, statsbidrag till studieförbund och transportbidraget	35,8	53,7	71,6
Totala utgiftsminskningar	**37,7**	**56,5**	**75,3**
Del av utgiftsminskningarna ovan som inte tillförs Ekobrottsmyndigheten, domstolarna och Kriminalvården p.g.a. PLO-justering	-7,2	-10,7	-14,3
Tillgänglig finansiering	**30,5**	**45,7**	**61,0**

Anm.: Beloppen i tabellen summerar i vissa fall inte till de belopp som anges i konsekvensbeskrivningen. Detta beror på avrundningsfel.
Källa: Egna beräkningar utifrån konsekvensbeskrivningen.

8.8 Konsekvenser för enskilda

Utredningens bedömning: Våra förslag om anmälningsskyldighet och underrättelseskyldighet innebär en ökad behandling av personuppgifter. Behandlingen innebär ett visst intrång i enskildas personliga integritet.

Skälen för bedömningen: Den ökade behandlingen av personuppgifter leder till ett visst intrång i den personliga integriteten. Vår bedömning är dock att det integritetsintrång som den nu föreslagna anmälnings- och underrättelseskyldigheten kan medföra vägs upp av intresset av att motverka felaktiga utbetalningar (se vidare avsnitt 7.6).

8.9 Övriga konsekvenser

Utredningens bedömning: Våra förslag bör inte leda till några andra konsekvenser av de slag som anges i kommittéförordningen och förordningen om konsekvensutredning vid regelgivning.

Skälen för bedömningen: Vi bedömer att våra förslag inte får några särskilda konsekvenser för sysselsättning och offentlig service, jämställdheten mellan kvinnor och män eller möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen.

9 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

9.1 Ikraftträdande

Utredningens förslag: Författningsförslagen ska träda i kraft den 1 januari 2026.

Skälen för förslaget: De nya bestämmelserna bör träda i kraft så snart som möjligt. Med hänsyn till den tid som kan beräknas gå åt för remissförfarande, fortsatt beredning inom Regeringskansliet och riksdagsbehandling bör bestämmelserna kunna träda i kraft den 1 januari 2026.

9.2 Övergångsbestämmelser

Utredningens bedömning: De nya lagförslagen och de föreslagna ändringarna i brottsbalken och lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen kräver inte några särskilda övergångsbestämmelser.

När det gäller föreslagna följdändringar ska äldre föreskrifter fortfarande gälla i fråga om brott som begåtts före ikraftträdandet.

Skälen för bedömningen: Det finns inte något behov av övergångsbestämmelser för de förslag som rör underrättelseskyldighet. När det gäller de förslag som rör straffbestämmelser gäller enligt 2 kap. 10 § regeringsformen att ingen får dömas till straff eller annan brottspåföljd för en gärning som inte var belagd med brottspåföljd när den begicks. Inte heller får någon dömas till svårare brottspåföljd för gärningen än den som var föreskriven då. En motsvarande reglering

finns i artikel 7 i Europakonventionen. Principen kommer också till uttryck i 5 § lagen (1964:163) om införande av brottsbalken. Enligt den paragrafens första stycke får ingen dömas för gärning, för vilken det inte var stadgat straff när den begicks. Enligt andra stycket samma paragraf ska straff bestämmas efter den lag som gällde när gärningen företogs, om inte den lag som gäller när domen meddelas leder till frihet från straff eller till lindrigare straff. Denna bestämmelse anses generellt tillämplig inom straffrätten om inte något annat har föreskrivits beträffande en viss författning. De lagändringar som vi föreslår innebär i vissa avseenden en kriminalisering av tidigare tillåtet agerande. Av den ovan beskrivna regleringen följer att sådan ny straffлagstiftning inte får ges retroaktiv verkan. Vi bedömer därför att någon annan övergångsbestämmelse än regleringen i 5 § lagen om införande av brottsbalken inte är nödvändig.

I fråga om de följdändringar som görs med anledning av att straffbestämmelserna i lagen (2020:548) om omställningsstöd upphävs bör det införas övergångsbestämmelser av innebörd att äldre föreskrifter fortfarande ska gälla i fråga om brott som begåtts före ikraftträdandet.

10 Författningskommentar

10.1 Förslaget till lag om subventionsbrott

1 § Denna lag gäller statliga företagsstöd och EU-stöd.

Med statligt företagsstöd avses i denna lag stöd, bidrag och andra ersättningar som beslutas av en statlig myndighet eller en organisation som av staten har fått uppgiften att besluta om stöd, och betalas ut till eller på annat sätt tillgodoräknas en juridisk person eller en enskild näringsidkare.

Med EU-stöd avses i denna lag sådana bidrag och förmåner som finansieras över eller på annat sätt påverkar Europeiska unionens eller Europeiska atomenergigemenskapens budgetar.

Till ansvar enligt denna lag ska inte dömas om en gärning utgör brott enligt bidragsbrottslagen (2007:612).

Paragrafen beskriver lagens tillämpningsområde och anger enligt *första stycket* att lagen gäller för statliga företagsstöd och EU-stöd.

Med statligt företagsstöd avses enligt *andra stycket* stöd, bidrag och andra ersättningar som beslutas av en statlig myndighet eller en organisation som av staten har fått uppgiften att besluta om stöd och betalas ut eller på annat sätt tillgodoräknas en juridisk person eller en enskild näringsidkare. Samtliga stöd, bidrag och andra ersättningar som beslutas av statliga myndigheter omfattas. Likaså omfattas sådana stöd, bidrag och andra ersättningar som beslutas av organisationer som genom lag, förordning eller regleringsbrev har fått i uppgift av staten att besluta om stöd. Hur en stödåtgärd benämns saknar betydelse. Det är hur stödet är konstruerat som är avgörande. Stöd, bidrag och andra ersättningar avser sådana ersättningar som betalas ut eller tillgodoräknas, och samtidigt inte utgör lån eller garantier. Som stöd, bidrag och andra ersättningar räknas inte heller köp av varor eller tjänster. Som exempel på statliga stöd, bidrag och ersättningar som omfattas av lagens tillämpningsområde kan nämnas investeringsstöd riktade till företag, stöd till folkbildningen, stöd och ersättningar till

jordbruket, kulturstöd och statsbidrag till fristående huvudmän som driver förskolor, skolor och vuxenutbildning.

Med statliga myndigheter avses statliga förvaltningsmyndigheter under såväl riksdagen som regeringen. Med statlig myndighet avses även regeringen när den beslutar om stöd, bidrag eller liknande ersättningar. Med organisationer avses icke statliga organisationer, t.ex. ideella föreningar. Att organisationen har fått i uppdrag att fördela stöd, bidrag och andra ersättningar ska i förekommande fall framgå antingen av författning eller regleringsbrev. Exempel på organisationer som omfattas av bestämmelsen är Sveriges Riksidrottsförbund och Folkbildningsrådet. Även statliga bolag, t.ex. Almi AB, kan ha i uppgift att besluta om stöd. Med organisation avses inte kommunala myndigheter eller regioner.

Stödet, bidraget eller ersättningen ska betalas ut eller på annat sätt tillgodoräknas en juridisk person eller en enskild näringsidkare. Med betalas ut avses utbetalningar som sker till mottagaren av stödet, antingen som en engångsutbetalning eller en periodisk utbetalning, i enlighet med en i ett beslut fastställd utbetalningsplan eller på annat liknande sätt. Med tillgodoräknande på annat sätt avses att det sker en kreditering på skattekontot i enlighet med 61 kap. 1 § första stycket 3 skatteförfarandelagen (2011:1244) i stället för en utbetalning till sökanden. Exempel på stöd som tillgodoräknas genom kreditering på skattekontot är sjöfartsstöd, ersättning för höga sjuklönekostnader och omställningsstöd (se lagen [1999:591] om kreditering på skattekonto av vissa stöd beslutade av Arbetsförmedlingen och Trafikverket och förordningen [2001:770] om sjöfartsstöd, lagen [2014:1475] om kreditering på skattekonto av ersättning för sjuklönekostnader och lagen [2020:548] om omställningsstöd).

Med juridisk person avses samtliga rättssubjekt som inte är fysiska personer. De vanligast förekommande stödmottagarna torde utgöras av aktiebolag eller föreningar, antingen ekonomiska eller ideella. Med enskild näringsidkare avses fysiska personer som yrkesmässigt bedriver näringsverksamhet och gör detta i eget namn, utan användande av en juridisk person. Med näringsverksamhet avses verksamhet av ekonomisk art, oavsett om denna är inriktad på vinst eller inte. Uttrycket har samma innebörd som i 2 kap. 6 § bokföringslagen (1999:1078).

Med EU-stöd avses enligt *tredje stycket* sådana bidrag eller förmåner som finansieras över eller på annat sätt påverkar Europeiska unionens eller Europeiska atomenergigemenskapens budgetar. Begreppet EU-

stöd omfattar samma bidrag och förmåner som innefattas i bestämmelsen om subventionsmissbruk i nuvarande 9 kap. 3 b § brottsbalken (se prop. 1998/99:32 s. 24).

I *fjärde stycket* framgår att lagen är subsidiär till bidragsbrottslagen. Det kan förekomma stöd, bidrag eller ersättningar som både utgör ett statligt företagsstöd och ett ekonomiskt stöd enligt 1 § andra stycket bidragsbrottslagen. Exempel på sådana stöd är de som Arbetsförmedlingen betalar ut till arbetsgivare avseende vissa arbetstagare. När stöd, ersättningar eller bidrag kan falla under båda lagarnas tillämpningsområde har bidragsbrottslagen företräde.

Övervägandena finns i avsnitt 6.3.2.

2 § För *subventionsbrott* döms den som lämnar oriktiga uppgifter eller inte anmäler ändrade förhållanden som det finns en skyldighet att anmäla enligt lag eller förordning, och på så sätt orsakar fara för att ett statligt företagsstöd

1. felaktigt betalas ut, felaktigt tillgodoräknas, betalas ut med ett för högt belopp eller tillgodoräknas med ett för högt belopp, eller
2. inte återkrävs trots att mottagaren helt eller delvis saknar rätt till det.

Straffet är fängelse i högst två år.

I paragrafen regleras förutsättningarna för straffansvar för det nya brottet subventionsbrott.

Det handlingsrekvisit som anges i paragrafen är enligt *första stycket* att någon lämnar en oriktig uppgift. Med oriktig uppgift avses inte enbart osanna uppgifter utan även ofullständiga uppgifter, dvs. även ett partiellt förtigande av sanningen omfattas av straffbestämmelsen (jfr prop. 2006/07:80 s. 70). Vilka uppgifter som ska lämnas och vad som är en oriktig uppgift får avgöras med ledning av den materiella regleringen av det stöd som är aktuellt. Sättet för uppgiftslämnandet har ingen betydelse för bestämmelsens tillämplighet. Bestämmelsen omfattar både skriftliga och muntliga uppgifter.

Straffansvar kan också följa om någon underlåter att anmäla ändrade förhållanden som det finns en skyldighet att anmäla enligt lag eller förordning. En skyldighet att anmäla ändrade förhållanden som endast finns i föreskrifter beslutade av en myndighet kan alltså inte ligga till grund för straffansvar. En rapporterings- eller redovisningsskyldighet efter ett avslutat projekt eller en utförd åtgärd kan inte betraktas som en skyldighet att anmäla ändrade förhållanden. Att inte ansöka om att ändra ett beslut kan inte heller utgöra underlåtenhet att anmäla ändrade förhållanden.

När det finns en skyldighet att anmäla ändrade förhållanden bör inte mer än vad som varit en nödvändig tidsåtgång för anmälan godtas. Hur långt denna tid ska kunna sträcka sig i det enskilda fallet får avgöras i rättstillämpningen med ledning av de materiella bestämmelserna om anmälningsskyldighet.

Bestämmelsen innehåller ett farerekvisit. Farerekvisitet innebär att brottet fullbordas redan när den oriktiga uppgiften lämnas eller när en skyldighet att anmäla ändrade förhållanden åsidosätts under förutsättning att det medför fara för att stödet betalas ut eller tillgodoräknas felaktigt eller med ett för högt belopp eller att ett stöd som en stödmottagare helt eller delvis saknar rätt till inte återkrävs. Det finns en möjlighet till frivillig rättelse så länge som utbetalning eller tillgodoräknande av stödet inte har skett, se 8 §.

Den fara som förutsätts för straffansvar kan avse olika situationer. Det kan enligt *första stycket 1* vara fråga om en utbetalning eller ett tillgodoräknande som inte alls borde ha gjorts, dvs. i situationer där det över huvud taget inte finns någon rätt till stöd. Vidare kan det vara fråga om en utbetalning eller ett tillgodoräknande med ett för högt belopp, dvs. där det i och för sig finns en grundläggande rätt till stöd men med ett mindre belopp.

Det kan även enligt *första stycket 2* röra sig om att ett stöd som en stödmottagare helt eller delvis saknar rätt till inte återkrävs. Fara för att ett stöd inte återkrävs kan uppstå i de fall det finns en skyldighet enligt lag eller förordning att anmäla ändrade förhållanden. Situationen kan också uppstå när en stödmottagare inom ramen för en fördjupad kontroll eller granskning lämnar oriktiga uppgifter, och på så sätt orsakar fara för att ett beslut om återkrav inte kan fattas. Detta led av bestämmelsen tar sikte på situationer där stödet har betalats ut eller tillgodoräknats, och omständigheter uppkommer efter denna tidpunkt, som skulle ha påverkat rätten till stödet eller stödets storlek om omständigheterna varit kända vid tidpunkten för prövningen av ansökan. Det brottsliga förfarandet består i att mottagaren av ett stöd inte ändrar uppgifterna, eller lämnar oriktiga uppgifter, och därmed försvårar för staten att kräva betalningen åter.

Den fara som ska föreligga måste vara konkret. Konkret fara får normalt anses föreligga om den oriktiga uppgiften alternativt avsaknaden av en uppgift om ändrade förhållanden sannolikt inte skulle upptäckas vid den normala rutinmässiga kontroll som utförs. Det finns alltså i allmänhet inte någon konkret fara om felaktigheten avser

en uppgift som regelmässigt kontrolleras. Subjektiva omständigheter som vad gärningsmannen trott, förväntat sig eller insett om faran har ingen betydelse för denna bedömning. Sådana omständigheter kan däremot få betydelse för uppsåtsbedömningen.

Bestämmelsen omfattar sådana fall där en person, exempelvis en företrädare för ett företag, medvetet lämnar en oriktig uppgift som leder till fara för att ett stöd tillgodoförs företaget felaktigt. Vidare omfattar bestämmelsen sådana fall där den som fått stöd i egenskap av enskild näringsidkare själv lämnar en oriktig uppgift eller åsidosätter en anmälningsskyldighet. För det fall det inte är fråga om gärningsmannaskap kan bestämmelserna om medverkan i 23 kap. brottsbalken bli tillämpliga.

För straffansvar ska samtliga objektiva brottsförutsättningar täckas av uppsåt. Det innebär att en oriktig uppgift alternativt en åsidosatt skyldighet att anmäla ändrade förhållanden måste täckas av uppsåt. Även faran för att stödet betalas ut eller tillgodoräknas felaktigt eller med ett för högt belopp eller att ett stöd som företaget helt eller delvis saknar rätt till inte återkrävs måste vara täckt av uppsåt.

Påföljden är enligt *andra stycket* fängelse i högst två år, dvs. samma straffskala som gäller för bedrägeri enligt 9 kap. 1 § brottsbalken och för bidragsbrott enligt bidragsbrottslagen (2007:612).

Hur konkurrensfrågor ska behandlas finns redovisat i avsnitt 6.3.11.

Övervägandena finns i avsnitt 6.3.3.

3 § Om brott som avses i 2 § är ringa döms för *ringa subventionsbrott* till böter eller fängelse i högst sex månader.

I paragrafen regleras förutsättningarna för straffansvar för det nya brottet ringa subventionsbrott.

Vad som är ett ringa brott måste avgöras med hänsyn till beloppet och övriga omständigheter vid brottet. Beloppet bör i de flesta fall kunna vara av särskild betydelse, om inte detta framstår mer som ett slumpmässigt resultat. Den beloppsgräns som tillämpas vid bedömningen av andra ringa förmögenhetsbrott bör vara vägledande för bedömningen. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.4.

4 § Om brott som avses i 2 § är grovt, döms för *grovt subventionsbrott* till fängelse i lägst sex månader och högst sex år.

Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas

1. om brottet rört betydande belopp,
2. om den som begått brottet använt falska handlingar eller vilseledande bokföring, eller
3. om gärningen ingått i en brottslighet som utövats systematiskt eller i större omfattning.

I paragrafen regleras förutsättningarna för straffansvar för det nya brottet grovt subventionsbrott.

Straffskalan för grovt subventionsbrott är enligt *första stycket* fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Straffskalan motsvarar därmed straffskalorna för andra grova förmögenhetsbrott.

Frågan om brottet ska bedömas som grovt ska, på sedvanligt sätt, avgöras med beaktande av samtliga omständigheter vid brottet. Det ska dock enligt *andra stycket* särskilt beaktas om brottet rört betydande belopp, om falska handlingar eller vilseledande bokföring har använts, eller om gärningen ingått i en brottslighet som utövats systematiskt eller i större omfattning.

Omständigheten betydande belopp enligt *andra stycket 1* avser storleken på det statliga företagsstödet som riskerar att betalas ut felaktigt, har betalats ut felaktigt eller storleken på den del av ett stöd som inte återkrävts. Den beloppsgräns som tillämpas vid bedömningen av andra grova förmögenhetsbrott bör vara vägledande för bedömningen.

I *andra stycket 2* avses med falska handlingar ett bevismedel, sant eller osant, som helt eller delvis inte är framställt av den person som bevismedlet ger sken av att vara från. Förfalskningsåtgärden kan t.ex. bestå i att skriva en annan persons namnteckning eller att ändra en uppgift i ett dokument som utfärdats av någon annan (se prop. 1995/96:170 s. 111 och bet. 1995/96:JuU23 s. 14). Exempel på en sådan handling kan vara ett falskt revisorsintyg. Vilseledande bokföring enligt samma punkt har samma innebörd som i bestämmelsen om grovt bedrägeri (9 kap. 3 § brottsbalken).

Som ytterligare kvalifikationsgrunder anges i *andra stycket 3* att gärningen ingått i en brottslighet som utövats systematiskt eller i större omfattning. Med systematiskt avses att det är frågan om brottslighet som upprepats på ett likartat sätt, men därutöver krävs något ytterligare moment. Det kan exempelvis handla om att brotten följt

en brottsplan, föregåtts av noggranna förberedelser eller utförts på ett förslaget sätt. (Jfr prop. 2020/21:52 s. 113.)

Övervägandena finns i avsnitt 6.3.5.

5 § För *vårdslöst subventionsbrott* döms den som av grov oaktsamhet begår en sådan gärning som avses i 2 §. Straffet är böter eller fängelse i högst ett år.

Om gärningen med hänsyn till beloppet, risken för slutlig ekonomisk skada och övriga omständigheter är mindre allvarlig, ska det inte dömas till ansvar.

I paragrafen regleras förutsättningarna för straffansvar för det nya brottet vårdslöst subventionsbrott.

Paragrafen innebär enligt *första stycket* en kriminalisering av grovt oaktsamma ageranden i samband med ansökningar om och utbetalningar av statliga företagsstöd. Straffansvar för vårdslöst subventionsbrott kan förekomma vid såväl lämnande av oriktiga eller ofullständiga uppgifter som vid försummelse att fullgöra en anmälningsskyldighet vid ändrade förhållanden. Straffskalan är böter eller fängelse i högst ett år.

Grov oaktsamhet kan föreligga om den som ansöker om ett statligt företagsstöd inte har kontrollerat riktigheten i uppgifter av särskild betydelse för att beviljas ett stöd. Det kan vara frågan om sådana uppgifter som ligger till grund för beräkningen av ett stödbelopp eller utgör en grundläggande förutsättning för att ta del av ett stöd. Det bör också anses som grovt oaktsamt att i samband med att uppgifterna lämnas visa uppenbar likgiltighet i förhållande till det materiella regelverk som gäller för det statliga företagsstöd som söks. Vid denna bedömning bör hänsyn tas till hur betydelsefull den felaktiga uppgiften är för rätten till det aktuella företagsstödet.

Straffansvar för grov oaktsamhet kan bli aktuellt vid både aktivt uppgiftslämnande och underlåtenhet att anmäla ändrade förhållanden. Medveten oaktsamhet kan betecknas som grov. När en gärningsperson insett risken för att exempelvis en uppgift varit felaktig men trots detta lämnat uppgiften, kan det finnas anledning att betrakta förfarandet som grovt oaktsamt liksom när gärningspersonen misstänkt att det förelegat en skyldighet att anmäla ändrade förhållanden. Även omedveten oaktsamhet kan betraktas som grov. Ett exempel på när en omedveten oaktsamhet skulle kunna betecknas som grov är när en person inte kontrollerat riktigheten av mer betydelsefulla uppgifter som lämnats, även om det funnits skäl att göra det. Vid bedömningen

av om ett agerande är att anse som grovt oaktsamt bör hänsyn tas till gärningspersonens kunskaper om och komplexiteten i det materiella regelverket. En person som ansöker om ett statligt företagsstöd för ett företags räkning bör under normala förhållanden förutsättas ha goda kunskaper om gällande regelverk. Detsamma gäller den som regelbundet ansöker om stöd för en förenings räkning.

Om gärningen med hänsyn till beloppet, risken för slutlig ekonomisk skada och övriga omständigheter är mindre allvarlig, ska det enligt *andra stycket* inte dömas till ansvar. Med detta avses exempelvis bagatellartade situationer med små belopp. Rekvisitet slutlig ekonomisk skada har samma innebörd som i bidragsbrottslagen (prop. 2018/19:132 s. 61).

Hur konkurrensfrågor ska behandlas finns redovisat i avsnitt 6.3.11.

Övervägandena finns i avsnitt 6.3.6.

6 § För *subventionsmissbruk* döms den som, i strid med föreskrifter eller villkor, använder eller utnyttjar ett statligt företagsstöd eller ett EU-stöd för ett annat ändamål än det som stödet har beviljats för. Straffet är böter eller fängelse i högst två år. I ringa fall ska det inte dömas till ansvar.

Paragrafen ersätter nuvarande 9 kap. 3 b § första stycket brottsbalken (jfr prop. 2018/19:78) med den ändringen att även statliga företagsstöd omfattas av straffbudet.

Bestämmelsen har omarbetats och anger att ansvar för subventionsmissbruk kan komma i fråga för både statliga företagsstöd och EU-stöd. Vad som avses med dessa begrepp framgår av 1 §. EU-stöd avser att fånga upp det nuvarande tillämpningsområdet. Till detta adderas de statliga företagsstöden vilket innebär en utvidgning av den ursprungliga bestämmelsens tillämpningsområde.

När det gäller det brottsliga agerandet, dvs. att i strid med föreskrifter eller villkor, använda eller utnyttja ett stöd för ett annat ändamål än det som stödet beviljats för, innebär förslaget inte någon förändring. De villkor som ställs upp för användandet av stödet ska framgå av beslutet om beviljandet av stödet (jfr prop. 1998/99:32 s. 88).

Inte heller innebär det någon förändring när det kommer till frågan om påföljd och ansvarsfrihet vid ringa fall. Som anfördes i samband med införandet av bestämmelsen om subventionsmissbruk i brottsbalken är det inte tänkt att varje mindre avvikelse vid nyttjandet av ett stöd ska leda till straffansvar. Såsom ringa fall bör betraktas gärningar som avser låga belopp, fall där avvikelsen från det

föreskrivna ändamålet är obetydlig och fall när det föreligger något annat förhållande som medför att gärningen framstår som ursäktlig. (Prop. 1998/99:32 s. 28.)

Hur konkurrensfrågor ska behandlas finns redovisat i avsnitt 6.3.11.

Övervägandena finns i avsnitt 6.3.7.

7 § Om brott som avses i 6 § är grovt, döms för *grovt subventionsmissbruk* till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om brottet rört betydande belopp eller varit av särskilt farlig art.

Paragrafen motsvarar nuvarande 9 kap. 3 b § andra stycket brottsbalken (jfr prop. 2018/19:78) med den ändringen att även statliga företagsstöd omfattas av straffbudet.

Paragrafen har justerats språkligt genom att ordet ”värde” ändras till ”belopp”. Någon ändring i sak är inte avsedd. Omständigheten betydande belopp avses ha motsvarande innebörd som enligt straffbestämmelserna för andra grova förmögenhetsbrott. (Jfr prop. 2018/19:78 s. 14.)

Omständigheten särskilt farlig art tar främst sikte på fall där tillvägagångssättet varit förslaget, t.ex. genom att gärningspersonen som ett led i subventionsmissbruket använt falska eller osanna handlingar eller vilseledande bokföring för att dölja brottet, eller på annat sätt gjort brottsligheten svårupptäckt. (Jfr prop. 2018/19:78 s. 14.)

Övervägandena finns i avsnitt 6.3.8.

8 § Den som före utbetalning eller tillgodoräknade frivilligt vidtar en åtgärd som leder till att det kan fattas ett korrekt beslut om ett statligt företagsstöd, döms inte till ansvar enligt 2–5 §§.

Paragrafen innehåller en möjlighet för den som har lämnat en oriktig eller ofullständig uppgift att gå fri från straff om han eller hon frivilligt vidtar en åtgärd som leder till att det kan fattas ett korrekt beslut om ett statligt företagsstöd. Även den som låtit bli att anmäla ändrade förhållanden som påverkat rätten till ett statligt företagsstöd och därefter frivilligt rättar sina uppgifter omfattas av ansvarsfriheten.

Straffriheten förutsätter att de korrigerade uppgifterna medför att ett korrekt beslut kan fattas. Rättelsen måste göras innan stödet betalas ut. När det gäller uppgifter som ligger till grund för periodiska

utbetalningar av ett stöd kan en rättelse endast medföra straffrihet för kommande utbetalningar, inte sådana som redan har verkställts.

En rättelse måste inte uppfylla några särskilda formkrav. De uppgifter som lämnas av stödmottagaren måste dock vara tillräckliga för att den utbetalande myndigheten eller organisationen ska kunna identifiera rätt ärende och, eventuellt efter en komplettering, utgöra ett korrekt underlag för ett kommande beslut om utbetalning av stöd.

Kravet på frivillighet har samma innebörd som i bestämmelsen om frivillig rättelse i 5 § bidragsbrottslagen och 12 § skattebrottslagen. Om mottagaren av stödet har fått veta att denne kommer att bli föremål för granskning, kan de åtgärder som vidtas normalt inte sägas vara frivilliga. Frivilligheten innebär således att rättelsen görs utan yttre tvång. Så länge den uppgiftsskyldige inte har anledning att tro att denne är upptäckt eller inom kort kommer att bli upptäckt, finns möjligheten att undgå ansvar genom rättelse.

För att en invändning om ansvarsfrihet på grund av frivillig rättelse inte ska godtas krävs, på samma sätt som vid åberopande av andra ansvarsfrihetsgrunder, att åklagaren lägger fram så mycket bevisning att invändningen framstår som obefogad.

Övervägandena finns i avsnitt 6.3.9.

9 § För försök till subventionsmissbruk eller grovt subventionsmissbruk döms det till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

Paragrafen innehåller bestämmelser om straffansvar för osjälvständiga brottsformer av subventionsmissbruk och grovt subventionsmissbruk. Paragrafen motsvarar regleringen i nuvarande 9 kap. 11 § brottsbalken (jfr prop. 2022/23:55).

Övervägandena finns i avsnitt 6.3.7.

10 § Ringa subventionsbrott får åtalas av åklagare endast om åtal av särskilda skäl är motiverat från allmän synpunkt.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om särskild åtalsprövning för subventionsbrott som är ringa.

Ringa brott får åtalas av åklagare endast om åtal är särskilt motiverat från allmän synpunkt. Att åtal får väckas endast under denna förutsättning innebär en stark presumtion mot åtal.

Åtal kan anses vara särskilt motiverat från allmän synpunkt vid upprepade gärningar som var och en inte uppfyller förutsättningarna

för att åtalas som brott av normalgraden eller andra situationer som är särskilt klandervärda. Sådana situationer kan vara när en gärning föregåtts av noggrann planering eller framstår som förslagen på annat sätt. Exempelvis kan det gälla en situation där en person, som är företrädare för ett flertal bolag, begår flera ringa brott men för ett bolag i taget.

Övervägandena finns i avsnitt 6.3.4.

11 § Myndigheter och organisationer som beslutar om statligt företagsstöd ska göra anmälan till åklagare om det finns anledning att anta att brott enligt denna lag har begåtts.

Paragrafen innebär en skyldighet för de myndigheter och organisationer som beslutar om statliga företagsstöd att göra en anmälan till åklagare när det finns anledning att anta att brott har begåtts. Beviskravet är detsamma som gäller vid inledande av förundersökning och det tillämpas även inom andra rättsområden där det finns en lagstadgad anmälningsskyldighet (se 23 kap. 1 § rättegångsbalken, jfr 17 § skattebrottslagen och 3 kap. 1 § lagen [2016:1307] om straff för marknadsmissbruk på värdepappersmarknaden). Den anmälningsskyldiga myndigheten eller organisationen ska endast göra en bedömning av om ett agerande objektivt sett kan utgöra ett brott. Om så är fallet ska en anmälan göras. Frågor om en gärning begåtts uppsåtligen eller av oaktsamhet, eller andra frågor som kräver särskilda utredningsåtgärder, ska anmälaren inte ta ställning till.

Övervägandena finns i avsnitt 6.3.10.

12 § Bestämmelserna i 35 kap. 1 § brottsbalken hindrar inte att en person får dömas till påföljd för ringa subventionsbrott enligt 3 § eller vårdslöst subventionsbrott enligt 5 §, om den misstänkte häktats eller fått del av åtal för brottet inom fem år från brottet.

Paragrafen innehåller en särskild bestämmelse om preskription för ringa respektive vårdslöst subventionsbrott. Bestämmelserna innebär en avvikelse från de generella reglerna om åtalspreskription i 35 kap. brottsbalken.

Övervägandena finns i avsnitt 6.3.11.

10.2 Förslaget till lag om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar av statliga företagsstöd

1 § Denna lag gäller statliga företagsstöd enligt lagen (0000:00) om subventionsbrott.

Paragrafen anger lagens tillämpningsområde.

Med statligt företagsstöd avses stöd, bidrag och andra ersättningar som beslutas av en statlig myndighet eller en organisation som av staten har fått uppgiften att besluta om stöd, och betalas ut till eller på annat sätt tillgodoräknas en juridisk person eller en enskild näringsidkare. Se närmare kommentaren till 1 § förslaget till lag om subventionsbrott.

Övervägandena finns i avsnitt 7.4.3.

2 § Underrättelseskyldighet enligt lagen gäller för de myndigheter och organisationer som beslutar om statliga företagsstöd. Skyldigheten gäller dock inte i Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet.

Underrättelseskyldighet gäller även för regionerna och Kronofogdemyndigheten.

Paragrafen anger vilka myndigheter och organisationer som omfattas av underrättelseskyldighet enligt lagen.

Underrättelseskyldigheten gäller enligt *första stycket* för de myndigheter och organisationer som beslutar om statliga företagsstöd. För Skatteverket gäller dock inte underrättelseskyldighet i myndighetens brottsbekämpande verksamhet. Den brottsbekämpande verksamheten bedrivs i dag inom de från Skatteverkets övriga enheter avskilda skattebrottsenheterna. En domstol, som efter överklagande, beslutar om ett statligt företagsstöd omfattas inte av underrättelseskyldigheten.

Enligt *andra stycket* omfattas även regionerna och Kronofogdemyndigheten av underrättelseskyldighet.

Underrättelseskyldigheten är sekretessbrytande enligt 10 kap. 28 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Övervägandena finns i avsnitt 7.4.4.

3 § En underrättelse ska lämnas om det finns anledning att anta att ett statligt företagsstöd

1. har beslutats, betalats ut eller tillgodoräknats felaktigt eller med ett för högt belopp,
2. har använts eller utnyttjats, i strid med föreskrift eller villkor, för ett annat ändamål än det som stödet har beviljats för, eller
3. kan komma att beslutas, att betalas ut eller att tillgodoräknas felaktigt eller med ett för högt belopp.

Underrättelsen ska lämnas till den myndighet eller organisation som har fattat eller kan komma att fatta ett beslut om statligt företagsstöd. Har ett statligt företagsstöd beslutats efter överklagande ska underrättelse i stället lämnas till ansvarig myndighet eller organisation.

Underrättelseskyldigheten gäller inte om det finns särskilda skäl.

Paragrafen reglerar när underrättelseskyldighet för berörda myndigheter, organisationer och regioner föreligger och till vem underrättelsen ska lämnas.

En förutsättning för underrättelseskyldighet är enligt *första stycket* att det finns anledning att anta att ett statligt företagsstöd har beslutats, betalats ut eller tillgodoräknats felaktigt eller med ett för högt belopp. Detsamma gäller om ett statligt företagsstöd, i strid med föreskrift eller villkor, har använts eller utnyttjats för ett annat ändamål än det som stödet har beviljats för. Rekvisitet anledning att anta innebär att tröskeln för underrättelseskyldighet är låg. Avsikten är inte att den myndighet som gör antagandet om en felaktighet ska företa någon särskild utredning. Myndigheten förväntas inte heller ha kännedom om de bestämmelser där stöden regleras för att exempelvis kunna avgöra om olika stöd kan utgå samtidigt. Den ytterligare utredning som behövs får göras av den myndighet som ansvarar för stödet. Kravet på att det ska finnas anledning att anta kan vara uppfyllt redan genom ganska vaga och oprecisa misstankar om att något kan vara felaktigt. Antagandet kommer i normalfallet att grunda sig på omständigheter som myndigheten eller organisationen i sin verksamhet har fått tillgång till vid handläggningen av sitt eget ärende. En underrättelseskyldighet kan t.ex. föreligga om en underrättande myndighet har beslutat om återkrav avseende ett stöd som kan ha betydelse för rätten till andra stöd. Det kan dock inte uteslutas att innehållet i s.k. tips från allmänheten någon gång kan vara av sådan tyngd att underrättelseskyldigheten aktualiseras.

En underrättelse ska även lämnas om det finns anledning att anta att ett statligt företagsstöd kan komma att beslutas, att betalas ut eller

att tillgodoräknas felaktigt eller med ett för högt belopp. Det krävs alltså inte att en myndighet eller organisation har betalat ut ett stöd.

Paragrafen reglerar även till vilken myndighet eller organisation en underrättelse ska lämnas. Enligt *andra stycket* ska underrättelsen i första hand lämnas till den myndighet eller organisation som har fattat eller kan komma att fatta ett beslut om statligt företagsstöd. Har ett statligt företagsstöd beslutats efter överklagande ska underrättelse i stället lämnas till ansvarig myndighet eller organisation, dvs. den som i första instans beslutat om stödet.

Enligt *tredje stycket* föreligger inte underrättelseskyldighet om det finns särskilda skäl, t.ex. om den myndighet eller organisation som har fattat beslutet redan känner till felaktigheten eller om det är fråga om ett enstaka fel avseende ett försumbart belopp. Restriktivitet ska iakttas vid bedömningen av om särskilda skäl föreligger. Omständigheter som har att göra med en myndighets eller organisations arbetssituation, t.ex. arbetsanhopningar, utgör aldrig särskilda skäl.

Övervägandena finns i avsnitt 7.4.5 och 7.4.6.

4 § Av underrättelsen ska det framgå vilka omständigheter som ligger till grund för antagandet i 3 § första stycket.

Paragrafen anger vilken information som ska framgå av en underrättelse. Av underrättelsen ska, förutom grundläggande identifieringsuppgifter, framgå de omständigheter som ligger till grund för antagandet om felaktigheten. Det finns inte något formkrav för underrättelsen. Den kan således lämnas såväl skriftligen som muntligen.

Övervägandena finns i avsnitt 7.4.7.

10.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen

2 §

Underrättelseskyldighet enligt lagen gäller för Migrationsverket, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten, Utbetalningsmyndigheten, Centrala studiestödsnämnden, Arbetsförmedlingen, kommunerna, *regionerna* och arbetslöshetskassorna. Skyldigheten gäller dock inte i Skatteverkets brottsbekämpande verksamhet.

Paragrafen anger vilka aktörer som omfattas av underrättelseskyldighet enligt lagen.

I uppräkningen läggs regionerna till.

Övervägandena finns i avsnitt 7.3.4.

3 §

Om det finns anledning att anta att en ekonomisk förmån eller ett ekonomiskt stöd har beslutats, betalats ut eller tillgodoräknats felaktigt eller med ett för högt belopp, ska underrättelse om detta lämnas. *Detsamma gäller om det finns anledning att anta att en ekonomisk förmån eller ett ekonomiskt stöd kan komma att beslutas, att betalas ut eller att tillgodoräknas felaktigt eller med ett för högt belopp.*

Underrättelsen ska lämnas till den myndighet eller organisation som har fattat eller kan komma att fatta ett beslut. Har förmån eller stöd beslutats efter överklagande ska underrättelse i stället lämnas till den myndighet eller organisation som följer av 1 §.

Underrättelseskyldigheten gäller inte om det finns särskilda skäl.

Paragrafen reglerar när en underrättelse ska lämnas och till vem underrättelsen ska lämnas.

I *första stycket* görs ett tillägg som innebär att underrättelseskyldigheten gäller även vid antagande om framtida felaktigheter. Det krävs därmed inte att den mottagande aktören har fattat beslut om en ekonomisk förmån eller ett ekonomiskt stöd.

I *andra stycket,* som får ett nytt innehåll, anges det till vem underrättelsen ska lämnas. Stycket motsvarar delar av nuvarande första stycket med det tillägget att det anges till vem underrättelsen ska lämnas när det gäller ett antagande om en framtida felaktighet.

Det nya *tredje stycket* motsvaras av nuvarande andra stycket.

Övriga ändringar är endast språkliga och redaktionella.

Övervägandena finns i avsnitt 7.3.5.

4 §

Av underrättelsen ska det framgå vilka omständigheter som ligger till grund för antagandet *i 3 § första stycket.*

Paragrafen reglerar vilken information som ska framgå av en underrättelse.

Paragrafen justeras redaktionellt för att även underrättelser med anledning av antagande om framtida felaktigheter ska omfattas. Någon ändring i sak är inte avsedd.

Övervägandena finns i avsnitt 7.3.7.

Kommittédirektiv 2022:25

Ett effektivt straffrättsligt skydd för statliga stöd till företag

Beslut vid regeringssammanträde den 31 mars 2022

Sammanfattning

En särskild utredare ska undersöka hur ett särskilt straffrättsligt skydd, motsvarande det som i bidragsbrottslagen (2007:612) finns för ekonomiska förmåner och stöd till enskilda personer, kan införas även för statliga stöd till företag och andra juridiska personer. Utredaren ska samtidigt överväga om lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen bör utvidgas. Syftet med utredningen är att stärka skyddet för de statliga stödsystemen genom effektiva och ändamålsenliga bestämmelser för att motverka och lagföra brott riktade mot dessa system.

Utredaren ska bl.a.

- kartlägga och analysera statliga stöd till företag och andra juridiska personer, identifiera vilka stöd som har behov av ett särskilt straffrättsligt skydd i förhållande till vad som gäller i dag samt föreslå hur ett sådant straffrättsligt skydd bör utformas,
- utreda om underrättelseskyldigheten vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen bör utökas, och t.ex. omfatta felaktiga utbetalningar av statliga stöd till företag och andra juridiska personer, och i så fall föreslå hur en sådan underrättelseskyldighet bör utformas på ett sätt som säkerställer skyddet för den personliga integriteten, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget ska redovisas senast den 1 april 2024.

Motverkande av missbruk av statliga stöd är centralt för ett långsiktigt hållbart välfärdssamhälle

De skattefinansierade stödsystemen förutsätter att det finns en betalningsvilja eller acceptans hos befolkningen för samhällets åtaganden. Felaktiga utbetalningar och brottslighet riktad mot stödsystemen undergräver förtroendet för systemen och riskerar att urholka denna betalningsvilja. Missbruk av statliga stöd kan dessutom drabba seriösa företag, t.ex. i form av snedvriden konkurrens och betungande regelverk. Därför är frågan om att motverka missbruk av stödsystemen central för ett långsiktigt hållbart välfärdssamhälle.

Varje år utbetalas stora belopp i statliga stöd till företag och andra juridiska personer, men det finns inte någon speciallagstiftning, motsvarande bidragsbrottslagen, som tar sikte på den brottslighet som riktas mot dessa stöd. Det innebär att bedömningen av om ett visst förfarande är brottsligt eller inte som huvudregel får göras utifrån brottsbalkens bestämmelser om t.ex. bedrägeri. För att säkerställa att det finns ett effektivt och ändamålsenligt straffrättsligt skydd för de statliga stöden, samt att beslutande och utbetalande myndigheter och övriga relevanta aktörer kan underrätta varandra om misstänkta felaktigheter, behöver både de straffrättsliga bestämmelserna och underrättelseskyldigheten vid felaktiga utbetalningar ses över.

Med statliga stöd avses i dessa direktiv ekonomiska stöd som finansieras av staten och som efter ansökan betalas ut eller på annat sätt tillgodoräknas företag, inklusive enskilda näringsidkare, eller andra juridiska personer, av en myndighet eller en organisation som av staten har fått uppgiften att besluta om stöd.

Uppdraget att stärka det straffrättsliga skyddet för statliga stöd till företag

Den 20 maj 2021 beslutade riksdagen på socialförsäkringsutskottets initiativ att för regeringen tillkännage att bidragsbrottslagen bör utvidgas till att omfatta statliga stöd till företag (bet. 2020/21:SfU26, rskr. 2020/21:302). I socialförsäkringsutskottets betänkande anförs bl.a. att det finns en betydande risk för att kriminella utnyttjar krisläget under pandemin och tillskansar sig medel ur statskassan samt att konsekvenserna för de som försöker utnyttja systemen och fuskar sig till stöd måste bli mer kännbara och tydliga. I betänkandet anförs

vidare att samhället måste ha förmåga att lagföra både enskilda och företag som medvetet fuskar och begår brott riktade mot stödsystemen.

I december 2020 presenterades promemorian Uppdrag om förhindrande av brott kopplade till de stödåtgärder med statsfinansiella och samhällsekonomiska konsekvenser som vidtas med anledning av det nya coronaviruset (Ds 2020:28), som tagits fram inom Regeringskansliet (Justitiedepartementet). I promemorian anförs bl.a. att det bör göras en översyn av frågan om hur brott mot stöd och andra ersättningar som betalas ut till företag ska hanteras, så att det finns ett fungerande lagföringssystem i en framtida ny krissituation då nya stöd kan behöva införas.

Frågan om användningen av företag och andra juridiska personer som brottsverktyg har uppmärksammats av tidigare utredningar. I betänkandet Kvalificerad välfärdsbrottslighet – förebygga, förhindra, upptäcka och beivra anförs bl.a. att det finns tydliga indikationer på att företag används ofta och systematiskt inom den grova organiserade brottsligheten (SOU 2017:37 s. 195). Ett skäl till detta är att företag bl.a. kan ha rätt till olika former av anställnings- och arbetsgivarstöd. I betänkandet konstateras också att Skatteverket har uppmärksammat en problematik med brottslighet inom ideell sektor, som bl.a. beror på ideella föreningars oreglerade ställning och ökade utbetalningar från den offentliga sektorn till den ideella sektorn. Delegationen för korrekta utbetalningar från välfärdssystemen har vidare uppskattat att omfattningen av felaktiga utbetalningar generellt sett är stor i ersättningssystem där utbetalningar görs till företag och andra välfärdsaktörer (t.ex. ideella föreningar). Enligt delegationen finns det anledning att tro att en stor del av de felaktiga utbetalningarna i dessa system går till oseriösa eller kriminella aktörer (SOU 2019:59 s. 216).

Statliga stöd behöver kartläggas och analyseras i syfte att identifiera de stöd som har behov av ett särskilt straffrättsligt skydd

Bidragsbrottslagen är tillämplig på bidrag, ersättningar, pensioner och lån för personligt ändamål som enligt lag eller förordning beslutas av Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, Centrala studiestödsnämnden, Migrationsverket, Arbetsförmedlingen, en kommun eller en arbetslöshetskassa och betalas ut till en enskild person (ekonomisk förmån). Från och med januari 2020 omfattar lagen även stöd,

bidrag och ersättningar som enligt lag eller förordning beslutas av Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen eller en kommun och avser en enskild person, men betalas ut till eller tillgodoräknas någon annan än den enskilde (ekonomiskt stöd).

Inom de ersättningssystem som omfattas av bidragsbrottslagen hanteras mycket stora mängder ärenden, med ett samtidigt krav på snabbhet och effektivitet, vilket gör det svårt att göra mer ingående individuella bedömningar och kontroller i varje ärende. I förarbetena till bidragsbrottslagen konstaterades att det fanns ett behov av en straffrättslig reglering som var anpassad till de förhållanden som råder inom de centrala välfärdssystemen. Det bedömdes vara av särskild betydelse att systemens funktion i stor utsträckning bygger på att förmånstagare anmäler ändrade förhållanden till utbetalande myndigheter, kommuner och arbetslöshetskassor. Det bedömdes också vara svårt att på något annat sätt avgränsa det straffbara området, utan att göra en fullständig genomgång av samtliga förekommande former av offentliga utbetalningar. Det konstaterades samtidigt att lagen med den föreslagna avgränsningen skulle omfatta 60 procent av statsbudgetens utgifter under utgiftstaket, och den helt övervägande delen av alla offentliga utbetalningar (prop. 2006/07:80 s. 69).

Statliga stöd som riktar sig till företag och andra juridiska personer har under senare år ökat i omfattning och betydelse, och det kan ifrågasättas om bidragsbrottslagen fortfarande omfattar den helt övervägande delen av alla statliga utbetalningar. Vidare gäller för flera statliga stöd till företag och andra juridiska personer att det, på samma sätt som för välfärdsförmåner till enskilda, inom stödsystemen hanteras mycket stora mängder ärenden med ett krav på snabbhet och effektivitet, vilket gör det svårt att göra mer ingående individuella bedömningar och kontroller i varje ärende. Vid införandet av lagen (2020:548) om omställningsstöd bedömde regeringen att det fanns ett behov av särskilda straffrättsliga bestämmelser, bl.a. på grund av att ett stort antal ärenden skulle behöva hanteras under mycket kort tid, att det skulle vara omöjligt att göra mer ingående kontroller i varje enskilt ärende och att stödet skulle kunna omfatta mycket stora belopp (prop. 2019/20:181 s. 79). Det finns mot denna bakgrund skäl att göra en genomgång av de statliga stöden till företag och andra juridiska personer för att bedöma om det finns behov av ett särskilt straffrättsligt skydd även för stöd av detta slag.

De statliga stöden till företag och andra juridiska personer uppvisar stora olikheter, både när det gäller vilka villkor som ställs upp för att få ta del av respektive stöd och vilken offentligfinansiell betydelse de har. För att straffrättsliga bestämmelser som är anpassade till de stöd de ska skydda ska kunna utformas, behöver de statliga stöden till företag och andra juridiska personer kartläggas. Kartläggningen bör omfatta förekomsten av statliga stöd till företag och andra juridiska personer samt stödens statsfinansiella betydelse. Vidare behöver stödens konstruktioner analyseras. En sådan kartläggning och analys är också en förutsättning för att kunna ta ställning till hur tillämpningsområdet för en ny straffrättslig lagstiftning skulle kunna avgränsas.

Utredaren ska därför

- kartlägga statliga stöd till företag och andra juridiska personer samt statens kostnader för stöden,
- analysera hur stöden är konstruerade, bl.a. de villkor som ställs upp för att beviljas stöd,
- analysera vilka konstruktioner, t.ex. vilka stödvillkor, som utgör riskfaktorer för att stöden missbrukas, och
- utifrån kartläggningen och analysen identifiera vilka stöd som har ett behov av ett särskilt straffrättsligt skydd.

Nya straffrättsliga bestämmelser behöver utformas med hänsyn till de statliga stöd som de ska skydda

I promemorian Uppdrag om förhindrande av brott kopplade till de stödåtgärder med statsfinansiella och samhällsekonomiska konsekvenser som vidtas med anledning av det nya coronaviruset anförs att möjligheterna att identifiera och lagföra brott som begås av företag som mottar bidrag och stöd som de inte har rätt till behöver stärkas och utvecklas. Det anförs vidare att det behövs ett regelverk för lagföring som är anpassat till den lagstiftning som det ska skydda. I promemorian konstateras att särskilda straffbestämmelser infördes i lagen om omställningsstöd, men att brott riktade mot övriga stöd som införts under pandemin prövas mot bestämmelserna i brottsbalken. Enligt promemorian har brottsbekämpande myndigheter signalerat att det är mycket svårt att driva ärenden som gäller brott mot stödet

vid korttidsarbete, då stödet inte passar inte in i brottsbalkens bestämmelser om bedrägeri och ger upphov till bevisfrågor som är mycket svåra att lösa. I promemorian framhålls två möjliga tillvägagångssätt för att stärka skyddet för statliga stöd till företag: antingen att bidragsbrottslagen utvidgas till att gälla även dessa stöd eller att en helt ny reglering införs som riktar sig mot företagens brott mot välfärdssystemen och andra stödsystem (Ds 2020:28 s. 73–75). Regeringen beslutade mot denna bakgrund den 23 september 2021 att tillsätta en utredning som bl.a. ska analysera behovet av en förstärkt reglering för att förhindra felaktiga utbetalningar och missbruk av stödet vid korttidsarbete, samt bedöma om det är lämpligt att införa särskilda straffbestämmelser (dir. 2021:79).

När det gäller brott som begås inom en ett företags eller en juridisk persons verksamhet aktualiseras även frågan om vem som bär det straffrättsliga ansvaret för brottet. Nya straffrättsliga bestämmelser behöver utformas på ett sådant sätt att det, med tillämpning av de principer som har utvecklats i rättspraxis, är möjligt att fastställa vem som bär det straffrättsliga ansvaret.

Utredaren ska därför

- med utgångspunkt i resultatet av kartläggningen och analysen av statliga stöd till företag och andra juridiska personer, föreslå hur effektiva straffrättsliga bestämmelser till skydd för sådana stöd som är i behov av det bör utformas och hur det straffbara området bör avgränsas,
- ta ställning till om det är möjligt och ändamålsenligt att införa de nya straffrättsliga bestämmelserna i bidragsbrottslagen, eller om de bör införas i en ny lag eller genom särskilda bestämmelser i de lagar som reglerar stöden,
- om utredaren bedömer att det är nödvändigt för att uppnå ett effektivt och ändamålsenligt straffrättsligt skydd för statliga stöd till företag och andra juridiska personer, föreslå ändringar i de nuvarande bestämmelserna i bidragsbrottslagen och i de bestämmelser som reglerar de statliga stöden, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget att utreda om underrättelseskyldigheten vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen bör utökas

I nära anslutning till att bidragsbrottslagen beslutades infördes även lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Lagen innebär att vissa utpekade myndigheter samt kommuner och arbetslöshetskassor ska skicka en underrättelse till berörd myndighet eller organisation, om det finns anledning att anta att en ekonomisk förmån eller ett ekonomiskt stöd har beslutats, betalats ut eller tillgodoräknats felaktigt eller med ett för högt belopp.

I samband med att lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen infördes anförde regeringen att en viktig del i ansträngningarna att värna om välfärdssystemen är att kunna upptäcka bidragsbrott och andra felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. En förutsättning för detta är att den beslutande myndigheten genom egna kontroller eller genom information från andra får vetskap om att en förestående eller gjord utbetalning är felaktig. Information från andra myndigheter är ytterst värdefull i detta sammanhang (prop. 2007/08:48 s. 16). Underrättelseskyldigheten gäller för samma ekonomiska förmåner och stöd som omfattas av bidragsbrottslagen.

Frågan om ett utvidgat tillämpningsområde för lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen har aktualiserats i flera sammanhang. Brottsförebyggande rådet anförde i sin rapport Bedrägeribrottsligheten i Sverige – Kartläggning och åtgärdsförslag att lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen bör utvidgas till att omfatta alla bidrag i välfärdssystemen, men att det vore av särskilt stor betydelse att inkludera stöden till företagare (rapport 2016:9 s. 235). Skatteverket har i en skrivelse till regeringen anfört att det finns ett behov av att utvidga underrättelseskyldigheten så att underrättelse ska ske redan när det finns en risk för en felaktig utbetalning. Vidare anser Skatteverket att uppräkningen av vilka myndigheter som omfattas av underrättelseskyldigheten bör slopas och ersättas med en beskrivning av vilka typer av ersättningar som omfattas av underrättelseskyldigheten, att underrättelseskyldigheten bör vara dubbelriktad på så sätt att andra myndigheter ska kunna lämna uppgifter till Skatteverket och att även stöd som betalas ut till företag bör omfattas av underrättelseskyldigheten (Fi2020/02184). I en gemensam skrivelse till regeringen

har Arbetsförmedlingen, Centrala studiestödsnämnden, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och Skatteverket bl.a. föreslagit att även regionerna ska omfattas av lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen (Fi2021/02564). I promemorian Uppdrag om förhindrande av brott kopplade till de stödåtgärder med statsfinansiella och samhällsekonomiska konsekvenser som vidtas med anledning av det nya coronaviruset anförs att en utvidgning av lagens tillämpningsområde skulle kunna innebära fler underrättelser om felaktiga utbetalningar och samtidigt göra det tydligt att alla välfärdens bidrag har samma skydd (Ds 2020:28 s. 118).

Mot denna bakgrund, och då de statliga stöden till företag och andra juridiska personer har ökat i omfattning, finns det anledning att se över om underrättelseskyldigheten vid felaktiga utbetalningar behöver utökas. I sammanhanget bör det framhållas att regeringen vid de senaste ändringarna i lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen bedömde att det fanns skäl för att lagen även fortsättningsvis borde ha samma tillämpningsområde som bidragsbrottslagen (prop. 2018/19:132 s. 44 och 45).

Underrättelseskyldigheten enligt lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen får sekretessbrytande verkan enligt 10 kap. 28 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Sekretessbrytande bestämmelser ska utformas efter en intresseavvägning mellan mottagarens behov av att ta del av uppgifterna och de intressen som de aktuella sekretessbestämmelserna avser att skydda Förutsättningarna för ett eventuellt utökat uppgiftslämnande behöver analyseras utifrån hur de aktuella uppgifterna skyddas enligt offentlighets- och sekretesslagen.

Möjligheten att utbyta information påverkas inte bara av eventuell sekretess, utan också av tillämpliga bestämmelser om behandling av personuppgifter. För personuppgiftsbehandling i allmänhet gäller Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning). Dataskyddsförordningen kompletteras i olika avseenden av nationella författningar. När vissa behöriga myndigheter behandlar personuppgifter i syfte att t.ex. bekämpa brott gäller i stället brottsdatalagen (2018:1177) med kompletterande lagstiftning. Även skyddet mot betydande intrång i

den personliga integriteten i 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen måste beaktas.

Utredaren ska därför

- utreda om det finns behov av en utökad underrättelseskyldighet, t.ex. i fråga om vilka aktörer och vilka typer av stöd som omfattas av underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar, och under vilka förutsättningar underrättelser ska lämnas,
- väga fördelarna av utökade möjligheter att upptäcka felaktiga utbetalningar mot de kostnader som hanteringen av underrättelserna kan medföra, och vid denna avvägning lägga särskild vikt vid risken för att de berörda stöden missbrukas,
- för det fall det finns ett behov av en utökad underrättelseskyldighet och fördelarna bedöms överstiga kostnaderna, analysera vilka konsekvenser en sådan utökning skulle få för enskildas personliga integritet och göra en intresseavvägning mellan behovet av en utökad underrättelseskyldighet och skyddet för den personliga integriteten,
- analysera hur en eventuellt utökad underrättelseskyldighet förhåller sig till dataskyddsregleringen,
- under förutsättning att det både finns behov av en utökad underrättelseskyldighet och en sådan bedöms vara proportionerlig, föreslå hur underrättelseskyldigheten ska utformas och hur berörda aktörer ska kunna behandla och utbyta personuppgifter, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Konsekvensbeskrivningar

Utredaren ska allsidigt och grundligt belysa konsekvenserna av de förslag som lämnas. Lösningar som är effektiva och samtidigt minimerar regelbördan för seriösa företag ska eftersträvas. Alternativa lösningar som har övervägts men valts bort ska redovisas, liksom skälen till det. Viktiga ställningstaganden ska beskrivas. Utöver vad som följer av bestämmelserna i 14–15 a §§ kommittéförordningen (1998:1474) ska utredaren särskilt analysera förslagens betydelse för möjligheterna att effektivt motverka och lagföra brott riktade mot statliga stöd till företag och andra juridiska personer. Utredaren ska vidare

särskilt redogöra för de administrativa och ekonomiska konsekvenserna för företag och andra juridiska personer.

Kontakter och redovisning av uppdraget

Vid genomförandet av uppdraget ska utredaren hålla sig informerad om och beakta relevant arbete som pågår inom Regeringskansliet och utredningsväsendet. Utredaren ska särskilt beakta det arbete som pågår i utredningarna 2021 års bidragsbrottsutredning (S 2021:03), Bolaget som brottsverktyg (Ju 2021:18), Översyn av stödet vid korttidsarbete (Fi 2021:05), En modern dataskyddsreglering för Skatteverket, Tullverket och Kronofogdemyndigheten och förbättrade förutsättningar för en effektiv kontrollverksamhet (Fi 2021:11) och Delegationen mot arbetslivskriminalitet (A 2021:04). Utredaren ska vidare följa Skatteverkets uppdrag att lämna förslag för att hindra felaktiga utbetalningar av lönegarantiersättning (Fi2021/03377) samt det arbete som pågår inom Regeringskansliet med uppdraget att utvärdera möjligheterna till informationsutbyte (Fi2021/02442). Utredaren ska i den utsträckning som det är lämpligt även inhämta synpunkter från berörda myndigheter och organisationer.

Uppdraget ska redovisas senast den 1 april 2024.

(Finansdepartementet)

Lista över identifierade stöd

I bilagan redovisas de statliga stöd som identifierats i kartläggningen. Dessa listas i tabell 1 till 3 och är sorterade på beslutande myndighet eller organisation och stödets namn. Tabell 1 listar stöd som finansieras genom anslag, fond och avgifter eller som är en skatteutgift. Tabell 2 listar statliga garantier och tabell 3 statlig utlåning.

Stöden är numrerade i löpordning genom alla tre tabeller. I varje tabell redovisas följande övergripande information:

- Stöd – Stödets namn. Namnen baseras huvudsakligen på hur stödet beskrivs av myndighet, i förordning eller regleringsbrev.
- Beslutande myndighet eller organisation – Den myndighet eller annan organisation som av staten fått uppgiften att besluta om stöd. Beslutande myndighet eller organisation kan skilja sig från den myndighet eller organisation som tar emot ansökningar eller betalar ut stödet.
- Reglering – Den anslagspost inklusive budgetår eller skatteutgift som ligger till grund för stödet, information om stödet är en fond, utlåning eller garanti samt, i de fall vi känner till, fall vilken lag, förordning (endast SFS-nummer, av utrymmesskäl) och/eller föreskrift som reglerar stödet. I vissa fall anges även regeringsuppdrag. Eventuella allmänna villkor för EU-regleringar anges inte.

Med reservation för eventuella fel.

Stöd som finansieras genom anslag, avgift och fond eller i form av skatteutgift

Tabell 1 redovisar de identifierade stöd som finansieras genom anslag, fond och avgifter eller som är en skatteutgift. Även Interreg-programmen redovisas. Utgifterna anges i tusentals kronor och avser huvudsakligen budgetåret 2021. Om utgifterna avser 2020 avslutas anslagsposten i regleringskolumnen med 2020. Utöver den övergripande informationen redovisas även:

- Utgift till företag och andra juridiska personer – Statens utgifter för den del av stödet som går till företag eller andra juridiska personer.
- Totala utgifter – Statens totala utgift i tusentals kronor för stödet, oavsett mottagare.
- Utestående åtaganden – De framtida utgifter i tusentals kronor per den 31 december det relevanta budgetåret som ska finansieras med anslag och som härrör från bindande avtal eller utfästelser. Beloppet avser samtliga mottagare, inte bara företag och andra juridiska personer.

Tabell 1 Sammanställning av de statliga stöd som identifierats i kartläggningen, utom garantier och utlåning, tusentals kronor

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
1.	Bidrag för personligt biträde	Arbetsförmedlingen	276 082	324 645	208 934	Ap. 14 01 004 001 2021 Förordning 2017:462
2.	Bidrag till hjälpmedel på arbetsplatsen (<12 månader)	Arbetsförmedlingen	53 877	54 352	0	Ap. 14 01 004 001 2021 Förordning 2017:462
3.	Bidrag till litteratur och tolk för personer med syn- eller hörselnedsättning	Arbetsförmedlingen	2 244	3 824	0	Ap. 14 01 004 001 2021 Förordning 2017:462
4.	Bidrag till särskilt anpassade sammanhållna utbildningar på folkhögskolor som anordnas för nyanlända (Etableringsprogrammet)	Arbetsförmedlingen	112 779	112 779	0	Ap. 14 01 003 001 2021 Förordning 2017:820
5.	Ekonomiskt stöd för handledning i samband med yrkesintroduktionsanställning	Arbetsförmedlingen	7 647	8 050	7 504	Ap. 14 01 003 001 2021 Förordning 2013:1157
6.	Ekonomiskt stöd till den som anordnar arbetsträning (Etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare; Etableringsprogrammet)	Arbetsförmedlingen	2 462	6 959	1 485	Ap. 14 01 003 001 2021 Förordning 2017:820
7.	Ekonomiskt stöd till den som anordnar arbetsträning (Jobb- och utvecklingsgarantin)	Arbetsförmedlingen	157 688	290 680	97 633	Ap. 14 01 003 001 2021 Förordning 2007:414

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
8.	Ekonomiskt stöd till den som anordnar arbetsträning (Jobb-garantin för ungdomar)	Arbetsförmedlingen	6 739	19 111	5 143	Ap. 14 01 003 001 2021 Förordning 2007:813
9.	Etableringskurs vid folkhögskolor	Arbetsförmedlingen	107 678	107 678	0	Ap. 14 01 003 001 Lag 2017:584
10.	Extratjänster	Arbetsförmedlingen	451 165	3 655 985	1 672 024	Ap. 14 01 003 001 2021 Förordning 2018:42
11.	Främjandemedel till arbetsmarknadens parter	Arbetsförmedlingen	25 684	25 684	0	Ap. 14 01 003 003 2021 Förordning 2015:848
12.	Introduktionsjobb	Arbetsförmedlingen	896 545	1 251 114	589 719	Ap. 14 01 003 001 2021 Förordning 2018:42
13.	Lönebidrag för anställning	Arbetsförmedlingen	3 574 210	4 297 533	3 482 482	Ap. 14 01 004 001 2021 Förordning 2017:462
14.	Lönebidrag för trygghet i anställning	Arbetsförmedlingen	4 086 725	5 330 249	5 245 660	Ap. 14 01 004 001 2021 Förordning 2017:462
15.	Lönebidrag för utveckling i anställning	Arbetsförmedlingen	1 349 311	1 712 909	1 016 770	Ap. 14 01 004 001 2021 Förordning 2017:462
16.	Nystartsjobb	Arbetsförmedlingen	2 830 897	3 384 553	0	Ap. 14 01 013 001 2021 Förordning 2018:43
17.	Särskild stödperson för introduktion och uppföljning	Arbetsförmedlingen	112 779	112 779	0	Ap. 14 01 004 001 2021 Förordning 2017:462

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
18.	Utbildningsinsatser vid folkhög-skolor för arbetslösa	Arbetsförmedlingen	117 753	117 753	0	Ap. 14 01 003 001 Förordning 2000:634
19.	Yrkesintroduktionsanställningar	Arbetsförmedlingen	14 138	14 655	0	Ap. 14 01 013 002 2021 Förordning 2013:1157
20.	Yrkeskompetensbedömning	Arbetsförmedlingen	477	477	0	Ap. 14 01 003 001 2021 Förordning 2000:634
21.	Statsbidrag till arbetsmarknadens parter för att främja kunskapsutbyte och samverkan med myndigheter i syfte att motverka brott och andra regelöverträdelser i arbetslivet	Arbetsmiljöverket	111 654	111 654	19 597	Ap. 14 02 001 002 2021 Förordning 2018:1404
22.	Allmänna arvsfonden – Lokalbidrag	Arvsfondsdelegationen	216 605	216 605	0	Allmänna arvsfonden Lag 1994:243 och 2021:401 Förordning 2004:484 och 2021:403
23.	Allmänna arvsfonden – Projekt-bidrag	Arvsfondsdelegationen	559 532	596 796	559 662	Allmänna arvsfonden Lag 1994:243 och 2021:401 Förordning 2004:484 och 2021:403
24.	Investeringsbidrag till allmänna samlingslokaler	Boverket	26 727	26 727	27 083	Ap. 17 13 002 004 2021 Förordning 2016:1367
25.	Organisationsbidrag till allmänna samlingslokaler	Boverket	54 228	54 228	0	Ap. 17 13 002 001 2021 Förordning 2016:1367

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
26.	Stöd för gröna och trygga samhällen	Boverket	62 301	119 700	188 547	Ap. 20 01 018 001 2021 Förordning 2020:1202 BFS 2021:4
27.	Stöd för innovativt och hållbart byggande av bostäder	Boverket	24 163	26 600	0	Ap. 18 01 010 001 2021 Förordning 2018:199 BFS 2018:8
28.	Stöd till byggemenskaper	Boverket	1 600	1 600	0	Ap. 18 01 003 002 2021 Förordning 2019:676
29.	Stöd till vissa icke-statliga kulturlokaler	Boverket	6 341	6 341	8 991	Ap. 17 01 005 001 2021 Förordning 1990:573 BFS 1990:27
30.	Verksamhetsutvecklingsbidrag till allmänna samlingslokaler	Boverket	17 664	17 664	9 198	Ap. 17 13 002 005 2021 Förordning 2016:1367
31.	Bidrag till lokalt brottsförebyggande arbete	Brottsförebyggande rådet	1 400	9 171	0	Ap. 04 01 015 001 2021
32.	Statsbidrag för förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism	Brottsförebyggande rådet	6 789	10 000	0	Ap. 04 01 015 001 2021 Förordning 2019:1282
33.	Brottsofferfonden – Brottsofferinriktade projekt	Brottsoffermyndigheten	31 751	31 751	27 236	Brottsofferfonden Lag 1994:419 Förordning 1994:426
34.	Statsbidrag för att minska och motverka segregation	Delegationen mot segregation	58 309	244 611	14 621	Ap. 13 04 001 003 2021 Förordning 2018:118 och 2018:119

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
35.	Projektbidrag till insatser om mänskliga rättigheter	Folkbildningsrådet	1 352	1 352	98	Ap. 01 06 001 014 2021
36.	Statsbidrag till folkhögskolor – Bidrag för språkligt stöd	Folkbildningsrådet	42 695	54 684	0	Ap. 17 14 001 001 2021 Förordning 2015:218
37.	Statsbidrag till folkhögskolor – Förstärkningsbidrag	Folkbildningsrådet	120 575	206 399	0	Ap. 17 14 001 001 2021 Förordning 2015:218
38.	Statsbidrag till folkhögskolor – Korttidsutbildning	Folkbildningsrådet	40 777	54 995	0	Ap. 17 14 001 001 2021 Förordning 2015:218
39.	Statsbidrag till folkhögskolor – Organisationsbidrag	Folkbildningsrådet	127 880	175 960	0	Ap. 17 14 001 001 2021 Förordning 2015:218
40.	Statsbidrag till folkhögskolor – Verksamhetsbidrag	Folkbildningsrådet	1 572 729	2 063 095	0	Ap. 17 14 001 001 2021 Förordning 2015:218
41.	Statsbidrag till studieförbund – Organisationsbidrag	Folkbildningsrådet	177 705	177 705	0	Ap. 17 14 001 001 2021 Förordning 2015:218
42.	Statsbidrag till studieförbund – Tillgänglighetsbidrag	Folkbildningsrådet	142 164	142 164	0	Ap. 17 14 001 001 2021 Förordning 2015:218
43.	Statsbidrag till studieförbund – Verksamhetsbidrag	Folkbildningsrådet	1 437 096	1 437 096	0	Ap. 17 14 001 001 2021 Förordning 2015:218
44.	Statsbidrag till studieförbund: arbetsmarknadsnära insatser på distans	Folkbildningsrådet	17 005	17 005	0	Ap. 17 14 001 001 2021 Förordning 2015:218

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
45.	Statsbidrag till studieförbund: insatser för personer långt ifrån arbetsmarknaden	Folkbildningsrådet	47 840	47 840	1 660	Ap. 17 14 001 001 2021 Förordning 2015:218
46.	Statsbidrag till studieförbund: Svenska för föräldralediga	Folkbildningsrådet	19 934	19 934	19 565	Ap. 17 14 001 001 2021 Förordning 2015:218
47.	Yrkesinriktade kurser på folkhögskola	Folkbildningsrådet	203 000	203 000	0	Ap. 17 14 003 001 2021 Förordning 2015:218
48.	Statsbidrag till särskilda folkbildningsinsatser för asylsökande och vissa nyanlända invandrare	Folkbildningsrådet och SISU Idrottsutbildarna	93 898	93 898	20 513	Ap. 17 14 003 001 2021 m.fl. Förordning 2015:521
49.	Stöd till civilsamhället för arbete inom fred och säkerhet	Folke Bernadotteakademin	24 237	24 237	9 960	Ap. 07 01 001 004 2021 m.fl.
50.	Statsbidrag för utveckling av hälsofrämjande och förebyggande alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobaksarbete	Folkhälsomyndigheten	951	3 275	0	Ap. 09 02 005 005 Uppdrag 3 i regleringsbrev 2021
51.	Statsbidrag inom området för psykisk hälsa och suicidprevention	Folkhälsomyndigheten	17 881	17 881	0	Ap. 09 01 008 004 Uppdrag 7 i regleringsbrev 2021
52.	Statsbidrag till ideella organisationer inom området för psykisk hälsa och suicidprevention	Folkhälsomyndigheten	64 000	64 000	0	Ap. 09 01 008 004 2021 Förordning 2020:429

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
53.	Statsbidrag till organisationer som bedriver förebyggande arbete för att minska tobaksbruket eller verksamhet mot överdrivet spelande	Folkhälsomyndigheten	9 499	9 499	0	Ap. 09 02 005 005 2021 Förordning 2015:456
54.	Statsbidrag till regionala och lokala ideella organisationer vars verksamhet är inriktad mot hiv/aids och vissa andra smittsamma sjukdomar	Folkhälsomyndigheten	41 000	41 000	0	Ap. 09 02 004 002 2021 Förordning 2018:596
55.	Statsbidrag till riksorganisationer vars verksamhet är inriktad mot hiv/aids och vissa andra smittsamma sjukdomar	Folkhälsomyndigheten	21 000	21 000	0	Ap. 09 02 004 002 2021 Förordning 2006:93
56.	Statsbidrag till telefon- och webbaserade stödinsatser inom områdena alkohol, tobak och spel om pengar	Folkhälsomyndigheten	15 000	15 000	0	Ap. 09 01 008 004 2021 Förordning 2017:811
57.	Stöd till frivilliga försvarsorganisationer inom Försvarsmaktens område	Försvarsmakten	61 500	61 500	0	Ap. 06 01 001 001 2021 Förordning 1994:524
58.	Stöd till veteransoldat- och anhörigorganisationer	Försvarsmakten	22 799	22 799	7 201	Ap. 06 01 001 001 2021 Förordning 2013:880
59.	Bidrag till arbetsgivare för köp av arbetsplatsinriktat rehabiliteringsstöd för återgång i arbete	Försäkringskassan	26 700	49 000	0	Ap. 10 01 006 008 2021 Förordning 2014:67

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
60.	Bidrag till företagshälsovården för köp av medicinsk service	Försäkringskassan	55 000	55 000	0	Ap. 10 01 006 004 2021 Förordning 2017:117
61.	Bidrag till hjälpmedel på arbetsplatsen (>12 månader)	Försäkringskassan	0	46 805	0	Ap. 10 01 001 020 2021 m.fl. Förordning 1991:1046
62.	Ersättning för höga sjuklönekostnader	Försäkringskassan	9 951 723	14 479 423	0	Ap. 10 01 007 001 2021 Förordning 1991:1047
63.	Statsbidrag för kostnader som avser personlig skyddsutrustning för personliga assistenter till följd av sjukdomen covid-19	Försäkringskassan	17 823	17 854	0	Ap. 09 04 002 006 2021 Förordning 2020:1003
64.	Statsbidrag för insatser till stöd för de nationella minoritetsspråken	Institutet för språk och folkminnen	5 532	5 532	0	Ap. 01 07 001 016 2021 Förordning 2010:21
65.	Statsbidrag för kvinnors organisering	Jämställdhetsmyndigheten	28 118	28 118	0	Ap. 13 03 003 001 2021 Förordning 2005:1089
66.	Statsbidrag till jämställdhetsprojekt	Jämställdhetsmyndigheten	5 673	5 673	0	Ap. 13 03 001 006 2021 Förordning 2006:390
67.	Statsbidrag för säkerhetshöjande åtgärder till organisationer inom det civila samhället	Kammarkollegiet	20 100	22 000	0	Ap. 01 06 001 018 2021 Förordning 2018:1533
68.	Bidrag för konstnärlig förnyelse (Kulturbryggan)	Konstnärsnämnden	20 079	20 079	0	Ap. 17 05 002 007 2021 Förordning 2011:317

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
69.	Bidrag för kreativ infrastruktur (Kulturbryggan)	Konstnärsnämnden	4 155	4 155	0	Ap. 17 05 002 007 2021 Förordning 2011:317
70.	Bidrag för nya finansieringsmodeller (Kulturbryggan)	Konstnärsnämnden	2 866	2 866	0	Ap. 17 05 002 007 2021 Förordning 2011:317
71.	Projektbidrag inom dans och cirkus	Konstnärsnämnden	1 720	3 600	0	Ap. 17 05 002 006 2021 Förordning 2019:1269
72.	Projektbidrag inom film	Konstnärsnämnden	3 900	5 670	0	Ap. 17 05 002 006 2021 Förordning 2019:1269
73.	Projektbidrag inom musik	Konstnärsnämnden	2 650	4 001	0	Ap. 17 05 002 006 2021 Förordning 2019:1269
74.	Projektbidrag inom teater	Konstnärsnämnden	1 470	3 690	0	Ap. 17 05 002 006 2021 Förordning 2019:1269
75.	Statsbidrag till organisationer på konsumentområdet	Konsumentverket	16 059	16 059	0	Ap. 18 02 004 009 2021 Förordning 2007:954
76.	Statsbidrag till vissa organisationer inom kriminalvårdens område	Kriminalvården	14 658	14 658	0	Ap. 04 01 006 001 2021 Förordning 2002:954 KVFS 2006:12
77.	Stöd för slakterier och vilthanterings-anläggningar – Stöd för godkän-nande	Livsmedelsverket	216	216	0	Ap. 23 01 026 001 2021

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
78.	Stöd för slakterier och vilthanterings-anläggningar – Stöd för liten produktion	Livsmedelsverket	41 380	41 380	0	Ap. 23 01 026 001 2021
79.	Stöd för slakterier och vilthanterings-anläggningar – Stöd för nationella kontrollprogrammet för restsubstanser	Livsmedelsverket	4 467	4 467	0	Ap. 23 01 026 001 2021
80.	Stöd för slakterier och vilthanterings-anläggningar – Stöd för nationella kontrollprogrammet för salmonella	Livsmedelsverket	6 907	6 907	0	Ap. 23 01 026 001 2021
81.	Stöd för slakterier och vilthanterings-anläggningar – Stöd för sjukdoms-registrering	Livsmedelsverket	4 605	4 605	0	Ap. 23 01 026 001 2021
82.	Interreg Sverige–Norge	Länsstyrelsen i Jämtlands län	40 670	126 776	335 000	Interreg-program Förordning 2014:1383
83.	Interreg Nord	Länsstyrelsen i Norrbottens län	3 579	9 249	303 453	Interreg-program Förordning 2014:1383
84.	Statsbidrag för nationella minoriteter	Länsstyrelsen i Stockholms län	7 920	7 920	0	Ap. 01 07 001 010 2021 Förordning 2005:765 01FS 2018:15
85.	Interreg Botnia–Atlantica	Länsstyrelsen i Västerbottens län	7 156	68 571	234 045	Interreg-program Förordning 2014:1383

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
86.	Interreg Norra Periferin	Länsstyrelsen i Västerbottens län	404	95 471	0	Interreg-program Förordning 2014:1383
87.	Bidrag från älgvårdsfonden	Länsstyrelserna	2 757	3 653	0	Älgvårdsfonden Förordning 1987:905
88.	Bidrag till förebyggande åtgärder och ersättning för skada på annat än ren	Länsstyrelserna	11 713	12 710	892	Ap. 23 01 007 001 2021 Förordning 2001:724
89.	Bidrag till förvaltning av värdefulla kulturmiljöer	Länsstyrelserna	102 095	165 500	31 113	Ap. 17 07 002 001 2021 Förordning 2010:1121
90.	Bygdemedel	Länsstyrelserna	100 228	135 398	81 411	Fonder för bygdemedel Förordning 1998:928
91.	Ersättning för skador orsakade av säl	Länsstyrelserna	7 196	7 586	0	Ap. 23 01 007 003 2021 Förordning 2001:724
92.	Ersättningar för ekologisk produktion och omställning till ekologisk produktion (Landsbygdsprogrammet 2014–2022)	Länsstyrelserna	734 582	740 285	Ingår i Miljöersättning för betesmarker och slåtteräng.	Ap. 23 01 017 001 2020 m.fl. Förordning 2015:406
93.	Insatser för asylsökande m.fl.	Länsstyrelserna	60 590	64 956	24 862	Ap. 13 01 001 001 2021 Förordning 2016:1364
94.	Kompensationsstöd (Landsbygdsprogrammet 2014–2022)	Länsstyrelserna	1 297 140	1 300 184	0	Ap. 23 01 017 001 2020 m.fl. Förordning 2015:406

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
95.	Miljöersättning för betesmarker och slåtterängar (Landsbygdsprogrammet 2014–2022) Utestående åtaganden avser flera stöd inom miljöersättningar och ekologisk produktion	Länsstyrelserna	1 044 995	1 066 959	2 034 741	Ap. 23 01 017 001 2020 m.fl. Förordning 2015:406
96.	Miljöersättning för fäbodar (Landsbygdsprogrammet 2014–2022)	Länsstyrelserna	22 384	22 384	Ingår i Miljöersättning för betesmarker och slåtteräng.	Ap. 23 01 017 001 2020 m.fl. Förordning 2015:406
97.	Miljöersättning för minskat kväveläckage (Landsbygdsprogrammet 2014–2022)	Länsstyrelserna	122 655	122 758	Ingår i Miljöersättning för betesmarker och slåtteräng.	Ap. 23 01 017 001 2020 m.fl. Förordning 2015:406
98.	Miljöersättning för restaurering av betesmarker och slåtterängar (Landsbygdsprogrammet 2014–2022)	Länsstyrelserna	27 712	28 145	Ingår i Miljöersättning för betesmarker och slåtteräng.	Ap. 23 01 017 001 2020 m.fl. Förordning 2015:406
99.	Miljöersättning för skyddszoner (Landsbygdsprogrammet 2014–2022)	Länsstyrelserna	39 905	40 025	Ingår i Miljöersättning för betesmarker och slåtteräng.	Ap. 23 01 017 001 2020 m.fl. Förordning 2015:406

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
100.	Miljöersättning för skötsel av våtmarker och dammar (Landsbygdsprogrammet 2014–2022)	Länsstyrelserna	49 699	51 750	Ingår i Miljöersättning för betesmarker och slåtteräng.	Ap. 23 01 017 001 2020 m.fl. Förordning 2015:406
101.	Miljöersättning för vallodling (Landsbygdsprogrammet 2014–2022)	Länsstyrelserna	128 717	129 648	Ingår i Miljöersättning för betesmarker och slåtteräng.	Ap. 23 01 017 001 2020 m.fl. Förordning 2015:406
102.	Startstöd för hållbara vattenbruksföretag (Havs– och fiskeriprogrammet 2014–2020)	Länsstyrelserna	2 175	2 175	7 869	Ap. 23 01 012 001 2020 m.fl. Förordning 1994:1716
103.	Statligt investeringsstöd för hyresbostäder och bostäder för studerande	Länsstyrelserna	3 672 242	3 682 000	9 125 535	Ap. 18 01 008 003 2021 Förordning 2016:881
104.	Statligt stöd för att anordna och tillhandahålla bostäder för äldre personer	Länsstyrelserna	997 535	1 108 100	1 147 689	Ap. 09 04 005 010 2021 m.fl. Förordning 2016:848
105.	Statligt stöd för bättre vattenhushållning	Länsstyrelserna	12 524	43 174	5 988	Ap. 20 01 011 002 2021 Förordning 2019:556
106.	Statligt stöd till lokala vattenvårdsprojekt	Länsstyrelserna	73 207	141 848	27 835	Ap. 20 01 011 002 2021 Förordning 2009:381
107.	Statsbidrag till kalkning av sjöar och vattendrag	Länsstyrelserna	1 548	122 982	2 428	Ap. 20 01 011 002 2021 Förordning 1982:840

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
108.	Stöd för beredning av fiskeri- och vattenbruksprodukter (Havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020)	Länsstyrelserna	238	238	6 410	Ap. 23 01 012 001 2020 m.fl. Förordning 1994:1716
109.	Stöd för diversifiering inom fiske (Havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020)	Länsstyrelserna	491	491	3 657	Ap. 23 01 012 001 2020 m.fl. Förordning 1994:1716
110.	Stöd för investeringar som höjer kvalitet och mervärde på vildfångad fisk (Havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020)	Länsstyrelserna	3 731	3 731	15 868	Ap. 23 01 012 001 2020 m.fl. Förordning 1994:1716
111.	Stöd för viltskador och förebyggande av viltskador	Länsstyrelserna	4 003	4 343	95	Ap. 23 01 007 001 2021 Förordning 2017:1254
112.	Stöd till energieffektivisering i flerbostadshus	Länsstyrelserna	39 840	72 438	0	Ap. 18 01 007 001 2021 m.fl. Förordning 2021:664 BFS 2021:6
113.	Stöd till fiskehamnar, landningsplatser och auktionshallar – anpassning till landningsskyldigheten (Havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020)	Länsstyrelserna	2 800	2 800	0	Ap. 23 01 012 001 2020 m.fl. Förordning 1994:1716

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
114.	Stöd till fiskehamnar, landnings-platser och auktionshallar – förbättrad infrastruktur (Havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020)	Länsstyrelserna	3 652	4 470	23 161	Ap. 23 01 012 001 2020 m.fl. Förordning 1994:1716
115.	Stöd till fiskevården	Länsstyrelserna	5 263	10 410	0	Ap. 20 01 011 002 2021 Förordning 1998:1343
116.	Stöd till produktiva investeringar (Havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020)	Länsstyrelserna	86	86	2 357	Ap. 23 01 012 001 2020 m.fl. Förordning 1994:1716
117.	Omsättningsstöd till enskilda näringsidkare	Länsstyrelserna i Dalarna, Norrbotten, Skåne, Stockholm, Västernorrland, Västerbotten och Östergötland	2 057 872	2 057 872	0	Ap. 24 01 023 001 2021 Förordning 2020:893 och 2021:143
118.	Omsättningsstöd till handelsbolag	Länsstyrelserna i Dalarna, Norrbotten, Skåne, Stockholm, Västernorrland, Västerbotten och Östergötland	363 800	363 800	0	Ap. 24 01 026 001 2021 Förordning 2021:208

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
119.	Statligt stöd när vissa lokalhyresgäster fått rabatt på hyran	Länsstyrelserna i Dalarna, Norrbotten, Skåne, Stockholm, Västernorrland, Västerbotten och Östergötland	981 800	1 086 500	0	Ap. 24 01 027 003 2021 m.fl. Förordning 2021:273
120.	Förädlingsstöd (Landsbygdsprogrammet 2014–2022)	Länsstyrelserna och Sametinget	23 869	23 869	33 983	Ap. 23 01 017 001 2020 m.fl. Förordning 2015:406
121.	Investeringsstöd för jobb och klimat (Landsbygdsprogrammet 2014–2022)	Länsstyrelserna och Sametinget	127 664	127 664	114 283	Ap. 23 01 017 001 2020 m.fl. Förordning 2015:406
122.	Investeringsstöd till jordbruk, trädgård och rennäring (Landsbygdsprogrammet 2014–2022)	Länsstyrelserna och Sametinget	480 404	480 572	498 762	Ap. 23 01 017 001 2020 m.fl. Förordning 2015:406
123.	Startstöd för jordbruks-, trädgårds- eller rennäringsföretag (Landsbygdsprogrammet 2014–2022)	Länsstyrelserna och Sametinget	24 550	24 550	28 250	Ap. 23 01 017 001 2020 m.fl. Förordning 2015:406
124.	Stöd till bredband (Landsbygdsprogrammet 2014–2022)	Länsstyrelserna och Statens jordbruksverk	694 787	726 481	2 484 443	Ap. 23 01 017 001 2020 m.fl. Förordning 2015:406
125.	Investeringsstöd för infrastruktur för rekreation och turism (Landsbygdsprogrammet 2014–2022)	Länsstyrelserna, Sametinget och Statens jordbruksverk	11 295	17 377	36 317	Ap. 23 01 017 001 2020 m.fl. Förordning 2015:406

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
126.	Investeringsstöd för service och fritid på landsbygden (Landsbygdsprogrammet 2014–2022)	Länsstyrelserna, Sametinget och Statens jordbruksverk	144 048	144 814	83 690	Ap. 23 01 017 001 2020 m.fl. Förordning 2015:406
127.	Investeringsstöd för småskalig infrastruktur (Landsbygdsprogrammet 2014–2022)	Länsstyrelserna, Sametinget och Statens jordbruksverk	5 214	8 355	2 185	Ap. 23 01 017 001 2020 m.fl. Förordning 2015:406
128.	Investeringsstöd för utveckling av natur- och kulturmiljöer (Landsbygdsprogrammet 2014–2022)	Länsstyrelserna, Sametinget och Statens jordbruksverk	77 312	86 528	121 897	Ap. 23 01 017 001 2020 m.fl. Förordning 2015:406
129.	Miljöinvesteringar inom jordbruk, trädgård och rennäring (Landsbygdsprogrammet 2014–2022)	Länsstyrelserna, Sametinget och Statens jordbruksverk	10 313	10 469	15 496	Ap. 23 01 017 001 2020 m.fl. Förordning 2015:406
130.	Samarbeten mellan aktörer inom jordbruk samt inom livsmedelskedjan (Landsbygdsprogrammet 2014–2022)	Länsstyrelserna, Sametinget och Statens jordbruksverk	8 540	11 096	25 169	Ap. 23 01 017 001 2020 m.fl. Förordning 2015:406
131.	Stöd till fortbildning av rådgivare (Landsbygdsprogrammet 2014–2022)	Länsstyrelserna, Sametinget, Skogsstyrelsen och Statens jordbruksverk	0	2 702	20 366	Ap. 23 01 017 001 2020 m.fl. Förordning 2015:406
132.	Stöd till rådgivningstjänster (Landsbygdsprogrammet 2014–2022)	Länsstyrelserna, Sametinget, Skogsstyrelsen och Statens jordbruksverk	0	68 598	194 501	Ap. 23 01 017 001 2020 m.fl. Förordning 2015:406

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
133.	Stöd till demonstrationer och information (Landsbygdsprogrammet 2014–2022)	Länsstyrelserna, Sametinget, Skogsstyrelsen, Statens jordbruksverk och Tillväxtverket	16 299	143 698	243 963	Ap. 23 01 017 001 2020 m.fl. Förordning 2015:406
134.	Stöd till kompetensutveckling (Landsbygdsprogrammet 2014–2022)	Länsstyrelserna, Sametinget, Skogsstyrelsen, Statens jordbruksverk och Tillväxtverket	15 766	45 411	189 449	Ap. 23 01 017 001 2020 m.fl. Förordning 2015:406
135.	Stöd till utveckling inom jordbruk, livsmedel och skogsbruk, samt pilotprojekt (Landsbygdsprogrammet 2014–2022)	Länsstyrelserna, Sametinget, Skogsstyrelsen, Statens jordbruksverk och Tillväxtverket	43 357	70 297	311 270	Ap. 23 01 017 001 2020 m.fl. Förordning 2015:406
136.	Stöd till samarbeten inom miljö (Landsbygdsprogrammet 2014–2022)	Länsstyrelserna, Sametinget, Statens jordbruksverk och Skogsstyrelsen	3 271	6 012	25 819	Ap. 23 01 017 001 2020 m.fl. Förordning 2015:406
137.	Driftsstöd (Presstöd)	Mediestödsnämnden vid Myndigheten för press, radio och tv	679 325	679 325	0	Ap. 01 08 001 002 2021 Förordning 1990:524 MPRTFS 2016:1
138.	Innovations- och utvecklingsstöd (Mediestöd)	Mediestödsnämnden vid Myndigheten för press, radio och tv	15 112	15 112	7 941	Ap. 01 08 001 002 2021 Förordning 2018:2053 och 2018:2054 MPRTFS 2021:2

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
139.	Redaktionsstöd (Mediestöd)	Mediestödsnämnden vid Myndigheten för press, radio och tv	91 116	91 116	0	Ap. 01 08 001 002 2021 Förordning 2018:2053 MPRTFS 2021:2
140.	Stöd för lokal journalistik (Mediestöd)	Mediestödsnämnden vid Myndigheten för press, radio och tv	141 487	141 487	113 198	Ap. 01 08 001 002 2021 Förordning 2018:2053 MPRTFS 2021:2
141.	Projekt inom asyl-, migrations- och integrationsfonden (AMIF 2014–2020)	Migrationsverket	6 952	117 019	147 000	Ap. 08 01 008 001 2020 Förordning 2014:1538
142.	Projektstöd för återvandring	Migrationsverket	1 948	1 948	0	Ap. 08 01 003 004 2021
143.	Statsbidrag till auktoriserade adoptionssammanslutningar och till riksorganisationer för adopterade	Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd	1 436	1 436	0	Ap. 09 04 001 001 2021 Förordning 2008:1239
144.	Distributionsstöd (Presstöd)	Myndigheten för press, radio och tv	64 344	64 344	0	Ap. 01 08 001 002 2021 Förordning 1990:524 MPRTFS 2016:1
145.	Stöd till frivilliga försvarsorganisationer inom Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps område	Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	59 943	59 943	0	Ap. 06 02 004 005 2021 Förordning 1994:524

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
146.	Uppdragsersättning till ideella organisationer som genomför utbildning riktad till allmänheten för att öka den enskildes förmåga att förebygga och hantera olyckor, allvarliga händelser och kriser	Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	33 000	33 000	0	Ap. 06 02 006 001 2021
147.	Etableringsbidrag till trossamfund	Myndigheten för stöd till trossamfund	600	600	0	Ap. 17 09 002 001 2021 Lag 1999:932 Förordning 1999:974 Tillämpningsföreskrifter för statsbidrag till trossamfund
148.	Handikappanpassningsbidrag till trossamfund	Myndigheten för stöd till trossamfund	3 446	3 446	0	Ap. 17 09 002 001 2021 Lag 1999:932 Förordning 1999:974 Tillämpningsföreskrifter för statsbidrag till trossamfund
149.	Lokalbidrag till trossamfund	Myndigheten för stöd till trossamfund	7 321	7 321	0	Ap. 17 09 002 001 2021 Lag 1999.932 Förordning 1999:974 Tillämpningsföreskrifter för statsbidrag till trossamfund

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
150.	Organisationsbidrag till trossamfund	Myndigheten för stöd till trossamfund	82 079	82 079	0	Ap. 17 09 002 001 2021 Lag 1999:932 Förordning 1999:974 Tillämpningsföreskrifter för statsbidrag till trossamfund
151.	Verksamhetsbidrag till andlig vård inom sjukvården	Myndigheten för stöd till trossamfund	10 266	10 266	0	Ap. 17 09 002 001 2021 Lag 1999:932 Förordning 1999:974 Tillämpningsföreskrifter för statsbidrag till trossamfund
152.	Verksamhetsbidrag till teologisk utbildning	Myndigheten för stöd till trossamfund	800	800	0	Ap. 17 09 002 001 2021 Lag 1999:932 Förordning 1999:974 Tillämpningsföreskrifter för statsbidrag till trossamfund
153.	Statligt stöd till taltidningar	Myndigheten för tillgängliga medier	5 558	5 558	0	Ap. 17 11 005 001 2021 Förordning 2013:9 KRFS 2013:1
154.	Organisationsbidrag till barn- och ungdomsorganisationer	Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor	262 000	262 000	0	Ap. 17 12 002 001 2021 Förordning 2011:65
155.	Projektbidrag till barn- och ungdomsorganisationer	Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor	18 230	18 230	0	Ap. 17 12 002 012 2021 Förordning 2011:65

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
156.	Statligt stöd för verksamhet som förebygger och motverkar diskriminering	Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor	28 000	28 000	0	Ap. 13 02 002 003 2021 Förordning 2002:989
157.	Statsbidrag för insatser som främjar mötesplatser för unga hbtqi-personer	Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor	2 000	2 000	0	Ap. 13 02 002 004 2021 Förordning 2021:227
158.	Statsbidrag för åtgärder som stärker demokratin	Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor	7 750	7 750	0	Ap. 01 06 001 003 2021 Förordning 2020:26
159.	Statsbidrag med anledning av covid-19 till vissa organisationer som bedriver verksamhet som riktar sig till människor i socialt särskilt utsatta situationer	Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor	143 367	143 367	0	Ap. 17 13 005 009 2021 Förordning 2021:134
160.	Statsbidrag till organisationer bildade på etnisk grund	Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor	18 905	18 905	0	Ap. 13 01 001 013 2021 Förordning 2008:63
161.	Statsbidrag till organisationer för homosexuella, bisexuella, transsexuella eller personer med könsöverskridande identitet eller uttryck	Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor	11 298	11 298	0	Ap. 13 02 002 002 2021 Förordning 2008:349
162.	Statsbidrag till verksamheter mot rasism och liknande former av intolerans	Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor	16 962	16 962	0	Ap. 13 02 002 001 2021 Förordning 2008:62
163.	Behörighetsgivande förutbildning (Yrkeshögskolan)	Myndigheten för yrkeshögskolan	7 863	8 263	4 184	Ap. 16 01 019 011 2021 Förordning 2017:13

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
164.	Genomförandebidrag (Yrkeshögskolan)	Myndigheten för yrkeshögskolan	70	900	890	Ap. 16 01 019 011 2021
165.	Korta yrkeshögskoleutbildningar	Myndigheten för yrkeshögskolan	72 150	90 000	134 650	Ap. 16 01 019 011 2021 Lag 2009:128 Förordning 2009:130
166.	Kurs på tom plats (Yrkeshögskolan)	Myndigheten för yrkeshögskolan	2 900	3 700	3 900	Ap. 16 01 019 011 2021
167.	Riktat tillfälligt startbidrag (Yrkeshögskolan)	Myndigheten för yrkeshögskolan	17 080	28 800	23 860	Ap. 16 01 019 011 2021
168.	Statligt stöd för yrkeshögskoleutbildning, inkl. främjande av studerandes inflytande och stöd för utbildningar till trafikflygare	Myndigheten för yrkeshögskolan	2 076 920	3 211 230	7 890 000	Ap. 16 01 019 011 2021 m.fl. Lag 2009:128 Förordning 2009:130
169.	Statsbidrag för utveckling av branschvalidering (Yrkeshögskolan)	Myndigheten för yrkeshögskolan	9 786	9 786	4 970	Ap. 16 01 019 011 2021 Förordning 2020:268
170.	Statsbidrag för viss utbildning som rör tolkning och teckenspråk	Myndigheten för yrkeshögskolan	30 300	44 000	72 000	Ap. 17 14 002 002 2021 Förordning 2012:140
171.	Stöd för konst- och kulturutbildningar och vissa andra utbildningar	Myndigheten för yrkeshögskolan	144 200	144 200	829 240	Ap. 16 01 019 011 2021 Förordning 2013:871
172.	Svenska med yrkesinriktning (Yrkeshögskolan)	Myndigheten för yrkeshögskolan	1 050	1 300	1 910	Ap. 16 01 019 011 2021 Förordning 2009:130

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
173.	Särskilt pedagogiskt stöd (Yrkeshögskolan)	Myndigheten för yrkeshögskolan	16 500	20 800	44 200	Ap. 16 01 019 011 2021 Förordning 2009:130
174.	YH-flex (Yrkeshögskolan)	Myndigheten för yrkeshögskolan	7 430	7 800	15 220	Ap. 16 01 019 011 2021
175.	Bidrag för att öka kunskapen om allemansrätten	Naturvårdsverket	5 332	5 332	0	Ap. 20 01 003 002 2021
176.	Bidrag för rening av avloppsvatten från läkemedelsrester	Naturvårdsverket	0	67 389	43 289	Ap. 20 01 011 001 2021 Förordning 2018:495
177.	Bidrag till dagvattenutredningar	Naturvårdsverket	1 822	7 449	0	Ap. 20 01 011 001 2021
178.	Bidrag till ideella miljöorganisationer	Naturvårdsverket	20 000	20 000	0	Ap. 20 01 002 006 2021
179.	Kadmiumbatterifonden	Naturvårdsverket	0	0	0	Kadmiumbatterifonden Förordning 2008:834
180.	Organisationsbidrag för att främja viltvården	Naturvårdsverket	8 700	8 700	0	Viltvårdsfonden Förordning 2021:12
181.	Statligt stöd för att minska utsläpp av mikroplaster till vattenmiljön	Naturvårdsverket	7 106	77 088	71 905	Ap. 20 01 011 001 2021 Förordning 2018:496
182.	Statligt stöd för installation av laddningspunkter för elfordon	Naturvårdsverket	346 903	348 491	409 666	Ap. 20 01 016 006 2021 Förordning 2019:525
183.	Stöd till lokala klimatinvesteringar (Klimatklivet)	Naturvårdsverket	1 532 712	1 610 180	3 409 263	Ap. 20 01 016 001 2021 Förordning 2015:517

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
184.	Verksamhetsbidrag för att främja viltvården	Naturvårdsverket	0	0	0	Viltvårdsfonden Förordning 2021:12
185.	Projektbidrag för främjande av hemslöjd	Nämnden för hemslöjdsfrågor	3 625	3 951	0	Ap. 17 04 003 002 2021
186.	Statligt stöd till politiska partier	Partibidragsnämnden	167 955	167 955	1 245	Ap. 01 06 005 001 2021 Lag 1972:625
187.	Statligt stöd till riksdagspartiernas kvinnoorganisationer	Partibidragsnämnden	15 000	15 000	0	Ap. 17 13 004 001 2021 Lag 2010:473
188.	Fonden för inre säkerhet 2014–2020	Polismyndigheten	3 759	94 721	166 147	Ap. 04 01 018 001 2020 Förordning 2016:10 PMFS 2016:2
189.	Stöd till verksamhet för avhoppare	Polismyndigheten	3 000	15 000	0	Ap. 04 01 001 001 2021
190.	Statligt stöd för driftsäkra och robusta elektroniska kommunikationer	Post- och telestyrelsen	177 925	180 179	231 512	Ap. 22 02 005 001 2021 Förordning 2018:1300
191.	Statligt stöd för utbyggnad av bredbandsinfrastruktur	Post- och telestyrelsen	1 366 850	1 531 998	0	Ap. 22 02 005 006 2021 m.fl. Förordning 2020:266
192.	Utvecklingsprojekt och innovationstävlingar	Post- och telestyrelsen	11 088	12 487	5 612	Ap. 22 02 002 001 2021

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
193.	Regeringens bidrag till föreningar, stiftelser eller internationella organisationer med flera (avser endast ansökningar utredningen identifierat i diariet)	Regeringen	247 000	247 000	0	
194.	Bidrag till kulturarvsarbete, inklusive arbetslivsmuseer samt bevarandet av historiska transportmedel	Riksantikvarieämbetet	17 000	17 000	0	Ap. 17 07 002 002 2021 m.fl. Förordning 2017:628
195.	Bidrag till lönekostnader inom verksamheten kulturarvs-it	Riksantikvarieämbetet	10 730	10 730	0	Ap. 17 07 001 002 2021 Förordning 2003:248
196.	Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet	Riksantikvarieämbetet	1 310	20 544	0	Ap. 17 01 004 010 2021
197.	Statliga utställningsgarantier vid tillfälliga utställningar	Riksantikvarieämbetet	0	0	0	Garanti / Ap. 17 08 005 003 2021 Förordning 1998:200
198.	Statsbidrag till ideella organisationer inom kulturmiljöområdet	Riksantikvarieämbetet	4 750	4 750	0	Ap. 17 07 001 001 2021 Förordning 2014:108
199.	Stöd till enskilda arkiv	Riksarkivet	10 292	10 292	0	Ap. 17 06 001 001 2021 m.fl. Förordning 1996:1598 och 2007:1368
200.	Statligt stöd till forskning och utveckling inom rymdområdet	Rymdstyrelsen	171 342	1 129 812	2 599 526	Ap. 16 03 004 001 2021 Förordning 2020:1015

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
201.	Europeiska socialfonden 2012–2020, inklusive Fead, sysselsättningsinitiativet för unga som Easi	Rådet för Europeiska socialfonden	289 716	1 145 615	3 129 784	Ap. 14 01 006 001 2020 m.fl. Förordning 2014:1374 TVFS 2016:1
202.	Bidrag ur Samefonden	Samefonden	1 750	11 997	0	Samefonden Ap. 01 03 001 003 2021 Förordning 1993:384
203.	Bidrag till de organisationer som företräder samer vid ett tillfälle under 2021	Sametinget	830	830	0	Ap. 01 07 001 013 2021
204.	Ersättning för föryngring, regelbunden eller tillfällig förekomst av rovdjur	Sametinget	49 329	49 329	0	Ap. 23 01 022 002 2021 Förordning 2001:724
205.	Ersättning för vissa merkostnader och förluster med anledning av Tjernobylolyckan	Sametinget	2 181	2 181	0	Ap. 23 01 022 002 2021 Förordning 1994:246
206.	Katastrofskadeskydd till samebyar	Sametinget	10 646	10 646	0	Ap. 23 01 022 002 2021 Förordning 1993:384
207.	Pristillägg på renkött	Sametinget	14 369	14 369	0	Ap. 23 01 022 002 2021 Förordning 1986:255
208.	Projektstöd till samisk kultur och idrott	Sametinget	2 609	2 609	0	Ap. 17 01 002 005 2021

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
209.	Statsbidrag vid vissa studier i samiska	Sametinget	710	710	16	Ap. 17 01 002 005 2021 Förordning 2007:1347
210.	Stöd till främjande av rennäringen	Sametinget	7 353	7 353	0	Ap. 23 01 022 002 2021 Förordning 1993:384
211.	Verksamhetsbidrag som främjar den samiska kulturen	Sametinget	14 797	14 797	0	Ap. 17 01 002 005 2021
212.	Återstartsbidrag till samisk kultur och idrott	Sametinget	9 745	9 745	0	Ap. 17 01 002 005 2021
213.	Folkbildningsanslag RF–SISU distrikt	SISU Idrottsutbildarna	120 000	120 000	0	Ap. 17 14 001 004 2021 Förordning 2015:218
214.	Bidrag till regionala utvecklingsbolag	Skatteverket	i.u.	i.u.	0	Skatteutgift B.16 2021 Lag 1999:1229
215.	El som inte beskattas	Skatteverket	i.u.	i.u.	0	Skatteutgift F.10 2021 Lag 1994:1776
216.	Energiskattebefrielse för biodrivmedel utanför reduktionsplikten	Skatteverket	1 620 000	1 620 000	0	Skatteutgift F.4 2021 Lag 1994:1776
217.	Energiskattebefrielse för bränsleförbrukning vid bandrift	Skatteverket	15 000	30 000	0	Skatteutgift F.6 2021 Lag 1994:1776
218.	Energiskattebefrielse för elförbrukning vid bandrift	Skatteverket	57 000	1 140 000	0	Skatteutgift F.5 2021 Lag 1994:1776
219.	Energiskattebefrielse för naturgas och gasol som drivmedel	Skatteverket	154 800	180 000	0	Skatteutgift F.3 2021 Lag 1994:1776

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
220.	Energiskattebefrielse på bränsle för inrikes luftfart	Skatteverket	430 000	430 000	0	Skatteutgift F.8 2021 Lag 1994:1776
221.	Energiskattebefrielse på bränsle för inrikes sjöfart	Skatteverket	570 000	570 000	0	Skatteutgift F.7 2021 Lag 1994:1776
222.	Energiskattebefrielse för biobränsle m.m. för uppvärmning	Skatteverket	3 780 000	3 780 000	0	Skatteutgift F.9 2021 Lag 1994:1776
223.	Koldioxidskattebefrielse på bränsle för inrikes sjöfart	Skatteverket	420 000	420 000	0	Skatteutgift F.20 2021 Lag 1994:1776
224.	Koldioxidskattebefrielse på bränsle vid bandrift	Skatteverket	10 000	20 000	0	Skatteutgift F.19 2021 Lag 1994:1776
225.	Nedsatt energiskatt för leveranser av värme och kyla till industrin m.m.	Skatteverket	10 000	10 000	0	Skatteutgift F.11 2021 Lag 1994:1776
226.	Nedsatt energiskatt på el i datorhallar	Skatteverket	320 000	320 000	0	Skatteutgift F.15 2021 Lag 1994:1776
227.	Nedsatt energiskatt på el i vissa kommuner	Skatteverket	214 000	740 000	0	Skatteutgift F.17 2021 Lag 1994:1776
228.	Nedsatt energiskatt på el inom industrin	Skatteverket	14 150 000	14 150 000	0	Skatteutgift F.14 2021 Lag 1994:1776
229.	Nedsatt energiskatt på el inom jord-, skogs- och vattenbruksnäringarna	Skatteverket	560 000	560 000	0	Skatteutgift F.16 2021 Lag 1994:1776
230.	Nedsatt energiskatt på uppvärmningsbränslen inom industrin	Skatteverket	460 000	460 000	0	Skatteutgift F.12 2021 Lag 1994:1776

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
231.	Nedsatt energiskatt på uppvärmningsbränslen inom jord-, skogs- och vattenbruksnäringarna	Skatteverket	20 000	20 000	0	Skatteutgift F.13 2021 Lag 1994:1776
232.	Nedsatt koldioxidskatt för diesel till arbetsmaskiner och fartyg inom jord-, skogs- och vattenbruksnäringarna	Skatteverket	870 000	870 000	0	Skatteutgift F.18 2021 Lag 1994:1776
233.	Nedsättning av arbetsgivaravgifter för den först anställda (Växa-stöd)	Skatteverket	171 983	171 983	0	Skatteutgift D.6 2021 Lag 2016:1053
234.	Nedsättning av arbetsgivaravgifter för personer som arbetar med forskning eller utveckling	Skatteverket	2 070 795	2 070 795	0	Skatteutgift D.5 2021 Lag 2000:980
235.	Omställningsstöd	Skatteverket	9 931 850	9 931 850	0	Ap. 24 01 024 001 2021 m.fl. Lag 2020:548 Förordning 2020:552, 2020:838, 2021:126 och 2021:194
236.	Regional nedsättning av arbetsgivaravgifter	Skatteverket	588 504	589 219	0	Skatteutgift D.3 2021 Lag 2001:1170
237.	Regional nedsättning av egenavgifter	Skatteverket	63 730	63 730	0	Skatteutgift D.1 2021 Lag 2001:1170
238.	Skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el	Skatteverket	106 235	245 147	0	Skatteutgift G.6 2021 Lag 1999:1229

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
239.	Statligt stöd för vissa planerade evenemang som inte kunnat genomföras med anledning av begränsningar som beslutats för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19 (Evenemangsstöd)	Skatteverket	69 402	69 402	0	Ap. 24 01 028 001 2021 Förordning 2021:816
240.	Stöd för ädellövskogsbruk	Skogsstyrelsen	18 851	19 563	19 524	Ap. 23 01 002 001 2021 Förordning 2010:1879
241.	Stöd till miljöåtgärder i skogen (Landsbygdsprogrammet 2014–2022)	Skogsstyrelsen	24 993	26 418	39 849	Ap. 23 01 017 001 2020 m.fl. Förordning 2015:406
242.	Stöd till natur- och kulturmiljövårdsåtgärder i skogen (Nokås)	Skogsstyrelsen	5 461	5 736	8 386	Ap. 23 01 002 001 2021 Förordning 2010:1879
243.	Statligt stöd för att säkerställa tillgång till ambulansflygtransporter under utbrott av sjukdomen covid-19	Socialstyrelsen	8 060	8 060	0	Ap. 09 01 006 053 2021 Förordning 2021:198
244.	Statsbidrag för brottsofferverksamhet riktad till hbtq-personer som utsatts för våld i en nära relation inklusive hedersrelaterat våld och förtryck	Socialstyrelsen	1 993	1 993	0	Ap. 13 03 001 008 2021
245.	Statsbidrag för insatser som bidrar till att motverka ofrivillig ensamhet bland äldre personer	Socialstyrelsen	16 403	16 403	0	Ap. 17 13 005 003 2021 Förordning 2019:474

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
246.	Statsbidrag för viss verksamhet på funktionshindersområdet	Socialstyrelsen	18 146	18 146	0	Ap. 09 04 002 003 2021 Förordning 2012:316
247.	Statsbidrag till handikapporganisationer	Socialstyrelsen	188 742	188 742	0	Ap. 09 03 002 001 2021 Förordning 2000:7
248.	Statsbidrag till informatörsverksamhet som rör psykisk ohälsa och psykiska funktionsnedsättningar	Socialstyrelsen	21 266	21 266	0	Ap. 09 01 008 001 2021 Förordning 2015:553
249.	Statsbidrag till kvinno- och tjejjourer	Socialstyrelsen	95 674	95 674	0	Ap. 13 03 001 008 2021 Förordning 2015:454
250.	Statsbidrag till organisationer som bidrar till en mer patientcentrerad vård för patientgruppen personer med sällsynta diagnoser	Socialstyrelsen	2 500	2 500	0	Ap. 09 01 006 003 2021 Uppdrag 2 i regleringsbrev 2021
251.	Statsbidrag till organisationer som stödjer dem som vårdar och hjälper någon närstående	Socialstyrelsen	10 807	10 807	0	Ap. 09 04 005 006 2021 Förordning 2011:1151
252.	Statsbidrag till pensionärsorganisationer	Socialstyrelsen	28 000	28 000	0	Ap. 09 04 005 003 2021 Förordning 2003:752
253.	Statsbidrag till vissa ideella organisationer med anledning av utbrottet av covid-19	Socialstyrelsen	202 397	202 397	0	Ap. 13 03 001 008 2021 m.fl. Förordning 2021:133

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
254.	Statsbidrag till vissa juridiska personer som tillhandahåller meningsfull sysselsättning till personer med psykisk funktionsnedsättning	Socialstyrelsen	49 497	49 497	0	Ap. 09 01 008 001 2021 Förordning 2009:955
255.	Statsbidrag till vissa organisationer inom det sociala området	Socialstyrelsen	94 730	94 730	0	Ap. 09 01 006 002 2021 m.fl. Förordning 2011:1062
256.	Utvecklingsmedel för arbete mot våld i nära relationer till ideella föreningar och stiftelser	Socialstyrelsen	3 900	3 900	0	Ap. 09 04 007 008 2021 m.fl. Regeringsuppdrag S2020/01591
257.	Bidrag till utvecklingsprojekt vid folkhögskolor	Specialpedagogiska skolmyndigheten	893	1 249	0	Ap. 17 14 004 001 2021
258.	Produktionsstöd till läromedelsproducenter	Specialpedagogiska skolmyndigheten	20 200	20 200	0	Ap. 16 01 003 001 2021 Förordning 1991:978
259.	Statligt stöd till särskild utbildning i gymnasieskolan för omvårdnadsinsatser	Specialpedagogiska skolmyndigheten	22 258	60 257	31 783	Ap. 16 01 006 001 2021 Lag 2010:800 Förordning 2010:2039 SKOLFS 2009:24 och SKOLFS 2020:196
260.	Statsbidrag för särskilt utbildningsstöd	Specialpedagogiska skolmyndigheten	132 621	190 398	0	Ap. 17 14 004 001 2021 Förordning 2011:1163
261.	Statsbidrag för teckenspråksutbildning för vissa föräldrar	Specialpedagogiska skolmyndigheten	12 343	12 402	0	Ap. 15 01 005 004 2021 Förordning 1997:1158

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
262.	Statsbidrag för teknisk anpassning av studiematerial för synskadade och dövblinda inom folkbildningen	Specialpedagogiska skolmyndigheten	3 075	3 075	0	Ap. 17 14 004 001 2021
263.	Stöd till utbildning för ungdomar med svår synnedsättning	Specialpedagogiska skolmyndigheten	2 300	2 300	0	Ap. 16 01 014 001 2021
264.	Utvecklingsprojekt för barn och elever med funktionsnedsättning	Specialpedagogiska skolmyndigheten	7 035	79 949	0	Ap. 16 01 014 001 2021
265.	Batterifondsprogrammet	Statens energimyndighet	19 000	19 000	54 300	Batterifondsprogrammet
266.	Bidrag till utveckling och användning av flytande biogas	Statens energimyndighet	26 511	26 800	Ingår i Stöd för forskning och innovation inom elektromob.	Ap. 24 01 005 003 2021 Förordning 2018:1545
267.	Elbusspremie (utestående åtaganden avser även Statligt stöd till vissa miljöfordon)	Statens energimyndighet	76 914	76 914	139 000	Ap. 20 01 017 001 2021 Förordning 2016:836
268.	Fossilfritt flyg 2045	Statens energimyndighet	47 465	47 465	Ingår i Statligt stöd till forskning och utveckling samt innovation inom energiområdet	Ap. 21 01 004 011 2021 Uppdrag att främja hållbara biobränslen för flyg 2018-04-26 (dnr N2018/02705/FÖF)

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
269.	Insatser för förnybar elproduktion	Statens energimyndighet	4 135	24 000	21 000	Ap. 21 01 003 001 2021 Förordning 2008:761
270.	Statligt stöd till forskning och utveckling samt innovation inom energiområdet (utestående åtaganden avser även Fossilflytt flyg 2045)	Statens energimyndighet	366 695	1 437 000	1 994 000	Ap. 21 01 004 011 2021 Förordning 2008:761
271.	Statligt stöd till vissa miljöfordon	Statens energimyndighet	15 459	15 459	Ingår i Elbuss-premie	Ap. 20 01 017 001 2021 Förordning 2020:750
272.	Statligt stöd till åtgärder som bidrar till industrins klimatomställning (Industriklivet)	Statens energimyndighet	230 179	266 000	1 008 000	Ap. 20 01 019 001 2021 m.fl. Förordning 2017:1319
273.	Stöd för forskning och innovation inom elektromobilitet	Statens energimyndighet	59 500	59 500	417 000	Ap. 24 01 005 003 2021 Uppdrag att stödja forskning och innovation inom elektromobilitet (dnr N2018/04124/IFK) samt Uppdrag att inrätta innovations-kluster för etanol och transport-effektiva elektrifierade urbana godstransporter 2018-04-26 (dnr N2018/02706/FÖF)

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
274.	Stödja utveckling av battericeller och utbyggnad av ett elektrifierings-campus för batteriforskning i Västerås	Statens energimyndighet	218 000	218 000	Ingår i Stöd för forskning och innovation inom elektro-mobilitet	Ap. 24 01 005 003 2021
275.	Bidrag till försvarshistoriska musei-verksamheter	Statens försvarshistoriska museer och Statens maritima och trans-porthistoriska museer	24 669	29 760	0	Ap. 17 08 001 009 2021 m.fl. Förordning 2013:1007
276.	Bidrag till nya och pågående för-söks- och utvecklingsprojekt	Statens jordbruksverk	3 358	8 073	0	Ap. 23 01 019 001 2021
277.	Ersättning enligt växtskyddslagen	Statens jordbruksverk	105	105	0	Ap. 23 01 009 001 2021 m.fl. Lag 1972:318 Förordning 2006:817
278.	Ersättning enligt zoonoslagen	Statens jordbruksverk	82 766	82 766	0	Ap. 23 01 006 001 2021 Lag 1999:658 Förordning 1999:660
279.	Ersättning för extra djuromsorg för får (Landsbygdsprogrammet 2014–2022)	Statens jordbruksverk	42 488	42 562	0	Ap. 23 01 017 001 2020 m.fl. Förordning 2015:406
280.	Ersättning för extra djuromsorg för suggor (Landsbygdsprogrammet 2014–2022)	Statens jordbruksverk	107 940	108 298	0	Ap. 23 01 017 001 2020 m.fl. Förordning 2015:406

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
281.	Ersättning för utökad klövhälsovård för mjölkkor (Landsbygdsprogrammet 2014–2022)	Statens jordbruksverk	46 764	47 005	0	Ap. 23 01 017 001 2020 m.fl. Förordning 2015:406
282.	Ersättning till djurägare vid ehec	Statens jordbruksverk	0	1 000	0	Ap. 23 01 006 001 2021 m.fl.
283.	Ersättning till minkföretag efter Jordbruksverkets beslut om förbud mot parning	Statens jordbruksverk	60 000	60 000	0	Ap. 23 01 006 001 2021
284.	Ersättning vid förintande av bisamhällen i bigårdar	Statens jordbruksverk	0	0	0	Ap. 23 01 006 001 2021 Förordning 1974:212
285.	Ersättningar till djurägare vid utbrott av epizootier	Statens jordbruksverk	180 333	180 333	0	Ap. 23 01 006 001 2021 Lag 1999:657 Förordning 2006:815
286.	Förgröningsstöd (Europeiska garantifonden för jordbruket 2014–2023)	Statens jordbruksverk	2 167 656	2 175 470	0	Ap. 23 01 010 001 2020 Förordning 2014:1101
287.	Gårdsstöd (Europeiska garantifonden för jordbruket 2014–2023)	Statens jordbruksverk	3 835 323	3 849 178	0	Ap. 23 01 010 001 2020 Förordning 2014:1101
288.	Kontroll och tillsyn – stöd till privata aktörer (Havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020)	Statens jordbruksverk	11 710	11 710	7 608	Ap. 23 01 012 001 2020 m.fl. Förordning 1994:1716

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
289.	Miljöersättning för hotade husdjursraser (Landsbygdsprogrammet 2014–2022)	Statens jordbruksverk	7 438	7 470	Ingår i Miljöersättning för betesmarker och slåtteräng.	Ap. 23 01 017 001 2020 m.fl. Förordning 2015:406
290.	Nötkreatursstöd (Europeiska garantifonden för jordbruket 2014–2023)	Statens jordbruksverk	949 896	953 041	0	Ap. 23 01 010 001 2020 Förordning 2014:1101
291.	Projektbidrag med syfte att förbättra smittskydd och djurhälsa	Statens jordbruksverk	41 826	42 428	0	Ap. 23 01 006 002 2021 m.fl.
292.	Skolmjölksstöd (Europeiska garantifonden för jordbruket 2014–2023)	Statens jordbruksverk	3 375	93 102	0	Ap. 23 01 011 001 2020
293.	Statligt stöd till produktion av biogas som ska användas som biodrivmedel	Statens jordbruksverk	192 510	200 000	0	Ap. 23 01 019 005 2021 Förordning 2018:1501
294.	Statsbidrag till företag som utför funktionstest av lantbrukssprutor	Statens jordbruksverk	132	132	0	Ap. 23 01 019 002 2021 Förordning 1987:1179
295.	Stöd för att bilda innovationsgrupper och innovationsprojekt (Landsbygdsprogrammet 2014–2022)	Statens jordbruksverk	73 117	76 004	219 987	Ap. 23 01 017 001 2020 m.fl. Förordning 2015:406

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
296.	Stöd för att främja produktion, konsumtion och export av ekologiska livsmedel	Statens jordbruksverk	16 383	23 766	29 500	Ap. 23 01 015 001 2021 Uppdrag att, inom ramen för livsmedelsstrategin, vidta åtgärder för främjande av produktion, konsumtion och export av ekologiska livsmedel (N2018/02711/JM)
297.	Stöd för att samla in förlorade fiskeredskap och marint skräp (Havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020)	Statens jordbruksverk	610	610	3 001	Ap. 23 01 012 001 2020 m.fl. Förordning 1994:1716
298.	Stöd för att öka kunskapen om havsmiljön (Havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020)	Statens jordbruksverk	0	634	17 980	Ap. 23 01 012 001 2020 m.fl. Förordning 1994:1716
299.	Stöd för bevarandeprojekt för att återställa akvatisk mångfald (Havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020)	Statens jordbruksverk	1 957	5 969	20 299	Ap. 23 01 012 001 2020 m.fl. Förordning 1994:1716
300.	Stöd för bevarandeprojekt för skyddade områden (Havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020)	Statens jordbruksverk	0	2 511	19 411	Ap. 23 01 012 001 2020 m.fl. Förordning 1994:1716
301.	Stöd för djurs hälsa och välbefinnande (Havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020)	Statens jordbruksverk	0	2 013	3 770	Ap. 23 01 012 001 2020 m.fl. Förordning 1994:1716

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
302.	Stöd för främjande av vildsvinskött	Statens jordbruksverk	0	2 000	0	Ap. 23 01 015 001 2021 Uppdrag till Statens jordbruksverk att genomföra åtgärder under 2020–2025 inom ramen för livsmedelsstrategin (N2019/03241/JL)
303.	Stöd för get- och smågrisproduktion, potatis-, bär- och grönsaksodling (Nationellt stöd)	Statens jordbruksverk	10 109	10 112	0	Ap. 23 01 017 004 2021 Förordning 1996:93
304.	Stöd för innovationsprojekt inom vattenbruk (Havs- och fiskeri-programmet 2014–2020)	Statens jordbruksverk	1 516	6 446	20 819	Ap. 23 01 012 001 2020 m.fl. Förordning 1994:1716
305.	Stöd för investeringar inom fiske (Havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020)	Statens jordbruksverk	1 042	1 042	673	Ap. 23 01 012 001 2020 m.fl. Förordning 1994:1716
306.	Stöd för kompetensutveckling och informationsinsatser inom fiske (Havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020)	Statens jordbruksverk	183	3 520	6 355	Ap. 23 01 012 001 2020 m.fl. Förordning 1994:1716
307.	Stöd för kompetensutveckling och informationsinsatser inom vatten-bruk (Havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020)	Statens jordbruksverk	555	1 391	5 911	Ap. 23 01 012 001 2020 m.fl. Förordning 1994:1716

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
308.	Stöd för miljöinvesteringar i vattenbruk (Havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020)	Statens jordbruksverk	3 757	3 757	13 131	Ap. 23 01 012 001 2020 m.fl. Förordning 1994:1716
309.	Stöd för mjölkproduktion (Nationellt stöd)	Statens jordbruksverk	368 416	369 926	0	Ap. 23 01 017 004 2021 Förordning 1996:93
310.	Stöd för nya tekniska lösningar inom fiske (Havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020)	Statens jordbruksverk	1 078	1 380	23 416	Ap. 23 01 012 001 2020 m.fl. Förordning 1994:1716
311.	Stöd för partnerskap mellan forskare och fiskare (Havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020)	Statens jordbruksverk	0	2 515	1 961	Ap. 23 01 012 001 2020 m.fl. Förordning 1994:1716
312.	Stöd för produktions– och saluföringsplaner (Havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020)	Statens jordbruksverk	174	174	258	Ap. 23 01 012 001 2020 m.fl. Förordning 1994:1716
313.	Stöd för projekt och samarbeten inom lokalt ledd utveckling (Havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020, Landsbygdsprogrammet 2014–2022, Regionala utvecklingsfonden 2014–2020 och Socialfonden 2014–2020)	Statens jordbruksverk	267 346	312 310	486 180	Ap. 23 01 017 003 2020 m.fl. Förordning 2015:407
314.	Stöd för skydd av havsmiljön (Havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020)	Statens jordbruksverk	0	876	12 368	Ap. 23 01 012 001 2020 m.fl. Förordning 1994:1716

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
315.	Stöd för slaktsvinsproduktion (Nationellt stöd)	Statens jordbruksverk	16 633	16 647	0	Ap. 23 01 017 004 2021 Förordning 1996:93
316.	Stöd för system för tilldelning av fiskemöjligheter (Havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020)	Statens jordbruksverk	0	1 856	0	Ap. 23 01 012 001 2020 m.fl. Förordning 1994:1716
317.	Stöd för transport av mjölk (Nationellt stöd)	Statens jordbruksverk	13 675	13 675	0	Ap. 23 01 017 004 2021 Förordning 1996:93
318.	Stöd för utveckling av produkter och processer inom fiske (Havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020)	Statens jordbruksverk	3 434	3 434	3 248	Ap. 23 01 012 001 2020 m.fl. Förordning 1994:1716
319.	Stöd för äggproduktion (Nationellt stöd)	Statens jordbruksverk	1 397	1 397	0	Ap. 23 01 017 004 2021 Förordning 1996:93
320.	Stöd till biodlingssektorn (Honungsprogrammet 2020–2022)	Statens jordbruksverk	4 049	6 546	6 956	Ap. 23 01 017 002 2020 m.fl. Förordning 2011:926
321.	Stöd till företag med avlägset belägen djurhållning för vissa veterinärkostnader	Statens jordbruksverk	6 551	6 551	0	Ap. 23 01 004 001 2021 Förordning 2009:1396
322.	Stöd till lantrasföreningar (Landsbygdsprogrammet 2014–2022)	Statens jordbruksverk	5 188	5 188	8 789	Ap. 23 01 017 001 2020 m.fl. Förordning 2015:406
323.	Stöd till privat lagring (Europeiska garantifonden för jordbruket 2014–2023)	Statens jordbruksverk	734	734	0	Ap. 23 01 011 001 2020

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
324.	Stöd till producentorganisationer inom frukt och grönt (Europeiska garantifonden för jordbruket 2014–2023)	Statens jordbruksverk	48 960	48 960	56 353	Ap. 23 01 011 001 2020
325.	Stöd till produktion av biogas (Gödselgasstöd)	Statens jordbruksverk	29 729	30 249	0	Ap. 23 01 019 004 2021 Förordning 2014:1528
326.	Stöd till saluföringsåtgärder (Havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020)	Statens jordbruksverk	2 505	2 505	3 934	Ap. 23 01 012 001 2020 m.fl. Förordning 1994:1716
327.	Stöd till unga jordbrukare (Europeiska garantifonden för jordbruket 2014–2023)	Statens jordbruksverk	123 612	123 612	0	Ap. 23 01 010 001 2020 Förordning 2014:1101
328.	Stöd till utveckling av bevarandeåtgärder och regionalt samarbete (Havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020)	Statens jordbruksverk	624	2 835	3 485	Ap. 23 01 012 001 2020 m.fl. Förordning 1994:1716
329.	Stöd vid tillfälligt upphörande av fiskeverksamhet som en följd av spridningen av sjukdomen covid-19 (Havs– och fiskeriprogrammet 2014–2020)	Statens jordbruksverk	5 030	5 030	0	Ap. 23 01 012 001 2020 m.fl. Förordning 2020:720
330.	Transport av självdöda och nödslaktade djur (Nationellt stöd)	Statens jordbruksverk	2 384	2 384	0	Ap. 23 01 017 004 2021 Förordning 1996:93

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
331.	Bidrag till arrangörer inom Dansnät Sverige	Statens kulturråd	679	2 608	0	Ap. 17 02 002 001 2021 Förordning 2012:516
332.	Bidrag till centrala amatörkultur-organisationer	Statens kulturråd	10 970	10 970	0	Ap. 17 01 002 001 2021 Förordning 2012:517
333.	Bidrag till centrumbildningar	Statens kulturråd	46 681	46 681	0	Ap. 17 01 002 001 2021 Förordning 2012:517
334.	Bidrag till daglig träning för dansare	Statens kulturråd	3 455	3 485	0	Ap. 17 02 002 001 2021 Förordning 2012:516
335.	Bidrag till konstnärliga produktions-platser	Statens kulturråd	1 886	1 886	0	Ap. 17 04 004 001 2021 Förordning 2020:337
336.	Bidrag till litteraturprojekt i utlandet	Statens kulturråd	1 684	2 358	0	Ap. 17 03 001 001 2021 Förordning 2007:1435
337.	Bidrag till lokalhållande organisa-tioner	Statens kulturråd	11 287	11 287	0	Ap. 17 01 002 001 2021 Förordning 2012:517
338.	Bidrag till musikutgivning (fonogram)	Statens kulturråd	11 475	11 475	0	Ap. 17 02 002 001 2021 Förordning 2012:516
339.	Bidrag till samverkan med kompo-nister	Statens kulturråd	6 426	6 500	0	Ap. 17 02 002 001 2021 Förordning 2012:516
340.	Bidrag till skådebaneverksamhet	Statens kulturråd	2 396	2 396	0	Ap. 17 01 002 001 2021 Förordning 2012:517
341.	Bidrag till vissa aktörer av kultur-politiskt intresse	Statens kulturråd	20 500	20 500	0	Ap. 17 02 002 001 2021 Förordning 2012:516

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
342.	Bidrag till översättare av svensk litteratur (Översättningsstöd)	Statens kulturråd	5 294	5 294	0	Ap. 17 03 001 001 2021 Förordning 2007:1435
343.	Litteraturstöd	Statens kulturråd	52 843	52 913	0	Ap. 17 03 001 001 2021 Förordning 2010:1058
344.	Produktionsstöd till kulturtidskrifter	Statens kulturråd	27 752	27 752	0	Ap. 17 03 001 001 2021 Förordning 2010:1058
345.	Program för konstnärlig frihet	Statens kulturråd	35 700	35 700	0	Ap. 17 01 002 001 2021
346.	Projekt- och verksamhetsbidrag nationella minoriteters kultur	Statens kulturråd	12 188	12 188	0	Ap. 17 01 002 001 2021 Förordning 2012:517
347.	Projekt-, turné- och verksamhets-bidrag till fria dansaktörer	Statens kulturråd	51 444	51 444	0	Ap. 17 02 002 001 2021 Förordning 2012:516
348.	Projektbidrag till bild- och formkonst	Statens kulturråd	9 156	9 156	0	Ap. 17 04 004 001 2021 Förordning 2020:337
349.	Projektbidrag till fria musikaktörer	Statens kulturråd	14 885	14 885	0	Ap. 17 02 002 001 2021 Förordning 2012:516
350.	Projektbidrag till fria teateraktörer	Statens kulturråd	64 958	64 958	0	Ap. 17 02 002 001 2021 Förordning 2012:516
351.	Projektbidrag till fristadsprogram-met	Statens kulturråd	64	1 024	0	Ap. 17 01 002 001 2021 Förordning 2010:1058 och 2012:517
352.	Projektbidrag till internationella nät-verk	Statens kulturråd	1 120	1 120	0	Ap. 17 01 002 001 2021 Förordning 2012:517

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
353.	Projektbidrag till musikarrangörer	Statens kulturråd	7 704	7 704	0	Ap. 17 02 002 001 2021 Förordning 2012:516
354.	Projektbidrag till utsända kulturråd	Statens kulturråd	1 171	2 439	0	Ap. 17 01 002 001 2021 Förordning 2012:517
355.	Skapande skola	Statens kulturråd	27 942	191 749	0	Ap. 17 01 003 001 2021 Förordning 2007:1436
356.	Spridningsbidrag för kulturtid-skrifter	Statens kulturråd	0	0	0	Ap. 17 03 001 001 2021 Förordning 2010:1058
357.	Statligt stöd för kulturevenemang som har ställts in eller skjutits upp med anledning av spridningen av sjukdomen covid-19	Statens kulturråd	299 974	299 974	0	Ap. 17 10 001 001 2021 m.fl. Förordning 2020:246
358.	Stöd till läs- och litteraturfrämjande insatser	Statens kulturråd	15 622	21 145	0	Ap. 17 03 001 001 2021 Förordning 2010:1058
359.	Stöd till planerad utgivning av litteratur	Statens kulturråd	2 663	2 663	0	Ap. 17 03 001 001 2021 Förordning 2010:1058
360.	Särskilda behov i kulturlivet	Statens kulturråd	1 864 571	1 864 571	0	Ap. 17 01 002 001 2021 Förordning 2012:517
361.	Tillfällig förstärkning till kultur-samverkan	Statens kulturråd	6 731	217 930	0	Ap. 17 01 002 001 2021
362.	Turnébidrag till fria musikaktörer	Statens kulturråd	870	870	0	Ap. 17 02 002 001 2021 Förordning 2012:516

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
363.	Utvecklingsbidrag till regional kulturverksamhet	Statens kulturråd	14 623	31 916	0	Ap. 17 01 006 001 2021 Förordning 1996:1598
364.	Verksamhetsbidrag för internationell och interkulturell kulturverksamhet	Statens kulturråd	7 800	7 800	0	Ap. 17 01 002 001 2021 Förordning 2012:517
365.	Verksamhetsbidrag till bild- och formkonst	Statens kulturråd	14 500	14 500	0	Ap. 17 04 004 001 2021 Förordning 2020:337
366.	Verksamhetsbidrag till fria musikaktörer	Statens kulturråd	0	15 000	0	Ap. 17 02 002 001 2021 Förordning 2012:516
367.	Verksamhetsbidrag till konsthantverksgrupper	Statens kulturråd	2 573	2 573	0	Ap. 17 04 004 001 2021 Förordning 2020:337
368.	Verksamhetsbidrag till musikarrangörer	Statens kulturråd	34 786	34 786	0	Ap. 17 02 002 001 2021 Förordning 2012:516
369.	Verksamhetsbidrag till regional kulturverksamhet i Region Stockholm	Statens kulturråd	30 262	102 018	0	Ap. 17 01 006 001 2021 Förordning 1996:1598
370.	Verksamhetsbidrag till utställningsarrangörer inom bildkonst, form och konsthantverk	Statens kulturråd	14 000	14 000	0	Ap. 17 04 004 001 2021 Förordning 2020:337
371.	Bidrag till historiskt värdefulla fartyg	Statens maritima och transporthistoriska museer	1 380	1 380	0	Avgiftsfinansiering inom UO 22 Förordning 2011:1565
372.	Statsbidrag till musiklivet	Statens musikverk	24 735	24 735	0	Ap. 17 02 003 001 2021 Förordning 2010:1921

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
373.	Mindre barngrupper i förskolan	Statens skolverk	238 933	1 226 123	0	Ap. 16 01 007 003 2021 Förordning 2015:404
374.	Statsbidrag för anställning av lärarassistenter	Statens skolverk	60 284	433 088	500 000	Ap. 16 01 005 003 2021 Förordning 2019:551
375.	Statsbidrag för behörighetsgivande utbildning för lärare i yrkesämnen	Statens skolverk	15 287	59 989	0	Ap. 16 01 010 001 2021 Förordning 2013:60
376.	Statsbidrag för elev- och föräldraorganisationer	Statens skolverk	8 150	8 150	0	Ap. 16 01 005 004 2021 Förordning 1998:1636
377.	Statsbidrag för elever från nordiska länder	Statens skolverk	18 802	38 100	0	Ap. 16 01 008 002 2021 Förordning 2010:2039 och 2011:1108
378.	Statsbidrag för entreprenörskap till organisationer	Statens skolverk	6 000	6 000	0	Ap. 16 01 005 004 2021 Förordning 2011:192
379.	Statsbidrag för fortbildning av förskollärare	Statens skolverk	260	4 776	11 812	Ap. 16 01 010 001 2021 Förordning 2021:151
380.	Statsbidrag för fortbildning av lärare (Lärarlyftet) (exklusive utgifter för köp av utbildning vid lärosäten)	Statens skolverk	2 868	17 822	106 713	Ap. 16 01 010 001 2021 Förordning 2007:222

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
381.	Statsbidrag för fortbildning av lärare när det gäller svenska som andraspråk och kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (exklusive utgifter för köp av utbildning vid lärosäten)	Statens skolverk	1 267	13 728	46 091	Ap. 16 01 010 001 2021 Förordning 2016:709
382.	Statsbidrag för fortbildning när det gäller specialpedagogiska insatser (exklusive utgifter för köp av utbildning vid lärosäten)	Statens skolverk	15 691	164 803	127 837	Ap. 16 01 010 001 2021 Förordning 2016:400
383.	Statsbidrag för främjande av forskning och utvecklingsarbete i skolväsendet	Statens skolverk	56	2 704	3 788	Ap. 16 01 010 001 2021 Förordning 2021:237
384.	Statsbidrag för försöksverksamhet med branschskolor	Statens skolverk	638	7 976	3 780	Ap. 16 01 005 003 2021 Förordning 2017:623
385.	Statsbidrag för gymnasial lärlingsutbildning och lärlingsliknande utbildning inom introduktionsprogram	Statens skolverk	244 888	482 000	0	Ap. 16 01 005 003 2021 Förordning 2011:947
386.	Statsbidrag för handledare i specialpedagogik	Statens skolverk	23 891	71 654	59 978	Ap. 16 01 005 003 2021 Förordning 2015:938
387.	Statsbidrag för handledare i språk-, läs- och skrivutveckling (Läslyftet)	Statens skolverk	2 551	19 869	10 572	Ap. 16 01 005 003 2021 m.fl. Förordning 2015:42

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
388.	Statsbidrag för hjälp med läxor eller annat skolarbete utanför ordinarie undervisningstid	Statens skolverk	82 335	543 595	0	Ap. 16 01 005 003 2021 Förordning 2014:144
389.	Statsbidrag för höjda löner till lärare och förskollärare	Statens skolverk	469 308	2 725 972	1 500 000	Ap. 16 01 013 001 2021 Förordning 2016:100
390.	Statsbidrag för International Baccalaureate Office (IBO)	Statens skolverk	325	2 040	0	Ap. 16 01 008 002 2021 Förordning 1993:795
391.	Statsbidrag för internationella vetenskapstävlingar	Statens skolverk	2 422	2 537	0	Ap. 16 01 005 003 2021
392.	Statsbidrag för personalförstärkning inom elevhälsan	Statens skolverk	35 754	149 917	0	Ap. 16 01 005 003 2021 Förordning 2016:400
393.	Statsbidrag för personalförstärkning inom elevhälsan	Statens skolverk	25 482	130 000	0	Ap. 16 01 005 003 2021 Förordning 2016:400
394.	Statsbidrag för stärkt likvärdighet och kunskapsutveckling (Likvärdig skola)	Statens skolverk	636 601	6 179 957	6 230 000	Ap. 16 01 015 001 2021 Förordning 2018:49
395.	Statsbidrag för undervisning under skollov	Statens skolverk	24 150	135 408	0	Ap. 16 01 005 003 2021 Förordning 2014:47
396.	Statsbidrag för vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år	Statens skolverk	23 281	61 848	308 816	Ap. 16 01 005 003 2021 Förordning 2014:854
397.	Statsbidrag för ämneslärar-organisationer	Statens skolverk	700	700	0	Ap. 16 01 005 004 2021

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
398.	Statsbidrag till handledning åt utlandssvenska elever vid distansundervisning	Statens skolverk	698	698	0	Ap. 16 01 009 001 2021 Förordning 1994:519
399.	Statsbidrag till huvudmän för förskoleklasser och grundskolor med socioekonomiska utmaningar	Statens skolverk	23 385	367 976	140 000	Ap. 16 01 005 003 2021 Förordning 2021:316
400.	Statsbidrag till kostnader för utbildning i Sverige för utlandssvenska elever	Statens skolverk	2 838	3 850	0	Ap. 16 01 008 002 2021 Förordning 2015:736
401.	Statsbidrag till skolhuvudmän som inrättar karriärsteg för lärare (Karriärtjänster)	Statens skolverk	245 049	1 521 067	925 905	Ap. 16 01 013 001 2021 Förordning 2019:1288
402.	Statsbidrag till teknik- och naturvetenskapscentrum	Statens skolverk	20 970	25 500	0	Ap. 16 01 005 003 2021 Förordning 1997:153
403.	Forskningsfinansiering	Strålsäkerhetsmyndigheten	4 550	35 271	58 600	Ap. 06 03 001 002 2021
404.	Statligt stöd för arbete med använt kärnbränsle och annat radioaktivt avfall	Strålsäkerhetsmyndigheten	2 178	2 718	0	Ap. 06 03 001 001 2021
405.	Stöd för hälsoupplysning om UV-strålningens risker	Strålsäkerhetsmyndigheten	450	450	0	Ap. 06 03 001 001 2021

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
406.	Finansiering av kommunikations-arbete i Sverige	Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida)	113 410	123 410	127 719	Ap. 07 01 001 002 2021 Strategi för informations- och kommunikationsverksamhet, inklusive genom organisationer i det civila samhället, 2016-2022 (UD2016/10136/IU)
407.	Kontinuitetsstöd	Svenska filminstitutet	12 000	12 000	368	Ap. 17 10 001 001 2021 m.fl. Förordning 2016:989
408.	Marknadsstöd	Svenska filminstitutet	30 000	30 000	1 500	Ap. 17 10 001 001 2021 m.fl. Förordning 2016:989
409.	Stöd till biografer för intäktsbortfall med anledning av covid-19	Svenska filminstitutet	274 400	274 400	0	Ap. 17 10 001 001 2021 m.fl. Förordning 2016:989 och 2020:246
410.	Stöd till biografägare för visning av ny värdefull långfilm	Svenska filminstitutet	11 000	11 000	0	Ap. 17 10 001 001 2021 m.fl. Förordning 2016:989 och 2020:246
411.	Stöd till enskilt projekt och distri-bution av utländsk värdefull film	Svenska filminstitutet	4 000	4 000	91	Ap. 17 10 001 001 2021 m.fl. Förordning 2016:989
412.	Stöd till etablerade distributörer, filmfestivaler och plattformar för visning av värdefull film	Svenska filminstitutet	23 210	23 210	0	Ap. 17 10 001 001 2021 m.fl. Förordning 2016:989
413.	Stöd till etablerade medlemsorgani-sationer för biografer	Svenska filminstitutet	7 350	7 350	0	Ap. 17 10 001 001 2021 m.fl. Förordning 2016:989

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
414.	Stöd till filmkulturell verksamhet för barn och ungdom på de nationella minoritetsspråken	Svenska filminstitutet	429	429	129	Ap. 17 10 001 001 2021 m.fl. Förordning 2016:989
415.	Stöd till filmprojekt – Publikrelaterat stöd	Svenska filminstitutet	39 461	39 461	0	Ap. 23 01 017 001 2020 m.fl. Förordning 2016:989
416.	Stöd till förändrade villkor kortfilm	Svenska filminstitutet	287	287	0	Ap. 17 10 001 001 2021 m.fl. Förordning 2016:989
417.	Stöd till förändrade villkor lång dokumentärfilm	Svenska filminstitutet	6 600	6 600	69	Ap. 17 10 001 001 2021 m.fl. Förordning 2016:989
418.	Stöd till förändrade villkor lång spelfilm	Svenska filminstitutet	37 000	37 000	20	Ap. 17 10 001 001 2021 m.fl. Förordning 2016:989
419.	Stöd till internationell lansering av svensk kortfilm	Svenska filminstitutet	345	345	0	Ap. 17 10 001 001 2021 m.fl. Förordning 2016:989
420.	Stöd till internationell lansering av svensk lång spel- och dokumentär-film	Svenska filminstitutet	4 350	4 350	178	Ap. 17 10 001 001 2021 m.fl. Förordning 2016:989
421.	Stöd till Internationella samproduk-tioner	Svenska filminstitutet	15 500	15 500	1 378	Ap. 17 10 001 001 2021 m.fl. Förordning 2016:989
422.	Stöd till intäktsbortfall för distri-butörer med anledning av covid-19	Svenska filminstitutet	10 000	10 000	0	Ap. 17 10 001 001 2021 m.fl. Förordning 2016:989 och 2020:246
423.	Stöd till lansering av svensk lång-film	Svenska filminstitutet	22 867	22 867	2 210	Ap. 17 10 001 001 2021 m.fl. Förordning 2016:989

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
424.	Stöd till lokal filmkulturell verksamhet för barn och ungdom	Svenska filminstitutet	3 300	3 300	315	Ap. 17 10 001 001 2021 m.fl. Förordning 2016:989
425.	Stöd till ny biograf	Svenska filminstitutet	730	730	730	Ap. 17 10 001 001 2021 m.fl. Förordning 2016:989
426.	Stöd till produktion av filmprojekt – Dokumentär	Svenska filminstitutet	48 331	48 331	2 820	Ap. 23 01 017 001 2020 m.fl. Förordning 2016:989
427.	Stöd till produktion av filmprojekt – Kortfilm och nya format	Svenska filminstitutet	8 815	8 815	354	Ap. 17 10 001 001 2021 m.fl. Förordning 2016:989
428.	Stöd till produktion av filmprojekt – lågbudgetsatsning (Moving Sweden)	Svenska filminstitutet	12 000	12 000	1 050	Ap. 17 10 001 001 2021 m.fl. Förordning 2016:989
429.	Stöd till produktion av filmprojekt – lågbudgetsatsning, utökat stöd med anledning av covid-19 (Moving Sweden)	Svenska filminstitutet	1 126	1 126	0	Ap. 17 10 001 001 2021 m.fl. Förordning 2016:989
430.	Stöd till produktion av filmprojekt – Lång spelfilm	Svenska filminstitutet	84 000	84 000	6 250	Ap. 17 10 001 001 2021 m.fl. Förordning 2016:989
431.	Stöd till produktionsbolag för intäktsbortfall med anledning av covid-19 avseende lång dokumentärfilm	Svenska filminstitutet	5 000	5 000	0	Ap. 17 10 001 001 2021 m.fl. Förordning 2016:989
432.	Stöd till produktionsbolag för intäktsbortfall med anledning av covid-19 avseende lång spelfilm	Svenska filminstitutet	15 000	15 000	0	Ap. 17 10 001 001 2021 m.fl. Förordning 2016:989

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
433.	Stöd till publikanalys och innovativ marknadsföring	Svenska filminstitutet	6 194	6 194	356	Ap. 17 10 001 001 2021 m.fl. Förordning 2016:989
434.	Stöd till spridning av svensk kortfilm	Svenska filminstitutet	300	300	75	Ap. 17 10 001 001 2021 m.fl. Förordning 2016:989
435.	Stöd till spridning och visning av film för barn och ungdom på de nationella minoritetsspråken	Svenska filminstitutet	414	414	0	Ap. 17 01 002 010 2021
436.	Stöd till stabilisering och omställning för distributörer, filmfestivaler och visningsorganisationer	Svenska filminstitutet	32 303	32 303	0	Ap. 17 10 001 001 2021 m.fl. Förordning 2016:989 och 2020:246
437.	Stöd till svensk dramaserieproduktion med utökade kostnader med anledning av covid-19	Svenska filminstitutet	43 381	43 381	0	Ap. 17 10 001 001 2021 m.fl. Förordning 2016:989
438.	Stöd till talangutveckling med anledning av covid-19 (Talent to Watch)	Svenska filminstitutet	6 550	6 550	490	Ap. 17 10 001 001 2021 m.fl. Förordning 2016:989
439.	Stöd till upprustning av biograf	Svenska filminstitutet	6 031	6 031	255	Ap. 17 10 001 001 2021 m.fl. Förordning 2016:989
440.	Stöd till utbildning och kompetensutveckling inom spridning och visning	Svenska filminstitutet	116	116	22	Ap. 17 10 001 001 2021 m.fl. Förordning 2016:989

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
441.	Stöd till utveckling av filmprojekt – Dokumentär	Svenska filminstitutet	26 385	26 385	475	Ap. 17 10 001 001 2021 m.fl. Förordning 2016:989
442.	Stöd till utveckling av filmprojekt – Kortfilm och nya format	Svenska filminstitutet	1 320	1 320	30	Ap. 17 10 001 001 2021 m.fl. Förordning 2016:989
443.	Stöd till utveckling av filmprojekt – lågbudgetsatsning (Moving Sweden)	Svenska filminstitutet	5 200	5 200	46	Ap. 17 10 001 001 2021 m.fl. Förordning 2016:989
444.	Stöd till utveckling av filmprojekt – Lång spelfilm	Svenska filminstitutet	34 696	34 696	701	Ap. 17 10 001 001 2021 m.fl. Förordning 2016:989
445.	Stöd till utveckling av filmprojekt baserat på kvalitetsresultat	Svenska filminstitutet	8 917	8 917	1 400	Ap. 17 10 001 001 2021 m.fl. Förordning 2016:989
446.	Stöd till ökad kompetens inom utveckling och produktion	Svenska filminstitutet	773	773	58	Ap. 17 10 001 001 2021 m.fl. Förordning 2016:989
447.	Stöd till ökad tillgänglighet inom spridning och visning	Svenska filminstitutet	332	332	3	Ap. 17 10 001 001 2021 m.fl. Förordning 2016:989
448.	Talangutveckling i hela landet	Svenska filminstitutet	1 301	1 301	92	Ap. 17 10 001 001 2021 m.fl. Förordning 2016:989
449.	Creative Force	Svenska institutet	16 032	17 427	8 610	Ap. 07 01 001 011 2021 m.fl.
450.	SI Young Voices Initiative	Svenska institutet	7 648	8 350	830	Ap. 07 01 001 011 2021 m.fl.
451.	Stöd för projektinitiering i Östersjö-regionen	Svenska institutet	9 935	12 850	2 640	Ap. 05 01 011 002 2021

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
452.	Kyrkoantikvarisk ersättning	Svenska kyrkan	430 612	430 612	29 388	Ap. 17 07 003 001 2021 Lag 1988:950 Förordning 1988:1188 KRFS 2012:2
453.	Statsbidrag till friluftsorganisationer	Svenskt Friluftsliv	48 785	48 785	0	Ap. 17 13 003 010 2021 Förordning 2010:2008
454.	Bidrag till upphovsmannaorganisationer	Sveriges författarfond	12 041	12 041	0	Ap. 17 05 002 008 2021 Förordning 1962:652
455.	Statsbidrag för beställning av nyskriven svensk dramatik (Dramatikerstöd)	Sveriges författarfond	3 988	3 988	3 385	Ap. 17 05 002 013 2021 Förordning 1998:1369
456.	Kompensationsstöd till idrottsföreningar och specialidrottsförbund	Sveriges Riksidrottsförbund	446 332	446 332	0	Ap. 17 13 001 009 2021 Lag 1995:361 Förordning 1999:1177
457.	Organisationsstöd till RF/SISU-distrikt	Sveriges Riksidrottsförbund	60 000	60 000	0	Ap. 17 13 001 007 2021 m.fl. Lag 1995:361 Förordning 1999:1177
458.	Organisationsstöd till specialidrottsförbund	Sveriges Riksidrottsförbund	247 500	247 500	0	Ap. 17 13 001 009 2021 Lag 1995:361 Förordning 1999:1177
459.	Projektstöd till idrottsföreningar, barn- och ungdomsidrott	Sveriges Riksidrottsförbund	124 000	124 000	0	Ap. 17 13 001 007 2021 Lag 1995:361 Förordning 1999:1177

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
460.	Projektstöd till specialidrotts-förbund, Internationella evenemang	Sveriges Riksidrotts-förbund	1 326	1 326	0	Ap. 17 13 001 009 2021 Lag 1995:361 Förordning 1999:1177
461.	Projektstöd till specialidrotts-förbund, Internationellt utvecklingsarbete	Sveriges Riksidrotts-förbund	1 760	1 760	0	Ap. 17 13 001 009 2021 Lag 1995:361 Förordning 1999:1177
462.	Projektstöd till specialidrotts-förbund, Verksamhetsinriktning	Sveriges Riksidrotts-förbund	14 068	14 068	0	Ap. 17 13 001 009 2021 Lag 1995:361 Förordning 1999:1177
463.	Projektstöd till specialidrotts-förbund, för särskild satsning på nyanländas etablering	Sveriges Riksidrotts-förbund	7 974	7 974	0	Ap. 17 13 001 001 2021 Lag 1995:361 Förordning 1999:1177
464.	Projektstöd till specialidrotts-förbund, Jämställdhet	Sveriges Riksidrotts-förbund	3 930	3 930	0	Ap. 17 13 001 009 2021 Lag 1995:361 Förordning 1999:1177
465.	Projektstöd till specialidrotts-förbund, Samgående	Sveriges Riksidrotts-förbund	8 295	8 295	0	Ap. 17 13 001 009 2021 Lag 1995:361 Förordning 1999:1177
466.	Riksidrottsförbundets Gotlandsstöd	Sveriges Riksidrotts-förbund	2 100	2 100	0	Ap. 17 13 001 009 2021 Lag 1995:361 Förordning 1999:1177

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
467.	Satsning på samling för daglig rörelse till specialidrottsförbund (skolsamverkan)	Sveriges Riksidrotts-förbund	7 974	7 974	0	Ap. 17 13 001 007 2021 Lag 1995:361 Förordning 1999:1177
468.	Statligt lokalt aktivitetsstöd (LOK-stöd)	Sveriges Riksidrotts-förbund	584 282	584 282	0	Ap. 17 13 001 009 2021 Lag 1995:361 Förordning 1999:1177
469.	Stöd till idrottsföreningars anläggningar och idrottsmiljöer	Sveriges Riksidrotts-förbund	80 000	80 000	0	Ap. 17 13 001 007 2021 Lag 1995:361 Förordning 1999:1177
470.	Uppdragsersättning till Korpen	Sveriges Riksidrotts-förbund	9 500	9 500	0	Ap. 17 13 001 009 2021 Lag 1995:361 Förordning 1999:1177
471.	Uppdragsersättning till Parasport-förbundet	Sveriges Riksidrotts-förbund	2 000	2 000	0	Ap. 17 13 001 009 2021 Lag 1995:361 Förordning 1999:1177
472.	Uppdragsersättning till Sverige Paralympiska kommitté	Sveriges Riksidrotts-förbund	16 000	16 000	0	Ap. 17 13 001 009 2021 Lag 1995:361 Förordning 1999:1177
473.	Uppdragsersättning till Sveriges Olympiska kommitté	Sveriges Riksidrotts-förbund	42 500	42 500	0	Ap. 17 13 001 009 2021 Lag 1995:361 Förordning 1999:1177

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
474.	Verksamhetsstöd till 65+-verksamhet	Sveriges Riksidrottsförbund	20 965	20 965	0	Ap. 17 13 001 009 2021 Lag 1995:361 Förordning 1999:1177
475.	Verksamhetsstöd till RF/SISU-distrikt för inkludering	Sveriges Riksidrottsförbund	54 959	54 959	0	Ap. 17 13 001 007 2021 m.fl. Lag 1995:361 Förordning 1999:1177
476.	Verksamhetsstöd till RF/SISU-distrikt för Strategi 2025	Sveriges Riksidrottsförbund	75 350	75 350	0	Ap. 17 13 001 007 2021 Lag 1995:361 Förordning 1999:1177
477.	Verksamhetsstöd till specialidrottsförbund, barn- och ungdomsidrott	Sveriges Riksidrottsförbund	225 892	225 892	0	Ap. 17 13 001 007 2021 Lag 1995:361 Förordning 1999:1177
478.	Verksamhetsstöd till specialidrottsförbund, elitidrott	Sveriges Riksidrottsförbund	87 290	87 290	0	Ap. 17 13 001 009 2021 Lag 1995:361 Förordning 1999:1177
479.	Verksamhetsstöd till specialidrottsförbund, paraidrott	Sveriges Riksidrottsförbund	20 000	20 000	0	Ap. 17 13 001 007 2021 Lag 1995:361 Förordning 1999:1177
480.	Verksamhetsstöd, vuxenidrott	Sveriges Riksidrottsförbund	17 000	17 000	0	Ap. 17 13 001 009 2021 Lag 1995:361 Förordning 1999:1177

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
481.	Återstartsstöd till idrottsföreningar och specialidrottsförbund	Sveriges Riksidrotts-förbund	263 227	263 227	0	Ap. 17 13 001 009 2021 Lag 1995:361 Förordning 1999:1177
482.	Bidrag till öppenvårdsapoteks-service av allmänt ekonomiskt intresse	Tandvårds- och läke-medelsförmånsverket	10 537	10 537	0	Ap. 09 01 006 032 2021 Förordning 2013:80 TLVFS 2013:80
483.	Affärsutvecklings- och projektstöd inom besöksnäring	Tillväxtverket	21 824	36 872	4 118	Ap. 24 01 005 008 2021 TVFS 2016:3
484.	Interreg Öresund–Kattegatt–Skagerrak (utgifter avser endast svenska "lead-partners")	Tillväxtverket	19 969	52 391	585 704	Interreg-program Förordning 2014:1383
485.	Kunskapsstöd innovation	Tillväxtverket	5 423	5 423	2 722	Ap. 19 01 001 002 2021 m.fl. Förordning 2003:596
486.	Nationella regionalfondsprogrammet (Europeiska regionala utvecklings-fonden 2014–2020)	Tillväxtverket	6 033	106 520	435 781	Ap. 19 01 003 002 2020 Förordning 2014:1383
487.	Produktionslyftet	Tillväxtverket	400	400	0	Ap. 19 01 001 002 2021 Förordning 2015:210
488.	Programmet Mellersta Norrland (Europeiska regionala utvecklings-fonden 2014–2020)	Tillväxtverket	47 278	172 049	496 873	Ap. 19 01 003 002 2020 Förordning 2014:1383

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
489.	Programmet Norra Mellansverige (Europeiska regionala utvecklingsfonden 2014–2020)	Tillväxtverket	79 535	176 097	399 314	Ap. 19 01 003 002 2020 Förordning 2014:1383
490.	Programmet Skåne–Blekinge (Europeiska regionala utvecklingsfonden 2014–2020)	Tillväxtverket	45 351	70 260	189 110	Ap. 19 01 003 002 2020 Förordning 2014:1383
491.	Programmet Småland och Öarna (Europeiska regionala utvecklingsfonden 2014–2020)	Tillväxtverket	46 745	82 894	253 019	Ap. 19 01 003 002 2020 Förordning 2014:1383
492.	Programmet Stockholm (Europeiska regionala utvecklingsfonden 2014–2020)	Tillväxtverket	29 098	59 838	111 462	Ap. 19 01 003 002 2020 Förordning 2014:1383
493.	Programmet Västsverige (Europeiska regionala utvecklingsfonden 2014–2020)	Tillväxtverket	57 633	87 179	157 874	Ap. 19 01 003 002 2020 Förordning 2014:1383
494.	Programmet Östra mellansverige (Europeiska regionala utvecklingsfonden 2014–2020)	Tillväxtverket	66 086	93 838	167 567	Ap. 19 01 003 002 2020 Förordning 2014:1383
495.	Programmet Övre Norrland (Europeiska regionala utvecklingsfonden 2014–2020)	Tillväxtverket	122 078	276 871	675 882	Ap. 19 01 003 002 2020 Förordning 2014:1383

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
496.	Projektstöd för att främja utrikes födda kvinnors företagande	Tillväxtverket	5 525	5 525	0	Ap. 24 01 005 001 2021
497.	REACT-EU (Europeiska regionala utvecklingsfonden 2014–2020)	Tillväxtverket	9 046	11 937	529 654	Ap. 19 01 003 002 2021
498.	Regional exportsamverkan	Tillväxtverket	6 817	10 503	8 598	Ap. 19 01 001 002 2020 Förordning 2003:596
499.	Regionalt investeringsstöd (avser den del som Tillväxtverket beslutar om)	Tillväxtverket	96 214	96 214	219 538	Ap. 19 01 001 002 2021 Förordning 2015:211
500.	Regionalt transportbidrag	Tillväxtverket	414 514	414 514	3	Ap. 19 01 002 002 2021 Förordning 2000:281
501.	Robotlyftet automationscheckar	Tillväxtverket	12 387	12 387	10 635	Ap. 19 01 001 024 2021 m.fl.
502.	Stöd för enklare vägar till jobb och kompetensförsörjning i näringslivet	Tillväxtverket	23 303	32 408	157	Ap. 24 01 005 001 2021
503.	Stöd inom Enterprise Europe Network	Tillväxtverket	2 201	2 201	3 049	Ap. 24 01 005 001 2021 samt EU-budgeten Förordning 2015:210
504.	Stöd inom uppdraget att genomföra åtgärder under 2020–2025 inom ramen för livsmedelsstrategin	Tillväxtverket	6 456	6 456	2 460	Ap. 23 01 015 005 2021

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
505.	Stöd vid korttidsarbete	Tillväxtverket	7 838 576	7 838 576	0	Ap. 24 01 022 001 2021 Lag 2013:948, 2021:54 och 2021:702 Förordning 2020:208
506.	Utvecklingscheckar för företag inom natur och ekoturism	Tillväxtverket	23 281	23 281	1 011	Ap. 24 01 005 001 2021
507.	Verksamhetsbidrag för att främja studenters entreprenörskap	Tillväxtverket	8 000	8 000	2 000	Ap. 24 01 005 001 2021
508.	Verksamhetsbidrag för att stärka företags arbete med design	Tillväxtverket	12 000	12 000	0	Ap. 24 01 005 001 2021
509.	Bidrag till ideella organisationers arbete för att bidra till de transportpolitiska målen	Trafikverket	18 407	18 407	0	Ap. 22 01 001 012 2021
510.	Forskning och innovation	Trafikverket	178 000	621 200	0	Ap. 22 01 001 012 2021 m.fl. Förordning 2010:185 och 2021:318
511.	Miljökompensation för godstransporter på järnväg	Trafikverket	450 000	450 000	0	Ap. 22 01 002 002 2021 Förordning 2018:675
512.	Miljökompensation för överflyttning av godstransporter från väg till sjöfart (Ekobonus)	Trafikverket	26 918	26 918	45 000	Ap. 20 01 017 002 2021 Förordning 2018:1867
513.	Sjöfartsstöd	Trafikverket	1 182 000	1 182 000	0	Ap. 22 01 015 001 2021 Förordning 2001:770

	Stöd	Beslutande myndighet eller organisation	Utgifter till företag och organisationer	Totala utgifter	Utestående åtaganden	Reglering
514.	Skyltfonden	Trafikverket	8 143	13 458	11 288	Skyltfonden
515.	Statligt stöd för utbyggnad av publika laddstationer för snabb-laddning av elfordon	Trafikverket	46 318	46 318	22 118	Ap. 21 01 005 003 2021 Förordning 2020:577
516.	Statsbidrag till enskild väghållning – Byggnadsbidrag	Trafikverket	20 715	20 715	0	Ap. 22 01 002 001 2021 Förordning 1989:891 VVFS 1990:4
517.	Statsbidrag till enskild väghållning – Driftbidrag	Trafikverket	1 260 484	1 260 484	957 696	Ap. 22 01 002 001 2021 Förordning 1989:891 VVFS 1990:4
518.	Statsbidrag för att främja internationella kontakter inom skolans område (Atlas och förberedande besök)	Universitets- och högskolerådet	0	10 927	0	Ap. 16 04 001 001 2021 Förordning 2000:523
519.	Forskningsfinansiering Vinnova	Verket för innovationssystem	2 395 000	3 597 000	3 216 000	Ap. 24 01 002 001 2021 m.fl. Förordning 2015:208
		Summa	**123 416 998**	**158 811 629**	**73 891 461**	

Källa: Egen sammanställning enligt metodavsnittet. UO = Utgiftsområde. Ap=Anslagspost; hänvisningen till anslagsposten, t.ex. 24 01 002 001 2021, avser det senast expedierade regleringsbrevet det angivna budgetåret. Utifrån den exemplifierade anslagsposten avser *24* utgiftsområde, *24 01 002* anslag, *001* anslagspost och *2021* budgetår. Uppgift om utgift härrör till angivet budgetår. Uppgifter för skatteutgifter, fonder och avgiftsfinansierade stöd avser 2021. i.u. = utgiften har inte gått att beräkna.

Stöd i form av statliga garantier eller utlåning

Tabell 2 och 3 redovisar de statliga garantier och den statliga utlåning som identifierats inom ramen för kartläggningen. Samtliga belopp anges i miljoner kronor. Utöver den övergripande informationen som finns i inledningen till denna bilaga redovisas även, för statliga garantier:

- Garantiram – Den ram som riksdagen och regeringen har beslutat och som begränsar hur stora garantier som myndigheten kan utfärda.
- Utfärdade garantier inkl. bundna garantiutfästelser – De utestående garantiåtagandena per den 31 december 2021, inklusive eventuella bindande offerter myndigheten gjort om att ställa ut garanti.
- Utfärdade garantier 2021 – De garantiåtaganden som ingåtts 2021

För statlig utlåning redovisas, utöver den övergripande informationen:

- Utlåningsram – Den ram som riksdag och regering beslutat och som sätter en begränsning för hur mycket myndigheten kan låna ut.
- Lånefordran per den 31 december 2021 – De finansiella tillgångar som per den 31 december 2021 låntagare är skyldiga att återbetala till staten.
- Lånelöften 2021 – Bundna utfästelser 2021 om att betala ut lån i framtiden.

Tabell 2 Sammanställning av de statliga garantier som identifierats i kartläggningen, miljoner kronor

	Garanti	Beslutande myndighet	Garantiram	Utfärdade garantier inkl. bundna garanti-utfästelser	Utfärdade garantier under 2021	Reglering
520.	Statlig kreditgaranti för lån för bostadsbyggande	Boverket	8 000	4 376	2 858	Garanti UO 18 Förordning 2011:211 och 2020:255
521.	Exportkreditgaranti – Fordrings-förlustgaranti till exportör (garantiramen avser samtliga exportkreditgarantier)	Exportkreditnämnden	500 000	18 214	27	Garanti UO 24 Förordning 2007:656 och 2011:211
522.	Exportkreditgaranti – Fordrings-förlustgaranti till långivare	Exportkreditnämnden	Ingår i Fordrings-förlust-garanti till exportör	185 922	45 311	Garanti UO 24 Förordning 2007:656 och 2011:211
523.	Exportkreditgaranti – Motgaranti	Exportkreditnämnden	Ingår i Fordrings-förlust-garanti till exportör	15 698	493	Garanti UO 24 Förordning 2007:656 och 2011:211

	Garanti	Beslutande myndighet	Garantiram	Utfärdade garantier inkl. bundna garanti-utfästelser	Utfärdade garantier under 2021	Reglering
524.	Exportkreditgaranti – Remburs-garanti	Exportkreditnämnden	Ingår i Fordrings-förlust-garanti till exportör	1 735	3 388	Garanti UO 24 Förordning 2007:656 och 2011:211
525.	Exportkreditgaranti – Säkerhets-garanti	Exportkreditnämnden	Ingår i Fordrings-förlust-garanti till exportör	491	0	Garanti UO 24 Förordning 2007:656 och 2011:211
526.	Exportkreditgaranti – Tillverknings- och fordringsförlustgaranti	Exportkreditnämnden	Ingår i Fordrings-förlust-garanti till exportör	419	69	Garanti UO 24 Förordning 2007:656 och 2011:211
527.	Exportkreditgaranti – Växelgaranti	Exportkreditnämnden	Ingår i Fordrings-förlust-garanti till exportör	2	2	Garanti UO 24 Förordning 2007:656 och 2011:211

	Garanti	Beslutande myndighet	Garantiram	Utfärdade garantier inkl. bundna garanti-utfästelser	Utfärdade garantier under 2021	Reglering
528.	Investerings- och rörelsekreditgaranti för små och medelstora företag (garantiramen avser samtliga investerings- och rörelsekredit-garantier)	Exportkreditnämnden	10 000	1 473	747	Garanti UO 24 Förordning 2007:656 och 2011:211
529.	Investeringsgaranti	Exportkreditnämnden	Ingår i Investerings- och rörelsekredit-garanti för små och medelstora företag	0	0	Garanti UO 24 Förordning 2005:746 och 2011:211
530.	Tillfällig rörelsekreditgaranti för stora företag	Exportkreditnämnden	Ingår i Fordrings-förlust-garanti till exportör	42 375	6 838	Garanti UO 24 Förordning 2011:211

	Garanti	Beslutande myndighet	Garantiram	Utfärdade garantier inkl. bundna garanti-utfästelser	Utfärdade garantier under 2021	Reglering
531.	Företagsakuten	Riksgäldskontoret	50 000	1 274	61	Garanti UO 24 Förordning 2011:211 Uppdrag att förbereda och verkställa ett statligt garantiprogram till företag (N2020/00771/EIN)
532.	Garantier till företag i resolution (Resolutionsreserven)	Riksgäldskontoret	200 000	0	0	Garanti UO 2 Lag 2015:1016 Förordning 2015:1034
533.	Garantier till kreditinstitut (Stabilitetsfonden)	Riksgäldskontoret	750 000	0	0	Garanti UO 2 Lag 2015:1017 Förordning 2015:1035
534.	Kreditgarantier för gröna investeringar	Riksgäldskontoret	10 000	0	0	Garanti UO 24 Förordning 2011:211 och 2021:524
		Summa	**1 528 000**	**271 981**	**59 794**	

Källa: Egen sammanställning enligt metodavsnittet. UO = Utgiftsområde.

Tabell 3 Sammanställning av den statliga utlåning som identifierats i kartläggningen, miljoner kronor

	Utlåning	Beslutande myndighet	Utlåningsram	Lånefordran per den 31/12 2021	Lånelöften 2021	Reglering
535.	Statligt lån till researrangörer	Kammarkollegiet	679	111	0	Utlåning UO 24 Förordning 2011:211, 2021:57 och 2021:814
536.	Lån till nätföretag för att underlätta anslutning av förnybar elproduktion	Svenska kraftnät	700	161	223	Utlåning UO 21 Förordning 2015:213
537.	Lån till leverantörer av flygtrafik-tjänst vid icke statliga flygplatser	Trafikverket	164	164	0	Utlåning UO 22 Förordning 2011:211 Uppdrag att genomföra ett program med återbetalningspliktiga lån till förmån för leverantörer av lokal flygtrafikledning inom Sverige (I2020/02256)
		Summa	**1 543**	**436**	**223**	

Källa: Egen sammanställning enligt metodavsnitten.

Förfrågan om uppgifter

Nedan ges ett exempel på hur den förfrågan om utgifts- och brottsuppgifter som skickats till de beslutande myndigheterna och andra organisationer såg ut. Förfrågan bestod dels av ett följebrev, dels av ett kalkylark där de efterfrågade uppgifterna fylldes i. Om myndigheten eller organisationen också beslutade om statliga garantier eller utlåning bifogades ytterligare ett kalkylark med liknande information.

Förfrågan om uppgifter rörande statliga stöd till företag och andra juridiska personer (följebrevet)

Hej,

Vi skickar denna förfrågan med anledning av arbetet i utredningen om ett effektivt straffrättsligt skydd för statliga stöd till företag och andra juridiska personer. Syftet med utredningen är att stärka skyddet för de statliga stödsystemen genom effektiva och ändamålsenliga bestämmelser för att motverka brott riktade mot dessa system och lagföra dem som begått brotten. Vi söker er hjälp med att bedöma vilka utgifter staten haft för de stöd ni hanterar, samt svar på ett antal frågor rörande återkrav av utbetalda stöd och brott mot stöden.

En del av vårt uppdrag är, enligt direktivet, att kartlägga statliga stöd till företag och andra juridiska personer och statens kostnader för stöden. Med statliga stöd avses, enligt direktivet, ekonomiska stöd som finansieras av staten och som efter ansökan betalas ut eller på annat sätt tillgodoräknas företag, inklusive enskilda näringsidkare, eller andra juridiska personer, av en myndighet eller en organisation som av staten har fått uppgiften att besluta om stöd. Stöd som beslutas av kommuner och regioner ligger utanför vårt uppdrag. Med kost-

nader avser vi utgifter, inklusive skatteutgifter. Kartläggningen är avgränsad till stöd som kunde sökas under 2021, med undantag för stöd som utgår från EU-fonder som i stället utgår från år 2020.

Utifrån bl.a. regleringsbrev och information från er hemsida har vi identifierat ett antal stöd hos er som bedöms vara relevanta. Dessa listas i de bifogade Excelfilerna, vars syfte är att vara en fullständig förteckning över de statliga stöd ni beslutar om. För stöd som finansieras med anslag eller genom fond omfattar förfrågan elva uppgifter varav fem relaterar till utgifter och utestående åtaganden under det angivna budgetåret (huvudsakligen 2021, men i vissa fall 2020; detta framgår av kolumn J i Excelfilen för stöd som finansieras med anslag eller genom fond) och sex till återkrav och brott. De efterfrågade uppgifterna framgår i den enda av de bifogade Excelfilerna och beskrivs även i mer detalj nedan. Den andra Excelfilen rör de eventuella statliga garantier och/eller lån som er organisation hanterar. Denna skiljer sig något från den förra filen, men har ungefär samma struktur. Här har vissa uppgifter förifyllts utifrån uppgifterna i regeringens skrivelse Årsredovisning för staten (skr. 2021/22:101).

Om behov finns kan svar ges i annan form; kontakta oss i så fall gärna i förväg. Om ni anser att stöden bör delas upp på ett annat sätt än vi gjort, att stöd inte bör vara med eller saknas i kartläggningen eller att någon av de förifyllda uppgifterna inte stämmer (t.ex. förordning) får ni gärna korrigera i Excelfilerna.

Vi ser gärna att ni svarar senast den 21 februari. Kontakta oss om ni bedömer att detta inte är möjligt. De ifyllda Excelfilerna skickas per e-post till Andreas Vigren, som också svarar på eventuella frågor per e-post (andreas.vigren@regeringskansliet.se) eller telefon (08-405 85 59).

Tack på förhand för er hjälp, som är en viktig del i att få en så korrekt och fullständig kartläggning som möjligt av de statliga stöden.

Hälsningar,
Sven Johannisson (särskild utredare)
Christina Weilander (huvudsekreterare), Victor Frost och Andreas Vigren (sekreterare)

Ytterligare information

Med statliga stöd avses i våra direktiv ekonomiska stöd som finansieras av staten och som efter ansökan betalas ut eller på annat sätt tillgodoräknas företag, inklusive enskilda näringsidkare, eller andra juridiska personer, av en myndighet eller en organisation som av staten har fått uppgiften att besluta om stöd. Vi bedömer att de relevanta uppgifterna för statens kostnader för stöden innefattar dels de utgifter som belastat stödet under budgetåret, dels de utestående ekonomiska åtaganden som fanns för stödet vid budgetårets slut.

Med att stöden finansieras av staten avses att en utbetalning eller ett tillgodoräknande görs med medel från statens budget, inklusive medel som finansieras från EU-budgeten och medfinansiering, samt fonder i staten. Även statliga garantier och utlåning omfattas av utredningens uppdrag. Stöd som beslutas av kommuner, regioner eller EU omfattas inte. Stöd som betalas ut utan ansökan eller utan intresseanmälan omfattas inte heller. Utbetalningen eller tillgodoräknandet ska göras av en statlig myndighet eller en organisation som av staten har fått uppgiften att besluta om stöd (som inte är kommuner, regioner eller EU). Stöden ska huvudsakligen avse svenska mottagare och verksamhet i Sverige. Stöd som enbart går till stat, region eller kommun omfattas inte.

Med utgift (kolumn M, N och O) avses de utgifter som skett under budgetåret, inklusive årets eventuellt infriade åtaganden. Administrationskostnader bör inte inkluderas. Vi söker utgiften dels totalt för alla mottagare av stödet (kolumn M), dels för den del som gått till företag, enskild näringsidkare och annan juridisk person som inte är stat, region eller kommun (kolumn O). Offentligt ägda bolag, t.ex. kommunala bolag, bör i det har sammanhanget räknas som företag. För stöd där Sverige tar emot medel från EU-budgeten efterfrågar vi även uppgifter om hur stor del av stödets totala utgift som består av medfinansiering (kolumn N). Vi söker även hur stort belopp som budgeterats för stödet (kolumn L).

Utgifterna kan i vissa fall belasta flera anslagsposter. Om det förekommer ber vi er att komplettera kolumn C. Om möjligt skulle vi även vilja veta hur de totala utgifterna (kolumn M) fördelar sig mellan anslagsposter, t.ex. genom uppgift i kommentaren till stödet (kolumn Q).

Vissa stöd kan beslutas av flera myndigheter, t.ex. inom vissa EU-program. I dessa fall söker vi information endast om uppgifter som rör den del av stödet som er myndighets ansvarar för. En identisk förfrågan har gått ut, eller kommer gå ut, även till de andra myndigheterna.

Med utestående åtagande (kolumn P) avses åtaganden som ingåtts före eller under det aktuella budgetåret och som kvarstår per den 31 december. Det bör uteslutande handla om åtaganden gjorda genom ett beställnings-bemyndigande. Skulle utestående åtaganden finnas som är gjorda utan ett beställningsbemyndigande är vi intresserade av att få veta detta. De utestående åtagandena kan i vissa fall belasta flera anslagsposter. Om det förekommer ber vi er att kommentera vilka poster det är eller komplettera med uppgiften i kolumn C.

Kartläggningen utgår huvudsakligen från stöd som kunde sökas under 2021. På grund av att flera EU-fonder såg en brytpunkt i programperioderna 2021 har vi, för att så långt som möjligt spegla utgifterna ett typår, valt att för de flesta EU-stöd använda utgifterna för år 2020, i stället för 2021. Det relevanta budgetåret framgår av kolumn J i Excelfilen som rör stöd som finansieras med anslag eller genom fond.

Uppgiften om den/de anslagspost(er) vi identifierat (kolumn C) är angiven som XX YY YYY ZZZ, där XX avser utgiftsområde, XX YY YYY anslag och ZZZ anslagspost.

Exempel på kalkylark för att fylla i efterfrågade uppgifter

A	B	C	D	E	F
Nummer	Stöd	Anslagspost	Organisation till vilken ansökan ska skickas	Beslutande organisation	Utbetalande organisation
1.	Forskning och innovation	22 01 002 004	Trafikverket	Trafikverket	Trafikverket
2.	Miljökompensation för godstransporter på järnväg	22 01 002 002	Trafikverket	Trafikverket	Trafikverket
3.	Miljökompensation för överflyttning av godstransporter från väg till sjöfart (Ekobonus)	20 01 017 002	Trafikverket	Trafikverket	Trafikverket
4.	Sjöfartsstöd	22 01 015 001	Trafikverket	Trafikverket	Trafikverket
5.	Skyltfonden	Fond	Trafikverket	Trafikverket	Trafikverket
6.	Statligt stöd för utbyggnad av publika laddstationer för snabbladdning av elfordon	21 01 005 003	Trafikverket	Trafikverket	Trafikverket
7.	Statsbidrag till enskild väghållning - Byggnadsbidrag	22 01 002 001	Trafikverket	Trafikverket	Trafikverket
8.	Statsbidrag till enskild väghållning - Driftbidrag	22 01 002 001	Trafikverket	Trafikverket	Trafikverket
9.	Bidrag till ideella organisationers arbete för att bidra till de transportpolitiska målen	22 01 001 012	Trafikverket	Trafikverket	Trafikverket

G	H	I	J	K	L	M
Lag	Förordning	Eventuell övrig reglering	Budgetår	Stöd där Sverige tar emot medel från EU-budgeten	Totalt budgeterat *(tusentals kronor)*	Totala utgifter *(tusentals kronor)*
	2 § 7 2010:185		2021	Nej		
	2018:675		2021	Nej		
	2018:1867		2021	Nej		
	2001:770		2021	Nej		
			2021	Nej		
	2020:577		2021	Nej		
	1989:891		2021	Nej		
	1989:891		2021	Nej		
			2021	Nej		

N	O	P	Q
varav svensk medfinansiering i kolumn M (endast om stödet finansieras med medel från EU) *(tusentals kronor)*	Utgifter till juridiska personer och enskilda näringsidkare (exkl. stat, region, kommun) *(tusentals kronor)*	Totala utestående åtaganden per den 31 december *(tusentals kronor)*	Eventuell kommentar

R	S	T	U	V
Hur många stödmottagare har fått beslut om stöd 2021?	Eventuell kommentar	Hur många polisanmälningar gjorts med anledning av stödet under 2021?	Eventuell kommentar	Hur många återkrav/återbetalningar har gjorts 2021?

W	X	Y	Z	AA
Eventuell kommentar	Hur stort belopp har totalt återkrävts/återbetalats 2021?	Eventuell kommentar	Hur många återkrav/återbetalningar har gjorts 2021 med anledning av brottsmisstanke?	Eventuell kommentar

AB	AC
Hur stort belopp har totalt återkrävts/återbetalats 2021 med anledning av brottsmisstanke?	Eventuell kommentar

Myndigheter och andra organisationer som fått förfrågan

- Affärsverket Svenska kraftnät
- Arbetsförmedlingen
- Arbetsmiljöverket
- Boverket
- Brottsförebyggande rådet
- Brottsoffermyndigheten
- Exportkreditnämnden
- Folkbildningsrådet
- Folke Bernadotteakademin
- Folkhälsomyndigheten
- Försvarsmakten
- Försäkringskassan
- Havs- och vattenmyndigheten
- Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering
- Institutet för språk och folkminnen
- Jämställdhetsmyndigheten
- Kammarkollegiet (inklusive Allmänna arvsfonden)
- Konkurrensverket
- Konstnärsnämnden
- Konsumentverket
- Kriminalvården
- Kronofogdemyndigheten
- Livsmedelsverket
- Länsstyrelsen i Blekinge län

- Länsstyrelsen i Dalarnas län
- Länsstyrelsen i Gotlands län
- Länsstyrelsen i Gävleborgs län
- Länsstyrelsen i Hallands län
- Länsstyrelsen i Jämtlands län
- Länsstyrelsen i Jönköpings län
- Länsstyrelsen i Kalmar län
- Länsstyrelsen i Kronobergs län
- Länsstyrelsen i Norrbottens län
- Länsstyrelsen i Skåne län
- Länsstyrelsen i Stockholms län
- Länsstyrelsen i Södermanlands län
- Länsstyrelsen i Uppsala län
- Länsstyrelsen i Värmlands län
- Länsstyrelsen i Västerbottens län
- Länsstyrelsen i Västernorrlands län
- Länsstyrelsen i Västmanlands län
- Länsstyrelsen i Västra Götalands län
- Länsstyrelsen i Örebro län
- Länsstyrelsen i Östergötlands län
- Migrationsverket
- Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd
- Myndigheten för press, radio och tv
- Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
- Myndigheten för stöd till trossamfund
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor
- Myndigheten för yrkeshögskolan

- Naturvårdsverket
- Nämnden för hemslöjdsfrågor
- Partibidragsnämnden
- Polismyndigheten
- Post- och telestyrelsen
- Riksantikvarieämbetet
- Riksarkivet
- Riksgäldskontoret
- Sveriges Riksidrottsförbund
- Rymdstyrelsen
- Rådet för Europeiska socialfonden
- Sametinget
- SISU Idrottsutbildarna
- Skatteverket
- Skogsstyrelsen
- Socialstyrelsen
- Specialpedagogiska skolmyndigheten
- Statens energimyndighet
- Statens försvarshistoriska museer
- Statens institutionsstyrelse
- Statens jordbruksverk
- Statens kulturråd
- Statens maritima och transporthistoriska museer
- Statens musikverk
- Statens skolverk
- Strålsäkerhetsmyndigheten
- Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida)

- Stiftelsen Svenska filminstitutet
- Svenska institutet
- Svenska kyrkan
- Svenskt Friluftsliv
- Sveriges författarfond
- Taltidningsnämnden (Myndigheten för tillgängliga medier)
- Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket
- Tillväxtverket
- Trafikverket
- Universitets- och högskolerådet
- Verket för innovationssystem

Lista över stöd som ingått i analysen av riskfaktorer

Tabell 1 Lista över stöd som ingått i analysen av riskfaktorer

Stöd	Beslutande myndighet eller organisation
Allmänna arvsfonden – Projektbidrag	Arvsfondsdelegationen
Bidrag för konstnärlig förnyelse (Kulturbryggan)	Konstnärsnämnden
Bidrag till försvarshistoriska museiverksamheter	Statens försvarshistoriska museer och Statens maritima och transporthistoriska museer
Bidrag till lokalhållande organisationer	Statens kulturråd
Driftsstöd (Presstöd)	Mediestödsnämnden vid Myndigheten för press, radio och tv
Ekonomiskt stöd till den som anordnar arbetsträning (Jobb- och utvecklingsgarantin)	Arbetsförmedlingen
Ekonomiskt stöd till den som anordnar arbetsträning (Jobbgarantin för ungdomar)	Arbetsförmedlingen
Elbusspremie	Statens energimyndighet
Energiskattebefrielse för biodrivmedel utanför reduktionsplikten	Skatteverket
Energiskattebefrielse för elförbrukning vid bandrift	Skatteverket
Energiskattebefrielse på bränsle för inrikes sjöfart	Skatteverket
Energiskattebefrielse för biobränsle m.m. för uppvärmning	Skatteverket
Ersättning för höga sjuklönekostnader	Försäkringskassan
Ersättning till minkföretag efter Jordbruksverkets beslut om förbud mot parning	Statens jordbruksverk
Ersättningar för ekologisk produktion och omställning till ekologisk produktion (Landsbygdsprogrammet 2014–2022)	Länsstyrelserna

Stöd	Beslutande myndighet eller organisation
Europeiska socialfonden 2012–2020, inklusive Fead, sysselsättningsinitiativet för unga som Easi	Rådet för Europeiska socialfonden
Extratjänster	Arbetsförmedlingen
Finansiering av kommunikationsarbete i Sverige	Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida)
Folkbildningsanslag RF–SISU distrikt	SISU Idrottsutbildarna
Fonden för inre säkerhet 2014–2020	Polismyndigheten
Forskning och innovation	Trafikverket
Forskningsfinansiering Vinnova	Verket för innovationssystem
Främjandemedel till arbetsmarknadens parter	Arbetsförmedlingen
Förgröningsstöd (Europeiska garantifonden för jordbruket 2014–2023)	Statens jordbruksverk
Gårdsstöd (Europeiska garantifonden för jordbruket 2014–2023)	Statens jordbruksverk
Introduktionsjobb	Arbetsförmedlingen
Kompensationsstöd (Landsbygdsprogrammet 2014–2022)	Länsstyrelserna
Kompensationsstöd till idrottsföreningar och specialidrottsförbund	Sveriges Riksidrottsförbund
Lönebidrag för trygghet i anställning	Arbetsförmedlingen
Miljöersättning för betesmarker och slåtterängar (Landsbygdsprogrammet 2014–2022)	Länsstyrelserna
Miljöersättning för hotade husdjursraser (Landsbygdsprogrammet 2014–2022)	Statens jordbruksverk
Mindre barngrupper i förskolan	Statens skolverk
Nationella regionalfondsprogrammet (Europeiska regionala utvecklingsfonden 2014–2020)	Tillväxtverket
Nedsatt energiskatt på el i vissa kommuner	Skatteverket
Nedsatt energiskatt på el inom industrin	Skatteverket
Nedsatt energiskatt på el inom jord-, skogs- och vattenbruksnäringarna	Skatteverket
Nedsatt koldioxidskatt för diesel till arbetsmaskiner och fartyg inom jord-, skogs- och vattenbruksnäringarna	Skatteverket
Nedsättning av arbetsgivaravgifter för personer som arbetar med forskning eller utveckling	Skatteverket
Nystartsjobb	Arbetsförmedlingen
Nötkreatursstöd (Europeiska garantifonden för jordbruket 2014–2023)	Statens jordbruksverk

Stöd	Beslutande myndighet eller organisation
Omställningsstöd	Skatteverket
Omsättningsstöd till enskilda näringsidkare	Länsstyrelserna i Dalarna, Norrbotten, Skåne, Stockholm, Västernorrland, Västerbotten och Östergötland
Organisationsbidrag för att främja viltvården	Naturvårdsverket
Organisationsbidrag till allmänna samlingslokaler	Boverket
Organisationsbidrag till barn- och ungdomsorganisationer	Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor
Organisationsbidrag till trossamfund	Myndigheten för stöd till trossamfund
Produktionsstöd till kulturtidskrifter	Statens kulturråd
Produktionsstöd till läromedelsproducenter	Specialpedagogiska skolmyndigheten
Programmet Övre Norrland (Europeiska regionala utvecklingsfonden 2014–2020)	Tillväxtverket
Projekt inom asyl-, migrations- och integrationsfonden (AMIF 2014–2020)	Migrationsverket
Projekt- och verksamhetsbidrag nationella minoriteters kultur	Statens kulturråd
Projektbidrag för främjande av hemslöjd	Nämnden för hemslöjdsfrågor
Projektbidrag med syfte att förbättra smittskydd och djurhälsa	Statens jordbruksverk
Projektbidrag till fria musikaktörer	Statens kulturråd
Projektstöd till samisk kultur och idrott	Sametinget
Regional exportsamverkan	Tillväxtverket
Regional nedsättning av arbetsgivaravgifter	Skatteverket
Regionalt transportbidrag	Tillväxtverket
Sjöfartsstöd	Trafikverket
Startstöd för hållbara vattenbruksföretag (Havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020)	Länsstyrelserna
Statlig kreditgaranti för lån för bostadsbyggande	Boverket
Statligt investeringsstöd för hyresbostäder och bostäder för studerande	Länsstyrelserna
Statligt lån till researrangörer	Kammarkollegiet
Statligt stöd för att anordna och tillhandahålla bostäder för äldre personer	Länsstyrelserna
Statligt stöd för att säkerställa tillgång till ambulansflygtransporter under utbrott av sjukdomen covid-19	Socialstyrelsen
Statligt stöd för kulturevenemang som har ställts in eller skjutits upp med anledning av spridningen av sjukdomen covid-19	Statens kulturråd

Stöd	Beslutande myndighet eller organisation
Statligt stöd för utbyggnad av bredbands-infrastruktur	Post- och telestyrelsen
Statligt stöd för utbyggnad av publika ladd-stationer för snabbladdning av elfordon	Trafikverket
Statligt stöd för vissa planerade evene-mang som inte kunnat genomföras med anledning av begränsningar som beslutats för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19 (Evenemangsstöd)	Skatteverket
Statligt stöd för yrkeshögskoleutbildning, inkl. främjande av studerandes inflytande och stöd för utbildningar till trafikflygare	Myndigheten för yrkeshögskolan
Statligt stöd när vissa lokalhyresgäster fått rabatt på hyran	Länsstyrelserna i Dalarna, Norrbotten, Skåne, Stockholm, Västernorrland, Västerbotten och Östergötland
Statligt stöd till lokala vattenvårdsprojekt	Länsstyrelserna
Statligt stöd till riksdagspartiernas kvinno-organisationer	Partibidragsnämnden
Statsbidrag för att minska och motverka segregation	Delegationen mot segregation
Statsbidrag för beställning av nyskriven svensk dramatik (Dramatikerstöd)	Sveriges författarfond
Statsbidrag för elev- och föräldraorganisa-tioner	Statens skolverk
Statsbidrag för fortbildning av förskollärare	Statens skolverk
Statsbidrag för hjälp med läxor eller annat skolarbete utanför ordinarie undervisningstid	Statens skolverk
Statsbidrag för höjda löner till lärare och förskollärare	Statens skolverk
Statsbidrag för insatser som bidrar till att motverka ofrivillig ensamhet bland äldre personer	Socialstyrelsen
Statsbidrag för insatser till stöd för de nationella minoritetsspråken	Institutet för språk och folkminnen
Statsbidrag för kostnader som avser personlig skyddsutrustning för personliga assistenter till följd av sjukdomen covid-19	Försäkringskassan
Statsbidrag för stärkt likvärdighet och kun-skapsutveckling (Likvärdig skola)	Statens skolverk
Statsbidrag till enskild väghållning – Drift-bidrag	Trafikverket
Statsbidrag till folkhögskolor – Verksamhets-bidrag	Folkbildningsrådet

Stöd	Beslutande myndighet eller organisation
Statsbidrag till friluftsorganisationer	Svenskt Friluftsliv
Statsbidrag till ideella organisationer inom kulturmiljöområdet	Riksantikvarieämbetet
Statsbidrag till ideella organisationer inom området för psykisk hälsa och suicidprevention	Folkhälsomyndigheten
Statsbidrag till jämställdhetsprojekt	Jämställdhetsmyndigheten
Statsbidrag till skolhuvudmän som inrättar karriärsteg för lärare (Karriärtjänster)	Statens skolverk
Statsbidrag till studieförbund – Verksamhetsbidrag	Folkbildningsrådet
Statsbidrag till vissa organisationer inom det sociala området	Socialstyrelsen
Stöd för investeringar inom fiske (Havs- och fiskeriprogrammet 2014–2020)	Statens jordbruksverk
Stöd för lokal journalistik (Mediestöd)	Mediestödsnämnden vid Myndigheten för press, radio och tv
Stöd för slakterier och vilthanteringsanläggningar – Stöd för liten produktion	Livsmedelsverket
Stöd till biografer för intäktsbortfall med anledning av covid-19	Svenska filminstitutet
Stöd till civilsamhället för arbete inom fred och säkerhet	Folke Bernadotteakademin
Stöd till frivilliga försvarsorganisationer inom Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps område	Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
Stöd till främjande av rennäringen	Sametinget
Stöd till lansering av svensk långfilm	Svenska filminstitutet
Stöd till lokala klimatinvesteringar (Klimatklivet)	Naturvårdsverket
Stöd till verksamhet för avhoppare	Polismyndigheten
Stöd vid korttidsarbete	Tillväxtverket
Särskilda behov i kulturlivet	Statens kulturråd

Källa: Egen sammanställning.

Statens offentliga utredningar 2024

Kronologisk förteckning

1. Ett starkare skydd för offentliganställda mot våld, hot och trakasserier. Ju.
2. Ett samordnat vaccinationsarbete – för effektivare hantering av kommande vacciner. Del 1 och 2. S.
3. Ett starkt judiskt liv för framtida generationer. Nationell strategi för att stärka judiskt liv i Sverige 2025–2034. Ku.
4. Inskränkningarna i upphovsrätten. Ju.
5. Förbättrad ordning och säkerhet vid förvar. Ju.
6. Steg mot stärkt kapacitet. Fi.
7. Ett säkrare och mer tillgängligt fastighetsregister. Ju.
8. Livsmedelsberedskap för en ny tid. LI.
9. Utvecklat samarbete för verksamhetsförlagd utbildning – långsiktiga åtgärder för sjuksköterskeprogrammen. U.
10. Preskription av avlägsnandebeslut och vissa frågor om återreseförbud. Ju.
11. Rätt frågor på regeringens bord – en ändamålsenlig regeringsprövning på miljöområdet. KN.
12. Mål och mening med integration. A.
13. En effektivare kontaktförbudslagstiftning – ett utökat skydd för utsatta personer. Ju.
14. Arbetslivskriminalitet – myndighetssamverkan, en gemensam tipsfunktion, lärdomar från Belgien och gränsöverskridande arbete. A.
15. Nya regler för arbetskraftsinvandring m.m. Ju.
16. Växla yrke som vuxen – en reformerad vuxenutbildning och en ny yrkesskola för vuxna. U.
17. Skolor mot brott. U.
18. Nya regler om cybersäkerhet. Fö.
19. En ny beredskapssektor – för ökad försörjningsberedskap. KN.
20. Maskinellt värde för vissa industribyggnader – ett undantag från fastighetsskatt. Fi.
21. Ett inkluderande jämställdhetspolitiskt delmål mot våld. A.
22. En ny organisation för förvaltning av EU-medel. Fi.
23. En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas. S.
24. Ett effektivt straffrättsligt skydd för statliga stöd till företag. Fi.

Statens offentliga utredningar 2024

Systematisk förteckning

Arbetsmarknadsdepartementet

Mål och mening med integration. [12]

Arbetslivskriminalitet – myndighetssamverkan, en gemensam tipsfunktion, lärdomar från Belgien och gränsöverskridande arbete. [14]

Ett inkluderande jämställdhetspolitiskt delmål mot våld. [21]

Finansdepartementet

Steg mot stärkt kapacitet. [6]

Maskinellt värde för vissa industribyggnader – ett undantag från fastighetsskatt. [20]

En ny organisation för förvaltning av EU-medel [22]

Ett effektivt straffrättsligt skydd för statliga stöd till företag. [24]

Försvarsdepartementet

Nya regler om cybersäkerhet. [18]

Justitiedepartementet

Ett starkare skydd för offentliganställda mot våld, hot och trakasserier. [1]

Inskränkningarna i upphovsrätten. [4]

Förbättrad ordning och säkerhet vid förvar. [5]

Ett säkrare och mer tillgängligt fastighetsregister. [7]

Preskription av avlägsnandebeslut och vissa frågor om återreseförbud. [10]

En effektivare kontaktförbudslagstiftning – ett utökat skydd för utsatta personer. [13]

Nya regler för arbetskraftsinvandring m.m. [15]

Klimat- och näringslivsdepartementet

Rätt frågor på regeringens bord – en ändamålsenlig regeringsprövning på miljöområdet. [11]

En ny beredskapssektor – för ökad försörjningsberedskap. [19]

Kulturdepartementet

Ett starkt judiskt liv för framtida generationer. Nationell strategi för att stärka judiskt liv i Sverige 2025–2034. [3]

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Livsmedelsberedskap för en ny tid. [8]

Socialdepartementet

Ett samordnat vaccinationsarbete – för effektivare hantering av kommande vacciner. Del 1 och 2. [2]

En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas. [23]

Utbildningsdepartementet

Utvecklat samarbete för verksamhetsförlagd utbildning – långsiktiga åtgärder för sjuksköterskeprogrammen. [9]

Växla yrke som vuxen – en reformerad vuxenutbildning och en ny yrkesskola för vuxna. [16]

Skolor mot brott. [17]

Regeringskansliet

Remiss

2024-04-22
Fi2024/00826

Finansdepartementet
Rätts- och stabsavdelningen
Jenny Linde
08-405 99 65
Theresa Winnberg Elliot
08-405 82 54

Remiss av betänkandet Ett effektivt straffrättsligt skydd för statliga stöd till företag (SOU 2024:24)

Remissinstanser

1. Ale kommun
2. Almega
3. Almi Företagspartner AB
4. Arbetsförmedlingen
5. Bodens kommun
6. Bolagsverket
7. Borlänge kommun
8. Boverket
9. Brottsförebyggande rådet
10. Centrala studiestödsnämnden
11. Delegationen mot arbetslivskriminalitet (A 2021:04)
12. Domstolsverket
13. Ekobrottsmyndigheten
14. Ekonomistyrningsverket
15. Eskilstuna kommun
16. Folkbildningsrådet
17. Företagarförbundet
18. Företagarna
19. Försäkringskassan

20. Förvaltningsrätten i Uppsala
21. Gävle kommun
22. Göteborgs kommun
23. Göteborgs universitet (Juridiska institutionen)
24. Hedemora kommun
25. Helsingborgs kommun
26. Hovrätten för Västra Sverige
27. Hultsfreds kommun
28. Integritetsskyddsmyndigheten
29. Justitiekanslern
30. Jönköpings kommun
31. Kammarkollegiet
32. Kammarrätten i Stockholm
33. Karlstads kommun
34. Konkurrensverket
35. Krokoms kommun
36. Kronofogdemyndigheten
37. Kungsbacka kommun
38. Landsorganisationen i Sverige, LO
39. Lantbrukarnas Riksförbund, LRF
40. Länsstyrelsen i Dalarnas län
41. Länsstyrelsen i Norrbottens län
42. Länsstyrelsen i Skåne län
43. Länsstyrelsen i Stockholms län
44. Länsstyrelsen i Västerbottens län
45. Länsstyrelsen i Västernorrlands län
46. Länsstyrelsen i Västra Götalands län
47. Länsstyrelsen i Östergötlands län
48. Malmö kommun
49. Mediemyndigheten

50. Migrationsverket
51. Mjölby kommun
52. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF)
53. Myndigheten för yrkeshögskolan
54. Naturvårdsverket
55. Nora kommun
56. Norrtälje kommun
57. Näringslivets Regelnämnd NNR
58. Pensionsmyndigheten
59. Polismyndigheten
60. Piteå kommun
61. Regelrådet
62. Region Blekinge
63. Region Dalarna
64. Region Gävleborg
65. Region Jönköpings län
66. Region Stockholm
67. Region Västmanland
68. Region Västerbotten
69. Riksantikvarieämbetet
70. Riksdagens ombudsmän, JO
71. Riksrevisionen
72. Rörelsefolkhögskolornas intresseorganisation, RIO
73. Sametinget
74. Simrishamns kommun
75. Skatteverket
76. Skogsstyrelsen
77. Småföretagarnas riksförbund
78. Socialstyrelsen
79. Statens energimyndighet

80. Statens jordbruksverk
81. Statens kulturråd
82. Statens skolverk
83. Statskontoret
84. Stiftelsen Svenska Filminstitutet
85. Stockholms tingsrätt
86. Storumans kommun
87. Svenskt näringsliv
88. Sveriges advokatsamfund
89. Sveriges akademikers centralorganisation, Saco
90. Sveriges a-kassor
91. Sveriges Kommuner och Regioner
92. Sveriges Riksidrottsförbund
93. Säkerhetspolisen
94. Södertälje kommun
95. Tillväxtverket
96. Tjänstemännens centralorganisation, TCO
97. Trafikverket
98. Trelleborgs kommun
99. Trollhättans kommun
100. Tyresö kommun
101. Umeå tingsrätt
102. Uppsala universitet (Juridiska fakulteten)
103. Utbetalningsmyndigheten
104. Vadstena kommun
105. Västerås kommun
106. Västra Götalandsregionen
107. Ystads kommun
108. Åmåls kommun
109. Åklagarmyndigheten

110. Örnsköldsviks kommun

111. Östhammars kommun

Remissvaren ska ha kommit in till Finansdepartementet **senast den 19 augusti 2024**. Svaren bör lämnas per e-post till fi.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia till fi.rsa.rs.remissvar@regeringskansliet.se. Ange diarienummer Fi2024/00826 och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.

Svaret bör lämnas i två versioner: den ena i ett bearbetningsbart format (t.ex. Word), den andra i ett format (t.ex. pdf) som följer tillgänglighetskraven enligt lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service. Remissinstansens namn ska anges i namnet på respektive dokument.

Remissvaren kommer att publiceras på regeringens webbplats.

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i betänkandet.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Betänkandet kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Remissinstanserna kan utan kostnad beställa tryckta exemplar av betänkandet via ett beställningsformulär hos Elanders Sverige AB.

Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens promemoria Svara på remiss (SB PM 2021:1). Den kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Elisabeth Sundin
Ämnesråd

Kopia till

Elanders Sverige AB, e-postadress: betankande@elanders.com

§ 82

Projekt - Skogens kraft 2.0

Diarienummer: RJL 2024/1841

Beslut

Presidiet föreslår nämnden

1. Bevilja Västra Götalandsregionen, Naturbruksförvaltningen högst 1 788 000 kr under förutsättning att övrig finansiering beviljas.
2. Budgetposterna i ansökans budget fastställs då samtliga finansiärer tagit beslut om finansiering.
3. Finansiering sker av statliga 1:1-medel.

Sammanfattning

Under perioden 2019–2022 drevs ett projekt kallat Skogens mångbruk/Skogens kraft i Småland och på Gotland med finansiering från de berörda regionorganisationerna. Detta nya projekt bygger på det tidigare och dessutom på en förstudie som gjorts av Skogsstyrelsen i Västra Götaland 2023, både projektet och förstudien visade på att skogligt mångbruk har potential att bidra till en starkare ekonomi och arbetstillfällen på landsbygden. Det tidigare projektet arbetade med nätverksskapande och kompetensutveckling. Där framkom behov av att stärka samverkan mellan mångbrukare, förbättra samarbetet med stödsystemet och utvidga samverkan med mångbrukare i andra län. Det nya projektet ska bidra till att stärka utvecklingen av skogligt mångbruk så att fler ges möjlighet att bedriva och utveckla sina verksamheter och bidra till samhällsmålen om hållbart skogsbruk, ökad jämställdhet och levande landsbygd.

Förslag till beslut

Kerstin Hammar (M), Thomas Lindén (M) och Per Eriksson (C) yrkar bifall till föreliggande förslag.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse 2024-05-08
- Ansökan från Västra Götalandsregionen, Naturbruksförvaltningen

Beslutet skickas till

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

Regionledningskontoret

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

Projekt - Skogens kraft 2.0

Förslag till beslut

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

1. Beviljar Västra Götalandsregionen, Naturbruksförvaltningen högst 1 788 000 kr under förutsättning att övrig finansiering beviljas.
2. Budgetposterna i ansökans budget fastställs då samtliga finansiärer tagit beslut om finansiering.
3. Finansiering sker av statliga 1:1-medel.

Sammanfattning

Under perioden 2019–2022 drevs ett projekt kallat Skogens mångbruk/Skogens kraft i Småland och på Gotland med finansiering från de berörda regionorganisationerna. Detta nya projekt bygger på det tidigare och dessutom på en förstudie som gjorts av Skogsstyrelsen i Västra Götaland 2023, både projektet och förstudien visade på att skogligt mångbruk har potential att bidra till en starkare ekonomi och arbetstillfällen på landsbygden. Det tidigare projektet arbetade med nätverksskapande och kompetensutveckling. Där framkom behov av att stärka samverkan mellan mångbrukare, förbättra samarbetet med stödsystemet och utvidga samverkan med mångbrukare i andra län. Det nya projektet ska bidra till att stärka utvecklingen av skogligt mångbruk så att fler ges möjlighet att bedriva och utveckla sina verksamheter och bidra till samhällsmålen om hållbart skogsbruk, ökad jämställdhet och levande landsbygd.

Ärendebeskrivning

I det tidigare projektet arbetade man med demogårdar, erfarenhetsträffar och konvent för att stärka nätverkande, kompetens och innovation. Nu behöver metoderna utvecklas för att hantera dessa behov i en stor geografi med skiftande mångbruksverksamhet med sikte på att mångbrukarna tillsammans med stödaktörer i framtiden ska hantera dessa frågor. Stödsystemet, regionala skogsprogram och föreningen Skogens Mångbruk är viktiga aktörer i projektet och Skogsstyrelsen och Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU) är samverkansparter. Projektet kommer att med ett jämställdhetsintegrerat arbetssätt undersöka mångbrukarnas nuvarande stödsystem samt utveckla metoder för samverkan och rådgivning som bättre stöttar målgruppen.
Projektperioden är september 2024 till och med juni 2027.

I det nu aktuella området som är Småland och Västra Götaland finns 3,5 miljoner hektar skog och 85 000 privata skogsägare som tillsammans äger 80% av den

totala arealen. Den primära målgruppen är mångbruksföretag med skogen som bas. Det kan handla om företag som förutom att arbeta med primärproduktion av skogsråvara också arbetar med hälsa/rekreation, kulturmiljö, träförädling, byggnation, besöksnäring, naturturism, djurhållning, livsmedelsframställning med mera.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse 2024-05-08
- Ansökan från Västra Götalandsregionen, Naturbruksförvaltningen

Beslutet skickas till

Västra Götalandsregionen, Naturbruksförvaltningen

Karin Hermansson
Regional utvecklingsdirektör

Ante Jankovic
Sektionschef, innovation och attraktivitet

Ansökan om stöd

1.1 Allmänna uppgifter

Projektnamn: Skogens kraft 2.0
Ansökansid: 524351
Ärendeid: 20367948

Typ av finansiering: Regionala projektmedel
Sista ansökningsdag: 2027-12-31
Ansvarig organisation: Region Jönköpings Län

1.2 Stödsökande

Namn: VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN
Org.Nr: 232100-0131
Antal anställda: 10000

462 80 VÄNERSBORG
Sverige

Arbetsställe

Namn: NATURBRUKSGYMNASIUM SVENLJUNGA
Arb.ställenr.: 19250547

Postadress:
541 80 SKÖVDE

Besöksadress:
SPINNAREGATAN 7
512 53 SVENLJUNGA
Region: Svenljunga

Är organisationen momsredovisningsskyldig för projektets verksamhet?
Ja

Omfattas organisationen av Lagen om offentlig upphandling (LOU) eller annan upphandlingslagstiftning, t.ex. LUF?
Ja

Hemsida
https://www.vgregion.se/f/naturbruk/

1.3 Samverkanspart

Namn: SKOGSSTYRELSEN
Org.Nr: 202100-5612
Antal anställda: 999

Postadress:

551 83 JÖNKÖPING
Sverige

Arbetsställe

Namn: GÖTEBORG
Arbetsställenr: 24441990

Postadress:
FRIHAMNEN 16 B
417 70 GÖTEBORG

Besöksadress:
FRIHAMNEN 16 B KAJSKJUL 107
417 70 GÖTEBORG
Region: Göteborg

Är organisationen momsredovisningsskyldig för projektets verksamhet?

Ja

Omfattas organisationen av Lagen om offentlig upphandling (LOU) eller annan upphandlingslagstiftning, t.ex. LUF?
Ja

Hemsida
https://www.skogsstyrelsen.se/

Namn: SVERIGES LANTBRUKSUNIVERSITET

Org.Nr: 202100-2817
Antal anställda: 3999

Postadress:
BOX 7070
750 07 UPPSALA
Sverige

Arbetsställe

Namn: SLU Alnarp

Arbetsställenr: 19070119

Postadress:
BOX 190
234 22 LOMMA

Besöksadress:
SUNDSVÄGEN 6
234 56 ALNARP
Region: Lomma

Är organisationen momsredovisningsskyldig för projektets verksamhet?
Ja

Omfattas organisationen av Lagen om offentlig upphandling (LOU) eller annan upphandlingslagstiftning, t.ex. LUF?
Ja

Hemsida
https://www.slu.se/centrumbildningar-och-projekt/radnu/om-radnu1/

1.4 Betalningssätt

Typ av konto: Bankgiro
Kontonummer: 390-5114
Detaljerad info:

1.5 Projektinformation

Vilket/vilka problem vill projektet lösa?

Region Jönköping, Region Kalmar, Region Kronoberg samt Västra Götalandsregionen består tillsammans av 3,5 miljoner hektar skog, och totalt finns ca 85 000 privata skogsägare i regionerna som tillsammans äger ca 80% av den totala arealen. Förutom mat, virke och biomassa bidrar jord- och skogsbruk på många sätt till attraktionskraft för boende och besökare, landsbygdens ekonomi, beredskap och resiliens, kulturmiljövård, biologisk mångfald och klimatnytta. I ett hållbart samhälle används skogens naturresurser på ett sätt som ökar kolinlagring och tar hänsyn till naturvärden. Ett mer variationsrikt brukande skapar förutsättningar för en större mångfald i företagande och stärkta upplevelsevärden både för regionernas invånare och för besöksnäringen.

Inom lantbruket har diversifiering som fenomen uppmärksammats under flera årtionden. Det är en strategi där företaget och gården utvecklas genom att skaffa sig fler intäktsströmmar,

verksamhetsområden och att nå nya kunder med nya produkter och tjänster. Nu ser vi även ett växande intresse för diversifiering inom skogsbruket, det som i strategin för det Nationella skogsprogrammet kallas för skogligt mångbruk. Till skillnad från lantbruket är mångbrukarna inom skog svåra att identifiera och kartlägga utifrån officiell statistik. De flesta mångbrukare har flera olika verksamheter, skogsbruk är primärproduktion medan mångbruk är sekundära produkter och tjänster. Statistik över hur omfattande mångbruket är och hur lönsamheten och attraktiviteten ser ut inom olika verksamhetsinriktningar saknas. Erfarenheterna från Skogens kraft projektet (2019-2022) och den förstudie som Skogsstyrelsen bedrev 2023 med mångbruksföretagare i Västra Götaland pekar på behovet av ett samlat och större geografiskt grepp för att utveckla mångbrukets nätverk, synlighet, affärsmöjligheter och främjandesystem.

Små företag har generellt svårt med tid och resurser för kompetensutveckling och innovation. Mångbruksföretag med skogen som bas idag är en relativt osynlig grupp av företag och målgruppens identitet kopplat till sin verksamhet är svag. Vidare saknas det ett tydligt främjandesystem för de skogsägare som är intresserade av att utveckla flera ben att stå på för att skapa lönsamhet kring sitt skogsägande, då varken kompetensförsörjning eller innovationsarbetet hos mångbruksföretag är väl undersökt. I Skogens kraft togs det fram användbara metoder kring kompetensutbyte, produkt- och tjänsteerbjudande, leverantörskedjor och samarbeten. Metoderna behöver utvecklas, kompletteras och stärkas för att kunna stå utan projektinsatser.

Jämställdheten i skogssektorn har debatterats under lång tid. Det finns intressanta kopplingar att utforska mellan behovet av ökad jämställdhet i skogsbruket och utvecklingen inom skogligt mångbruk och diversifiering. Skogsbruk är idag tydligt manligt kodat och sysselsätter liten andel kvinnor. I strategin för det nationella skogsprogrammet påpekas att den regionala nivån bör användas för att stärka incitamenten med ett företagande som bygger på skogens alla värden, samt att ökad jämställdhet och mångfald bör bidra till detta arbete. I dagsläget saknas det kunskap om hur jämställt mångbruk är. Jämställdheten inom mångbrukets grenar behöver utforskas för att utveckla stöd för att olika kön och grupper ska få tillgång till stöd utifrån behov och förutsättningar. I det första Skogens-kraftprojektet fanns en stor andel kvinnor som driver mångbruk men verksamhetsinriktningarna skilde tydligt mellan könen. Det samma gäller för Skogsstyrelsens förstudie som genomfördes i Västra Götaland under 2023. Genom att samarbeta över regiongränserna ökas synligheten och nätverken mellan mångbruksföretagare, skogens värden och dess potential sätts i fokus på ett nytt och unikt sätt med potential att bidra till ett hållbart samhälle. Mångbruk av skog kan leda till ökad tillväxt, resurseffektivitet, cirkularitet, ökad jämställdhet samt fler arbetstillfällen, stärkta ekosystem och biologisk mångfald.

Sammanfattande beskrivning till Projektbanken

Skogens kraft 2.0 bygger på det tidigare projektet "Skogens Kraft" som genomfördes i Småland och på Gotland 2019-2022 samt den förstudie som genomfördes av Skogsstyrelsen i Västra Götaland 2023 som båda visar att skogligt mångbruk har potential att bidra till starkare ekonomi och arbetstillfällen på landsbygden. Ökad kunskap om skogligt mångbruk behövs för att utveckla rådgivning om hur både produktion av skogsråvara och andra verksamheter med skogen som bas kan optimeras. Då mångbruket i stora delar av landet är oorganiserat behövs förutsättningar för nätverk och utbyte mellan mångbruksföretag utvecklas. Projektet kommer med ett jämställdhetsintegrerat arbetssätt undersöka mångbrukarnas nuvarande stödsystem samt utveckla metoder för samverkan och rådgivning som bättre stöttar målgruppen. Projektet ska även undersöka förutsättningar för fortsatt utveckling efter projektets slut genom att knyta ihop mångbruket i Västra Götalandsregionen och Smålandslänen med andra aktörer i landet.

Vilken/vilka är projektets målgrupp(er)?

Primär målgrupp är mångbruksföretag med skogen som bas. Johansson & Bjerke (2022) definierar mångbruksföretagande som ett småskaligt företagande med skogen som bas, vars verksamhet bidrar till ett mångbrukande av skogens resurser. I målgruppen för projektet omfattas små och medelstora företag där skogens resurser utgör en viktig del av verksamheten eller den verksamhet som de önskar utveckla. Verksamheten avser professionell kommersiell verksamhet baserat på skog utöver primärproduktion av skogsråvara, naturvård, kolinlagring och energiproduktion. Även företag som arbetar med vidareförädling av någon av skogens råvaror eller tjänster inkluderas i den primära målgruppen. Från projektet "Skogens kraft"

2019-2022 i Småland och Gotland samt Skogsstyrelsens förstudie under 2023 i Västra Götaland finns ett antal identifierade mångbruksföretag som bedriver verksamhet med olika inriktningar inom hälsa/rekreation, kulturmiljö, träförädling, byggnation, besöksnäring, naturturism, djurhållning, livsmedelsframställning och även stöttande organisationer.
En fördjupad analys av mångbruksföretagens s k mikro-AKIS (deras unika kunskaps- och innovationssystem, inkl befintliga stöd, behov och brister) kommer att ligga till grund för att bjuda in sekundära målgruppen, aktörer inom det företagsfrämjande systemet på lokal, regional och nationell nivå som verkar för hållbar utveckling, till digitala och fysiska träffar för kunskapsöverföring utifrån projektets erfarenheter i syfte att minska gapet mellan dagens system och mångbrukarnas behov. Mångbrukarna är både beställare och utförare i sin egen bransch och behöver därför utveckla både beställar- och utförarkompetens. Projektet kommer att ha kontakter och söka samverkan med beställare som exempelvis byggnads- samt landskapsarkitekter, företag med fokus på återbruk samt större företag inom besöksnäring, träförädling och livsmedel på projektets träffar i mötet med mångbrukare. Även akademi kommer att kontaktas och involveras.
Det finns likheter mellan mångbrukarnas verksamhetsutmaningar och besöksnäringens utmaningar och möjligheter kring att skapa destinationer och här skulle samverkan med exempelvis besöksnäring ge givande inspel. För att mångbrukare ska kunna skapa tillväxt i grupp på liknande sätt krävs samverkan och utbyte av kompetenser, affärsmodeller och ett sammanhållet hållbarhetstänk både på lokal, regional och nationell nivå. På liknande sätt kan större etablerade företag inom träförädling och livsmedel bidra till att stärka mångbrukarnas kompetens. Detta utbyte kommer att hanteras på mångbrukarträffar såväl som i referensgrupp.
Det totala antalet mångbrukare är osäkert eftersom det saknas statistik över verksamheter. En studie (LRF) i Västra Götaland 2008 indikerade fler än 5000 som i någon form har mångbruksverksamhet. Därtill kommer nystartade mångbrukare som inspirerats av tidigare insatser för mångbruk.
Sekundär målgrupp är de regionala skogsprogrammen i syd samt övriga regionala skogsprogram i landet. Skogsstyrelsen har genom uppdraget inom Nationella skogsprogrammet samordning med de regionala skogsprogrammen. Skogsstyrelsen kommer att bidra med koordinering av projektets aktiviteter med de regionala skogsprogrammen. Föreningen Skogens Mångbruk är en nationell ideell förening för skogligt mångbruk som har en potential att bli en viktig aktör för att vidareutveckla mångbruket i hela landet efter projektet. Föreningen kommer inbjudas att delta i projektets aktiviteter i viss planering utifrån målgruppens samlade perspektiv och i referensgrupp.
Främjandesystemets aktörer är också en central sekundär målgrupp. De kommer involveras i arbetspaketen som syftar till att stärka stödet för mångbrukarna utifrån behov och förutsättningar. Målet är att öka mångbrukets kontakter med stödsystemet och att tydliggöra sina behov samtidigt som stödsystemets kunskap om och förståelse för mångbruket ska öka. För mångbruk är både företagsstödjande aktörer och skogliga rådgivare relevanta.

Vad förväntar ni er att projektets planerade aktiviteter ska leda till för målgruppen på kort sikt?

På kort sikt ska projektets aktiviteter, då främst möten med målgruppen och genom kommunikationsarbetet, leda till att mångbrukarna känner sig stärkta i sin identitet som just mångbrukare samt leda till en ökad framtidstro hos målgruppen. Projektets jämställdhetsintegrerade insatser kommer att bidra till utvecklade kontaktnät både lokalt, inom verksamhetsområdet eller i leverantörskedjor. Tillsammans med ökad kompetens inom det egna verksamhetsområdet och generisk kompetens från möten, och kompetenshöjande insatser, ökar mångbrukarnas engagemang och delaktighet i aktiviteter som rör både platsen och målgruppen själv och på längre sikt bidrar till ett mer resilient samhälle. Vi ser att ett ökat samarbete mellan företag på detta sätt och nya affärsmöjligheter för mångbrukarna även kommer att bidra till attraktiva livsmiljöer för regionernas invånare.

Projektet kommer att, kopplat till den lärande utvärderingen, följa upp och mäta antal unika företag som deltar på träffar samt hur många nya affärsmöjligheter som skapats i nätverken. Statistik kommer att föras över var i regionerna företagen befinner sig, vilka olika verksamhetsben mångbruket består i samt könsfördelningen på ägare och eventuella anställda och sammanställas och presenteras på projektets hemsida. Den föreslagna metodiken för analys av företagens mikro-AKIS kommer att ge en fördjupad förståelse för mångbruksföretagens individuella kunskaps- och stödsystem idag. Genom att sammanställa dem på gruppnivå kommer projektet att kunna identifiera hur bristerna kopplat till dagens främjandesystem och skoglig rådgivning ser ut utifrån mångbruksföretagens behov. Målgruppen mångbrukare har fler

samverkanskontakter som stöttar deras företagande, inom samma värdekedja, i samma verksamhet eller i samma geografi. Det finns kontakter och utbyte mellan initiativ och aktiviteter inom skogligt mångbruk i Sverige. Diskussioner om framtida nationell organisering och hemvist för mångbruksfrågor har påbörjats, men behöver ytterligare förstärkning. På kort sikt kommer därför även aktörer ur främjandesystemet att få upplevd ökad kunskap om mångbrukare, med avseende på kommunikation och kompetenshöjande aktiviteter, samt även en ökad kännedom om de behov och drivkrafter som finns hos gruppen mångbrukare ur ett bredare och mer jämställt perspektiv. En sådan fördjupad förståelse sker genom projektets utveckling av metodiken mikro-AKIS. Jämställdhetsarbetet kopplat till arbetet med mikro-AKIS kommer att leda till ökad medvetenhet om skillnader i villkor och behov hos män och kvinnor vilket bidrar till ökad jämställdhet och professionalism i mångbruket, i kontakter med såväl kunder, samarbetspartners som främjandeaktörer.

Projektet kommer att bidraga till ökad kännedom om mångbrukets verksamheter och behov hos myndigheter med ansvar för skogsbruk, naturvård, skogens sociala värden samt landsbygds- och regional utveckling kopplat till mångbruk av skog och landsbygdsutveckling. Ökad kunskap om vad ett aktivt skogsbruk innebär både i form av arbetstillfällen och möjligheter med nya verksamhetsben för skogsägarna men även i form av tillgänglighet och möjlighet till olika aktiviteter och tjänster för allmänheten. Projektet bidrar vidare till att några nya verktyg tas fram för aktivt mångbruk av skogen.

Ett annat resultat är att exempel på, och möjligheter med nyttjande av skogens resurser med minskande målkonflikter lyfts. Det kan gälla både mellan olika ekonomiska intressen liksom intressekonflikter mellan samhällsintressen och företagsekonomiska intressen exempelvis genom parallella ekonomiska verksamheter både fysiskt och över tid i ett visst område, ökad samhällsnytta med nya affärsmodeller, ökad förädlingsgrad och ökad effektivitet i resursförvaltning samt ökande andel cirkulära affärsmodeller bland mångbrukare.

Kunskapsspridning kommer att ske via de regionala skogsprogrammen samt via projektets hemsida och sociala medier samt i samverkan med Föreningen Skogens Mångbruk.

Vilka effekter - hos målgruppen eller i samhället - förväntar ni er att projektet uppnår på lång sikt?

Projektet har genom attitydförändringar och goda exempel bidragit till att mångbruk av skog betraktas som en attraktiv strategi för skogsägare som vill utveckla skogens många värden, stärka sin lönsamhet och öka resiliensen i skogen och bidra till platsutveckling och det goda livet i de fyra deltagande regionerna. Vidare har de regionala skogsprogrammen fått tydligt uppdrag att arbeta med målgruppen mångbrukare från det nationella skogsprogrammet.

Den regionöverskridande samverkan under projektet har stärkt potentialen hos mångbrukare i Småland och Västra Götaland där det omfattande enskilda ägandet av skog, de stora andelarna produktiv skogsmark, den långa traditionen av förädling av skogsprodukter samt den goda tillgängligheten till lokala, regionala och internationella marknader (bl.a. kopplat till naturturism) för produkter och tjänster, är en stor och gemensam resursbas. Mångbruket är en jämställd, platsutvecklande kraft som sträcker sig över både region- och administrativa gränser.

Med ökad kunskap kring mångbruksföretagens mikro-AKIS har både skogliga rådgivare och övriga delar av främjandesystemet möjlighet att bättre stötta mindre företag med sin bas i skogen. Begreppet mångbrukare är vedertaget av stödsystemet och rådgivare och bidrar till visionen om en väg in i stödsystemet för både befintliga och nystartade mångbruksföretag. Projektet har även bidragit till ökad medvetenhet hos allmänheten och samhället om värdet av skogens många ekosystemtjänster och resurser vilket gett ett ökat företagande med utgångspunkt i skogen som skapat nya innovationer från målgruppen mångbrukare som bidrar till ett mer hållbart samhälle.

Nätverk organiserade kring antingen plats (dvs en gemensam geografi och resursbas), värdekedja (dvs en gemensam affärsmodell), eller tema (dvs ett gemensamt kunskapsbehov som kan gå på tvärs över regioner eller affärsmodeller, t ex temat marknadsföring) är på plats och underhålls av olika aktörer där Föreningen Skogens Mångbruk är en viktig organiserande kraft. Mångbrukarna är en del av den gröna infrastrukturen och material från projektet finns samlat på antingen den hemsida som använts under båda projekten i Skogens kraft, eller på annan lämplig samverkanssida eller plattform som bättre tjänar projektets syfte.

Hur ska projektet organiseras och styras?

Naturbruksförvaltningen i Västra Götalandsregionen kommer att ansvara för samordnande projektledning på 30%, inklusive kommunikation 10% och ekonomi 15%. Projektledare sammankallar projektmöten samt styrgruppsmöten, ansvarar för rekrytering av projektpersonal och rapportering till finansiärer. Inom ramen för ekonomiresursen på Naturbruksförvaltningen ingår upphandling, redovisning och uppföljning av projektets budget. Projektledare ansvarar för AP 1, AP 7. Naturbruksförvaltningens kommunikatör ansvarar för AP 2. Kommunikatör uppdaterar projektets hemsida med projektinformation, inom projektet framtagna metoder och verktyg samt uppdaterar kalendern med kommande aktiviteter och ansvara för inbjudningar och anmälningar. Projektet kommer att använda den hemsida som togs fram under Skogens Kraft samt deltagande parters befintliga informationskanaler och sociala medier i syfte att nå ut till mångbrukare samt sprida projektets resultat löpande för att möjliggöra en iterativ utvecklingsprocess. En konsult för utveckling av webben och dess funktioner kommer att upphandlas för att möjliggöra att hemsidans innehåll och framtagna metoder och verktyg fortsatt är tillgängliga för mångbrukare, främjande system och övriga intressenter efter projektslut.

Projektet kommer att anställa två delprojektledare med huvudansvar för uppsökande verksamhet inom varsin geografi (Småland och Västra Götaland) hos Naturbruksförvaltningen på 50% under projekttiden. Delprojektledarna ansvarar för planering och genomförande av möten med mångbrukare samt referensgrupp. Delprojektledarna ansvarar för AP 5.Samordnare för Smålands skogsstrategier kommer att sitta med i både styr- och referensgrupp samt vara en del av att sprida projektets resultat.

Ett processtöd inom jämställdhet kommer att upphandlas. Processtödet tillhandahåller metoder och verktyg som kan undersöka hinder i nuvarande företagsfrämjande system som idag försvårar för mångbrukarna att delta i stödåtgärder. Processtödet kommer att bidra med kompetenshöjande insatser till projektets medarbetare, samt även referens- och styrgrupp. Processtödet kommer att utveckla metoder och verktyg utifrån ett intersektionellt perspektiv, vilket kommer att bli centralt i projektets samtliga delar, så även i arbetet med mikro-AKIS och metodutvecklingen kring nätverk. I detta arbete kommer även Skogsstyrelsens specialist på jämställdhet samt specialist på skogens sociala värden att involveras. Projektet kommer att utveckla befintliga stödstrukturer efter kunskapen om att mångbrukarnas består av såväl kvinnor som män, med olika förutsättningar, trosuppfattning och bakgrund. Processledaren ansvarar för AP 4.

Skogsstyrelsen kommer att undersöka och ta vidare behovet av dialog, samverkan och nya affärsmodeller för att nå Sveriges miljömål. Regional utvecklare kommer att vara länk till de regionala skogsprogrammen. Skogsstyrelsens arbetstid i projektet är fördelat på specialist jämställdhet, specialist skogens sociala värden, skogskonsulenter som bidrar med utvecklad rådgivning för flermålsskogsbruk, samordnare regionala skogsprogrammet för nationell organisering. Skogsstyrelsen medfinansierar med motsvarande halva sin arbetstid i projektet. Skogsstyrelsen är mest aktiva i AP 4, AP 2 och AP 5.

SLU ansvarar för den kvalitativa analysen av företagens mikro-AKIS, AP 3, och kommer att ansvara för genomförandet av intervjuer, metodutveckling, samt ge förslag på stärkt nätverkande utifrån företagens behov. SLU kommer att ha en 30% tjänst i projektet och tillsammans med delprojektledare, projektledare, ekonom, kommunikatör, processtöd i jämställdhet och specialist på skogens sociala värden från Skogsstyrelsen ingå i projektgrupp. Föreningen Skogens mångbruk är en nationell och ideell förening för skogligt mångbruk som har en potential att bli en viktig aktör för att vidareutveckla mångbruket i hela landet efter projektets slut. Föreningen inbjuds att delta i projektets aktiviteter i viss planering och i referensgrupp.

Hur ska projektet avgränsas från ordinarie verksamhet?

Det ingår inte idag i ordinarie uppdrag att arbeta med mångbruk för någon av deltagande samverkansparter.

I regionernas uppdrag ingår företags- och landsbygdsutveckling samt jämställdhet, men inte specifikt för mångbruk kopplat till areella näringar, inte heller ingår det i formulerat uppdrag för Naturbruksförvaltningen i Västra Götalandsregionen.

SLU arbetar som universitet med forskning, utbildning och extern samverkan. Detta projekt och dess insatser är inte en del av pågående verksamhet vid universitetet. SLU bedriver andra projekt kopplat till mångbruk men inte inom detta fält, inte heller kopplat till jämställdhetsintegrering. Utvecklingsarbetet med mikro-AKIS under projekttiden kommer tillföra ny kunskap om hur de små företagens behov kan kopplas till främjandesystemet.

Skogsstyrelsen har i sitt uppdrag att bedriva viss rådgivning och stöd inom skogsbruket samt ansvar för sammanhållning av regionala skogsprogram. Skogsstyrelsen har idag en samordnande roll i skogssektorns jämställdhetsarbete. De har bedrivit utvecklingsarbete inom variationsrik skog som syftar till att öka biologisk mångfald och resiliens mot klimatförändringar. Kunskaper behöver utvecklas för ett jämställt skogsbruk för andra ändamål än leverans av skogsråvara. Skogsstyrelsens projektmedverkan ingår inte heller i ordinarie verksamhet utifrån regleringsbrev men är viktig utifrån den samhällsutveckling som pågår och där skogen kan spela en större roll.

Projektet kommer att verka mellan två NUTS-områden och fyra län vilket ger en större chans att göra skillnad för målgruppen och gemensam kraftsamling för regionerna som ger större utväxling av insatsen.

Hur är hållbarhetsaspekter integrerade i projektet?

Projektet bidrar till flera av målen i Agenda 2030.
5 Jämställdhet.
I projektet kommer vi särskilt att arbeta med jämställdhet i eget arbetspaket för att öka jämlik tillgång till stöd och utveckling, inkludering samt beslutsfattande utifrån mångbrukarnas situation. Det förväntas bidra till delmål 5A och 5.5 samt 10.2
9 Hållbar industri, innovation och infrastruktur.
Genom stöd till att koppla ihop regionala noder och innovationsmiljöer med nationella insatser till nyskapande och innovativa nationella plattformar, förväntas insatserna bidra till delmål 9.b diversifiering och teknikutveckling i inhemsk industri och delmål 9.5 öka forskningsinsatser och teknisk kapacitet inom industrisektorn.
12 Hållbar konsumtion och produktion.
Mångbruk handlar om hållbar förvaltning och användning av naturresurser delmål 12.2. Genom att synliggöra och stödja organisering av mångbruk kommer det genom sin verksamhet bidra till att öka allmänhetens kunskap om hållbara livsstilar, delmål 12.8
17 Genomförande och globalt partnerskap.
Insatser för att stärka kontakter mellan mångbrukare och med stödsystem samt beslutsfattare kommer att stärka flernivåsamverkan mellan nationell, regional och lokal nivå. Det handlar om delmål 17.14 stärk politisk samstämmighet för hållbar utveckling (se även mål 5). Vidare, förväntas insatserna för att stärka mångbruket bidra till delmål 17.17 uppmuntra effektiva partnerskap genom att samhällsaktörer involveras på lokal nivå.

Under projektuppstarten kommer projektets effektlogik tas fram där projektets väntade effekter kopplat till både Agenda 2030 samt de jämställdhetspolitiska målen kommer att tydliggöras. En upphandlad utvärderare kommer under projektets gång att följa upp arbetet mot projektmålen kopplat till målen i Agenda 2030.

Vilken/vilka kommuner eller län ska projektet omfatta? Valda länder

Sverige

Vilken/vilka kommuner eller län ska projektet omfatta? Valda län

Kronoberg, Jönköping, Västra Götaland, Kalmar

Vilken/vilka kommuner eller län ska projektet omfatta? Valda kommuner

Aneby, Alvesta, Bengtsfors, Sävsjö, Ljungby, Kalmar, Borgholm, Bollebygd, Värnamo, Stenungssund, Härryda, Orust, Tanum, Tranemo, Alingsås, Mullsjö, Lysekil, Markaryd, Mariestad, Göteborg, Ulricehamn, Skara, Lessebo, Kungälv, Vaggeryd, Västervik, Vårgårda, Älmhult, Lerum, Töreboda, Tibro, Svenljunga, Hjo, Mönsterås, Åmål, Lidköping, Habo, Tingsryd, Sotenäs, Tranås, Nybro, Oskarshamn, Essunga, Strömstad, Vetlanda, Tjörn, Herrljunga, Nässjö, Trollhättan, Falköping, Växjö, Karlsborg, Skövde, Mark, Öckerö, LillaEdet, Uppvidinge, Munkedal, Tidaholm, Torsås, Grästorp, Uddevalla, Gullspång, Gislaved, Hultsfred, Eksjö, Vimmerby, Partille, Ale, Götene, Högsby, Emmaboda, Vara, Borås, Färgelanda, Mölndal, Gnosjö, Jönköping, Mörbylånga, Dals-Ed, Mellerud, Vänersborg

1.6 Tid och aktivitetsplan

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
AP 1 Projektledning	Arbetspaketet innebär planering och genomförande av projektets aktiviteter samt samordning och utveckling av projektet utifrån arbetspaketens olika delar. Projektledare och delprojektledare tillsammans med projektets ekonom och kommunikatör ansvarar för rapportering till finansiärer under projektets gång och i avslutning inklusive slutrapportering. Projektledare, delprojektledare och ekonom ansvarar för upphandling av processledare jämställdhet samt utvärderare. Projektledare ansvarar även för styrgrupp som kommer att formeras i projektets uppstartsfas. Delprojektledare ansvarar för varsin geografisk avgränsning gällande samordning och aktiviteter och samordnar projektets arbete med utveckling av mångbruk. Vidare sammankallar en av delprojektledarna referensgrupp som kommer att formeras i projektets uppstart.	2024-09-02 - 2027-08-31	1 831 967
AP 1.1 Projektmöten	Projektledare ansvarar för projektmöten där delprojektledare, kommunikatör, forskare från SLU, representant från Skogsstyrelsen samt processtöd i jämställdhet (ekonom vid behov) möts för att planera och utvärdera arbetet löpande. Även utvärderare kommer att bjudas in till projektmöten i samband med rapporter. I projektmöten ingår även ett uppstartsmöte; Kick off, och ett avslutningsmöte; Kick out, för	2024-09-02 - 2027-08-31	1 228 774

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	projektgruppen i syfte att bygga teamet i uppstartsfas och samla ihop erfarenheter i avslutsfas. Planering och genomförande av projektets projekt- referens och styrgruppsmöten. Planering och genomförande av projektets projekt- referens och styrgruppsmöten. Kick off Uppstart och teambuildning för projektgruppen lokal 4000kr, logi 2000kr/person/natt, mat 1000kr/person 7 personer (25 000kr) Kick out Avslut och arbete med utvärdering och resultat lokal 4000kr, logi 2000kr/person/natt, mat 1000kr/person 7 personer (25 000kr) Referensgruppsmöten Totalt 2/år vilket ger 6st à 3000kr för lokal och fika. (18 000kr) Styrgruppsmöten Totalt 2/år vilket ger 6st à 3000kr för lokal och fika. (18 000kr) Personalkostnad 1 142 774kr		
AP 1.2 Deltagande på konferenser/seminarier	Möjlighet för projektets personal att deltaga på relevanta konferenser/seminarier ex nationella skogsprogrammets årskonferens, relevant projekts slutkonferens eller liknande under projekttiden i syfte att nätverka, marknadsföra eller sprida projektets erfarenheter. Viktigt att projektet samverkar med och drar nytta av olika initiativ i landet med samma målgrupp för att nätverka och hitta samverkanspartners både inom, som utanför, projektets geografi. Det gäller både att sprida information och kunskap från projektet men även att få input och hitta samverkan som stärker målgruppen även efter projektavslut. Budgetpost avser deltagaravgift, resa och logi 30 000kr	2024-09-02 - 2027-08-31	403 193

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	Logi för resor kopplat till projektledning alternativt projektarbete inom Sverige; Prisexempel boende hotell Scandic Stockholm 2 nätter a 2000 kr/natt 25 st totalt 50 000kr Kostnad för resor inom Sverige med tåg i samband med övernattning Prisexempel 1500kr ToR Skövde-Stockholm *25 totalt 37 500kr Personalkostnad 285 693kr		
AP 1.3 Extern kartläggning	En extern kartläggning av jämställdhet inom skogsbruket, med inriktning mot småföretagande på landsbygd med skogen som bas, bidrar till att projektet får uppdaterad bild av forskningsläget. Extern samverkan med akademien bidrar av erfarenhet till värdefulla kontaktytor som har betydelse även efter projektets avslut. Genom akademien kan de frågor och problem som projektets adresserar synliggörs i nätverk som projektet annars inte har tillgång till, där akademin också har stor möjlighet att bidra med internationell spridning, utbyte och överblick på kunskapsläget. Kartläggning av befintliga insatser kring jämställdhet och mångbruk beställs av akademin i syfte att ge projektet en gemensam nuläges bild för att se var projektet kan hitta hjälp och eller bidra till positiv utveckling i frågan om jämställdhet och mångbruk. Kartläggningen fokuserar på jämställdhet kopplat till mångbruk. Det finns både nationella och regionala jämställdhetsstudier kopplat till skog, dock inte riktade mot mångbrukare. Undersökningar visar på en stor ojämställdhet och olika förutsättningar för kvinnor och män i skogsbruket. Det finns idag ingen indikation på att mångbruket skiljer sig i detta avseende. I en tydligt maskulint kodad skogsbransch osynliggörs verksamhet som inte stämmer överens med normen och för att skapa förändring behövs både förebilder, kompetenshöjande insatser samt kontaktnät. Även inom	2024-09-02 - 2027-08-31	200 000

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	jämställdhet kan större företag i olika branscher visa på möjligheter med innovation och tvärsektoriell- och/eller flernivåsamverkan. Kartläggning av nuläge kommer att ge viktig input till fortsatt arbete inom ramen för projektet. Kostnad för kartläggning jämställdhet och mångbruk, Kopplat till lärosäte och referensgrupp och andra initiativ i landet. 200 000kr		
AP 2 Kommunikation	Kommunikation och marknadsföring av projektets aktiviteter och varumärke syftar till att strategiskt och långsiktigt se till att projektets resultat kommer till nytta och lever vidare i ordinarie verksamhet även efter projektets slut, hos projektpartners men även andra aktörer med samma målgrupp. Projektet kommer att jobba vidare med innebörden och betydelsen av skogens kraft som begrepp för att skapa en kommunikativ kraftsamling till gagn för mångbrukare. Metoder och modeller som utvecklas under projektet kommer att paketeras och tillhandahållas via den befintliga hemsidan www.Skogenskraft.se som kommer att webbutvecklas under projektet. Arbetspaketet innefattar även extern marknadsföring av projektets resultat vid behov.	2024-09-02 - 2027-08-31	601 110
AP 2.1 Upphandling Webb-utveckling	Kommunikatör tillsammans med projektledare och ekonom ansvarar för upphandling av Webb-utveckling som ska underhålla och utveckla befintlig hemsida och bidra till enkelt handhavande efter projektets slut. Budget för extern tjänst 150 000kr Personalkostnad 25111kr	2024-09-02 - 2027-08-31	175 111
AP 2.2 Webb och innehåll	Kommunikatör gör en målgruppsanalys tillsammans med projektgrupp och ger i uppdrag till upphandlad webb-utvecklare att arbeta vidare med hemsida i syfte att säkerställa att materialet som tas fram under projektet tillgängligörs för målgrupp och övriga intressenter efter projektets avslut.	2024-09-02 - 2027-08-31	25 111

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	Webbplatsen är en viktig plattform för spridning av information och har starkt symbolvärde för sammanhållning och nätverkande mångbrukare emellan. Projektet kommer att använda sig av webbstatistik för att utveckla webben utifrån målgruppens behov, även kopplat till mikro-AKIS och projektets övriga arbete med målgruppen. En lyckad webb är en levande webb med kontinuerligt underhåll, vilket för med sig kostnader och för att plattformen med sitt symbolvärde och innehåll ska kunna leva vidare efter projektslut kommer projektet att lägga upp en plan för hur relevant bäst ska hanteras och placeras och också successivt arbeta med kännedom kring detta inom nätverket. Personalkostnad 25 111kr		
AP 2.3 Projektkommunikation	Kommunikatör ansvarar för att uppdatera projektets hemsida samt sociala medier med aktuell information och planerade aktiviteter från projektet. Information om projektets aktiviteter kan även spridas på andra hemsidor som har samma målgrupp. Hemsida och sociala medier är idag viktiga verktyg för målgruppens möjlighet till nätverkande och samverkan över såväl regiongränser som mellan olika verksamheter. Öka kännedom om begreppet Mångbrukare både hos allmänhet som hos främjandesystemet genom marknadsföring och information om projektets arbete. Pressmeddelande vid större aktiviteter. Personalkostnader 100 444kr	2024-09-02 - 2027-08-31	100 444
AP 2.4 Material	Framtagande av innehåll utifrån projektets utvecklingsarbete som kan vara målgruppen tillgodo även efter projektets slut. Det kan vara filmer, publikationer av utvecklade metoder eller verktyg eller liknande. Budget för köp av externtjänst eller material 200000kr Personalkostnad 50 222kr	2024-09-02 - 2027-08-31	250 222

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
AP 2.5 Nätverk/spridning	Skogsstyrelsen har genom uppdraget inom Nationella skogsprogrammet samordning med de regionala skogsprogrammen. Skogsstyrelsen kommer att bidra med koordinering av projektets aktiviteter med de regionala skogsprogrammen. Projektets syfte är att genom flernivåsamverkan bestående av regioner, organisationer, myndigheter och akademi och undersöka och skapa förutsättningar för att bättre tillvarata potentialen i målgruppen mångbrukare med bas i skogen. Projektet bygger vidare på erfarenheterna från under projektet "Skogens kraft" som bedrevs i Småland och på Gotland under 2019-2022, samt den förstudie i Västra Götaland som Skogsstyrelsen bedrev 2023. De genomförda projekten i våra fyra regioner visar sammanfattningsvis på fortsatt behov av arbete med målgruppen mångbrukare för att bättre tillvarata skogens mångfald av värden och bidra till hållbar samhällsutveckling, och där tar vi vid. Skogsstyrelsen kommer att tillsammans med projektledning och Samordnare för Smålands skogsstrategier ha med frågan på nätverk och andra möten inom ramen för skogsprogrammet och andra lämpliga forum under projektets tid. Personalkostnader 50 222kr	2024-09-02 - 2027-08-31	50 222
AP 3 Mikro-AKIS för mångbrukare	Metoden bygger på så kallad mikro-AKIS analys (det agrara kunskaps- och innovationssystemet) och är idag ett internationellt beprövat analysverktyg för att skapa en fördjupad förståelse för entreprenörens individuella kunskapsnätverk och personliga lärandemiljö, dvs hur de tillgodoser sina behov av ny kunskap, nätverk och stöd samt hur de praktiskt säkrar upp kompetens och skapar utvecklingskraft. Analysen bygger på intervjuer där i detta fall entreprenörerna med hjälp av en strukturerad metod bl a beskriver hur deras kunskapsnätverk ser ut, hur och från vem de lär sig vad,	2024-09-02 - 2027-06-30	1 598 604

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	vilken kunskap de har lätt att hitta respektive svårt att hitta, skillnader mellan formellt och informellt lärande, samt betydelsen av kollegiala nätverk ur ett kunskaps- och innovationssystem. Insamlad data sammanställs, kategoriseras och analyseras utifrån befintliga teorier och modeller. Syftet är att skapa en djupare förståelse för de styrkor och svagheter som finns i deras mikro-AKIS. För varje entreprenör kommer respektive mikro-AKIS att skilja sig åt beroende på bl a geografisk lokalisering, befintlig resursbas, affärsmodell och sociala relationer. Samtidigt kommer en analys visa på generella behov och ev brister med avseende på kunskapsförsörjning. Den roll som främjandesystemet, från företagsrådgivare till forskare har eller kan ha för att stärka utvecklingskraften kommer att kunna tydliggöras. En fokusgrupp kommer att organiseras, där ett urval av mångbrukare, projektdeltagare och aktörer från främjandesystemet deltar för att värdera och komplettera resultaten. Resultatet kommer även att koppla till, och vidareutveckla en modell som beskriver tre olika organiserande principer för samverkan mellan målgruppen mångbrukare och regionala och nationella aktörer. Här skapas förutsättningar för att utveckla mångbrukets nätverk, synlighet, affärsmöjligheter och hela främjandesystemet.		
AP 3.1 Intervjuer med mångbrukare	SLU håller i planering av intervjuer med mångbrukare i samverkan med processtöd i jämställdhet samt Skogsstyrelsens specialist i skogens sociala värden samt projekt- och delprojektledare. Genomförande av intervjuer som bidrar till mikro-AKIS analysen. Intervjuer kommer att ske vid två tillfällen under projektperioden eftersom projektet utvecklas över tid och nya aspekter är viktiga att fånga upp. Intervjuerna kommer att vara semi-strukturerade och omfatta	2024-09-02 - 2027-06-30	979 163

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	mellan 20-30 mångbrukare, jämt fördelade över det geografiska området,. Efter genomförda intervjuer sammanställs och analyseras resultatet som sedan ligger till grund för fortsatt arbete med målgruppen. Varje deltagande mångbrukare i projektet intervjuas inte, då poängen är att skapa underlag för att kunna dra generella slutsatser och för att kunna föreslå riktade åtgärder som gynnar fler än en enskild företagare. Denna metod ger en djupare och bredare förståelsen av målgruppen än om man gjort en enkät i intervjuform. Denna form av analyser kräver a) planering (bl a framtagande av intervjuguide baserat på en god förståelse för kontext och bakgrund, bokning av intervjuer, andra förberedelser, hur resultatet ska integreras i hela projektet och när), b) genomförande (bl a resor, intervjuer där man sannolikt hinner max två per dag då företagen är utspridda geografiskt, omedelbart efterarbete), c) sammanställning och analys (bl a transkript av intervjuer, analys och kategorisering av framträdande teman), d) resultat och slutsatser (bl a rapportering dvs skrivande), e) fokusgrupp(er) för att få hjälp med tolkning av vissa resultat där syftet är att skapa så socialt robust kunskap som möjligt, samt f) integrera resultatet i Skogens Kraft 2.0 i övrigt och det fortsatta arbetet. Kostnad för milersättning för resor i samband med intervjuer. 50000kr Personalkostnad 929 163kr		
AP 3.2 Kunskapsöverföring Rådgivare	SLU håller i workshop och webinars på någon av de större träffarna för målgruppen företagsfrämjande systemet. Mikro-AKIS analysen, tillsammans med genomförda intervjuer, ligger till grund för en workshop med rådgivare. Syftet är att skapa en dialog kring vilka åtgärder som är önskvärda och	2024-09-02 - 2027-06-30	309 720

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	genomförbara för att stärka rådgivningsstödet till mångbrukare utifrån deras upplevda behov och befintliga personliga lärandemiljö samt att bidra till diversifieringen inom skogsbruket. I slutet av projektet kommer resultatet av aktivitet 3.1,3.2 och 3.3. även att presenteras via ett öppet webbinar för att på detta sätt bidra till kunskapsöverföring. Personalkostnad 309720kr		
AP 3.3 Metodutveckling samverkan	Utifrån arbetet med mångbrukare och Mikro-AKIS utveckla metoder för samverkan som utgår ifrån tre olika organiserande principer; geografisk plats, värdekedja eller ämnesmässigt tema. I detta avseende bidrar Skogen Kraft 2.0 till att vidareutveckla samverkansaspekterna i mikro-AKIS modellen, vilket är av (inter)nationellt intresse. Aktiviteten görs på projektgruppsnivå med stöd av processledning jämställdhet. Personalkostnad 309721kr	2024-09-02 - 2027-06-30	309 721
AP 4 Jämställdhetsintegrering	Framtagande av modeller och metoder som kan undersöka hinder i nuvarande företagsfrämjande system vilka försvårar för mångbrukarna att delta i stödåtgärder. Vidare kommer man att processtödja projektets medarbetare, referens- samt styrgrupp där det anses nödvändigt för att möjliggöra den strukturförändringar som behöver ske. Projektet kommer att utveckla stödstrukturer som är byggda utifrån ett intersektionellt perspektiv vilket blir centralt i projektets samtliga delar. Det finns idag statistik och forskning samt ett brett arbete för att öka jämställdheten inom skoglig sektor. Processledare kommer ta del av den kunskapen och väva samman den med annan forskning och kunskap om landsbygdsföretagens normer och värderingar. Processledare kommer även undersöka hur och om normer kring bland annat kön, sexualitet, etnicitet och religion	2024-09-02 - 2027-06-30	877 715

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	kommer till uttryck hos rådgivare som möter eller skulle kunna möta mångbrukare av skog. Detta för att synliggöra strukturer och normer som idag inte tillvaratar och stöttar det entreprenörskap som finns i mångbruket. Processledare kommer att, tillsammans med projektledare beställa den kartläggning från akademi kring nuläget för jämställdhet och mångbruk med bas i skog. Det tidigare projektet visar att det finns föreställningar om mångbruket och hur det skiljer sig från "traditionellt skogsbruk". Mångbruksföretagande ses ibland som hobbyverksamhet eller på andra sätt separerat från annat entreprenörskap kopplat till skog. Projektet kommer att utveckla de befintliga stödstrukturerna efter kunskapen om att mångbrukarnas består av såväl kvinnor som män, med olika förutsättningar, trosuppfattning och bakgrund.		
AP 4.1 Upphandling processtöd	AP 4.1 Upphandling processtöd Projektledare och delprojektledare ansvarar för upphandling av externt processtöd i jämställdhet. Budget för externtjänst 550 000kr Personalkostnad 32 771kr	2024-09-02 - 2027-06-30	582 771
AP 4.2 Processledning projektgrupp	Utbildningar i normkunskap och genusvetenskap kommer att genomföras på projektmöten efter framtagen plan av processledare och projektledare i projektets uppstartsfas. Utbildning syftar till att ge projektgrupp liknande begreppsförståelse samt bidra till projektets utveckling för att kunna möta målgrupperna och bättre tillvarata drivkrafterna hos mångbrukarna. Projektgruppen kommer även att kunna få processledning på enskilda arbetsuppgifter, inbjudningar, planering av upplägg för träffar osv. under projektets gång då frågorna är komplexa och den individuella kunskapsnivån ska kunna mötas. Delprojektledarnas kunskap kommer att användas i arbetet med	2024-09-02 - 2027-06-30	196 630

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	mångbrukarna och jämställdhetsintegreringen blir även en del av mikro-AKIS vilket kommer att påverka kunskapsöverföringen till både mångbrukare och främjandesystem. Personalkostnad 196 630kr		
AP 4.3 Processledning referens- och styrgrupp	På referensgruppsmöten kommer processtödet att vara aktiv tillsammans med delprojektledarna för att säkerställa ett jämställdhetsintegrerat arbetssätt och bidraga till breddad syn på målgrupp samt för spridning av kunskap. Styrgrupp kommer att få ta del av delar av den utbildning som projektgruppen får för att säkerställa förankring och förståelse för projektets arbete och angreppssätt samt för spridning av kunskap. Deltagarna i referens- och styrgrupp kommer att väljas ut utifrån vilka roller projektet definerar som viktiga för att kunna nå strukturförändring med jämställdhetsintegreringen. De jämställdhetsintegrerade metoder och verktyg som tas fram kommer att spridas såväl i referens- och styrgrupp som via hemsida och via skogsprogrammen. Personalkostnad 49 157kr	2024-09-02 - 2027-06-30	49 157
AP 4.4 Utveckling av modeller och metoder	Processtöd kommer att se över kommunikationsmaterial tillsammans med projektgrupp för att säkerställa ett jämställdhetsintegrerat material. Relevanta modeller och metoder som tas fram under projektet tillsammans med forskning och projektgrupp kommer att publiceras i lämpligt format på hemsida och spridas via befintliga och ev nya nätverk samt via referens- och styrgrupp. Personalkostnad 49 157 kr	2024-09-02 - 2027-06-30	49 157
AP 5 Utveckling med mångbrukare	I arbetspaketet kommer delprojektledarna att arbeta med uppsökande verksamhet av mångbrukare i Västra Götaland och Småland i syfte att stärka och synliggöra målgruppen. Den stora geografin och ökade bredden av olika	2024-09-02 - 2027-06-30	3 340 517

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	mångbruksverksamheter medför att vi behöver utveckla nya metoder för att skapa nätverk och utbyte. Vi kommer använda fysiska möten hos mångbrukare för att kunna skapa kontakt och förtroende mellan mångbrukarna och dela hantverkskunskaper samt digitala möten för att öka räckvidden, effektiviteten och minska resande. Arbetet med mikro-AKIS och jämställdhetsintegrering kommer att påverka projektets aktiviteter med mångbrukare. I det tidigare projektet framkom tre tydliga mönster för nätverkande, utbyte och utveckling; 1) Lokal mångbruksutveckling där insatserna fokuseras till ett begränsat område 2) Verksamhetsinriktade insatser samlar mångbrukare inom ett gemensamt verksamhetsområde t.ex. småskaliga sågverk 3) Insatser för leverantörskedjor där leverantörer av produkter och tjänster samarbetar, och metoderna kommer att vidareutvecklas här. Olika aktörer kommer att engageras för att bidra till kunskapshöjande insatser. I Skogens kraft 2.0 vill vi ta vidare de metoder kring kompetensutbyte, produkt och tjänsteerbjudande, leverantörskedjor och samarbeten som arbetades fram under det tidigare projektet samt stärka möjlighet till innovation och kompetensförsörjning i samarbete mellan mångbrukare och med främjandesystemet. Årliga mångbrukskonvent fyller flera syften, de är en stor mötesplats för alla mångbrukare och en kontaktyta med mångbruksinitiativ i andra delar av landet. Konventen är också ett forum för utvecklingsdiskussioner med stödsystemets aktörer och ett tillfälle att kommunicera mångbruk till utomstående. Arbetspaketets insatser är i första hand för mångbrukare i Västra Götaland och Smålandslänen men mångbrukare		

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	från andra regioner kommer att kunna delta med egen finansiering. Projektet kommer att nå ca 300 unika företag under de tre åren.		
AP 5.1 Mångbrukskonvent	Syftet med konventen är att samla mångbrukare från större geografi. Tidigare insatser för mångbrukare visar på behovet av att möta likasinnade för diskussion och inspiration. Till mångbrukskonventet kommer mångbrukare från hela Sverige att bjudas in för att deltaga på fysisk träff i syfte att just stärka nätverk men även nå ut med projektets insamlade kunskap och framtagna modeller och metoder. Allt i syfte att stärka målgruppen. Konventen är också ett forum för utvecklingsdiskussioner med främjandesystemets aktörer och ett tillfälle att kommunicera mångbruk till en större bredd av intressenter. Konventet kommer att hållas på olika platser inom Västra Götaland och Småland och arrangeras en gång per projektår. Konventet som hålls våren 2027 kommer även att vara projektets slutkonferens. Maj 2025, Maj 2026, Maj 2027. Lokalkostnad 3 st à 20 000kr (60 000kr) Konsult mångbruk/talare 3 st à 30 000kr (90 000kr) Matkostnad för 75 personer à 400kr (90 000kr) Resor för deltagande från Skogsstyrelsen (9000kr) Personalkostnad 624 430kr	2024-09-02 - 2027-06-30	873 430
AP 5.2 Mångbruksträffar	Mångbruksföretagen arbetar med olika typer av produkter och tjänster och har stora gemensamma intressen som ensamma små företag på landsbygden som med utvecklade metoder och verktyg både skulle stärka dem och bidra till ett mer hållbart och resilient samhälle. Projektet kommer att arrangera öppna träffar på olika ämnen i syfte att inspirera samt i kunskapshöjande syfte för att påvisa möjligheter med	2024-09-02 - 2027-06-30	1 540 657

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	mångbruk utifrån tre organiserande principer; plats, värdekedjor och tema. För att säkerställa underifrånperspektivet, generisk kompetens samt ökad kompetens inom det egna verksamhetsområdet ska så många träffar som möjligt förläggas hos mångbruksföretagen. De ska även, i så hög grad som möjligt, vara utförare av moment i aktiviteter då delaktighet i aktiviteter som rör målgruppen själv bidrar till ökat engagemang och i längden ett mer resilient samhälle med ökad jämställdhet och mer attraktiva livsmiljöer. Digitala träffar kan arrangeras då lämplig föreläsare inte kan vara med på fysisk träff eller om ämnet för träffen anses bäst lämpad för digital träff. För att mångbrukare ska kunna skapa tillväxt i grupp på liknande sätt som exempelvis verksamheter inom besöksnäringen krävs samverkan och utbyte av kompetenser, affärsmodeller och ett sammanhållet hållbarhetstänk både på lokal, regional och nationell nivå. Här kan såväl större etablerade företag inom träförädling som livsmedel eller andra verksamheter bidra till att stärka mångbrukarnas kompetens och cirkulära affärsmodeller. Detta utbyte mellan verksamheter kommer att hanteras på mångbrukarträffar såväl som i referensgrupp. Budget avser totalt 50 st nätverksmöten (demogårdsnivå) med utrymme för 3000kr per gång för lokal (totalt 150 000kr) samt mat/fika kostnader för 20 personer à 100kr *50 (totalt 100 000kr) Totalt 250 000kr för lokal och mat/fika. Digitala träffar medför ingen kostnad. 30000kr för konsult mångbruk. 11800 för resor och logi för Skogsstyrelsen. Personalkostnad 1248857kr		
AP 5.3 Regionala träffar	Fokus på de regionala träffarna kommer att utgå från projektets	2024-09-02 - 2027-06-30	926 430

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	arbete med att metodutveckla samverkansmodell baserat på geografisk plats, verksamhet eller värdekedja. Budget finns för 4 regionala träffar per projektår i syfte att skapa nätverk över större geografi än mångbruksträffarna i AP 5.2. För att skapa långsiktighet är målgruppens engagemang i framtagandet av teman och utförande av träffarna centralt även här. Främjandesystemets aktörer är en sekundär målgrupp för projektet som här kommer att bjudas in i syfte att öka mångbrukets kontakter med främjandesystemet samtidigt som främjandesystemets kunskap om, och förståelse för, mångbruket ska öka. För mångbruk är både företagsstödjande aktörer och skogliga rådgivare relevanta. Dessa träffar arrangeras således för mångbrukare och aktörer ur främjandesystemet, från större geografiskt avstånd än i mångbruksträffarna, utefter metodutvecklingen och utifrån de behov som fångas upp av delprojektledare i mötet med mångbrukarna. Syftet är att sprida projektets ackumulerade kunskap. 36000kr för lokal och 90000mat/fika för totalt 12 träffar under projekttid. Beräknat på 25 personer per träff. 170 000 för föreläsare, konsult mångbruk och skogliga rådgivare. 6000kr Resor och logi Skogsstyrelsen Personalkostnad 624 430kr		
AP 7 Utvärdering och lärande	Syftet med utvärderingen är att stärka projektets måluppfyllnad samt bidra till projektets utveckling genom aktivt deltagande på projektets olika aktiviteter. Under projektuppstarten kommer projektets effektlogik tas fram där projektets väntade effekter kopplat till både Agenda 2030 samt de jämställdhetspolitiska målen kommer att tydliggöras. En upphandlad utvärderare kommer under projektets gång att följa upp	2024-09-02 - 2027-08-31	638 627

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	arbetet mot projektmålen kopplat till målen i Agenda 2030.		
Utvärderare	Extern utvärderare köps in för lärande utvärdering. Krav på 2-3 skriftliga rapporter per år, totalt 8 gånger, inklusive slutrapport, baserat på olika delar av projektet som kommer att ligga till grund för lärande workshops för projektgrupp, och när det är lämpligt eventuellt även med referens- och eller styrgrupp. Projektet spänner över en stor geografi och har flera samverkanspartners och målgrupper som ska involveras i utvärderingen. Budgetpost avser total kostnad för lärande utvärdering, inklusive resekostnader. Kostnad för Lärande utvärdering, många parter och stor geografi 550 000kr Personalkostnad 88 627kr	2024-09-02 - 2027-08-31	638 627

1.7 Budget

Kostnader

Kostnadsslag	2024	2025	2026	2027						Totalt
Personal: Lön för projektledare, två delprojektledare, ekonom samt kommunikatör. SLU och SKS	369 760	1 141 536	1 163 496	790 464						**3 465 256**
Externa tjänster: Utvärderare, Processtöd jämställdhet, föreläsare/konsulter och deltagande på konferenser	188 888	706 667	581 667	442 778						**1 920 000**
Resor och logi: Resor kopplat till intervjuer samt av projektet anordnade aktiviteter samt deltagande på av andra arrangerade möten.	23 978	60 433	63 933	43 956						**192 300**
Investeringar, materiel och lokaler: Lokal och fika/mat kostnader i samband med projektets möten samt referens- och styrgruppsmöten	57 000	224 000	194 000	159 000						**634 000**
Schablonkostnader: Indirekta- samt lönebikostnader	285 629	881 841	898 839	610 676						**2 676 985**
Summa kostnader	**925 255**	**3 014 477**	**2 901 935**	**2 046 874**						**8 888 541**
Projektintäkter										
Summa faktiska kostnader	**925 255**	**3 014 477**	**2 901 935**	**2 046 874**						**8 888 541**
Bidrag annat än pengar										
Summa bidrag i annat än pengar										**0**
Summa totala kostnader	**925 255**	**3 014 477**	**2 901 935**	**2 046 874**						**8 888 541**

Finansiering

Finansiär	2024	2025	2026	2027						Totalt
Offentligt bidrag annat än pengar										
Total offentligt bidrag annat än pengar										**0**
Offentlig kontantfinansiering										
Västra Götalandsregionen: Västra Götalandsregionen	306 753	1 074 672	1 053 476	721 118						**3 156 019**
Region Kalmar: Region Kalmar	192 984	605 978	574 760	413 811						**1 787 533**

Finansiär	2024	2025	2026	2027						Totalt
Region Kronoberg: Region Kronoberg	192 984	605 978	574 760	413 811						**1 787 533**
Skogsstyrelsen: Skogsstyrelsen	39 548	121 873	124 179	84 324						**369 924**
Total offentlig kontantfinansiering	**732 269**	**2 408 501**	**2 327 175**	**1 633 064**						**7 101 009**
Total offentlig finansiering	**732 269**	**2 408 501**	**2 327 175**	**1 633 064**						**7 101 009**
Privata bidrag annat än pengar										
Total privat bidrag annat än pengar										**0**
Privat kontantfinansiering										
Total privat kontantfinansiering										**0**
Total privat finansiering										**0**
Summa medfinansiering	**732 269**	**2 408 501**	**2 327 175**	**1 633 064**						**7 101 009**

Stödfinansiering

Finansiering	2024	2025	2026	2027						Totalt
Stödfinansiering	192 986	605 976	574 760	413 810						**1 787 532**

Sammanställning

Stödandel av faktiska kostnader	20,11%
Stödandel av totala kostnader	20,11%
Stödandel av stödgrundande finansiering	20,11%
Stödandel av total finansiering	20,11%
Andel annan offentlig finansiering	79,89%
Andel offentlig finansiering	100,00 %
Andel privat finansiering	0,00%

1.8 Förskott

Sökt förskottsbelopp: 0
Motivering:

1.9 Mina kontakter

Namn:	Agneta Larsson
Telefonnummer:	
Mobiltelefonnummer:	0721453964
E-postadress:	agneta.e.larsson@vgregion.se
Roll:	Projektledare
Namn:	Jennelie Kalin
Telefonnummer:	
Mobiltelefonnummer:	0722087727
E-postadress:	jennelie.kalin@vgregion.se
Roll:	Ekonomi

1.10 Dokument

Filnamn:	Originalansökan
Beskrivning:	Inkommen originalansökan - Maskinläsbart format
Uppladdningsdatum:	2024-05-08
Filnamn:	Signeringsinformation
Beskrivning:	Ansökan
Uppladdningsdatum:	2024-05-08